OKUYUCU TEFSİRİ

11

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

OKUYUCU TEFSİRİ

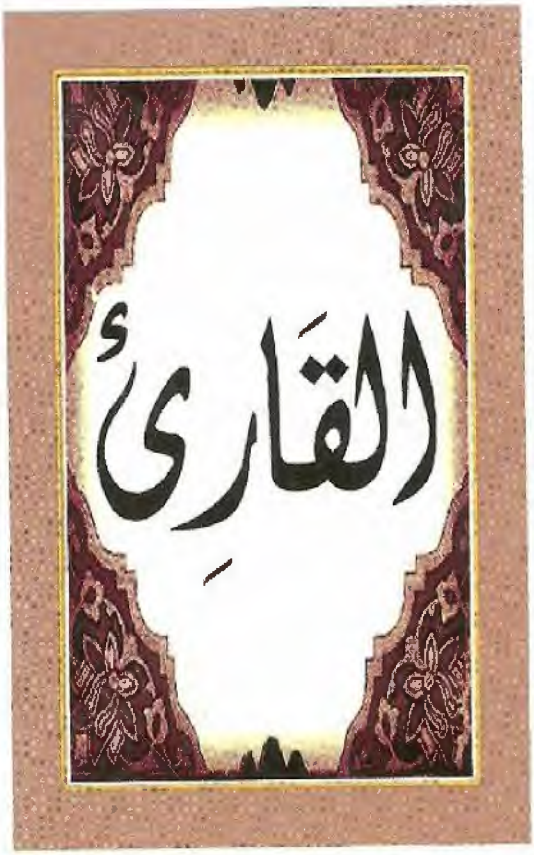

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

11

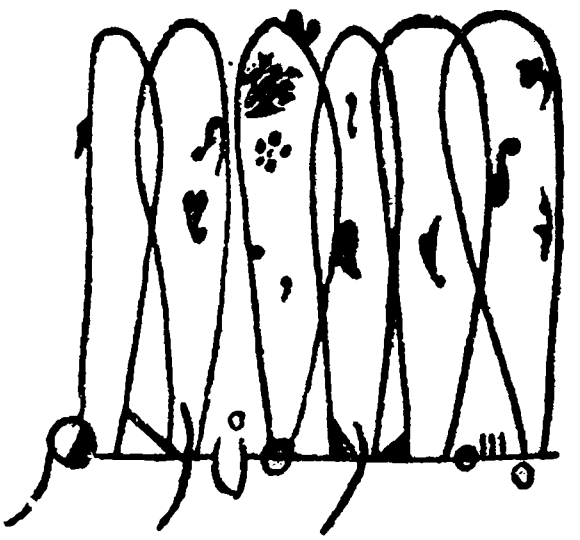

OKUYUCU TEFSİRİ
SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

•

Tashih
YUNUS POLAT

SERCAN ÜNĞAN (36. SÛRE)

•

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni
NİDA Ajans

•

Baskı
STEP AJANS
Step Ajans Matbaacılık Ltd. Şti. Göztepe Mh.
Bosna Cd. No: 11 Bağcılar/ İstanbul
Matbaa Sertifika No: 12266

•

Nida Yayınları

İRTİBAT ADRESİ

B. Mustafa Paşa Mh. Alaaddin Sk. No: 19
Tlf.: 0422 321 21 87 – 322 21 30
MALATYA

OKUYUCU TEFSİRİ

"Tefsîru'l-Kâri"

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

11

İÇİNDEKİLER

SEBE SÛRESİ · 5

FÂTIR SÛRESİ · 47

YÂSÎN SÛRESİ · 93

SÂFFÂT SÛRESİ · 137

SÂD SÛRESİ · 201

ZÜMER SÛRESİ · 227

MÜ'MİN SÛRESİ · 297

FUSSİLET SÛRESİ · 365

ŞÛRÂ SÛRESİ · 415

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SEBE SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Hamdin yalnız Allah'a mahsus olduğu belirtilerek başlanan sûrede; Allah'ın ilminin kuşatıcılığına, kıyametin mutlaka vukû bulacağına, ayrıca güneşe tapan Sebe' Melikesi'nin idaredeki siyasetine ve imana erişindeki ferasetine değinilmiş ve imandan yüz çeviren Kureyşli müşrikler uyarılmıştır.

Sûre, tevhidî doğrultuda toplumsal ıslahatı, insanı şirkten sakındıracak düsturları açıklayarak, Allah'a itaatin ve teslimiyetin yollarını gösterir. İman edenlerin ebedi olanları dikkate alarak yaşamaları ve imanî değerlere önem vermeyip dünyevi emeller peşinde koşarak azgınlıklaşan kavimlerin başlarına gelenler anlatılır. 54 âyettir.

❀ ❀ ❀

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی لَهُ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِی
الْاٰخِرَةِ ؕ وَهُوَ الْحَكِیْمُ الْخَبِیْرُ ﴿۱﴾ یَعْلَمُ مَا یَلِجُ فِی الْاَرْضِ وَمَا یَخْرُجُ
مِنْهَا وَمَا یَنْزِلُ مِنَ السَّمَآءِ وَمَا یَعْرُجُ فِیْهَا ؕ وَهُوَ الرَّحِیْمُ الْغَفُوْرُ ﴿۲﴾

34: 1 Göklerde ne var, yerde ne varsa kendisinin olan Allah'a hamdolsun. Ahirette de hamd O'nundur. O, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir. (Her şeyden de) **hakkıyla haberdardır.**

34: 2 Yere ne giriyor, oradan ne çıkıyor, gökten ne iniyor, oraya ne yükselip çıkıyorsa bilir O. O, çok esirgeyici, çok yarlığayıcıdır.

Her şeyin sahibi olan, varlıkların ihtiyaçlarını gideren, idare eden, İslâm'la selamet yolunu gösterip aziz ve erdemli bir yaşam sunan Allah'a hamdolsun.

Allah'ın verdiği akıl ve kabiliyetle örneklere bakarak vahyi anlayıp güzel işler yapanlar övülür, ödüllendirilir, şanı yüceltilir de, her şeyi örneksiz ve yoktan var eden Allah, nasıl olur da sonsuz, sınırsız övgüye layık olmaz!?[1] Bu hamd ile gönüller şevk ve iştiyak içerisinde ebedi hamdle buluşur. Bu ne erişilmez haz, bu ne erişilmez nimet![2]

O, hâkimdir. Hükmünü hikmetlerle icra eder. Habîrdir. Kimin neye layık olduğunu bilir. Her şey Allah'ın kontrolünde hareket eder. Hiçbir şey O'ndan gizli değildir. Hüküm O'nundur ve O'na döndürüleceksiniz. O, hükümleriyle sizi kötülüklerden koruyan, beşer olarak düşmüş olduğunuz hataları bağışlayandır.

❀ ❀ ❀

---

[1] Bkz. 1/1; 6/1; 18/1
[2] Bkz. 7/43; 10/10

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ ۖ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ
الْغَيْبِ ۚ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا
أَصْغَرُ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٣﴾

34: 3 Küfredenler: "O saat bize gelmeyecek" dedi(ler). **Sen deki** (Habibim): **"Hayır, gaybı bilen Rabbim hakkı için o, size mutlaka gelecektir. Ne göklerde, ne yerde bir zerre miktarı O'ndan** (O'nun ilminden) **kaçmaz. Bundan daha küçük ve daha büyük** (hiçbir şey) **müstesna olmamak üzere** (hepsi) **muhakkak apaçık bir kitapta** (yazılıdır).

Rızkı, yağmuru, nübüvveti, maddi-manevi her şeyi lütfuyla meydana getirendir O. Doğum, ölüm veya kevni âyetler, dirilme hususunda inkâr edilmez deliller olarak gösterilmişken; kör bir inatla Allah'ın bildirdiklerini yalanlayanların inkârı kendilerini kuşatmış olarak, kıyamet kendilerine gelecektir.[3]

Ancak insan için ölüm ve kıyametin saatini bildirmemiştir. İnsan için gayb olan bu vakti sadece Allah bilmektedir. O'na göre gizli hiçbir şey yoktur. İnsan çürüse, toprağa karışsa da ilk defa olduğu gibi yeniden onları diriltir. Tıpkı sonbaharda toprağa atılan tohumun ilkbaharda yeşermesi gibi insanlar da o gün dirilecekler-dir. Her şey O'nun ilmi dâhilindedir. Zerre kadar, hatta ondan daha küçük de olsa bile her şeyin ilmi apaçık kitapta yazılıdır.

Allah herkesi durumuna ve kapasitesine göre değerlendirir. Büyük işlere gücü yetmediği için elinden gelen küçük gibi görülen işleri yapanla, gücü yetip de büyük işleri yapanların ecri aynıdır. Ecri farklılaştıran, imkânları varken işin kolayına kaçmak veya

---

[3] Bkz. 6/115; 10/53; 11/6

büyük yerlerde olmaya talip olduklarından atıl durmaktır. "At bulunur meydan bulunmaz; meydan bulunur at bulunmaz." kabilinden avunarak oyalanıp duranlar kaybederler. Önemli olan Müslümanın elinden geleni ve gücünün yeteceği işleri Allah'ın rızasını kazanmak için yapmasıdır. Küçük günahların düzeltilip tövbe ile giderilmesi gibi hiçbir amelin de küçük görülmeden, kimin neye gücü yetiyorsa, onu en güzel şekilde yapmaya gayret göstermesi gerekir.[4]

❁ ❁ ❁

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

34: 4 (Kıyametin gelip çatmasının hikmeti de şudur:) **"Çünkü** (Allah) **iman edip de güzel amel** (ve hareket)**lerde bulunanları mükâfatlandıracaktır. Bunlar** (yok mu?) **mağfiret de, şerefli rızık da onlarındır."**

Elbette vahyi ölçüler çerçevesinde Allah'ın rızasını dikkate alarak yaşayanlara çok güzel mükâfatlar vardır. Bu mükâfat, dünyada salih amellerin sağladığı inşirah ve Kur'ân ahlâkının sağladığı mutmainliktir.

İnsan dört dörtlük olamaz ama salihlerden olabilir. Yeter ki günahları hoş görmesin, üzerini örtmesin, ıslah olup mağfiret dilesin. Büyük mağfiret ve güzel rızk da budur.

❁ ❁ ❁

[4] Bkz. 21/47; 31/16

وَالَّذِينَ سَعَوْ فِى اٰيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ اَلِيمٌ ۝٥

34: 5 Ayetlerimizi hükümsüz bırakmak için yarışırcasına uğraşanlar için de pek çetin ve kötü bir azap vardır.

Bu uyarıları hesaba almayıp aklını ve hevasını ilah edinerek haktan yüz çeviren ve insanları haktan uzaklaştırmak için ellerinden geleni yapanlar, Allah'ın hükmüne rağmen hüküm koyup insanları buna uymaya mecbur edenler, Onun hükmünden başka hükmün himayesine sığınanlar, Allah, Resulü ve mü'minlerden başka veli edinenler hep hüsran içerisinde kalırlar.[5]

❁ ❁ ❁

وَيَرَى الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِى اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقَّ ۙ وَيَهْدِى

اِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۝٦

34: 6 Kendilerine ilim verilenler ise Rabbinden sana indirilen (Kur'ân)**ın hakikatın tâ kendisi olduğunu bilir**(ler) **ve** (onlar) **her hamde layık olan Gâlib-i mutlakın** (yani Allah'ın) **yolunu gösterir**(ler)**.**

Kur'ân ilmine sahip olup onu ahlâk edinerek gereğince hareket edenler, Rabbleri tarafından sevildiği gibi dünyada sevilen, istenilen ve aranılan kullardır. Evet, hayatın realitesi budur; iyiler sevilir, kötülerden kaçılır. Herkes kendi karakter ve mizacına uygun kimselerle dostluk kurup beraber olur. O gün de insanlar böyle birliktelikler oluşturacaklardır.

Allah, bu Kur'ân ile nesillere ışık tutan 'Kitab'ı indirerek, doğruya talip olanlara yol göstermiştir. Allah, insanlara değer verip

---

[5] Bkz. 5/55-57

bu ilimi vermeseydi, onlar da diğer varlıklar gibi sevk-i tabiî ile hareket etselerdi, bir değere tâbi tutulmazlardı. Fakat onlara değer verilmiş ve imtihana tâbi tutularak; iman edip bu kitabın ilmiyle amel edenler şerefli bir konuma yükselirler ve bundan habersizleri de bu yüce değerden haberdar ederler.[6]

❀ ❀ ❀

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُزِّقْتُمْ كُلَّ
مُمَزَّقٍ ۙ إِنَّكُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۞ أَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ ۗ بَلِ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ۞

34: 7 Küfredenler (birbirlerine şöyle) **dedi**(ler): **"Siz didik didik parçalanıp dağıldığınız vakit herhalde ve muhakkak tekrar yeni bir yaratılışta** (bulunacağınızı) **size** (ehemmiyetle) **haber vermekte olan bir adam gösterelim mi size?"**

34: 8 O, Allah'a karşı yalan yere iftira mı etti? Yoksa onda bir delilik mi var? Hayır, ahirete inanmamakta olanlar (orada) **azapta,** (dünyada da haktan) **uzak** (bir) **sapıklık içindedirler.**

Yapılan uyarıların gerçekliğine dair deliller gösterilmesine rağmen, kör bir inatla çürüyüp yok olma felsefesini ileri sürerek, ilâhî davetten yüz çevirdikleri gibi bir de peygamberin böyle bir iddiayla insanları aldatıp arkasında sürükleyeceğini söyleyerek onun halk üzerindeki sözünü etkisiz kılmaya çalışıyorlar.

Çürüyüp yok olma felsefesine inananlar elbette ahirete dair haberlere kulak vermez ve sadece kendilerine göre bir hayat be-

---

[6] Bkz. 2/2; 5/16

nimser ve ona göre yaşam kavgası verirler. Nasıl olsa hesap verecekleri bir gün yoktur(!)

İnsanı hizaya getiren güç 'hesap verme' inancıdır. Hiçbir şekilde hesabın verilmeyeceğini düşünelim. Aman Allah'ım, ne dehşetli şeyler olur!? İnsan insanın kurdu haline gelir.[7]

❀ ❀ ❀

أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۚ إِن نَّشَأْ نَخْسِفْ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِّنَ السَّمَاءِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٩﴾

34: 9 Gökden ve yerden önlerinde ne var, arkalarında ne var, hiç bakmadılar mı? Eğer biz dilersek onları yere geçirir yahut gökten üstlerine parçalar düşürürüz. Şüphe yok ki bunda Rabbine dönen her kul için elbet bir ibret vardır.

Bu teşbihler, ahireti ispat saadetinde inkârcılara bir ihtar ve tehdittir. Ve Cenab-ı hak, tehdidine mukabil deprem, şimşek, tufan gibi olaylarla dilediğini yapmaya kadir olduğunu yer yer insanlara gösteriyor.

Ey insanoğlu, yerin genişliğini ve bağrında taşıdıklarını, uçsuz bucaksız asumandaki varlıkların ve oluşların ne kadar farkındasınız? Hangi güç bunları meydana getirebilir? Hangi bilgi ve deney sonucu bunları ifade ve tespit etmede sonuca ulaşabilirsiniz ki, haberi verilen ölüm ve ötesi bilgilere de somut olarak ulaşabilesiniz? O halde Allah'ın sınırsız bilgisiyle verdiği haberlere kulak

[7] Bkz. 17/49; 19/67

verip düşünenler, yapılan daveti ve öldükten sonra dirilmeye şahitlik eden delilleri görüp iman ederler.[8]

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوٗدَ مِنَّا فَضْلًاۭ يٰجِبَالُ اَوِّبِيْ مَعَهٗ وَالطَّيْرَ ۚ وَاَلَنَّا لَهُ الْحَدِيْدَ ۙ

اَنِ اعْمَلْ سٰبِغٰتٍ وَّقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوْا صَالِحًاۭ اِنِّيْ بِمَا

تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿١١﴾

34: 10 Andolsun ki biz Dâvûd'a tarafımızdan bir imtiyaz verdik. "Ey dağlar, onunla birlikte tespih edin!"[9] (dedik), **kuşlara da** (bunu emrettik). **Ona demiri de** (mum gibi) **yumuşattık.**

34: 11 "(Bütün bedeni örtecek) **uzun zırhlar yap,** (onları) **dokumada intizamı gözet" diye** (buyurduk). "(Ey Dâvûd hanedanı) **iyi amel** (ve hareketler)**de bulunun. Çünkü hakikat ben, ne yaparsanız tastamam görenim."**

Allah, her peygamberine bir konuda ilmini öğreterek toplumların ilerlemesi, aklî melekelerini geliştirmeleri için örnek kılmıştır.

Dâvûd; edebiyatımızda kalın, tok, gür, tesirli olan ses güzelliğidir. Hz. Dâvûd da bu ses güzelliğine sahipmiş.

Hadid; Keskin kılıç gibi yaralayan, tesirli, dokunaklı sözler veya emir anlamını ifade eder. Hz. Dâvûd, ilmî dirayetiyle yapacağı işlere bir ahenk katıyor olduğundan, dinleyenler üzerinde tesir bırakıyor.[10]

'Fadl' kelimesiyle ifade edilen ise Dâvûd (as)'a verildiği bildirilen lütuf, peygamberlik, hükümdarlık, ilim, adaletle hükmetme,

---

[8] Bkz. 17/92
[9] Bkz:17/44, 21/79, 80
[10] Bkz. 2/251

savaşta üstün cesaret gösterme, güçlü, bol nimet, güzel ses, özel zırhlar imal etme becerisidir. Ayrıca takdir edilir ki her insanın bir veya birkaç yetenekte mahir olduğu gözlemlenir.

Kuşların seherde ötüşleri, hal lisanlarıyla Allah'ı tespihleridir. Onların cıvıltısı ve semanın aydınlanışı, havanın temiz etkisiyle, ezanın yankısından etkilenerek dağların eşliğinde arz cûş u hurûşa gelip bu enstrümanla sermest olur. Seherlerde kalkan maneviyat sahipleri bu güzel havanın etkisiyle âdeta büyülenirler.

Burada bir parantez açarak; dîn, bizim hayatımızı kapsayan bir hayat biçimi ise güzel sanatlara bakışımız da bu anlamda yaşam biçimimizle örtüşmeli. Rabbimizin biz insanlara bahşettiği duyu organlarımızın kendine mahsus güzel zevkleri vardır. Güzel bir koku, güzel bir ses, güzel bir manzara, bir kanaryanın ötüşü, yaprakların hışırtısı, suların şırıltısı, bir şelalenin akışı nasıl da ruhumuzu okşuyor. Bu zevkleri, Allah'ın koymuş olduğu sınırlar aşılmadıkça, hiç kimse haram kılamaz. Zaman zaman İslâm adına katı yasakların getirilmesi, bazı meşru zevklerin önünün tıkanması (resim, müzik vs.) insanları farklı mecralara yönlendirmiştir. Mesela, müziği yasaklayan zihniyet belki de Kur'ân'ın teganniyle okunmasına sebep olmuştur. Bu da, insanları Kur'ân'ın ruhundan; mânâsından uzaklaştırıp sadece ahengiyle tatmin olmalarını sağlamıştır. Allah'ın bahşettiği sanat kabiliyeti ve ihtiyacı hasebiyle insan, güzelliklere, sanata meftundur. Bu ihtiyacın bir şekilde haddi aşmadan doyurulması gerekir. Gözler güzellikleri seyretmekten ne kadar zevk alırsa; kulak da, müzik dinlemekten haz alır. Ayrıca müziğin, ruhu dinlendirici, hatta hastaları tedavide terapi işlevi görücü olduğunu biliyoruz.

Peygamberimizin, ezanı güzel okuduğu için Bilal'i görevlendirmesi üzerinde düşünmek gerekir.

'Demiri yumuşattık' ifadesini, sahip olunan güçle devlet idaresinde haklıyı, zayıfı, mazlumu, mağduru koruma, zalime, haksıza,

hırsıza, yolsuza haddini bildirme şeklinde anlayabiliriz. İktidar gibi sorumluluğu ağır bir görev bu hassasiyet içerisinde yürütülmelidir.

Demirin yumuşaması ve bakırın erimesini, imanın insana bahşettiği güçle benliklerin yumuşayıp olgunlaşması şeklinde de düşünebiliriz. Buna binaen 'salih amel' hatırlatması ile düşmana karşı sadece maddi kuvvetle muzaffer olmak ve başarıyı elde etmek mümkün olsa da, düşmanda olmayan, nefisleri ayakta tutan, ruhları temizleyen, tökezlemekten koruyan, gizliliklerden haberdar olan Allah'a karşı insanı muhafaza eden ibadetlere vurgu yapılıyor.

❁ ❁ ❁

وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ ۚ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ ۖ
وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ ۖ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا
نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾ يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِيبَ
وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ ۚ اعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا ۚ
وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴿١٣﴾

34: 12 Süleyman'a da rüzgârı (müsahhar kıldık) **ki sabahı bir ay**(lık yol), **akşamı bir ay**(lık yol)**du. Erimiş bakır ma'denini ona sel gibi akıttık. Önünde, Rabbinin izniyle, iş gören bazı cinler de vardı. İçlerinden kim bizim emrimizden ayrılıp saparsa ona çılgın azaptan tattırırdık.**

34: 13 O, kal'alardan, heykellerden, büyük havuzlar gibi çanaklardan, sabit kazanlardan ne dilerse kendisine yaparlar-

dı. Ey Dâvûd hanedanı, siz (Allah'a) **şükr için çalışın. Kullarımdan** (hakkıyla) **şükreden azdır.**

Âyetin orijinalinde geçen "temasil" benzer, numune suretler yapmaktır. Sanat, insanın duygu ve düşüncelerinin bir yerde dışa yansımasıdır ve her insan bilgi, kültür ve zevkleri doğrultusunda bir sanat eseri ortaya koyabilir.

Sanat, güzellik karşısında duyulan heyecan ve hayranlığı uyandırmak için insanın kullandığı yaratıcılıktır. İnsanı anlamlı düşüncelere çeken her görüntü bir sanat eseridir. Bakmasını bilen için en eşsiz sanat eserini ortaya koyan Allah'tır. Ruhunu o sanattan esinlenerek besleyen insanlar ancak ortaya güzel eserler koyabilirler. Bunun aksine ortaya koyulan ve sanat eseri denilenler müptezellikten başka bir şey değildir.

Bir caminin yapımında en güzel sanat; orada Allah'ı hatırlamak, ezan ve hitabetin en güzel şekliyle duyumunu sağlamaktır. Yoksa alabildiğine camileri süsleyerek insanları huşûdan uzaklaştıracak görüntüler oluşturmak sanat eseri olsa da yerinde kullanılmayan bir çabadır. Bu nedenle Müslümanlar, ortaya koyacakları sanat eserleriyle insanlara Allah'ı hatırlatacak mesajlar vermeliler.

❁ ❁ ❁

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِۦٓ إِلَّا دَآبَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ
مِنسَأَتَهُۥ ۖ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ أَن لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِى
الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

34: 14 Sonra biz ona ölüm hükmünü infaz edince (dayandığı) **asasını yemekte olan ağaç kurdundan başka bir şey bunun ölümünü onlara göstermedi. Bu suretle yere kapanıp yıkıldığı**

zaman besbelli oldu ki, eğer cinler gaybı bilmiş olsalardı öyle horlayıcı bir azap içinde kalıp durmazlardı.

Büyük çabalar, fedakârlıklar ve bedeller ödenerek kurulan devletler aynı hassasiyetle korunmadığında, pusuda bekleyen ins ve cin şeytanlar hemen devreye girerek sinsi sinsi fitne ve fesat tohumlarını ekip devleti yıkmaya başlarlar. Şu ifadede olduğu gibi "duvarı hemen bir vuruşta yıkamazsınız ama o duvar nem alıyorsa kendiliğinden yıkılır." Aynı şekilde imanî değerler de yaşanıp yaşatılmaz ise giderek yozlaşma, haktan uzaklaşma başlar. Bunlara karşı ciddi önlemler alınmadığında, tıpkı Hz. Süleyman'ın asasını (saltanatını) içten içe kemirip yıktığı gibi o toplumu da yıkıp yok eder.

Bu kıssa, Kur'ân ilminden uzak kalmış kimselere, sihir, büyü ve cinnî işlerle uğraşıp gaybden haber aldıklarını iddia ederek değişik sömürü yoluna başvuran sahtekârlara karşı uyanık ve dikkatli olmak için bir uyarıdır.

Peygamberlere, cinler de, melekler de Allah bildirmedikçe en ufak bir haber veremezler. Hakikat bu olmasına rağmen, kimileri dalaletin sebebi olan bu işlerle uğraşır, kimi cahil insanlar da bunlara aldanırlar. Allah'a ittika edip teslimiyet göstererek sorumluluklarını yerine getireceklerine, cinlerle uğraşıp bir şeyler elde etmeye çalışmak, aklı devre dışı bırakmaktır. Kim cinlerle uğraşıp da ortaya insanların yararlanacağı bir eser bırakmıştır? Ama akıl ve kabiliyetlerini kullananlar, insanları hayrette bırakan ne çok eserler ortaya koymuşlardır.

❁ ❁ ❁

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِى مَسْكَنِهِمْ ءَايَةٌ ۖ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ ۖ كُلُوا مِنْ
رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ ۚ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾

34: 15 Andolsun ki "Sebe'" (kavmini)**n sakin olduğu yerde** (de) **bir ibret vardı.** (Her ev) **sağdan, soldan iki**(şer) **cennet** (bahçe ile muhaat [çevrilmiş] idi). (Onlara:) **"Rabbinizin rızkından yiyin, Ona şükredin. Çok güzel** (temiz) **bir belde. Rab** (şükredenleri) **cidden yarlığayıcıdır." denilmiştir.**

Şu içerisinde bulunduğumuz dünya üzerinde bir düşünelim. Denizler, akarsular, şelaleler, envai türde yeşilin tonları arasında rengârenk çiçekler, her biri ayrı bir lezzette sunulan bitkiler, dağlar, ovalar, vadiler... Güneşin ısıttığı, rüzgârın serinlettiği... Yorgunluğumuzu atıp her gün yeni bir hayata geçiş için gece uykusu... Hesabı yapılamayacak kadar çok nimet deryasının içerisinde olduğunun acaba kaç kişi farkında. Kaç kişi Allah'ın eşsiz sanat eserlerini temaşa ederken şükür ile kanatlanıp semalarda uçuyor. Kaç kişi Allah'ın nimet ve lütuflarının farkında, farkında olsa da kaç kişi şükrünü eda edebiliyor? Bu şükrü eda etmenin tek yolu; sahip olunanları Allah'ın rızası doğrultusunda kullanmaktır. İşte o zaman gerçek mânâda şükür edilmiş olur. Şükürsüzler, bu güzellikler bitmeyecek, gün batıdan doğmayacak mı sanıyorlar! Açın gözlerinizi, uyanın, dünyadan daha güzel olan cennet, sahiplerini bekliyor! [11]

❁ ❁ ❁

[11] Bkz. 10/10; 14/7; 16/18

فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ
ذَوَاتَيْ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾ ذَٰلِكَ جَزَيْنَاهُمْ
بِمَا كَفَرُوا ۚ وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الْكَفُورَ ﴿١٧﴾

34: 16 Fakat onlar (bu nimetin şükründen) **yüz çevirdiler. Biz de onlara Arîm selini gönderdik.** (O) **ikişer cennetlerinin yerinde de ekşi yemişli, acı ılgınlı ve az bir şey de Arabistan kirazından** (olmak üzere harap) **iki**(şer) **bostan peyda ettik.**

34: 17 İşte biz onları böyle nankörlük ettikleri için cezalandırdık. Biz nankör olandan başkasını cezalandırır mıyız?

On beşinci âyette belirtilen nimetlere kavuşup da şükrünü eda edemeyenlerin dünya ve ahirette akıbetlerinin hiç de güzel olmayacağına dikkatler çekilerek, uyanıp kendilerine çeki düzen vermeleri tembihleniyor. İmandan yüz çeviren, başta kendisi olmak üzere her şeye karşı nankörlük etmiş olur. Saraylara, bağlara-bahçelere, bitmez hazinelere sahip olunsa da imandan yoksun olanların esfele safilîne düşünceye kadardır tattığı ve tadacağı.[12]

❁ ❁ ❁

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا
السَّيْرَ ۖ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾

34: 18 Onlar(ın yurdu) **ile** (feyz ve) **bereket verdiğimiz memleketler arasında sırt sırta nice kasabalar yapmıştık. Oralarda seyr** (ve sefer etmelerini) **takdir etmiş,** (kendilerine): **"Ge-**

[12] Bkz. 16/112; 28/58

celerce ve gündüzlerce oralarda korkusuz korkusuz gezin, dolaşın" (demiştik).

Güney Arabistan'daki Sebelilerin ülkesi ile çağlar boyu nice peygamberlerin mücadele hatıraları ile dopdolu şehirler.

Sebe', Yemen'de büyük bir şehrin ve orada yaşayan kavmin ismidir. Yine bereketli kılınan bölgenin Şam diyarı veya Kudüs olduğu rivayet edilir. Buralara seyahat edenler, dinlenme tesislerinde konaklayarak ihtiyaçlarını rahatça giderip yolculuk yapabiliyorlarmış.

İnsanlardan bazıları farklı çalışmalar, farklı hizmetlerle kolay, rahat ve zevkli bir hayat idame ettirirken; kimileri de şükürsüzlük girdabıyla sersem, serseri bir hayatın arkasında toplumların emniyet ve asayişini bozarlar. Allah verdikçe isteyen, kavuştukça şükürsüzleşen, şükürsüzleştikçe azan toplumlarda, bırakın gece-gündüz rahat yolculuğu, bulunduğunuz beldede evinizde bile bu serserilerin hışmına uğrama endişesi ile yaşarsınız.

❁ ❁ ❁

فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ

وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾

34: 19 Onlar ise (buna karşı)**. "Ey Rabbimiz, seferlerimizin arasını uzaklaştır" demişler, kendilerine yazık etmişlerdi. İşte biz de onları masallara çeviriverdik. Onları darma dağınık ettik. Şüphesiz ki bunda çok sabır** (ve) **çok şükreden herkes için elbette ibretler vardır.**

On yedinci âyetin açılımıdır bu âyet. Sebe' halkının başlarına gelen sel felaketinden sonra nüfusun büyük kısmı terk-i diyar etmişler. Anladığımız kadarıyla gittikleri yerlerde, kurtulduklarına

sevinip şükredeceklerine, eski konforlarına kavuşmak için taşkınlık etmişler.

Günümüzde tüm imkânlara rağmen doyumsuzlaşan, şükürsüzleşen, azdıkça azan, yozlaşan, yozlaştıkça Allah'tan uzaklaşanların başlarından bela eksik olmuyor. Her tarafta işlenen vahşet, halkı Müslüman olan ülkelerde yaşananlar, doğal afetler, kazalar, cinnet ve cinayet çemberi içerisinde yaşananlar hâlâ insanlara ders olmuyor. Kim terk ettiği beldelere rahatlıkla dönebilir? Kim kaybettiklerini geri alabilir? Bırakın geceyi, gündüzleri bile tankların mayınla havaya uçurulduğu beldelere gitmeye kim cesaret edebilir? Hayat ve tarih böylesi toplumların hallerini ortaya koyarak düşünenlere ibret dersleri veriyor.[13]

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ

مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾

34: 20 Andolsun, iblis onlar aleyhindeki zannını gerçekleştirmişti de, iman edenlerden bir zümre hariç olmak üzere, (tamamen) **ona uymuşlardı.**

34: 21 Hâlbuki onun bunlar üzerinde (önceden) **hiçbir nüfuzu yoktu. Ancak biz ahirete iman eden kimse ile ondan şüphede bulunan kişiyi ayırt etmek için** (buna meydan vermiştik). **Senin Rabbin her şeyin üstünde gerçek bir nigahbandır.**

---

[13] Bkz. 6/43–44; 7/137

Şu bir gerçek ki iman; ilim, zikir ve şükürle kaimleşir. İmanı doğru anlamak, mesajı doğru yaşamaktır. İman zannı ortadan kaldırır. Atalarını, dîn adamlarını dînde senet kabul edenleri şeytan kendi zannına mağlup ettirmiştir. Diğer bir ifadeyle şeytan insanın zaaflarından, tutkularından, özlemlerinden içlerine sızıp yapacakları iş hakkında vesvese vererek, içsel dürtülerini tahrik ederek yoldan çıkarır. İmanını ilim ile kaim kılan ihlâs sahiplerine şeytanın yaptırım gücü yoktur.[14]

❁ ❁ ❁

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي
السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ
ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

34: 22 (Habibim onlara) **de ki: "Allah'ı bırakıp da** (Onun ortağı olduklarını) **kupkuru iddia ettiklerinize** (istediğiniz kadar) **yalvarın, onların ne göklerde, ne yerde** (hayır ve şerden) **bir zerre miktarına bile güçleri yetmez. Onların, buralarda hiçbir ortaklığı olmadığı gibi Onun** (Allah'ın) **da bunlardan bir yardımcısı yoktur.**

Şirk, bir kişiye Allah'a ait özelliklerinden birini vermeyi ifade eder. Şirkin altında yatan önemli nedenler; insanın istediği gibi bir hayat tarzı edinmek veya isteklerine göre fetva veren önderler aramaktır. Bu yaklaşım onların akıllarını körelttiği için onları Allah'ı gereği gibi takdir etme şansından mahrum bırakmıştır.

---

[14] Bkz. 7/16–18; 15/42; 17/65; 43/36

Bir şey yaratmayan, bir şeye sahip olmayan, yaratılanların neye ne kadar ihtiyacı olduğunu nereden bilecek ve hem sınırsız, bitimsiz isteği olan bu kadar mahlûkatın ihtiyacını, kendisi muhtaçken nasıl karşılayabilecektir? Yaratma, yaratılmışları idare etmede, ihtiyaçlarına göre gerekeni vermede tek olan varlık Allah'tır. Ondan başka bütün bilginler, filozoflar, âlimler, veliler, krallar bir araya gelseler ne Allah'ın dilediğinden başkasını yapmaya, ne de mutlak mânâda insanlara istediklerini vermeye güçleri yeter.[15]

Allah'tan başka mutlak yardımcı arayanları Allah yardımsız bırakır. Baş başa bıraktığı yardımcıların ise bir şey yapmaya güçleri yetmez. Bu onların kıyamet gününde karşılıklı olarak yaptıkları itiraflardır. İmanından emin olan korkmaz. Allah indinde şefaate ihtiyaç hissetmez.[16]

❁ ❁ ❁

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا لِمَنْ اَذِنَ لَهٗ ؕ حَتّٰٓى اِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوْبِهِمْ
قَالُوْا مَاذَا ۙ قَالَ رَبُّكُمْ ؕ قَالُوا الْحَقَّ ۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيْرُ ﴿٢٣﴾ قُلْ مَنْ
يَّرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ قُلِ اللّٰهُ ۙ وَاِنَّآ اَوْ اِيَّاكُمْ لَعَلٰى هُدًى اَوْ
فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿٢٤﴾

34: 23 Onun nezdinde, (ahirette) **kendisine izin verdiği kimselerden başkasının şefaati faide etmez. Nihayet** (ona izin çıkıp da) **kalplerinden korku giderildiği zaman** (birbirine):

---

[15] Bkz. 2/255; 10/107; 17/56, 57
[16] Bkz. 4/64; 10/3; 19/87; 21/28

"Rabbiniz ne buyurdu?"derler. (Şefaat edecekler de): **"Hakkı** (söyledi)" **derler. O, çok yüce, çok büyüktür.**[17]

34: 24 (Habibim) **de ki: "Göklerden, yerden sizi rızıklandıran kim?" De ki: "Allah'tır. Herhalde ya biz, ya siz mutlak bir hidayet üzerindeyiz. Yahut apaçık bir sapıklıkta."**

Burada ilmî tartışmada bir metot gösteriliyor. Tartışan kişi karşı tarafın hatalı olduğunu peşinen ifade ederek başlasa bu tartışmadan verim alınmaz. Hâlbuki iki taraftan birinin hatalı olabileceğini hesaba katması, taassubun atılmasına ve tarafların fikirlerini samimi olarak gözden geçirmelerine imkân sağlar. Tabiî bu, biraz siz, biraz da biz haklıyız mantığıyla olmamalıdır. Sahip olunan imkân ve rızıkları verenin Allah olduğunu hatırlatarak, düşündürerek, doğruyu görmelerine yardımcı olacak sorular yönelterek yapılmalıdır. Çünkü insanları gerçeklere ulaştıran sorgulamadır. Hz. İbrahim'de sorgulayarak insanlara gerçeği göstermeye çalışmıştır. Sorgulamayan, körü körüne yaşayanların doğruya ulaşmaları zordur.

Elbette soru doğru ve açık olarak sorulursa cevabın da tatmin ediciliği yüksek olur. Burada ise soruyu soran ve cevabını veren Allah'tır ve doğru yanıtlanmasına rağmen ekseriyetin hayatının seyrine bakıldığında, çalışmaları böyle bir teslimiyet içerisinde olduğu pek de söylenemez. İş, kariyer sahibi olmak, devlet güvencesini elde etmek için bütün değerler göz ardı edilerek uğrunda gereken bedeller ödeniyor. Devletin güvencesi altına girme hususunda gösterilen gayret, Allah'ın güvencesi altına girmek için gösterilmiyor hatta unutulmuş vaziyette. Bir yandan rızkın menşeinin Allah olduğunu bileceksin, hem de rızkın garantisini bir yerlere bağlayacaksın. Bu ne yaman çelişki, bu ne hamakat?!

---

[17] Bkz. 2/254, 255

Elbette maddî-manevî rızık elde etmenin yolları aranacaktır ama öncelikli olarak kulluk bilinci içerisinde hayat idame ettirmenin ne demek olduğu öğrenilmelidir ki taşlar yerine otursun. Ey insanoğlu, sen yüce bir gaye için yaratılmış olduğundan, senin çaban bu ulvi değer üzerine bina edilmiştir. Bu ulviyetini muhafaza etmeyenler hep bir yerlerden medet bekler dururlar.[18]

❁ ❁ ❁

قُلْ لَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّآ أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْـَٔلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾

34: 25 De ki: "Bizim işlediğimiz günahtan siz mesul olmazsınız. Sizin yapmakta olduklarınızdan da biz mesul olmayız."

Bu bir sünnetullah ve bir hayat realitesidir. Hiç kimse başkasının işlediği suçu yüklenemez. İstisnalar olsa da insanlar birbirlerinin üzerine suç atarak aklanmaya çalışırlar. Fakat kimin suça azmettirdiği, kimin engel olmaya çalıştığı o gün ortaya çıkacaktır. Diğer bir görüşle, mü'minlerin haktan gafil kimselere; İslâm'a inanmanın büyük bir şeref olduğunu, ondan yüz çevirenlerin ferdi, ailevi ve toplumsal gerileyişin, çöküşün ve yozlaşmanın sonucu olarak zulme düşeceklerini anlatmış olmalarına rağmen, kimin ne adına bu daveti reddettiği ortaya çıkacak ve buna itiraz edemedikleri gibi işin doğruluğunu da tasdikleyeceklerdir.[19]

❁ ❁ ❁

[18] Bkz. 10/31-36; 11/6; 29/17, 60-63
[19] Bkz. 4/111; 6/31; 10/41; 17/13-15

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

34: 26 De ki: "Rabbimiz (kıyamet günü) **hepimizi bir araya toplayacak, sonra beynimizde** [aramızda] **hak ile hükmedecektir. O,** (her şeyi) **kemâliyle bilen en büyük hâkimdir."**

İster inansınlar ister inkâr etsinler, mutlak vukû bulacak kıyamet gününde herkes bir araya toplanacak ve hak ettikleri karşılık kendilerine verilecektir. Bu dünyada öğüt ve uyarıları dikkate almadan yaşayan belli azınlığın dışında, hak dâvâları için ezilen, zulüm, sömürü, haksızlığa maruz bırakılanların, o gün bu zalimlerle araları ayrılıp felaha ererlerken, zalimler hakkında kararlaştırılmış azap hükmü verilecektir.

❁ ❁ ❁

قُلْ أَرُونِيَ الَّذِينَ أَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا ۚ بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

34:27 De ki: "Ona (ibadette) **kattığınız ortakları bana gösterin. Hâşâ** (böyle bir şey yoktur)**. Bilakis** (hakikat şudur ki emrinde) **mutlak galip,** (tedbirinde yegâne) **hikmet sahibi olan ancak Allah'tır.**

Bu uyarılar insanın imanını kontrol etmesine, neyi hedeflediklerinin, neyi hangi amaçla yaptığının muhasebesini yapması için çok ciddi bir uyarıdır. 25 ve 26. âyette belirtildiği gibi adaletle hükmedilecek ve Allah'tan başka bağlanılıp yardımları umulanlar, değil o gün birbirlerine yardım etmek, birbirlerini suçlayacaklardır.[20]

❁ ❁ ❁

[20] Bkz. 6/94; 11/107; 14/21

وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَّنَذِيرًا وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

34:28 (Habibim) **seni** (rahmetimizin) **müjdeci**(si, azabımızın) **haberci**(si ve) **bütün insanların peygamberi olmaktan başka** (bir sıfatla) **göndermedik. Fakat insanların çoğu** (bunu) **bilmezler.**

Bu âyetten şu mesajları alabiliriz: Allah Resulü'nün risaleti umumi ve cihanşümul olup yer ve zaman farkı gözetmeksizin bütün insanlığa hitap eder. Bundan sonra artık peygamber gelmesi ve vahiy indirilmesi söz konusu değildir. Resulullah (as) hayatında gücü yettiği kadar tebliği merkezden başlayarak her tarafa yaymaya çalışmıştır. Veda hutbesinde de bu tebliğ vazifesini ifa etmiş olduğuna şahit tutarak, orada bulunanların da bulunmayanlara tebliğ ulaştırmalarını bildirmiştir.

Tebliğin sulh içerisinde sürdürülmesi Müslümanlar için ilâhî bir sorumluluktur. Bu sorumluluğu yerine getirerek, insanlara selamete giden yolu açmaları, inanç ve fikir hürriyetinin gereğidir. Buna engel olan toplum veya devlet, insanların en mukaddes ve tabiî olan hakkını ihlal ettiğinden, bu zulümden vazgeçmediğinde onlarla savaşılır. İslâm, Batı'nın siyasi tarihinde görülen istila, sömürü, kin ve beşeri ihtiraslar uğruna savaştırmaz tâbilerini. İslâm'ın tanıdığı ve meşru kabul ettiği tek harp vardır ki o da insan hak ve hürriyetlerine tecavüzü engellemek adına gereken mücadeleyi vermektir, İslâm daveti ve Müslümanlara yönelen düşmanlık ve tecavüzü engellemektir.[21]

---

[21] Bkz. 6/19; 7/158; 21/107; 25/1

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

34:29 Onlar: "Eğer (sözünüzde) **gerçekseniz bu va'd**(in tahakkuku) **ne zaman?" derler.**

İnsanlar elbette Allah ve yaratılış hakkında sorgulayıcı düşüncelere sahip olurlar, ama âyetler doğrultusunda olayları değerlendirenler hakikati idrak ederler. İman da zaten hür düşünceyle sorgulamayı, araştırmayı teşvik ederek Allah'a ulaşmayı istemiştir. İçerisinde bulunduğu durumu sorgulayan, hayatla ölüm arasında muhasebe yapanlar, yarını ciddiye alarak bu günün plan ve projesini aklın ve hayrın üzerine bina etmeye çalışırlar. Fakat inkârcılığın getirdiği bozuk psikolojiyle küstahlaşarak sormak ise aklın gerisinde kalmaktır.

Ebedi âlemi yok sayanlar veya hesaba katmayanlar, farklı ideolojilerin arkasında sürüklenir dururlar. Onların bu hayatını tasvip etmeyen Müslümanların da, eğer ahirete dair bir plan ve programları yoksa diğerlerinden ne farkı olur? Geçmişi suçlayarak yerinde oturanlar halifelik sorumluluğunu yerine getiremezler. Şu dünyada içerisinde bulunduğumuz durum, suçumuz değil imtihanımızdır ama bu halden kurtulmak için çaba gösterilmediğinde, yarın çocuklarımız da; 'bizim suçumuz değil, gözümüzü açtık büyüklerimiz bize böyle bir dünya bıraktı' deseler bu savunma ile sorumluluklarından kurtulmuş olabilirler mi? Bu nereye kadar böyle devam edecek? Herkes gücünce sorumluluğunu yerine getirmek zorundadır. Dünü suçlamak yerine, günü ve yarını yeniden inşa edebilmek için ayağa kalkılmalıdır. Bu kalkış dünyayı münkirlerin elinden kurtardığı gibi ahiretimizin de garanti belgesi olacaktır. Varsın kimileri o gün ne zaman deyip alay etsin.

❀ ❀ ❀

قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

34:30 De ki: "Size va'd olunan, öyle bir gündür ki siz ondan bir saat geride kalamazsınız, (onun) **berisine de geçemezsiniz."**

Hayatta birçok gerçekle yüz yüze gelmelerine ve bütün imkânlara sahipken birçok oluşlara engel olmamalarına rağmen, haklarında Allah'ın dilediği azap geldiğinde de engel olamayacaklardır. Hayat zan üzere kurulmadı ki zan üzere de yorumu yapılıp itiraz edilsin.[22]

Eğer ölüm anı insana bildirilseydi, insanlar, alabildiğine arzu ve emellerine rağmen, her daim 'öleceğim' kaygısıyla ciddi bir işe teşebbüs etmeden sıradan bir hayat yaşarlardı. Mü'minler ise ölümün her an gelebileceği şuuruyla gücünün yettiği kadar o gün için hazırlık yaparlar.

❀ ❀ ❀

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرٰٓى

اِذِ الظّٰلِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ الْقَوْلَ

يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَآ اَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

34:31 O küfredenler. "Biz ne bu Kur'ân'a, ne de ondan öncekilere asla inanmayız" dedi(ler). **O zalimler Rablerinin divanında mevkuf dururlarken, sözü** (kabahati) **birbirine evirip**

---

[22] Bkz. 16/61; 21/111

çevirir(lerken, içlerinde) **zayıf sayılanlar o büyüklük taslayanlara: "Siz olmasaydınız muhakkak ki biz mü'minler**(den) **olmuştuk" derler**(ken) **sen bir görmelisin!**

Bu âyet, aklını örten kimselerin inkârda inatçı olduklarını haber veriyor. Bunlar tamamen kendilerine mahsus bir dîn mezhebi üzerinde yaşayan dînsizlerdir. Onların imanları kendi koydukları, koyacakları kanunlardır. Bunlar, insanları kendilerine itiraz edenlere karşı kullanırlar. Elbette onları büyük, kendilerini küçük görüp önlerinde diz çökenlerin hazin manzarasını dünya penceresinden bakarak değerlendirdiğimizde; kitleler hevalarına hitap eden grupların yanında yer alırlar, bir diğeri ruhlarını daha çok okşadığında hemen o safa geçip sonra da ayrıldığı gruba söylemedikleri söz, etmedikleri hakaret kalmaz. Veya diyelim ki aynı grubun içerisinde tehlike arzeden bir durum meydana geldi, hemen birbirlerini itham ederler: "Siz bunları bizlere empoze ederek telkinlerde bulundunuz. Bütün bunlar sizin yüzünüzden başımıza geldi." derler ve körü körüne içerisine düştükleri zilleti görmezden gelirler. İşte ahirete de bu durumları aynen yansıyor.

Demagojik söylemlerle yapılan vaatlere aldanmamak, birbirimizi suçlamamak, menfaat uğruna birbirimizi itmemek için imanımızı ilimle muhafaza altına alıp salih ameller doğrultusunda, zikir uyanıklığı içerisinde hareket etmeliyiz. İman, ilim ve zikir beraberliğinden uzak olanlar, aldanmanın, aldatmanın zilletine maruz kalırlar. Halkların gelişmesinde ve gerilemesinde elbette liderlerin etkisi büyüktür. Bu nedenle önderler tavırlarına, sözlerine çok dikkat etmeliler. Şûrâya, tenkide, uyarıya açık olmalı ve uyarıcılara minnet duymalıdırlar. Hâsılı iman bir basiret iken, inkâr algılama körlüğüdür. Bu nedenle liderler de bir basiret üzere olmadıkları

müddetçe, başlarına sıkıntı geldiğinde dünya ve ahirette birbirlerini suçlayacaklardır.[23]

❀ ❀ ❀

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ
بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا
لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ
وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا ۚ وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ ۚ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ
فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

34:32 Büyüklük taslayanlar zaif sayılanlara: "Size hidayet geldikten sonra, biz mi sizi ondan çevirdik? Hayır, siz kendiniz suçlu idiniz" der(ler).

34:33 Zaif tanınanlar da o büyüklük taslayanlara: "Hayır, derler, gece gündüz (işiniz) **hilekârlıktı. Çünkü siz bize Allah'a küfretmemizi, Ona benzerler** (ortaklar) **tanımamızı emrediyordunuz." Bunlar azabı görünce** (hepsi) **pişmanlıklarını** (dertlerini) **içlerine atarlar. Biz de o küfredenlerin boyunlarına** (ateş) **tomrukları**(nı) **takarız. Yapmakta olduklarının başkasıyla mı cezalandırılacaklardı ya?**

'O inkâr edenlerin boyunlarına demir halkalar takarız.' Bunu dünyevi anlamda değerlendirirsek, bir hayvanın boynuna tasmayı takıp yuları da elinize alır, oltaya da biraz da arzu ettiği şeylerden takarsanız, istediğiniz yere götürebilirsiniz. İşte aklını kullanma-

[23] Bkz. 28/63

yan, iplerini hevasının eline verenler de, boynuna tasma takılmış gibi nerede çıkarı varsa o tarafa yönelirler. Bu anlamda eğer mevzu dîn ise iş daha vahimleşir. Mesela hocalarını, üstadlarını, şeyhlerini körü körüne senet edinenler ve onlar ne yaparsa bir hikmeti vardır diye hatadan masum görüp bağlananlar da bir anlamda boynuna tasma takılıp sürülenlerden olur. Hz. Muhammed dahi vahiy dışındaki konularda istişareye başvururken, 'müftü sana fetva verse de sen yine de kalbine danış' derken; bu insanlara ne oluyor? Yine Hz. Ömer, bir hata yaptığında 'Beni düzeltecek kimdir?' diye ilmî bir çizgiye, sorgulamaya ve işin doğrusunu yapmaya dikkatleri çekmiştir. Bu anlamda dünyada ve ahirette boyunlarına tasma takılmasını istemeyenler, aklını vahyin kontrolüne verip Resul'ünü önder edinmelidirler.

❁ ❁ ❁

وَمَآ أَرْسَلْنَا فِى قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَآ إِنَّا بِمَآ أُرْسِلْتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ﴿٣٤﴾

34:34 Biz hangi beldeye bir uyarıcı göndermişsek mutlaka oranın varlıklı ve şımarık kişileri: "Biz, size gönderilmiş olan şeyi inkâr ediyoruz" demişlerdir.

İlâhî davete her zaman, şımarık, mütekebbir sulta sahipleri, grup önderleri; sığ düşünen taassup sahibi kimseleri de yanlarına alarak hep karşı koymuşlardır. Halkların da ilâhî davete rağbet etmemeleri için demagojik ve edebi sözlerle karalama kampanyaları geliştirirlerken, bir yandan da sinsi tuzaklarla insanları kendilerine boyun eğdirirler. Bunlar arasında kimileri sahip oldukları imkânlardan mahrum kalmak istemediklerinden, kimileri zulme maruz kalmaktan korktuklarından, kimileri de uydum kalabalığa

yaklaşımıyla bunlara boyun eğerler. Kimileri de hayrın, hakkın ne olduğunu bilmediklerinden, temayüllerine hitap eden ulusçuluk, tarikatçılık, biraz pragmatizm, azıcık ajitasyon, bolca hurafe ve epeyce de resmi ideolojilerden harmanlanmış aşılarla aldanırlar. Böylesi bir büyü içinde kalabalıkların insanı güdüleyen yönüne bir de ait olma hissi katıldı mı, artık onlar değil hakkı görmek, içerisinde bulundukları durumu muhafaza etmek için didinir dururlar. İşte bunlar boyunlarında tasmalarla birbirlerini suçlayarak ateşe sürülürler. Güdenler güttüklerine: "İman ettiniz de biz mi engel olduk. Beraber haram, helal demeden doyumsuz emellerimizin peşinde koşuyorduk. Belki de bizim aşırılıklarımızın arkasında sizin desteğiniz yatıyordu. Siz de bizim kadar suçlusunuz." Dediklerinde, zayıflar olanlar: "Siz bize öyle bir dünya tasavvur edip öyle büyüleyici kapılar açtınız ki, Allah mı aklımıza geldi? Sizin kurguladığınız yaldızlı laflara aldanıp gerçekleri göremedik; sizin bu kadar ustaca yalan söyleyebileceğinizi düşünemedik; rahmeti, rızkı, özgürlüğü ve adaleti sizin dağıttığınızı sanmıştık. Nerde o alımlı, mağrur ve her şeyi bilen tavrınız? O inananlarla alay eden, küçümseyen haliniz! Anlaşılan bizi kandıranlar sizin gibi şeytanlarmış. Artık kim bize şefaatçi olacak? Hani büyük ataların şad olmuş yardıma koşan ruhları? Şimdi kim bizi savunacak?" diye tartışırlarken kula kulluğun cezasını çekeceklerdir.

❁ ❁ ❁

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا ۙ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

34: 35 Ve: "Biz, dediler, mallar itibariyle de, evlat itibariyle de daha çoğuz. Biz azap edileceklerden değiliz.

34: 36 De ki: "Şüphesiz Rabbim kimi dilerse onun rızkını genişletir. (Kimi de dilerse onunkini) **daraltır. Fakat insanların çoğu** (bunu) **bilmezler."**

Rızkın bolluğunun da darlığının da hayatın bir imtihanı olduğunu akledemeyen kimseler, sahip olduklarını kendinden menkul görerek büyüklenirler. Şımartan servet ve statünün sağladığı müreffeh bir hayatın sarhoşluğu ile ahlâki değerlere ve uyarılara hayatında yer vermeyenler, giderek küstahlaşıp günahları kendilerini çepeçevre kuşatınca artık doğruları yanlış değerlendirerek, bu müreffeh hayatlarının ahrette de devam edeceğini iddia ederek aldanırlar.[24]

❁ ❁ ❁

وَمَآ أَمْوَٰلُكُمْ وَلَآ أَوْلَٰدُكُم بِٱلَّتِى تُقَرِّبُكُمْ عِندَنَا زُلْفَىٰٓ إِلَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَأُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ جَزَآءُ ٱلضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا۟ وَهُمْ فِى ٱلْغُرُفَٰتِ ءَامِنُونَ ﴿٣٧﴾

34:37 Sizi bizim huzurumuza yaklaştıracak olan ne mallarınız, ne evlatlarınız değildir. Ancak iman edip de iyi amel (ve hareket) **de bulunanlar müstesna. Çünkü onlar, onlar için yaptıklarına mukabil kat kat mükâfat vardır ve onlar emin** (ve mutmain) **en yüksek makamlardadırlar.**

Bu âyet-i kerime, yukarıdaki iddia sahiplerinin görüşlerini çürütüyor ve hiçbir maddi gücün, insanların iyiliğine dalalet etmediği gibi, kötülüğüne de dalalet etmediğini, bunun onların kendi kuruntuları olduğunu, rızkın artırılması ve eksiltilmesinin bir imtihan olduğunu belirtiyor. Bu imkânlar sağlam bir imana dayalı olarak

---

[24] Bkz. 11/9; 17/30; 30/37

ortaya konan iyi davranışlara dönüştürüldüğünde ancak Allah katında değer bulacaktır. Ayrıca rızkın azlığı veya çokluğu kulların tasarruf gayretiyle de alâkalıdır.

Burada malları hükümet, evlatları da askeri güç olarak düşünebiliriz. Ekonomik güç elbette önemlidir ancak maneviyattan yoksun olarak sahip olunan ekonomi ise insanı sefahate ve dolayısı ile zulme düşürmeye bile sebep olur. Evlatlar da iyi yetiştirilmediği takdirde asi bir tüketici olabilirler. Günümüzde zihniyeti Batı düşüncesi ile işgale uğramış kimi Müslümanlar maalesef müreffeh bir hayat için koşuştururken, evladına da böyle bir hayat bahşedebilmek için olabildiğince dünya başarısını telkin etmektedirler çevrelerine. Ümmet olma, ümmet yetiştirme bilincinden uzak toplumlar, Kur'ân kimliğine kavuşmadıkları sürece dünyaları harap olduğu gibi ukbaları da perişan olur. Allah'ın verdikleriyle Allah'a yaklaşmak yerine Allah'tan uzaklaşanlar iflah olmazlar.[25]

İnsan imanı anlamış, İslâm ahlâkı ile donanmış ise maddi gücü varken şımarmaz. Maddi gücü yokken ise sabırlı ve kanaatkârdır. Sahip olduklarını inancı uğruna en hayırlı şekilde değerlendirerek yaptığı iyiliğin gönül huzurunu dünyada tadarken, ebediyette de yaptığı iyiliklerin karşılığı mükâfat olarak kendisine kat kat geri dönecektir. Her şey kabir kapısına kadar eşlik edebilir. Sahip olduklarını şükür aracı olarak kullanmayanlar için o gün elim bir azap olacaktır.[26]

❁ ❁ ❁

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾

[25] Bkz. 3/172; 5/35; 7/170; 10/26; 16/71
[26] Bkz. 4/147; 25/75; 31/33

34:38 Birbiriyle yarışırcasına ayetlerimizi etkisiz kılmak içinde koşanlar (yok mu)**? Onlar da azap içerisine bırakılacaklardır.**

Münkirleri âyetleri etkisiz kılmaya azmettiren şey, sultalarını kaybetme endişesidir. Doyumsuz isteklerin peşinde koşanların önüne âyetler bir engel olarak çıkınca, gâh tahrif ederek, gâh gizleyerek, gâh hurafelere ve menkıbelere bulayarak, Müslümanları da bedevi, çağdışı ve terörist gösterip toplum önünde küçük düşürerek gereken taarruzda bulunurlar. Allah'ın affını su-i istimal ederek âyetleri etkisiz kılarlar.[27]

❁ ❁ ❁

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ۚ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ

شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ ۖ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾

34:39 De ki: "Hakikaten Rabbim, kullarından kimi dilerse onun rızkını genişletir. (Kimi de dilerse) **onunkini kısar.** (Hayır için) **ne harcarsanız, bunun ardından** (daha iyisini) **lütfeder. O, rızıklandıranların hayırlısıdır.**

Allah dilemedikçe hiçbir şey tahakkuk etmez. Ancak Allah'ın da bir sünneti vardır. Hayatımız devam ederken hiç beklenmedik anda bir şeyler alt üst olmaktadır. Doğal afetlerden herhangi biri sahip olunanları bir anda yok edebilmekte veya bir anda nimetlere kavuşturmaktadır. Ölçüyü o koymakta ve kullarını çeşitli sınamalarla uyarmaktadır.

İnsanoğlunun nimeti, hayra talip oldukça artmakta, dünyada iç huzuru ve temiz bir hayat ile manevi erdemlere ermektedir ve yaptıklarının karşılığının daha iyisi ve daimisi de geri kendilerine su-

---

[27] Bkz. 4/46; 7/51, 162, 176; 34/5

nulacaktır. Onlar ki Rabbimiz Allah'tır deyip hep güzel ve yararlı işler işlemeye azmetmişlerdir. Onların dünyada zengin veya yoksul olmaları kendileri için artı veya eksi getirmez. Onları yücelten, iman ve amelleridir.[28]

❁ ❁ ❁

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ أَهَٰٓؤُلَآءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنتَ وَلِيُّنَا مِن دُونِهِمْ ۖ بَلْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ ٱلْجِنَّ ۖ أَكْثَرُهُم بِهِم مُّؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ فَٱلْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ
لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا ۚ وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ ٱلنَّارِ ٱلَّتِى
كُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

34:40 Hatırla o günü ki (Allah) **onların hepsini mahşerde toplayacak, sonra meleklere: "Bunlar mı size tapıyorlardı?" diyecek.**

34:41 (Melekler de): **"Seni** (ortaktan) **tenzih ederiz. Bizim yârimiz onlar değil, Sensin. Belki onlar cinlere tapıyorlardı ve çoğu onlara iman edicilerdi." diyecekler.**[29]

34:42 İşte bu gün birbirinize ne bir fayda, ne de bir zarar yapmaya gücünüz yetmez. O zalimlere biz: "Tekzîb edegeldiğiniz ateşin azabını tadın" diyeceğiz.

---

[28] Bkz. 3/134
[29] Bkz. 3/79, 80; 10/28

Mahşer günü çok dehşetli bir toplanma anıdır. Allah'ı bırakarak taptıklarına sarılıp onları rehber edinenlerin durumu çok vahim olacaktır. Tapanlar, tapılanlar... Bunlar, melekler, Allah'ın elçileri ve velileri olsalar da insanları kendilerine tapmaya asla davet etmezler. "Cinne" doğru ve iyi olan her şeye uzak ve yabancı olan, doğru ve iyi olana karşı çıkan güç ya da etki anlamında geçer. Bu âyette, hakkı inkârda inatlaşmış olanların içlerindeki kötü dürtüleri ifade için kullanılmıştır. Çoğu örneklerde ele alınan efsane (söylenti, asılsız hikâye) olmayıp onunla amaçlanan manevi, ahlâki veya ruhî hakikatin tasviridir.[30]

❀ ❀ ❀

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ
عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُكُمْ ۚ وَقَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا إِفْكٌ مُفْتَرًى ۚ وَقَالَ الَّذِينَ
كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ ۙ إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٤٣﴾

34:43 Onlara karşı açık açık ayetlerimiz okunduğu zaman dediler ki: "Bu, atalarınızın tapmakta devam ettikleri (putlardan) **sizi mütemadiyen vazgeçirmek isteyen bir adamdan başkası değildir" ve dediler: "Bu,** (Kur'ân) **düzülüp uydurulmuş bir iftiradan başka bir şey değildir." Hakka küfreden onlar,** (bu hak) **kedilerine gelince de** (şunu) **söyledi**(ler)**: "Bu, apaşikar büyüden başka bir şey değildir."**

Sebepsiz hiçbir şey kabul de, red de edilmez. Müşrikler yapılan daveti anlamalarına rağmen, fikr-i sabiteleriyle reddetmeye kararlı oldukları için hep itiraz ederler. Çünkü doğrulamaları gere-

[30] Bkz. 6/100, 112, 128, 130

ken şey sınıf farkını kaldırıyor, keyfi hareketi engelliyor, dürüst olarak davranmaları için birçok sorumluluklar yüklüyor. Bu ise hevasını ilah edinenler için kabul edilmesi mümkün olmayan bir teklifti. Çünkü ataları diye taptıkları kendi hevalarıydı, dolayısıyla Resul'ün davet ettiği âyetler ise bütün beşerî keyfilikleri kaldırıyor, dürüst ve adaletli olmayı emrediyor. Bütün bunları kabul etmek ise onların nefislerine ağır geliyordu. Oysa Resulullah'ın, yapmış olduğu davete karşı en ufak bir ücret istemediğini, birçok eza ve cefaya göğüs gerdiğini, hatta bu daveti engellemek için yapılan çok cazip teklifleri dahi reddettiğini bilmelerine rağmen, böylesi ithamlarda bulunarak, Kur'ân'a da sihir diyerek insanlar üzerindeki etkisini kırmak için bu ve benzeri iftiralarda bulunurlar.[31]

❁ ❁ ❁

وَمَآ اٰتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَآ اَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ۝٤٤ وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۙ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَآ اٰتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ۝٤٥

34:44 Hâlbuki biz onlara öyle ders alacakları kitaplar vermediğimiz gibi onlara senden evvel azap ile korkutucu bir (peygamber) **de göndermedik.**

34:45 Onlardan öncekiler de (peygamberlerini) **tekzip etti**(ler.) **Hâlbuki bunlar öbürlerine verdiklerimizin onda birine ermemişlerdir.** (Böyle iken) **öbürleri peygamberlerimizi tekzip etmişlerdi.** (Bak) **beni inkâr** (edişin akıbeti) **nice oldu?!**

---

[31] Bkz. 10/2; 11/13; 21/3

Allah, bu âyetle haddini bilmez inkârcı küstahlara âdeta: "Siz kim oluyorsunuz ki bu kitapla başka kitapları kıyas ederek vahiyle vehmi ayırt edebilesiniz?" Gerçekten selim akılla âyetler üzerinde düşünselerdi bu kitabın Allah katından olduğunu anlar ve iman ederlerdi. Allah, insanlığı; atalara, sulta sahiplerine uymanın içerisine düşüreceği zilletten kurtarıp faziletli bir yaşam sürdürmeleri için âyetlerini indiriyor. Buna rağmen önyargı ve taassup sahipleri asılsız iddialar ortaya sürerek, hakkı yalanlayıp hevalarına cevap veren ilahlarına uymaya devam ederler.

Eğer atalarımıza, vicdanlarımıza ve zanlarımıza göre yaşamak insanı doğruya, hakka erdirseydi niçin Allah âyetlerini bildiren elçiler göndersindi? Niçin elçiler bu uğurda mücadele versinlerdi?[32]

❁ ❁ ❁

قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا ۚ مَا
بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾

34:46 (Habibim) **de ki: "Ben size sırf Allah için ikişer ikişer, teker teker** (karşımda) **durmanızı, sonra arkadaşınızda hiçbir mecnunluk olmadığını iyi düşün**(üp bil)**menizi vaaz ederim. O, çetin bir azap** (gelip çatmaz)**dan evvel** (bunu) **size haber veren** (bir peygamber) **den başkası değildir."**

Çürütülmesi mümkün olmayan açık delillerle Allah'a kulluğa davet eden, insanlara önder ve örnek olan peygamberler göndermesine rağmen arzu ve emellerine kul olanlar, tabularının yıkılmasına, hevalarına dokunulmasına tahammül edemediklerinden, çeşitli itirazlar öne sürerek yalanlıyorlar. Allah da onların bu kadar açık,

---

[32] Bkz. 22/44

kapsamlı uyarı ve ihtarlarına karşı çıkanların helak olacaklarını haber veriyor. Çünkü peygamberi yalanlamak, Allah'ı yalanlamaktır. Allah'ı yalanlamak ise hevayı ilah etmektir.

Heva düşkünleri, doğruyu gösteren, öğüt veren kimselerden müthiş şekilde rahatsız olurlar, onları hiç sevmezler ama hevalarına hitap edenleri sever ve hemen tâbi olurlar.[33]

Bu belalı illetin sürükleyeceği zilletten korunmak için Müslüman'ım diyenler dînlerine her şeyden daha çok önem verip kaynağından öğrenmeliler ki asılsız iddialara aldanmasınlar. Müslümanlar dînlerine değer verdikleri kadar değer bulur ve değer verecek işleri bilerek yaparlar.

❀ ❀ ❀

قُلْ مَا سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ ؕ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ ۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ

شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾

34:47 De ki: "Benim sizden (inzâr ve tebliğimden dolayı) **istediğim herhangi bir ücret** (varsa) **o, sizin olsun! Benim mükâfatım Allah'tan başkasına ait değil, o her şeye hakkiyle şâhiddir."**

Bir önceki âyette de belirtildiği gibi vicdanlarınıza danışarak düşünün, o Resul'de dengesiz bir iş gördünüz mü? Bilakis o, işleri yerli yerince yapan, davranışlarında dengeli olan, 'emin' lakabı taktığınız biridir. Sizi fasıklığa, facirliğe mi davet ediyor? Yoksa sizi hakka, adalete, ilme ve iyiliğe mi çağırıyor? Hiç onun fesatlık, ahlâksızlık, serkeşlik veya çıkara göre hareket ettiğini gördünüz mü? Bilakis anlamlı, hayırlı, temiz bir toplum oluşturmaya, çalışıyor. Yapmış olduğu bu davet karşılığında dünyalık adına insanların

---

[33] Bkz. 2/170; 5/104; 7/28; 10/78

Müslüman olmalarından başka herhangi bir talepte de bulunmuyor.[34]

Ey insanlar, sizi hakka davet edenlerin davranışlarına, işleriyle sözlerinin uyuşup uyuşmadığına bakın! Olayları çoğunluğun davranışlarına göre değerlendirmeyin! Onlarda şuursuz mahlûklarda görülen bir emare, bir çelişki görürseniz inanmayın! Şuursuzca, çoğunluğun davranışlarına göre değil, ilme dayanarak hareket edin!

Gustave Le Bon, Kitleler Psikolojisi adlı eserinde medeniyetlerin değişmesine sebep olarak; fikir, telakki ve inançta meydana gelen değişiklikleri gösterir ve şöyle devam eder: "Bu değişiklikler, şayet pek seyrek olarak meydana geliyorsa bunun sebebi, o ırkın psikolojik yapısının temelinde bulunan istikrarlı, köklü, sabit unsurların ağır basmasındandır.

Çağımız insanı, düşüncesinin mütemadiyen değişmekte olduğu nazik ve buhranlı bir devre içinde bulunmaktadır.

Bu değişmenin temelinde iki esaslı âmil vardır. Birincisi medeniyetimizin bütün unsurlarının kaynağı olan dînî, siyasî ve içtimaî inançların tahrip edilmiş olması, ikincisi ilimlerin ve tekniğin yeni buluşlarının doğurduğu yepyeni yaşama ve düşünme şartlarının meydana gelmesidir...

Kitleler hemen hemen şuuraltı tarafından idare olunur. Fiilleri dimağdan, akıldan (beyin) ziyade murdarlığın nüfuzu altındadır... Fiilleri mükemmel olabilir. Fakat beyin idare etmediğinden, fert tahriklerin tesadüflerine göre hareket eder. Bütün dıştan gelen tesirlerin oyuncağı olan kitle, bunların ardı arkası kesilmeyen değişmelerine maruz kalır.[35]

❁ ❁ ❁

[34] Bkz. 25/57
[35] Bkz. 5/48

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾

34:48 De ki: "Benim Rabbim hiç şüphesiz hakkı (yerine) **koyar.** (O), **gaybları kemâliyle bilendir."**

Bu, bir anlamda 45. âyete cevaptır. Dünyayı idare eden, insana yol gösteren ve insanı tanıyan, duygularını bilen O'dur.

İnsan gördüğünü, işittiğini, öğrendiğini, hakikat diye Allah'ın vahyini, bir de realite denilen hayat gerçeklerini bilir. Bilgi, zan ve beklentilerini realitelerin önüne geçirmeyenler hakla buluşur, selamet yolunda şüphe ve tereddüt göstermeden o gün için hazırlığını yaparlar.

Şu yeryüzünde Allah'ın bildirdiği hangi şey yaşanmıyor ki inkâr edilsin. Allah, sinelerin sakladıklarını bilendir. Peygamberinin de onu kabul ve reddedenlerin de hangi hal üzere olduklarını bilir.

❁ ❁ ❁

قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾

34:49 De ki: "Hak geldi bâtıl ne ibtidâen, ne de iâdeten (hiçbir şey yaratmaya) **kâdir olamaz."**

Hak olan her şeyi hakkıyla bilen Allah ortaya koyuyor. Dolayısıyla onu kimse tahrif edemez. İnişine, kullar üzerindeki etkisine kimse engel olamaz.

Hak hakça yaşanırsa bâtılın gerçek yüzü ortaya çıkar. Hiçbir beşeri ideoloji onun gibi sürekli yaşanıp yaşatılmamıştır.

Müslümanlar hak uğruna gereken mücadeleyi metoduna göre uygulayıp iktidara gelerek, hakkın adaletini, bâtılın zulmünü ortaya koyarlar.

Hak hakça yaşamak isteyene nasip olur. Hakkı bilmeyen, realite adına bâtılın peşinde koşabilir. Dînini bilip yaşamayan bâtıla kurban olmaya mahkûm olur.[36]

❁ ❁ ❁

قُلْ اِنْ ضَلَلْتُ فَاِنَّمَآ اَضِلُّ عَلٰى نَفْسِىْ ۚ وَاِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوْحِىْٓ اِلَىَّ رَبِّىْ ۭ اِنَّهٗ سَمِيْعٌ قَرِيْبٌ ﴿٥٠﴾

34:50 De ki: "Eğer ben (haktan) **sapmışsam bu sapışım**(ın günahı) **nefsime aittir. Doğru yolu bulmuşsam bu da Rabbimin bana vahyetmekte olduğu** (Kur'ân ve hikmet) **sayesindedir. Şüphesiz O, en yakın bir işitendir.**

Bu âyetten anlıyoruz ki resul de olsa ancak vahiy doğrultusunda yol alırsa istikamet üzere yaşar. O da beşer olarak yanılabilir. Bu nedenle beşer olarak değil, resul olarak örnek alıp emrolunduğu gibi dosdoğru yaşamalı, içtihadı gerektiren hususlarda ise işi ehliyle istişare ederek hareket edilmelidir. Bunun dışında herkesin neyi ne amaçla yaptığını Allah bildiğinden, o gün gerçekler açığa çıkacak. Bu konuda Allah, mesajını vererek dürüst olmak hususunda bizleri uyarıyor.[37]

❁ ❁ ❁

وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ فَزِعُوْا فَلَا فَوْتَ وَاُخِذُوْا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيْبٍ ﴿٥١﴾

34:51 Onları can baş kaygısına düştükleri vakit görmelisin. Artık kaçacak yerleri de yoktur. Yakın bir mahalde yakalanmışlar.

---

[36] Bkz. 8/8; 9/32-33; 10/82; 21/18
[37] Bkz. 10/17; 24/54

Bâtılda ısrarcı insanların ahiretteki zor durumları anlatılıyor. Yani geç kalınmış bir farkındalık, kıyamette vicdanların asla döndüğü andır.[38]

❁ ❁ ❁

وَقَالُوٓا اٰمَنَّا بِهٖ ۚ وَاَنّٰى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ۚ ﴿٥٢﴾ وَقَدْ كَفَرُوا بِهٖ
مِنْ قَبْلُ ۚ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

34:52 "Ona iman ettik" demişlerdir. Fakat onlar için (dünyaya) **uzak** (kalmış) **bir yerden** (tövbeye) **el sunmak nerede?**

34:53 Hâlbuki daha evvel ona küfretmişlerdi. Uzak bir yerden gaybe atıp tutuyorlardı.

Bu dünyada imandan uzak küfre yakın olanlar; o gün küfürden uzak imana yakındırlar. Ama iman onlardan uzaklaşmıştır. O gün hakkı doğrulamalarının kendilerine bir yararı olmayacaktır. Çünkü bütün fırsatları kaçırmışlardır. Güzel bir deyimle; "Atı alan Üsküdar'ı geçti; yapılacak bir şey kalmadı." Keşke hakka davet edildikleri zaman heva perdesini kaldırıp da düşünselerdi.

❁ ❁ ❁

وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِاَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ ۚ اِنَّهُمْ كَانُوا
فِى شَكٍّ مُرِيبٍ ﴿٥٤﴾

34:54 (Artık) **kendileriyle arzu edegeldikleri şeylerin arasına bir set çekilmiştir, bundan evvel benzerlerine de yapıldığı gibi. Çünkü hepsi de** (insanları) **kötü zanna düşüren bir şüphe içinde idiler.**

---

[38] Bkz. 13/5; 17/13-14

Beş defa arka arkaya 'de ki' hitabıyla inkârcılara gerçekler ve akıbetteki karşılaşacakları durumlar can alıcı tasvirler ile anlatılmasına rağmen, imandan yüz çeviren gafiller yine de hayatlarını yanlış bir inanç üzere sürdürerek bu sonu hak etmişlerdir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

FÂTIR SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre, adını ilk âyette geçen ve yaratan anlamına gelen Fâtır kelimesinden alır. 45 âyettir.

Fâtır, yoktan var edip yaratan demektir. Allah, bütün varlıkları, önceden belirlenmiş bir örnek ve bir başka varlıktan yaratması söz konusu olmaksızın meydana getiren ve her yarattığı varlığı fıtratına göre programlayıp yol gösteren, yani her şeye yaratılışta en güzel olma, kemalini bulma yeteneğini verendir.

Hemen ilk âyette göklere ve yere dikkatleri çekerek yaratmada eşsizliğini, her yerde hâkim olan kanunuyla mutlak irade sahibi olduğunu, varlığının azametini, düşünüp iman etmeleri için bildiriyor Allah. Buna rağmen iman etmeyenleri kör, algısız, hissiz ölülere; hakikati idrak edip iman edenlerin ise gören ve idrak sahibi olduklarını bildiriyor.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اُولِٓى
اَجْنِحَةٍ مَّثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبٰعَ ۚ يَزِيْدُ فِى الْخَلْقِ مَا يَشَآءُ ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ
شَىْءٍ قَدِيْرٌ ۝١

35: 1 Gökleri, yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı (olmak üzere) **elçiler yapan Allah'a hamd olsun. O, yaratışta ne dilerse** (onu) **artırır. Şüphe yok ki Allah her şeye hakkiyle kadirdir.**

O, öyle rahmet sahibidir ki yarattıkları arasında eşref-i mahlûk olan insanı nimetleriyle taltif eden, ona izzetli yaşam yolunu gösterendir. İlâhî hakikate kulak verip idrak edenler hamd ile O'na yönelir.

O Allah ki gök ve yerde insan aklının hayrette kalacağı şeyleri hikmetle yaratandır. Bunları hakkıyla keşfetmek ve izahını yapmak, hikmetini açıklamak mümkün değildir. Bu âlemi ve oluşları basiretle seyredenler, Allah'a hamd ile kulluktaki hikmeti idrak edip itaat ederler.

Allah, meleklerine çeşitli görevler vermiştir. Onlar vazifelerini en güzel şekilde aksatmadan yerine getirirler. Meleklerin yaratılışı hakkında Kur'ân'ın anlatışı ile yetinilmelidir. Onların mahiyetleri gaybe aittir. Onlar hakkında ileri-geri konuşmak boş hayallerde gezmektir.[39] Meleklerin, gök ve yerin yaratılışındaki şekle takılıp tasvir yapmak yerine yaratıcının sınırsız kudretini düşünmek büyük ibadettir.

Her gün ilim daha önce bilmediğimiz yenilikleri keşfedip ortaya çıkarıyor. Realitede bilmediğimiz hususlarla bizleri karşı kar-

[39] Bkz. 16/2; 28/70

şıya getiriyor. Bizim bildiklerimiz, bilmediğimiz çok şeylerin sadece bir cüz'ünden ibarettir. Gayb âlemini bilen, noksanlıklardan beri olan Allah'tır. Allah'ın bildirdiği âyetlerle ufkumuzu açarak, rahmetli hikmetlerle ilerleyip şerefli işlerin altına imza atmaya çalışmalıyız.

❁ ❁ ❁

مَا يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا ۚ وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِن بَعْدِهِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

35: 2 Allah'ın insanlara açacağı herhangi bir rahmeti tutacak (hapsedecek hiçbir kuvvet) **yoktur. Tutacağı şeyi de bundan sonra salıverecek yoktur. O, mutlak gâlib, hüküm ve hikmet sahibidir.**

Allah, kendisinin mutlak irade sahibi olduğunu, ne rahmetine ne de gazabına kimsenin engel olamayacağını bildiriyor. Allah'ın hükmünü reddedecek kimse olmadığı gibi yargısını engelleyecek de yoktur. O, peygamberlerini insanlara rahmet olmak üzere seçip görevlendirmiştir. Allah'tan başka kimse birini peygamber olarak görevlendirme ve vahyi bildirme gücüne ve yetkisine sahip değildir. Dolayısıyla insanlar kendilerine fayda ve zarar verebilecek düsturları Allah'ın âyetlerinden öğrenip rahmete sığınsınlar. Böylece Allah'tan gayri güce umut bağlamasınlar ve ortak koşmasınlar.[40]

İnsanlar bu idrake sahip, yaratıcılarına teslim olup O'nun nizamına uyarlarsa engin rahmetin himayesine girmiş olurlar.

Allah'ın geniş rahmeti, hizmetine ve istifadesine sunduğu ikramlar rakamlarla ifade edilemez.

---

[40] Bkz. 6/17; 10/107

Sahip olduklarımız, isteyip de sahip olamadıklarımız veya hoşlanmadığımız bir şey insan için bir rahmete ve hikmete mâtuftur. Mesela idrakine varılmaz az bir ömür ve bilgi çok semereli ve faydalı, az bir dünya metaı kişinin rahatlığına ve saadetine vesile olabilir; sıkıntı ve meşakkat ilâhî rahmeti yudumlatabilir; basiretli insanlar bu rahmetin her yerde eserini idrak edebilirler. Yeter ki ilâhî rahmet ve imtihana herkesin tâbi olduğunu bilsinler. Ancak Allah'ın davet ettiği rahmete rağbet etmeyip hevası doğrultusunda hayat sürdürenler, sahip oldukları her şeyi (evlat, servet, sıhhat, makam vs.) hayra kullanamaz, dolayısıyla kendisini azaba sürükleyici bir yığın günah kazanırlar.

Allah'ın rahmetini önleyecek, tutacağı şeyi de salıverecek yoktur. Elbette tutulan şey yerinde durur. Boşlukta olan her şey düşer. Psikolojisi bozuk kimselerin elinden tutulmazsa, maddimanevi boşluk içerisinde yuvarlanır. Allah, varlıkların boşluk içerisinde yuvarlanmamaları için vahyini indirmiştir. Ona tutunanlar yapacağı her işi yerli yerinde yapar ve hiçbir şeyin tesadüf olmadığını, hayır ve şer gibi görünse de içerisinde rahmete götüren bir sebep olduğunu düşünür ve hikmeti görmeye çalışırlar. İnsanlarla Allah'ın rahmeti arasında hiçbir engel yoktur. Yeter ki sadece O'nun rahmetini ibadet, ümit, itimat ve inkıyatla, araya hiçbir vasıta koymadan, doğrudan Allah'a yönelsin.

Allah'ın rahmetini samimiyetle isteyen herkes, ona her yerde ve her türlü şartlar içinde kavuşabilir.

Hz. İbrâhîm bu rahmeti ateşin içinde buldu. (21/69)

Hz. Yûsuf onu kuyuda, zindanda buldu. (12/21, 54/56)

Hz. Yûnus, balığın karnında, karanlıklar içinde buldu. (37/140–146)

Hz. Mûsâ onu denizde; her türlü kuvvet, destek ve himayeden yoksun masum bir çocukken, kendisinin azılı düşmanı firavunun sarayında bulmuştu. (20/37–40)

Ashâb-ı Kehf, saraylarında ve evlerinde bulamadıkları bu rahmeti sığındıkları bir mağarada bulmuşlardı. (18/16)

Allah azizdir. Kimse Ona müdahale edemez, denetleyemez. O, hikmet ve iradesiyle dilediğini yapar.

İnsanlar ve cinler el ele verseler, Allah'ın kapadığı bir rahmet kapısını açamazlar. Onun açtığı kapıyı kapatamazlar.

O, hâkimdir. Bütün işleri hikmetle yapandır. O, yarattıklarının halini en ince detaylarına kadar bilendir.

❁ ❁ ❁

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ
يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۚ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

35: 3 Ey insanlar! Allah'ın, üzerinizdeki (bunca) **nimetini** (kalbinizle) **hatırlayın,** (dilinizle) **anın. Sizi gökten ve yerden rızıklandıracak Allah'tan gayri bir yaratan var mı? Ondan başka hiçbir Tanrı yoktur. O halde nasıl** (olup da tevhidden küfre) **çevriliyorsunuz?**

Allah, bu mesajı ile kullarını uyarıyor ve yarattığına, yaşattığına; rızık verenin kendisi olduğunu, kulluk ve ibadetin de yalnız kendisine yapılacağını delilleriyle anlatıyor.

Gökten su indiren, yeri ihtiyacınızı giderecek şeyleri yetiştirmenize elverişli kılarak rızıklandıran, bütün bunları meşru olarak kullanmanızı, hayatınızı anlamlı ve yararlı kılacak, insanlığın hayrına olacak şeyleri yapmaları için yol gösteren de O'dur. Bu kadar açık deliller ve uyarılardan sonra nasıl olur da O'na karşı nankörce davranışlarda bulunup size zarar verecek şeyler yaparsınız?

Sizleri şerefli yaratıp hayrın membaını sunan, hesapsız lütuflarda bulunan Rabbinize rağmen, nimeti başkasından bilir de önlerinde eğilir, Allah'a şükrettiğiniz gibi onlara şükredip nankörlük

edersiniz. Siz birine ikramda bulunsanız, o da kalkıp bunu bana başka birisi verdi dese, ona kızmaz mısınız? Hem o kimse yalan söylemiş olmaz mı?

Böyle birini kınayıp nankörlükle suçlarsınız da her şeyin sahibi olan Allah'a karşı nankörlük yapıldığında bu nankörlüğe kızmanız gerekmez mi? Bütün bunları düşünüp Rabbinize şükretmeniz gerekmez mi?

❁ ❁ ❁

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ ۚ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤﴾

35: 4 (Habibim) **eğer seni tekzip ediyorlarsa senden önceki peygamberler de tekzip edilmiştir.** (Bütün) **işler ancak Allah'a döndürülür.**

Bu âyette tüm uyarılara rağmen hâlâ Allah'ın elçisini yalanlayanlara karşı Allah, elçisini ve dolayısıyla mü'minlerini teselli ediyor. Hakikatten yüz çeviren sapıklar karşısında azminiz, cesaretiniz kırılmasın. Onlardan gelecek eza ve cefalara sabredin. Onlar inanmasalar da iradeleri dışında dünyaya geldikleri gibi, aynı şekilde yine bana döneceklerdir. O gün bu yüz çevirmelerinden dolayı elim bir azaba maruz kalırken; sizler takvanızdan dolayı mükâfatlandırılacaksınız mesajını vererek motive ediyor.

❁ ❁ ❁

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ۖ وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿٥﴾

35: 5 Ey insanlar, şüphe yok ki Allah'ın va'di bir gerçektir. O halde zinhar sizi dünya hayatı aldatmasın. Çok aldatıcı (şeytan) **da sakın sizi Allah**('ın affına güvendirerek) **aldatmasın.**

Bu âyet, kıyametin kopacağını, ikinci bir hayata kalkılacağını haber veriyor. Bu vakıa; varlıklar, ruhlar âleminden Allah'ın dilemesiyle nasıl ana karnına düşüp dünyaya geliyorsa, aynen yeniden toprağın bağrında bir süre bekletildikten sonra tekrar dirileceklerdir. İlk yaratış nasıl inkâr edilemiyorsa, ikincisi de inkâr edilemeyecektir. O halde ey insanlar, hak olan hakikati idrak edip Allah'ın geniş rahmetini dikkate alarak yaşayın. Kulluğu Ona has kılın ki şeytan sizi aldatarak haktan saptırmasın. Dünya nimet ve lezzetleri ahireti unutturmasın veya ikinci plana attırmasın. Allah affeder diye hayırlı işlerinizi erteleyerek şeytanınızı güçlendirmeyin; zaaf, tutku, emel ve arzularınız uğruna Allah'ın affını su-i istimal etmeyin. Tövbe silginizi tüketmeyin. Bilin ki imanın sağlayacağı salih amellerde bulunmadan; 'iman ettim, Allah'ı seviyorum, kalbim temiz' deyip kurtulacağınızı zannedip de kendinizi aldatmayın! Aldatıcılara da malzeme olmayın!

Unutulmasın ki, bilinçli veya bilinçsiz Allah'ı sevenler çok. Bu bakımdan Allah ile aldatanlar da çok. İnsanların Allah sevgisi, onların sömürüsüne, ihtirasına, doyumsuzluğuna işlerlik kazandırıyor. Dünyada en izzetli ve en mübarek duygu, en habis ve mülevves arzulara malzeme yapılıyor. Şeytanın sağdan yanaştığı aldatıcılardan kimileri kıssalar, menkıbeler üreterek, kimileri şöhret, mevki, itibar ve entellik nöbetine tutulmuş dîn tacirleri, bel'amlar olarak dîninin cahili olanları kolaylıkla aldatıp Allah'ın dîninden uzaklaştırabiliyorlar.

Hıyanet aktivitesinin en büyük desteği cehalet, çıkar, şöhret, tûl-u emel bâtıl tandanslı ideolojilerdir.

Sorun ve sıkıntıların vahiy doğrultusunda halledilmesi, sabrederek çözüm aranması gerekirken, muskalar yapılarak, kitaba bakılıp cinlerden yardım istenerek, evrat ve ezkârlar okuyarak, türbe ziyaretlerinde kurbanlar kesilerek dileklerde bulunma ve şeyhlere intisap etme gibi şeyler yapılır. Bundan daha kötüsü, bunu yapan

ve önerenlerin, temel malzemelerinin Kur'ân ve sünnet olduğunu delillerle ileri sürmeye çalışmalarıdır. Böylesi Allah adına aldatıp dîni tahrif eden, zamanı kokutan, kirletenlerin şerrinden korunmak ve onları da ilmi çizgiye çekmek için Kur'ân'ı fıkhedip samimiyetle emrolunduğu gibi dosdoğru olmak gerekir. Niyetlerin iyiliği, görüntünün Allah rızası oluşu insanı kurtarmaz.[41]

Herhangi bir hususta aldanmak insanın canını yakar ama dîn hususunda aldanmak ise hem dünyamızı hem de ahiretimizi berbat edeceğinden çok dikkatli olunmalıdır.

Ahirete karşı dünyayı değil, ahireti dünyaya tercih edip gayret içerisinde olunmalıdır. Zaten bu tercih, dünya hayatını da anlamlı, nitelikli olarak yaşama mutmainliğini bahşederken, çirkin ve hayâsız işlerden de sakındırır.

Ey insanlar, düşünün! Şu dünyada Allah'ın mülkünde herkes imtihana tâbidir. Ve imkânları, nasipleri kadar nimetlenmiyorlar mı? Nankör şükürsüzler dünyayı büyük bir hasretle geride bırakırken, şükreden şakirler büyük bir heyecanla Rablerine kavuşacaklardır. Ey insanlar, düşünün, akledin! Ey iman edenler, inancınızın değerleriyle süslenin; yaşanacak sonsuz bir hayattır. Sakın dünya hayatı ebedi âleminizi gölgelemesin. Orayı kazanmak için ne gerekiyorsa yapılmalı. Ne kadar mutlu ve muhteşem olursa olsun, dünya hayatı geçici değil mi? En mutlu olunduğu anda acı bir sonla karşılaşılmıyor mu? Her şeye bir gün veda edilmeyecek mi? Ya ahiret? Orası inananlar için vuslat yeri ve bayram günü olacaktır. Siz çarçabuk geçeni değil ahireti ciddiye alın.[42]

[41] Bkz. 2/204; 3/103; 6/153; 11/112
[42] Bkz. 31/33; 75/20; 76/27

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ۚ إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ

أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾

35: 6 Çünkü şeytan sizin bir düşmanınızdır. Onun için siz de onu bir düşman tutun. O (kendisine tâbi olan) **güruhunu ancak alevli cehennemin yaranından olmaları için davet eder.**

Öncelikle şeytan kim, neden şeytan olmuş, sebebi nedir?

İlâhî haberde şeytan, Rabbinin meleklerle beraber Âdem'e (as) secde emrini yerine getirmediği için Allah'ın rahmetinden kovulmuştur. Şeytan, ilâhî iradenin gücünü, sonsuz ilmini ve her şeyi bir hikmetle yarattığını dikkate almayıp Rabbinin 'Âdem'e secde et!' emrine, idrakini örttüğünden dolayı itaat etmemiştir. Uyarılmasına rağmen hatasını düzeltmemesi bir yana, bütün bunlar Âdem (as) yüzünden başına gelmiş gibi yine Rabbin huzurunda küstahça Hz. Âdem'e düşmanlığını ilan etti ve onun ayağını cennetten kaydırmak için en sinsi oyununu oynadı. Hz. Âdem bir anlık gafleti sonucu şeytanın aldatmasına kanınca, ikisi beraber birbirine düşman olarak yeryüzüne indirildiler. İşte bu düşmanlık kıyamete kadar sürecektir.[43]

Ey insanlar! Eğer düşmanınızı tanıyıp size hangi cephelerden taarruz edeceğini bilirseniz korunma tedbiri alırsınız. Düşmanını tanımayan, ona karşı tedbir almayı bilmeyeceğinden, şerrinden kurtulamaz. O sizin durum ve duruşunuza göre gizli, açık, büyük ve küçük zarar verecek işleri fark ettirmeden zaaflarınızı yoğunlaştırıp arzularınızı en cazip hale getirerek yaptırır. Onun en güçlü silahları; cehaletten kaynaklanan gurur, inat ve zandır.[44]

---

[43] Bkz. 2/30-36; 7/16-18

[44] Bkz. 6/112; 22/53; 26/222

Onun şerrinden korunmanın yolu; güçlü bir iman, ilme dayalı ameller ve Rabbin zikriyle uyanık olmaktır. Çünkü iman ve imanın korunması, asılsız kuruntu ve zanlarla değil, ilim ve irfanladır. Bu şuurla iman edenleri şeytan aldatmaya güç yetiremez.[45]

Mü'minin şeytana karşı en koruyucu kalkanları: zikri unutturmayacak beş vakit namazı ikame edip gafletin düşürdüğü hatalardan kurtulma, Kur'ân ile düzenli, doğru iletişim kurarak ruhu besleme, salihlerle beraber olup Kur'ân'la emniyet alanına girmektir.

Allah, kendisine itaatle cennete, mağfirete; şeytan ise, isyana ve cehenneme çağırır. Şimdi kim bile bile isyan edip de cehenneme gitmek ister? Bunu hiç kimsenin istemesi mümkün değildir. İnsanı isyana sürükleyen şeyler; ya inkâr, ya işin önemini yeteri kadar kavramamak, ya çok asi ve ahlâksızlarla kendini kıyaslayarak yaptıklarını küçük görmek, ya Allah'ın affından şüphe etmek veya ileride tövbe ederim gibi avuntularla şeytana davetiye çıkarmaktır.

Ey insanlar, dikkatli olun! Düşmanınız olan şeytan pusuda bekliyor. Sakın pusuda bekleyen düşmanınıza, zaaflarınızdan girecek açık bir menfez bırakmayın ki oradan içeri girip de kalenizi yıkmasın. Sizin için bu düşman sinsi planlarla komplolar hazırlar. Çok cazip mazeretler üreterek yanlışları meşrulaştırıp aldatır. Düşünmeyenler ordusundan çok taraftar toplar ve sizi 'çoğunluk' silahıyla vurur. O halde siz de düşmanınıza karşı taraftar toplayarak cephe oluşturun, ona karşı savunmaya geçip taraftarlarını yanınıza çekip bozguna uğratın ve onun tesirini kırın! Siz iyi işler yaparak düşmanınızı kahredin! Ve gücünüz yettiği kadar Allah'ın ilkelerini fıkhederek rıza-yı ilâhîyi öne alarak yaşayın! Asla ahireti ikinci plana atmayın!

---

[45] Bkz. 7/201; 16/99, 100

Allah'ın insana ne kadar ihsanda bulunduğunu ve ne kadar mükemmel yarattığını bildiği halde Allah'a isyan edene yazıklar olsun! Kendisine düşmanlık edeceğini bildiği ve lanet okuduğu halde şeytana uyanların da vay haline!

❀ ❀ ❀

اَلَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

35: 7 O küfredenler (yok mu) **onlar için çetin bir azap vardır. İman edenlere, bir de güzel güzel amel** (ve hareket)**lerde bulunanlara gelince: mağfiret ve büyük mükâfat da bunlarındır.**

Bu beyyineden de anlıyoruz ki bütün felaketler, aldanmalar imansızlıktan değil; İslâm'ı bilmemekten kaynaklanıyor.

Bir insanın inkâr edebilmesi için o şeyden haberdar olması gerekir. Haberdar olduktan sonra ise mahiyetini bilmesi için düşünmesi gerekir. Eğer haber verilen, davet edilen şey Allah'a ve vahyine ise, zaten insan fıtraten yaratıcısını bilme istidadında yaratılmıştır. Hz. Âdem yaratıldığı mekânda imtihana tâbi tutularak yeryüzüne indirilmiş ve takip edeceği düsturlar kendisine öğretilmiştir.

Fakat zamanla ciddiyetsiz, sorumluluktan kaçan, rahatına ve çıkarlarına düşkün kimseler yüzünden ilâhî emirler korunmaz ve yaşanmaz olsa da; Allah yer yer elçiler göndererek veya dînin önem ve ehemmiyetini kavrayanlar eliyle bu dîni hep yaşatmıştır. Son peygamber Hz. Muhammed'le de dîn tamamlanmış ve korunmuş olarak Kur'ân ile ebediyete kadar insanlara yol gösteren bir kılavuz olması için koruma altına alınmıştır.

Vahye muhatap olmalarına rağmen düşünüp değerlendirmeden inkâr edenleri ise çetin azap beklemektedir.

Bu nedenle Müslümanlar yapacağı işlere hevalarını, zanlarını, etraftaki sesleri karıştırmadan Kur'ân çerçevesinde Rabblerinin rızasını kazanmaya çalışmalı, çözemedikleri hususlar olduğunda, Allah adına konuşmanın önem ve ehemmiyetini idrak eden zikir ehilleriyle istişare ederek hareket etmelidirler. İç dünyalarını zikir ve muhakeme uyanıklığı içerisinde kontrol altına alıp vesvese vermeye çalışan şeytana karşı takva şuuruyla donanmalıdırlar. İşte büyük mükâfat, cennet bunlar için hazırlanmıştır.

❁ ❁ ❁

أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ فَرَءَاهُ حَسَنًا ۖ فَإِنَّ ٱللَّهَ يُضِلُّ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى

مَن يَشَآءُ ۖ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَٰتٍ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ بِمَا

يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

35: 8 Ya kötü amel (ve hareket)**i kendisine süslü gösterilip de onu hoş gören adam mı** (Allah'ın hidâyet ettiği kimseler gibi tanılacak)**? Şüphe yok ki Allah hidâyetten yüz çevirenlerin sapmasına izin verir, hidâyete talip olanları da doğru yola sevk eder. O halde** (habibim) **onlara karşı üzülerek kendini perişan etme. Allah onların neler yapmakta olduklarını çok iyi bilendir.**

Hiçbir kimse kötülük olsun diye bir iş yapıp da kendine zarar vermek istemez. En büyük kötülüğü yapanlar bile yaptığını sebeplere bağlayarak kendilerini savunurlar. Fakat insan cahilse, düşünmeden de hareket ederse birçok kötülüğü dahi iyi niyetle yapar. İşte: "İyi niyetle cehalet bir araya gelince işlenmedik günah ve işlenmedik cinayet kalmaz." "Cehennemin yolu iyi niyetin çakıl taşlarıyla döşenmiştir." sözleri de bu nedenle söylenmiştir. Allah,

isteyenlerin istikamet üzere yürümeleri ve tehlikeli vadilerde dolaşmamaları için takip edecekleri yolu açıklayıp kendine sığınanları koruma altına almıştır. Onu bırakıp da başka kulvarlarda yol arayanlar, sapacak ve ilâhî korumanın emniyetinden mahrum kalacaklardır. Yoksa -hâşâ- Allah, doğuştan sapık hiçbir kimse ve kavim yaratmamıştır.

Kör bir inat ve taassupla uyarıya kulak tıkayıp haktan yüz çeviren ve kendine zulmedenler karşısında kahırlanmamalı. Böyleleri Allah'a havale edilmelidir. Allah, hidayetten kimin ne amaçla yüz çevirdiğini bilir. Hevalarıyla akıl ve basiretlerini körelttiklerinden dolayı Allah, onlara körlük mührünü vurmuştur. Yoksa Allah, kullarına zulmedici değildir. Bilakis haktan habersizler hidayete ersinler diye uyarıcılar göndermiştir. Fakat hakka inatla karşı çıkanlar, uyarıcılara da bütün güçleriyle karşı çıkmışlardır.

❁ ❁ ❁

وَاللّٰهُ الَّذِىٓ اَرْسَلَ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ اِلٰى بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَاَحْيَيْنَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۭ كَذٰلِكَ النُّشُوْرُ ۝٩

35: 9 Allah rüzgârları salıverip de bulut(ları) **harekete getirmekte olandır. Derken biz onu ölü bir toprağa sürüp onunla yeri, ölümünün ardından, canlandırmışızdır. İşte** (ölülerin) **dirilme**(si) **de böyledir.**

Ey insanlar, düşünün! Kim şu dünyanın ve oluşların seyrini değiştirebiliyor? Rüzgârı estiren, bulutları yürüten, yağmuru dirilme zamanı gelen toprağa gönderen Allah, sizleri de hidayetle dirilmeye davet ediyor. Bilinsin ki ondan yüz çevirenler, bir gün gelecek, tıpkı yağmurdan sora bitkilerin canlandığı ve eski köklerin filizlendiği gibi dirileceklerdir. Her şeyi mutlak güç ve iradesiyle oluşturan Allah'tır. Bu hakikatten gaflet edip yüz çevirmeyin! Ya-

pılan dâveti idrak ederek iman edip gereğince amel edin ki kaçınılması mümkün olmayan o gün, inkârın sürüklediği azaptan kurtulasınız.[46]

Bulutu Cebrail (as), yağmuru vahiy, rüzgârı aşılama eylemi olarak düşündüğümüzde, imanın da böylesi etki gücü vardır diye teşbih yapabiliriz.

Allah, yağmuru rahmet olarak toprağa gönderir. Toprak çorak değilse bağrındaki tohumlar neşv ü nema bulur. İnsan da fıtratını bozmamışsa mesajı aldığı an hidayete erip dirilerek neşv ü nema bulur.

Ahireti düşünerek yaşayan ufku geniş insanlara nazaran, o günü düşünmeden yaşayanların ise ufku dar olduğundan, bunlar sadece geçici şeylerle avunurlar.

Sahip oldukları dünyalıklarla İslâm düsturları çerçevesinde yaşayıp ebedi güzelliklere sahip olanların saadetiyle geçici şeylerle avunanların durumu bir olur mu? Bunun üzerinde iyice düşünün ey insanlar!

❁ ❁ ❁

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً ۚ اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ
وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ۚ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۖ
وَمَكْرُ اُولٰٓئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾

35: 10 Kim izzet ve şeref istiyorsa, bilsin ki, izzet ve şerefin hepsi Allah'ındır. Güzel kelimeler (sözler) **ancak O'na yükselir. Onu da iyi amel** (ve hareket) **yükseltir. Kötülükleri tuzak**

[46] Bkz. 6/60; 22/5; 30/19

yapanlar(a gelince:) **Onlar için çetin bir azap vardır. Onların** (kurdukları) **tuzağın bizzat kendisi mahvolur.**

Bu âyeti ancak imanı idrak edenler anlar. İnsanı insanca yaşatıp aziz ederek değerli kılan dîn şüphesiz ki İslâm'dır.

Üstünlük, ne kariyer ne servet ne de sahip olunan statü ve güçtedir. İzzet ve üstünlük ilâhî kelam doğrultusunda yaşanan hayattadır. Allah'ın rızasının dışında hiçbir şey insana izzet ve üstünlük kazandırmaz.

Küfredenler şu dünyada birçok nimete, imkâna sahipler ve onlar birbirleriyle iyi geçiniyor olabilirler; bunlar insanlara hoş gelebilir ama Allah katında hiçbir kıymeti yoktur.[47]

Hiçbir kimse güzel söz söyleyerek tuzak kurmaya çalışmasın. Güzelin arkasına saklanıp kötü tuzak kuranların, Allah tarafından tuzakları er geç boşa çıkar ve onlar helak olurlar.

Mürai kişi, durumunu ancak ahmaklara beğendirebilir. Yani insanlara hile yaparak kendilerinin Müslüman olduklarını, iyi işler yaptıklarını vehmettirebilirler. Bu davranışlarıyla Allah'ın kulları yanında aziz olmaya çalışanlar eninde sonunda zelil olurlar.[48]

İslâm; aziz, temiz, huzur dolu hayatı yakalamaktır. Çirkin, yüz kızartıcı, havai, mâlâya'nî işler ise aşağılara inmektir.[49]

Bazı düşünmezler, mevki, makam ve servetlerinden dolayı ağırlanır, itibar görürler. Ancak bilmezler ki bu itibar geçicidir ve çıkara dayalıdır. Bir düşmeye görsünler, etrafındakiler dağılmakla kalmaz, aşağılayıcı sözlerle tahkir edebilirler.

Güzel söz kelime-i tevhiddir. Salih amel ise o söz doğrultusunda yaşamaktır. Hiçbir amel, arkasında salih bir akide olmadıkça makbul değildir. Bir kimse; 'Allah'tan başka ilâh yoktur ve ancak

---

[47] Bkz. 24/39
[48] Bkz. 4/139
[49] Bkz. 95/4-5

ibadete layık olan O'dur!' demesine rağmen, yaşantısında Allah'tan başka şeylere kulluk ediyorsa bu söz onun amelini yalanlar.

Söz fiilsiz olmaz. Fiilsiz her bir söz boştur. "Söz uçar yazı kalır." misali İslâm'ın mükemmelliğinin, insana saadet ve huzur getireceğinin söylenmesi çok güzel ama onu yaşamadan, bu realiteyi de gösterme çabası içinde olmadan rahmete erişilir mi? Allah, sözü ve ameliyle bütünleşenleri rahmetiyle yalığayıcıdır. Söz niyetin, amel ise iman, irade ve samimiyetin ispatıdır.

Ne iyi niyet, ne güzel söz vahye uymadıkça kabul olunur. Sözü davranışına aykırı olan bir kimsenin bu sözü aleyhine bir vebal olur.[50]

Ne zaman dînimizi fıkhedip dâvâ edinirsek, işte o zaman izzet de, şeref de, birlik de, güç de, iktidar da bizim olacaktır, inşallah.

❁ ❁ ❁

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجًا ؕ وَمَا تَحْمِلُ
مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهٖ ؕ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُّعَمَّرٍ وَّلَا يُنْقَصُ مِنْ
عُمُرِهٖۤ اِلَّا فِىْ كِتٰبٍ ؕ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرٌ ﴿۱۱﴾

35: 11 Allah sizi bir topraktan, sonra bir meniden yarattı. Sonra da sizi çift çift yaptı. Onun ilmi olmaksızın hiçbir dişi gebe olmaz. Doğurmaz da. Ömrü uzatılana çok ömür verilmesi, (kısaltılanın) **ömründen eksiltilmesi de hariç olmamak üzere** (hepsi) **bir kitapta** (yazılı)**dır. Şüphe yok ki bu**(nlar) **Allah'a göre kolaydır.**

---

[50] Bkz. 61/2-3; 7/164

Âyet, insanın topraktan, daha sonra çeşitli aşamalardan geçerek yaratma fiilinin sürekliliğini ve beşeriyetin çoğalışını tenasül kanununa bağladığına işaret etmektedir.[51]

Bu kanun fiziki meydana geliş açısından çamurun bitkisel gıdaya, gıdanın kana, kanın nutfeye, nutfenin cenine dönüşmesine dayanmaktadır.

Düşünsel ölçü ile fiziki varlık aynı orandadır. Çevrenin değişmesi türün özünü etkilemez. Yüzeysel farklılıklara yol açar.

Toprak bütün elementleri içerisinde barındırır. Toprak, örtücü, koruyucu, emanetçi ve üreticidir. Bütün bu ve benzeri özellikler insanlarda da vardır.

Toprak nasıl beslenmeye, bakıma muhtaç ise ruh da böyledir. Onu da beslemediğinizde bünyesinde var olan değerleri çürütür.

Ömrün uzayıp kısalması, zürriyetin oluşması hep Allah'ın bilgi ve iradesine bağlı olarak vücuda gelir. Bunların hesabını yapmak, idare etmek Allah'a çok kolaydır.

Hepimiz ilâhî kudretin sır dolu iradesiyle dünyaya geliyor, belli bir süre yaşadıktan sonra türlü şekillerde gelen ölüme çaresiz boyun eğerek veda ediyoruz. Bilimde, tıpta ne kadar ilerlersek ilerleyelim, güçsüz kaldığımız nokta şudur ki; doğmak gibi ölmek de elimizde değil. Ölmemek şöyle dursun, istediğimiz kadar bir ömür yaşamak irademiz dışındadır.

Çok yaşamak elimizde değil, fakat namımızı yaşatmak elimizdedir. Uzun ömürlü diye bahsedilmiş olması insanın ulaşacağı sonuç itibariyledir. Veya salih zürriyet iledir ki kendisinden sonra o salih zürriyet kula dua eder ve Allah onların duasını kişiye ulaştırır.

Ömrün uzunluğu çok yaşamakla olduğu gibi hayattaki hayır, bereket ve onu iyi yolda değerlendirip iyi amel, hareket ve eserler vermeyi başarmakla da olur. Öyle saat olur ki bir ömre bedeldir.

---

[51] Bkz. 4/1; 49/13

Boş geçen, kıymetlendirilmeyen bir yılın Allah katında hiçbir değeri yoktur.

❀ ❀ ❀

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَآئِغٌ شَرَابُهُ وَهٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ ۖ وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا ۚ وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

35: 12 İki deniz(in suyu) **bir olmaz. Şu çok tatlıdır, susuzluğu keser, içimi boğazdan kolay geçer; şu çok tuzludur, acıdır** (boğazı yakar kavurur). **Bununla beraber siz her birinden taptaze bir et yersiniz. Giyeceğiniz** (takınacağınız) **bir ziynet çıkarırsınız.** (Allah'ın) **fazl** (ve kerem)**inden** (nasibinizi) **aramanız, Ona şükretmeniz için her birinde gemilerin,** (suları) **yara yara, gittiklerini görürsün.**

Kâinattaki nimetlerin farklılığına, insanların hizmetine sunularak onlardan yararlanılmasına dikkatler çekilerek, Allah'ın yaratılış aksiyonu gözler önüne seriliyor. Görünüşte birbirine benzeyen iki büyük su kütlesinin birbirinden farklı olmasına rağmen ikisinden de elde edilen nimetler aynı fakat farklı değerlerde ve lezzetlerdedirler. Tıpkı aynı toprak ve aynı su ile beslenen bitkilerdeki farklılık gibi.[52]

Ey insanlar! Siz bütün sahip olduklarınızı bir araya getirin bakalım, değil bir insan, en ufak bir varlığı dahi meydana getirebilir misiniz? Ancak onlara bakarak hayat ve sıhhat unsuru taşımayan sun'î şeyler yapabiliriz. Yaptığımız en muhteşem bir takı bile ne

[52] Bkz. 13/4; 16/11-14; 25/53

som altına, ne denizlerin dibinde oluşan inci ve mercanın değerine ulaşabilir.

Sıcağın-soğuğun meydana gelmesi, denizdeki tuzlu suyun buharlaşıp yeniden bize tatlı su olarak indirilmesi; geminin su üzerinde durması, seyahat ve ticaretin temininde bize yardımcı kılınması Allah'ın eşyaya verdiği hususiyetler sayesinde mümkün olmaktadır.

Tatlı-acı, size verilen her şeyde bir rahmet ve bir hizmet vardır. Hayat imtihanı da böyledir. Hoşunuza giden, gitmeyen, kolay olan veya olmayanda sizin için uyarıcı, düşündürücü dersler vardır.

Nimet sahibini gereği gibi idrak edenler, elbette şükretmenin en somut ifadesi olan kulluğu O'na has kılarak sahip oldukları nimetleri en yararlı şekilde kullanırlar.

Bu öğüde kulak verip rotasını İslâm diyarına çevirenler, hayatın zor-kolay, acı-tatlı yönleriyle karşılaştıklarında, engelleri aşarak, kâh sabrederek, kâh şükrederek, istikamet üzere yollarına devam ederler.

❁ ❁ ❁

يُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ
كُلٌّ يَجْرِى لِأَجَلٍ مُسَمًّى ۚ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ۚ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ
مِن دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِن قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾

35: 13 O, geceyi gündüzün içine sokar, gündüzü gecenin içerisine sokar. Güneşi, ayı teshıyr etmiştir. Her biri muayyen bir müddet için akıp gidiyor. İşte bunlar(ı yapan) Allah'tır, sizin Rabbinizdir. Mülk Onundur. Onu bırakıp taptıklarınız ise bir hurma çekirdeğinin zarına bile malik olmazlar.

Kâinatta her şey birbirini tamamlayan bir niteliktedir. Yeryüzü bütün ihtişamı ile inkâr edilmesi mümkün olmayan âyetleri meydana getirenin, idare edenin Allah olduğunu haber veriyor âdeta.

Gece-gündüz, acı-tatlı, sıcak-soğuk nasıl birbirinin zıddı ve biri gelince diğeri gidiyorsa, iman ve şirk de öyledir. Bir sinede iki kalp olmadığı gibi iki inanç da bir sinede barınmaz. İman şirkle, şirk de imanla asla uzlaşamaz. Fakat hevalarının arkasında sürüklenerek aklını kullanmayan kimseler, çoğunlukla Allah'ı yaratıcı olarak kabul ederler de, Rab olarak hevalarına uygun görmedikleri için; 'Rab da neymiş?' diyerek kendilerini rab, arzularını da ilâh edinerek şirke düşerler ve havalarının sürüklediği kadar Allah'a eşler, ortaklar koşarlar. Onlarla emellerine ulaştıklarını sanırken, her şeye hükümran olan Allah'tan uzaklaşıyorlar.

Oysa Allah'ı bırakıp da taptıkları nesnelerin kendilerine Allah'tan gelecek şeyleri engellemeye asla güçleri yetmeyeceği gibi tapanlara da en ufak bir yardım ve yararları olmaz.[53]

Fakat cahil, düşünce özürlü, hevasıyla hareket edenlerden kimileri Allah'ın hükmünü çağdışı görüp onun yerine başka hükümler koyarak, kimileri emellerine ulaşmak için Allah ile aralarına aracılar koyarak, kimileri Allah'tan başkalarını Allah'ı sever gibi severek, kimileri insanlardan gelen eza ve cefayı Allah'ın azabına denk görerek, kimileri Allah'tan başkalarını rızık kapısı görerek, kimileri Allah'tan başka veliler edinerek, kısaca bir şeyleri elde etmek veya zararı defetmek için Allah'tan gayri şeylere bağlanarak Allah'a eşler koşup hüsrana doğru yol alırlar.

Kur'ân-ı Kerim, ibadeti Allah'a has kılmakla beraber yönetimde kendilerini Allah'ın rakipleri yapanlara itaat etmemeyi kesinlikle şart koşmaktadır. Çünkü itaat, ibadet olarak nitelenmektedir. Bu itaat ve ibadet, ister kişisel emir ve toplum ilişkilerini belirleyen

---

[53] Bkz. 22/73; 29/41

kanunlarda olsun, isterse sosyal düzenin biçimini belirlemede olsun, isterse düşünce, ahlâk anlayışı, yaşam tarzı ve değer yargıları bakımından olsun, Allah'ın Kur'ân'da bildirdiği ölçülerden ve mutlak doğrulardan farklı kıstaslara göre hayatlarına yön verenler bu ilâhî ihtara maruzdurlar.

Bütün bunlardan anlıyoruz ki tevhidî iman; Allah'ı birlemek, gösterdiği yolda yürümek ve O'ndan başka hiçbir görüş ve hükmün bağlayıcı olmadığı bilmektir.[54]

Ey insanlar, gözlemleyin ve düşünün! Şu kâinat nasıl insicamla seyrine devam edip hayatı size yararlı kılıyorsa, sizler de İslâm üzere yaşar ve İslâm'la hükmederseniz, kötüler olsa bile, güven ve adalet üzere emin bir hayat sürdürürsünüz.

Bütün mülk de, sizler de Allah'ınsınızdır ve onun huzuruna döneceksiniz. O gün O'ndan başka kimse size yardım edemeyecektir.

❀ ❀ ❀

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ ۖ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ۖ وَيَوْمَ
الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ ۖ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾

35: 14 Eğer onlara dua ederseniz duanızı işitmezler, (bilfarz) **işitseler bile size cevap veremezler. Kıyamet gününde de onlar sizin müşrikliğinizi tanımayacaklardır. Her şeyden hakkiyle haberdar olan** (Allah) **gibi sana** (hakikati hiçbir şey) **haber vermez.**

Ey insanlar şu âlemi ve oluşları meydana getiren başka bir güç var mı? Böyle bir iddiayı nasıl delillendirebilirsiniz? Sizler, size ait olmayan şeyler için benimdir diyebilir misiniz? Veya size ait olan

---

[54] Bkz. 6/153; 7/54

şeylere, istemediğiniz halde başkasını ortak eder misiniz ki Allah'a da böyle bir şeyi izafe ediyorsunuz? Bu gerçeği her şeyden haberdar olan Allah haber veriyor ki, inancınızı tevhid üzere bina edesiniz.[55]

Âyetin bitiminde "Hiç kimse her şeyi bilen Allah kadar size gerçeği hatırlatamaz." Yüce Allah, bu müthiş ifadeyle vahiy olgusunun çerçevesini çizmiştir. Şöyle ki; Siz Allah vergisi yeteneklerinizle bilgi edinip iradenizle bazı değerleri, doğruları güzel duygularınızla tespit edebilirsiniz. Fakat beşeri tecrübe ve bilgilerinizle ruhun hakikatlerini, manevi ve ahlâki ilkeleri, dünya ve ahiret hayatınızı rayına oturtacak realiteleri, sosyal hayatta nasıl hareket edeceğinizi tespit etmekte aciz kalırsınız. İşte bu nedenle hayatınızın her ünitesinde karşınıza çıkacak beşeri ve sosyal sorunların çözüm yollarını yüce Allah kitabında bildirmiştir. Şunu unutmamak gerekir ki gerçekler dün aynıydı, bugün de yarın da aynı olacaktır. Esastan uzak fikirlerin aldatmacasından korunmak için hakikatin bilgisini ve temel realitesini çok iyi kavramak lazımdır.

Allah, bu ve benzeri âyetlerle müşriklere, bağlandıkları şeyleri tahkik ve tetkik etmelerini, Müslümanlara da, onların demagojik ve mantıksız sözlerine aldanmamaları için ciddi bir uyarıda bulunmaktadır. Şirk, tevhid, kulluk, ibadet gibi kavramların gerçek anlamlarını en doğru olarak anlatan Kur'ân'dır. Bu nedenle her konuda yalnızca Allah'ı ilâh edinen bir tavır ve anlayışa, inanç ve davranışa sahip olabilmek ve şirkten korunabilmek; Kur'ân'ı, arı duru bir zihinle, 'Rabbim ne buyuruyor?' yaklaşımıyla okuyup anlamaya çalışmakla gerçekleşir. Görüşünü, grubunu, ekolünü destekletip tasdik etmek için Kur'ân'dan delil arayanlara, Kur'ân gereken doğru cevabı vermez. Bu nedenle inanıp istikamet üzere yaşamak isteyenler için doğru haberin kaynağı Kur'ân'dır. O ilim çerçeve-

[55] Bkz. 13/14; 16/20, 21; 19/82

sinde bilginizi geliştirirseniz huzura erersiniz. Kur'ân, dünüyle bugünüyle aynı İslam'ı asrın idrakine sunmaktadır.

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اَنْتُمُ الْفُقَرَآءُ اِلَى اللّٰهِ ۚ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾

35: 15 Ey insanlar, siz Allah'a muhtaçsınız. Allah ise, O, her şeyden müstağnidir, her hamde layıktır.

Ey insanlar, düşününüz! Şu koca kâinatta yeriniz ne? Hangi oluşa karşı koyabiliyorsunuz? Allah'ın verdiği akıl ve cüz'i iradeyle asi olsanız da, külli varlığınızla O'nun yasasına boyun eğmektesiniz. Sizin isyanınız Allah'ı hiçbir hususta acze düşürmeyecektir. O yine size rahmet ve kereminden ihsanlarda bulunur. Çünkü bu O'nun Rahman sıfatına mahsus ulvî vasfının tecellisidir.

Ey insanlar, ne kadar güçlü, ne kadar zengin, statü ve sulta sahibi olursanız olun, bütün sahip olduklarınız emanettir! Dünyaya geldiğinizde neyiniz vardı, giderken ne götürüyorsunuz?

Ey insanlar, bu realiteyi unutup da sebepleri Allah'a eş koşmayın! Mülkün sahibi olan Rabbinizi iyi tanıyın, rızasına odaklanın. Bugün güvendiğiniz merciler olabilir, tanıdıklarınızla işlerinizi yürütebilirsiniz ama o gün size yardım edecek, elinizden tutacak kimse olmayacaktır! Unutmayın ki herkes A'dan Z'ye kadar Allah'a muhtaçtır! O, ganidir, karşılıksız veren, işleri ölçülü bir biçimde belirleyen, sonsuz ilmiyle doğruyu gösterip sizi şerden sakındıracak bilgileri verendir. O, yaptığı, söylediği, takdir ve teşvik ettiği her şeyde tamamen sizin yararınızı, hayrınızı gözetmiştir. Aslını bilen asil davranır; asil olan Mevlasına yönelir.

Ey insanlar! Eğer Rabbe gereği gibi kulluk etme samimiyet ve çabası içerisinde olursanız, hem O'na hamdetmiş olurusunuz, hem de övgüsüne layık olur, izzet bulursunuz.

إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾ وَمَا ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾

35:16-17 Eğer dilerse sizi giderir, (yerinize) **yepyeni bir halk getirir. Bu, Allah'a göre güç de değildir.**

Bu âyetler insanlara şu gerçeği hatırlatıyor. Hiçbir kimse ve varlık kendi gücü ve inisiyatifiyle dünyaya gelmediği gibi mutlak mânâda kendi tercihleri doğrultusunda da yaşayamayacaktır. Allah, dilediği an hayatımıza son verir. Yerimize başka bir kavim getirir. Dünyaya ve aldatıcılara aldanıp da Allah'ın rahmetini su-i istimal etmemek gerekir. Sonra ilâhî gazaptan bizi kimse kurtaramaz.[56]

Bir kavim hakkında bir karar çıktığı takdirde kâinattaki hiçbir kuvvet bunun gerçekleşmesine engel olamaz. Bunu, varlıkların yaratıcısı ve mağlup olması mümkün olmayan Allah söylüyor.[57]

❀ ❀ ❀

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

35:18 Günah işleyen hiçbir nefs, başkasının günahını çekmez. Eğer yükü (günahı) **ağır bir kişi** (diğer birini) **onu taşımaya çağırırsa, bu hısımı da olsa, kendisine ondan hiçbir şey yükletil**(mesine rıza göster)**mez. Sen ancak gâibâne** [görünmeyerek] **Rabbinden korkmakta olanları, namazı dosdoğru kılanları sakındıracaksın. Kim temizlenirse sırf kendi faidesine temizlenmiş olur. Nihayet varış Allah'adır.**

---

[56] Bkz. 5/54; 21/42-44-95

[57] Bkz. 5/54; 14/19, 20

Bu âyete göre, herkes yaptığı işi kendi akıl ve iradesiyle yapmıştır ve bu nedenle herkes yaptığı işten mes'ûldür. Ve sonuçlarına da kendisi katlanmak durumundadır. Unutmamak lazım ki bu uyarılardan yine akıl sahipleri etkilenir. Aklı başında olmayan bir insanın (delinin, aklını kiraya verenin) bu uyarılardan etkilenmesi veya bu âyetlerin onu caydırması söz konusu olamaz.

Yeryüzünde göze, akla, duyguya hitap eden her türlü oluşumun ihtişamını, güzelliğini fark edebilmek, bu oluşların bilgisini, ilmini, eğitimini alabilmek; aldığınız ilme vâkıf olmak, hikmetini anlama ve kavrama yeteneğine sahip olmak, gerçek anlamda ilim edinmeniz anlamına gelir. İlmin kaynağından yararlananlar, Allah'ın azametini, yüceliğini idrak ettiklerinden, sorumluluklarını haşyetle yerine getirme ruhunu edineceklerdir.

İnsanlar için bu dünyada müspet veya menfî birinin yanında olma şansı var ama o gün bu imkânlar olmayacağı gibi biri diğerinin yaptıklarından mes'ûl olmayacaktır. Ancak başka birinin günahına sebep olmuşsa kendi azabının artmasına sebep olacaktır.[58]

Bu âyet Hıristiyanlıktaki üç doktrini de çürütmüş bulunuyor.

1- İnsanoğlunun doğumundan itibaren yüklendiği ilk günahla yeryüzüne inmiş olması

2- Hz. Îsâ'nın insanların günahlarının affı için vekâleten kendini feda etmesi

3- Papazlar tarafından kişilerin inançlarının kabulü ve günahlarının bağışlanmasında aracılar edinilmesi.

Münkirler "İlâhî sistemi" yalanlamak, yıpratmak, saptırmak için oyununu değişik senaryolarla sahneye sürecek ve bu sistem kıyamete kadar devam edecektir. Ey iman edenler! Siz bu dînin yayılmasını engelleyenlere karşı gereken mücadeleyi verip istikamet üzere yürümeye bakın!

---

[58] Bkz. 4/85; 16/25; 29/13

Bu öğütler, Allah'a karşı saygı duyanları etkiler. Bu nedenle onlar her işlerinde Rabbinin rızasını hayatlarının merkezine alarak en güzel şekilde yaşamaya çalışırlar. Hiçbir dünyevi kaygı, korku ve beklenti onları yapacakları işlerden alıkoyamaz. Çünkü bilirler ki dünyada her şey geçici, ahirette ise daimidir. Zaten sonunda dönüş Allah'a olacaktır.

❁ ❁ ❁

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾ وَلَا
الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ ۚ إِنَّ اللَّهَ
يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ ۖ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾

35:19-22 Körle gören, karanlıklarla nûr, gölge ile sıcak bir olmaz. (Hülâsa:) **dirilerle ölüler bir olmaz. Şüphesiz ki Allah kimi dilerse ona** (hakikatleri) **duyurur. Sen kabirlerde olanlara da işittirecek değilsin a!..**

Düşünen, bir basiret ile akledip iyi ile kötüyü, faydalı ile zararlıyı, medenî ile bedevî olanı görerek nurlu yolda yürüyen ile aklını hevasına tâbi kılıp haktan sapan hiç bir olur mu?

Ağacın gölgesinde oturan, dinlenen, uyuyan, rahatlayıp Allah'ın rahmetine şükredenler ile rahmeti görmeyip gölge gibi yaşayanlar, gölgeleri kadar olsun hayatta kendilerini ahirette kurtaracak kayda değer bir iş yapmayanlar hiç bir olur mu?[59]

İman ile küfür, ilim ile cehalet bir olur mu? Cehalet körlük, gündüz ise basiretle istikamet üzere dipdiri yol almaktır. Dünyada iyi ve başarılı olmanın yolu ilmi haysiyetle yaşamaktan geçer. Bu

[59] Bkz. 16/48; 17/15

bakımdan cahillerin yaşantısı uykuda geçer. Onlara bir anlamda ölü de denir. Ölü nasıl kendini gelecek yarar ve zarardan koruyamıyorsa; küfredenler de hayra nail olacak işlerden mahrum oldukları gibi, zarar verecek şeylerden de sakınamazlar. İman karşısında küfrün durumu da böyle teşbih edilmiştir.[60]

❁ ❁ ❁

إِنْ أَنتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ
إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾ وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾

35:23 Sen gelecek tehlikeleri haber veren (bir peygamber)**den başkası değilsin.**

35:24 Şüphesiz ki biz seni (rahmetimizin) **müjdeci**(si), (azabımızın) **korkutucu**(su) **olarak hidayetle gönderdik. Hiçbir ümmet müstesna olmamak üzere mutlaka içinde** (azaptan) **bir korkutucu** (peygamber gelip) **geçmiştir.**

35:25 Eğer (Habîbim) **seni tekzîb ediyorlarsa kendilerinden öncekiler de** (peygamberlerini) **tekzip etmiş**(ler)**dir. Hâlbuki onların peygamberleri kendilerine açık açık mucizeler, sahifeler ve nur veren kitaplar da getirmişlerdi.**

İnsanlık tarihiyle başlanan hakka daveti hesaba katmayanların hesabını Allah görecektir. Uyarıcıların istemeyene iman ettirecek gücü yoktur. Tebliği hakça yapmanın dışında onların bir sorumlulukları da yoktur.

---

[60] Bkz. 27/80; 30/52

"Allah bu âyetlerle, her devirde iman etmiş, imanının sorumluluğunu bilen bütün Müslümanların, inkârcıların tutumları karşısında ye'se düşmemeleri, tebliğ çalışmalarında aksaklık, gevşeklik göstermemeleri ikazını yapıyor.[61]

Emin olduğumuz doğruların mücadelesini verirken, bilmezler tarafından itilmek, incitilmek, hakaretlere maruz kalmak, yalanlanmak gibi tavırlarla karşılaşmak, hatta yalanlanmaya sebep olacak hiçbir sorunun, çelişkinin olmamasına rağmen yalanlanmak, insan psikolojisini çok olumsuz etkilemektedir. Ama her şeye rağmen tebliği sürdürerek, fikr-i sabitleri yumuşatmaya çalışarak, ön yargıları yıkmaya çalışmalıdır; atomu parçalamaktan daha zor olsa da. Bu çabanız, küfrün satvetini kırarak dünyanızı da ahiretinizi de mamur eder.

❁ ❁ ❁

ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾

35:26 Sonra ben o küfredenleri tutup yakaladım. (Bak) **benim inkârım da nice imiş!**

Kendinden büyüğe, kendinden güçlüye karşı gelen haddini bilmezin faturası çok ağır ödetilir. Allah'a karşı gelenler, kime karşı geldiklerinin farkına varacaklar; Allah'tan kaçış olmadığını anlayacaklardır.[62]

❁ ❁ ❁

---

[61] Bkz. 3/139, 186; 14/12
[62] Bkz. 22/44

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا ۚ وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾

35:27 Allah'ın, gökten bir su indirdiğini ve işte onunla nev'ileri başka başka meyveler (bitirip) **çıkardığımızı görmedin mi? Dağlardan da beyaz beyaz, kırmızı kırmızı, renkleri çeşitli ve kuzguni siyah yollar** (yaptık.)

Bundan önceki âyetlerde, inkâr edenlerden ve insanların gerçekle buluşmasına izin vermeyenlerin elim azaba maruz kalacaklarından bahsedilmişti. Dolayısıyla inkârın daralttığı zihniyetler, çevresinde var olanlardan, gelişen olaylardan, Allah'ın yarattığı sayısız nimetlerden istifade ederken, sadece nasıl yararlanacağının, neler elde edeceğinin hesabını yapar da hayrın ve şerrin, doğrunun ve yanlışın hesabını yapmazlar.

Allah'ın, aklı aciz bırakan mucizesi ile gökten inen su, toprak ve tohumla buluştuğunda rengârenk güzelliklerin, nimetlerin gün yüzüne çıkmasına vesile olur. Bunlar, basiretle bakıp düşünenler için yapılan davetin doğruluğuna ikna eden delillerdir.

Farklı fikirler, farklı görüşler, hayatımıza yenilikler getirip farklı medeniyetlerin, farklı lezzetlerin taşınmasını sağlar. İnsanların, farklı renklerde, dillerde ve kavimlerden olmaları, birbirlerine üstünlüğün veya geriliğin sebebi değildir. Üstünlük ancak takvadadır.

❁ ❁ ❁

وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَٰلِكَ ۗ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

35:28 (Gerek) **insanlardan,** (gerek) **yerde yürür hayvanlardan,** (gerek) **davarlardan da yine böyle renkleri** (nev'ileri) **muhtelif olanlar vardır. Allah'tan, kulları içinde ancak âlimler haşyet duyar. Şüphe yok ki Allah mutlak galiptir, çok yarlığayıcıdır.**

Allah, âlimleri Kur'ân'da çok özel bir konumda tutmuş ve övmüştür. Bu övgüye mazhar olabilmek için âlim tanımının sınırlarını doğru belirlemek gerek. Âlim; doğruyu araştıran, hakikati kavrayıp yaşamıyla tasdikleyen, insanlara bunu fark ettirmeye çalışırken ilmi metotlarla göstermeye çalışan, imanda şehadete ermiş ihlâslı kimsedir. Bu anlamda isteyen her insan âlim olabilme kapasitesine sahiptir. Ancak çok okumak, çok bilmek, ihtisas yapmak, kariyer sahibi ve statü sahibi olmak, aklı aciz bırakan keşiflerde bulunmak, hafız olmak, çok çok Kur'an okumak vs. İslâm penceresinden bakıldığında âlimin tanımı için yeterli değildir. Çünkü bir şeyin eğitimini almakla, onu kavramak, içselleştirmek birbirinden çok farklıdır.[63]

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا

وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ ﴿٢٩﴾

35:29 Hakikat, Allah'ın kitabını okumaya devam edenler, namazı dosdoğru kılanlar, kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden gizli ve aşikâr infak edenler katiyen kesat bulmayacak bir kazanç umabilirler.

Âyet, bir anlamda âlimliğin önemli noktalarını belirliyor.

---

[63] Bkz. 13/28. Not

a) Kitaplarını okurlar **b)** Bilinçli bir şekilde namaz kılarlar **c)** Maddi-manevi sahip olduklarını paylaşırlar.

İnsanı imanın selamet diyarında gezdirip onurlu, faziletli ve nitelikli hayata kavuşturan okuma; beşeri kaygılardan, dürtülerden, beklentilerden, zannî duygulardan uzak olarak, vahyi doğru anlamak ve yaşamak için okumaktır. Böyle okuyanlar; Kur'ân'dan alınan şuurlu bir eda ile ikame edilen namazla kötülüklerin, günahın önüne perde çektikleri gibi sosyal hayatın selameti hususunda maddi-manevi ihsanlarda bulunarak fitneyle mücadele de etmeye çalışırlar. Bu haşyetle onlar Rablerine kavuşuncaya kadar istikamet üzere hareket ederler.

Allah'ın keremini, lütfunu fark etmeyenler, maddi-manevi vermeyi, paylaşmayı bilemezler. Cehalet ve ego duygusu ön plana çıktığında, sahip olduklarını hep kendilerinden bilip mütekebbirleşeceklerdir. İman edenler ise paylaştıkça, verdikçe ihsanlara ereceklerinin bilinciyle dünya ve ahiretlerini mâmur edecek yatırımlarda bulunarak, Rabbleriyle güzel bir ticarette bulunurlar. İşte mü'mini mü'min yapan vasıf da budur.

❁ ❁ ❁

لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

35:30 Çünkü (Allah) **onların mükâfatlarını eksiksiz öder. Onlara, fazl**(-u kerem)**inden, ziyadesini de verir. Şüphesiz O, çok yarlığayıcıdır, çok in'âm edicidir.**

Şu dünyada çalıştığımızın karşılığını alamayabiliriz veya hak etmediği halde çok alanlar olabilir. Ama Allah'ın va'd ettiği bir hayat var ki; emeğe karşı hiçbir adaletsizliğin olmadığı, aksine verilen emeğe karşılık fazlasıyla verilecek bir hayat...

❁ ❁ ❁

وَالَّذِىٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ اِنَّ

اللّٰهَ بِعِبَادِهٖ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾

35:31 (Habibim) **sana kendisinden öncekilerin doğrusunu meydana çıkarmak üzere vahyettiğimiz kitap hakikatin ta kendisidir. Herhalde Allah kullarının** (bütün hallerinden) **hakkıyle haberdardır,** (her şeyi) **hakkıyle görendir.**

Daha önceki kitaplara (İncil, Tevrat, Zebur vs.) iman ettiklerini söyleyenler, Kur'ân Hz. Muhammed'e (a.s) vahyedildiğinde inkâr edenler, Tevrat'ı da, İncil'i de inkâr etmiş olurlar. Çünkü Kur'ân, daha önce peygamberlere vahyedilen kitap ve sahifeleri de tasdik ve teyit eden bir kitaptır. Allah'ın vahyettiği kitaplar ve peygamberler bir zinciri oluşturan halkalar gibidir. İman edenler, 'Kitap'larını doğru anlamak, doğru yaşamak, bir bütün olarak tasdikleyip gereğince ve gücünce emir ve talimatları yerine getirmek zorundadırlar. Kitaplar ve peygamberler arasında ayrım yapanların sahip oldukları bir 'Kitap'ları olmaz ki sahip çıksınlar. Onlar hevalarını karıştırdıkları kitaplarına uyarlar. Allah kimin hangi amaçla neye uyduğunu bilen ve görendir. Ey akıl sahipleri, imanınıza heva karıştırarak şirke düşmeyin!

Diğer bir önemli nokta ise, Allah'ın emirlerini görev bilenle, kendini sorumlu hisseden arasında fark vardır. Görev adına yapanlar; şahsiyetlerine hakikati hakkıyla sindiremedikleri için peygamberler veya uyarıcılar aralarından ayrıldığı vakit eski hallerine dönme olasılıkları daha fazla olabiliyor. Ancak gerçek mânâda dînini dâvâ edeninenler, sorumluluklarını her halükârda yerine getirmeye, emanetlerini korumaya çalışırlar.

❁ ❁ ❁

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا ۖ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ ۚ
وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ ۚ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ
الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾

35:32 Sonra biz o kitabı kullarımızdan (beğenip) **seçtiklerimize miras bıraktık. İşte onlardan kimi nefsine zulmedendir, onların bazısı mutedildir, onlardan bir kısmı da Allah'ın izniyle hayrat** (ve hasenat yarışların)**da öncü ol**(up kazan)**andır. İşte bu, büyük fazl**(-u kerem)**in ta kedisidir.**

Şu bir gerçek ki sahip olunan malın değeri bilinirse ya da bir mal ne kadar değerli ise sahibi tarafından o kadar hassasiyetle korunur. Maddi değerler bakım ve muhafaza ile; manevi değerler ise gönüllerde, dimağlarda korunur.

Elbette ki Kur'ân'ın korunması Allah'a aittir. Ancak emirlerinin hayat içinde korunması ise Muhammed ümmetinin faziletli müntesipleri olan mü'minlere aittir. Böylesine kıymeti hiçbir değerle ölçülmeyecek Kitab'a mirasçı olmak büyük bir sorumluluk ister. Dolayısıyla Kitab'a varis olanları üç gurup olarak ele aldığımızda:

1) Nefislerine zulmedenler: İradelerini imanla kuvvetlendirmeyen, zayıf karekterli, sıradan 'kıl beşini gör işini' misali yaşayıp varisi olduğu kitabı koruma ve hayata hâkim kılma yönündeki görevlerini ihmal etmiş olsalar da, Allah'ın kitabına varis olanların dışında tutulmamışlardır.[64]

2) "Orta yolu tutanlar": Allah'ın emirlerine riayet etmeye ve Resulullah'ın (as) talimatlarına uymaya gayret göstermelerine rağ-

[64] Bkz. 25/30

men gevşek davranırlar. Koşacak güçleri yoktur belki ama bu dâvâya kendini adayanların hayranı olduklarından, maddi-manevi destekleyerek moral verirler. Sayıları birinci gruptan az, üçüncü gruptan çoktur.

3) Hayırlarda yarışanlar: Tüm engel ve zulümlere rağmen ilâhî yolda koşan ve bu uğurda kendini adayanlardır. Onlar; samimi, ilmî haysiyetin önderliğinde insanları hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü engelleyen, toplumlarını ıslah edici sâbıkûnlardır. Bunlar birinci ve ikinci gruptan az oldukları için en son zikredilmişlerdir. "İşte büyük lütuf budur."[65]

H. Basri Çantay'da mealinde: "Kötülükleri iyiliklerinden çok olup nefsine yazık edenler, ikinci grup; vasat (mutedil), iyiliği ile kötülüğü birbirine denk olanlar. Üçüncü grup da; iyilikleri kötülüklerden fazla olanlardır. "Zalimden murad "cahil", "muktesid"den murad ilim öğrenen, "sabık"dan murad da ilim öğretendir. Bazılarına göre de "zalim" günahkârdır. "Muktesid" iyi amelini kötü ile karıştırandır. "Sabık" da hasenatı seyyiatından ağır basandır. Allah'ın rahmet ve keremi her üçüne de şamildir. Sabık, hesaba çekilmeden cennete girer. Muktesid hafif bir hesap görür. Nefsine zulmeden de hapsolunur. Hatta kurtulacağını zannetmezken sonra ona rahmet(-i ilâhîye) yetişir, bu sayede cennete girer. Ancak dereceleri başkadır."[66] demektedir.

❁ ❁ ❁

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا ۖ

وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾

---

[65] Bkz. 2/121; 3/110

[66] Bkz. 7/46; 25/30; 56/7-14,

35:33 (Mükâfatları da) **Adn cennetleridir. Oraya girerler. Orada altın bileziklerden** (nice ziynetlerle) **ve inci ile süslenirler. Orada elbiseleri de ipektir.**

Âyette cennetteki ödüllerin bir kısmından bahsedilmektedir. Bu ödüller insanlık tarihinin başlangıcından bugüne, değerli kabul edilen, çoğu zaman elde edilmesi için bedel ödenen, insana hoş ve alımlı gelen şeylerdir.

Dolayısıyla dünyada değerli ve kıymetli olan (altın, inci, ipek vs.) şeylerin cennette de ödül olarak verileceğinden bahsedilmesi, sanki insanların isteklerine kesintisiz, meşakkatsiz, mutlaka kavuşacakları adres gösteriliyor. Ve siz bu dünyada bin bir meşakkatle sahip olduklarınızı nasıl olsa bırakıp gideceğinizi düşünerek, sahip olduklarınızla ahiret yurdunu kazanacak yatırımlarda bulunun. Dünyalıklara sahip olmak için yaratılış amacınızı unutarak ahiretinizden fire verecek davranışlardan vazgeçin; hayata bakış açınızı yeniden değerlendirin, hatırlatması yapılıyor.

Örneğin: Bugün moda sektörünün, kıyafet ve takı tasarımcılığının bu kadar ilerlemesi, rağbet görmesi, insanların da bu alanlara ilgisinin ve zaafının çok yoğun olduğunu gösterir. Ki bu alanlara ilgi duymak belki günah niteliği taşımaz ama ne zaman ki bu ilgi dîne ilgisizliği doğurursa, sınırları ihlale sebep olursa, işte o zaman tehlikeli bir boyut arzeder.[67]

❀ ❀ ❀

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ ۖ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾

35:34 (Şöyle) **derler: "Bizden tasayı gideren Allah'a hamd olsun. Hakikat, Rabbimiz çok yalığayıcıdır, çok in'âm edicidir."**

---

[67] Bkz. 8/28; 18/46; 19/76

Bu imtihan âleminde her kolaylığın ardından bir zorluk, her zorluğun ardından da bir kolaylık vardır. Hayat hüznü, mutluluğu, kederi, umudu, korkuyu vs. gibi duyguları içinde barındırır. Ve bu duygular hayatın durakları, imtihan ise geçiş noktalarıdır. Bir önceki âyette cennetin maddi anlamdaki nimetlerinden bahsetmesi ve ardından gelen bu âyetle de cenneti hak edenlerin daha birçok lütuflarla taltif edileceği müjdelenerek istikamet üzere yürümeleri teşvik ediliyor.

Bu dünyada ne yaşarsak yaşayalım, hiçbir şey sonsuz değildir. Mutluluk da, hüzün de, kaygılar da geçicidir. Bu nedenle yaşadıklarımızın ne için, neyin uğruna olduğu çok önemlidir. O gün imanî değerlerini korumak için gereken mücadeleyi verenlerden Allah bütün tasaları giderecek, onlar da şükrün şahikasındaki hamde kavuşacaklardır. Allah'ım, sana şükretmek dahi şükrü gerektiren ayrı bir nimettir.[68]

❁ ❁ ❁

اَلَّذِىٓ اَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهٖ ۚ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَّلَا يَمَسُّنَا

فِيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾

35:35 "Ki fazl(-u inayet)inden bizi (ebedi) **durduracak bir yurda kondurdu O. Burada bize hiçbir yorgunluk değmeyecek, burada bize hiçbir usanç dokunmayacak."**

İnsan bu dünyada ne kadar lüks, ne kadar müreffeh bir hayat sürse de tam anlamıyla mutluluğu yakalayamaz; mutlaka onu üzen, yoran, acı veren şeylerle karşılaşır. Kaldı ki insana, yapmaktan çok zevk aldığı bir şey bile bir süre sonra bıkkınlık vermektedir.

---

[68] Bkz. 7/43

Bu dünya gerginliklerin, yorgunlukların, bıkkınlıkların geçici olarak yaşandığı bir yerdir. Cennet ise bu duyguların hiçbirinin yaşanmayacağı ve her şeyin gönülce olacağı bir yerdir. Bu ebediyeti kazanmak için ne yapılsa azdır.

❁ ❁ ❁

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ ۚ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ

عَنْهُم مِّنْ عَذَابِهَا ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿٣٦﴾

35:36 O küfredenler(e gelince:) **Cehennem ateşi de onlarındır. Öldürülmezler ki ölsünler.** (Cehennemin) **azabından** (velev) **bir kısmı onlardan kaldırılıp hafifletilmez de. İşte biz küfürde ileri giden herkesi böyle cezalandırırız.**

Cehennem, azabın hafifletilmediği, ölüm denen kurtuluşun olmadığı bir yerdir.

Ne tuhaftır ki şu dünyada ölümden korkan, elinden gelse ölümden kaçmak isteyenler, o gün azapla karşılaştıklarında ölmezler ki kurtulsunlar, bilakis o azap içinde vücut kendini tazelediğinden, azapları daha da derinleşir.

❁ ❁ ❁

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا ۚ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا

نَعْمَلُ ۚ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ ۖ فَذُوقُوا

فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ ﴿٣٧﴾

35:37 Onlar orada (şöyle) **bağırışırlar: "Ey Rabbimiz bizi çıkar. Yapmış olduğumuzdan bambaşka iyi amel** (ve hareket-

ler)**de bulunacağız." Size iyice düşünecek kimsenin düşünebileceği, öğüt kabul edebileceği kadar ömür vermedik mi? Size** (azap ile) **korkutan da gelmişti. Şimdi tadın** (o azabı!) **Artık zalimler için hiçbir yardımcı yoktur.**

Kısacası biz kendimizi ne kadar kandırsak da, olayları farklı göstermeye çalışsak da, mazeretleri öne sürsek de, Allah'ın, özrümüzü, sinelerde sakladığımızı bilen olduğunu unutmamalıyız.

Özü sözü bir; emrolunduğumuz gibi dosdoğru yaşayanlardan olmalıyız ki dünyada da ahirette de pişman olmayalım. Dünyadaki pişmanlıklar telafi edilebilir ama küfür batağına batanların o gün kurtulmaları söz konusu değildir.

❀ ❀ ❀

إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾

35:38 Şüphesiz ki Allah göklerin ve yerin gaybını bilendir. Muhakkak O, göğüslerin özünde ne varsa onu da hakkıyle bilicidir.

İnanan insanı hizaya getiren, hayatını daha kontrollü yaşamasını sağlayan en güçlü duygu, Rabbinin her şeyden haberdar olduğunu ve hesaba çekileceğini bilmesidir. Aslında ahirete gitmeden de insanların kendilerini muhasebeye çekecekleri yer vicdanlarıdır. Selim bir vicdan muhasebesi yapanlar, yaptıklarının doğru olup olmadığını vicdanlarında hissederler. Yapılanlar gerçekten doğruysa vicdanında huzur, yanlış ise huzursuzluk yaşarlar.

Göklerin, yerlerin arasında olanları bilmeyiz ama içimizde neleri barındırdığımızı, yaşadıklarımızı biliriz. Zaten fark etmiyorsak da sorumlu değiliz. Ama fark etmek için de düşünmemiz gerekir. Düşünmek, bilip fark etmek insana kendi kendini tanıtır. Kendini tanıyan da yaptıklarının tahlilini yapar. Eğer akıllı hareket etmek

isterse doğruyu yapmaya çalışır. Değilse de bildiği gibi hareket eder ve yaptıkları ahirette ortaya dökülerek hesabı görülür.

❁ ❁ ❁

هُوَ الَّذِى جَعَلَكُمْ خَلَٰٓئِفَ فِى الْأَرْضِ ۚ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُۥ ۗ وَلَا
يَزِيدُ الْكَٰفِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا ۖ وَلَا يَزِيدُ الْكَٰفِرِينَ
كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾

35:39 O, sizi yeryüzünde halifeler yapandır. Artık kim küfrederse küfrü kendi zararınadır. Kâfirlerin küfrü kendilerine Rableri katında şiddetli buğuzdan başka (bir şey) **artırmaz. Kâfirlerin küfrü kendilerine hüsran** (ve helak)**den başka** (bir şey) **artırmaz.**

Yeryüzünde halifelik görevi insanın kendi elindedir. Bu görevi idrakten uzak yaşayan, kendi elleriyle dünyasını da ahiretini de karartır. Eğer halifelik görevini istenilen şekilde yerine getirirse ahsen-i takvîme, hevası doğrultusunda kullanırsa esfele safilîne düşer; diğer bir ifadeyle de kendi bindiği dalı keser.[69]

Bu anlamda halife; yeryüzündeki yaratılış amacını, hedefini bilmek, doğru ile eğri, hakikat ile dalalet arasındaki farkı anlama yeteneğine sahip olmak anlamına gelir. Dolayısıyla bütün varlıklar arasında Allah'ın dîninin muhatabı ve yeryüzünü maslahata en uygun şekilde imar etmeye aday tek varlıktır.

Bu, Allah adına idare etmeyi, yönetmeyi değil; sorumluluğunu bilme, Rabbine itaat etme, varlık âlemini Allah'ın nizamına göre idare etmek anlamına gelir.

---

[69] Bkz. 10/108

Her iman eden bu anlamda yeryüzünün halifesidir. Ancak siyasi yönetici konumunda olan bir insanın görev ve sorumluluğu ise diğer insanlara göre daha ağır ve çetindir. [70]

Öyleyse halife insanlar, yeryüzünü zalimlerin elinden almak zorundadır. Halifelik, çok şerefli, uğrunda bedel ödenmesi gereken bir makamda görev icra etmektir. Halifeliğe namzet bir yapıya sahip yaratılmışken, hevai bir yaratılışa talip olarak bu görevi kötüye kullananların zararı kendilerinedir.

Müslümanlar, Allah'ın yüklemiş olduğu halifelik, diğer bir ifadeyle sorumluluklarını yerine getirmezlerse hayatları altüst olacaktır. Günümüzde Büyük Ortadoğu Projesi adı altında yeryüzü büyük bir zulüm altında inliyor; katliamlara, hayâsızlıklara bakıldığında, dünya hakikaten yaşanır halde değildir. Eğer Allah halîm olmasaydı bu olanlardan dolayı göğü tepemize indirirdi. İnananlar bu uyarıyı çok iyi değerlendirip yaşayışlarına çeki düzen vermeli, halifelik görevini ifaya çalışmalılar. Bu görev hakkıyla yapılmadığında, su-i istimale uğradığında, yeryüzünde işte böyle kaos ve zulüm yaşanır.

Bu görevi ağır görüp kaçamazsınız. Her Müslüman'ın bir ucundan tutup yapabileceğini yapması gerekir. Zulmü engellemenin, hak ve adaleti tesis etmenin yolu, halifelik görevini büyük bir cehdle yerine getirmeye bağlıdır. Ancak böyle zalimin satveti kırılacak ve zulüm yapmaya cesareti olamayacaktır. Bu da demek değil ki kötüler yok olacak, imtihan bitecek, her yer güllük gülistanlık olacaktır.

Eğer cenneti kazanmak istiyorsanız, uğrunda bedel ödemeniz gerekir. İnsan anlamlı, yararlı bir şeyler yapıyorsa, bunun zevkini kendisi bilir. Bunu yaşamayanlar bilmez.

❀ ❀ ❀

---

[70] Bkz. 4/105; 5/48

قُلْ اَرَاَيْتُمْ شُرَكَآءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَرُونِى مَاذَا خَلَقُوا
مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِى السَّمٰوٰتِ اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلٰى
بَيِّنَتٍ مِنْهُ بَلْ اِنْ يَعِدُ الظّٰلِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا اِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾

35:40 (Habibim) **de ki: "Allah'ı bırakıp taptığınız ortaklarınızı gördünüz mü? Yerden herhangi bir şeyi yarattıklarını bana gösterin!" Yoksa onların göklerde** (Allah ile) **bir ortaklığı mı var? Yahut biz onlara bir kitap vermişiz de kendileri bundan apaçık bir huccet üzerinde midirler? Hayır, o zalimler birbirini aldatmaktan başka bir va'dde bulunmuyor**(lar.)

Bu, hakikati inkâr edenlere, benzer sorularla; eğer düşünüp aklederlerse böylesi aslı astarı olmayan şeylere tapmaktan kurtulmaları için yöneltilmiştir.

Ey hakikati inkâra şartlanıp algılama melekelerini körelterek yanlışa yönelen, aldanan ve aldatanlar! Sizin taptıklarınızın bir şey yarattığını veya güçleriyle hayatın seyrini değiştirdiklerini veya başlarına ve sizin başınıza gelen bir felaketi defettiklerini, kızdıklarını ve sizin kızdıklarınıza kahrettiklerini gördünüz mü!? Eğer onların böyle bir yetkileri ve güçleri olsaydı her şeyi size göre değil kendilerine göre yaparlardı da siz onları koruma zahmetine girmezdiniz. Eğer gönderilen vahiy üzerinde düşünseydiniz, yaratıcınızın her şeyi sizin istifadeniz için yarattığını ve emirlerini de hayırlara nail olmanız için vaz'ettiğini bilirdiniz.

Size, hakkınızda sadece Allah'ın yapabileceği şeyleri va'dedenlere aldanmayın! O zalimlere aldanarak siz de zalimlerden olmayın![71]

---

[71] Bkz. 34/40-45

إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا ۚ وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا

مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ ۚ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾

35:41 Şüphesiz ki Allah gökleri ve yeri zeval bulmalarından (korumak için bizzat) **tutmaktadır. Eğer onlar zeval bulurlarsa andolsun ki, ondan sonra kimse bunları tutamaz. Hakikaten o** (Allah) **ukubette** (azapta) **aceleci değildir. Çok yarlığayıcıdır.**

Bu âyetle Allah, kudretiyle boşlukta tuttuğu göğe dikkatleri çekerek, yapılan daveti anlayıp kabul etmeleri için düşünce kapısını aralıyor. Ey Aklını hevasıyla örtenler! Düşünün şu kâinat nasıl Allah'ın nizamına tâbi olmuş, güzel bir insicamla seyrine devam ediyorsa, siz de onun nizamına tâbi olur ve yeryüzüne de o nizamı hâkim kılarsanız adalet ve güven içerisinde hayat sürersiniz.

Hiçbir dayanağı olmayan şu gökyüzü tepenize inse taptığınız ilahlar buna engel olabilirler mi?! Hayatın anlamını, ahiretin önemini, cennetin özlemini bilmeyenler veya ciddiye almayanlara bu uyarıların bir yararı olmaz elbette.

Cehalet ve gaflet sonucu böyle bir duyarsızlığa düşüp ahiret ve hesaba karşı duyarsız davranarak sorumluluklarınızı yerine getirmemiş olabilirsiniz. O çok bağışlayan Allah'ın affına sığının ve verdiği mühleti iyi değerlendirerek ölüm gelmeden toparlanın, mesajına kulak verin.

❁ ❁ ❁

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدٰى مِنْ

إِحْدَى الْأُمَمِ ۖ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٢﴾

35:42 Onlar, kendilerine azap ile korkutucu (bir peygamber) **gelirse herhalde** (diğer) **ümmetlerden herhangi birinden daha ziyade doğru yolu tutacaklarını yeminlerinin bütün hızıyla Allah'a ant etmişlerdi. Fakat onlara azap ile korkutan** (bir peygamber) **gelince bu, onların** (hakdan) **uzaklaşmalarından başka bir şey artırmadı.**

Bu âyette, her toplumda olduğu gibi, revaç bulan zulüm, sömürü, kötü ahlâk ve davranışlardan canı yanan, malı talan edilen vicdan sahibi herkes 'Yarabbi başımıza hayırlı bir sahip gönder!' diye niyazda bulunur.

Fakat onlara uyarıcılar gelse, sorumluluklarını ve bedel ödemeleri gerektiğini söylese kimileri rahatına, servetine kıyamadığından, kimileri mevki ve itibarından mahrum kalmak istemediğinden, kimileri daha büyük zulümlere maruz kalmak istemediğinden yüz çevirirler. Elbette güçlerince sorumluluklarını yerine getirmekten kaçan bu kimseler, zalimlere dur demedikleri için kendi elleriyle azabın devam etmesine davetiye çıkardıkları gibi, kendileri de zulme düşmüşlerdir.

❁ ❁ ❁

اِسْتِكْبَارًا فِى الْاَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِۜ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاَهْلِهٖۜ
فَهَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا سُنَّتَ الْاَوَّلِينَۚ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَبْدِيلًاۚ وَلَنْ تَجِدَ
لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَحْوِيلًا ﴿٤٣﴾

35: 43 Çünkü (onlar) **yer**(yüzün)**de büyüklenmek, fenâ** (ve) **hîle**(li tuzaklar) **kurmak** (istiyorlar.) **Hâlbuki kötü düzen, ona ehil olandan başkasını sarmaz. Ya onlar daha evvelki** (ümmet)**ler** (hakkında cari olan) **sünnetinden başkasını mı bekliyor-**

lar? (Hayır) **sen Allah'ın sünnetinde asla bir değişiklik bulamazsın. Sen Allah'ın sünnetinde asla bir döneklik de bulamazsın.**

Hayatın seyri sünnetullah üzere devam eder. İlâhî kanunlara göre hareket edenlere ilâhî rahmetle tecelli edilirken, zulme düşüp emellerine kavuşmak için tuzak kuranlar da eninde sonunda bir azaba maruz kalacaklardır. Allah'ın sünneti, tuzak kuranların tuzağını başlarına geçirmesidir.[72]

❁ ❁ ❁

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ
وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا
كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَىٰ ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى
فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

35:44 Bunlar kendilerinden öncekilerin akıbeti nice olmuştur, görmeleri için yer(yüzün)**de gezip dolaşmadılar mı? Hâlbuki** (o öncekiler) **kuvvetçe bunlardan daha şiddetli idiler. Ne göklerde, ne yerde hiçbir şey Allah'ı aciz bırakamaz. Şüphesiz ki O, hakkıyle bilendir,** (her şeye) **hakkıyle kadirdir.**

35:45 Eğer Allah insanları kazandıkları (günahlar) **yüzünden** (hemen) **muaheze etseydi** (yerin) **sırtında hiçbir canlı mahlûk bırakmazdı. Fakat O, bunları muayyen bir müddete**

---

[72] Bkz. 3/54, 137; 7/99; 10/21

kadar geciktiriyor. Nihayet vakitleri gelince muhakkak ki Allah kullarını hakkıyle görücüdür.

Tarih helak olan kavimlerin kalıntılarıyla doludur. İnsanlar bir şekilde bunlardan haberdar olurlar. İbret alanlar yeryüzünde zulmün hâkimiyetine meydanı bırakmamak için bütün gücüyle mücadele verirler. Eğer yeryüzünde zalimler hâkim olduğu halde onlara karşı mücadele etmek için çare arayıp, güç oluşturmaya çalışmayıp mazlum kalmaya rıza gösterirlerse Allah zalim olanı ikap ettiği gibi mazlum kalmaya razı olanı da sevmez. Zülme rıza zulümdür. Bu nedenle bir mü'min bütün gücünü kullanmalıdır zalime karşı koymak için. Şairimiz de bunu şu mısralarıyla ne güzel dile getirmiştir. "Kim demiş uysal koyunum, kesilir fakat çekmeye gelmez boynum" diyerek mü'minlerin zulme karşı koyuşunun ifadesini haykırıyor. Bir insan gerçekten zalime karşı koyamayacak kadar güçsüz ve çaresiz kalmışsa, o zaman bu mazlumun bedduası yerde kalmaz, Allah'a yükselir.

Ey zalim iktidarlar altında inleyenler! Ey despot ve ahlâksız bir erkeğin zulmünde yaşayan mazlum bir kadın; zalim bir kadının elinde mazlum bir çocuk! Ey zalim amirin elinde çalışan mazlum biri! Ey bunlara karşı koyamayacak kadar güçsüz ve çaresiz olanlar! Yıkılmayın! Kendinizi onların karşısında aciz hissetmeyin! Yüce yaratıcınıza sığının, sizin için kâl'a olan dualarınıza iltica edin, öğreneceksiniz ki Allah, hiçbir zalimin zulmünü yanına koymayacak. Çünkü mazlumun duasıyla Allah arasında (kabule mânî) bir perde yoktur." Kur'ân-ı Kerim hep zalimlerin başlarına gelen akıbetlerle doludur. Zalim, zulmünün cezasını dünya ve ahirette tövbe etmediği müddetçe mutlaka görür. Emir umumîdir. Mazlumun ahı yerde kalmaz, Allah'a yükselir, mazhar-ı kabul olur.[73] Yeter ki bizler şu imtihan âleminde sorunları Müslümanca çözme-

[73] A. Himmet Berki, 250 Hadis Ter, 8. hadis. Diyanet yay. 1979

nin yollarını arayalım. Değilmi ki dünya geçici, ebedi âlem sonsuzdur.[74]

[74] Bkz. 16/61; 30/9, 42

YÂSÎN SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Bu sure toplum arasında çok farklı değerlendiriliyor. İnsanlar genel bir Kur'an kültürüne sahip olmayınca din adına yaşadıklarının ekserisi İsrailiyat haberlerine yönelik hareket ediyorlar. Yasin suresi de en çok israiliyat anlayışına maruz kalmıştır.

Toplumun Kur'an'ı fıkıhtan uzak Yasin'e biçtikleri değerle onu ölülerine, dileklerinin kabulüne ulaşmada arcı kılarak belli sayılarla, belli günlerde okurlar. Oysa Mehmet Akif'in böyle okuyucuları tenkit ederek: "Ya açıp bakarız nazmı celilin yaprağına. Ya üfler geçeriz bir ölünün toprağına. İnmemişti Kur'an bunu hakkıyla bilin; ne mezarlıkta okumak ne de fal bakmak için." Rabbimiz de bu surenin 70. ayetinde "Diri olanları uyarasın ve kâfirler cezayı hak etsinler diye (öğüt olarak indirilmiştir." "Bil ki sen ölü-

lere işittiremez..." derken, bu gerçeği anlamaya yanaşmayıp hâlâ ölülerine merhameten(!) Yasin'i okurken hayatta yaşayan manevi ölülere okuyup da uyarmayı düşünmezler. Ölüleriyle uğraştıkları kadar dirileriyle uğraşsalardı bu nesil bu kadar haktan uzak kalır mıydı? Şuursuz kimselerin merhameti ölülerinin işine yarayamayacağı gibi yaşayanları da manen öldürmektedir.[75]

Yeryüzüne indirilişlerinin halifelik gayesini bilmedikleri için sorumluluklarını da nasıl yerine getireceklerini bilemediklerinden ekseri Müslümanlar çoğunlukla Kur'an'la bağdaşmayan hareketler ediyorlar. Allah kendilerine çok yakınken, O'nunla her an, her saniye beraber olacaklarken, Kur'anla Rablerini razı edeceklerken böylesi okuyuşlarla Kur'an'ı Rableri ile aralarına engel koyuyorlar. Kur'an şuurlu okuyucuların şereflerini artırırken bunlardan davacı olacaktır.[76] Müslümanlar Kur'an'ı anlayarak okuduklarında halifelik gibi yüce bir sorumluluğunun farkına vardıklarında varis kılındıkları Kitaplarına sımsıkı sarılıp anlaşılıp yaşanıp yaşatılması hak nizamın yeryüzüne hâkim olması için mücadele edeceklerdir. Böyle bir şuurdan uzak okuyucular kendilerini yüceltecek sorumlulukların farkında olmadıklarından zulme düşeceklerdir.[77]

Kur'an'ı anlama gayretini taşımayan, taassupla uyarıldığı halde düşünüp doğruyu anlama gayretine girmeden kulaktan duymalarla, gözünüzü açtık böyle gördük savunmalarla şuursuzca okunan Yasinler, indirilen hatimler kedilerini cehalettin içerisine düşürdüğü acınası halden kurtarmayacaktır. Ta ki, kulluk bilincine varıp sorumluluklar yerine getirilinceye dek.

Sadece bu sureyi değil bütün bir Kur'an'ı düşünerek okuyup doğruyu anlamaya çalışarak yanlış inanışları telafi edebiliriz inşallah.

---

[75] Bkz. 30/52
[76] Bkz. 43/43, 44
[77] Bkz. 35/32

يٰسٓ ﴿١﴾ وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾

36: 1 Yasin.

36: 2 O hikmet dolu Kur'an'a yemin ederim ki,

Mukattâ harfleriyle başlayan her sûrede olduğu gibi Yâsîn sûresinde de mukattâ harflerinin hemen akabinde, Allah'ın bu kitabı hikmetle indirdiğine bir vurgu ve yemîn vardır.

Peygamberler, Kur'ân'ın Allah kelamı olduğuna sık sık yemin ederek, insanların vahye kulak vermeleri için dikkatleri üzerlerine çekmektedirler.

Allah'tan daha doğru sözlü kim vardır? O'na ve nizâmına inanmayanlar, kendilerini yalanlayan, aklını inkârla örtmüş bahtsızlardır. Bu Kur'ân insanlara Rablerini, Peygamberlerini, imtihan seyrinin nasıllığını, kâinatı, oluşları, gelmiş, geçmiş ve gelecek olayların hepsini bu kitapta muhkem olarak anlatır.[78]

❁ ❁ ❁

اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾

36:3-4 Sen (Habibim) **hiç şüphesiz** (Hak canibinden) **gönderilen** (peygamber) **lerdensin. Dosdoğru bir yol üzerindesin.**

Kur'ân'ı anlayarak okuyup, Peygamberi örnek aldıkça hidâyete nasıl ereceğimizi, istikâmet üzere nasıl yürüyeceğimizi öğreneceğiz. Onu yaşamak amacında olan fakat anlamadan okuyanlar ise gereğince amel edemeyeceklerdir. Bu cehâletleri, çok güzel ve hayırlı şeyleri görememelerine; zararlarına olan şeyleri de yapmalarına sebep olabilir. Yani sevap kazanmak amacı ve birçok hurâfe

---

[78] Bkz. 10/1, 2

aracılığıyla günahı sevap diye, sevabı da günah diye işleyip ikâba mâruz kalabilirler.

Cehâlet içerisinde, taklît üzere olanlara Kur'ân'la uyarı yapıldığında: "Sen yeni bir dîn mi çıkarıyorsun? Bizler Yâsîn'imizi okuyor, hatimler indirerek dilek ve emellerimize ermeye çalışıyor, mevlitler okuyup salâvatlar getirerek ölülerimize sevaplar gönderiyoruz. Biz gözümüzü açtık böyle gördük; sizler bizi Kur'ân'dan uzaklaştırmaya mı geldiniz" diyerek karşı çıkarlar. Fâtiha'da "Bizi doğru yola ilet" dedikleri halde, anlamı üzerinde düşünmediklerinden kendi doğrularına, hizip ve guruplarının telkiniyle yaptıklarına taassupla sarılarak amellerini sürdürmeye devam ederler. Peygamber, bu kitabı nasıl anlamış? Peygamberin bu kitaba yaklaşımı nasıl? Peygamber hayatını nasıl Kur'ân'la bütünleştirmiş? Peygamberin tevhît anlayışı, liderliği, aile reisliği, arkadaşlık ilişkileri, tevekkül anlayışı, kader anlayışı nasıldır? Gibi sorular üzerinde düşünmeyen, öğrenmeyen bir topluluk oluşmuştur.

Peygamber doğru anlaşılmadan Kur'ân, Kur'ân doğru anlaşılmadan İslâm hakkıyla yaşanamaz.

Geleneklerini, âdetlerini, törelerini, beklentilerini, tabularını bu dîne ulayanların uyanması zor olsa da, îmân her şeyden daha güçlüdür. Sabır ve eğitimle düzelmeyecek bir şey yoktur. Yeter ki Allah'ın rızâsına tâlip olunsun.

❀ ❀ ❀

تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٥﴾

36:5 (Bu Kur'an) **yegâne galip, çok esirgeyici** (Allah) **ın indirdiği** (bir kitap) **tır.**

Bu âyet önceki âyetlerle bağlantılıdır. Yani bu haber, senin Allah'ın Resûlü olduğunun bir garantisidir. Dosdoğru yolu gösteren Azîz ve Rahîm olan tarafından gelmiştir. Kim selâmetle bu dosdoğ-

ru yolda gitmek isterse muhakkak oraya giden adresi bu Kitapta bulacaktır. Adresin doğruluğundan hiçbir tereddüdünüz olmasın. Çünkü o; her şeyi bilen, azîz (gâlip, kuvvetli, gücüne karşı koyulamayan), Rahîm (dünya ve âhirette başarıya erişmeniz için Kitap ve peygamber gönderen) merhamet sahibi Allah tarafından bildirilmiştir.

O'nun merhametinden ancak bu Kitaba uyarak yararlanabilirsiniz. Âyetler üzerinde düşünülse Allah'ın hiçbir emir ve yasağına "Buna ne gerek vardı" diyen olmazdı. Çünkü ilâhî buyruklar fıtratı koruyan düsturlardır. Haktan gâfiller, gayr-ı meşrû yaşayıştan tabi ki zevk alıyorlar ama bilâhare o aldıkları zevkin acısını bir şekilde tadıyorlar. Bunu fark etseler dahi zevk sarhoşluğuyla umursamayıp 'hayatın seyri bu' diyerek yaptıklarına devam ediyorlar. Sonuçta gayr-ı meşrû zevklerin insan hayâtına zarar verdiğini bilim de, tıp da ispatlamıştır. Öyle ise inandım diyenlerin vahiy doğrultusunda Allah'a nasıl itaat edeceklerini çok iyi anlayıp yaşamaları gerekir. Ve hiçbir günah ve sevabı küçük görmemeli ellerinden geldiği kadar sınırlara riâyet etmeye gayret göstermelidirler. İşte Allah, o gün sadece mü'minler için Rahîm sıfatıyla tecelli edip özel ikramlarda bulunacaktır. O halde; Ey inananlar! Sizler de peygamberin ümmeti olmaya bakın.

❁ ❁ ❁

لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّآ أُنذِرَ ءَابَآؤُهُمْ فَهُمْ غَٰفِلُونَ ﴿٦﴾

36:6 (Bunun) **hikmeti de** (yakın) **ataları azap ile korkutulmamış,** (ve kendileri de akıllarını gereği gibi işletmemiş) **bu yüzden kendileri gaflet içinde kalmış olan bir kavmi** (onunla) **korkutmandır.**

Bu âyet bütün tebliğcilere şu mesajı veriyor: "Gittiğiniz toplumu iyi değerlendirin. Onları iyi tahlil edin. Sizden öncekilere ne

mesaj gelmiş? Neyin geleneğini devam ettiriyorlar? Neyi gelenekleştirmişler? Hangi anlayışa sahipler? Dîn diye takıldıkları kendi oluşturdukları hurâfeleri mi, ağalarının, ruhbânlarının telkinlerini mi İslâm'a uydurmaya çalışıyorlar?" 30-40 sene yaşadığı hayâtı dîn zannedenlerin uyanmaları elbette zordur.

Peygamberler arasından uzun zaman geçmiş olduğundan insanlar doğru mesaj alamamış olabilirler. İçerisinde bulunduğumuz toplumumuzda Allah'a gerçekten inanıp gönül bağlayanlar var, fakat ekserîsi; kulaktan dolma, zan ve vehimlerle hareket eder olmuşlar. Zâlimlerin tahakkümleri altında öyle zamanlar yaşanmıştır ki; âlimler susturulmuş veya öldürülmüş, inananlar maddî-mânevî zulümlere mâruz kalmış, harf inkılâbı yapılarak yepyeni bir anlayış kabul ettirilmeye çalışılmıştır. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'a yaptırılmak istenen Kur'ân çalışması da bu art niyete hizmet etmek için tasarlanmış olup, şükürler olsun ki bu çalışma su-i niyete malzeme olmamıştır. İnsanlar sindirilmeye çalışılmıştır. İnançlar çarptırılmış olduğundan bozukluğu tedâvi etmek hayli zaman alacağı gibi, halkları uyarabilecek vasıflı âlimler de yok gibidir. Bu nesil, gücün tekeli altına aldığı dînle yoğruldu ve giderek kemikleşmeye yüz tutmuş zihniyetle hurâfe bir dîn yaşayışıyla tatmin edilir oldu. Günümüzde yeniden uyananlar da, bu uyutulanları uyarmaya çalışanlar da aynen Mekke müşrikleri gibi 'siz yeni bir dîn mi getirdiniz, biz gözümüzü açtık böyle gördük' gibi tepkilerle karşılaşıyorlar.

Onlar geldi geçti. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandığınız da sizedir. Dolayısıyla gâfillerden olmamak için hakîkatten haberdar olmaya çalışıp yaşamalıdır. İnsanlar, sâhip oldukları imkânları kullanarak doğruyu bulmaya çalışacaktır. Böyle imkânlarını kullananlara Allah mağfiret eder ve kurtuluşa ererler.

"Tenzîle'l-Azîzi'r-Rahîm." Vahyin iyice kalbe yerleştirilmesi için; azar azar indirilmesi, okuma parçalarına ayrılması ve hakîka-

tin kavranması içindir. Artık iman edenlerin Kur'ân'ı fıkhederek dînlerini yaşamaları kendilerine bir vecîbedir. 'Atalarımızdan böyle gördük' mazereti kendilerini kurtarmaz.

Düşünen, araştıran insan illâ ki doğruyu bulma şansına sahipken onu anlamadan okuyan nasıl ondan yararlanacak ve nasıl gafletten uyanacaktır. Fertler ve toplumlar Kur'ân'ı fıkhetmedikleri müddetçe giderek yozlaşır ve seviyesizleşirler.

Bir kitabın hâfızı olsanız, defalarca okusanız bile ne öğrenebilirsiniz ki! Kur'ân'dan başka hangi kitap orjinal dilinden anlaşılmadan okunur.

Âyette bahsedilen gaflet, bildiği halde unutanlar olduğu gibi hakîkatten habersiz olanlar da olabilir. Allah iki halden de kurtulacak hatırlatma mesajları ve imkânları veriyor. Burada ise hatırlatıldığı halde kabul edip kendilerini düzeltmek istemeyenler ihtâr ediliyor. Hz. Muhammed kavmini uyarmasına rağmen ene ve çıkara dayalı hırslarla gözlerini, gönüllerini kör edenler uyanmadıkları gibi acımasız tavırlarla hakkın duyulmasını da engellemeye çalışmışlardır. Allah'ın rahmetinden herkes bir şekilde haberdar olur ama kâfirler, hevâ düşkünü sapıklar ona kulak vermedikleri için uyanmazlar. Hiç kimse görmek istemeyen kadar kör, duymak istemeyen kadar sağır olmaz.

Bulunduğu hâle razı olan, farklı görüşlere açık olmayan, 'bildiğim doğrudur' diyen insanlar uyanamazlar.

❁ ❁ ❁

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰٓ اَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾ اِنَّا جَعَلْنَا فِىٓ

اَعْنَاقِهِمْ اَغْلَالًا فَهِىَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾

36:7 Andolsun ki bunların çoğunun üzerine o söz hak olmuştur. Artık bunlar (bu hal üzere kaldıkça)**iman etmezler.**

36:8 Hakikat, biz onların boyunlarına öyle laleler geçirdik ki bunlar çenelerine kadar (dayandı). **Şimdi onlar, kafaları ve burunları yukarı kaldırılmış haldedirler.**

Bu âyet her ne kadar inanmayanlar hakkında olsa da, Allah'a baş kaldıran, burnunun doğrultusunda giden, hiçbir görüşe, fikre açık olmayan, 'her şeyi ben bilirim' diyerek uyarı ve öğütlerden yüz çeviren herkesi kapsar.

"fî a'nâqıhım" İleri gelen kişi, eşraftan olan; "ağlâlen" ise kelepçe, bağlar, halkalar anlamına geliyor.

Kelepçe, toplum baskısı, bâtıl i'tikatlar, çirkin alışkanlıklar, kötü huylar, taklît, taassup, insanı tutsak eden hastalık; boyuna geçirilen halka da tefekkür hayatının özgün gelişimini engelleyen zihinsel bir körlük olarak da düşünülür.

❀ ❀ ❀

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا

يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾

36:9 Biz hem önlerinden bir set, hem arkalarından bir set çektik. Böylece onları sarıverdik. (cezalıdırlar)**Artık görmezler.**

Her türlü misâllerle hakîkati anlamaları için uyarıldıkları halde istikbarlarından dolayı, Allah'tan yüz çevirenler artık bu hakîkate layık olmadıkları için böyle mânevî bir cezaya mâruz kalırlar. Bu set onların îmâna dâir değerleri görmelerine engel olduğundan tıpkı eroinmanın veya merada şaşkın şaşkın dolaşıp önündeki nîmeti göremeyen varlıkların durumuna benzer. Bunlar ne geçmişi, ne

şimdiyi, ne de geleceklerini düşünürler. Bunlar şeytanla sarmaş dolaş olan dostlardır.[79]

❀ ❀ ❀

وَسَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

36:10 Onları (azap ile) **ha korkutmuşsun, ha korkutmamışsın onlarca birdir. İman etmezler.**

Bu kibir ve inat içinde olanlara karşı peygamber efendimiz teselli edilmektedir. Fakat bu tebliğ etmeye gerek yok anlamına gelmez. Yani, senin tebliğin her türlü insana ulaşır. Bu yüzden onlar için üzülme, tebliğe devam et! [80]

اِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ ۚ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ

وَاَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾

36:11 Sen ancak o zikre uyan ve çok esirgeyici (Allah) **a gaibane büyük saygı gösteren kimseleri inzar edeceksin. İşte sen on** (lar) **ı hem mağfiretle, hem çok şerefli mükâfatla müjdele.**

Dâvet, dâvete ilgi duyup rağbet edenlere nasip olur. Tebliğcinin vazîfesi insanları uyarmaktır. Bu dâveti kabul edip gereğini yerine getiren fert ve toplumlar, hiçbir şeyle kıyaslanmayacak kadar kıymetli olan Rabbin hediyesinin kıymetini bilirler. Onlar ki îmâna şehâdetlerinden dolayı sonsuz saygı ile hep Rablerinin rızâsını gözeterek hareket etme duyarlılığı içerisinde hareket etiklerinden mağfiretle müjdelenmişlerdir.[81]

---

[79] Bkz. 18/57
[80] Bkz. 2/6, 7-18; 18/57
[81] Bkz. 2/3, 112; 10/26, 62; 31/22

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِ الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ ۚ وَكُلَّ شَيْءٍ

أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ ﴿١٢﴾

36:12 Hakikat, ölüleri biz diriltiriz. Önden gönderdikleri şeyleri ve (bıraktıkları) **eserleri de biz yazarız.** (Zaten) **biz her şeyi apaçık bir kitapta** (yazıp) **saymışızdır.**

İşte îmân edenler, insanı huzur ve haşyete iten bir farkındalık içinde vahiyle dirilip hayatlarını yeniden dirilecekleri âlemi dikkate almak sûretiyle yaşamlarını idâme ettirirler. Çünkü gelen ölümle rahmet kapısı açılır, imtihan kapısı kapanır, sahip olunan her şey geride kalır.

❁ ❁ ❁

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾ إِذْ

أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ

مُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

36:13 Onlara o şehir yaranını misal getir. Hani oraya elçiler gelmişti

36:14 Biz o zaman kendilerine iki (elçi) **göndermiştik de onları tekzip etmişlerdi. Biz de bir üçüncüsü ile** (bunları) **takviye etmiştik de "Hakikat, biz size gönderilmiş elçileriz" demişlerdi.**

Kur'ân, olayların cereyan ettiği yerlerin ismini belirtmiyor. O beldenin sakinlerinin başlarına gelenler anlatılarak, Peygamberlere karşı gelmenin âkıbeti haber veriliyor.

قَالُوا مَآ أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا ۙ وَمَآ أَنزَلَ الرَّحْمَٰنُ مِن شَىْءٍ ۙ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا

تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾

36:15 Onlar: "Siz dediler, bizim gibi insandan başka (kimseler) **değilsiniz. Hem Rahman hiçbir şey indirmemiştir. Siz yalan söyler** (kimse) **lerden başkası değilsiniz.**

Aslında bu ve buna benzer itirazları, vahyin hevâlarına ters gelmesi dolayısıyla yapıyorlardı. Eğer elçiler insandan başka varlıklardan olsaydı bu durumda da: "Biz onların yaptığını nasıl yaparız" derlerdi, haklı da olurlardı. İnkârcılar kabul etmek istemedikleri şeye itiraz etmeyi huy edinmiş mütekebbirlerdir. [82]

❁ ❁ ❁

قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّآ إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَآ إِلَّا الْبَلَٰغُ الْمُبِينُ

﴿١٧﴾ قَالُوٓا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ ۖ لَئِن لَّمْ تَنتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا

عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَٰٓئِرُكُم مَّعَكُمْ ۚ أَئِن ذُكِّرْتُم ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ

مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾

[82] Bkz: 12/109, 14/11, 18/110, 223/24

36:16 (Elçiler şöyle)**dediler: "Rabbimiz biliyor ki, biz hakikaten size gönderilmiş elçileriz."**

36:17 "Bizim üzerimize (düşen vazife) **apaçık tebliğden başkası değildir."**

36:18 Dediler: "Doğrusu biz sizin yüzünüzden uğursuzlandık. Eğer vazgeçmezseniz, andolsun, sizi mutlak taşlarız. Bizden size muhakkak acıklı bir işkence de dokunur."

36:19 (Onlar da): **"Sizin uğursuzluğunuz, dediler, kendi beraberinizdedir. Size nasihat edilirse mi? Hayır, siz haddi aşıp taşanlar güruhusunuz."**

Burada hakka dâveti hevâlarına engel gördüklerinden, uğursuz olarak niteleyip tehdit ederek susturmak istiyorlar. Çünkü mütekebbirler hoşlanmadıkları şeylerle karşılaştıklarında her türlü şirretliğe başvururlar. İmânın verdiği olgunluğa sahip olanlar ise; eğer düşünürlerse uğursuzluğun haktan yüz çevirmek olduğunu anlamaları gerektiğini anlatmaya çalışıyorlar.[83]

❁ ❁ ❁

وَجَآءَ مِنْ اَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعٰى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ۙ

اِتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْـَٔلُكُمْ اَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ ﴿٢٠﴾

36:20 O şehrin en uç (kenar) **ından koşarak bir adam geldi. "Ey kavmim, dedi, uyun o gönderilmiş olanlara."**

36:21 "Uyun sizden hiçbir ücret istemeyen o kimselere. Onlar hidayete ermiş (zatlar)**dır."**

Bu âyetten de anlıyoruz ki her dönemde peygamberlerin dışında bu dînin şâhitleri vardır. Âyette bahsi geçen bu adamı, seviyeli,

---

[83] Bkz. 7/131; 27/47

cahili toplumun zihniyetinden uzak ve çevresine baba denilecek kadar kol kanat geren birisi olmasına rağmen, yapılan dâveti desteklediği için öldürebiliyorlar. Nitekim günümüzdeki kâfirler de aynı zulümleri fâili meçhullerle, sinsice tertiplenen komplolarla insanları birbirine kırdırarak yapıyorlar. Çünkü bu hâin, çıkar düşkünü kimseler kendilerinin iyiliğini isteyenlerin fedâkarlığını görmeyecek kadar kalpleri kararmıştır.

❀ ❀ ❀

وَمَا لِيَ لَآ أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾

36:22 "Ben, beni yaratana neden kulluk etmeyecekmişim? Siz (hepiniz) **ancak Ona döndürü** (lüp götürü) **leceksiniz."**

Uyarıcılar bu âyette, îmânın bahşettiği olgunlukla bildikleri hakkı yaşama ve yaşatma uğrunda Rabblerine dönünceye kadar devâm edeceklerini dile getiriyorlar. Âdeta 'eğer biz yalancı isek yalanımız bizi kuşatır; siz ise yapılan dâvetin içeriğini düşünün, sözlerimde tutarsızlık, hayâta, insanlığa dâir aykırı sözler varsa dinlemeyin. Fakat eğer siz, zan ve görüşlerinizle yapılan dâveti yalanlıyorsanız azap sizi kuşatır' diyorlar.

Burada anladığımız kadarıyla tebliğde çok önemli bir metoda da vurgu yapılıyor. Karşıdakileri değil, kendini öne çıkararak mesaj verilmelidir. 'Size ne oluyor ki' demiyor da 'bana ne olmuş ki yaratana ibâdet etmeyeyim. Siz îmân etmeyerek dâvetten yüz çevirebilirsiniz. Öyle de olsa hepimiz O'na döneceğiz. Bu dönüşe inananlardan olarak kulluk etmekten hiçbir sebeple uzaklaşamam.'

Sonuçta Rabbine döneceğine inananlar Rabbine isyân olan bir şeyi bilerek yapmaz. Çünkü Kur'ân'da kendisi için neyin faydalı neyin zararlı, neyin sevap neyin günah olduğu açıklanmıştır.[84]

---

[84] Bkz. 14/12

Hayat ve olaylar üzerinde ciddiyetle düşünülse, îmân edenle etmeyenler arasında hayat seyrinde, imtihan sorularında pek de bir fark yoktur. İnananların farkı; ilâhî emirler doğrultusunda yaşayıp hevâ ve hevesleri doğrultusunda hareket etmekten sakınırlar, câhiller ise; hevâ, heves doğrultusunda hareket ederler. Bu tercihlerinden dolayı da gayr-ı ahlâkî tutum ve davranışlar sergileyerek başta kendilerine ve dolayısıyla çevreye zarar verirler. Fakat hevâ-heves sarhoşluğuyla algılama melekelerini körelttikleri için sağlıklı düşünemediklerinden, uyarıcıları dinlemez ve fikirlerini reddederler.

Ey münkirler! Bir düşünün, ya âhiret varsa haliniz ne olacak? İnanarak yaşarsanız hevâ-hevesiniz doğrultusunda yaşamaktan başka ne kaybedeceksiniz? Bu imtihanı herkes bir şekilde yaşıyor. İnananların sizin gibi hevâî dürtüler doğrultusunda yaşama gibi bir hezeyanları yok. Hem bu hayat öyle sınırsız bir hevâ doğrultusunda yaşama fırsatı verir mi? Ey münkirler! Hayatın seyrini akl-ı selîm ile düşünüp değerlendirirseniz hakîkati anlar îmân edersiniz. Bu elçiler sizlere, aklın, vicdânın doğru hareket etmesini sağlayan düsturları açıklıyorlar. Aklınızı örten gaflet perdesini kaldırırsanız hakîkati anlar ve kurtulanlardan olursunuz.

❁ ❁ ❁

ءَاَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً إِنْ يُرِدْنِ ٱلرَّحْمَٰنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّى شَفَٰعَتُهُمْ

شَيْـًٔا وَلَا يُنقِذُونِ ﴿٢٣﴾ إِنِّىٓ إِذًا لَّفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾

36:23 "Ben Ondan başka Tanrılar edinir miyim? Eğer O çok esirgeyici (Allah) **bana bir zarar** (yapmak) **isterse onların** (iddia ettiğiniz) **şefaati bana hiçbir faide vermez. Onlar beni asla kurtaramazlar."**

36:24 "Şüphesiz ben o takdirde mutlak apaçık bir sapıklık içindeyim(demek) tir."

İnsanları hizâya getirip en güzel şekilde irşât eden söz, Allah'a dâvettir. Yani yalnız Allah'a kulluğa dâvet edilmelidir. Allah'tan başka ideolojilere, hiziplere, ekollere yapılan dâvetler sapıklıktır, çıkara, halk îtibârına dayalıdır. Bu nedenle dâvetçileri çok iyi analiz ederek tâbi olmak gerekir. Allah'ın bir basîret üzere dâvetini dikkate almadan yapılan dâvete körü körüne uyulmamalıdır. İnananlar için 'Allah' denildiği zaman akan sular durulur ve asla îtiraz etmezler/edemezler. Çünkü yapılan ilâhî dâvete kulak vermedikleri̇nde, dâveti yapanı değil Allah'ı dinlemiyor olacaklarının farkındadırlar. O zaman hiçbir güç onları Allah'ın hesâbından kurtaramaz.

Çünkü Allah'tan başka her istediğini yapmaya veya istemediklerini yok etmeye kim güç yetirebilir! Sahip olduklarıyla insanoğlu bir şeyler yapıp yıkma becerisine sahip olsa bile, çoğu kere başlarına gelen ufacık bir zararı bile def edemez. Ölümden kaçamayan, kabirden çıkamayan, üzerine gelen belâdan kurtulamayanların nasıl olur da kendisine sığınanlara, yardımını bekleyenlere faydası olur!

❁ ❁ ❁

إِنِّي آمَنتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾

36:25 " Gerçek, ben Rabbinize iman ettim. İşte bunu benden duyun".

Düşünenler için bu, çok nezîh, rûhu okşayan bir dokunuştur. "Sizin de, benim de Rabbim olan Allah'a inanıyorum!" diyerek cesâretle ve içten gelen bir ifâdeyle îmânını ikrâr ediyor!

Bu ikrârdan anlıyoruz ki insan, îmân ettikten sonra korkuları, endişeleri onu bildiği hakkı yaşamaktan da hakkı söylemekten de

alıkoymaz. Gücünce sorumluluklarını yerine getirir. Çünkü Rabbine kulluk etmenin kazandıracağı şerefin bilincindedir.

Bu şuurla Allah'tan başka hiç kimsenin önünde eğilmezler. Değil başkalarının önünde, kendi arzularının dahi önünde eğilmezler. Kendi kendisinin kölesi olan insan, birçok şeylerin kölesi olarak hayatın akışında kendini kaptırıp tüketecektir.

Bizler de inşâAllah Kur'ân'dan aldığımız eğitimle ruhlarımızı besler, bu dinginlikle hareket ederek yaşarız ve şu câhiliye ortamını yeniden Kur'ân ahlakıyla buluşturabiliriz.

❀ ❀ ❀

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ ۖ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي

وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

36:26 (Ona): **"Gir cennete" denildi.** (O da) **"Ne olurdu, dedi kavmin bilselerdi,"**

36:27 "Rabbimin beni yarlığadığını, beni (cennetle) **ikram edilenlerden kıldığını."**

Bu sözler, şehâdete ermiş bir kulun ve onun şâhitliğine tanıklık edenlerin dile getirdikleri sözlerdir. Hayâtın bir takım sıkıntıları, meşakkatleri, acıları olduğu gibi güzellikleri de vardır. Ölüm gerçeğiyle yaşanılan her şeyin, sâdece bir anı olarak kaldığının bilincinde olanlar, birbirlerine âhireti hatırlatarak güzel şeyler yapmayı tembihlerler.

Bu nedenle nice sâlih zatlar hak sözü haykırdıkları için öldürülmüşlerdir. Ve onlara bahşedilen cennet ümmete verilen bir müjdedir.[85]

---

[85] Bkz. 31/22

Mü'minler, îmânın bahşettiği kerîm ahlâk ile küfürde inatlaşıp, zulmedecek kadar kalpleri katılaşmış insanlara bile kin, nefret ile intikam duymak yerine "keşke kavmim de benim bu bildiğimi bilseydi de ölümden ibret alsaydı" temennisinde bulunurlar.

Nitekim Tâif'de taşlandığı halde Hz. Peygamber: "Onlar bilmiyorlar; benim bildiğimi bilselerdi, benim îmân ettiğim gibi îmân ederlerdi de böyle yapmazlardı Allah'ım" diyor, şekvâ etmiyor. Bilakis onlar için hidâyet ve af diliyor. Fakat dâvet ve duâya rağmen – hevâ ile basîretlerini köreltenler – hakkı kabûle yanaşmıyorlarsa onlara erişecek bir rahmet olmayacak ve arkasından gittikleri şeytanın âkıbetine uğrayacaklardır.

Aslında güzel ve kötü davranışların sonucu dünyâda da görülmektedir. İyiler sevilen, aranan, övülen kimseler iken; kötüler, nefret edilen, istenmeyen, kendisinden uzak durulmaya çalışılan kahırlı kimselerdir. Etraflarında çıkarcılardan başka kimse olmaz. Bu nedenle kendilerini indî çıkışlarla savunarak hevâ sarhoşluğu, kapris, kuruntu, kompleks ve enelerinden kaynaklanan azgınlıkla dünyâda adâlet terazisini kurmaya çalışanlara saldırır dururlar.

Hidâyetten nasipsizler de, hidâyet erbâpları da Rablerinin huzurunda toplanacaklardır. Mü'minler refâh ve mutluluğa ererken, münkirler kahrolacaklardır.

❁ ❁ ❁

وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِۦ مِنۢ بَعْدِهِۦ مِن جُندٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا كُنَّا مُنزِلِينَ ﴿٢٨﴾

36:28 Ondan sonra kavminin üzerine gökten hiçbir ordu indirmedik, indiriciler de değildik.

Peygamber ve sâlih kişinin uyarmalarına karşı lakayt davranan, alaya alıp bir de dâvetçileri öldürmeye, onlara zulmetmeye kalkışan insanlara, burada Cenâb-ı Hakkın öfkesini görüyoruz. Eğer rahmeti ile verilen süre olmasaydı üzerlerine azâbın her türlü-

sünü indirirdi. Zulümlerinden vazgeçmezlerse onları bekleyenin elîm bir azâb olduğu haber veriliyor.

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ ﴿٢٩﴾

36:29 (Onların yakalanması yahut ukubeti [cezası]) **bir tek sayhadan başka** (bir şeyle) **değildi. Artık hemen sönü** (p gidi) **verenler** (oldular)

Bir türlü uyanmayıp inkâr ile zulümlerine devam edenlere vakit geldiğinde Cenâb-ı Hakk "Ol" emriyle gereken cezâyı verir.

❁ ❁ ❁

يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ ۚ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾

36:30 Ey kulların üzerine (çöken büyük) **hasret** (ve nedamet, hazır ol! Çünkü) **onlar kendilerine herhangi bir peygamber** (ve elçi) **gelmeyedursun, illa onunla istihza ederlerdi.**

Birazcık insafları olsa alaya alıp küçümsemek yerine, en azından dinleme nezâketi gösterir, yanlışları varsa da medenîce düzeltirler.

Peygamberi kınamak, onunla alay etmek ne kadar büyük bir terbiyesizliktir!

İstihzâ ederek bu kadar alçalanlar aslında peygamberin şahsında Allah'ın değerleriyle alay ediyorlar. Çünkü o seçilen elçi kendine değil Allah'a dâvet ediyor.

Allah, onlara değer vererek hayra dâvet ediyor, onlarsa gurura kapılıp azgınlaşıyorlar, bu hal üzere devâm ederlerse kaçınılmaz helâke mâruz kalacaklardır. [86]

❁ ❁ ❁

Bkz. 13/32

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾

وَإِنْ كُلٌّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾

36:31 Kendilerinden evvel nice nesilleri helak ettiğimizi, bunların bir daha onlara dönmez (ümmet)**ler olduklarını** (müşrikler) **gör** (ür gibi bil)**mediler mi?**

36:32 (Onların) **hepsi de, muhakkak, toptan bizim karşımıza ihzaaren getirilmişlerdir.** (getirileceklerdir.)

'Başkalarının hatalarından benim başıma bir şey gelmez' diyenler, başlarına gelenlerden ders almayan, ahmak ve aptal insanlardır. Başkalarının hatalarından ders çıkarabilmeliyiz. "Ölümü deneyerek ölümü öğrenemezsiniz." Bir kere ölürsünüz ve onun geri dönüşü de yoktur. O an gelmeden uyarılardan, öğütlerden ders alınmalıdır. Aslında insan mükemmel bir varlıktır. Kendi kişiliğine, kimliğine dönmüş olsa Allah'ı bulabilecek ve uyarılardan da ders alabilecektir. Fakat hevâsı, ön yargıları, taassupları, desinler ve beklentileri nedeniyle özüne sâhip çıkamıyor. Güzel duygularını sağduyuyla kullanamadığından kendini dev aynasında gören cüceye dönüşüyor. Müslümanlar, kâfirlere yapılan bu kınama ve ihtarlardan ders alarak şahsiyetlerini zedelememek muhâsebe yaparak davranışlarını düzeltirler. Çünkü büyüklenmek, alay etmek münkirlere mahsustur.

❁ ❁ ❁

وَاٰيَةٌ لَّهُمُ الْاَرْضُ الْمَيْتَةُ ۚ اَحْيَيْنٰهَا وَاَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَاْكُلُوْنَ

﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا فِيْهَا جَنّٰتٍ مِّنْ نَّخِيْلٍ وَّاَعْنَابٍ وَّفَجَّرْنَا فِيْهَا مِنَ الْعُيُوْنِ ۙ

﴿٣٤﴾ لِيَاْكُلُوْا مِنْ ثَمَرِهٖ ۙ وَمَا عَمِلَتْهُ اَيْدِيْهِمْ ۭ اَفَلَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٣٥﴾

36:33 Ölü toprak- ki biz onu canlandırdık. İçinden dane (ler) **çıkardık da ondan yiyip duruyorlar- onlar için bir ibret** (bir delil) **dir.**

36:34 Biz orada hurmalıklardan, üzüm bağlarından nice bostanlar yaptık. İçlerinden pınarlardan (nicesini) **fışkırttık.**

36:35 (Allah'ın yarattığı) **mahsulden ve kendi ellerinin yaptıklarından yemeleri için. Hala şükretmeyecekler mi?**

İnsan, sahip olduğu nîmetlerin kimden geldiğinin farkında ise ona şükreder. Bunun farkında olmayanlara bunu fark ettirmek gerekir. İşte Cenâb-ı Hakk da mülkün sahibi. Şükredilmesi gerekenin kendisi olduğunu elçileri aracılığı ile hatırlatıyor.

Ey akletmeyenler gürûhu! Tohumun toprakla buluşup nasıl türlü ürünler verdiğine, bir damla sudan meydana geldiğine bakıp da yaratıcı gücü idrâk etseydiniz, elçilerin dâvetinin de bu yaratıcıya olduğunu anlar ve îmân ederdiniz. Ey insanoğlu! Sen kâinatın içinde hizmet edilen yüce bir varlık olduğunu göremiyor, senin yüceliğini koruyacak dâvete icâbet etmiyor, hevândan kaynaklanan dürtülerle haktan yüz çevirip aşağılaşıyorsun! Bak şu habbenin nasıl hayat bulduğuna, aklet, îmân et!

Bu oluşları, doğa olayı olarak görmek îmânsızların körlüğüdür. Allah'ın gücünü görmemek mümkün değil. Özellikle Allah, neden toprağı söz konusu ediyor? İnsanlar toprakla iç içedir. Hiç

olmazsa saksıya bir şeyler diker. Orada bâzen istemediği bir şey çıkar ve onu çeker atar. Kılcal kök nasıl da toprağın derinlerine iniyor ve üstünde bitki dikeliyor! Ona bu gücü sen mi verdin yoksa kendinden mi aldı bu gücü? Düşünmez misiniz?! Akletmez misiniz?! Bütün bunları yapan ve her şeyi yoktan var eden Allah, insanları da öldükten sonra diriltemez mi? Herkesi bir araya toplayamaz mı?!

Toprak, tohum, su, bunlar ürün almak için olmazsa olmazlardandır, ama tohum her zaman topraktan çıksa da istenilen şekilde verimli olmayabilir. Aşılamak ve bakım yapmak gerekebilir.

Bu yöntemden yola çıkarak tebliğ edilene umutla, ilmî metotla tebliğ götürülmelidir; toprak çorak değilse atılan tohumdan ürün alındığı gibi, tebliğ edilen kimselerden de netîce alınır. Toprağa su, insana vahiy hayat verir. Toprağı susuz, insanı vahiysiz bırakırsanız hayat bulamaz.

Her şeyi sebebi ve sonucuyla meydana getiren Allah'tır. Bu hakîkati görmeyip sebepleri yüceltmek nankörlüktür, şirktir. Su veren eli görüp teşekkür ederken, yaratanı düşünüp hamd etmeyenler sebepleri yüceltenlerdir.

Nîmetin şükrü, nîmeti yaratanın istediği şekilde değerlendirmektir. Şükür; sâhip olduklarınızla dîni dâvâ edinerek yaşamaktır; daha özgün bir ifâdeyle İslâm'la şereflenmektir.[87]

Allah'ım, îmânın bahşettiği İslâm ile bizleri şereflendirdiğin için sana sonsuz hamd-u senâlar olsun. Seni anmak, sana şükredebilmek, sana ibâdetlerimizi en güzeliyle yapabilmek için bize yardım et! Şükrünle şâd eyle gönüllerimizi, şehâdete şâhit eyle! Şükredebilecek ilmî haysiyete eriştir bizleri! Amin.

❁ ❁ ❁

[87] Bkz. 4/147; 7/10; 14/7; 16/10-18; 23/78

سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنفُسِهِمْ

وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

36:36 Yerin bitirmekte olduğu şeylerden, (insanların) **kendilerinden ve daha bilemeyecekleri nice şeylerden bütün çiftleri yaratan** (Allah'ın şanı ne kadar yücedir,) **münezzehtir!**

Subhânallah! Aklın îzahta âciz kaldığı âlemi yaratan, ulûhiyet ve rubûbiyette ortağı olmayan, idârede hâkim, ihtiyaçları gideren, sayısız, hesapsız ikramlarda bulunan, varlıkları eşler hâlinde yaratan ve idâme ettiren Allah'tır.

Ey insanoğlu! Sana bahşedilen duygu, düşünce ve uzuvları, zâhir ve bâtın, bütün nîmetleri ihsân eden Rabbine şükrederek vaz'ettiği nizâmı hayat tarzı edinirsen şânına yaraşır bir şekilde yaşamış olursun.

❁ ❁ ❁

وَآيَةٌ لَّهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُم مُّظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَالشَّمْسُ

تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾

36:37 Gece de onlar için bir ayettir. Biz ondan gündüzü sıyırıp çıkarırız. Bir de bakarlar ki karanlığa girmişlerdir onlar.

36:38 Güneş de (ilahi bir ayettir ki) **kendi karargâhında** (mahrekinde aleddevam [durmadan] seyr ve) **cereyan etmektedir. Bu, mutlak galip,** (her şeyi) **hakkıyla bilen** (Allah)**'ın kanunudur.**

Allah, her bir varlığı kendine münhasır özelliklerle, en mükemmel olarak yaratmış ve görevlendirilmiştir. Hayâtın farklılıkları insanı tek düzeliğin sıkıntısından kurtarır. Sürekli gece olsa, güneş hep aynı yerinde dursa veya hiç doğmasa... El-Âlim olan Allah, her şeyi bir hikmetle idâre ediyor. Astronomi ve arkeoloji uzmanları bir takım bulgularla keşiflerde bulunurlar, ama bir bakarsınız ki bu bulgu çürütülüp yerini başka bir îzâha bırakabilir. Yani insanoğlu ne kadar çalışsa da ilmin sonu gelmez. Burada ilmin sonsuzluğuna vurgu yapılıyor. Siz ne kadar akleder, araştırırsanız ilmin kapısı size o kadar açılır. İlim, deniz ve deryadan daha derindir. Onunla meşgul oldukça ufkunuz açılır.

Güneşin yeryüzünden çok büyük olduğunu düşünürsek, buna sayısız yıldızların, gezegenlerin ve dünyânın varlığını ve yaratıldığından bu yana birbirine çarpmadan, dayanmadan işlevlerini sürdürmesi, bütün bir ay boyunca değişik menzillerden, değişik görüntüleri ile ayların, senelerin hesâbı belirlenir. İnsanoğlunun dikkatleri inkârı mümkün olmayan gerçeklere çekiliyor. Basîretle düşünenler hakîkati anlar ve îmân ederler. [88]

❁ ❁ ❁

وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتّٰى عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ

يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ

يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

[88] Bkz: 21/33, 25/61, 62

36:39 Ay (a gelince) **Biz ona da menzil menzil miktarlar tayin ettik. Nihayet o, eski hurma salkımının eğri çöpü gibi bir hale dönüşmüştür** (döner).

36:40 Ne güneşin aya erişip çatması, ne de gecenin gündüzü geçmiş olması gerekmez. (Ecramdan) **hepsi de** (ayrı ayrı) **birer felekte yüzerler.**

Allah, kudretiyle öyle muazzam bir idâre sistemi kurmuştur ki, hiçbiri diğerine karışmadan, birbirine müdâhale etmeden her biri kendi yörüngesinde seyrine devam ediyor.

Ay ve güneş belirlenen nizâmın dışına çıktıklarında tabiatın dengesi nasıl bozulacaksa, insanların da haktan sapması, haddini bilmemesi hem kendine, hem insanlığa, hem doğaya zarar verecektir. Küresel ısınma, ahlâkî yozlaşma, yolsuzluk ve zulüm vs.

Ay ve güneş nasıl birbirine müdâhale etmeden vazîfesini yerine getiriyorsa, hak ile bâtıl da öyledir. Hiçbir zaman bâtıl hakka müdâhale edemez, önüne geçemez. Bulut, güneşin önüne geçtiğinde ziyâsını nasıl engelliyorsa, bu bâtıl ehli kimselerde mutlaka hakkın nûrunu söndürmeye çalışacaklardır. Ama inananlar hakkı hak olarak bilip yaşarsa, bâtıl onları etkisi altına alamayacaktır. Bu nedenle hak ile bâtılın birbirinden tamamen ayrılması ve hakka tâlip olanların hakkı yaşayıp, bâtılı da gerçek yüzüyle tanıyıp onlardan sakınması sûretiyle şerlerinden korunabilirler.[89]

❁ ❁ ❁

وَءَايَةٌ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا لَهُم

مِّن مِّثْلِهِۦ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾

[89] Bkz. 2/164, 189; 14/32; 23/80; 25/61, 62; 28/71-73

36:41 Onlar için bir ayet (ve ibret) **de bizim, onların zürriyetlerini o dopdolu gemilerde taşımış olmamız.**

36:42 Ve kendilerine bunun gibi binecekleri (nice) **şeyleri yaratmış bulunmamızdır**

Kevnî âyetler, vahye somut örneklerle inanmaya dâvet eden âyetlerdir. Ne garip bir tecellî ki biri aya çıkar îmân etmez, biri aya bakar îmân eder. Biri suyun kaldırma gücünü keşfeder îmân etmez, biri sadece suya temas eder, hamd eder. Biri aklın önemini fark eder, îmân eder, biri aklı putlaştırır inkâr eder. Peki bütün bunları var eden, kullanıma elverişli kılan, ilimin, bilimin anahtarını ikrâm eden, yerçekimini, suyun kaldırma kuvvetini veren kimdir? Her ama her şey Cenâb-ı Hakk'ın koymuş olduğu denge kanunuyla seyrine devam ediyor. Bütün bunlar îmân edilmesi için gösterilen delillerdir. Ey müminler! Sizler de dâvet edilen ilâhî vahye sıkı sarılırsanız, o suyun koca demirleri havaya kaldırıp yüzdürdüğü gibi îmândan aldığınız güç ve cesaretle çok şeylerin üstesinden gelerek, bâtılı yenebilecek güce sahip olur, dünyâda şerefinizi korur, âhirette de mutlu olursunuz.[90]

❀ ❀ ❀

وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾

36:43 Eğer dilersek onları (suda) **boğarız. O surette kendileri için bir imdatçı da yoktur, onlar kurtulamazlar da.**

Bunlar, içerisinde yaşadığımız hayâtın gerçekleridir. Bir deniz seyahatinde, demir kütlesi hâlindeki gemileri kocaman bir dalga gelip batırabilir.

Bütün bunlar, Allah'ın varlığını, birliğini, gücünü ve âyetlerini gözler önüne seriyor. Zâten var olmayan bir şeyden söz edilemez

---

[90] Bkz. 16/14; 31/31, 32

fakat Allah, yinede bu münkirlerin vicdanlarında var olan îmânı türlü olaylarla açığa çıkararak hakkı idrâk etmeleri için farklı şekillerde mesajlar veriyor.

Münkirler büyük tehlikelere mâruz kaldıklarında fıtrî olarak Allah'a yönelirler. Fakat tehlikeyi atlattıktan sonra olayları sebep sonuç ilişkisine bağlayıp tekrar eski hallerine dönerler.

Ve'l-hâsıl, vapura biner mesaj alırsınız, uçağa biner mesaj alırsınız, arabaya biner mesaj alırsınız, kurşun geçirmez arabalara biner mesaj alırsınız. Bütün tedbirleri alıp en sağlam yaptığınız, hiçbir şey olmaz dediğiniz şeyler bir sel veya doğal afetle içerisindekilerle beraber yok olur. Hiç kimse ilâhî gazap geldiği zaman kurtulamaz. Bir lütf-u ilâhî ile kurtulanlara bir fırsat tanınır, bu fırsatı düşünenler iyi değerlendirir, kendine çeki düzen verip, doğru yola yönelirler. [91]

Müslümanlar bu ibret verici, uyarıcı âyetlerden ders alarak rızâ-yı ilâhîyi kazanmada gafletten kurtulup, sahip oldukları nîmetin şükrünü edâ edebilecek şekilde yaşamaya gayret etmelidirler. İllâ ki bir zulme mi mâruz kalınsında uyanılsın.

❁ ❁ ❁

إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾

36:44 Meğerki bizden bir esirgeme ve daha bir zamana kadar yaşatma (mukadder) **ola.**

Bu âyetten anlıyoruz ki Allah, hiçbir zaman kullarının yaptıklarından habersiz değildir. Kullarının suçlarını hemen cezalandırmaması, hâşâ, onun güçsüzlüğünden değil; O'nun, merhametiyle her işi bir hikmet ile idâre ettiğinden kaynaklanır. Fırsat verir, belki

---

[91] Bkz. 10/22; 29/65; 31/31

uyanırlar diye. Uyanmayanları ise sünneti gereği vakitleri gelene kadar rızıklandırır ve süreleri bitince cezalarını verir.[92]

Mesela karşınızdaki bir suçluyu hemen azarlayıp, cezalandırmanız, ondaki tepkiyi ve azgınlığı artırabiliyor. Ama sabreder, mühlet verir, uyarırsanız kendini düzeltme şansı vermiş olursunuz. Bu âyetlere dikkat edilirse terbiyede ihtâr, îkaz ve mühlet verildiğinden bahsediyor. Yola gelmezler ise cezâya çarptırılacakları açıklanıyor. Mü'minler de bu metotla hareket etmeli, azarlamadan, cezalandırmadan iknâ etmeye çalışmalıdırlar.

❁ ❁ ❁

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

36:45 Onlara: "Önünüzdekinden de, arkanızdakinden de sakının. Ta ki esirgenesiniz" denildiği zaman (yüz çevirdiler).

Kişinin ardında, geçmişte yaptığı günahları olabilir, ama önünde günler var. Tövbe eder ve kendisini düzeltirse kişi, geçmişi ne olursa olsun affeden bir yaratan bulacaktır! Bu muhâsebeyi iyi yapmak gerekir. Bir teşbihle; bazı yaramaz çocuklar vardır; ne kadar anlatsan da anlamaz, haylazlığına devam ederler. İşte o zaman gereken cezâ verilir. Münkirlerin sonu da böyle olacaktır. Hak ettikleri cezâyı görecekleridir.

❁ ❁ ❁

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾

36:46 Onlara Rablerinin ayetlerinden herhangi bir ayet gelmeye dursun, ille ondan yüz çeviricidirler.

---

[92] Bkz. 10/11; 16/61; 23/43

Allah, insanlara, keyfî ve hevâî davranışlardan kaçınıp, dürüst ve fazîletli olmalarını emreder. Bu emir, hevâ düşkünlerinin işlerine gelmediği için yapılan öğüt ve îkazlardan rahatsız olup yüz çevirirler. Bunların ekseriyetinin çok karanlık, berbat hayatları vardır. Zâten îmândan yoksun, sonu hüsrân olacak bir hayat yaşansa ne olur ki!

Ey iman edenler! Onların hayatlarını âyetler doğrultusunda değerlendirdiğinizde çok acınası durumda olduğunu görür, îmânın bahşettiği temiz ve nezîh bir hayat yaşadığınız için Rabbinize şükredersiniz.

❁ ❁ ❁

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا

أَنُطْعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

36:47 Onlara: "Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden (hayra) **sarf edin" denilince o küfredenler, iman edenlere** (şöyle) **dedi** (ler): **"Allah'ın, dileseydi yedireceği kimseye biz mi yedirecek misiz? Siz apaçık bir sapıklıkta bulunanlardan başkaları değilsiniz."**

Burada sinsi, politik bir söylemle yoksulları Allah'a karşı kışkırtma ve şüphe uyandırma vardır. Bu çifte standartlı söylemle 'hem Allah'ın lâyık görmeyip vermediğine ben mi vereceğim' diyerek karşıyı küçümseme, hem de cimriliğini örtme hinliği var.

İnançsız, empati duygusundan yoksun olanlar aynı durumda kendileri olsa böyle demezlerdi. Hakkı inkârda inatlaşanlar bir şekilde yapılan dâveti demagojik ve politik söylemlerle çürütmeye çalışırlar.

❁ ❁ ❁

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

36:48 "Siz doğru söyleyenlerseniz bu tehdit (in tahakkuku) **ne zaman** (söyleyin)?" **derler.**

Aklı sadece çıkarı için çalışanlar, hiçbir ilmi gerekçe sunamadan, ancak uyarıları alaya alıp onları hafife alma yoluyla meydan okuyabiliyorlar. Hiçbir dayanaklarının kalmadığı gün, Allah'ın peygamberi ve âyetleriyle alay etmelerinin o gün neye mâl olacağını göreceklerdir.

❁ ❁ ❁

مَا يَنْظُرُونَ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا

يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَآ اِلٰى اَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

36:49 Onlar birbiriyle itişip dururlarken kendilerini yakalayacak korkunç bir sesi bekliyorlar.

36:50 (İşte o zaman) **bunlar bir vasıyyette bile bulunamazlar.** (Hatta o vakit) **ailelerine dahi dönecek** (halde) **değildirler.**

İnsan tartışmaya girdikçe, birbiriyle çekiştikçe kendini kaybediyor. Kendini kaybedince de akledemez oluyor ve ölçüsüzleşiyor. İşte münkirler; öfke, çıkar ve gurur ile hakkı çürütmek için planlar kursalarda azap onları ansızın yakalar.

Âni gelen şeylere karşı tedbirli olunmalıdır. Ölüm, kaza ve belâ âniden gelir. Size tedbirli olmak düşer. O an, mutlaka herkese gelecektir. Ölüm gelmeden ne yapacaksanız yapın, ertelemeyin, üşenmeyin. Hayat fırsat vermeyebilir.

❁ ❁ ❁

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ ﴿٥١﴾

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَن بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا ۜ هَٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَٰنُ وَصَدَقَ

الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

36:51 "Suur"a üfürülmüştür. Artık bakarsın ki onlar kabirlerinden (kalkıp) **Rablerine doğru koşup gidiyorlar.**

36:52 (O zaman şöyle) **demişlerdi: "Eyvah bize! Uyuduğumuz yerden bizi kim kaldırdı? Bu** (Bas) **çok esirgeyici** (Allah)**ın vaat ettiği şey. Gönderilen** (peygamber)**ler** (meğer) **doğru söylemiş."**

Ebedîyete dâir verilen haberlerin benzerleri dünyâda görülse de kıyaslanamayacak kadar dehşetli olacaktır. Herkes uykudan uyanmış gibi neler olduğunu korkulu gözlerle anlamaya çalışıyor olacak. O gün bütün irâdeler elden alınmış, herkes yattığı yerden kalkıp koşarak Rabblerine gideceklerdir. Mesela: Evlâdını çok seven bir anne kollarını açmış evlâdını bekliyor. Onu çok seven evlâtta onun kollarına koşuyor şevk ile... Ne güzel bir buluşma ânı. Bir de var ki, onu bekleyen hiçbir kucak yok, mahzûn, boynu bükük, perişan, hatta arkada onu bekleyen büyük bir tehlike var. Kaçacak yeri, sığınacak bir kucağı yok. Mahşer gününün dehşeti anlatılarak, duyguların bu yolla gelişip, Rabbin emirlerine riâyet ederek himâyesine sığınıp, o gün korkularından emîn olsunlar. Duygular bu anlamda ne kadar beslenirse, Rabb ile buluşmak o kadar muhteşem, o kadar sevinçli olacaktır. Allah'ın rızâsına dâir duygular köreldikçe, yok oldukça Rabbin rahmetinden uzaklaşılacaktır.

Rahmetten uzaklaşıldıkça felâketin kucağına düşülecektir. Artık oradan kaçılamayacaktır.[93]

Allah, kıyâmete dâir vermiş olduğu haberlerin bir benzerini dünyada mutlaka gösteriyor/yaşatıyor. Bazen insanlar kuşatıldığı belâlardan kurtulayım derken daha kötü sonuçlarla karşılaşabiliyor. Güzellikler ise; ona sahip olmak istedikçe size kucak açar, huzur ve mutluluk verir. Yaşam seyrinde insanlar mutlaka bunların farkındadır. Allah'ın rızâsına aykırı olan şeyler insanı üzer, sıkar, eğer aklederseniz onlardan kurtulur, güzele koşarsınız. Ama hâlâ akledip doğruya yönelmeyenleri kötülükler giderek daha çok içerisine çeker, acı üzerine acı yaşatır. Vicdânı hepten körelmişse kötülükler hayatlarının bir parçası olur. Bunlar zevk sarhoşu olduğu için içerisindeki durumu güzel görür fakat battıkça batarlar. Tıpkı eroinmanın durumundan haberdar olmadığı gibi, bunlarda o şekilde aklı havada yaşarlar. Demek ki kötülüklerin de, iyiliklerin de çekim gücü vardır. İşte insan aklını kullanabildiği oranda kötülüklerden kurtulur, hayra koşar. O gün Rabble kucaklaşmak varken ve kaçacak yerimizinde olmadığına göre, hayat iyi değerlendirilmelidir. Bilinsin ki hayat gurbettir. Gurbette mutlaka hasret vardır. Sonucunda sıla, sılada ise mutluluklar vardır.

Kabir hayâtını uyku âlemi ile değerlendirdiğimizde, gördüğümüz rüya ile çok tatlı bâzen de acı zaman dilimleri yaşanır; çok korkunç bir felaketle iç içesiniz, bağıramıyorsunuz, yerinizden kımıldayamıyorsunuz, korkudan donup kalmışsınız, tam helâk olmak üzereyken uyandığınızda bu kötü rüyâdan kurtulduğunuz için sevinirsiniz; güzel rüyâların da doyumsuz hazzını yaşarsınız. Kabir âlemi de bunun gibi olabilir. Uyanıp kabirden kalkıldığında da îmândan mahrum olanlar kalktıklarına pişman olacaklar ama

[93] Bkz. 21/103

artık geriye dönüş olmayacaktır, sâlihler de mutlulukla uyandıklarından memnûn ve mesrûr olacaklardır.

Dünya, âhirete nispeten rüyâ âlemi gibi kısa olsa da mü'minler için çok önemlidir; bu nedenle dünyalarını iyi değerlendirip, ebedî saadeti kazanmaya çalışırlar.

Îmân edip düşünenler için hayat; îmân ve cihâttır. Eylemsiz ibâdet, ibâdetsiz eylem olmaz. Bunu idrâkten uzak kalmış kimseler dünyalarını iyi değerlendiremediklerinden fâsıklardan gelen ezâlara mâruz kaldıkları gibi âhirette de hesap vermenin zahmetine mâruz kalırlar. Bu çok iyi anlaşılmalı ki, Rabble gerçekten buluşma imkânına sahip olunsun. Allah, bizleri o gün için hazırlananlardan eylesin.

❁ ❁ ❁

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾

فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

36: 53 (Bu), **bir tek sayhadan başkası değildir. Artık onlar toptan** (ve) **derhal ihzaaren önümüze getirilmişlerdir.**

36:54 İşte bugün kimseye hiçbir şeyle haksızlık edilmez. Siz de yapar olduğunuzdan başkasıyla mukabele görmezsiniz.

Kıyâmetin vukûunda bir anlık çığlıkla herkes Rabbin huzurunda toplanacaktır. Hesaplar adâlet terâzisinde görülecek, herkese hak ettiği karşılık verilecektir.[94]

❁ ❁ ❁

[94] Bkz. 21/47; 27/87

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي
ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾

36:55 Şüphe yok ki bugün cennet yaranı mesruru-u handan bir zevk ve eğlence içindedirler.

36:56 Kendileri de, zevceleri de (cennet) **gölgeler** (in) **dedirler. Tahtların üstünde kurulup dayanmışlardır.**

36:57 Orada taze yemiş (ler) **onların, temenni edecekleri her şey onlarındır.**

Cennet, imtihanı başarmanın sonucunda kazanılan bir ödüldür. Artık sıkıntı, darlık nâmına hiçbir huzursuzluk olmadığı gibi, mutluluğun doruk noktasında; eşler, arkadaşlar, aynı yolda yürüyenler, aynı makamda tahtlar üzerinde güzel bir hayat yaşayacaklardır.

Ey insanoğlu! Sen fıtraten takdîr edilmeye, sevilmeye, güzelliğe, mutluluğa meyyal arzular taşırsın. Rabbin senin için böyle bir hayat hazırlamıştır. Rabbinin rızâsına ne kadar tâlip olursan o kadar güzel ikrâmlara sâhip olursun.

Kimileri dünyada cennet gibi yerlerde; Kârun sofralarında, kuştüyü yataklarda, muhteşem konaklarda yaşarlar ama huzur bulamazlar. Ayrıca en güzel hayat içerisinde yaşanılsa dahi cennet kadar güzel olamaz. Sonuçta bırakılıp gidilecektir. Cenneti özlemek, cenneti istemek yetmez, bedel ödemek lazımdır.[95]

❁ ❁ ❁

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾

36:58 Çok esirgeyici Rab (lerin) **den bir de selam** (var)**dır.**

---

[95] Bkz. 9/111

Bu ne muhteşem bir ikrâm! Bu ne büyük bir şeref! Kulun, Âlemlerin Rabbi olan Allah tarafından selâmlanması! Mü'min olmak insanı işte böyle önemli kılıyor. Dolayısıyla bu değerin kıymeti ne kadar anlaşılır ve yaşanırsa o kadar değer kazanılır. Bâzı imtihan sorularını hayır ve şer telakki etmeden 'ben Müslüman'ım, ben bu kadar değerliyim' diye her geçen gün değerimizi yükseltecek işler yapmalıyız. Birilerinin değerimizi bilip bilmemesi bizim için önemli olmamalıdır. Çok takdir şımarmaya sebep olabileceği gibi, çok yergi de komplekse sebep olur. Rabbimizin takdîrine ve tekdîrine dikkat ederek yaşayalım ki, Rabb tarafından selâmlanmayı hak edelim. Rabb tarafından karşılanmak çok muhteşem bir şey, bu selâm kurtuluş garantisinin müjdesidir.

❁ ❁ ❁

وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾

36:59 "Ey günahkârlar, bugün siz (bir tarafa) **ayrılın!"**

Şu dünyada verilen cüz'î irâdeyle insanlar yapacakları işi, gidecekleri yolu kendi tercihleri ile belirliyor ve bir sona doğru ilerliyorlar. Tercihlerini haktan yana yapan ve elinden geldiği kadar irâdesini o yönde kullananlar selâmet diyarına doğru ilerlerken, tercihini hevâdan yana kullananlar da helâke doğru ilerliyorlar. Bu dünyada mü'min-münkir berâber yaşasalar da ebedîyette safları ayrılıp, herkes hak ettiği yere gidecektir. O gün mü'minin zaferi, münkirlerin hezîmeti olacaktır.

Ebedîyete dâir verilen bu haberleri ciddiye almayanların fecî durumlarını düşünerek mü'minler birbirlerini uyarmaya çalışmalılar. Mesela: Önünüzde biri yanıyor veya boğuluyor ve elini uzatmış sizden imdat istiyor, ama siz ona 'ben sana söylemiştim, dinlemedin artık bu ceza sana hak' deseniz de o şahıs yine de size gücenmiyor, çaresiz yakarışla elini tutmanızı istiyor. İşte münkirlerin,

fâsıkların, câhillerin bu durumda olduğunu düşünün ve onlara, önlerindeki çukuru göstermeye çalışın. Yoksa hiçbir kimse bilerek böyle bir sonuçla karşılaşmak istemez. Fakat cehâlet karanlığında olduklarından dolayı önlerindeki o uçurumu göremiyorlar. Belki tebliğleriniz uyanmalarına sebep olur. Düşünelim; kendimiz, annebabamız veya sevdiklerimizden biri bu durumda olabilirdi, elinizden tutanınız yok, yapayalnızsınız! İstemez misiniz bir dost eli? İşte bu demleri düşünerek kitaba sarılıp gereğince amel edilmelidir.

❁ ❁ ❁

اَلَمْ اَعْهَدْ اِلَيْكُمْ يَا بَنِىٓ اٰدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ ۚ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ۙ

وَّاَنِ اعْبُدُوْنِىْ ۭ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيْمٌ ﴿٦١﴾ ﴿٦٠﴾

36: 60-61 Ey Âdemoğulları, "Şeytana tapmayın. Çünkü o, (sizi Rabbinizden) **ayıran bir düşmandır, Bana ibadet edin. İşte dosdoğru yol budur" diye size emr etmedim mi?** (buyuracak.)

Tüm uyarılara rağmen dâveti ciddiye almayanlara 'neden şeytana kulluk yaptın?' diye sorulur.

Hevâdan kaynaklan kulluk ile dolaylı kulluklar vardır. Hevâsını ilâh edinenler şeytanın sorumluluğunu üzerine alıp ondan daha mâhir halde fiili olarak icraatini sürdürenlerdir. Şeytanın sağdan yanaştıkları da Allah'ın istemediği şeyleri direk yapmasalar da bir başkasının hatırı için günahlara iştirâk etmek veya aracılarla Allah'a ulaşmak gibi dolaylı yoldan şeytânî işlerin destekçisidirler. Böyle bir gaflete düşmemek için dîni Allah'ın mesajından öğrenip yaşamak gerekir ki yolda dosdoğru yürünebilinsin. Kulluk sadece

Allah'adır, uyulması gereken ise peygamberinde hayatını ona göre şekillendirdiği Kur'ân-ı Kerîm'dir.[96]

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا ۖ أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾

36: 62 Andolsun ki (şeytan) **sizden birçok halkı saptırmıştı. O vakit neye akıl etmiyordunuz?**

Akledenler şeytânî işlerin farkında olur ve şeytânî işleri yapanlardan uzaklaşırlar. Şeytanı düşman edinmeyen, onun vesveselerine karşı aklını vahiyle kontrol altına almayan insanları şeytanın aldatması kolaylaşır. Onun şerrinden ancak samimi, şuurlu kullar korunabilir. Dîn, ilmî bir çizgi ile tâkip edilmelidir. Cennet-cehennem arasını ayıran bu dîn, öyle üstün körü tâkip edilecek bir yol değildir. Dînlerini kaynağından öğrenmeye gereken önemi göstermeyip, ruhbânlarının ağzına bakarak hareket edenler şeytana kulluk etmiş olurlar.

Şeytan: "Senin doğru yolunun üzerinde oturacağım" diyor. Bu va'dine binâen daha çok Allah'ın anıldığı yerlerde dolaşır. Bu nedenle; Müslümanlar bu konuda çok dikkatli olmalı, vahiyle bütünleşmeli, vahyi anlayıp hayat tarzı edinmelilerdir. O muhteşem selâm ile karşılanmak kolay ve ucuz değildir.

❀ ❀ ❀

[96] Bkz. 3/31, 80; 6/ 153; 9/31

هٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾ اِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ

﴿٦٤﴾ اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰٓ اَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَآ اَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ بِمَا

كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾

36:63 İşte bu, (öteden beri) **tehdit edile geldiğiniz cehennemdir.**

36:64 Küfür (ve inkârda ısrar) **edişinize mukabil girin oraya.**

36:65 O gün ağızlarının üstüne mühür basarız. Ne irtikâp ediyor idiyseler bize elleri söyler, ayakları (ve diğer uzuvları) **da şahitlik eder.**

Günümüzde DNA testi, parmak izi birçok şeye şâhitlik ettiği gibi, o gün de bütün uzuvlar yaptıklarına şâhitlik edecektir. Şu dünyada bunlara inananlar, kıyâmette de bu şâhitliğin gerçekleşeceğine inanıp doğru hareket etsinler ki, uzuvları aleyhlerine şâhitlik etmesin.[97]

❁ ❁ ❁

[97] Bkz. 4/42; 11/101; 17/14; 18/49

وَلَوْ نَشَآءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰٓ أَعْيُنِهِمْ فَٱسْتَبَقُوا۟ ٱلصِّرَٰطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾ وَلَوْ نَشَآءُ لَمَسَخْنَٰهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا ٱسْتَطَٰعُوا۟ مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

36:66 Eğer dileseydik onları gözlerinin üzerinden silme kör yapardık da yolda koşuşup (didişip) **kalırlardı. Artık nasıl göreceklerdi?**

36:67 Yine dileseydik onları oldukları yerde suratlarını değiştirip bambaşka çirkin bir mahiyete getirirdik de ne ileri gitmeye, ne geri dönüp gelmeye güçleri yetmezdi.

Allah, insanları güzel, hayatlarını kolay ve zevkli kılacak bir donanımda yaratmıştır. Gözlerini alsa, kötürüm olsalar ne yapabilirler?

İnsanlar fiziksel anlamda çok güzel veya hilkat garibesi de olabilir; sonuçta şu beden toprakta çürüyüp yeni bir âlemde en güzel sûrette veya en acınası bir sûrette olacaktır. Kendine verilen değeri korumayanlar insan sûretinde görünen hayvanlar gibidirler.[98]

❁ ❁ ❁

وَمَن نُّعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِى ٱلْخَلْقِ ۖ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَّمْنَٰهُ ٱلشِّعْرَ وَمَا يَنۢبَغِى لَهُۥٓ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْءَانٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾

[98] Bkz. 5/60; 7/166; 12/105; 20/24-26

36:68 Kime uzun ömür veriyorsak onun yaratılışını baş aşağı ediyoruz. (Buna da) **akılları ermiyor mu?**[99]

36:69 Biz ona şiir öğretmedik. (Bu) **ona yakışmaz da. O** (nun getirdiği kitap) **bir öğütten ve** (hükümleri) **açıklayan bir Kur'an'dan başkası değildir.**

Hz. Peygamber ne kâhin, ne de şâirdir. Onun sözleri abartmalardan, demagojiden uzak, ilim ve hikmet dolu gerçek sözlerdir. Buna rağmen Kur'ân'ı kime mal edecekleri konusunda şaşırıp kaldılar. Cevapları kendilerini bile tatmin etmeyip, durmadan fikir değiştirmişlerdir. [100]

❀ ❀ ❀

لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

36:70 (Bu da) **hayatta olan kimselere** (gelecek tehlikeleri) **haber vermek ve kâfirlere o söz hak olmak için** (dir.)

Bu Kur'ân, yaşayan, aklı ve duygusu olanı uyarıp gafletten uyandırmak, küfürde ısrar edenler aleyhine azap sözü kesinleşsin diye gönderilmiştir.

Âyette geçen "Hayy" (diri) kelimesi ile düşünen insan kast olunmaktadır. Hak ile bâtılı ayıramayan, iyilik tavsiye edildiğinde onu dinlemekten ve anlamaktan rahatsız olan, hissiz, ruhsuz kimseler bir nevî ölü gibidir. Kendisine hayat bahşedilmişken hayâtı anlamsız kılanlar o gün ölmeyi isteyecekler ama artık ölüm öldüğünden ölemeyeceklerdir. [101]

Bu âyete göre terbiye ve eğitim ile uğraşan kimseler, Allah'a dâveti vahiy çerçevesinde yapmalıdır. Dirilmek isteyenlerin de

---

[99] Bkz. 16/70; 22/5
[100] Bkz. 21/5; 26/224
[101] Bkz. 27/80; 30/52; 35/22; 36/6, 11

Kur'ân'ı anlama gayretinde olmaları ve ilim meclislerine gitmeleri gerekir ki kalpleri dirilsin.[102]

❀ ❀ ❀

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ

﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ

وَمَشَارِبُ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَعَلَّهُمْ

يُنْصَرُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُحْضَرُونَ

﴿٧٥﴾ فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

36:71 Ellerimizin işleyip yaptıklarından kendileri için bunca davarlar yarattığımızı, bu sayede onlara malik olmuş bulunduklarını da görmediler mi?

36:72 Biz onları kendilerine müsahhar kıldık. İşte binecekleri bunlardan, yiyecekleri bunlardandır.

36:73 Bunlarda kendileri için daha nice menfaatler ve içecekler vardır. Hala şükretmezler mi?

36:74 Onlar Allah'ı bırakıp (güya) **kendileri yardım** (a mazhar) **edilecekler ümidiyle** (başka) **mabutlar edindiler.**

36:75 Ki bunlar onlara asla yardım edemezler. (Bilakis) **kendileri bunlar için hazırlanmış** (bir sürü) **avanedir.** [103]

---

[102] Bkz. 2/121; 6/92; 25/52

[103] Bkz. 17/42, 57; 22/73

36:76 O halde (habibim) **onların lafı seni gamnak etmesin. Şüphe yok ki biz onların neler gizlemekte olduklarını, neler açıklaya geldiklerini biliyoruz.**

Allah, nankörlere defalarca istifâde ettikleri nîmetleri hatırlatarak şükretmeleri hususunda uyarıyor. Ama onlar nîmetleri sebep-sonuç meselesi olarak değerlendirdiklerinden sebepleri ilahlaştırıp onlara tâzîm gösteriyorlar. Ve bu nankörler, peygamberler de dâhil hak dâvetçilerini susturmak için ellerinden gelen ezâ ve cefâ verici davranışlarda bulunuyorlar. Allah, mü'minleri teselli ve motive ederek bunlara aldırmadan, geri adım atmadan daha bir bilenerek onların zulmünü bertaraf etmek için mücâdele etmeleri hususunda teşvik ediyor.[104]

Yaptığı işin doğrululuğundan ve kazandıracağı lütuflardan emîn olanları kimse yolundan alıkoymaz. Çünkü doğruluk insana güç verir, güven verir, zaafları onları geriye itemez. Ama kendinden emîn olmayanlar "acaba" der ve bu tereddüt onları zaaflarına mağlup eder. Allah sînelerin özündekini bilir, o gün zâlimlerin bilinen ve bilinmeyen yüzlerini açığa çıkarıp gereken cezâyı verecektir.

❁ ❁ ❁

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِن نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٧٧﴾

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ ۖ قَالَ مَن يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

36:77 İnsan, kendisini bir nutfeden yarattığımızı gör (ür gibi bil) **medi mi ki şimdi o, açıktan açığa müfrit bir muhasım** (kesilmekte)**dir.**

---

[104] Bkz. 3/103, 194; 15/96-99

36:78 O, kendi yaratılışını unutarak bize bir misal getirdi: "Bu çürümüş kemiklere kim can verecekmiş?" dedi.

Allah, mütekebbirlere bir damla sudan yaratıldıklarını hatırlatarak kendisine şükretmeleri gerektiğini ihtâr ediyor. Eğer ilâhî dâvetten yüz çeviririlerse 'esfele sâfilîn'e inecek kadar behâimleşirlerse; hiçbir behâimin (hayvan) ateşe atılmamasına rağmen bu insan postuna bürünen behâimler sütunlara bağlanıp ateşe sürüleceklerdir.

Bir damla sudan kendilerini vücûda getiren Allah, öldükten sonra yeniden diriltmeye de, hesap sormaya da kâdirdir.

❁ ❁ ❁

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِى اَنْشَاَهَآ اَوَّلَ مَرَّةٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ اَلَّذِى

جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ نَارًا فَاِذَآ اَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾

اَوَلَيْسَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِقَادِرٍ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ ۟

بَلٰى وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

36:79 (Habibim) **de ki:"Onları ilk defa yaratan diriltecek. O, her yaratmayı hakkiyle bilendir."**

36:80 O, yemyeşil ağaçtan sizin için bir ateş çıkarandır. İşte bakın (ateşi) **ondan** (çakıp) **alıyorsunuz.**

36:81 Gökleri ve yeri yaratan (Allah)**, onlar gibisini yaratmaya kadir değil midir? Elbette** (kadirdir.) **O,** (bütün kâinatı) **yaratandır,** (her şeyi) **hakkıyla bilendir.**

Bütün bu hatırlatmalar ile bu kadar büyük ve muazzam oluşları meydana getiren Allah, öldükten sonra sizi yeniden diriltmeye de kâdirdir. Tüm mevcûdâtın bilgisine sahip olan Allah'a karşı, sınırlı bilgisi ve aklıyla iddiâya mı kalkışıyor insan.

❁ ❁ ❁

إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ فَسُبْحَانَ ٱلَّذِى

بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

36:82 Onun emri, bir şeyi dilediği zaman, ona ancak "Ol" demesinden ibarettir. O da oluverir.

36:83 Demek her şeyin mülkü tasarrufu (ve kudreti) **kendi elinde bulunan** (Allah) **ın şanı ne kadar yücedir, münezzehtir! Siz ancak Ona döndürül** (lüp götürül) **eceksiniz.**

Her şey O Allah'ın "Ol" emriyle vücût bulur. Varsa îtiraz eden Allah'ın irâdesine engel olsun(!)

صدق الله العظيم

SÂFFÂT SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre, insanları şirkin, putperestliğin zilletinden kurtarıp tek olan Allah'a kulluktaki şerefe nail olacak düsturları ele almak için ikna edici deliller getirmektedir. Ayrıca ahirette iman ve inkâr neticesinde insanların karşılaşacakları durumlar anlatılarak uyarılar yapılmaktadır. Adını, birinci âyette geçen; saf tutmuş meleklere; namaz için saf bağlayanlara; cihadda saf bağlayan gazilere işaret eden "sâffât" kelimesinden almıştır. 182 âyettir.

وَالصَّٰٓفَّٰتِ صَفًّا ﴿١﴾ فَالزَّٰجِرَٰتِ زَجْرًا ﴿٢﴾ فَالتَّٰلِيَٰتِ ذِكْرًا ﴿٣﴾

37: 1-3 Saflar bağlayıp duranlara sevk-(ü idare) **ve** (men-u) **zecredenlere, zikir okuyanlara yemin ederim ki,**

"Saffefe" hayatlarını saf halinde ibadete vakfeden, âyetlerin dizilişi, mü'minlerin saf halinde namaza duruşları, "zecren" Allah erlerinin düşmana karşı cephede saflar halinde mücadele edip gelecek zararı defetme, göğüslerine korku salmaları olarak düşünülür.

Bir komutanın komutunda düzenli, istikrarlı ve istikamet üzere saflar halinde dizilerek savaşmak bir savaş sanatıdır. Birinci saf muharebeye başlarken ikinci saf hazır bir şekilde savunmaya beklerler. Bu birbirine kenetlenmiş, birbirini koruyan düzenli cemaatler ilahi rahmete, yardıma layık olurlar. Hangi çağda olursa olsun Allah'ın komutunda peygamberin metodunda saflarını oluşturup birbirlerine kenetlenerek Allah yolunda mücadele geliştirirlerse tıpkı peygamber zamanındaki gibi güzel gelişmelerin altına imza atarlar.

❁ ❁ ❁

إِنَّ إِلَٰهَكُمْ لَوَٰحِدٌ ﴿٤﴾

37:4 Gerçek sizin ilahınız (hakikaten) **bir tek ilahtır.**

İlahı bir olanın safları da Kitab'ı da, Resul'ü de birdir. Bu biri, birbirinden ayırıp sonra da ehl-i kitabım diyenlerin Allah'ın kelamı etrafında toplanmaları ihtar ediliyor. İnsanlar Hz. Âdemle başlayan zikrin üzerinde hevalarını karıştırmadan düşünseler, görüş farklılığının dışında ayrı guruplar olmaları olacak iş değildir. Çünkü bütün peygamberler bir olan Allah'a itaate çağırmışlardır. İlahı bir olanlar hiçbir sebeple farklı güçlerin önünde eğilmezler, birbirine muhalif gurup oluşturmazlar. Allah'a ait mutlak özellikleri yarattıklarına vererek rablerine eşler koşarak Allah'ın zikrinden gafil olmazlar.

رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ﴿٥﴾

37:5 (O), **göklerin ve yerin ve bunların arasında ne varsa hepsinin Rabbidir. Doğuların da Rabbidir O.**

Şu muazzam kâinatın sahibi, idarecisi bir olan Allah'tır. Hiçbir güç Onun mülküne müdahale edemez, nizamını değiştiremez. Tüm mevcudat Onun nizamına boyun eğer. O, nizamını hak ile icra eder.

❁ ❁ ❁

اِنَّا زَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ ۨ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾

37: 6 Hakikat biz (size) **en yakın göğü bir ziynetle, yıldızlarla** (donatıp) **süsledik.**

Gök, yıldız, ay güneş ve daha birçok cisimlerle süslü muhteşem bir bina! İnen vahiy ve yağmurla insanoğluna maddi-manevi hayat iksiri sunularak gözlerin ve gönüllerin ufkunu açan, haz veren hayır ve bereket menbaı! Her şey ama her şey insana hizmet için ve hayatı renkli, güzel ve anlamlı sürdürmesi için var edilmiştir. Varlıklar da hizmetlerini Allah'ın izniyle sürdürürler.

❁ ❁ ❁

وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ ﴿٧﴾

37: 7 (Onu, itaatten çıkan) **her mütemerrid** (inatçı) **şeytandan koruduk.**

Bu âyetten anladığımız, şeytanlar ilahi iradenin idare ettiklerine asla müdahale edemezler ki inen vahye, meleklere veya gök cisimlerine de müdahale edebilsinler. İnsanlar da vicdanlarını temiz, itikatlarını sağlam ve sahih tutmaları halinde şeytani vesvese-lerden korunurlar. Allah insanlara âyetleriyle takip edecekleri hu-

susları açıklamışken, hasta niyetli insanlar gizli şeyleri araştırmak, kehanette bulunmak gibi iddiaları ileri sürerek insan iradesini zaafa uğratacak işler yaparlar. Şeytanın bizzat varlığı onları buna itmesinden ziyade, insanın şeytani tıynete sahip olmasıdır acı olan.

Ancak nebilere mele-i â'lâdan vahyî bilgiler gelir. Nebiler ve onların tâbileri mü'minler de mutlak izah olmayan müteşabihlerin ardına düşme marazından uzak olarak Allah-u 'âlem der, kendilerine gereken dersi çıkarırlar. Kur'ân'ın bize tam açmadığı bir âlemdir Mele-i Â'lâ.

Bu âyetlerin ışığında insanlar bilim dallarında yaptıkları çalışmalarla birçok keşiflerde bulunabilirler ama cinlerle irtibat kurup vahyi haberler alarak gaybe dair haberler veremezler. Çünkü Allah inatçı şeytanların böyle bir girişimde bulunmalarına engeller koymuştur. Bu gerçeği kabul etmek istemeyen esbaplı şeytanlar ise hâlâ bu vahyi peygambere cinler indirdi, birileri öğretti, delidir, şairdir gibi olur olmaz ithamlarda bulunurlar.

❁ ❁ ❁

لَا يَسَّمَّعُونَ إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ۝٨

دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ۝٩

37:8–9 Ki onlar "Mele-i a'la"ya kulak verip dinleyemezler, her yandan kovularak atılırlar. Onlar için (ahirette de) **ardı arası kesilmez bir azap vardır.**

Allah, "Mele-i Â'lâ"dan dilemedikçe hiçbir varlığın haber alamayacağını, böyle bir şeye yeltenenler olsa bile büyük bir azaba maruz kalacaklarını haber vererek böyle bir şeyin imkânsızlılığını açıklıyor âyet. Çünkü imanı idrak etmemiş, konum ve gücünü bilmeyen akl-ı evvel varlıklar gizli, gaip olan şeylere merak salıp küfre düşürecek şeylere tevessül ederek yıldız falına, Kur'ân falına,

kahve falına, dahası medyumlar, ebced hesabıyla birçok iddialar öne sürerek insanlara gaipten haberler verdiklerini iddia ederek bilmezleri aldatıyorlar. İhtimal sözleri isabet edebilir, tevafuk olabilir, altıncı hislerinin gücüyle bir takım ileri sürdükleri bilgilerde isabet etmiş olsalar bile bunların söylemlerine kesin doğrular diye inanmak insanı küfre düşürür. Allah, mü'minlerine böylesi iddialarda bulunanlara inanıp da itikatlarını bozmamalarını tembihlemektedir.

"İki söz bir büyüdür." misali bu tür söylemlerin tesirinde kalmaktan ziyade hak olana kulak verilmeli ki aldatıcıların şerrinden korunmak için Allah'a sığınmalıdır.[105]

❀ ❀ ❀

إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾

37: 10 Meğerki (içlerinden) **bir çalıp çarpan**(ı) **olsun. Fakat onu da delip geçen bir alev takip etmiştir.**

Bu âyet de yine böyle bir şeye yeltenenlerin başarılı olmayacaklarına dikkatleri çekiyor.

Mesele inanç ve bilinç meselesidir. Doğruları ne kadar biliyor ve hayatınıza yerleştiriyorsanız, o kadar bu şerlilerden korunursunuz. Allah'ı gereği gibi tanıyıp güçlü bir imana sahip olanlar böyle şeylere tevessül etmezler ve edenlere de inanmazlar.

Aslında müşrikler ileri-geri konuşarak vahyin iniş şeklini başka mercilere atfederek, ayetlerin iniş hedefini saptırarak, insanlar üzerindeki etkisini kırmaya çalışmaktadırlar. Allah, onların şeytani bir iş içerisinde olduklarından, elim bir azaba maruz kalacaklarını haber vererek, Allah'tan korkanların âyetleri korumada dikkatli olmalarını, onun tahrifatına sebep olacak davranışlardan şiddetle sakınmaları hususunda uyarıyor.

---

[105] Bkz. 15/17, 18; 26/212

فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا ۚ إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾

37:11 Şimdi onlardan haber iste: Yaratılışta kendileri mi daha kuvvetli, yoksa bizim yarattıklarımız mı? Hakikat biz onları bir cıvık çamurdan yarattık.

Burada yaratılışa dikkatler çekilerek, yaratılmışlar Allah'ın yapacağı işleri yapabilirler mi ki, Allah'ın işine de müdahale edebilsinler mesajı veriliyor.[106]

❁ ❁ ❁

بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾

37:12 Belki sen (Habibim) **taaccüp ettin. Onlar da** (bu taaccübünden dolayı) **eğlenirler.**

Nasıl olur da kendilerini bu kadar mükemmel yaratanın hatırlatmasını alayla karşılayabilirler; şaşmamak elde değil. Demek ki insanlar kendilerini yücelten değeri görmeyince böyle küçülür ve alay edilecek seviyeye düşerler. Rabbinden kendisini yüceltecek değerleri idrak edenler de, insan bu kadar mı idraksiz olur diye hayret ediyorlar.

❁ ❁ ❁

وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ ﴿١٤﴾ وَقَالُوا

إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

37: 13 Kendilerine (Kur'an ile) **va'z edilince düşünüp de öğüt kabul etmezler.**

---

[106] Bkz. 15/26–27; 36/77–78

37: 14 Bir mucize gördükleri vakit (onu) **eğlenceye tutarlar.**

37: 15 (Nitekim) **"Bu, dediler, apaçık bir sihirden başkası değildir."**

Müstağnileşerek uyarı ve öğüte karşı kapılarını sıkı sıkı kapatan kimselere ne anlatırsanız anlatın kabul etmezler. Allah, münkirlerin akletmez güruh olduklarını göstererek, bunların tavırlarına hayret edilmemesini ve alayları karşısında üzülüp morallerini bozmamaları hakkında teselli ediyor mü'minlerini.

❁ ❁ ❁

ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾ اَوَاٰبَآؤُنَا الْاَوَّلُونَ ﴿١٧﴾ قُلْ نَعَمْ وَاَنْتُمْ دَاخِرُونَ ﴿١٨﴾ فَاِنَّمَا هِىَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَاِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هٰذَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿٢٠﴾ هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِى كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾ اُحْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَاَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾ مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَاهْدُوهُمْ اِلٰى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾

37: 16 "Biz ölüp de bir toprak ve bir yığın kemik olduğumuz vakit mi, sahiden biz mi mutlaka diriltilmiş olacağız?"[107]

37: 17 "Evvelki atalarımız da mı?"

37: 18 Sen de ki: "Evet (diriltileceksiniz). **Hem siz** (hepiniz) **hor ve hakir olarak."**

37: 19 İşte o, ancak bir tek sayhadan ibarettir ki onların birden bire gözleri açılıverecektir.

---

[107] Bkz. 13/5

37: 20 "Eyvah bize, derler, bu, ceza ve hesap günüdür."

37: 21 (Evet), **bu, sizin tekzip eder olduğunuz ayırt etme günüdür.**

37: 22-23 (Meleklere:) **"O zulmedenleri, onlara eş olanları, Allah'ı bırakıp tapmakta ısrar ettikleri şeyleri bir araya toplayın da cehennem yoluna götürün"** (dediler.)

İlahi haberlerle alay edenler, kıyamet gününde kendilerini koruyacak yardımcıları olmayacak bir şekilde, hor ve hakir olarak, hepsi toplu halde cehennemin yoluna revan olurlar.[108]

❁ ❁ ❁

وَقِفُوهُمْ إِنَّهُم مَّسْؤُلُونَ ﴿٢٤﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾

37: 24 "Onları hapsedin. Çünkü onlar mes'uldürler."

37: 25 "Size ne oldu? Birbirinize yardım etmiyorsunuz ya!"

Kıyamette olacaklara dair verilen haberlerin bir benzerini bu dünyada da ya yaşar veya yaşayanları görürüz. Beraber suç işleyenler başlarına bir felaket geleceğini hissettiklerinde kendilerini kurtarmak için beraber suç işledikleri insanlardan uzaklaşırlar veya kendilerini aklamak için suçu beraber işledikleri halde arkadaşlarının üzerine atarlar. Çünkü suç, kimsenin üzerine almayacağı, kınanacak, ayıplanacak bir şeydir. Hiçbir zaman sahibine hayır getirmez, ama suçu işlerken hevalarını tatmin edecek bir şeyler elde edecekleri için yakalanacaklarını hiç düşünmezler. O gün mücrimler iradeleri ellerinden alındığında, savunmasız kalacaklar ve suç arkadaşlarıyla birbirlerini itham ederek aynı akıbete maruz kalacaklardır.[109]

❁ ❁ ❁

---

[108] Bkz. 17/49–51; 19/66–67

[109] Bkz. 28/63; 34/32

بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ

﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾

37: 26 Hayır, bugün onlar (zilletle) **boyun eğmişlerdir.**

37: 27 Onlardan kimi kimine yönelip birbirini mes'ul tutmaya kalkışırlar.

37: 28 "Hakikat siz, derler, bize sağdan (suret-i haktan) **gelirdiniz."**

Bu dünyada bir şekilde suç işleyenler, verilecek cezadan kurtulmak, aklanmak için ne kadar çırpınsalar da suçları tescillenenler yakalanıp kelepçelenerek hak ettikleri cezayı çekmekten başka çaresi kalmayan mahkûmlardan daha beter bir durumdadırlar kıyamet gününün suçluları. Orada da kurtuluş umuduyla birbirlerini alabildiğine suçlayarak kurtulmaya çalışırlar.

Mesela tâbi oldukları önderlerinin yanında nemalanmaları, itibar kazanmaları için önünde eğilenler ile din bilmezlikleri sebebiyle kendilerini Allah'a yaklaştırmaları için edinilen ruhbanlar birbirlerini suçlayarak kurtulmaya çalışırlar.

Aslında tebaanın ileri gelenleri tarafından tehdit, şantaj ve her türlü güç kullanılarak sapıklığa ve küfre yönlendirilmesi gerçeği vardır ama onlara uymanın en önemli sebepleri; aklı kullanmama, korku, zaaf, tutku veya beklentilerine, çıkarlarına göre hareket ederek aldanmaktır. Bu nedenle aldatan da, aldanan da hak ettikleri cezayı çekeceklerdir. Böylesi bir duruma düşmemek için öncüler yaptıklarına, söylediklerine çok dikkat etmeliler. Onları izleyenler de iyi tahkik ederek örnek almalılar, körü körüne taklit edenler elem verici pişmanlıktan kurtulamayacaklardır.[110]

---

[110] Bkz. 31/33; 35/18, 37

قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ ۚ بَلْ
كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا ۖ إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾
فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾

37: 29 (Metbu'ları da: [kendilerine uyulanlar]) **"Hayır, siz** (esasen) **iman ediciler değildiniz," derler.**

37: 30 "Ve bizim size karşı bir hâkimiyetimiz de yoktu. Bilakis siz (de bizim gibi) **azgınlar güruhu idiniz."**

37: 31 "Onun için Rabbimizin sözü (azabı) **üstümüze hak olmuştur. Şüphesiz** (azabımızı) **tadıcılarız** (tadacağız.)

37: 32 "Çünkü biz de sizi (büsbütün) **baştan çıkardık. Zira biz de azgın kimselerdik."**

Bu uyarılardan anlıyoruz ki aldatmak nasıl günah ise aldanmak da günahtır.

Aldatanlar boş vermişlerin sırtında at koşturmadalar, bu dünya da ihtiraslarını tatmin etmek için varedilmiş. Samirî buzağıyı bunun için yapmış ve tabular bu kandırılanlar yüzünden oluşmuştur. Yoksa kolay olur muydu Samirî'nin kasalardaki, kollardaki, boyunlardaki altınları alması? Hep kandırırlar insanları; yat, kat, mevki, makam vaatleriyle... Nasıl da kandırılıp uyudular akletmeyen, vahyi fıkhetmeyenler... Uykudan uyanmaları için uyarıcılara kulak vermediler. Atalarına uymaya razı oldular, uyuma pahasına. Uyandıklarında iş işten geçmiş olur. "Eyvah, bizi kabrimizden kim kaldırdı?.." demeleri fayda vermez. Kandıranlar ve kandırılanlar aynı şartlarda olacaklar. O âlemde safımızın ayrılmasını istiyorsak vahye dönelim, onu fıkhederek hayat tarzı edinelim.

❁ ❁ ❁

فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ
﴿٣٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا
لَتَارِكُوا آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ
﴿٣٧﴾ إِنَّكُمْ لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٣٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴿٤١﴾ فَوَاكِهُ
وَهُمْ مُكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾ عَلَىٰ سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾
يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿٤٥﴾ بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾ لَا فِيهَا
غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ﴿٤٧﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾
كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾

37: 33 Artık şüphe yok ki bunlar o gün azapta ortaktırlar.

37: 34 Biz (diğer) **günahkârlara** (da) **muhakkak böyle yapacağız.**

37: 35 Çünkü onlar "Allah'tan başka hiçbir Tanrı yok" denildiği vakit büyüklük taslarlardı, [111]

37: 36 "Biz mecnun bir şair için mâbutlarımızdan vaz mı geçecekmişiz?" derler(di).

37: 37 Hayır, o, hak (ve hakikat)**ı getirmiş, bütün peygamberleri de tasdik etmiştir.**

---

[111] Bkz. 14/21, 22

37: 38 Elbette siz o acıklı azabı tadıcısınız.

37: 39 Yapmakta olduğunuz şeylerden başkasıyla da cezalandırılmayacaksınız.[112]

37: 40 Allah'ın ihlâsa (ve samimiyete) **erdirmiş kulları müstesna.**

37: 41 Onlar böyle. Onlar için (hassaları [halis]) **malum bir rızık vardır.**

37: 42 Türlü meyveler. Onlar (izzet ve) **ikram edilmiş kimselerdir,**

37:43–44 Naim cennetlerinde, birbiriyle karşılıklı tahtlar üzerinde.

37:45 Onların her bir (şerab-ı) **mainden türlü kadehlerle tavaf** (ve ziyaret) **edilir**(ler).

37:46–47 Bembeyaz, içenlere bir lezzet. Orada bir humar (baş ağrısı) **da yok, onların bundan bihuş olacakları da yok.**

37:48 Yanlarında da nazarlarını yalnız zevçlerine atfetmiş iri (şahin) **gözlü kadınlar vardır,**

37:49 Ki bunlar (kuş tüyleriyle) **örtüşüp saklanmış yumurtalar gibidir.**

37:50 (Ehl-i cennetten) **kimi kimine dönüp sorarlar.**

İman doğrultusunda bu cennet sahnesini biraz dünya penceresinden bakarak değerlendirelim. Herkes gücü ve imkânı dâhilinde mutlu ve rahat edebilecek şekilde evlerini dekor etmeye çalışır ve her şeyin güzeline sahip olmak ister ama istediklerine sahip olmak için karşılığında bir bedel ödemeleri gerekmektedir. Dünyadaki arzulara sahip olmak için nasıl bir bedel ödenmesi gerekiyorsa, ebedi âlemde de sevdiklerimizle karşılıklı olarak koltuklarda oturup zevki safa içerisinde olmak isteniyorsa, ona ondan daha çok bedel ödenmesi gerekir. Bu bedelin en üst düzeyde ödenmesi dinini

---

[112] Bkz. 19/72; 21/97, 100

dâvâ edinip uğrunda gerekeni yerine getirmektir. Aslında herkesin gücünce Rabbinin rızasına talip olmasıdır. Şu dünyada sahip olunan her şeyin bir de külfet ve zahmet tarafı vardır, ama ahirette sahip olunanlar tamamen huzur ve rahatı temin edecektir.

Cennet sahnesinde birbirini seven eşlerden bahsediliyor. Bu mutluluk belki de dünya cenneti diyeceğimiz bir şey; birbirini seven, bollukta-darlıkta birbirini destekleyen, hayatın tuzu-biberi denilen kırgınlıkların da olabileceğini kabul eden ve birbirlerinin hatalarını düzelten, affeden eşler...

Vahiy, Hz. Âdem'den beri müntesiplerinin hayatlarına anlam ve lezzet katan dengeli mü'minler ailesini inşa ediyor.

❁ ❁ ❁

قَالَ قَآئِلٌ مِنْهُمْ إِنِّى كَانَ لِى قَرِينٌ ﴿٥١﴾ يَقُولُ أَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ

﴿٥٢﴾ ءَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَإِنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾ قَالَ هَلْ أَنتُم

مُّطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾

37:51 İçlerinden bir sözcü der ki: "Hakikat, benim (dünyada) **bir arkadaşım vardı.**

37:52 (Bana:) **"Gerçek sen de** (tekrar dirilmeye) **kati inananlardan mısın?" derdi.**

37:53 "Biz öldüğümüz ve bir toprak, bir yığın kemik olduğumuz zaman mı, hakikaten biz mi cezalanmış olacağız?"

37:54 (O sözü söyleyen zat, ihvanına) **der ki: "Siz** (onun iç yüzüne) **vakıf olucular mısınız?"**

Bu âyetler Allah için kurulan dostlukların ahirete uzayan mutlu bir sahnesini tasvir ediyor. Bu dostlar dünyada birbirlerinin elinden tutan, uyaran, ilişkilerini İslâmî çerçeveler içerisinde sürdüren

kimselerdir. Şu fâni âlemde etrafınızda haktan uzak yaşayan Firavunvari eşler olsa da Asiye anamız gibi zulme asla onay vermeyip İslâm'ı yaşama şuur ve azmi içerisinde olursanız o gün bu sapıklardan olmadığınızın şükrüne erersiniz.

❀ ❀ ❀

فَاطَّلَعَ فَرَاٰهُ فِي سَوَآءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينِ ﴿٥٦﴾

وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾

37:55 Derken o (bizzat) **bakıp bunu o çılgın ateşin ta ortasında gördü.**

37:56 (Ve ona) **dedi ki: "Allah'a yemin ederim, sen az kaldı beni de muhakkak helak edecektin."**

37:57 "Eğer Rabbimin nimeti olmasaydı ben de (seninle beraber cehennemde) **bulundurulanlardan olacaktım."**

Bu âyet "Üzüm, üzüme baka baka kararır." gerçeğini hatırlatıyor. Yani inananların güçlü bir altyapıya sahip olmadan, asiler ve şakilerle mecburi beraberliklerinde zikir uyanıklığıyla hareket etmediklerinde büyük tehlikelere maruz kalacaklarından, arkadaş seçiminde çok dikkatli olmaları ve mümkün olduğu kadar mücrimlerle beraberliklerinde ıslaha yönelik söylemler geliştirmeleri tembihlenmiş oluyor. Böyle bir şuur ve irade gücüne sahip olarak kurulacak ilişkiler ile hem onların uyanmasına vesile olma şansına sahip olunur, hem de onlara benzemekten korunmuş oluruz. Bu da dünya ve ahiret selametimizi temin eder.[113]

Özellikle inananlar cahiliye ortamında yaşıyorlarsa kötülerin yaptıklarından beri kalmak için Kur'ân'a çok sıkı sarılıp salihlerle beraber olmalılar. Özellikle de çocukları varsa, buna daha bir özen

[113] Bkz. 18/32–40

göstermeliler. Çünkü onların arzularının yoğun olmasından dolayı bu süreçte eğer Allah korkusuyla iyi beslenmemişlerse zevk verici şeyler onları içerisine daha çabuk çeker. İşte bunun için Müslümanların kendi aralarında mutlaka güzel bir irtibat kurmaları gerekir ki, birbirilerine bakarak güzel şeyleri örnek alsınlar. Böyle bir ortam onlara hazırlanmaz ise ister istemez dünyevileşmiş insanlara özenirlerse dünyevi, uhrevi zararlara maruz bırakır. Bu nedenle mü'minler birbirleriyle ailevi ilişkilerinde sıcak, samimi ilişkiler içerisinde olaya özen göstermeliler. Kişinin cenneti de cehennemi de kendi tercihleri sonucu tecelli edecektir.[114]

❁ ❁ ❁

أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾ إِلَّا مَوْتَتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾ لِمِثْلِ هَٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾

37:58–59 (Bak), **biz ilk ölümümüzden başka bir daha ölmeyecek, biz azaba da uğratılmayacak değil miymişiz?"**

37: 60 Muhakkak ki bu, büyük kurtuluşun ta kendisidir.

37: 61 Artık çalışanlar da bunun gibi (bir murat için) **çalışmalıdır.**

Bu âyetler, öldükten sonra dirilme ve orada karşılaşılacak durum hakkında ufacık da olsa tereddüdü olanlara verilen bir cevaptır. Yani kesin vuku bulacak gün için hazırlanırsanız tüm korku ve kaygılardan uzak, mutlu bir hayata kavuşursunuz mesajı teyit edilerek; ölümsüz bir hayatta güzel bir yaşamı kazanmaları için teşvik edilmektedir.

Şu dünyadan ölümle hayata veda edilişi hiç kimse inkâr edemez. Öyle bir gün gelecek ki ölüm ölecek ve herkes dirilecektir;

---

[114] Bkz. 9/119; 18/28

artık ölüm olmayacaktır ki geriye dönüş olsun da bu güzel hayatı kazanma şansı olsun.

Bu demek değildir ki o gün için çalışmak, bu dünyadan el etek çekmektir. Bilakis Allah'ın rızasını hayatın merkezine alarak yaşayanlar hem dünyayı imar ederler, hem de ahireti kazanmış olurlar. Bu şuurdan yoksun yaşayanlar hem dünyasını hem de ukbasını perişan ederler.

Dünyevileşen, ahiretini ikinci plana atan, imanla bağdaşmayacak tavır ve görüntüler sergileyenler, her tür ahlâkî seviyesizlikleri sergilemelerine rağmen, kendilerine hangi dine mensupsunuz diye sorulsa ekseriyet müthiş bir şekilde kızarak "Din bir vidan işidir, sen kalbe bak, iman kalptedir!" diyerek tepki göstereceklerdir. Oysa iman insanı günahtan beri kılan, güzel davranışlara sevk eden özelliğe ve güce sahiptir. Derler ya "Küpün içindeki ne ise dışarı sızan da odur." diye. Bu insanlar da imanı idrak etselerdi böyle olmazlardı.

Alllah'ı, ahireti, hesabı hesaba katmayan, cehalet, kapris, kuruntu, kompleks ve ene tutkularıyla arzu ve emellerine nail olmak için dünyada fitne ve terör estirenleri elim bir azap beklemektedir.

❁ ❁ ❁

أَذَٰلِكَ خَيْرٌ نُّزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِّلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾
إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ
﴿٦٥﴾ فَإِنَّهُمْ لَآكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا
لَشَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

37: 62 Böyle (bir nimete) **konmak mı hayırlı, yoksa zakkum ağacı mı?**

37: 63 Hakikat, biz onu zalimler (kâfirler) **için bir fitne** (imtihan) **yaptık.**

37: 64 Şüphesiz ki o, çılgın ateşin dibinde (bitip) **çıkacaktır.**

37: 65 Ki tomurcukları şeytanların başları gibidir.

37: 66 İşte hakikat onlar bundan yiyecekler, bu suretle karınlarını bundan dolduracaklar.

37: 67 Sonra üzerine de onlar için çok sıcak bir su ile karıştırılmış (şarap) **vardır.**

37: 68 Sonra dönüp gidecekleri yer, şüphesiz yine cehennemdir.

Bu âyetlerden haberdar olan münkirler; "cehennemde (ateş) ağaç yetişir mi?" diyerek alay konusu yapıyorlarmış. Allah'ın âyetleriyle alay edip hesaba çekilmeyecekmiş gibi, burnunun doğrultusunda hareket edip zulme düşen zalimler, o gün, mideyi kavuran yiyeceklerle, hararetle susadığında kaynar su verilerek ağırlanacaklardır.

İnanmayanlar elbette o güne göre yaşamazlar. Peki, inandım, cennet-cehennem var diyenler o günü ne kadar ciddiye alarak inancının gereğini yerine getirmeye çalıyorlar. Bir de uyarıldıklarında işin ciddiyetinden uzak hafiflikle, günahım kadar yanar çıkarım diyenler bir denesinler acaba parmaklarını bir süre ateşte bekletebilirler mi veya verdiği acıya ne kadar katlanabilirler!? İşte cehalet onları böle cesur söylemlere itebiliyor. Ateşle oyun olmaz realitesine sahip olanlar ise böyle bir tehlikeye maruz kalmamak için elinden gelen çabayı sarf eder. Çünkü ahiret azabı öyle dünya depremine, seline, yangınına benzemez. Sonuçta dünyada bütün bedenimiz yansa bile bir tedavi ve acıyı dindirme imkânı vardır, ama ebedi âlemde hiçbir şekilde azabın giderilmesi söz konusu değildir.

Bu dünyada bazı acıları tadarak ebediyetteki azabın ne kadar dehşetli olduğu düşünülürse o gün ciddiye alınarak yaşanır. Allah, kullarına karşı merhamet sahibi olduğu için cennete davet edecek peygamberler gönderip uyarılarda bulunur. Tüm sıkıntılar, belalar ve acılar insana cehennemin, mutluluklar da cennetin doğruluğuna birer delil olarak tattırılır. İnsan acıyı tatmayınca tatlıyı, sıcağı görmeden soğuğu bilemez. Tüm bu haberler verilerek, o ebediyet gününde insanların haberimiz yoktur demeye mazeretleri olmasın diyedir.

❁ ❁ ❁

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَىٰ آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾

37: 69 Çünkü onlar atalarını sapkın kimseler bulmuşlardı da,

37: 70 Kendileri de onların izleri üzerinde (birbirini itip) **koşturuluyorlardı.**

İnsanlar, Allah'ın kendilerine bahşettiği istek ve duyguları ilahi uyarılar doğrultusunda düşünerek kullanmadıkları zaman, arzularına ve işlerine geldiği gibi hareket ederler. Düşünmeyen, sorgulamayan, araştırmayan, her söyleneni din zanneden hurafeci kimseler, uyarıldıklarında tepkiyle "Biz hocamızdan, atamızdan böyle gördük. Çevremizdekiler de hep böyle yapıyor, kötü olsaydı onlar da yapmazlardı." diyerek kendilerini savunurlar. Bu taklitçi zihniyete sahip olanlara şu mesel ibret vericidir: "Sarhoş, ahlâksız, berbat bir adamın iki oğlu varmış; birisi çok imanlı, güzel ahlâklı iken, diğeri babasından beter olmuş. İkisine de sorulmuş nasıl böyle oldunuz diye; iyi olan, babasının davranışlarının ne kadar ikrah edici, sevimsiz olduğunu gördükçe hep iyi olmaya çalışarak bu güzel ahlâka sahip olduğunu dile getirmiş, diğeri de hiç düşünmeden, sadece babasını taklit ettiği için böyle olduğunu itiraf etmiş."

İşte aklı kıt, gözü kör, hayatı sorgulamayan taklitçi zihniyetlerin durumu budur.

Allah deyip de hurafe ve bid'atlere bulanan, şirkî amellerde bulunan ve Allah'tan uzak kalan mı daha fasık, yoksa her şeyiyle haktan uzak olanlar mı Allah'tan uzaklar. İkisi de haktan uzaktır ama hurafecilerin durumu daha tehlikelidir. Çünkü kendilerini hak yolda bildiklerinden, tövbe edip hallerini düzeltme ihtiyacı hissetmezler. Diğerleri ise günahkârlığını kabul ediyorsa bir gün pişman olup da tövbe ederse felaha ererler. Hurafeci, şirk batağına batmış kimseler şuursuz halklar tarafından takdir edilirken, ahlâkı bozuk kimselerden rahatsızlık duyulur. Oysa hurafelerle şirk batağına düşenlerden daha çok rahatsızlık duyulmalıdır. Çünkü onlar bu hallerinden kurtulmadıkça hiçbir rahmete layık olamayacakları gibi, hakkı bilmezler de, haktaymış gibi onların aldanmalarına sebep olacağından, medeni cesaret ve ilmi metotlarla bu Allah deyip de Allah'tan uzak olanları Kur'an'ı fıkhetmeye davet edip uyarma yolları aranmalıdır. Müslümanların asırlardır doğru çizgiye gelmemelerinin müsebbibi bunlardır.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾

فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾

37: 71 Andolsun ki onlardan evvel geçenlerin çoğu da sapmıştı.

37: 72 Yemin ederim ki biz içlerinde (kötü hareketlerinin sonunu haber veren) **korkutucu** (peygamberler) **de göndermişizdir.**

37: 73 Bak, o korkutulanların akıbeti nice oldu!

Vahyi uyarıları dikkate almayıp taassupla atalarının izini takip edenler sapık bir yol takip ettiklerinden, akıbetlerinin hüsran olacağı haber veriliyor. Gerçekten niyetleri iman etmekse neden vahye kulak verilmez, neden üzerinde düşünülmez. O yüce yaratıcı kullarının yanlış badirelerde dolaşıp da yorulmamaları için uyarıcı elçiler göndermesine rağmen manevi körlük içerisinde olanlar bir şekilde haktan yüz çeviriyorlar.

❁ ❁ ❁

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ

﴿٧٥﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

37: 74 Allah'ın ihlâsa erdirilmiş (samimi) **kulları müstesna.**

37: 75 Andolsun ki Nuh bize niyaz etmişti de ne güzel icabet (ve kabul) **eylemiştik.**

37: 76 Biz hem onu, hem ehlini o büyük sıkıntıdan kurtardık.

Hangi dönem ve asırda olursa olsun Hz. Âdem'le başlayan tevhid dinine ihlâsla tâbi olanlar vardır. Bu samimiyetten uzak fıkıhsız kimseler ise zamanla gâh atalarına uyarak, gâh zamanın akışına kapılarak giderek hak çizgiden sapıyorlar. Eşyanın tabiatında bozulmaya müsait bir yapı vardır. Bir meyveye-sebzeye vs. bakılmadığında nasıl bozuluyorsa insan da kendini güzelliklerle korumaya almazsa bozulur. Ey iman edenler! Allah'a haşyetle kulluk edin ki işlerinizi düzeltip günahlarınızı bağışlasın. Kur'ân'daki helak olan kavimlerin durumundan ders alın. Hangi şart ve ortamda olursanız olun ihlâsla Allah'a ittika ederseniz Hz. Nuh'un gemisinde kurtulup şükredenlerden olursunuz.

❁ ❁ ❁

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾

سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾

37: 77 Zürriyetini (yeryüzünde) **devamlı kalanların ta kendileri kıldık.**

37: 78 Sonra gelen (peygamberler ve ümmet)**ler arasında da ona** (iyi bir nam) **bıraktık.**

37: 79 Bütün âlemler içinde (bizden) **Nuh'a selam.**

Bu âyetlerde Hz. Nuh'a Allah tarafından yapılan övgüyü görüyoruz. Bu övgü ona şu hasletlerinden dolayı yapılmıştır. O, insanlara hayat veren tebliği yılmamacasına sürdürmüş, bu uğurda sabırla münkirlerden gelen ezalara katlanmış, büyük bir özveri içerisinde bulunmuş, yani dinini dâvâ edinerek selamın selametine ermiştir.

Mü'minler bu hususta gereken ilmî gayreti gösterip ilahi rahmet gemisine bindirebildikleri kadarıyla yol alanlardan olmaya çalışırlar.

Dünya gemisine binenler hangi istikamet üzere yol alıyorlar, amaçları hedefleri ne? Bindikleri geminin dümeni kimin elinde, hangi istikamete dümeni yönlendirilmiş? Eğer dümen cahiliyenin elinde ise içindekileri istedikleri hedefe götürür mü? İnananların bu gemilere binerek istikamet üzere hedeflerine yürümeleri ne kadar mümkün olabilir? Kullar bu kutsi işle selamın selametine ererler. Bu ise onlar için en büyük bir müjdeye mazhar olmaktır. Çünkü selama ermek bütün tehlikelerden selamete çıkıp rahata ererek huzur bulmaktır. Bizler de bu nedenle 'benden size zarar gelmez' mesajını veren selamı vererek yayarız. Beşer olarak birbirimizi üzüp zarar verebiliriz ama Allah'tan gelen selamın bu anlamda garantisi vardır.

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾

37: 80 Şüphesiz biz iyi hareket edenleri böyle mükâfatlandırırız.

37: 81 Hakikat o, bizim mü'min kullarımızdandı.

Selam ile selamet gemisinde yolculuk yapanların işleri istedikleri şekilde sonuçlanmasa bile Allah'ı razı etme hususunda sabırla ve azimle mücadelelerini sürdürdükleri müddetçe kesinlikle felaha ererler. Çünkü onlar bu gayretleriyle selam ile karşılanmayı hak etmişlerdir. Hani "İyilik yap denize at, balık bilmezse Hâlık bilir." hesabı imanî değerini içselleştirip korumalıdır. Fakat birçok Müslümanda şuurlu bir içsellik görülmüyor. Mesela kendilerinin de çocuklarının da dünyevi sorunlarının kaygısını çektikleri kadar ebediyetlerinin kaygısını çekmiyorlar. Dünyalıklar için desinler uğruna gösterdikleri performansı Rabbin rızasına gösteremiyorlar. Kendileri böyle oldukları için çocuklarının namaz kılmayışına, ahlâkî değerlerinin İslâm'a uymayışına o kadar da aldırmıyorlar ama onların yıllarca kariyer sahibi kılacak bir diploma almaları için maddi manevi gösterdikleri gayretin azıcık da olsa dinlerini öğrenmeye zaman ayırtmayı düşünmezler de düşündürtmezler de. Bu kadar değerlerinin gerisinde kalan şuursuz Müslümanlar elbette cehaletin sürüklediği felaketler sebebiyle kâfirlerin boyunduruğu altında kalmaktan kurtulamadıkları gibi ahirette durum nasıl olur bilinmez.

❁ ❁ ❁

ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ﴿٨٢﴾

37: 82 Nihayet ötekilerini (suda) **boğduk.**

Bu vahim sonucu daha evvel atalarımız da yaşamıştı, bunlar tabiî olaylardır deseler de inanmayanların ekseriyeti benzer belalara

maruz kalarak hayata veda ederler. O gün cahiliye batağında boğulanlar gibi bugünküler de cahiliye pisliği içerisinde boğulmuyorlar mı? Boğulmayı sadece hayata son verilmek olarak düşünmeyelim. Nice imansız, ahlâksız insanlar daha hayattayken maruz kaldıkları belalara dayanamayıp ölmeyi tercih etmiyorlar mı? Mü'minler ise zalimler tarafından imanlarından vazgeçmeleri için olmadık eza ve cefalara tâbi tutulduklarında ölümü tercih edebilirler ama dinlerinden dönmeyi asla düşünmezler. Fakat bu dinin önemini yeteri kadar kavramayan nice Müslümanlar, değil eza ve cefa, dünyevi emeller uğruna dinî değerlerinden bile vazgeçerler. Kimi Müslümanlar da grup, parti, mezhep ve tarikat önderlerini dinde hüccet görerek şirk ve hurafe batağında boğulduklarını fark etmeyecek bir taassupla helake sürüklendiklerini dahi görmezler. Şu bir gerçek ki peygamberi metotla dinine gereken önemi verenler kurtuluşa ereceklerdir.[115]

❀ ❀ ❀

وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَٰهِيمَ ﴿٨٣﴾ إِذْ جَآءَ رَبَّهُۥ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾

37: 83 Şüphesiz İbrahim de onun fırkasındandı.

37: 84 Çünkü o, Rabbine tertemiz bir kalp ile gelmişti.

Peygamberler şahsında inanların zan, tutku, beklenti duygularından arınmış bir kalple vahyi verilere göre hareket etmeleri gerektiği öğütleniyor. Böyle bir yönelişle ancak Allah'a varan yol bulunur. Kapris, kuruntu, tutku ve zannî beklentilerle yola çıkanlar, en büyük hizmetler verseler, büyük fedakârlıklarda bulunsalar da doğru yolu bulmuş sayılmazlar. İslâm'a hizmet diye yola çıkıp da tutkularının tutsağı olanların yaptıkları suyun yüzündeki çöp gibidir, onu bir kenara ittiğinizde, altındaki o berrak, temiz olan su ortaya çıkacaktır. Yani inananların kaynağı tektir; eğer kaynakta

[115] Bkz. 7/164–165; 11/116; 27/53

farklılık varsa, orada selim bir kalp ve istikamet üzere yolculuk da yoktur.

Toparlayacak olursak, ilmî bir haysiyetle ve selim bir kalple Allah'a teslim olmak gerekir.[116]

❁ ❁ ❁

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

37: 85 O zaman babasına ve kavmine demişti ki: "Siz nelere tapıyorsunuz?"

37: 86 "Yalancılık etmek için mi Allah'ı bırakıp düzme Tanrılar diliyorsunuz?"

37: 87 "Âlemlerin Rabbine zannınız nedir (böyle)**?"**

Bu âyetten anlıyoruz ki, her insan yanlış da olsa fıtraten bir inanca sahiptir, Doğru inanç sahiplerinin büyük, küçük ayırımı yapmadan metotlu bir şekilde "Siz kime kulluk ediyorsunuz" "Allah ve din hakkında zanna değil bir bilince dayanması gerektiğini düşündürmeliler. Bir delile ve düşünceye dayanmayan, yaptıklarının nedenini niçinini sorgulamayanlar keyfine ve işine geldiği gibi hareket ederler. Dolayısıyla da uyarıcılara tepki göstererek sarıldıkları sapık dinlerini yaşayıp yaşatmak için hakka davet edenlere karşı amansız savaş verirler.

Evet, kim neye ne adına kulluk ediyor bir sorgulasın? Para kulu mu, evlat kulu mu, eş kulu mu, emir kulu mu? O kadar çok kulluk çeşitleri var ki bütün bu kulluklardan kurtulup İbrahimî kulluğu idrak edenler neye niçin rağbet edeceğinin, neyi kazanıp kaybedeceklerinin bilinciyle hareket ederler. Kalbinde putlaştırdıklarıyla

---

[116] Bkz. 21/57–66; 26/50–64; 29/25, 48

Allah'a yaklaşmaya çalışan, Allah'ın sözünün önüne başkasının sözünü geçirip onlara itaat edenler, artık onların kulu oldukları için kurtuluşa da eremeyeceklerdir.

❀ ❀ ❀

فَنَظَرَ نَظْرَةً فِى النُّجُومِ ﴿٨٨﴾ فَقَالَ إِنِّى سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ
مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَىٰٓ ءَالِهَتِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لَا
تَنطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًۢا بِٱلْيَمِينِ ﴿٩٣﴾

37: 88 Derken yıldızlara bir nazar atfetti de,

37: 89 "Ben hakikat hastayım" dedi.

37: 90 O vakit ona arkalarını dönüp uzaklaştılar.

37: 91 Bunun üzerine o da kurnazca onların düzme Tanrılarına varıp dedi ki: "Hani yemek yemiyorsunuz?!"

37: 92 "Ne oluyor size konuşmuyorsunuz?!"

37: 93 Nihayet gizlice onları sağ eliyle bir vur(up kır)**dı.**

Gerçeğe vakıf, nitelikli insanların cahillerle zaman geçirmeleri sıkıntılı, sevimsiz bir atmosferde yaşamaya boyun eğmektir. Böylesi ortamlarda etkin olup anlamlı bir hava estirilemiyorsa bir bahane bulup oralardan uzaklaşılmalıdır. Bu tavır hem zamanı değerlendirme, hem cahiliyenin vereceği zararı uzaklaştırmak açısından güzel bir yöntemdir. Zaaflarınızdan veya onların hatırı için o ortamlarda bulunuyorsanız, kendinize manen zarar verirsiniz.

Ama her şeye rağmen cehalet ve zulümle zamanın koşullarına göre mücadele sürdürülür. Hakkın duyurulması ve ortaya çıkması için her tür mücadele verilmelidir. Bu mücadele ilmî metotlarla verilmeyip ilahlarına sövmek neticeyi değiştirmediği gibi öfkelerini

kabartarak, şirretliklerini artırdığı gibi yapılacak davetin de önü tıkanır.[117]

❀ ❀ ❀

فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾

37: 94 Derken (kavmi) **koşarak onun önüne çıktı**(lar).

Cehalet, sapıklık, öfke insanın sağduyusunu köreltir. Hayrına olan şeyleri şerre dönüştürür. Bu nedenle hayrına çalışan kimseleri anlamaz ve düşmanca tavırlar sergileyerek hayrın, rahmetin önünü keserek, gönüllere inşirah ve nur olandan kendileri nasiplenmediği gibi, başkalarını da bu nurdan mahrum kılmaya çalışarak bedbahtlardan olurlar.

❀ ❀ ❀

قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾

37: 95 (İbrahim) **dedi ki: "Kendi** (elinizle) **yontmakta olduğunuz şeylere mi tapıyorsunuz?"**

Allah, her peygamber şahsında bâtıla karşı nasıl cesur bir duruş sergileneceğini göstererek, mü'minlerine hangi ortamda olursa olsun, zalim sultan dahi olsa hakkı söyleme cesaret ve gücünü kazanarak; Allah'ın rızasındaki değeri ve ebedî saadetin ne olduğunun yollarını göstersin. Ki ölüm gelmeden bâtıla karşı koyma metotları geliştirsinler...

❀ ❀ ❀

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

37: 96 "Hâlbuki sizi de, (elinizle) **yapa geldiğiniz şeyleri de Allah yaratmıştır."**

---

[117] Bkz. 21/51–71; 29/16–18

İnsanın kendi eliyle yonttuğu ve ne olduğunu, neye malik olup olmayacağını bildiği şeye tapması aklın, düşüncenin ve muhakemenin doğru işlememesinden kaynaklanmaktadır. Bu yaptıklarını düşünüp sorgulamaları hatırlatılmasına rağmen, cehalet, öfke, tûl-u emel onların algılama melekelerini körelttiği için sağduyu ile dinlemezler ki anlasınlar. Bu nedenle ceza olarak hayırlarına olan davetten mahrum kalmışlardır.

❁ ❁ ❁

قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾

37: 97 Dediler: "Onun için bir bina yapın da alevli ateşe atın onu."

Bu rahmetten mahrum oldukları için hayra dair duygularını yitirince hevalarına engel gördüklerine acımasızca her tür zulmü reva görürler. Bu, onların sıkışınca kaba güce başvurarak karşılarındakini susturmak için adice tevessül ettikleri bir girişimdir. Yani bükemedikleri bileği kırarlar.[118]

❁ ❁ ❁

فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾

37: 98 Bunun üzerine ona bir tuzak kurmak arzu ettiler. Biz ise (bilakis) **kendilerini** (zelîller ve) **sefiller ettik.**

Kâfirler ne kadar zulüm planları geliştirseler, emre amade yardımcıları olsa da, Allah dilemedikçe güçsüz, tek başına olan birine zarar veremezler. Allah dilerse bir sivrisineği musallat edip zalimleri perişan eder. Hayatın seyrinde bunlar yer yer yaşanmaktadır

[118] Bkz. 21/69; 29/24

ama gafiller görmezler, her şeyi sebep-sonuç ilişkisi sandıklarından ders almazlar.[119]

❀ ❀ ❀

وَقَالَ اِنِّى ذَاهِبٌ اِلٰى رَبِّى سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾ رَبِّ هَبْ لِى مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾ فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْىَ قَالَ يَا بُنَىَّ اِنِّى اَرٰى فِى الْمَنَامِ اَنِّى اَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرٰى قَالَ يَا اَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِى اِنْ شَاءَ اللّٰهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾

37: 99 (İbrahim): **"Ben, dedi, doğrusu Rabbime gidiciyim. O, bana yol gösterir."**[120]

37: 100 "Ey Rabbim, bana Salihlerden (bir oğul) **ihsan et"** (diye dua etti).

37: 101 Biz de ona çok uysal bir oğul müjdesini verdik.

37: 102 Artık o (oğul İbrahim'in) **yanında koşmak çağına erince** (babası) **"Oğulcağızım, dedi, ben seni rüyamda boğazlıyorum görüyorum. Bak artık ne düşünürsün?"** (Oğlu) **dedi: "Babacığım sana edilen emir ne ise yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın."**

Bu âyet-i kerimede Hz. İbrâhim ve oğlu Hz. İsmâil'in Allah'a itaat hususundaki teslimiyetleri iman edenlere örnek olarak gösteriyor. Allah'ı hakkıyla tanıyan, imtihanın sırrına vakıf olan her mü'min de bu teslimiyet içerisinde kulluk vecibelerini yerine getirmeye çalışır. Verilen her nimetin bir imtihan sorusu olduğunu, hayırla da şerle de denendiğini bilenler Rablerinin davetine şeksiz

---

[119] Bkz. 7/64, 72, 78, 84, 91, 136, 141
[120] Bkz. 29/26

şüphesiz "İşittik itaat ettik" diyerek emirlerini yerine getirmeye çalışırlar. Böylesi şuurlu teslimiyet içerisinde olan kul Rabbinin övgüsüne mazhar olup rahmetle anılır.

Burada şuurlu bir inançla imanda şehadete erişin kazandırdığı sabır, tevekkül ve teslimiyete evlat-baba arasında sevgi ve saygıya dayalı kurulan bir iletişimi görüyoruz. "bir düşün" ifadesi ile dayatmacı, despot, emredici yaklaşım bir olur mu? Düşünmeden, düşündürülmeden körü körüne yapılan ameller Allah katında bir makbuliyet arz etmez. Ebeveyn ve evlat veya diğer insanlarla kurulan ilişkilerde saygı ve güven oluşturulmalı ki sözlere rağbet edilsin. Çocukları hep çocuk görerek muamele edilmemeli. Onlarla yaşlarına uygun diyalog kurulmalı, yapabilecekleri sorumluluklar verilmeli, kendi başlarına karar alabilmeyi öğretmeli ve bu anlamda yol göstermeli, destek olunmalıdır. Bu, çocuğa güven ve başarma cesareti verecektir. Çocuklar buluğ çağına gelinceye kadar sorumlu değiller ama o çağa gelinceye kadar sağlam bir karakter oluşturulmalıdır. Buluğ çağına eren çocuklarla istişare edilmeli. Hele de mevzu çocuğun kendisiyle alakalı ise mutlak istişare yapılmalıdır. Ebeveyn de olsa, amir de olsa, eş de olsa emredici ve tahakkümcü olmamalı. Emredici tavır herkesi rahatsız eder ve güzel duyguları törpüler. Bir bardak su ver'le, bir bardak su verir misiniz arasındaki fark önemlidir ve o isteğe kavuşmada etkin ve sevecen bir yaklaşımdır. Ne var ki bu nezaket, bu kültür Müslümanlar arasında çok da gelişmiş değildir. Emredici yaklaşım ebeveyn ve evlat arasında bir dayanışma, sevgi, saygı ve güveni oluşturmuyor. Annem, babam bana emreden bir güç diye bakabilir çocuk. Böyle İslâm kültür ve eğitiminden yoksun olarak yetişenler fırsatını bulduğunda isyan bayrağını çektiğinde, bu çocuk ne kadar terbiyesiz dersiniz ancak o çocuk verilen terbiye ile bu hale gelmiş olabilir. Onun için mümkün mertebe tahakkümcü, emredici olmamalı. Mutlaka istişare etmeli, görüşleri alınmalıdır. Mesela: pikniğe gideceksiniz, gerekir-

se birkaç tercih sunulmalı ve bu istişarenin ardından doğru olanı en yararlı ve kolay olanı önerip beraber karar vermeye özen gösterilmelidir. Çocuktur deyip onları önemsememek, hesaba katmamak, şahsiyet gelişiminde engelleyici bir yaklaşımdır. Ne kadar ihtimam gösterir, ne kadar himaye eder ve değer verilirse öyle iyi çocuk yetiştirilir.

Hz. İbrahim de oğlu da güçlü bir imana sahip olsalar da böyle bir imtihana tabi tutulmak çok zor, çok acı veren bir durum olduğundan, bu olay ile verilmek istenen mesaj; Allah'ın emirlerini her şeyin üstünde tutun, hiçbir şey O'nun rızasının önüne geçmesin. Veya Hz. İbrahim'in rüyasını yanlış yorumladığını, onun için böyle bir şeye tevessül ettiğini de düşünebiliriz.

Bu âyeti şöyle de değerlendirebiliriz: cahiliye döneminde istisna da olsa kız çocuklarını diri diri toprağa gömenler veya herhangi bir sebepten dolayı toplum tarafından kınanacak diye evlatlarına kıyanlar yok mu? Bugün toplum değerlerini dikkate alıp kınanmaktan korkan, desinleri, çıkarları dikkate alarak evladını öldürme cesareti gösteriliyorsa, iman ehli neden Rabbinin emri hususunda gerekeni yerine getirmesin. Sonuçta Allah'a itaate mutlaka hikmetli hayırlar, gönülleri aydınlatan, huzur bahşeden mükâfatlar ihsan edilir. Nitekim hiç ummadığı bir anda hem koç gönderilerek hem de şanının yükseltileceği müjdelenilerek mükâfatlandırılıyor. İlahi rızayı kazanma uğrunda gösterilen fedakârlığın karşılığı olarak.

Peygamberlerin şahsında verilen birçok öğüt ve tembihe rağmen, Müslüman'ım diyenlerin ekserisi Allah'ın emirlerini yerine getirme imkânlarına sahip oldukları halde zaafları, emelleri uğruna terk edebiliyorlar. Heva, heves tutkusu, arzu ve emeller, çevre baskısı çok kolay yapabileceği şeyleri yapmasına engel teşkil edebiliyor. Oysa Müslümanlar da Allah'ın rızasını her şeyden üstün tuttuklarında Hz. İbrahim gibi vahiyle anılması mümkün olmasa bile

Allah katında aynı şeref ve şana erişeceklerdir. Zaten öleceğiz, zaten her şey Allah'ın ve bizler de O'na dönücüler isek, neden O'na yakın olacak işleri yapmada tereddüt gösterelim, neden taviz verelim? Müslümanlar emrolundukları gibi dosdoğru olma dürüstlüğünü neden göstermezler? İnsanlar hayatın seyrine göre yaşarlarsa elbette sağlam duruşlu bir aileyi oluşturamazlar. Gerçekten her hususta Rabbe itaat olmazsa olmaz deyip yerine getirirsek, Allah bizlere de Hz. İbrahim'e İsmail'i verdiği gibi müşfik, munis bir evlat neden vermesin ki? Veya hangi imanî bir duruşa sahibiz ki Hz. Nuh gibi asi bir evladın karşısında onurlu bir duruş sergileyelim. Bilakis çocuklar da dâhil dünyevi meseleler, beklentiler için her tür fedakârlık yapılır, gerekirse yan destekler devreye sokulur, her tür zorlama, dayatma yapılır da Allah'ın rızasını kazanma hususunda ciddi bir kaygı gösterilmez. Buradan, ölümlü insana, ölmeden evvel sevdiğiniz şeyleri kurban edin mesajı alınırsa bir şeyler yapılır. Her şeyin emanet olduğunu, ölüm geldiği zaman bırakıp gideceğini, ölüm de bir nevi kurban olmaksa, ölmeden insan Allah'ın kendine verdiklerini Allah'ın rızası uğruna kurban etmesi gerekmez mi? kurban, zaten yakın olmak, yakın hissetmek mânâsına gelir. Hz. İbrahim de Allah'a öyle yakın ki, adeta bütün hücrelerinde hissediyor ve en sevdiği şeyi uğruna feda edebiliyor. Bu kurban meselesini böyle düşünüyoruz.

İnananlar bu kıssadan dünya ve arzu-emellerine takılmadan, evlat zaafına kapılmadan, mutlak rabbin rızasına erişmek için bütün gayretini sarf ederek, uğrunda yapılması gerekeni büyük bir azim ve sabırla yerine getirirler. İşte bu uzun izahın özeti budur.

❁ ❁ ❁

فَلَمَّآ أَسْلَمَا وَتَلَّهُۥ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾

37: 103 Vaktaki bu suretle ikisi de (Allah'ın emrine) **ram oldular,** (İbrahim) **onu alnı üzere yıktı.**

İşte imanda şahadete erişmiş bir teslimiyeti gösteren örnek. Onun bu zor imtihandan başarıyla geçmesi kendisinin kıyamete kadar hayırla, takdirle yâd edilmesini sağladı. Evet, Allah'ın rızasına uygun yapılan her iş, övgü ve takdirle anılır. Allah, onu Hac ibadetinde bilfiil anmamızı, onun yaptıklarını yaparak hayra nasıl ulaşacağımızın yolunu gösterir. Fakat şuursuz kalabalıklar say'i yürüyüş, kurbanı et yemek-yedirmek, şeytanı da kendindeki şuursuzluğu, cihatsızlığı görmeyip kahrolsun diyerek taşlar dururlarken; her geçen gün güçlenen emperyalist güçler hayatı çekilmez kılar ama yine de insanlar yerinden kıpırdamaz.

İnsanlar imtihan soruları karşısında tefekkür ve teslimiyetten uzaksa sıkıntıları daha çok artarak kaosa dönüşür. Dolayısıyla hem kendi huzurunu hem de karşısındakilerin huzurunu bozar. Bu nedenle imtihan sorularını nasıl karşılamalıyım. Bu imtihan sorusundan kurtulma şansım var mı? Şansım varsa kurtulmanın yolu nedir? İstişare, sabır ve tevekkülle çıkış yolu aranır. Bu anlamda bir bilinç yoksa sadece o imtihandan kurtulmanın savaşı verilir, çoğu kez kurtulunmadığı gibi huzura da erilmez.

Eğer gerçekten ebediyette mahzun olmak istemiyorsak yüzümüzü Allah'a ihlâs ile döndürüp emrolunduğumuz gibi yaşamak zorundayız. İşlenen günahlara karşı "Allah affeder; gücüm yetmiyor ne yapayım; zaman buna gerektiriyor" diyerek rıza-yı ilahinin hilafına olanlara en ufak bir buğz dahi beslemeyenler, bir nevi dünyevi kaygı, korku ve emelleri uğruna her şeyi göze alabiliyorlar. Bu bir anlamda gönüllü köleliktir de. Böyle bir anlayış kesinlikle İslâm'a da fıtrata da aykırıdır. Kim Hz. İbrahim gibi ağır imti-

hana tâbi tutuldu da davası uğruna bedel ödedi. Değil bedel ödemek, dünyevi emeller uğruna imanî, ahlâkî değerler rahatlıkla çiğneniyor. Oysa Müslümanların Allah'ın emirlerine itaat etmeleri, sevdiğini sevip sevmediğini mümkünse sevilecek hale getirmeye çalışmaları gerekir. Gelmiyorlarsa da zaten sevmek zorunda da değillerdir. Ahirette bu Müslümanlara inşallah Rabbin rahmeti yetişir de hesapları kolay olur! Rabbim, bizleri İbrahimî şuura erdirip ihsanına, lütfuna mazhar kıl!

❁ ❁ ❁

وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿١٠٤﴾ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّءْيَا إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي

الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

37:104–105 Biz ona: "Ya İbrahim, rüyana sadakat gösterdin. Şüphesiz ki biz iyi hareket edenleri böyle mükâfatlandırırız" diye nida ettik.

Hz. İbrahim yakılmayı göze alacak derecede tehlikelere göğüs gererek putperestlere karşı mücadele verdiği gibi, evladı hususunda da tereddütsüz boyun eğmiştir. Bu büyük özveri, bu teslimiyetinden dolayı Allah kulunun şanını yüceltip dünyevi-uhrevi mükâfatlar ile onu ödüllendirmiştir.[121]

❁ ❁ ❁

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

37:106–107 Hakikat, bu kati bir imtihandı. Ona büyük bir kurbanlık fidye verdik.

---

[121] Bkz. 5/16; 29/69; 65/3

İman taklit değil, tahkikle içselleştiğinde imtihanı başarma gücüne sahip olunur. Hayat bütünüyle zor-kolay, rahatlık ve sıkıntı arasında geçer. Sonsuz güce iltica özel iltifata teveccüh, her kelimeye şuur vizesi vererek kalpten dökülen yakarışlar, yaklaşımlar ile Rabbe kul olunmalıdır.[122]

❀ ❀ ❀

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾

37:108–109 Sonra gelen (peygamberler ve ümmet)**ler arasında ona** (iyi bir nam) **bıraktık.** (Bizden) **selam İbrahim'e.**

Hz. İbrahim evlat zaafına yenilmedi. Ama günümüz birçok Müslüman yeniliyor zaaflarına. Çocuğunu okula gönderirken zaafları hiç devreye girmiyor ebeveynlerin, ama namaza kaldırırken zaafları devreye giriyor, uyarmaya kıyamıyor. Evde manevi hava teneffüs edilecekken TV kanallarında Batı'nın havası teneffüs ediliyor, çevre hakeza öyle, zaaflarını, hatalarını kontrol etmeyenler imtihanı ciddi boyutta algılayamadıkları için başaramazlar. İnsan daha çok keyf vereni tercih ederse kendini yüceltecek işleri yapmayı göze alamaz.

❀ ❀ ❀

كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾

37:110–111 Biz iyi hareket edenleri işte böyle mükâfatlandırırız. Hakikat o, mü'min kullarımızdandı.

Allah'tan gelen selamdan daha müjdeli bir kelime olamaz. Bu selam sahibini saadet diyarına götüren garanti belgesidir. Bu garantinin cevabı mü'min olmaktır. Bu mükâfatlara, bu övgülere nail olmak isteyen mü'min olmak zorundadır. Bu herkesin çalışarak

---

[122] Bkz. 22/28–37

elde edebileceği bir mertebedir. Allah'ın ismi de el-Mü'min'dir. Kendisine sığınanlara aman verip koruyandır.

❁ ❁ ❁

وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحٰقَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾

37:112 Ona salihlerden bir peygamber olmak üzere de İshak'ı müjdeledik.

İyi bir evlada sahip olmak hem dünya huzuru hem de ahiret saadetidir. Öldükten sonrada iyi evladın ahirete uzayan tarafı vardır. "Anan-baban nur içinde yatsın!" duasını herkes duymuştur.

Bebekler küçükken her aileye huzur veren Allah'ın tertemiz emanetidir. "Çocuk giren eve şeytan girmez!" derler. Çünkü ebeveynler de, çocuklar da Allah'ın fıtrî olarak yüklediği duygularla karşılıklı bir muhabbet ve bağlılık içerisindedirler. Çocuk büyüyüp iyi davranışlar ve güzel işler yaptıkça karşılıklı tadılan duygu bilince, gerçek mutluluğa dönüşür. Evladı hayırlı olmayanlarda o güzelim fıtrî duygular ölmüyor ama acıya, kahra dönüşebiliyor. Aslında her şey Allah'a samimi kulluk şuuruyla değerlendirildikçe güzelleşir. Fakat çocuklar zaaflar ve dünyevi beklentiler içerisinde yetiştirilirse o fıtrî duygular mecrasından sapar ve istenilen netice elde edilemez.

Mü'minler Hz. İbrahim, Hz. Meryem, Hz. Zekeriya'yı örnek alarak Allah'a adanmalı, adamayı bilmeli ki Rabbin rahmetine, ihsanına, ikramına nail olsunlar.[123]

❁ ❁ ❁

[123] Bkz. 3/35, 38; 11/45, 46

وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰٓ إِسْحَٰقَ ۚ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾

37:113 Hem ona, hem İshak'a (feyz ü) **bereketler verdik. Her ikisinin neslinden iyi hareket edeni de vardır, nefsine apaçık zulm edeni de.**

Ebeveynler çocuklarını rüşdüne erinceye kadar iyi yetişmeleri için elinden geleni yapsa da gözü hevaîlikte olan evladına tesir edemeyebilir. Hakikati hakkıyla fıkhetmeyenler iyiliği veya kötülüğü soya bağlayarak değerlendirirler. Çocuk elbette ailede yetişir ama iyi veya kötü soydan taşınan bir mutlakıyet olmadığı gibi soya göre helak veya kurtuluşları da söz konusu olamaz. Allah'ın, bir peygamberi takdir etmesi, onların soyundan gelenlere sırf bu sebeple özel bir statü kazandırmaz. Hoca çocuğuyum, hacı çocuğuyum demekle insan değerli olamaz. İnsan kendi değerini kendisi kazanır veya kaybeder: Allah, birilerini övüyorsa onları örnek alanlar kendi güzel hasletleriyle değer bulacaktır. Bir insanın geçmişiyle, makamıyla, şöhretiyle, servetiyle övünmesinin Allah indinde bir değeri olmadığı gibi Yahudilerin "bizler İbrahim ve İshak'ın, Yakub'un soyundan gelmekteyiz" diye övünmelerini de Rabbimiz zemmediyor. Kısaca kişinin değeri kendindendir. Soyunda sopunda değildir. Soyuyla sopuyla övünenler geriledikçe gerilemişlerdir. Hz. Nuh'un evladıdır, Hz. İbrahim'in babasıdır, Hz. Lut'un eşidir diye onlara paye verilir mi? Birebir şu ailenin çocuğudur, yüzde yüz kötüdür, iyidir denilemez. Akıllı insan tercihlerini iyiliklere talip olup kötülüklerden sakınarak yapar.[124]

❀ ❀ ❀

[124] Bkz. 2/124, 135; 4/49; 5/18; 37/102, 103

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١١٤﴾

37:114 Andolsun biz Musa'ya da, Harun'a da nimetler verdik.

Bu âyetlerden anlıyoruz ki bize bütün nimetleri anlamlı ve yararlı kılan en önemli nimet İslâm'dır. Bu nimetin kıymetini bilenler bütün nimetlerin kıymetini bilir. Bir göz nimeti ile iman nimetini birleştirelim: görmediğimiz zaman kapkaranlık yaşam, renksiz ve zevksiz bir dünya, göz görmezse ışığın, ışık olmazsa gözün bir yararı olmadığı gibi, iman ve imansızlık da bunun gibidir. Bu şuurdan yoksun olanlar ise sahip oldukları her nimeti dünyada emellerine erişmek için kullanırlar. Bitimsiz, tatminsiz emellerine kavuşmak için de istedikleri dalda başarı gösteriyorlar. Bugün onlar Allah'ın yardımına layık olmamalarına rağmen dünyanın tepesinde bir sulta sahibi iseler, bu, inananların verilen nimetleri İslâmî değerler doğrultusunda kullanmadıklarındandır. Bir şeyi elde etmek için uğrunda gereken bedeli ödediği oranda yolların kapısı açılır. Eğer Allah, birilerine engel olarak, birilerine ceza vererek, birilerini mükâfatlandırarak muamele etmiş olsaydı buna imtihan denmezdi. Bâtılın neden ilerlediği iyi değerlendirilirse; ayağa kalkarak bütün mevcut imkânlarını Rablerinin rızasını dikkate alarak kullanmaya çalışırlarsa giderek kalkınır ve yeniden gıpta edilen bir toplum olurlar. Hz. Musa, Hz. Harun ve diğer bütün peygamberler bu şuurla hareket ettiklerinden zulmetin satvetini kırabilmişlerdi.

❁ ❁ ❁

وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾

37:115 Hem onları, hem kavimlerini o büyük sıkıntıdan kurtardık.

37:116 Kendilerine yardım ettik de galebeyi kazananlar onlar oldular.

Allah, sahip oldukları İslâm nimetinin kadrini bilmeyip azıtan toplulları helak ederek, iman edenleri onların zulmünden kurtarır ve onların yerine halef yapar. İlahi rahmeti gereği gibi idrak etmeyenler ise giderek gerileyerek zalimin güçlenmesine meydan vermiş olurlar. Müslüman olduklarını iddia etmelerine rağmen daha ziyade dünyalıklara, Allah'ın takdirinden ziyade toplum değerlerine rağbet ettiklerinden, ahireti hesaba katmayı unutuyorlar ve giderek haktan, adaletten uzaklaşıyorlar. Bu nedenle kazanan değil kaybeden bir toplumu oluşturuyorlar. İsrailoğulları da bu nedenlerden dolayı firavunların zulmü altında ezilmeye mahkûm olmuşlardı. Zihinleri işgal edilmiş, hür iradeleri ellerinden alınarak köle bir ruhla yaşamaya alışmış oldukları için hür iradeleri doğrultusunda yaşam mücadelesi vermekten uzak, basit bir hayat mücadelesi içindeydiler. Oysa insan hangi ortamda yaşarsa yaşasın, ruhunu imanla diri tutarsa şahsiyet ve kimliğini koruyabilir.

Diktatörler her zaman zulme boyun eğenler yüzünden iktidarlarını ayakta tutmuşlardır. İsrailoğulları çok vahim bir durumda idiler ve kurtulma ümitleri de yoktu dense de mutlaka içlerinde düşünenler de vardı ama onlar da bir şey yapamayacak kadar elleri, kolları bağlı vaziyette idiler. Bu sayıyı çoğaltmadıkça hiçbir şey istenilen şekilde düzelmediği gibi direnişsiz, oturdukları yerde büyük laflar etmekle de düzelmeyi, ilerlemeyi, kalkınmayı bekle-

yemezler. Şimdi diyelim ki Allah İsrail oğulları gibi Müslümanları da zulmetinden kurtardı. Ne olacak? Afganistan'ın, Irak'ın durumu ne? Hakkın gelmesi için değil de grubunun üstün gelmesi için savaş veriyorlar. Bunlar Müslüman değiller mi? Tavizlerle cehaletin tanıdığı haklarla bir yerlere gelerek istenilen hedefe ulaşılmaz. Burada İsrailoğulları'nın göçü üzerinde düşünelim. Onlar firavunun verdiği haklara razı olsalardı, Hz. Musa'nın önderliğinde yurtlarından hicret ederler miydi? Kendimizi Hz. Musa'nın kavmi olarak düşünelim, hangi ideal ve emelimizden vazgeçip de hicret ederiz. Bilakis dünyalıklar uğruna değerlerden tavizler verir, eğilir bükülürler ve bu halleriyle de zalimlere destek vermiş olurlar.

"Allah, İsrailoğulları'nı içerisinde bulundukları sıkıntıdan kurtardığını ve nimetler ihsan ettiğini hatırlatarak; kavimlere de kendi durumlarını düzeltip dinlerine sarılırlarsa içlerinden seçtiği bir liderle içerisinde bulundukları zulümden kurtarır.

Şu imtihan âleminde bir gün bâtıl galip görünür, bir gün hak galip gelir. Bu seyir, sebep sonuç ilişkileriyle gelişir. Fertlerin doğum, gelişim ve ölümleri gibi milletlerin de, kavimlerin de doğuşu batışı vardır. Ancak hangi zamanda yaşarsak yaşayalım, fert olarak ne yaptığımızdan, nasıl yaşadığımızdan sorguya çekileceğiz. Yaşadığımız toplumun cehaletiyle yargılanmayacağız ama dünyada bir ceza geldiğinde genele isabet eder. Hiç kimse imtihana karşı koyamıyor. Kaderin soruları karşısında hiçbir zenginin, hiçbir sultanın, hiçbir yiğidin karşı koyacak gücü yoktur. Bu hakikat öğrenildiğinde bir şeyler değişecek. Sanki bu iki âyette bizlere bu mesaj veriliyor. Âyette önce verilen nimetten bahsediliyor. Bu nimet öyle yediğimiz, içtiğimiz şeyler değil; İslâm nimeti, sonra da kurtuluştan bahsediyor. Bu kurtuluş için herkes kendi adına düşünsün, ne yapmalıyım, ne yapabilirim diye?!

❀ ❀ ❀

وَآتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾

37:117–118 Onlara (her hakikatı) **apaçık gösteren o kitabı verdik. Onlara doğru yolu gösterdik.**

İki kardeşin, iki peygamberin zulmün en acımasızının uygulandığı toplumda beraber mücadele vermeleri örnek gösterilerek insanlığa şu mesaj verilmektedir. Böylesi cahiliye ortamında kalan mü'minler kendi aralarında ciddi bir birliktelik oluşturmalılar. İyiliğe, hayra birbirlerini teşvik ederken, yanlışlarını da bir kardeş muhabbetiyle uyarmalılar. Böyle bir dayanışma içerisinde olurlarsa gayrimüslimlere benzemekten korunmuş olurlar. İnsan etkilenmeye müsaittir. Dolayısıyla ya arkadaşlarının etkisi altında kalır veya arkadaşını etkisi altına alır. Bu nedenle iyilerle arkadaşlık edilirse etkileşim güzel yönde olur. 114. âyette Onlara nimet olarak verilenin İslâm olduğu, burada da İslâm nimetinin ne olduğu açıklanıyor.

Kur'ân-ı Kerîm, Tevrat, İncil, Zebur'dan bahsedildiği gibi bazı peygamberlere de sahifeler olarak mesajlar verilmiştir. Diğer peygamberler de onların getirdiği mesajları yeniden kavimlerine hatırlatmışlardır. Ne var ki ara süreçlerde ciddiyetsiz din adamları ve din düşmanlarının sinsi, demagojik, politik ve hamasî söylemlerle dini tahrif ederek aslından saptırmışlar. Fakat Kur'ân Allah tarafından koruma altına alındığından, artık dileyen onla hidayete erme şansına sahiptir. Artık bundan sonra Kur'ân'dan başka hiçbir kitabın din hakkında inananlar üzerinde bir bağlayıcılığı yoktur. Rivayetlere göre bir mü'mini Tevrat okurken gören Resullullah (as): "Kur'ân sana yetmiyor mu?" diyerek onu uyarmıştır.[125]

---

[125] Bkz. 29/51

"Hakikati gösteren kitapla doğru yolda nasıl yürüneceği açıklanmıştır. Allah, 'anlayasınız diye açıkladık' diyorsa insan akıl, düşünce gibi melekelerini kullanarak, tercümelerine müracaat ederek onu mutlaka bütün gücünü kullanarak anlamaya çalışması gerekir. Zaten anlamak yaşamak, yaşamak anlamaktır. Anlamayan insan ya kendince veya atalarına, gelenek ve görenek üzere yaşayacaktır. Böyle bir yaşam Allah katında makbul olsaydı ne kitaba ne de peygamber göndermeye gerek kalmazdı.

Birçok insan kitabım Kur'ân demesine rağmen onu anlamadan okudukları için fasıklar ve facirler gibi yaşmaktadır. Bunlar Firavunların baskısıyla mı bu hale geldiler diyebilir miyiz? Okudukları kitabı ellerinden çekenler mi var? Sorun işin önemini kavramamak, dine gereken ilgiyi göstermemekten kaynaklanıyor. İnsan kendindeki kabiliyeti, yeteneği kitabına göre kullanmazsa elbette ki fasıkça hareket eder. Hiçbir sistem kişilerin başına polis dikmez, dikemez. Hiçbir takiyye gerektiren durum yokken başlarını açanlar, namazlarını terk edenler bu tavizlerinden dolayı başlarına taç mı giydirildiler, saraylarda mı ağırlandılar? Mesele durumlarının farkında olmama meselesidir. Doğruyu-eğriyi, günahı-sevabı görebilme meselesidir. İnsan gönlündeki Kâbe'yi kurmadıkça, yüzünü vahiy doğrultusunda Allah'a döndürmedikçe istikamet tayin edilemez. Kendini cahil bırakan facir de olur, fasık da. Kur'ân'ın cahili olan her insan veya toplum, hevasının maskarası, düşmanının hedef tahtası olur.

❁ ❁ ❁

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿١١٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّا

إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾ كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

37:119–120 Sonra gelen (peygamberler ve ümmet)**ler arasında da onlara** (iyi bir nam) **bıraktık. Musa'ya da, Harun'a da** (bizden) **selam.**

37:121 Şüphesiz ki biz iyi hareket edenleri böyle mükâfatlandırırız.

37:122 Hakikat onlar mü'min kullarımızdandı.

İnsanlar mü'minlik şerefine nail olarak Allah'ın yolunda yürüsün de iyi olmasın, mükâfatı hak etmesin, iyi olsun da namı övgüyle yâd edilmesin! İyi olsun da Allah'ın rahmeti ve selamı üzerine olmasın! Mümkün mü?

Tüm manevi değerler mü'min olmayla elde ediliyor. Mü'min, insanla olan ilişkisinde, maddeyle olan ilişkisinde, Allah'la olan ilişkisinde dengeli olandır. Mü'min, kedine, çevresine zarar veren şeyleri bertaraf etmeye çalışandır. Kendine de dünyaya da zarar verenler ise ahirete dair hesabı olmayan cahillerdir.

❁ ❁ ❁

وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾ اللَّهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ

الْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾

37:123 İlyas da, şüphe yok ki, gönderilmiş peygamberlerdendi.

37:124 O vakit kavmine (şöyle) **demişti: "Siz** (Allah'tan) **korkmaz mısınız?"**

37:125–126 "O en güzel Yaratanı, sizin de, evvelki atalarınızın da Rabbi olan Allah'ı bırakıp da "Ba'l" e mi tapıyorsunuz?"

Evet, Allah'tan başkasına tapıp emellerine ermeyi onlarla gerçekleştirmeye çalışan yeryüzü müstekbirlerine Allah uyarıcı elçiler göndererek, hevadan kaynaklanan duygularıyla hareket etmekten sakındırıp hayra, adalete dayalı kurallara uymaya davet etmektedir. Çünkü insanlar vahiy doğrultusunda düşünerek hareket etmezse, fıtratlarında var olan sığınma ve tapınma ihtiyacını kendince giderirler ama ne hakikate ererler, ne huzur bulur, ne de huzur verirler insanlığa. "Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız?" Atalarınıza uymayı iddia ediyorsanız, bilin ki atalarınız da Rabbinize itaat ediyorlardı, diyerek âyet-i kerimenin seyrinde hatırlatmalar yapılarak, var olan Allah inançlarını vahyin üzerine bina etmeye davet ediliyorlar. Yani siz Allah'ı bilen böyle bir süreçten geldiğiniz halde nasıl olur da putlar edinir de onlara taparsınız? Gelelim günümüze: birçok insan Allah'tan başka himaye edici, koruyucu, gözetleyici yok derken niye başka varlıklardan medet bekler? Sözlerini Allah'a geçirmek için mi araya aracılar koyarlar? Haberleri mi yok ki böyle yapıyorlar? Müşrik zihniyete sahip olanlar hep aynı, sadece taptıklarının isimleri değişik. Himayesine sığındıkları, Allah'a yaklaştırmaları için yardımını beklediklerinin adı evliya olur, şeyh olur, Lat, Menat, Uzza olur fark etmez. Bahsi edilenler çoğunlukla önde gelen, saygı duyulan keramet sahibi(!) kimseler oldukları için onlara tâbi olurlar. Çünkü bu zatlar güya keramet sahibi oldukları için gaybı, kalplerden geçeni bilir, kullara tasarrufta bulunurlar diye Allah'tan çok onlardan korkar, buyruklarını mutlak yerine getirirler. Neden ellerinde Kur'ân varken bu sapmalar yaşanıyor? Niye?! İnsanlar, Kur'ân'ı selim bir akılla, Rabbim ne buyuruyor yerine getireyim diye anlamak için okumazlarsa böyle olur. Mutlak doğruya ulaşmak için Kur'ân'a yaklaşmayanlar Kur'ân'la da sapıtıyorlar. Çünkü onu anlayıp yaşamaktan ziyade ölüleri için ve onunla dileklerinin kabul olması için okurlar. Aklını hevasına, zannına takan, atalarını körü körüne taklit eden, aklını

kiraya vererek düşünenler nasıl selim akıllı olabilirler ki Kur'ân'ı anlasınlar?

❁ ❁ ❁

فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ

نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

37: 127 Fakat bunlar onu tekzip ettiler. Şüphesiz bunlar da elbette (cehenneme) **ihzaren** (hazır olarak) **getirilenlerdir.**

37: 128 Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kulları (bunlardan) **müstesna.**

37:129–130 Biz ona sonra gelen (peygamberler ve ümmet)**ler içinde** (iyi bir nam) **bıraktık. Bizden selam İlyas'a.**

37:131–132 Şüphe yok ki biz iyi hareket edenleri böyle mükâfatlandırırız. Hakikat o mü'min kullarımızdandı.

Allah, peygamberler vasıtasıyla azan, sapıklığı ahlâk edinen kavimleri tevhidin sağlayacağı güzel ahlâka, adalete ve yararlı işler yapamaya davet eder. Davete icabet edip gereğince amel edinenleri hem överek hem de cennet nimetleriyle taltif edileceklerini müjdeleyerek insanları iman etmeye teşvik eder.

❁ ❁ ❁

وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾ إِلَّا

عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾

37:133 Lut da gerçek ve şüphesiz gönderilmiş peygamberlerdendi.

37:134 Hani biz hem onu, hem ehlini toptan kurtarmıştık.

37:135 (Azapta) **kalanlar içinde bırakılan bir koca-karı müstesna idi.**

37:136 Sonra biz diğerlerini kökünden helak ettik.

Hz. Lut'un kavmi, çok ahlâksız bir fiil içerisinde olduklarından helak olmuşlardı. Böyle bir toplumda herkes aynı ahlâksızlığı yaptı anlamına gelmez ama bir toplumda ahlâksızlık şüyu bulmuşsa, ona engel olanlar çaresiz kalmışsa, saflar da ayrılmamışsa, o toplum bütünüyle helak olur. Mesela şu yirmi birinci asırda helake sebep olan tüm kötülükler işlenir durumda ama saflar ayrı değil, uyarıcılar yok değil, bir de ahir zaman ümmetine toptan helak olma söz konusu olmasa da yer yer helak dalgaları toplumlar üzerinden eksik olmuyor.

İnsan hakları, demokrasi ve hürriyet gibi söylemlerle meşruiyet kazanan kötülüklere seyirci kalmak, destek verme sonucu çok çirkin, gayri ahlâkî şeyler ilkokullara kadar inmiş, ailelerin içerisine kadar sinmiş ise bu manevi helak maddi helaki davet etmiyor mu? Medeniyet adına, çağ adına, hoşgörü vs. adına ne herzeler yeniliyor. Müstehcen görüntüler, söylemler, eylemler ayıp olmaktan çıkmış, hayâdan yüzümüzün kızardığı, duymak istemediğimiz şeyleri alenen seyretmekten utanmaz hale geldik. Sokaklarda gayri ahlâkî giyim ve davranışları sergileyenler kimlerdir dersiniz? Daha gençtir, küçüktür diye uyarılmayan, ıslah olmaları zamana bırakılan gençlik artık toplum kınamasını da hesaba katmayacak kadar yozlaşmışlar.

Geçmişte gözünü mahremden saklayan bir nesil nasıl bu kadar hayâsızlaşacak kadar bozuldu? Tüm bu oluşlar önü alınmaz boyuta gelmiş olsa bile kurtulanlardan olmak için Kur'ân'la hayatımızı kontrol altına alabilir ve bunun mücadelesini verirsek yarına umut-

la bakabilme şansı da olabilir. Bir Müslüman Müslümanlığını idrak etmişse, genel olarak kötülüklere sessiz kalamaz.[126]

❀ ❀ ❀

وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِم مُّصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِاللَّيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾

37:137–138 Elbet siz de sabah ve akşam onlar(ın yurtların)**a uğruyorsunuz. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?**

İnsanlar için en büyük felaket olan cehalet karanlığında kalmışlar, mevcut durumdan da rahatsızlık duymayıp her şeyi sebep-sonuç ilişkisine bağlar iseler ne gördüklerinden ne de tarihte helak olmuş kavimlerin akıbetinden ders alırlar.

❀ ❀ ❀

وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾

37: 139 Yunus da hiç şüphesiz gönderilen peygamberlerdendi.

37: 140 Hani o dolu bir gemiye kaçmıştı.

37: 141 Derken kura çekmiş(ler)**di de mağluplardan olmuştu.**

37: 142 O, kınanmış bir halde iken kendisini hemen balık yutmuştu.

Bu âyetten anladığımız, önemli bir görevde bulunanlar, görevi verenden izin almadan bulunduğu yeri terk edemez/etmemelidir. Böyle bir görev terk edildiğinde hem kendisi hem de terk ettiği topluma felaket getirir. Hz. Süleyman ve Hz. Lut olayı gibi Allah her peygamberin şahsında bir örneği somutlaştırıyor. Hz. Lut'un,

---

[126] Bkz. 11/69–83

Hz. İbrahim'in işi o kadar zor olmasına rağmen görevden asla taviz vermiyorlar. Hz. Yunus'un ise hayatında çok da ciddi zorluklar, olumsuz vakalar anlatılmıyor. O, kavminin hissiz, katı hallerine öfkeleniyor, rahatsız olduğu için bulunduğu beldeyi terk edip başka diyarlarda görevini icra etmeyi düşünüyor olabilir; yoksa bir peygamberin görevden kaçması düşünülemez. Fakat Rabbi tarafından önemli bir göreve getirildiğinden, O'ndan bir talimat gelmeden bulunduğu mevziî terk ettiği için bu sıkıntıları yaşayarak görevini icraya sabırla devam etmesi gerektiği öğretiliyor. Peygamber de olsa beşeri zaaflardan uzak değildir kimse.[127]

Buradan çıkaracağımız mesaj; peygamberlerin ve onların yolunu takip edenlerin olaylar karşısında çok sabırlı olmaları, tebliğ görevini sürdürürken ille de muvaffak olmayı düşünmek değil, buna giden yolda elinden geleni yapmak ve hiçbir kimseden de bir ücret veya karşılık beklemeden sürdürmektir.

❁ ❁ ❁

فَلَوْلَآ اَنَّهٗ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِيْنَ ۙ ﴿١٤٣﴾

37: 143 Eğer çok tesbih edenlerden olmasaydı,

Mü'minin en faziletli tarafından biri de hatasını fark edince rabbine dönüp af dileyerek sorumluluklarını yerine getirmesidir.

Hamdolsun Allah'a ki helake götüren sebepleri açıklayarak bizleri uyarıyor. Kokuşan, yozlaşan şu dünyada Rabbimizi Kur'ânî metoda göre tesbih ederek hem kurtulur hem kurtarırız.[128]

❁ ❁ ❁

لَلَبِثَ فِيْ بَطْنِهٖٓ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ ﴿١٤٤﴾ فَنَبَذْنٰهُ بِالْعَرَآءِ وَهُوَ سَقِيْمٌ ۚ ﴿١٤٥﴾

---

[127] Bkz. 9/43; 33/37; 66/1; 80/1-11

[128] Bkz. 10/10; 17/44; 24/36

37:144 Herhalde (insanların) **tekrar dirilecekleri güne kadar onun karnında kalıp gitmişti.**

37:145 İşte biz onu, kendisi de hasta olarak, açık bir yere (çıkarıp)**bıraktık.**

Hz. Yunus'un bu durumu Hz. Âdem ile Havva'nın durumu gibidir. Onlar da Allah'ın özellikle menettiği şeyi yaptıklarında Rabbin rızasından mahrum kalma tehlikesi geçirmişlerdir. Bu onları ziyadesiyle üzmüş, yalnızlık duygusuyla gönülleri kararıp perişan bir vaziyette yeryüzüne indirilmişlerdi. Hz. Yunus da özel olarak getirildiği görevi toplumun duyarsızlığına kızarak bulunduğu beldeden uzaklaştığı için bu sıkıntıları yaşamıştır. Fakat onlar içerisine düşmüş oldukları halden kurtulmak için tövbe ederek rablerinin rızasını kazanmaya mazhar olmuşlardı.[129]

Bu âyet darda olan mü'minlere verilen müjdedir. Öyle zamanlar olur ki bir balığın karnında, zindanda kalmış gibi gönülleri daralır, kararır, yüreğinin taşıyamayacağı kadar sıkıntılar içerisinde olabilirler. Allah'ın rahmetinden başka hiçbir şey gönüllerine inşirah vermez, sekinete erdirmez. Bu yakîn ile Rablerine yönelir, yardımını talep ettiklerinde hiç ummadıkları yerden mucizevî bir şekilde ilahi yardım imdatlarına yetişir ve yeni doğmuş gibi rahatlarlar. Bu, dünya cenneti dediğimiz İslâm'ın inşirahından ve Kur'ân ahlâkının sağladığı teslimiyetten kaynaklanmaktadır.[130]

Dünya hayatı darlık-bolluk, sıkıntı-genişlikle imtihan âlemidir. Günahlar mü'minin gönlünde sıkıntı, güzel ameller ise gönüllerine genişlik ve sürur verir.

❀ ❀ ❀

---

[129] Bkz. 2/35–36; 39/53

[130] Bkz. 21/87, 89

وَأَنۢبَتۡنَا عَلَيۡهِ شَجَرَةٗ مِّن يَقۡطِينٖ ﴿١٤٦﴾

37:146 Üzerine sâkı olmayan cinsten (gölgelik) **bir nebat bitirdik.**

Hz. Yunus'un durumuna düşmemek veya sosyal hayatta etkisiz ve çaresiz kalmamak için önceden bir şeyler yapmamız gerekiyor. Çünkü tehlike büyüdükçe aşılmaz hale gelir. "Küçüktü kıyamadım, büyüdü baş edemedim." İşte bu çaresizliğin önünü almanın yolu; fahşânın önünü almak için maddi-manevi gereken önlemleri almaktır. Bu âyetler Hz. Yunus'un şahsında bizlere öğüt olmalı ki kötülüklere engel olup iyilikleri teşvik etme şevkiyle, iyilikleri yeşertip kötülüklerin üstünü örtebilelim. Bu şuur ebedi âlemde kusurlarımızın bağışlanmasını ve güzel ödüllere nail olmamızı sağlayacaktır.

Tohum toprağa, suya kavuşunca nasıl yeşerirse, kul da vahiyle buluştuğunda hayat bulur. Kur'ân'ı kim okumuş da kendine faydası olmamış. Onu kim ideal edinmiş de başkasına faydası olmamış? Bütün bunların gerçekleşmesi için ümmetin Kur'ân eğitimine ihtiyacı vardır. Bunu birileri yapıyor deyip ümmet olarak Kur'ân'la amel ve eyleme geçmeyenlerin kendileri kaybeder. O güzel, övülmüş kul niye ben olmayayım, niye o güzel gayreti taşıyıp en güzel ödülü ben almayayım demeli her kul.

Bunu biraz da şu yönüyle düşünelim. Kendilerini günahkâr, suçlu görüp uyarılmayı beklemeleri gerilemelerine sebep olur. Oysa insan tövbe ile geçmişine bir çizgi çekerek, şuurlu diriliş ve direnişlerle içerisinde bulunulan halden kurtulup Hz. Yunus gibi uyanan bir ümmeti oluşturabilir. Helak kapıyı çalmadan insanlar kendilerini toparladığı zaman kurtulurlar.

Allah'ım bizleri bu şuura erdir! Bizi kendi halimize bırakma! İrademizi iradene râm eyle! İçsel dürtülerimizi rızan doğrultusunda güçlendirmek için bizlere yardım et!

❀ ❀ ❀

وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾ فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾

37:147 Onu yüz bine peygamber gönderdik. Hatta artıyorlardı da.

37:148 Nihayet ona iman ettiler de kendilerini bir zamana kadar geçindirdik.

Dikkat edilirse Kur'ân-ı Kerim sürekli Peygamberler şahsında öğüt vermenin önem ve ehemmiyetine dikkatleri çekerek dininin muhafazasını, toplumların helakten kurtulmasını bu ibadetin icrasına bağlıyor.[131]

Günümüzde bu ibadetin hakkıyla icra edilmemesi nedeniyle değil midir ki insanlık ahlâksızlık, yolsuzluk, maddi-manevi bir helakin içerisinde. Yeryüzünde ilahi adaletin tesisi için Müslümanlar sorumluluklarını yerine getirirlerse üzerlerine inen azabı defedebilirler. Yoksa karşısında dur diyecek güç bulmayan münkirler dünyayı tahakkümleri altına alarak insanlığa hayatı zindan ederler. Vatanı henüz düşman istilasına uğramamış beldeler işgal edilen beldelerden, gelişen olaylardan ibret alır, sorumluluklarını yerine getirirlerse üzerlerine doğru gelen azaptan kurtulabilirler. İslâm'ı dava edinmemek, değerlerini korumamak, dünyevi-uhrevi helake davetiye çıkarmaktır. Düşünenler için imanî değerlerden yoksun kalınıp günahkâr yaşanması da büyük bir azap değil mi? Şu dünya-

[131] Bkz. 10/98; 11/116; 17/16

da her şeyin bir sonu var. Ya ebedi âlem! Orada her şey sonsuz ve geri dönüp tövbe etme imkânı olmayan bir gündür. Geçici de olsa hiçbir belanın dünyada gelmesini istemediğimize göre yapacağımız tek şey var: illaki uyanmak, illaki vahyi verilerle irşad olup insanlığı irşad ederek hakkı hâkim kılmaya çalışmak... Nefsî, zannî, keyfî bir şekilde, adet ve gelenekler ile hareket etmek gönülleri irşad etmediği gibi hem insanların dinden uzaklaşmasına hem de dinin tahrif olmasına sebep olunduğundan, büyük bir zulme düşülmüş olunur.

❁ ❁ ❁

فَاسْتَفْتِهِمْ اَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ اَمْ خَلَقْنَا الْمَلٰٓئِكَةَ اِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾

37:149 Şimdi sor (Habibim) **onlara: Her halde kızlar Rabbinin de, oğullar onların mı?!**

37:150 Yoksa biz melekleri dişi yarattık da onlar (buna) **şahit midirler?**

Varlıklarla Allah tasavvur edilip sonsuz kudreti idrak edilebilir ama O, varlıklardan hiçbirine benzetilemez. O, varlığında tekdir, ezeli ve sonrası olmayan, varlıkları yaratan, idare eden, takip edecekleri yolu belirleyendir. Mütekebbirler, istemedikleri, beğenmedikleri şeylere benzetilseler asla kabul etmedikleri gibi, öfkelenir ve hadlerini bildirirler. Ama hiç sıkılmadan önemsemedikleri kızları ise Allah'a atfederek büyük bir zulme düşüyorlar.[132]

❁ ❁ ❁

اَلَآ اِنَّهُمْ مِنْ اِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ اللّٰهُ وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾

[132] Bkz. 19/89–95; 21/26–27

37:151–152 Haberin olsun ki onlar hakikaten yalan söyleyerek, herhalde, "Allah doğurdu" derler! Onlar elbette yalancıdırlar.

Onlar da biliyorlar ki bu söyledikleri yalan. Çünkü onlar melekleri görmüş değiller ki cinsiyetini de bilmiş olsunlar. Aslında onlar bu tür söylemlerle zihinleri bulandırıp gündemi saptırarak hak sözün anlaşılmasını engellemeye çalışıyorlar. Onlara aklî delillerle izah getirilebilinir ama tartışma mevzusu yapılmamalıdır. Nitekim peygamberimiz hakkında çizilen karikatürle yapılan hakaretler, Müslüman'lara barbar, gerici, yobaz yakıştırmaları vs. planlı programlı, sürekli insanları kışkırtarak hem sıcak sürtüşmelere hem de İslâm bilmezlerden düşmanlar yaratarak halkları birbirine kırdırmıyorlar mı? Müslümanların arasına fitne tohumları ekip aralarındaki güveni sarsmıyorlar mı? Müslümanların düşünceleri alabora edilerek, baskı, zulüm, sıcak ve soğuk savaşlarla güçleri kırılarak korkutulup sindirildiklerinden, bir türlü güçlenip kendilerine gelemiyorlar. Bu tuzağa düşülürse, sürekli onla meşgul olunur ve yapılacak şeyler unutulur veya bu gündemle birbirlerine kırdırılırlar.

Şuurlu Müslümanlar, münkirlerin yalanlarına aldırmadan, provokasyonlarına gelmeden, Rablerini bütün eksik sıfatlardan beri kılıp yüceltirler. Peygamberleri ve dinleri hakkında da en ufak bir tereddüde düşmeden hakkın yayılması için sorumluluklarını yerine getiriler.

❁ ❁ ❁

اَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ اَفَلَا
تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾ اَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ ﴿١٥٦﴾ فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾

37: 153 Kızları oğullara tercih mi etmiş O?!

37: 154 Ne oluyor size? (Buna) **nasıl hükmediyorsunuz?**

37: 155 Hiç de mi düşünmezsiniz?

37: 156 Yoksa (elinizde) **açık bir hüccetiniz mi var?**

37: 157 Öyle ise, eğer (davanızda) **doğru söyleyenlerseniz, getirin kitabınızı.**

Allah, kendi söylediğine dair kitabını delil getiriyor, sizin deliliniz nerede? Allah'ın kızları ve oğulları olduğuna dair kendi ellerinizle uydurduğunuz kitaptan mı delil gösterebileceksiniz? Nasıl olur da Allah adına, din adına kitaba dayanmadan konuşur da zulme düşersiniz diye yalanlarını yüzlerine vurmaktadır. Bu yaptığınız çok çirkin iftiranın hesabını vermek ağır olacaktır. Kendinizi savunabilecek hiçbir mazeretiniz olamayacaktır diye adeta meydan okumaktadır.

❀ ❀ ❀

وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ اِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾

37: 158 Bir de O'nunla cinler arasında bir hısımlık uydurdular. Andolsun ki bizzat cinler dahi onların behemehâl (cehenneme) **ihzaren** (hazır olarak) **getirileceklerini** (pekiyi) **bil-miş**(ler)**dir.**

Burada da Allah'ın yine bu iftiracılara meydan okuyuşunu görüyoruz. İddia ettikleri ister "cinn" görülmez, gayri cismanî varlık-

lar olsun, hangi fıtratta yaratılmış ise ona göre hareket ettiklerini, hangi güce sahip olursa olsunlar, Allah'ın iradesine müdahale edemeyeceklerini bu âyetler bildirmektedir. Fakat aklını kullanmayan putperestler bazı varlıkların Allah ile soy bağı olduğunu ileri sürerek insanları onlarla korkutup üzerlerinde tahakküm kurmaya çalışırlar. Allah da kim olursa olsun dilemedikçe kimsenin bir şey yapamayacağını ve kendisine nesep yakıştıranların cehenneme gireceklerini, o cinden veya meleklerden olan varlıkların da onların cehenneme götürülmesine engel olamayacaklarını bildiriyor.

Bu hakikatler açıklanmasına rağmen hâlâ kimilerinin cinlerle irtibat kurup gaipten haber verdiklerine, hayır ve şer namına müdahalede bulunduklarına, olayların seyrinde etken güç olduklarına inanırlar da, Allah'ın mutlak iradesini ve kendi iradelerini görmedikleri gibi imtihan edildiklerini de düşünmezler.[133]

❁ ❁ ❁

سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

37: 159 Allah, onların isnat ede geldiklerinden yücedir, münezzehtir.

Hangi dönemde ve kimler tarafından ileri sürülürse sürülsün Allah, birliğine, şanına yakışmayan her türlü inanç ve isnattan münezzehtir.[134] Yaratıp idare eden, ihtiyaçları gideren O'dur. Himayesine sığınılacak, ihtiyaçları gideren, yardımı istenilecek tek ve yegâne güç olan Allah'tır. Cehalet batağına batmış kimseler cahilleri sürekli cinci hocalar ve cinlerle korkutarak, aldatmaya çalışarak haktan saptırırlar. Ey Müslümanlar, hayrın menşei olan Allah'a itaat edin, şerrin menşei olan şeytanî işlere teşebbüs etmeyin; bunun dışında size hayır ve şer namına Allah dilemedikçe kimse bir

---

[133] Bkz. 6/100–101; 10/68
[134] Bkz. 25/1–2; 23/116–117

şey yapamaz. Bunu çok iyi kavramak gerekiyor ki anlatılan hurafelere inanılmasın.

❀ ❀ ❀

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾ فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ

بِفَاتِنِينَ ﴿١٦٢﴾ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾

37: 160 Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kulları bunlar gibi değil.

37: 161 Ne siz, ne de tapmakta olduklarınız,

37:162 Onun aleyhinde (hiçbir ferdi) **fitneye** (ve fesada) **sürükleyecek** (bir kudrette) **değilsinizdir.**

37:163 Meğerki kedisi cehenneme girecek kimse olsun.

Bir imtihan gereği şeytan kendisine verilen mühlet ile cahilleri emelleri doğrultusunda kullanarak düşüncesi kıt, ilmi az olanları çeşitli telkinlerle haktan saptırır. Fakat ilmî kritere sahip olan samimi kimseleri aldatamaz. İlahi vahiyle teyit edilen bir geçektir ki, şeytanın muttaki ve uyanık mü'minler üzerinde hiçbir hâkimiyeti yoktur.[135]

❀ ❀ ❀

وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ ﴿١٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ

الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾

37:164 Bizden kimse müstesna olmamak üzere her biri için malum birer makam vardır.

37:165–166 Biziz o saf saf dizilenler mutlak biz. Biziz o tesbih edenler de mutlak biz.

---

[135] Bkz. 6/112; 7/200–202; 15/ 39–42; 22/53; 26/221–222

Varlıklar arasında cüz'i iradeye sahip olan insanların dışında diğer varlıklar Allah'ın kanunlarının dışına çıkmayacak şekilde programlandıklarından, vazifelerini icrada aksaklık göstermeden yerine getiriyorlar. Ey insanlar, sizler de vahyin kontrolünde hayatınızı programlarsanız Rabbinizi en güzel şekilde tesbih etmiş olursunuz. Bu şuurlu tesbihlerinizle sizler takvada yücelirken, diğer varlıkların tesbihi Rabbe mutlak bir teslimiyet olduğundan sizler gibi bir terfileri söz konusu değildir.

Özgün ve özet bir ifadeyle inananlar imtihanın idrakiyle iyiliklerin yaşanması için gereken mücadeleyi vererek hakkın ikamesi için verdikleri mücadele ile Rablerini hakkıyla tesbih etmiş olurlar.[136]

❁ ❁ ❁

وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾ لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾ لَكُنَّا

عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾ فَكَفَرُوا بِهِ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

37:167 Hakikat (müşrikler evvelce) **şu kati sözü söylüyorlardı.**

37:168 "Eğer nezdimizde evvelki (ümmetlere inen)**lerden bir kitap olsaydı."**

37:169 "Elbet biz de Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kullarından olurduk."

37:170 Şimdi ise ona inanmadılar. İleride (küfürlerinin akıbetini) **bileceklerdir ya.**

Huysuz, dediğim dedik mütekebbirler, demagojik söylemlerle yapmak istemedikleri hususlarda önü alınmayacak kadar itiraz ve bahaneler öne sürerek gerçek yüzlerini gizlemeye çalışırlar. İlahi

---

[136] Bkz. 17/44; 37/1–4

davet karşısında münkirlerin itirazları Rab tarafından hep çürütülerek gerçek yüzleri ortaya koyulmasına rağmen ilahi davetten yine yüz çevirirler. Ama o gün itirazlar edip haktan yüz çevirenler hiçbir itiraz etme mecali bulamayıp başlarına gelecek elim azaba boyun eğeceklerdir.

Şu bir gerçek ki, iyiliğe hayran olup doğru olmak isteyen kimselere Allah yol gösterecek birilerini önlerine çıkarır. İsteklerinde samimi olanlar akl-ı selim ile düşünüp doğruyu yaşamaya gayret ederler. Samimiyetsizler ise doğruluktan, iyilikten bahsederek birilerine hoş görünme, beğendirme, itibar elde etme gibi hastalıklı yaklaşımlarla kendilerini aldatırlar. Allah, sözünde ve özünde samimi olanları hidayete erdirir. Tüm uyarı, tehdit ve teşviklere rağmen demagojik ve elastiki sözlerle iyilik ve doğruluk lafazanlığı yapanlar kendilerini aldatan kimselerdir.[137]

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾

37:171 Andolsun ki (peygamber olarak) **gönderilen kullarımız hakkında bizim geçmiş sözümüz** (vardır):

Bu âyet-i kerimeden şunu anlıyoruz. Hakkın müntesipleri sorumluluklarını şuurlu olarak yerine getirmeleri halinde bâtılı mağlup ederler. Fakat tevhidî doğrultuda mücadeleden uzaklaşırlarsa bâtıl onları mağlup eder. Bu siyasi bir mağlubiyettir. Bu mağlubiyet içerisinde olsalar bile mü'minler değerlerini koruyarak insanlığa doğruluğun, erdemin zaferini ilan ederler. [138]

❁ ❁ ❁

[137] Bkz. 6/157; 35/42
[138] Bkz. 24/55; 32/24

إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ وَإِنَّ جُندَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾

37:172 "Muhakkak onlar, behemehâl onlar mansur (ve muzaffer) **dirler."**

37:173 "muhakkak bizim ordumuz, herhalde onlara galebe edicidirler.

Bu âyetten anlıyoruz ki inananlar zaman zaman yenilgiye uğramış olsalar da iman ve amel noktasında Kur'ân'a uydukları müddetçe hayatları hep zaferle noktalanır. Bugün, eğer bâtıl hak ehlini yenmişse bu demektir ki Müslümanlar münkirlere karşı Kur'ân'la mücadelede gevşeklik gösterip sorumluluklarını yerine getirmediklerinden, bâtıl güçlenerek onlara galebe çalmaya başlamıştır.

Şu imtihan âleminde herhangi bir nedenden dolayı küfrün tahakkümü altında olmuş olsalar da bütün güçlerini kullanarak, Allah'a dayanarak, günün teknolojik imkânlarından yararlanmanın yollarını arayıp bâtıla karşı mücadele verdiklerinde, hezimete uğrasalar bile Rablerinin yanında üstündürler. Mü'minlerin, kaybetmiş gibi görülen şeylerin arkasında mutlak hikmetler ve alacakları ibretler vardır. Cennetten başka kaybedecek bir şeyi olmayanın gözü karadır ve cenneti kazanma uğrunda gücünce mücadelesini sürdürür.

Milletlerin, devletlerin doğuşlarına sebepler olduğu gibi batışlarına da sebepler vardır. Büyük gayretler sonucu Asr-ı Saâdet'in galibiyetinin akabinde rahatlamanın verdiği rehavetle, duraklama ve gerileme süreci başladı. Fırsat kollayan bâtıl geldi, onların yapmadığı işleri yaptı, ilerledi ve hâkim konuma geçti. Demek ki hakkın da bâtılın da maddi anlamda müntesiplerinin çalışmasına bağlı olsa da mağlubiyetten kurtulmak için Müslümanlar kadın-erkek

tevhidî mücadeleyi sürdürdüklerinde mağlup da olsalar üstündürler.[139]

❁ ❁ ❁

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتّٰى حِينٍ ﴿١٧٤﴾ وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾

37:174 Onun için (Habibim) **sen bir zamana kadar onlardan yüz çevir,**

37:175 Gözetle onları. Kendileri de (başlarına geleceği) **yakında göreceklerdir.**

Bu, tebliği bırak anlamına gelmez. Bilakis onlarla mücadeleyi ilmî üsluplarla sürdürerek İslâm'ı ihya etmeye tahsis edin; onların yaptıklarının hesabının günü geldiğinde sorulacağı haber verilerek mü'minler teselli edilip istikamet üzere yollarında yürümeleri teşvik ediliyor.

Müslümanların daima münkirlerin politikalarından haberdar olmaları, nasıl bir tez ve strateji geliştiriyorlar, nerden saldırıyorlar bilmeleri, basını, yayını takip etmeleri, onlara karşı her zaman hazır ve donanımlı olmaları gerekir. İman gücü ile vahyî verilerden haberdar olarak sorumluluklar yerine getirilseydi inandım diyenler bugünkü acınası duruma düşmezlerdi. Rabbimiz "onlara aldırma" diyor. Ama bâtıl insanları dâvasız kılacak o kadar çok meşguliyetler icat etmiş ki, en kolay, en tabiî sorumluluklarını dahi yerine getiremez olmuş insanlar. Dünyevileşmiş zihniyetlerle kaybettikleri haklarını da yine dünyevi beklentilerle elde etme mücadelesi veriyorlar. Mesela yıllardır bir başörtüsü meselesi gündemde tutularak, güya hak arama ruhsatı verilmiş gösterilerek gündem oluştup hem halklar meşgul edildi, hem duygular, idealler yozlaştırılarak onur ve vakarlar yok edildi. Müşrikler ne derse desin, ne kadar güçlü görünürse görünsün, ne kadar cazip sunumlarda bulunursa bulun-

[139] Bkz. 9/32–33; 17/81

sunlar, onlara meyletmeden, hak uğrunda birliği, bütünlüğü bozmadan kıyama kalkanlara Allah yardım eder.[140]

❁ ❁ ❁

أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾

37:176 Şimdi onlar çarçabuk bizim azabımızı mı istiyorlar?

Peygamberler inkârcıları gelecek azapla uyardıklarında bu sözde doğrucular ise hemen azabı başlarına getirmesini isteyerek alay ediyorlar. Azabın gecikmesinde birçok hikmetleri düşünebiliriz. Safların ayrılması, aralarında uyanacaklara fırsat verilmesi, iman edenlerin imanları bilenerek bu uğurda daha çok mücadele verip derecelerinin yükselmesini Cenab-ı Hak murad etmiş olabilir. Allah, sabr-ı cemil ile adaletini tahakkuk ettirir. Azap geldiği zaman da ondan kimse kurtulamaz. Hesapları görülür ve elim bir azaba maruz kalırlar.

Nitekim insanların ekserisi kızınca, öfkelenince hemen Allah ona haddini bildirsin, belasını versin isterler. Hâlbuki hemencecik istediği şey gelse, belki de acıyı en yoğun kendisi yaşayacaktır. Örneğin: çocuklarına kızarak yapılan intizarları Allah kabul etse bir düşünün! İyi ki Allah kendi kanunları ve iradesiyle hareket ediyor. İstenilen azabın gelmemesi de bu rahmete bağlıdır. Bu anlamda azabı istemek Allah'ın iradesine karışmak gibi de olabilir. İnananlar her şeyi Allah'tan bir hikmet üzere istemeliler.

Mesela Amerika, İsrail birkaç asırdır İslâm âlemine kan kusturuyorlar. İnananlar da ellerini Mevlalarına açıp onları kahhar ismiyle kahretmesi için yalvarıyorlar. Fakat her geçen gün azaplarının daha geniş çerçeveye yayılması yukarıdaki hikmetin tecellisi olabi-

---

[140] Bkz. 47/7

leceği gibi onlarla gereği gibi mücadele edilmediğinden dolayı bu sürecin uzaması söz konusu olabilir.[141]

❀ ❀ ❀

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ

حِينٍ ﴿١٧٨﴾ وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾

37:177 Fakat bu, onların bölgesine çökünce (gelecek tehlikelerle öteden beri) **korkutulan onların sabahı ne kötü** (olacak)**dır!**

37:178 Sen (Habibim) **bir zamana kadar onlardan yüz çevir.**

37:179 Gözetle (onları). **Onlar da göreceklerdir.**

Hiç kimse kötü bir güne uyanmak istemez. Her zaman insan yarın için güzel şeylerin düşünü kurar ve ona göre hesap yaparak sabaha uyanmayı ister. Sabah gecenin bitişidir, günün başlangıcıdır. Yani sizler ne kadar küfrederseniz edin, bu gecenin bir sabahı olacaktır. O sabahın aydınlığında nasıl her şey görünüyor ise sizler de bu karanlık dünyanızdan çıkacaksınız ve her şeyi açık ve net bir şekilde göreceksiniz.

Bu ayet inkârcıların yenilgiye uğrayacaklarını, cehalet ve zulmün kalkıp İslâm güneşinin ruhları aydınlatacağını ve bunu iki tarafın da gözleriyle görecekleri haber verilerek Müslümanlar motive ediliyorlar adeta. Nitekim bu âyetler indikten birkaç sene sonra Mekke'nin fethedildiği rivayet ediliyor. Bundan da anlıyoruz ki verilen müjde sadece ahirete yönelik değildir. Bu muştulara nail olmak için Müslümanların müşriklerin engellerine takılmadan,

---

[141] Bkz. 21/111; 26/202; 48/25

büyük bir umutla şuurlu direnişlerle mücadelelerini sürdürmeliler.[142]

❁ ❁ ❁

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾

37:180 Galebe sahibi Rabbin onların isnat etmekte oldukları vasıflardan yücedir, münezzehtir.

Kâfirler ne kadar güçlü ne kadar donanımlı olursa olsunlar Allah'ın gücüne karşı koyamazlar. İnananlar da Allah'a dayanır ve güvenirlerse münkirlere karşı mücadele vermekten kaçmaz, imandan aldıkları güçle onların yüreklerine korku salarlar. Allah'a dayanmayan, imanın bahşettiği gücün farkında olmayıp mücadele etmeyenler hem onların ekmeğine yağ sürüyor hem de onların gücünün altında eziliyorlar. Onların görünürde bir güçleri var ama galip gelecek olan Allah ve İslâm'dır. Eğer inanan kişiler olarak bu âyetler bizlere ümit vermiyorsa harekete geçirmiyorsa bu dini sahiplenme gibi bir ideal uğruna bedel ödeme fedakârlığına gidilmiyorsa, bu lafları etmek bizleri galip kılmaz. Bizleri galip kılacak faktörler Kur'ân'ı fikh etmek, ilmî metotlarla mücadele edip bedel ödemektir. Müslümanlar üstlerine düşen görevi yaptıktan sonra gerisi Allaha kalmıştır. Çalışmak kullardan başarı Allah'tandır. Mağlup edilmesi mümkün olmayan, izzet sahibi olan Rabbe güvenilsin yeter ki.[143]

❁ ❁ ❁

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

37:181 Gönderilen (bütün) **peygamberlere selam,**

---

[142] Bkz. 9/14, 120
[143] Bkz. 37/172–173

37:182 Ve âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

İnsan kendi iç dünyasında Rabbiyle olan muhabbette eğer güvenlik veren selamı almışsa, içerisine sindirmişse hiçbir şey onu yolundan döndüremeyecektir. Ona korku da yoktur. Bu selam o peygamberlerin yapmış oldukları mücadelelerine karşı verilen bir onur belgesidir. Artık onlar güven ve emniyet içerisinde bulunacak bahtiyar kimselerdir.

Kim Allah'ın verdiklerini istediği şekilde kullanırsa o da Rabbine gerçek mânâda hamdetmiş olur.

İslâm'ı yaşamak bütün nimetlerin şükrünü eda etmektir, Çünkü her şey İslâm'la anlam buluyor ve onunla gereği gibi değerlendirilebiliyor. Allah, mü'minlerini yücelterek, motive edecek, harekete geçirecek teşvikleri yapmakta, gönüllerini mesrur edecek müjdeler vermektedir. Bütün bunları takdir edip hamd edenlerin velisi Allah'tır. Bütün noksanlardan münezzeh olan Rabbe, selamete erdirecek mesajını getiren, anlayıp yaşamamız için gereken mücadeleyi veren peygamberlere selam olsun. Bütün bunları rahmeten yapan ise Allah'tır. O halde başka ilahların önünde eğilmeyin, yalnız O'na hamd ve kulluk edin. Bu sayede hem dünyanızı hem de ahiretinizi imar ederek esenliğe, güvenliğe ereceksiniz.[144]

Hamd bizleri İslâm'la şereflendiren Allah'a! Allah'ım, şükrünle şâd eyle gönüllerimizi, şahadete şahid kıl. Ölüm gelinceye kadar istikamet üzere yürümek için bizlere yardım et!

[144] Bkz: 10/10

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SÂD SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre, adını birinci ayetteki Sâd harfinden almıştır, 88 ayettir.

Sûre, Hz. Davud, Hz. Süleyman ve Hz. Eyyub'un hayatını konu edinerek, Hz. Muhammed'i müşriklere karşı dirençli, sabırlı mücadelesinin sonucu olarak, zafer müjdesi ima ederek hem teselli hem de motive ediyor.

❀ ❀ ❀

صٓ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾

38: 1 Sâd... O şanlı, şerefli Kur'an'a yemin ederim ki,

38: 2 (Hal) **küfredenler**(in iddia ettikleri gibi değildir). **Bilakis** (onların dışı boş) **bir onur,** (içi ise tam) **bir tefrika içindedir.**

Her sûrede olduğu gibi mukattaa harfiyle başlayan ayetlerde hem Kur'an'ın şanından bahsedilir hem de ona tabi olanların şan ve şerefe nail olacakları anlatılır. Ne var ki ikna edici bütün delil ve teşvik edici davete rağmen münkirlerin gururdan eğilmez boyunları; çünkü bu Kur'an (zikir) hak ve adaletle bağdaşmayan, insanlık onuruna yakışmayan tutum ve davranışlardan arındırıp temiz bir hayata kavuşturan tavsiyelerde bulunur.

Kur'an, nasihatler yapar ve unutulanları hatırlatıp gaflete karşı uyaran bir zikirdir.

Kâfirler yapılan ikaz ve ihtardan hoşlanmadıklarından, bencillik duygularının verdiği halet-i ruhiye ile gururun körelttiği körlükle inatla inkârlarına devam ederler.[145]

❁ ❁ ❁

كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَوْا وَلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾

38: 3 Biz kendilerinden evvel nice ümmet(ler)**i helâk ettik. O zaman** (ne) **çığlıklar kopardılar. Hâlbuki** (o vakit, azaptan kaçıp) **kurtulma vakti değildi...**

Daha önce peygamberlerine karşı gelen kavimler, başlarına gelen belayı nasıl savamadı iseler, siz de savamazsınız, diye Resulullah'a karşı direnen müşrikler ihtar edilerek; fırsat ellerinde iken ilahi daveti kabul ederek başlarına gelecek büyük beladan kurtulmaları için rahmeten bir daha, bir daha uyarılıyorlar.

❁ ❁ ❁

---

[145] Bkz. 2/206; 21/10

وَعَجِبُوٓا۟ أَن جَآءَهُم مُّنذِرٌ مِّنْهُمْ ۖ وَقَالَ ٱلْكَٰفِرُونَ هَٰذَا سَٰحِرٌ كَذَّابٌ ۝٤ أَجَعَلَ ٱلْءَالِهَةَ إِلَٰهًا وَٰحِدًا ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَىْءٌ عُجَابٌ ۝٥

38: 4 O kâfirler içlerinden (kendilerinin başına çökecek) **tehlikeleri bildiren** (bir peygamber) **geldiğine şaştılar; "Bu, de-di**(ler), **bir büyücü, bir yalancıdır;"**

38: 5 "O, (bütün) **Tanrıları bir tek Tanrı mı yapmış? Bu, cidden acayip bir şey!"**

Kur'an, münkirlerin alaycı, inatçı, gururlu, acımasız, incitici tıynetlerini açıklar.

Bir insan, yakınlarından olsun, sosyal hayatın içerisinde bulunsun ve tanınsın da onun nasıl biri olduğu bilinmesin veya iyiliği kötülüğü hakkında hiç konuşulmasın. İşte bu münkirler de aralarından Peygamber olarak seçilen; kendilerini bir olan Allah'ın dinine (İslâm'a) çağıran Hz. Muhammed'in en ufak bir yalanına, söz cambazlığına (sihir) rastlamamışlardı. Buna rağmen ona verilen bu şerefli unvanı çekemeyip hasetlerinden, kibirlerinden dolayı onun peygamberliğini kabul etmemekte diretiyorlardı. Oysaki daha önceki peygamberlerin de aynı davetle geldiklerini az çok biliyorlardı. Ama onlar, edindikleri birçok tanrıyla kendi istedikleri gibi kurallar koyup uygulayabiliyorlar ve her bir tanrıyla bir işlerini yürütebiliyorlardı. Hz. Muhammed ise onları, yanlı uygulamalarının meydana getirdiği kaos, zulüm ve haksızlıktan kurtaran ve bir olan Allah'ın yasasına uymaya ve sorumluluklarını yerine getirmeye davet ediyordu. Ama her bir ilahı paravan olarak kullanıp emel ve arzularına göre yaşamak isteyenlerin işlerine gelmediği için kabul etmedikleri gibi davetçiyi karalayarak söylemleri üzerinde şüphe ve istifham yaratarak diğer insanların da iman etmelerine

engel olmaya çalışıyorlardı. Bu inatçı ve zorba tavırlarıyla başlarına gelecek bir azabı davet ederler ancak.[146]

❀ ❀ ❀

وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ اَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلٰٓى اٰلِهَتِكُمْ ۚ اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ

يُّرَادُ ۚ ﴿٦﴾ مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِى الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ ۚ اِنْ هٰذَآ اِلَّا اخْتِلَاقٌ ۚ ﴿٧﴾

ءَاُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا ۭ بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِّنْ ذِكْرِىْ ۚ بَلْ لَّمَّا يَذُوقُوا

عَذَابِ ﴿٨﴾

38: 6 Onların elebaşlarından bir güruh (birbirine): **"Yürüyün, ma'butlarınıza** (ibadette) **sebat edin. Şüphesiz ki arzu edilecek olan budur" diyerek kalkıp gitmiştir.**

38: 7 "Biz bunu diğer dinde işitmedik. Bu, uydurmadan başkası değildir."

38: 8 "O Kur'an, aramızdan ona mı indirilmiş?!" Hayır, onlar benim vahyimden şüphededirler. Hayır, onlar benim azabımı henüz tatmadılar.

Bu ayetler, ileri gelenlerin hangi zihniyetle inkâr ettiklerini açıklıyor. Bölesi zalim liderler ve ileri gelenler işlerini hep piyonlarıyla yürütürler ama işin ucunun kendilerine dokunacağını hissettiklerinde hemen tebaalarını toplayıp hamasi duygularını kabartarak gövde gösterisinde bulunurlar. "Pes etmeyin, ilahlarınıza sarılın!" diyerek onların duygularını galeyana getirirler. Bütün bunları, Hz. Peygamberin şahsında yaptığı davete muhalif oldukları için yapıyorlardı. Çünkü bu, mesajın onların sıkı sıkıya sarıldıkları

---

[146] Bkz. 18/56; 21/5; 36/69

geleneklerine ters düşmesinden ve ululadıklarına dokunmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle İslâm davetçilerine karşı sürekli bir komplo ve düşmanlık içerisindedirler.

❀ ❀ ❀

أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ ٱلْعَزِيزِ ٱلْوَهَّابِ ﴿٩﴾ أَمْ لَهُم مُّلْكُ
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ فَلْيَرْتَقُوا۟ فِى ٱلْأَسْبَابِ ﴿١٠﴾

38: 9 Onların nezdinde O yegâne galip, (peygamberliği ve her şey'i dilediğine) **ihsan eden Rabbinin rahmet hazineleri mi var yoksa?**

38: 10 Yahut o göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan şeylerin mülk(-ü tasarruf)**u onların mı? Öyle ise sebeplerine yapışarak göğe yükselsinler!**

Müşrikler, bekledikleri peygamberlik unvanının Hz. Muhammed'e verilmesini bir türlü kabullenemiyorlardı. Böyle bir görev verilecekse büyüklerden, ululadıkları kimselerden birine verilmeliydi diyerek, inkârlarında inatlaştıkları gibi davetçilere karşı da şirretleşirler.

Akıllarını heva, hırs, kibir ve çekememezlikle köreltenler, kendilerini uyaranlara teşekkür edeceklerine; uyarıların ne amaçla yapıldığını, kime ve neye davet ettiklerini anlayıp dinlemeden, düşünmeden, önyargıdan oluşan taassupla hemen reddederler. Öyle ki kimin peygamber olacağına karar verme yetkisinin kendilerine ait olduğunu iddia edecek kadar Allah'ın işine karışarak cüretkâr davranırlar. Allah ise onların bu cahili çıkışlarına meydan okuyarak böyle bir şeye güçleri yetebilecekse "sebeplere sarılıp göğe yükselsinler" buyurarak, böyle bir şeyi asla başaramayacakları hususunda uyararak, akıllarını başlarına alıp hakkı inkâr inatlarından vazgeçmeleri ihtar ediyor.

جُندٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِّنَ الْأَحْزَابِ ﴿١١﴾

38: 11 (Onlar) **derme çatma partilerden** (mürekkep) **öyle bir ordudur ki işte şurada hezimete uğratılmış**(lar)**dır.**

Bu ayetler, müşrikler iman edenlere karşı diğer kendi gibi gruplarla ittifak ederek bir güç oluştursalar da Allah'ın gücüne asla karşı koyamazlar. Vakti geldiğinde Allah onları maddi-manevi hezimete uğratır.

Ey İnananlar! Küfre karşı koyacak gücünüz olmadığında, sabrederek, tebliğ görevini sürdürerek, onurlu duruş ve davranışlarla gönülleri fethetmeye çalışarak, mevcut şartlara göre bir strateji geliştirerek, temkinli, tedbirli hareket etmeye devam edin! Bilin ki Yüce Allah kararlarını kullarının taleplerine göre vermez. O, dilediği zaman dilediği şekilde münkirlere hak ettikleri cezayı verir. Öyleyse siz münkirlerden gelecek eza ve cefa sebebiyle geri adım atmayın. Sonunda kazanan, yardım ve zafere eren sizler olacaksınız.

❁ ❁ ❁

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ ﴿١٢﴾ وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ
وَأَصْحَابُ لْئَيْكَةِ أُولَٰئِكَ الْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾ إِن كُلٌّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ
عِقَابِ ﴿١٤﴾ وَمَا يَنظُرُ هَٰؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَّا لَهَا مِن فَوَاقٍ ﴿١٥﴾

38: 12-13 Onlardan evvel Nuh kavmi, Âd ve kazıklar sahibi Fir'avn, Semud, Lût kavim(ler)**i ile Eyke yâranı da** (peygamberlerini) **tekzip etmiş**(ler)**di. İşte o partiler**(in akıbeti)**!**

38: 14 Onların her biri, başka değil, gönderilen (o peygamber)**leri tekzip etti**(ler) **de** (bu yüzden onlara) **azabım hak oldu.**

38: 15 Bunlar da iki sağım aralığı kadar bile gecikmeyecek bir tek korkunç sesten başkasını gözetmiyor(lar).

Bahsi edilen bu kavimlerin sayıca ve silahça kendilerinden çok daha güçlü olduklarını ve buna rağmen helak olduklarını bilip aralarında dile getiriyorlardı. Tıpkı bizlerin tarihi okuyup bildiğimiz gibi...

Allah da Resul'üne ve Müslümanlara eza eden bu zalimlere, kavimlerin başlarına gelenleri anlatarak onları tehdit edip toparlanmalarını hatırlatıyor.

Bununla adeta "Nush ile uslanmayanı etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir." Kabilinden nasıl olsa ilahi azaba karşı koyamayacağınıza göre aklınızı başınıza alın denmektedir.

Küfür tek milletir. Karşılarında ciddi bir güç görmeyinceye ve başlarına bir bela gelmeyinceye kadar sinmezler.

Kör bir inat ve gururla sultalarından aldıkları güçle, Allah'ın verdiği süre dolana kadar uyarı ve öğütlere kulak vermezler.

❁ ❁ ❁

وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

38: 16 (Şöyle) **dediler: "Ey Rabbimiz, hesap gününden evvel bizim amel defterimizi acele ver** (de görelim)."

Yapılan bu kadar uyarı ve tehditlere rağmen hâlâ ilahi azapla alay ediyorlar ve tehdit edilen azabın hemen gelmesini istiyorlar. Düşünme ve algılama kabiliyetlerini küfürle örttüklerinden, geçmiş kavimler de hemen helak edilmemiştir. Allah, sabırlı ve merhametli olduğundan bir imtihan ve hikmet gereği mühlet veriyor. Eğer

böyle olamasaydı onlara göz açtırmazdı ve kimsenin de tövbeye fırsatı olmazdı.[147]

❀ ❀ ❀

اِصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوٗدَ ذَا الْاَيْدِ ۚ اِنَّهٗۤ اَوَّابٌ ﴿١٧﴾ اِنَّا
سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهٗ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ
مَحْشُورَةً ۖ كُلٌّ لَّهٗۤ اَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهٗ وَاٰتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ
الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾

38: 17 (Habibim) **onlar ne derlerse sabret. Kulumuzu, o kuvvet sahibi Dâvud'u hatırla. Çünkü o, daima** (Allah'ın rızasına) **dönen bir** (zat) **idi.**

38: 18 Gerçek biz dağları (kendisine) **müsahhar kıldık ki bunlar akşamlayın ve kuşluk vakti onunla birlikte durmayıp tespih ederlerdi.**

38: 19 Gerçek biz dağları (kendisine) **müsahhar kıldık ki bunlar akşamlayın ve kuşluk vakti onunla birlikte durmayıp tespih ederlerdi.**

38: 20 Onun mülkünü de kuvvetlendirdik. Ona hikmet ve fasl-ı Kitap verdik.

Allah, bu ayetlerde Davud'un (a.s) münkirlere karşı direncini, azmini, sabrını haber vererek Resulünü ve mü'minlerini yüreklendiriyor.

Kur'an bütünlüğü ve hayatın seyri içerisinde kendilerinin iyiliğini, felahını ve geleceğini düşünen peygamberlere ve mü'minlere

---

[147] Bkz. 35/45

karşı münkirler, olmadık eza ve cefayı çektirmiş ve çektirmektedirler. Ama Allah'ın mü'minleri her şart ve ortamda samimi, ilmi gayretler gösterdiklerinde, ilahi bir lütuf olarak güçlü ve cesaretli kılacak bir hikmete nail olurlar. Hz. Davud'la beraber diğer varlıkların tesbihinden bunu anlıyoruz. Diğer bir ifadeyle Kur'ân'ı fıkhederek gücünce amel etmeye çalışanlar Allah'ı hep tesbih etmiş olduklarından, hikmetlere de nail olurlar diye düşünüyoruz.

❀ ❀ ❀

وَهَلْ اَتٰيكَ نَبَؤُا الْخَصْمِ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾ اِذْ دَخَلُوا عَلٰى
دَاوٗدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ ۚ خَصْمَانِ بَغٰى بَعْضُنَا عَلٰى بَعْضٍ
فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَآ اِلٰى سَوَآءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ اِنَّ
هٰذَآ اَخِى لَهٗ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِىَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ اَكْفِلْنِيهَا
وَعَزَّنِى فِى الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ اِلٰى
نِعَاجِهٖ ۜ وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَآءِ لَيَبْغِى بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ اِلَّا الَّذِينَ
اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ ۗ وَظَنَّ دَاوٗدُ اَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ
رَبَّهٗ وَخَرَّ رَاكِعًا وَاَنَابَ ﴿٢٤﴾ فَغَفَرْنَا لَهٗ ذٰلِكَ ۗ وَاِنَّ لَهٗ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى
وَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٢٥﴾

38: 21 Sana o davacıların haberi geldi mi? Hani onlar duvardan mescide tırmanmışlardı.

38: 22 O vakit Dâvud'un karşısına girivermişlerdi de o, bunlardan telâşa düşmüştü. "Korkma, dediler, (biz) **iki davacı**(yız). **Birimiz öteki**(nin hakkına) **tecavüz etti. Şimdi sen aramızda adaletle hükmet. Aşırı gitme. Bizi doğru yolun ortasına çıkar."**

38: 23 (İçlerinden biri): **"Şu benim biraderimdir. Onun doksan dokuz dişi koyunu var. Benim ise bir tek dişi koyunum var. Böyle iken "Onu bana ver** (de bakayım)" **dedi, mücadelede beni yendi."**

38: 24 (Davud) **dedi: "Andolsun ki o, senin dişi koyununu kendi dişi koyunlarına** (katmak) **istemesiyle sana zulmetmiştir. Gerçek** (mallarını birbirine) **katıp karıştıran** (ortak)**ların çoğu mutlaka birbirine haksızlık eder. İman edip de güzel güzel amel** (ve hareket)**lerde bulunanlar müstesna.** (Fakat) **bunlar da ne kadar azdır." Dâvud sandı ki biz kendisine mutlaka bir azap** (suikast) **hazırladık. Bunun üzerine o, rabbinden setr** (ü himaye) **edilmesini istedi, rükû' ile yere kapanıp** (Allah'a) **döndü.**

38: 25 Biz de onu salih (bir zat olarak) **intihap ettik. Nezdimizde onun muhakkak bir yakınlığı ve bir akıbet güzelliği vardır.**

Bu ayetten anladığımız; hüküm verme makamında olanlar adaleti hassasiyetle gözetmeli, güçlünün yanında olmamalıdırlar.[148]

Kimi baskın güçler edebi lafazanlıklarla kendilerini çok iyi savunarak veya avukat tutarak haklı gösterip zayıfın hakkını gasp edebiliyorlar. Bu durum dikkate alınarak şahit, savcı soruşturmasıyla mevzu açıklığa kavuşturulmadan karar verilmemelidir. İkinci

---

[148] Bkz. 21/79

önemli bir husus; iş ortaklıklarında da taraflar birbirlerinin haklarını gözetmede Allah'a verecekleri hesabı dikkate alarak hareket etmelidirler. Aralarında anlaşmazlıklar çıktığında mahkemeye giderek meselelerini halletmenin yolunu aramalılar.[149] Ne var ki cahili toplumda, adaletin uygulanmadığı sistemlerde çoğunlukla insanlar Allah'a vereceği hesabı hesap etmediklerinden, güçlüler haklı, mazlumlar hep mağdur edilirler. Böylesi toplumlarda karar verme merciinde olanlar ve aralarını bulmak için hakeme gidenler bütün samimiyetleriyle doğru konuşarak adaletin sağlanmasına dikkat etmeliler. Bundan sonra bilmeden de olsa bir haksızlık yapmış olmanın verdiği duyguyla Rablerinden af dileyip kendilerini doğruluk, adalet ve iyilikte muvaffak kılmasını niyaz etmeliler.

Ayetin de ifade ettiği gibi "Bağy" sahip olunan bütün imkânlara, mal, mülklere rağmen hâlâ diğer insanların haklarına, mal ve mülklerine göz dikerek onların ellinden bu haklarını, mal ve mülklerini almak için değişik usullere başvurma girişim ve çabalarına denir. Bu çabalar fiili zorbalık biçiminde olacağı gibi kıssada ifade olunduğu gibi "ikna etme" "kitabına uydurma" biçiminde veya bazı politik oyunlar biçiminde de olabilir.

❁ ❁ ❁

يَا دَاوُۥدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِى الْأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا
تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ۖ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

38: 26 Ey Dâvud, biz seni yeryüzünde bir halife yaptık. O halde insanlar arasında hak (ve adalet)**le hükmet.** (Hükmünde)

[149] Bkz. 2/188; 4/35-58-135; 5/8; 6/152

heva (ve heves)e (hissiyatına) **tâbi' olma ki bu, seni Allah yolundan saptırır. Çünkü Allah yolundan sapanlar** (yok mu?) **hesap gününü unuttukları için onlara pek çetin bir azap vardır.**

Hak, hukuk ve hakkaniyeti gözetmek için hem şuur, hem zikir uyanıklığı, hem de en ufak bir taraf tutma gibi bir zafiyetten şiddetle sakınmak lazımdır.

Cahiliye ortamında ise mü'minler, güvendikleri, şuurlu kimseler arasında meselelerini muhakeme ederek rablerinden yardım isteyerek halletmeye çalışmalılar. Ve olabilecek kusurlar için de bağışlanma dilemeliler. Tövbe sadece günahlar için değil, gelebilecek kusur ve günahların önlenmesi, istemediğimiz halde gaflet ile meydana gelen hususlar için de yapılır. Tövbe her halükârda zikir ve temizlenme ameliyesidir.

❁ ❁ ❁

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَآءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ۚ ذٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ
فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾

38: 27 O göğü, o yeri ve bunların arasında bulunan şeyleri biz boşuna yaratmadık. Bu, o küfredenlerin zannıdır. Bu yüzden küfredenlere ateşten helak vardır.

Bu ayet, hayata behâim varlıklar gibi gelip gideceğiz diyenlere verilen bir cevaptır. Eğer gerçekten hayatın ve varlıkların anlamı yoksa neden bu kadar mükemmel ve muhteşem varedilen, bir damla sudan meydana gelen, hayatı anlayan, hayata anlam katan insan yaratılsındı?!

İnsan yeryüzü halifeliği ile hayata, eşyaya anlam katmaktadır. Bunun yolu da halifeliğine, yani Allah'ın ahkâmına muhalif olmadan yaşamasına bağlıdır. M. Esed; "Evrenin -özellikle insan hayatının- bir anlam ve amaç ile yaratıldığı inancının bilinçli olarak

reddedilmesi, kaçınılmaz -bazen de fark edilmez- şekilde bütün ahlaki değerlerin reddine, ruhsal/manevi körlüğe ve sonuçta öteki dünyada azabın hak edilmesine yol açar." diyor

İnsanın vazifesi Allah'a "kulluk" etmek iken, hayatının devamı için de ona gerekli ihtiyaçlarının verilmesi ve "doğru yolu" bulabilmesi için lüzumlu tüm yardımlar yapılmıştır. İnsan hem Rabbine karşı kulluk vecibelerini hem de tabiattan gerektiği gibi yararlanmak için gerekli akıl, idrak ve irade ile teçhiz edilmiştir. İnsan kendine bahşedilenleri geliştirdiği oranda tükenmeyen, sonsuz rahmet-i ilâhiyenin lütfundan yararlanma şansına sahiptir. İşte insan sahip olduklarını hangi amaçla kullanacağı hususunda imtihan edilmektedir. Dolayısıyla hiçbir şey boşuna yaratılmamıştır. İnsan, tüm varlıklar arasında imtihana tabi tutulan, tercihine göre yol alan tek varlıktır. Bu gerçeği kör olmayan iman sahipleri anlar.[150]

❀ ❀ ❀

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ
نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا
آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾

38: 28 Yoksa biz iman edip de güzel güzel amel (ve hareket) **edenleri yeryüzünde fesat çıkaranlar gibi mi tutacağız? Yahut** (Allah'tan) **korkanları doğru yoldan sapanlar gibi mi sayacağız?**

---

[150] Bkz. 23/115; 29/2-64; 30/8

38: 29 (Bu Kur'an), **ayetlerini iyiden iyi düşünsünler, temiz akıl sahipleri ibret alsınlar diye sana indirdiğimiz feyz kaynağı bir kitaptır.**

Gerçekten insan başıboş yaratılmış olsaydı, peygamberlere de kitaplara da gerek kalmaz, iman ve küfür arasında imtihana tabi tutulmazdı.

Halifelik gibi önemli bir sorumlulukla yaratıldığı halde, kâinat ve ilahi kitap üzerinde selim akılla düşünmeyip hilafına hareket edenler imansız; gereği gibi okumayanlar da sırtına kitap yüklenmiş merkeplerdir.[151]

❀ ❀ ❀

وَوَهَبْنَا لِدَاوُۥدَ سُلَيْمٰنَ ۚ نِعْمَ الْعَبْدُ ۖ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿٣٠﴾ اِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ
الصّٰفِنَاتُ الْجِيَادُ ۙ ﴿٣١﴾ فَقَالَ اِنِّٓى اَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّىْ ۚ
حَتّٰى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾ رُدُّوهَا عَلَىَّ ۖ فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ
وَالْاَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمٰنَ وَاَلْقَيْنَا عَلٰى كُرْسِيِّهٖ جَسَدًا ثُمَّ اَنَابَ
﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِىْ وَهَبْ لِىْ مُلْكًا لَّا يَنْۢبَغِىْ لِاَحَدٍ مِّنْ بَعْدِىْ ۚ اِنَّكَ
اَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾ فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِىْ بِاَمْرِهٖ رُخَآءً حَيْثُ اَصَابَ ۙ
﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّآءٍ وَّغَوَّاصٍ ۙ ﴿٣٧﴾ وَاٰخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِى

---

[151] Bkz. 30/58; 35/32; 57/16; 62/5

الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَٰذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِنَّ لَهُ

عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٠﴾

38: 30 Biz Dâvud'a (oğlu) **Süleyman'ı ihsan ettik.** (Süleyman) **ne güzel kuldu! Çünkü o,** (tespihte, zikirde ve bütün vakitlerinde) **daima** (Allah'a) **dönen** (bir zat) **idi.**

38: 31 Hani ona öğleden sonra bir ayağını tırnağı üstüne dikip üçayağının üzerinde duran süratli koşu atları gösterilmişti de,

38: 32 "Gerçek ben, mal (yani at) **sevgisine** (sırf) **Rabbimi zikretmek için düştüm" demişti. Nihayet** (bu atlar) **perdenin arkasına gizlenmiş**(ler) **di.**

38: 33 (Dedi ki:) **"Onları bana döndürün." Hemen ayaklarını, boyunlarını okşamaya, taramaya başladı.**

38: 34 Andolsun biz, Süleyman'ı imtihan da ettik: Tahtının üstüne bir ceset bırakıverdik. (Nice günlerden) **sonra o, yine** (eski haline) **döndü.**

38: 35 Dedi ki: "Ey Rabbim, beni yarlığa. Bana öyle bir mülk (-ü saltanat) **ver ki o, benden başka hiçbir kimseye lâyık olmasın. Şüphesiz bütün muratları ihsan eden Sensin, Sen."**

38: 36 Bunun üzerine biz de ona rüzgârı müsahhar ettik ki bu, onun emriyle, onun dilediği yere yumuşacık akar giderdi.

38: 37 Şeytanları (onlardan) **her bina ustasını, her dalgıcı,**

38: 38 (Yine onlardan) **bukağılarla bağlanmış olan diğerlerini de** (emrine râm ettik).

38: 39 (Dedik ki:) **"Bu, bizim vergimizdir. Artık** (dilediğine) **hesapsız ver yahut tut** (kıs)."

38: 40 Şüphe yok ki indimizde onun mutlak bir yakınlığı ve dönüp geleceği yer güzelliği de vardır.

Peygambere iman etmemekte ısrar edip düşmanlıklarını artıranlara karşı Hz. Süleyman'a bir takım çok özel lütuflar verildiği gibi Hz. Muhammed'e de sadık, salih arkadaş ve Kur'ân gibi bir mucize verildiğini hatırlatarak tesellide bulunup motive ediyor Allah. Onun, dünyada sahip olduğu nimetler Rabbine şükrünü artırıyor. Yani onları İslâm'ı yayma ve hâkim kılma yolunda tasarruf ediyor. Bu anlamda, illa Hz. Süleyman gibi nimetlere sahip olmaya gerek yok demez isek de, herkes sahip olduklarını bu duyarlılıkla değerlendirirse dünyada hiçbir şeyle kıyaslanamayacak kadar istediği şeyin en güzeline ebediyette sahip olacaktır.[152]

Servet, zikir uyanıklığı içerisinde olmayan birçok insanı giderek dünyevileştirerek, belki kötüye kullanmasını veya daha yüksek değerlere yönelmesini engelleyebiliyor. Servet, statü, kariyer vs. sahip olunan veya isteyip de sahip olunmayan her şeyi bir imtihan vesilesi görüp Rabbin rızasını kazanma uyanıklığı içerisinde olmaya çalışmak gerekir.

❁ ❁ ❁

وَاذْكُرْ عَبْدَنَآ اَيُّوبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهٗٓ اَنِّى مَسَّنِىَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ اُرْكُضْ بِرِجْلِكَ هٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهٗٓ اَهْلَهٗ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرٰى لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿٤٣﴾ وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهٖ وَلَا تَحْنَثْ اِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿٤٤﴾ وَاذْكُرْ عِبَادَنَآ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ اُولِى الْاَيْدِى وَالْاَبْصَارِ

---

[152] Bkz. 2/102; 27/15-44

﴿٤٥﴾ إِنَّآ أَخْلَصْنَٰهُم بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى ٱلدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِندَنَا لَمِنَ
ٱلْمُصْطَفَيْنَ ٱلْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ وَٱذْكُرْ إِسْمَٰعِيلَ وَٱلْيَسَعَ وَذَا ٱلْكِفْلِ ۖ وَكُلٌّ
مِّنَ ٱلْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾ هَٰذَا ذِكْرٌ ۗ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَـَٔابٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّٰتِ
عَدْنٍ مُّفَتَّحَةً لَّهُمُ ٱلْأَبْوَٰبُ ﴿٥٠﴾ مُتَّكِـِٔينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَٰكِهَةٍ
كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾ وَعِندَهُمْ قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ أَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾ هَٰذَا مَا
تُوعَدُونَ لِيَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُۥ مِن نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾

38: 41 Kulumuz Eyyub'u da an. Hani o, Rabbine şöyle nida etmişti: "Hakikat, şeytan beni yorgunluğa (meşakkate) **ve azaba** (hastalığa) **uğrattı.**

38: 42 Ayağınla vur (yere dedik). **İşte hem yıkanacak, hem içecek soğuk** (bir su).

38: 43 Ona hem ehlini, hem onlarla beraber bir mislini, bizden bir rahmet ve temiz akıl sahipleri için de bir ibret olmak üzere bağışladık.

38: 44 "Eline bir demet sap al da onunla vur. Yemininde durmazlık etme!" (dedik.) **Biz onu hakikaten sabırlı bulduk. O, ne güzel kuldu! Hakikat o, daima** (Allah'a) **dönen** (bir zat) **idi.** [153]

38: 45 Kuvvetlerin ve basiretlerin sahipleri olan kullarımız İbrahim'i, İshak'ı, Ya'kub'u da an.

---

[153] Bkz. 2/224; 21/83-84

38: 46 Çünkü biz onları katkısız (şaibesiz) **bir hasletle -ki** (bu dâima) **yurt**(ları)**nı hatırlama**(ları ve onun için çalışmaları)**dır- halis** (insanlar) **yaptık.**

38: 47 Çünkü onlar bizim indimizde cidden seçkinlerden, hayırlı (salihlerden) **idi.**

38: 48 İsmail'i, Elyesa'ı, Zülkifli de an. (İşte) **bütün bunlar hayırlı** (insan)**lardı.**[154]

38: 49 Bu, (peygamberler için bir şeref ve) **bir zikr**(-i cemil)**dir. Takvaya erenlerin dönüp varacağı yer de elbette güzel** (bir merci)**dir:**

38: 50 Adin cennetleri. Onlar için bütün kapılar tastamam açılmıştır.

38: 51 İçlerinde yaslanıp kuruluculardır onlar, orada birçok yemiş(ler)**, içecek**(ler) **isteyecekler.**

38: 52 Yanlarında da gözlerini yalnız (zevcelerine) **dikmiş, bir yaşıt** (dilberler) **vardır.**

38: 53 İşte hesap günü için size vaad olunagelen şey(ler) **bunlardır.**

38: 54 Şüphe yok ki bu, bizim bitip tükenmeyecek rızkımızdır.

Sâd ve Sâffât sûresinde ondan fazla yerde, iman edip Rabbine ihlâsla teslim olanlar selam ve rahmetle anılmış, bahtiyar kimseler oldukları müjdelenmiştir. İnsanın iyi veya kötü anılması ikinci ömürleri olarak devam eder. Bu nedenle Kur'ân, Müslümanları, yaptıkları işlerin salih olması ve Rablerinin rızasını gözeterek yapmaları hususunda sık tekrarlarla uyarır.[155]

❁ ❁ ❁

---

[154] Bkz. 6/85-86; 19/56-57; 21/85-86; 37/123

[155] Bkz. 2/112; 31/22

هٰذَاۜ وَاِنَّ لِلطّٰغِيْنَ لَشَرَّ مَاٰبٍ ﴿٥٥﴾ جَهَنَّمَ ۚ يَصْلَوْنَهَا ۚ فَبِئْسَ الْمِهَادُ
﴿٥٦﴾ هٰذَاۙ فَلْيَذُوْقُوْهُ حَمِيْمٌ وَّغَسَّاقٌ ۙ ﴿٥٧﴾ وَّاٰخَرُ مِنْ شَكْلِهٖٓ اَزْوَاجٌ ؕ
﴿٥٨﴾ هٰذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ ۚ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ ؕ اِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾
قَالُوْا بَلْ اَنْتُمْ ۖ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ ؕ اَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوْهُ لَنَا ۚ فَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾ قَالُوْا
رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِى النَّارِ ﴿٦١﴾ وَقَالُوْا مَا لَنَا لَا
نَرٰى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِّنَ الْاَشْرَارِ ﴿٦٢﴾ اَتَّخَذْنٰهُمْ سِخْرِيًّا اَمْ
زَاغَتْ عَنْهُمُ الْاَبْصَارُ ﴿٦٣﴾ اِنَّ ذٰلِكَ لَحَقٌّ ۢ تَخَاصُمُ اَهْلِ النَّارِ ﴿٦٤﴾

38: 55 Bu, (ehl-i cennete mahsustur). **Azgınların gideceği yer ise muhakkak en kötü** (bir merci)**dir:**

38: 56 Cehennem! Onlar buraya girecekler. Artık ne kötü döşektir o!

38: 57 İşte o azabı, (evet) **onu tatsınlar** (ki bu) **kaynar su ve irindir.**

38: 58 O şekilden başka daha diğer nev'i (azap)**lar da vardır.**

38: 59 İşte şu(nlar dünyada) **körü körüne maiyyetinize koşup giren güruhtur. Onlar rahat** (huzur) **görmesinler. Çünkü onlar** (bihakkın) **o ateşe gireceklerdir.**

38: 60 (Tâbi' olanlar rüesaya) **derler: "Hayır, siz, asıl rahat** (huzur) **görmeyin. Bunu bizim önümüze siz getirdiniz.** (Bakın) **ne çirkin durum!"**

38: 61 (Yine) **onlar derler: "Ey Rabbimiz, bunu bizim önümüze kim getirdiyse onun ateş içindeki azabını katmerli olarak artır."**

38: 62 (Azgınlar) **derler: "Kendilerini** (dünyada) **bayağılardan saydığımız adamları neye görmüyoruz?"**

38: 63 "Biz onları eğlence edinirdik. Yoksa gözler(imiz) **onlardan uzaklaşıp kaydı mı?"**

38: 64 İşte bu, (yani) **ehl-i cehennemin birbiriyle davalaşması muhakkak ve katî bir gerçektir.**

Düşünenler için hayatta olaylar ekseriyetle bir kısas üzerine kurulu gibidir. İyi kimseler, -çekemeyenler hariç- sevilen, aranan, dua edilen; kötüler ise sevilmeyen, istenmeyen kimselerdir. Bu gerçek ahirette saflar tamamen ayrılarak gerçekleşecektir. İyiler cennette muhabbetleşirken, cehennemlikler birbirine lanet ederler.

❀ ❀ ❀

قُلْ إِنَّمَا أَنَا۠ مُنذِرٌ ۖ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا ٱللَّهُ ٱلْوَٰحِدُ ٱلْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾ رَبُّ
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفَّارُ ﴿٦٦﴾ قُلْ هُوَ نَبَؤٌا عَظِيمٌ
﴿٦٧﴾ أَنتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾ مَا كَانَ لِىَ مِنْ عِلْمٍۭ بِٱلْمَلَإِ ٱلْأَعْلَىٰٓ إِذْ
يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾ إِن يُوحَىٰٓ إِلَىَّ إِلَّآ أَنَّمَآ أَنَا۠ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٠﴾

38: 65 (Habibim) **de ki: "Ben yalnız gelecek tehlikeleri haber veren** (bir peygamber)**im.** (Ortaktan ve benzerden münezzeh ve) **bir olan,** (her şey'i) **kahreden** (mutlak hâkim olan) **Allah'tan başka hiçbir Tanrı yoktur."**

38: 66 "Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan şeylerin Rabbi; O mutlak galip, O çok yarlığayıcı (Allah)**tır."**

38: 67 De ki: "Bu (Kur'an) **en büyük** (ve mühim) **bir haberdir."**

38: 68 "Ki siz ondan yüz çeviricilersiniz."

38: 69 "Mele'-i a'lâya, onlar aralarında münazara (ve münakaşa) **ederlerken, benim hiçbir bilgim yoktu."**

38: 70 "Ben ancak gelecek tehlikeleri apaçık haber verici (bir peygamber) **olduğum içindir ki** (o ilim) **bana vahy olunuyor."**

Kur'an bütünlüğü içerisinde peygamberlerin insanları bir olan Allah'ın tevhid dinine davet ettiklerini vahyi bildiriler sık sık açıklamışlardır.[156]

❀ ❀ ❀

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌۢ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧١﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ
وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَٰجِدِينَ ﴿٧٢﴾ فَسَجَدَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ
أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾ إِلَّآ إِبْلِيسَ ۖ ٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ يَٰٓ
إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَىَّ ۖ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ
ٱلْعَالِينَ ﴿٧٥﴾ قَالَ أَنَا۠ خَيْرٌ مِّنْهُ ۖ خَلَقْتَنِى مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُۥ مِن طِينٍ ﴿٧٦﴾

38: 71 Rabbin o (münazara) **zaman**(ında) **meleklere demişti ki: "Ben muhakkak çamurdan bir insan yaratıcıyım."**[157]

38: 72 Artık onu(n hilkatini) **tamamlayıp içerisine de ruhumdan üfürdüğüm zaman kendisi için derhal** (bana) **secdeye kapanın."**[158]

---

[156] Bkz: 38/4, 42/14, 15, 44/4 -5, 56/80

[157] Bkz: 15/26, 22/5, 23/12-14

38: 73 Bunun üzerine bütün melekler toptan secde etmiş,[159]

38: 74 Yalınız İblîs kibirlenmeye yeltenmişti. (Zaten) **o,** (ilm-i ilâhîde) **kâfirlerdendi.**

38: 75 Buyurdu: "Ey İblis, iki elimle (yani bizzat) **yarattığıma secde etmenden seni hangi şey men' etdi? Kibirlenmek mi istedin? Yoksa yücelerden mi oldun?"**

38: 76 (İblis) **dedi: "Ben ondan hayırlıyım. Beni ateşten, onu ise çamurdan yarattın."**[160]

Kur'an, şeytanın kibirden kaynaklanan hastalığından dolayı Hz. Âdem'e düşmanlığını sıkça ele alır.

İblis, tüm kâinatın Rabbi Allah ile olan alakasındaki ilk hakikati unutmuştur. Şeytan, yüce Allah'ın, kendini beğenmiş, büyüklük taslayan bir kulunun yerine, umutla kendisine yönelen, gönlü kırık kulunu öne geçireceğini de unutmuştur.[161]

Hz. Âdem tevazu ile pişmanlıkla Rabbinden özür dilerken; şeytan, üstün yaratılışının kibriyle inatçı tavırlar sergileyerek Rabbe karşı gelişini göremedi, anlayamadı da aşağıların aşağısı oldu.

Kaldı ki şeytanın mantığı başından sonuna kadar iftirayla, aptallık ve anlayışsızlıkla dopdoludur! Çünkü şeytanın ileri sürdüğü gibi, onun yaratılış nedeni üstünlük meselesi değildir. Yaratılış farklılığı değil; Allah'ı bilme, bildirdiklerini anlayıp yaşamaktır. Hz. Âdem Rabbinden aldığı kelimelerle tövbe edip arınırken; şeytan, üstünlük tasladığı özelliğini kötüye kullanarak kin ve düşmanlıkla Hz. Âdem ve zürriyetini de kendi gibi yapmak için ahdetti.

O günden beri şeytan gibi kibirlerini bir şekilde besleyen insanlar, doğruyu gördükleri, doğruya davet edildikleri halde inatla

---

[158] Bkz: 7/11-25, 15/28-39, 17/61-65
[159] Bkz. 15/31; 16/116
[160] Bkz. 7/12; 15/33
[161] Bkz. 7/23; 39/53-55

kendilerini düzeltmeye yanaşmadıklarından, gittikleri yolun sonundaki uçurumu görmeyen bahtsızlardır.

❀ ❀ ❀

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿٨٠﴾ إِلَىٰ يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾

38: 77 Buyurdu: "Hemen buradan çık. Zira artık sen taşlanan (rahmet-i ilâhîyeden kovulan bir melun)**sun."**

38: 78 "Ve şüphesiz ki ceza gününe kadar lânetim senin üstünedir."[162]

38: 79 Dedi: "Ey Rabbim, o halde (insanların) **tekrar diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver."**

38: 80 Buyurdu:"Haydi sen mühlet verilenlerdensin."[163]

38: 81 "(Bence) **malûm olan zamanın** (bir) **gününe kadar."**

38: 82 Dedi: "Senin izzetine (mutlak kudretine, kahrına) **andederim ki ben de artık onların hepsini muhakkak azdıracağım."**

38: 83 "İçlerinden ihlâsa erdirilmiş (mü'min) **kulların müstesna."**[164]

Şeytan, bir imtihan sonucu Rabbine itaatsizlik etmiş ve ceza gününe kadar lanetlenmiş bir varlıktır.

---

[162] Bkz. 7/13; 15/34-35
[163] Bkz. 7/15, 16; 15/36-38
[164] Bkz. 15/40-42; 16/99, 100

Şeytanın laneti hak etmesi inançsızlıktan değil; bilgiç edasıyla kibirlenmesindendir.

Cezalandırılmasının sebebini Hz. Âdem'e bağlayıp kendisine verilen mühlet süresince ona ve nesline düşmanlığını sürdüreceğini ilan ediyor. O günden beri şeytan, doğru yolun üzerinde pusu kurarak insanoğlunun zaaflarından yararlanıp ahdine ulaşmanın her türlü yolunu deniyor. Bu yolların en tehlikelisi de sağdan yanaşmasıdır.

Allah, insanlara, en büyük nimet olan akıllarını vahiyle besleyip zikir uyanıklığı içerisinde hareket ettikleri müddetçe şeytanın şerrinden korunacakları düsturları açıklamıştır.

Dün, bugün ve yarın ilâhî vahiyle yolunu aydınlatmayanlar, bir şekilde şeytani vesveselerin içerisinde yuvarlanıp dururlar.[165]

❁ ❁ ❁

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ

أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

38: 84 Buyurdu: "İşte bu doğru. Ben şu hakikati söyleyeyim:"

38: 85 "Andolsun, cehennemi senden (senin cinsinden) **ve onların** (insanların) **içinden sana tâbi' olanların hepsi ile dolduracağım."**[166]

38: 86 (Habibim) **de ki: "Ben buna karşı sizden hiçbir ücret istemiyorum ve ben** (size) **kendiliğimden** (bir şey) **teklif edenlerden de değilim."**

Bütün elçiler, insanları bir muvahhid olarak Allah'a kulluğa davet etmişler ve imtihanın boyutlarını açıklayarak, düşmanlarını

---

[165] Bkz. 7/27; 22/52, 53; 26/221, 222

[166] Bkz. 7/18, 15/42

da tanıtmışlardır. Bu ulvi görevi yaparken de en ufak bir beklenti içerisine girmeden, maddi-manevi tüm enerjilerini kullanarak, gereken bedeli ödeyerek, insanların hak daveti anlayıp iman etmeleri için kullanmışlardır. Her türlü teşvik, uyarı ve verilen örnek delillere rağmen hâlâ ilâhî davetten yüz çevirenlerin akıbeti cehennemdir.[167]

❀ ❀ ❀

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

38: 87 "O (Kur'an) **âlemlere bir öğütten başka** (bir şey) **değildir."**

38: 88 "Her halde onun mühim haberini bir zaman sonra (hepiniz) **bileceksiniz."**

Ey insanlar! Eğer ilahi davetten yüz çevirirseniz nefsinizin kölesi, eşyanın hizmetçisi olursunuz. Çünkü insana değer katacak şey, Allah'a olan kulluğunuzdur. Allah'a gerçek mânâda kul olabilmenin tüm şifreleri Kur'ân-ı Kerim'in satırları arasındadır. Ondan yüz çeviren helak olur, onun cahili olmak hüsranda bırakır.[168]

Allah'ım güçlü bir iman, ilmî bir haysiyet, zikrinle uyanık ve mutmain, zikrinle sekinete erecek teslimiyet ve tevekküle sahip kıl bizleri, katından bir ruh ile bizleri destekle.

صدق الله العظيم

---

[167] Bkz. 33/66, 67/9, 10

[168] Bkz. 17/82; 18/29; 35/32; 38/29; 76/3

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ZÜMER SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre adını 71ve73. ayetlerde geçen mümin ve kâfirlerin oluşturduğu topluluklar, bölükler, takımlar anlamında kullanılan "zümer" kelimesinden almıştır. 53. âyette, isyan ve günahların tövbe ile bağışlanması müjdesi verildiği için "Guref sûresi" de denmiştir. Sûre 75 ayettir.

Zümer; zümrenin çoğuludur. Nihayetinde sûr'a üfürüldüğünde muttakiler zümre zümre cennete, kâfirler ise zümre zümre cehenneme sevk edileceklerdir.

Dünyadaysa, iman etmeyenlerin, İslam'ın hâkim olduğu diyarlarda yaşayan insanların adalet ve güven içerisinde olduklarını görüp fevc fevc İslam'a girdikleri tarihi bir gerçektir.[169]

Fakat Müslümanlar, Kur'ân'ı fıkhetmekten uzaklaştıkça kimliklerinden ve ahlaki değerlerinden de uzaklaşmışlardır. Dolayısıyla İslamî değerleri yansıtamaz olmuşlar ve İslam'a bilinçli husumet duymayıp İslam'ı Müslümanlar üzerinden tanıyanların; 'eğer İslam buysa niye Müslüman olalım. Bizim için önemli olan insanlık' demelerinin de müsebbibi olmuşlardır.

İnsanı insan yapan yapılan iyilikler değil; İslam'ın düsturlarını dikkate alarak yapılan iyiliklerdir.

Nitekim batılın hükümranlığı altında olan dünyada, ahlaki çöküş, hevaî yaşayış, belli azınlığın dışında kalan şuursuzların zümre zümre heva ve hevesin arkasında koşuşturmaları da bir gerçektir. Ve'l-hâsıl bu durum ahirette de böyle tecelli edecek; insanlar derecelerine göre zümre zümre ya cennete ya da cehenneme girecekler-dir.

Sûre boyunca "Baba", "oğul" "ruhul kudus", "kurtarıcı ruhbanlar", vs. ilahlar edinmeden Allah'ın varlığı, birliği ve mutlak hüküm sahibi olduğu değişik üsluplarla anlatılmaktadır. Müslümanlar, ihlâs ile kulluk vecibelerini yerine getirip şirkten sakınırken, münkirlerden gelen eza ve cefalara aldırmadan yaşamalı ve insanları hakka davet etmelidirler. Sûrede, davetin engeli aşılmaz olduğunda ise hicrete yol bulmaları gerektiği tembihi yapılmaktadır.

❁ ❁ ❁

[169] Bkz. 109/1-3

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

39: 1 (Bu) **kitabın indirilmesi, o mutlak galip, o yegâne hüküm ve hikmet sahibi Allah'tandır.**

Bu kitap; herhangi bir dâhinin, filozofun yazdığı bir doktrin değil; Allah hakkındaki bütün söylentileri, spekülasyonları çürüten ilahi bir kelamdır.

Bu kitap; insanlığı şerden sakındırıp huzura, selamete, adalet ve güvene çağıran, sonsuz saadeti muştulayan ilkeler manzumesidir.

Kitabı indiren de Resulleri seçen de Allah'tır. Dolayısıyla inananların resulün davetine "İşittik ve itaat ettik" teslimiyeti içerisinde olmaları gerekir.[170]

Müminler, Rablerinin rızasına aykırı tüm duruş ve davranışlardan şiddetle sakındıkları gibi hiçbir gücün önünde (takıyye yapmıyorlarsa şayet) eğilmez ve onlardan komut almazlar. Rabbin vereceği ödüllere talip olarak emirlerini yerine getirirler.[171]

O müminler ki Kur'ân ve Resullerin dışındaki önder ve kitapları hatasız, şaşmaz rehberler edinmeden, temkinli, tahkikçi bir yaklaşımla onlardan istifadelenirler.

Bu ilmî çizgiden uzaklaşıp kitapları ve velileri hatadan beri görenler, Kur'ân'a ve Resüle eş koşmuş olurlar ki bu bir sapıklıktır, tevhidî yoldan kaymaktır. [172]

O Allah, azizdir, güçlü ve üstündür. Onun sözlerinin üstünlüğünü kimse çürütemez. Hâkimdir; hükmetmek, hüküm koymak Ona mahsustur. Son hükmü verecek olanda O'dur.

❁ ❁ ❁

---

[170] Bkz. 3/31-32; 4/59-64
[171] Bkz. 33/2
[172] Bkz. 6/153, 155

إِنَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ فَٱعْبُدِ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ ٱلدِّينَ ۝٢

39: 2 (Habibim) **şüphesiz ki biz o kitabı sana hak olarak indirdik. O halde Allah'a, dinde Ona ihlâs edici olarak, ibadet et.**

Bu kitap, hakkı, adaleti açıklayarak, insanlığı hayra çağırıp şerden sakındıracak düsturları açıklamaktadır.

Kavram olarak "kitap", "kitâbe"; harf ve kelimelerin birbirine bağlanarak oluşturulan söz bütünlüğüne denir. Kur'ân, Hz. Muhammed'e gelen vahiylerin toplamıdır.[173]

Kur'ân insanlığa üç ayrı kitabı açıklıyor:

- Kâinat (evren) kitabı
- Vahiy kitabı, (Kur'ân)
- İnsan kitabı

İnsan, Kur'ân ışığında yürümekle bu üç kitabın asıl manasını çözebilir. Çok önemli husus olarak bu Kitap, Allah'ın varlığında, iradesinde, idaresinde ve hüküm koymasında tek olduğunu öğretiyor. Bu sözü, gönülden tasdik edenler, imanla küfür arasına kesin bir çizgi çekerek imanlarını ilan etmiş oluyorlar.

İşte bu tasdik, bütün ilahlık sistemlerini yerle bir ediyor. Atalar dininin yanlış olduğunu söylüyor ve kula kulluktan kurtulup, her türlü zulme hayır diyip bir olan izzeti Allah'ta bulmaya davet ediyor.

İnsanda ruh ne ise, İslam'da da tevhit odur. Ruh bedeni nasıl canlı tutuyorsa, tevhit de İslam'ı ayakta tutar. Ruh bedenden çıkınca insan nasıl ölüyorsa, tevhit olmayınca da İslam'ın esamesi kalmaz.

Bir kimsenin inanç esaslarını tek tek sayarak, 'buna da şuna da inanıyorum' demesi uzun bir iş olur. Fakat tevhit kelimesini söyle-

---

[173] Bkz. 26/2; 27/1

yen İslam'a ait bütün şartları kabul etmiş olduğu gibi, ilahi emirlere de riayet edeceğine söz vermiş olur. İnsan, Kur'ân'ı, kendisini Allah'a götüren bir rehber edinirse mürşidini bulmuştur ve Rabbiyle ancak böyle yakınlık kurup istikamet üzere mutluluğa giden yolda ilerler.

❁ ❁ ❁

اَلَا لِلّٰهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖٓ اَوْلِيَآءَ ۘ مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا
لِيُقَرِّبُونَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى ۗ اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ اِنَّ
اللّٰهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾

39: 3 Gözünü aç, halis din Allah'ındır. Onu bırakıp da kendilerine bir takım veliler edinenler (derler ki:) **"Biz, bunlara ancak bizi Allah'a daha fazla yaklaştırsınlar diye tapıyoruz." Şüphe yok ki Allah onlar** (la müminler) **arasında, ihtilaf edegeldikleri şeyler hakkında, hükmünü verecektir. Muhakkak ki yalancı, hakikaten kâfir olan o kimseleri Allah doğru yola iletmez.**

Her şeyden haberdar olan Allah, kimlerin hangi amaçla bazı güç odaklarına sığındıklarını biliyor ve onların yalancı olduklarını açıklıyor. Ayetin başında geçen "elâ" ile beyinleri çatlatırcasına 'hakikati anla' diyor. "Dinul" bağlan, boyun eğ. "Hâlis" katıksız saf olan. "Evliya'e" sahip çıkıp yardım edip himaye eden. "Abede" kulluk et. "Garebe" yakın olarak mübaşeret (başla, giriş) et. "Zülfa" yakınlaş, yaklaş anlamlarına geliyor. Yani Allah kullarına sahip oldukları tevhit dinini iyice idrak edip ona gölge düşürecek davranışlardan sakınmalarını, ihlâs ile vahyi veriler doğrultusunda kulluk vecibelerini yerine getirmelerini istiyor.

"Elâ" ifadesi, Kur'ân'ın bütün beşeri zaaf, tutku, beklenti, zan, gelenek ve ideoloji saplantılarından uzak, arı-duru zihinle okunması gerektiğine önemle dikkatleri çeker. Bu ciddiyeti göstermeden Kur'ân'a yönelenler, din adına aslı astarı olmayan, hurafeler, zanlar ve vehimlerle örülü bir yaşam tarzını İslâm zanneder ve Allah'ın da razı olmayacağı o 'uydurdukları dine' yönelirler.

Hem, her namazda 'yalnız sana ibadet eder, yalnız senden yardım isteriz' denilecek hem de akideyi bozan Allah'tan gayrı veliler edinilecek! Böyle akidesi bozuk olan kimseleri bütün dünya bir araya gelse Allah'ın azabından kurtarabilir mi?

Din; inanılan, takip edilen, insanların yaşayış biçimlerini, hayat tarzlarını düzenleyen kanunları içerir. Dolayısıyla baş eğmek, itaat etmek, idare etmek, ceza veya mükâfat vermek, hesaba çekilmek anlamları da vardır.

Din; ilahi ve beşeri diye ikiye ayrılır. İlahi din, Âdem'le başlayıp ilkeleri Allah Rasûlü Muhammed'le kemâle eren, insanların dünya ve ahiret, huzur ve güvenini temin eden nizam ve kanunlardır. Bu dinin adı da her zaman İslam'dır.[174]

İlahi din, İslam olarak tek olmasına rağmen, maalesef ki okul kitaplarında çocuklara: Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam olarak üç büyük din olduğu öğretilerek farkına varılmadan şirke kapı aralayacak anlayış tohumları ekilmektedir. Duyarlı kaç Müslüman, çocuklara din adına ne öğretiliyor diye kitaplara bakıyor? Müslümanlar bu saptırmanın ne kadar farkında veya dinleriyle ne kadar meşguller? Çocuklarıyla ne kadar ilgileniyorlar? Öğretilen bir iki ezber ve telkinlerle çocuklar hakikati ne kadar kavrayabilirler? Veya Müslümanlar tevhidi ne kadar kavramışlar ki çocuklarına da öğretsinler! Giderek İslam'dan uzaklaşıldığı görüldüğü halde nerede hata yaptık diye düşünen kaç Müslüman var ki; iyi bir Müslüman

[174] Bkz. 3/19; 39/2; 41/33

evlat yetiştirsin? Maalesef giderek bu durum asi, mücrimleri; daha vahimi affı mümkün olmayan şirkle iştigal eden güruhları oluşturmuştur.

İlahi din de, adı da tektir ve ebediyete kadar devam edecektir. Beşeri dinler ise; çokluğu esas alan, yap – boz misali yasalarla güya insanlara hak ve özgürlük getireceklerini iddia eden yasalar. Fakat insan psikolojisini bilmeyen uygulamalarıyla toplumları keşmekeş içerisine sürüklediklerinden her dönem farklı vaatlerle başka ideoloji ve izimle ortaya çıkarlar. İslam ise; yarattığının psikolojisini hakkıyla bilen Allah tarafından fıtrata uygun koyduğu yasaları ile güven ve adalet içerisinde yaşayacakları nizamdır.

Hiç şüphe yok ki İslam dini hangi zamanda olunursa olunsun, hayatı tanzim eden, insanın yaşantısını kaliteli kılan, uygulanabilir, kolayca algılanıp anlaşılabilir bir hayat biçimidir. Ama bir şartla ki insan, onu, Kur'ân çerçevesinde kendisine yüklenen görevleri gereği gibi yerine getirirse...

Allah, dinini, kulaktan dolma zanlardan, menkıbelerden, hurafelerden uzak, istikamet üzere mücadele verenlere yardım edeceğini müjdelemiştir.[175]

Din, akıl ve vahiyle kaimdir. Din bir vicdan işi değildir. İyi bir vicdan için iyi bir dini terbiye alınması, ahlakının bu çerçevede yükseltilmesi lazımdır.

Din, ferdin aklî düşüncelerini, işini ve kalbini ıslah ederek, arındırıp yükselterek evvela bu dünyada, sonrada ahirette saadete kavuşturur.

Din, zorlamayı reddeder. Din, iradeyi bahşeden Allah'a ait öğreti olduğu ve insan onu iradesiyle seçtiği için değer kazandırır. Bu nedenle de gönüllü kabul esasına dayanır.[176]

---

[175] Bkz. 24/55; 47/7
[176] Bkz. 2/256; 12/108

Hal böyle iken cahiliye insanları aklını kullanarak doğruyu arama zahmetine girmeden kendilerince edindikleri velilere tabi olmaktadırlar.

Veli, velilik, velayet: yardım etmek, yakın olmak, sahip olmak, koruyucu kollayıcı, kayırıcı manasına da kullanılan bu kelimenin çoğulu evliyadır. Teknik olarak velayet, iktidar, üstünlük veya hâkimiyet anlamına gelmektedir.

Allah mutlak velidir. Peygamberler de Allah'a giden yolu gösteren, müminler de birbirini uyaran velilerdir.[177]

Allah, iyi kullarına veli, veli kulları da dini Allah'a has kılarak O'na veli olurlar. Onlara korku yoktur; çünkü onlar iman eden muttaki kullardır.

Peygamber de olsa hiçbir kimse İnsanları uyarı ve itaatten başka bir şekilde Allah'a yaklaştıramaz. O'na ancak, ilmi bir ihlâs içersinde kulluk edip yolunda cihat etmekle yakın olunur.[178]

Bazı insanlar sanki Allah'la bir diyalog kurmuşlar da peygamberlere bildirmediği şeyleri velilerine özel olarak bildirmiş gibi aldıkları zannî bilgiler üzerine inanç inşa etmektedirler. O Allah kendisinin tek olduğunu, hiçbir şeye benzemediğini söylerken, bu idraki körelmişler kendilerini, Allah'tan kopmuş bir parça ya da – haşa - Allah'ın yeryüzüne indirilmiş bir minyatürü olarak görebiliyorlar. Fenâ fi'llah'a erip 'ene'l-hakk' diyebilirler de böyle bir iddia nasıl kabul görür! Fasık ve mücrimlerden başka kim böyle bir iddiada bulunabilir, veya bu iddia kabul görür. Böyle bir felsefeyi iddia etmek ve inanmak Hıristiyanların Hz. İsa'ya Allah'ın oğlu diyenlerden ne farkı var? Aman ya Rabb! Ne büyük bir iftira, ne büyük bir yanılgı, ne kadar büyük bir yalan!

---

[177] Bkz. 5/55-56; 9/171
[178] Bkz. 5/35; 7/3

Evet, bu büyük zulme düşmek, Allah'ı hakkiyle idrak edemeyip, velileri veya başka nesneleri de güç ve tasarruf sahibi görmekten ileri gelir. Bu tür hezeyanlara kapılmamak için Müslümanlar, ucuz çıkarlar, meşrep, mezhep ve tarikat taassubundan kaynaklanan şirki yaklaşımlardan sakınıp, ilahi nizamın (Kur'ân'a) davetine icabet etmeli ve bu daveti geliştirmeliler.

İlahî kitap ellerinde iken onunla hakkı kavrama zahmetine girmeden, birilerine kritiksiz uymak onları ruhbanlar edinmektir. Değer verdiği hocalarını ve velilerini ruhban edinenler hakkında Allah, o gün hükmünü verecek ve onların yalancı olduklarını ortaya çıkaracaktır.

İster inkâr, ister zaaf veya tutkularından dolayı, hangi hal üzere olurlarsa olsunlar, ilahi iradeyle beraber başka iradelere boyun eğenler o gün ilahi gücün önünde diz çökeceklerdir.[179]

❀ ❀ ❀

لَوْ اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ يَّتَّخِذَ وَلَدًا لَّاصْطَفٰى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۙ سُبْحٰنَهٗ ؕ هُوَ

اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

39: 4 Eğer Allah (bi'l-farz) **bir evlat edinmek isteseydi elbet yaratacağından kimi dilerse seçerdi. O,** (bundan) **münezzehtir, yücedir. O, öyle Allah'tır ki** (eşi, benzeri yoktur) **birdir, her şeye hâkimdir.**

Bu ayette Hıristiyanlığın batıl itikatları eleştirilmektedir. Zan ve indi çıkışlarla O'nun için oğullar, kızlar uyduruyorlar. Oysa Allah her bakımdan eşsiz ve benzersizdir.

Allah ile yaratıkları arasındaki ilişki hâlık-mahlûk, ulûhiyet ve ubudiyet ilişkisinden ibarettir. İster peygamber, ister herhangi bir

---

[179] Bkz. 3/79; 7/194; 9/31; 10/18; 17/56, 57

canlı ya da cansız varlıklar olsun yalnız herkes ve her şey O'nun mahlûkudur ve bunların her biri Hakk'ın yasalarına boyun eğerler.

O'na yakıştırılan her şey eksiklik izafe eder. O insanların her türlü tasavvurunun ötesinde bir yüceliğe sahiptir. O tek başına kahhardır. Hâkimiyet ve sultasını sürdürendir.[180]

Allah'ın karşısında hiçbir güç dayanamaz. Yaratılan her şey güçsüz ve Allah'ın el-Kahhar isminin karşısında acizdir. Gözle görülmeyecek kadar küçük bir mikrobun karşısında varlıkların aczini görmeyenler, kendilerince güçlü gördükleri ama onların karşısındaki acziyetlerini görmeden onlara sığınır, onlara taparlar. Özellikle Hıristiyanlığın bu çirkin yakıştırmaları tel'in edilirken, bunların nasıl ilahî bir dine mensup oldukları söylenir. Bu yaklaşımla Allah'la bağlantıları kopmuşken bunların Allah'la bağlantıları vardır denilir mi ki!

❀ ❀ ❀

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ يُكَوِّرُ الَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ
عَلَى الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ كُلٌّ يَجْرِىْ لِاَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ اَلَا هُوَ
الْعَزِيْزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

39: 5 Gökleri ve yeri hak (kın ikamesine sebep) **olarak yarattı O. Geceyi gündüzün üstüne** (bürüyüp) **örtüyor, gündüzü de gecenin üstüne** (getirip) **sarıyor. Güneşi, ayı müsahhar kıldı. Her biri muayyen bir vakit için** (seyr-ü) **cereyan etmektedir. Gözünü aç, O** (emrinde) **mutlak galiptir,** (dostlarını) **çok yarlığayıcıdır.**

---

[180] Bkz. 6/100, 101; 16/57; 17/ 44; 13/16; 19/88-92

Her gün tekrar ettiği için önemini fark edemediğimiz bu olaylar, ilahi kudretin ve yaratılıştaki hikmetin durmadan tecelli ettiğini gösteren birer ayetlerdir. Varolduğu günden beri hiç kesintiye uğramadan seyrine devam ederler.

"Halaga" mevcudatı yoktan vâreden, ol emriyle idare edendir. Bütün âlem bir araya gelse ne hiçbir şeyi yaratmaya ne de emrine boyun eğdirip idare etmeye gücü yeter.

Allah, bütün bunları hem kâinat kitabına, hem de katından indirdiği kitapla insanlara inkâr edemeyecekleri delillerle göstermiştir.[181]

Kâinat kitabından da, velev bir tane olsun, yoktan var edemedikleri gibi Kur'ân'ın da bir benzerini bütün dahiler bir araya gelseler meydana getiremezler. Hatta tek bir varlığı dahi her şeyiyle tasvir edemezler.

"Elâ", dikkat edin! Bütün bunları "el-Aziz"; güçlü, asla yenilmeyen, galip olan Allah 'ol' emriyle meydana getirendir.

"Elâ" dikkat edin! Allah Tealâ'yla savaşa giren nice Firavun ve Nemrut'lar sultalarıyla beraber helak olmuşlardır.

"Elâ" dikkat edin! O, Allah Gafurdur. Kendisinden başka tanrılar edinenlerin hepsini, eğer ciddi bir tövbe ile hakka dönerlerse affeder.

Ey insanlar, düşünün! Şu kâinat nasıl birbiriyle çakışmadan bir uyum içerisinde seyrine devam ediyorsa, siz de ilahi kanunlar çerçevesinde her biriniz sorumluluğunuzu yerine getirirseniz güven içerisinde huzurlu bir hayat yaşarsınız. Ama şeytan ve dostları boş durmaz sizin huzurunuzu bozmak için pusuda beklerler. Onlara fırsat vermemek için de güneşin üzerinize doğduğu gibi sizlerde İslam'ın nuruyla çevreyi aydınlatmaya çalışın. Böyle bir gayretin içerisinde olduğunuz zaman, küfrün karanlığını İslam'ın nuruyla

---

[181] Bkz. 3/191

bastırabilirsiniz. Böyle bir gayretiniz olmadığı zaman küfrün zulmeti, cehlin karanlığı dünyayı çepeçevre kuşatır. Güneş doğar, gündüz olur ama insanlar uyanmaz, uyananlar da huzursuz ve tedirgin yaşamaya devam ederler. İşte bu anlamda Müslümanlar imanda şahadete ererek değerlerine sahip olmak ve o değerler doğrultusunda yaşamak zorundadırlar.

❁ ❁ ❁

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ
الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ
فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ
تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾

39: 6 Sizi bir kişiden yarattı O. sonra ondan da eşini meydana getirdi. Sizin için davarlardan sekiz çift indirdi. Sizi analarınızın karınlarında, üç karanlık içinde, bir yaratılıştan sonra öbür yaratılış(lar)**a** (kalp ile) **halk edip duruyor. İşte Rabbiniz olan Allah** (budur.) **Mülk Onun. Ondan başka hiçbir tanrı yok. Böyle iken siz nasıl olup da** (haktan) **döndürülüyorsunuz?**

Uçsuz bucaksız kâinat karşısında, evreni imar edecek olan tek nefisten yaratılan insan, küçük ama hayret ve dehşet uyandıracak kapasite ve kabiliyete sahiptir.

Koca kâinat, onun hizmetine sunulmuş, dünya onunla anlam bulmuş, yaratıcı onu muhatap almış, ayetler onunla işlev bulmuş, nimetlere şükrün edası onunla yapılmış, ahsen-i takvim üzerine yaratılmış insan.

Varlık âlemi üremeye mütemayil bir devri daim ile seyrine devam eder. Kâinatta, tasarruf hakkını insana bahşeden de bu müsaadeyi veren de Allah'tır. Bütün bunlar sırrını hakkıyla bilemediğimiz üç evreden geçerek oluşmuştur.[182]

Üç karanlık evre: ruhlar âlemi; ikincisi ana karnı; üçüncüsü kabir hayatı. Hiçbir kimse geçirdiği bu evreleri 'ben şöyle geçirdim' diyemez. Sadece Allah, vahiyle bildirdiği için haberdardır bu süreçten. Ana karnındaki süreci bırakın, dünyaya geldikten ancak iki üç sene sonrasını hatırlayabilir. Kabir süreci de belki böyle hatırlanabilir. Hatırladığımız bu dünyada oluşumuzu ebedi âlemde hatırlayışımız ve orada yaşayacağımız hayat. Çünkü ikisi de bilfiil yaşanıyor / yaşanacaktır.

Bütün bunlar "Vahdaniyet"in delillerindendir. Bu yaratılış kimsenin hevesine, temayülüne göre değişmeden ve bir lahza olsun durmadan seyrine devam ediyor. Tüm kâinat O'nun hükmü altında ve O'nun emriyle idare olunmaktadır.

Bütün bu oluşları görüp durduğun halde Allah'ı kâinatın sahibi olarak kabul ediyorsa insan, yegâne mabud olarak da O'nu kabul etmelidir.[183]

❁ ❁ ❁

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ ۖ وَإِنْ تَشْكُرُوا
يَرْضَهُ لَكُمْ ۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۗ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

[182] Bkz. 4/1; 16/72; 22/5; 23/12-15,
[183] Bkz. 10/31-32; 23/84-89; 29/61-63

39: 7 Eğer küfrederseniz, şüphesiz, Allah sizden müstağnidir (size muhtaç değildir). **Bununla beraber O, kullarının küfrüne razı olmaz. Eğer şükrederseniz sizin faideniz için bundan hoşnut olur. Hiçbir günahkâr diğerinin günahını çekmez. Nihayet hepinizin dönüp gidişi ancak Rabbinizedir. Artık neler yapmakta idiniz, O, size haber verir. Çünkü O, göğüslerin içinde olan her gizliyi bile hakkıyla bilendir.**

Allah, insanların davet edile geldikleri şeyin doğruluğuna iman etmeleri için inkâr edilemeyecek delilleri gözlerin önüne seriyor. Artık bundan sora iman edip etmeme hususu kendi tercihleridir. İman ederlerse kendi yararlarınadır ve Allah, davetine icabet eden kullarından hoşnut olur. Çünkü O, kullarını hayra, selamete ermeleri için yarattığı gibi, vahyini de bunun için indirmiştir. Yapılan bu kulluğun Allah'a değil, kullara yararı vardır. Allah hiçbir şeye muhtaç değildir.[184]

Allah, herkesin neyi niçin yaptığını, kimin ilahi davetten hangi sebeple yüz çevirdiğini bilendir.[185]

❁ ❁ ❁

وَإِذَا مَسَّ الْإِنسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ
مَا كَانَ يَدْعُوا إِلَيْهِ مِن قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَندَادًا لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِهِ قُلْ
تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾

39: 8 İnsana bir zarar dokunduğu zaman o, Rabbine, bütün (varlığı ile) **Ona dönerek, yalvarır. Sonra ona kendi canibinden bir nimet verdiği vakit ise evvelce Ona yalvardığını**

---

[184] Bkz. 4/147; 6/104; 17/15; 18/29
[185] Bkz. 2/284; 10/61,

unutur. Allah'a, Onun yolundan saptırmak için, eşler katmaya başlar. (Habibim) de ki: **"Küfrünle biraz eğlenedur! Çünkü sen muhakkak ateş yaranındansın."**

İnsan fıtratında, ilah ve din duygusu mevcuttur. Aile, çevre ve okul bu duyguyu ya geliştirip yönlendirir ya da köreltip küller. Ama bir tehlike anında bu duygu ister istemez açığa çıkar ve insan, Allah'a yönelir; sıkıntısı geçince de hiç yalvarmamış gibi geri eski velilerine döner. 'Falan zat, filan şeyh, filan keramet sahibi beni kurtarmıştı' diyerek başkalarını da bu yola teşvik eder ve beraber onlar için adaklar adayıp kurbanlar keserler.[186]

❁ ❁ ❁

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ الَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ

رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ

أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾

39: 9 Yoksa, o, ahiret (azabın) **dan korkarak, Rabbinin rahmetini umarak gecenin saatlerinde secdeye kapanır, kıyamda durur bir halde taat ve ibadet eden kimse** (gibi) **midir? De ki: "Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak temiz akıl sahipleridir ki** (bunları) **hakkıyle düşünür.**

Her şey bilmekle başlar. Bu bilinmesi gereken din ise çok daha önemlidir. Din'in doğru bilinmesi ile hayat intizam bulur. Bu bilinç ile kula kulluktan kurtulup sadece yaratana kul olmanın izzet ve şerefine erilir.

İlim: Bir şeyi gerçek yönüyle kavramaktır, gerçekle örtüşen iman ise ilim sayesinde kazanılır. Bu nedenle Kur'ân'ı Kerim'de

---

[186] Bkz. 29/65; 31/32

ilim ile meşgul olanlar övülmektedir. "...İlimde yüksek payeye erişenler..."(3/7) "...Melekler ve ilim sahipleri..."(3/18)"...İlimde derinleşmiş olan müminler..."(4/162) "...Kendilerine ilim verilen kimseler..."(17/107) "Ancak bilenler düşünüp anlar...(29/43) "Kulları içinde ancak âlimler haşyet duyar..." 35/28 "...ilim sahipleri derecelerle yükseltilir..."(58/11) İnsanı yücelten ilim için müminler, "...Rabbim ilmimi artır..." (20/114)diye dua ederler. (3/191)

Hiçbir şey bilmeyen, bir şey yapamaz. Bazıları da bildiklerini hayata geçiremez. Bilgi eyleme dönüşürse başarıya erişilir. Bilgiye dayalı eylemin içtenlik ve ihlâsla kuşatılması gerekir. İlmi, beşeri zaaflarına alet edenler, rıza-ı ilahînin rahmetinden mahrum kalırlar.[187]

Bilenin mi günahı daha kuşatıcıdır bilmeyenin mi? İkisi de günahkârdır belki ama bilmeyenin vebali daha kuşatıcıdır. Çünkü bilen, günahının farkında olup rahatsızlık duyar, tövbe edip kendini düzeltme şansına sahiptir. Bilmeyen ise hem öğrenmemenin vebalini hem de yaptığının farkında olmadığından günah işlemenin vebalini yüklenir.[188]

Dünya ve ahireti isteyen ilme sarılmalı. İlim ibadetinin, önemini bilmeyenleri diğer ibadetleri ıslah etmiyor ve sosyal hayatta sorumluluklarını yerine getirmiyorlar bu gibi kimseler.[189]

Üzülerek belirtmek gerekiyor ki Müslümanım diyenlerin ekserisi değil gece ibadetine, sabah namazına bile kalkamıyorlar. Koşuşturmacalı hayatla beraber bir de ekran başına kendilerini mahkum edenler, gece ibadetine kalkamıyorlarsa da en azından sabah namazında hassas olmalılar.

---

[187] Bkz. 62/5
[188] Bkz. 6/119; 28/50; 30/29
[189] Bkz. 20/114; 22/9, 54

قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ ۚ لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا
حَسَنَةٌ ۗ وَاَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةٌ ۗ اِنَّمَا يُوَفَّى الصّٰبِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ
حِسَابٍ ﴿١٠﴾

39: 10 (Tarafımdan) **söyle: "Ey iman eden kullarım, Rabbiniz** (in azabın) **den korkun. Bu dünyada iyi hareket edenler için** (mukadder) **bir güzellik vardır. Allah'ın toprağı geniştir. Ancak sabredenlere ecirleri hesapsız ödenecektir."**

Bu inananlar için çok önemli bir uyarıdır. Çünkü inanç, bir eylem, yani Allah'a itaati prensip etme halidir ve iman eden, inancın gereklerini yerine getirmek için gereken her imkânı kullanmalıdır. Böylesi bir şuurdan, sabır ve azimden yoksun olanlar, zaaflarına mağlup olurlar.

İslam sancağı, uğrunda bedel ödeyenlerin omuzlarında dalgalandığı gibi bu sancağı taşıyanlar da cennette ağırlanacaktır.[190]

Elbette heva düşkünleri, sancağı indirmek için ellerinden geleni yapacaklardır. Ey sancağı taşıyanlar, uyanık olun! Sakınmanız gereken şeylerin bilincinde olun! Kurulan tuzaklara, komplolara karşı dirençli ve sabırlı mücadeleler geliştirin!

Beşeri kaygılarla mücadele etmekten geri kalanlar, hayatlarının seyrini bir kritik etsinler; dünyevi meseleleri için nelere katlanıyor, ne bedeller ödüyorlar! Yıkılan yuvalar, hastanede inleyenler, hapishanede yatanlar ne adına bu sıkıntıları yaşıyorlar? Allah'ın kaç kulu dini uğruna bir şeyleri göze alıyor!

❁ ❁ ❁

[190] Bkz. 2/193, 218; 4/95, 97, 100; 25/52

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ
أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ
عَظِيمٍ ﴿١٣﴾ قُلِ اللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾

39: 11 De ki: "Ben, Allah'a Onun dininde ihlâs edici olarak, ibadet etmekle emrolundum."

39: 12 "Bana (Allah'a teslim olan) **Müslümanların evveli olmam emredildi."**

39: 13 De ki: "Eğer ben Rabbime isyan edersem, hakikat, büyük günün azabından korkarım."

39: 14 De ki: "Ben dinimde, kendisine ihlâs edici olarak, ancak Allah'a ibadet ederim."

Peygamberler, insanları Allah'a kul olmaya çağırmışlardır. Bu hususta kendilerine en ufak bir paye ayırmamışlardır. Kendilerinin de bu nizama bağlı elçiler olduklarını hep dile getirmişler ve yaşayışlarıyla da en güzel örnek olmuşlardır.

Bu husus, ciddiyetle kavranılmadığında insanları ekseriyetle Allah'a çağırıyor gibi görünseler de daha çok kendi ekollerine, hiziplerine çağırıyorlar. Allah'ın kitabına, peygamberine değil de farklı liderlere ve onların kitaplarına çağıranlar ümmeti parçaladıkları için dış düşmandan daha çok zarar vermiş oluyorlar.

Kur'ân'ı anlamaya yanaşmadan okuyanlar, onlara aldanır ve halis dini yaşamaktan mahrum kalırlar. İnsanın günahkâr olması başka, dini Allah'a has kılması başkadır. İnsan dini Allah'a has kılmışsa, günahları bağışlanır ama dini Allah'a has kılmayanların amelleri makbuliyet arz etmez. Arka arkaya gelen ayetlerde "...

Onlar bizim inanmış kullarımızdı, onlar salihlerdendir. Onlara selam olsun..." [191]

İslam, bilinçsiz olma mazeretini kabul etmez. Kaldı ki, insanlar bilmedikleri şeyleri isterlerse ne yapıp edip öğreniyorlar da Arapça bilmedikleri için Kur'ân'ı anlamadıklarını nasıl mazeret olarak ileri sürüyorlar!? Üstelik Kur'ân'ın her dile meali olduğu halde. Anlamaya çalışmadan birilerini referans alarak yaşayanlar, dinlerine gereken önemi vermediklerinden İslam'ın kurtarıcı yolunda değil kendilerince bildikleri yolda yürüyorlar.

Kurtuluşun yolu, dini Allah'a has kılmaksa, bunun yolu da Kur'ân'ı fıkhederek, imanı ilimle, ameli de ihlâsa dayalı takva esası üzerine yaşamalıdır.

❁ ❁ ❁

فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ ۗ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ

وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾

39: 15 "Artık siz de Onu bırakıp dilediğinize tapın!" de ki: hakikat hüsrana düşenler, kıyamet günü kendilerini de, mensuplarını da hüsrana uğratanlardır. Dikkat et ki bu, apaçık hüsranın ta kendisidir."

Dini Allah'a has kılmanın ciddiyetini kavrayan peygamberler, müşriklerden gelen birçok cazip teklifleri reddedip idare ve hâkimiyet hususunda koalisyona yanaşmamışlardır. Din, Allah'ın olunca kadar gereken bedeli ödeyerek mücadeleyi sürdürmüşlerdir. "Ben dini Allah'a has kılmakla emrolundum; sizin dininiz size,

[191] Bkz. 37/79-107- 120-122-127-130

benim dinim bana" diyerek hak ile batılın arasını tamamen ayırıp iktidarlarını tevhit üzere bina etmişlerdir.[192]

İslami değerlerin korunması görevi; bilinçli, sorumluluk sahibi idareci ve aile reislerinin elindedir. Çünkü bunların halk ve aile üzerinde etkileri oldukça büyüktür. Dolayısıyla lider seçerken de, yuva kurarken de çok dikkatli olunmalıdır. Heva ve menfaatler karıştırılmamalıdır. Kim, dini bütün olanı seçerse felah bulur. Özellikle de ailenin temeli atılırken buna hassasiyet gösterilmelidir.

Hiçbir kimse diğerinin günahını çekmeyecektir ama varsa sorumluluğu, ciddiyetle yerine getirmediğinden hesaba çekilecektir.

❁ ❁ ❁

لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذٰلِكَ يُخَوِّفُ اللّٰهُ بِهِ

عِبَادَهُ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾

39: 16 Onların üstlerinde ateşten tabakalar, altlarında (ateşten) **tabakalar vardır. İşte Allah, kullarını bununla korkutuyor. Ey kullarım, benden korkun.**

Herhangi bir beklenti, çıkar ve emel uğruna hakkı batıl, batılı hak gösterip şirke sapanlar içindir bu tehdit.

Hangi tehdit, bundan daha ürkütücü ve etkileyici olabilir ki! Hangi arzu ve zevk, cennet saadeti kadar gönle inşirah vericidir? Ey inananlar! Emrolunduğunuz gibi dosdoğru yaşama gayretinde olun ki korktuğunuzdan emin, umduğunuza nail olasınız. Allah, mağfiret sahibidir, yeter ki dini Allah'a has kılalım.[193]

❁ ❁ ❁

---

[192] Bkz. 109/1-6; 10/41-104
[193] Bkz. 21/1; 23/115

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ ۚ

فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾

39: 17 Tağuttan, ona tapmaktan kaçınıp da Allah'a yönelenler (e gelince:) **Onlar için de müjde vardır. O halde kullarımı müjdele...**

Üstteki ihtara maruz kalmaktan kurtaracak müjdeli haber. Bu müjdeye nail olmanın yolu, Allah'ı ilah ve Rab olarak kabul edip Resulün davetine itiraz etmeden gereklerini yerine getirmektir.

Hiçbir felsefî görüş ve mistik anlayışla, O'na eş koşmamalı; hangi niyetle olursa olsun Allah'ın hükümlerini devre dışı bırakarak tağuta boyun eğmemelidir insan.

Tağut, birçok anlamlara gelir. Azgınlık, sapıklık, kötülük, Allah'ın hükümlerine sırt çeviren, Allah'ın kanunlarının asra uymadığını ileri sürüp kanunlar koyan ve bunlara uymayı mecbur edip kulları kendilerine kul edinme gayretinde olanlar, dini politik emellerine alet edenler...

'Tağut, insanı Allah'a kulluktan uzaklaştıran her şeydir' diyecek olsak, Allah'a itaatsiz olanların hepsi helak oldu demektir. Çünkü Müslüman'ım diyenlerin ekserisi dünyevi sebeplerden dolayı Allah'a itaatten uzaklar. Takiyye gerektiren bir durum yok iken hiçbir rahatsızlık duymadan tağutların emirlerine boyun eğip Allah'a itaatten uzaklaşıyorlar. Bu çok ürkütücü bir durum... İnsanlar, zaafları, tutkuları, korkuları, beklentileri nedeniyle böyle yapıyorlar. Yoksa Allah'a eş koşmak, tağuta boyun eğmek için değil. Sekülerleşmiş, yani dünyevileşmişler. Arzuları, emelleri ağır bastığı için günahlara, hayır diyememişler. Öyle kimseler de var ki hiçbir rahatsızlık duymadan emellerine ulaşmak için tağutlara bo-

yun eğer ve onların savunuculuğunu yapar ve onların hâkimiyeti için mücadele eder ve yine de Müslüman'ım derler(!)

Yeryüzünde yürürlükte olan rejimlerin hepsi beşeridir ve hükümlerini sulta sahipleri koymaktadır. Dolayısıyla da Allah'ın hükümlerine muhalefet ettiklerinden "Tağut" olarak isimlendirilir. Bunları, herhangi bir dünyevi maslahat sebebiyle hiçbir rahatsızlık duymadan destekleyenler, tağuta kan verdiklerinden hesabı ağır bir vebal altındadırlar.[194]

Müminlere, din Allah'ın oluncaya, Allah'ın indirdikleriyle hükmedilinceye kadar cihad etmeleri bir vecibedir.[195] Bu ilmî hassasiyetten uzak olanlar, hurafe ve şirkle bulanmış bir dinî anlayışla yaşamalarına rağmen kendilerini Müslüman zannediyorlar. Oysa ne ibadetler, ne de okunan Kur'ân insanı Müslüman kılar, tevhit üzere olmadıkça. Kelime-i Şehadet getiren ve günde beş vakit namaz kılan her mükellef bu önemli hususu kavramak zorundadır. Çünkü tevhidi düzlemde olduğu halde günahkâr olanların bağışlanması söz konusu olmasına rağmen, tevhitten uzak yaşayıp ibadet eden kimselerin affı söz konusu bile olamaz. Bunların durumu çok daha vahim. Çünkü biri günahını bilir, bağışlanma isteyip kendini düzeltebilir ama diğerleri kendilerini zaten âbid gördükleri için tövbeye de, düzelmeye de ihtiyaç hissetmezler. Ebu Cehiller, Ebu Lehepler, kelime-i şehadetin ne demek olduğunu bildikleri için Allah'ı bilmelerine rağmen tasdik etmeye yanaşmamışlardır. Ya bugün! Bin kez kelime-i şehadeti tekrar etmelerine rağmen tağuttan rahatsız olmayan, bir şekilde destek verenlere ne demeli?

❀ ❀ ❀

---

[194] Bkz. 5/44-45-47
[195] Bkz. 4/60, 76; 5/43-47

اَلَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُ ۚ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ هَدٰيهُمُ اللّٰهُ وَاُولٰٓئِكَ هُمْ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿١٨﴾

39: 18 (O kullarım ki) **onlar söze** (dikkatle) **kulak verirler de onun en güzeline uyarlar. İşte bunlar Allah'ın kendilerine hidayet ettiği kimselerdir, işte bunlar temiz akıl sahipleri olanların ta kendileridir.**

Bu ayet, akl-ı selim sahibi kimselerin meziyetinden bahsediyor. Onlar ki önyargı ve taassuptan uzak, arı-duru bir zihinle sözü dinler, üzerinde düşünüp idrak eder ve gereği ne ise ona göre hareket ederek hayra ve hikmete nail olurlar. Yani Müslümanlar, işlerini doğru yapabilmek için araştırır, muhakeme ederek hareket ederler. Onlar, bu meziyetlerinden dolayı fikirleri vakar ve sabırla dinler, tenkitleri dikkate alır, itham etmeden, kınamadan, diyalektik geliştirerek itidalle değerlendirmeye çalışırlar. Hele de din hakkında ise söylenenler daha bir dikkate alarak söyler ve dinlerler.

Resuller hariç, söylenen söz kimden gelirse gelsin, doğru olabileceği gibi yanlış da olabilir. Elbette herkesin bir sözü vardır, ama kimin söylediği, ne söylediği, ne adına söylediği önemlidir. Aksi halde doğru ile yanlış, hakla batıl birbirine karışır, insan doğruyu bulmada zorlanır ve yanlış yargılarda bulunabilir. Böyle bir vebale düşmemek, konuşulanları iman ve akıl süzgecinden geçirip yararlı olanını almak, zararlı olanı atmak insanı selamete erdirecek güzel vasıflardandır.

İnsanlar, heva-heves, önyargı ve taassup duvarlarını kırıp, doğruyu bulma samimiyeti içinde olmaya gayret ederlerse ulülelbap sahibi olabilirler.[196]

---

[196] Bkz. 10/100; 13/19

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

39: 19 Kendisine azap hükmü hak olmuş kimseyi, (bu yüzden) **ateşte bulunan kişiyi artık sen mi kurtaracaksın.**

Bu ayetten şunları anlayabiliriz: Uyarı ve öğütten rahatsız olan, düşünmeye, dinlemeye inatla sağır kesilen, hakka batılı karıştırıp, bunu savunan çifte standartlı kimselerin uyanması çok zordur. Böylesi zorlu kişilerle zaman kaybedileceğine, daha verimli insanlara ulaşılmaya çalışılmalıdır.

❁ ❁ ❁

لَٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعْدَ اللَّهِ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾

39: 20 Fakat Rablerinden korkanlar (yok mu?) **onlar için üzerlerinde** (başka başka) **konaklar bina edilmiş, altlarından da ırmaklar akan yüksek** (cennet) **menziller** (i) **vardır.** (Bu) **Allah'ın vadi** (dir.) **Allah sözünden caymaz.**

Allah'a karşı sorumluluğunu yerine getirenlere müjdeler vardır. Sadece ahrette değil, bu dünyada da hayırlarda yarışarak birbirlerini mutlu ederler. Dünyayı insanlığın başına dar edenlerin zulmünü de defettiklerinde hakkın hâkimiyeti altında güven içerisinde yaşama müjdesini de verir bu ayet.[197]

İslam'ın hâkim olduğu dönemle, küfrün hâkim olduğu dönemleri ve tarihi verileri iyi değerlendirenler, iki hayat arasındaki farkın, cennet ve cehennem kadar farklı olduğunu göreceklerdir.

❁ ❁ ❁

---

[197] Bkz. 9/112; 10/62-64

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ
يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ
حُطَامًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

39: 21 Allah'ın yukarıdan bir su (yağmur) **indirip de onu yerde menba'lara soktuğunu, sonra onunla türlü renklerde ekinler** (nebatlar yetiştirip) **çıkardığını, bilahare on**(lar)**ı kuruttuğunu görmedin mi? Nihayet sen onun sapsarı bir hale gelmiş olduğunu görüyorsun. Sonra da** (Allah) **onu kuru bir kırıntı yapıyor. Muhakkak ki bunda temiz akıl sahipleri için mutlak bir ibret vardır.**

Hayata suyu, ruha vahyi Allah, rahmetinden indirir. Susuzluktan kuruyan toprak, suyla buluştuğunda nasıl hayat bulup ne'şvünema buluyorsa, ruhta vahiyle buluştuğunda öyle ne'şvünema bulacaktır.

Baharda dünya canlanır, renklenir; sonbaharda sararır kurur. İnsan da böyle doğar, büyür, giderek ihtiyarlar sonra tekrar dirilmek üzere ölür. Ölmeyen insan, kurumayan bitki var mı? Hayatın ölümle sonsuz hayata geçiş olduğuna inananlar, geçmişten ders alıp, geleceği düşünüp, günü anlamlı ve yararlı işler yaparak geçirmeye gayret ederler. Yer yer gaflet ve zaaflarının sonucu ayakları yürüdüğü yolda zikzaklar çizebilirler. Ya inananlar! Düşünür, aklını örten zaaflarından uzaklaşarak toparlanıp yeniden yollarına devam ederler.

İşte Allah, ibret almak isteyenlere 'düşünmez misiniz, akletmez misiniz? Hâlâ gereği gibi düşünmeyecek misiniz' diyerek,

düşünenlere hayatlarını tashih edip iman doğrultusunda dikkatli yaşamalarını tembihliyor.

❀ ❀ ❀

أَفَمَن شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِ ۚ فَوَيْلٌ لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُم مِّن ذِكْرِ اللَّهِ ۚ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾

39: 22 Öyle ya, Allah'ın, göğsünde Müslümanlık için inşirah verdiği bir kimse – ki o, Rabbinden (gelen) **bir nur üzerindedir** – (kalbini mühürlediği kişi gibi) **midir? Artık kalpleri Allah'ın zikrinden** (bomboş ve) **kaskatı kalmış onlalar**(ın) **vay** (haline!) **Onlar apaçık bir sapıklık içindedirler.**

Elverişli toprakla tohumun buluşup ne'şvünema bulması gibi, katılaşıp, çoraklaşan bir toprak, güneş ve su ile buluşsa da atılan tohum yeşermeyecektir; fıtratını küfürle örtmüş, kalbi katılaşmış kimselerin de hidayet güneşinden yararlanamaması bunun gibidir.[198]

Burada bazı meallerde "Allah kimin gönlünü İslam'a açmışsa" şeklinde anlam verilen "efemen şeraha" ifadesini "kim göğsünü İslam'a açarsa' şeklinde meallendirmek daha doğrudur. Çünkü "kim" ile "kimin" kelimeleri ayrı düşünce kapıları açıyor. "Kimin" denildiğinde 'ne yapayım Allah hidayet etmiyor, Allah nasip etmiyor ki istediklerini yapalım' diyenler haklı olurlar.

Sorgulayan, kötülüklerden rahatsız olup iyiliği arayanlar, hangi ortamda, hangi çağda yaşarsa yaşasın göğsü İslam'a açıktır. İçlerinde güzellikleri yaşattıkları için hakka davet edildiklerinde hemen kabul ederler. Yoksa Allah, kimilerinin kalbini İslam'a

---

[198] Bkz. 6/125; 10/99, 100; 16/37; 24/36, 37

açmış, kimilerininkini kapamış manasına değildir. Böyle bir düşünce Allah'ı gereği gibi tanımamaktır. Ona yapılan bir iftiradır bu.

اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ ذٰلِكَ

هُدَى اللّٰهِ يَهْدِى بِهِ مَنْ يَشَآءُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾

39: 23 Allah, kelamın en güzelini – (ayetleri birbiriyle) **ahenkdar, katmerli** (tıklım büklüm hakikatlerle dolu) **bir kitab halinde – indirmiştir ki Rablerine derin saygı göstermekte olanların ondan derileri ürperir, sonra da hem derileri, hem kalbleri Allah'ın zikrine** (yatışıp) **yumuşar. İşte bu** (kitab) **Allah'ın** (gönderdiği) **bir rehberdir ki O,** (dileyenlerden)**dilediğini bununla hidayet verir. Allah kimi de** (ceza olarak) **saptırırsa artık onun yolunu doğrultucu yoktur.**

Kur'ân; lafız ve manasıyla, kelimelerinin konumu, tertip ve ahengi ile ebediyete kadar sözleri korunmuş olan ilahi bir kelamdır. Hikmette, hükümde, sağlamlıkta birbirine benzemesi, birbirini tasdik etmesi, hakkı ve doğruluğa davet eden, kulların selamet içerisinde ilerlemesi için yol boyunca işaret levhaları olan kitaptır.

Şairler, edipler, feylesoflar, Kur'ân'ın ayetleri karşısında susmak zorunda kalmışlar ve bir benzerini asla meydana getirememişlerdir. Bu bakımdan Allah'a inanan ve iman gözüyle Kur'ân'ı okuyan kimse herhalde O'nun karşısında büyük bir hayranlık duyar, etkilenir yüce hikmeti karşısında kalbi yumuşar, göğsünü İslam'a açar.[199]

---

[199] Bkz. 8/2; 9/124; 22/35

"Hakikatlerle dolu, tekrar tekrar okunan Kur'ân" akıllardaki soru işaretlerini çeşitli misallerle giderir. Dolayısıyla düşünüp araştıranlar için anlaşılmayan bir ayet yoktur. Hâlâ anlamadıysanız bilenlere sormak ve yine anlamadıysanız ayetin müteşabih olacağını düşünüp, anlamayı zamana bırakmak gerekebilir. O'nda her insanın anlayacağı misaller vardır. Onun için hiçbir insanın "Ben Kur'ân'ı anlamıyorum" deme hakkına sahip değildir. Anlayamamasının sebebi, aklını kullanmaması, fikir dünyasını fakir bırakmış olmasındandır.

Çok daha zor anlaşılan kitapları, lügat kullanarak anlamaya çalışanlar veya bilmedikleri bir lisanı öğrenenler, nasıl olur da her dile tercümesi olan Kur'ân'ı 'anlayamıyoruz' diyebilirler? Böyle bir iddiayı öne sürenler, körü körüne bir savunma içerisindedirler.

"Biz kimiz ki onu anlayalım, Onu büyükler anlar" diyenler, sahip oldukları değerlerin farkında olmayan şaşkınlardır. Oysa her Müslüman'ın doğru yol rehberi olan Kur'ân'ı anlayarak, düşünerek okuyup incelemesi çok ciddi bir sorumluluktur. Ona gereken önemi vermek, onu içselleştirerek hayat tarzı edinmek gerekir ki en güzel tasdik edilip yaşanabilsin.

İyilikleri en güzel şekilde yaşayıp yaşatanlar; güler yüzlü, tatlı dilli, hak sözlü olanlar; iyilikleri teşvik edip, kötülüklerin üstünü örtüp ıslah edenler, bu kitabın hikmetine nail olmuş kimselerdir.

Kitaba bu şuurla sarılanlar, beşer olarak elbette ki birçok hata, kusur ve şikâyetleri olsa da yeniden Rabbinin zikriyle uyanıp hallerini düzelterek, sorumluluklarını yerine getirmeye çalışırlar.

Şuursuzca anışlar, ritüelleşmiş ibadetler, içtihatsız bağlanışlar, yenilenmeye ve aydınlanmaya kapalı dar görüşlü gelenekçilerin ayinleri, indirdikleri hatimler, bir takım emel ve amaç için seçilerek okunan sureler, açılan sakalı şerif, hırka-ı şerif, şecereler, alınan tövbe, durulan hatmeler, din adına kabul edilmiş, coşkuyla yerine

getirilmiş olsa da İslam da bu değildir! Yazık oluyor insanımıza. 'Allah' deyip de eli boş kalmak ne acı bir durum![200]

أَفَمَن يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا
كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ
حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾ فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ
وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

39: 24 (Bu halde) **zalimlere "Ne kazanıyor idiyseniz** (cezasını) **tadın" denilirken kıyamet günü yüzünü o feci azaptan kim koruyacak?**

39: 25 Onlardan evvelkiler de (peygamberlerini) **tekzip ettiler de hatırlarına gelmeyecek bir cihetten kendilerine azap gelip çatıverdi.**

39: 26 Bu suretle Allah dünya hayatında onlara rüsvalığı tattırdı. Ahiret azabı ise, elbet daha büyüktür. Eğer (bunu) **bilselerdi...**

Hayatta ahireti unutmuşçasına koşuşturmak, ahlaksızlığın, yolsuzluğun, zulmün, sömürünün vs. sürükleyeceği zillete mahkûm kılar kişiyi.

Zilletin farkında olmayan, yaptığından utanmayanlar, yüzlerini kızartacak seviyesizlikleri öylesine kanıksamışlardır ki; çirkin, iğrenç hallerini örtbas etmek için yalan ve demagojik söylemlerle bir de kendilerini aklamaya çalışırlar.

---

[200] Bkz. 2/152

Bütün bunlar sokakta, evde, medyada görülür, duyulur iken, inananlar zilletin önünü alacak hangi mücadeleyi veriyorlar?

Bu ayetler, inananlara, inanıyorsanız inandığınız gibi yaşayın, yoksa yaşadığınız gibi inanmanın aldatılmışlığı ile helake doğru yol alırsınız mesajını vermektedir. İlmin izzetinden, yoldaki işaret levhalarından habersiz kimseler, cehaletin içerisine düşürdüğü zilleti göremedikleri için zilletten kurtulamazlar.

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۚ

قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِى عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾ ﴿٢٧﴾

39: 27 Andolsun ki biz bu Kur'ân'da insanlar için, nasihat kabul etsinler diye, her misalden (örnekler) **gösterdik.**

39: 28 (Onu her türlü) **tenakuz ve ihtilaftan azade, dosdoğru, Arapça bir Kur'ân olarak** (indirdik.) **Ta ki** (küfürden) **sakınsınlar.**

Bir lisan olarak Arapça, Kur'ân'a değer katmaz. Bilakis Kur'ân, Arapçaya birçok zenginlik katmıştır. Allah, peygamberleri, kendi kavimlerinden ve kendi dillerinde konuşan kimseler arasından seçip görevlendirmiştir. Eğer dışarıdan biri gelse yabancı bir dil konuşsa, 'biz bu insanı tanımıyoruz, dilini anlamıyoruz' diyecekler ve inanmamakta da haklı olacaklardı. Ama artık o kavimlerin de, şimdiki inananların da 'ben Kur'ân'ı anlayamıyorum' demeye hakları yoktur.

❁ ❁ ❁

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ
هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ الْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

39: 29 Kendisinde, birbirine sertlik ve geçimsizlik gösteren (birçok) **ortaklar** (ın hakkı) **bulunan bir adamla** (bir köle ile) **yalınız bir kişinin adamı** (kölesi) **olan diğer birini Allah** (müşrikle muvahhit hakkında) **bir misal olarak irâd etmiştir. Bu ikisinin hali bir olur mu?** (Bütün) **hamd Allah'a mahsustur. Fakat onların çoğu bilmezler.**

Bu misal ile tek ilah olan Allah'ın vahyî verileriyle yola çıkmayanların birçok efendinin emri altında yaşamaya mahkûm kalan, temelsiz bir zeminde bir o yana bir bu yana koşturan, kimliğini bulamamış, köle ruhlu kimselerin durumu tasvir ediliyor.

Bir deyimle "Horozu çok olanın sabahı tez olur" misali her kafadan ayrı bir ses gelir, tabi itaat etmek zorunda olduğu için de ne yapacağını şaşırır. Bu durumun insanı ne kadar yıprattığını idrak etmek için fazla düşünmeye gerek yoktur.

İnsanlar bir olan efendiyi memnun edemezken, birçok efendiyi nasıl memnun edebilir? Üstelik efendilerin birinin istediğini diğeri istemez, birinin iyi gördüğünü diğeri kötü görür, biri dini silah olarak kullanırken, diğeri kanunlarla korkutur. Zavallı köle yapsa bir türlü, yapmasa bir türlü, birine itaat ederken öteki gazaplanır.

Evet, hevasına tutsak olan bir münkir ile birçok efendiye köle olanın ne farkı var? Allah, bu misalleri vererek kendisine kulluk edenlere, onurlu, erdemli ve düz yolda istikamet üzere temiz bir hayat sürdürmeleri için uyarılarda bulunuyor...[201]

❁ ❁ ❁

[201] Bkz. 13/16; 16/76; 30/28

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾

39: 30 Muhakkak sen de öleceksin (Habibim)**, onlar da elbet ölecekler.**

Rivayetlere göre, peygamberden çok rahatsız olan münkirler, onu öldürmek için teşebbüste bulunsalar da buna muvaffak olamayınca, ölmesi için Allah'a dua ediyorlar. Onlara göre peygamber ölse tebaası dağılacak ve karşı çıktıkları din yok olacak ve kendileri de rahat edecekler. Öyle mi!? Ne müşriklik ne de münkirlik daim değildir. Birileri ölse, birileri onlardan kurtulsa da hayat ve Allah'a karşı sorumluluk devam ediyor. Kan döken, zulüm yapan ebedi mi kalacak ki, yaptığı yanına kalsın! Hep beraber hesap gününe her geçen gün bir adım daha yaklaşılıyor.

Ölüm, her halükarda Allah'a dönüş olduğuna göre o geldiği zaman hiçbir kimse onu erteleyemez ki, yarım bıraktığı işlerini yapsın veya o gerçeğin, hak olduğunu gördükten sonra 'aman ne olur, şimdi anladım beni bırakında salih amel işleyeyim' diyebilsin.

Ölüm, hayatın bir gerçeğidir; lakin ölümden sonrası için iddialar farklıdır. Ey ölüm sonrasını yalanlayanlar! Düşünün! Bu dünyaya gelişinize ve gidişinize nasıl müdahale edemiyorsanız, dirilme hususunda da hiçbir müdahaleniz ve engeliniz olmayacaktır... İmandan başka kurtuluş yolu yoktur.[202]

❀ ❀ ❀

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

39: 31 Sonra (ey insanlar)**, şüphesiz, siz de Rabbinizin huzurunda muhakemeye duruşacaksınız.**

---

[202] Bkz. 7/25; 20/55; 23/12-16

Bu ayeti, üstteki ayet ile biraz daha düşünerek ufkumuza açalım. Allah dilemedikçe kimse kimsenin ölümüne karar veremez. Nitekim müşrikler, Hz. Peygamber hicret edinceye kadar her türlü komplo ve tezgâhı kurdu ama ne onu, ne davasını, ne de davasına kulak verenlerin önünü alabildiler. Bilmiyorlar ki dava erleri öldürüldükçe daha çok dikkatleri üzerine çektiğinden daha çok araştırılmasına ve dolayısıyla anlaşılıp itibar edilmesine sebep olur. Bugünün münkirleri, hinlik yaparak düşmanlıklarını açıktan yapmayıp ya faili meçhullerle veya dava adamlarını öldürmeden önce iftira atarak gözden düşürerek toplumlar üzerindeki etkilerini kırmaya çalışıyorlar. Bu onların inananlara karşı ne kadar acımasız olduklarını ortaya koyuyor. Öldürülmek, işkence çekmekten, iftira edilmekten daha kolaydır. Seyyid Kutup'u öldürdüler, ama o yazmış olduğu tefsiriyle binlerce okuyucusunu diriltti ve kendisi de inananlar arasında rahmetle anıldı.

Bugün, İslam karşı düşmanlıkta ittifak edenler o gün elim azaptan kurtulmak için birbirlerine acımasız düşman kesilecekler-dir.[203]

Ayrı inanç ve ideallere sahip olanların dünyada anlaşıp birleşmeleri mümkün değil; inanç ve ideal ayrılığı, sürtüşme ve tartışmanın başlıca sebebidir. Allah kıyamet günü haklıyı haksızdan, doğruyu eğriden ayıracak ve herkese hak ettiği karşılığı verecektir.

❀ ❀ ❀

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ اِذْ جَآءَهٗ ؕ اَلَيْسَ فِى

جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴿٣٢﴾

[203] Bkz. 3/119; 37/27-33

39: 32 (Böyle iken) **Allah'a karşı yalan söyleyenden, sıdk** (-u hakikat) **ı – o, kendisine gelir gelmez – tekzip – edenden daha zalim kimdir? Kafirler için cehennemde bir karargah mı yoktur?!**

Allah'a karşı yalan uyduranların akıbeti, geçmiş birçok ayetlerde işlenmişti.[204] Burada ise, Kur'ân'ı yalanlayanların akıbeti açıklanıyor. Çünkü insanların 'Allah ve ahiret vardır' demeleri kendilerini elim azaba düşmekten kurtaramaz.

Allah'ı, peygamberi, ahireti de vahiy doğrultusunda idrak ederek iman edilirse azaptan kurtulunur.[205]

Kur'ân'la uyarıldığı halde onu fıkh etmeden zanlarıyla, kulaktan duyma telkinlerle hareket edenler, dinlerinin cahili olduklarından, inanılması gerekenlere 'gözümüzü açtık böyle gördük' diyerek reddedebildikleri gibi inanılmaması gerekenleri de kabul ederek bir şekilde hakikati ketmetmiş oluyorlar. Böylesi tehlikeli bir duruma inananların maruz kalmaması için dini kaynağından öğrenmeleri gerekir.[206]

❁ ❁ ❁

وَالَّذِى جَآءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِۦٓ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾ لَهُم مَّا
يَشَآءُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُا۟ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾ لِيُكَفِّرَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ
ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ ٱلَّذِى كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

---

[204] Bkz. 2/79; 6/33; 10/17-68-69; 11/18; 16/116
[205] Bkz. 4/175; 6/153; 17/9
[206] Bkz. 2/121; 7/33; 23/68; 29/51

39: 33 Sıdk (-u hakikat) **ı getirene ve onu tasdik edenlere** (müminlere) **gelince: işte onlar takvaya erenlerin ta kendileridir.**

39: 34 Rableri nezdinde dileyecekleri şeyler onlarındır. İşte bu, iyi hareket edenlerin mükâfatıdır.

39: 35 Çünkü Allah onların geçmişte yaptıkları en kötü (amel ve hareketleri bile) **örtecek, yapmakta olduklarının en güzeliyle mükâfatlarını ihsan edecektir.**

Bu ayet, 'nasıl olsa battım, bittim' diyenleri karamsarlıktan kurtarıp, iyiliğe teşvik eden, gönülleri inşirah veren bir müjdedir. İnsanlar, iman bütünlüğü içerisinde yaşamaya gayret ettikleri müddetçe Rahim olan Allah geçmişte olanları affederek ve gayretlerinin sonucu en iyi ödüllerle ödüllendirecektir.[207]

❁ ❁ ❁

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ ۖ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِن دُونِهِ ۚ وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ
فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾ وَمَن يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن مُّضِلٍّ ۗ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ
ذِي انتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

39: 36 Allah, kuluna kâfi değil mi? Seni (Habibim) **Ondan başkalarıyla korkutuyorlar. Allah kimi** (ceza olarak) **saptırırsa onun yolunu bir doğrultucu yoktur.**

39: 37 Allah kime de hidayet ederse onu bir saptırıcı yoktur. Allah (düşmanlarına karşı) **intikam sahibi,** (emrinde) **mutlak bir galip değil midir?**

---

[207] Bkz. 13/21-23; 39/53-55

"Allah'ı unutmak", gerek ferdi gerekse toplumsal açıdan insan şahsiyetini yok eder. Çünkü yalnız "Allah'ı hatırlamak" insan şahsiyetini bir bütün olarak muhafaza edebilir.

İmanî değerlerin korunmasından ziyade, servetin, kariyerin, karizmatik değerlerin baş döndürücü gündemlerinde, olmazsa olmazlara kavuşmak için mücadele verilirken, ister istemez bu değerlerin hükmü altına girilir ve onlarla sahip olunanları kaybetmemek için önlerinde eğilip dururlar. Kim sapıklığı kendine yol edinirse, Allah mutlak güç sahibidir. Nankörleri cezalandırır.

Kim Allah'ın yanındaki yerini bilmek istiyorsa, Allah'ın yanındaki yerine baksın. Kim hayrı isterse ona onun yolu, kim de şerri isterse ona da onun yolu açılır.[208]

❁ ❁ ❁

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهٖٓ أَوْ
أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهٖ قُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ
يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

39: 38 Andolsun, onlara: "O gökleri, o yeri kim yarattı?" (diye) **sorarsan muhakkak "Allah" diyecekler. De ki: "O halde bana haber verin. Allah bana herhangi bir zarar dilerse sizin Allah'ı bırakıp da taptıklarınız Onun bu zararını giderebilici midirler? Yahut** (Allah) **bana bir rahmet dilerse onlar Onun bu**

---

[208] Bkz. 2/249; 16/52; 39/13, 22 korku için Bkz: 9/57

rahmetini tutabilici midirler?" De ki: "Bana Allah yeter. Güvenip dayanacaklar da ancak Ona güvenip dayanır (lar)."

Kevnî ve vahyî ayetler, tüm varlıkların sahibinin Allah olduğunu kanıtlar. Hemen hemen herkes bu gerçeği tasdikler. Ancak bir takım görüşlere sahip olanlar, O'nun idarede yardımcılarının olduğuna inanır ve onlarla işlerini yürüttükleri için onlara Allah'a tazim eder gibi tazim ederek şirke düşerler. Beşeri kaygı ve beklentiler sebebiyle bu kıt düşünceye sahip olanlara, bu soru yöneltilerek tek koruyucu ve her şeyi hükmü altında tutanın Allah olduğu, beyinleri çatlatırcasına hatırlatılıyor. Şu güne kadar ferdi ve toplumsal imtihan sorularına kim karşı koyabilmiş, kim ve hangi güç, üzerlerine inen azabı defedebilmiştir. İnsan, düşünse, en güçlü sulta sahiplerinin dahi maruz kaldıkları musibetlerden kendilerini koruyamadıklarını görecek, mutlak güç ve himaye sahibinin Allah olduğunu idrak edip Ona sığınacak. O'ndan başka koruyucu, himaye edici kesin bir güç bulmuşlarsa varsın onların himayesine sığınsınlar(!).

İnananlar, sadece Allah'a teslimiyet ve tevekkül ederek itmi'nana ererler. Teslimiyet ve tevekkül, elinden geleni yaptıktan sonra işin sonucunu Allah'a havale etmektir. Diyelim ki bütün tedbirlerinize rağmen işleriniz yolunda gitmedi, bunda sizin bilmediğiniz, Allah'ın bildiği hayırlar vardır. O kulları için hayırlı olanı takdir eder, yeter ki Kur'ân'a uygun olarak işlerimizi ihlâs ile yapalım. Tevekkül, sonuca razı olmaktır. Kaderden şikâyet etmemektir. Kadere razı olan kederden emin olur.

Ne zaman tevekkül ve teslimiyet hakkıyla anlaşılarak müminin kalbine yerleşirse, artık onun işi kemale ermiş demektir. [209]

❀ ❀ ❀

[209] Bkz. 10/31; 25/58; 26/217; 31/25

قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ ۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾ مَنْ
يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٤٠﴾

39: 39 De ki: "Ey kavmim, siz bulunduğunuz hal (ve minval) **üzere çalışın. Şüphesiz ben çalışanım. Binaenaleyh yakında bileceksiniz ki,**

39: 40 Kendisine rüsvay edici bir azap gelecek olan kimmiş, üzerine daimi bir azap (çatıp) **konacak bulunan kimmiş?"**

Bu ayetlerden anlıyoruz ki iman; ilim, teslimiyet ve tevekkülle beslenirse insan güçlenir ve olaylara karşı mukavemeti artar. Üzülür, ağlar, sıkılır ama imtihanı itidalle karşılamayı bilir. Kur'ân'ın cahili olanlar, Allah'ı gereği gibi takdir edemedikleri için teslimiyet ve tevekkülleri, imtihana razı olmaları söz konusu olmadığından bu durum onları stres, bunalım, depresyon ve kaoslar içerisine iter. Bu duruma düşmelerine kendileri sebep olmalarına rağmen, hep birilerinin sebep olduğunu veya bu imtihana layık olmadıklarını iddia ederek acılarını yoğunlaştırırlar.

Hz. Muhammed'in on üç senelik Mekke devri, tahrik edici sebeplerin en çok oluştuğu ve mücadelenin o nispette arttığı ve hızlandığı bir devirdir. Bu daha çok hakkın sesinin duyulabilmesini sağlıyor, onu hareketsizlikten kurtarıp aksiyon veriyordu. Bunun için peygamber (a.s) inkârcı putperestlere: "Elinizden geleni yapın, ben de gerekeni yapmaktayım" diyordu ve zaferin yakın olduğunu hatırlatarak müminleri devamlı mücadele alanında tutmaya çalışıyordu. [210]

❁ ❁ ❁

[210] Bkz. 6/135; 10/71-84; 11/93

إِنَّآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ لِلنَّاسِ بِٱلْحَقِّ ۖ فَمَنِ ٱهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَن
ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۖ وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾

39: 41 Şüphesiz ki biz o kitabı insanların faidesi için, hak (kın ikamesine bir sebep) **olarak indirdik sana. Artık kim doğru yolu ihtiyar ederse bu, kendi lehinedir. Kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapmış olur. Sen** (Habibim) **onların üzerinde bir vekil değilsin.**

Allah, elçileri aracılığı ile bildirmiş olduğu vahiylerle hidayet yolunu göstermiştir. Hidayet üzere olanlar, Kur'ân'ın nurundan faydalanıp uyanık, aktif ve yararlı bir hayat sürerken; bir takım indi beklenti ve felsefik fikirleri ileri sürerek karşı çıkanlar ise hidayet gibi bir değerden mahrum kalmışlardır.

Peygamberler, Allah'tan kendilerine vahyedilen buyrukları, dosdoğru tebliğ eden uyarıcılardır. Ne kimseleri doğru yola eriştirebilir, ne de istedikleri kimseleri koruyup onlara vekâlet edebilirler. Onların görevi doğru yolu göstermektir.[211]

❁ ❁ ❁

ٱللَّهُ يَتَوَفَّى ٱلْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَٱلَّتِى لَمْ تَمُتْ فِى مَنَامِهَا ۖ فَيُمْسِكُ
ٱلَّتِى قَضَىٰ عَلَيْهَا ٱلْمَوْتَ وَيُرْسِلُ ٱلْأُخْرَىٰٓ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِى
ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

39: 42 Allah (ölenin) **ölümü zamanında, ölmeyenin de uykusunda ruhlarını**(şuurlarını) **alır. Bu suretle hakkında ölümü**

[211] Bkz. 6/104-153-155; 11/108

hükmettiği (ruhu) **tutar, diğerini muayyen bir vakte** (eceli gelinceye) **kadar salıverir. Şüphe yok ki bunda iyi düşünecek bir kavm için kati ibretler vardır.**

Teveffa kelimesi, tamamen yerine getirmek, iyice halletmek; mevte kelimesi ise ölmek, cansız, ruhsuz anlamlarına gelmektedir. Mevte, uyku anında ruhların salıverilmesini, hayata tamamen veda edeceği zaman ruhun alınmasına da teveffa denir. Bu anlamda uyku yarım ölümse, ölüm de tamamlanmış bir ömrün sonudur. Ruhun bilinmeyen bir süre "berzah" âlemi denilen yerde bekleyip yeniden dirilecekleri günde bedenle buluşup Rabbin huzuruna hesap vermeye gideceği rivayet edilir. Tıpkı dünyaya gelmeden ruhlar âleminde bekleyip bir damla su olarak ana rahmine düşüp can bulduğu gibi...[212]

Çok güzel bir teşbihte; gülyağının gülle olan ilgisi ne ise, ruhla beden arasındaki irtibatta bir bakıma odur. Ancak ruhun bedenle olan ilgisinin biri zahiri, diğeri batini iki yönü vardır. Ölüm anında ruhun bedenden bu iki ilgisi de kesilir. Sadece arada berzah âlemine has bir ilgi kalır ki o da kıyamete kadar devam eder. Uyku anında ise ruhun bedenden sadece zahiri ilgisi kesilir, batini ilgisi kalır.

Allah Teâlâ verdiği her haberin bir benzerini insana yaşatarak ahirette olacakların gerçekleşeceğine inanmaları için ikna olmalarını ister.

Denildiği gibi uyku küçük ölümdür. Ölüm ise büyük uykudur.

Uykuyu müşriklerin cahilliklerine, uyanıklığı da müminlerin hayatın farkında oluşlarına benzetebiliriz... Şüphesiz, düşünen, aklını çalıştıranlar için dirilmeye dair birçok deliller vardır. Münkirler zaten yaşayan ölü gibidirler hiçbir şeyden ibret almazlar.[213]

---

[212] Bkz. 6/60; 36/51, 52
[213] Bkz. 27/80

Ey akıl sahipleri! Belli bir süre uyuduktan sonra uyandığınız da nasıl yeniden hayat devam ediyorsa, ölümden sonra da bir daha ölmemek üzere devam edecektir. İsteyen inansın, isteyen inkâr etsin. O günü yalanlayanları, gerçekler, yalanlar!

❁ ❁ ❁

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ ۚ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾

39: 43 Yoksa onlar Allah'tan başkasını (kendilerine) **şefaatçiler mi edindiler? De ki: "Hiçbir şeye güç yetiremezler ve akıl erdiremezler olsalar da mı?"** (Buna rağmen mi şefaat edecekler?!)

Allah'ı gereği gibi tanımayanlar; bazı zatların, Allah'ın yanında etkili olduğunu ve Allah'ın onların ricasını geri çevirmeyeceğini zannederek onların himayesine sığınıp, onlar aracılığı ile taleplerinin yerine getirilmesini isterler. Oysa himayesine sığınıp yardımını umdukları da Allah'ın himayesine ve yardımına muhtaç varlıklardır.

"Hiçbir şeye güç yetiremezler" ifadesiyle dayanılan varlıklar, kendilerine isabet eden herhangi bir musibeti defedemezlerken nasıl olurda onlara güvenip ahiretinizi onların eline bırakabilirsiniz.

'Allah bana yeter' demeyi bilmeyen, Allah'ı gereği gibi tanımayanlar, veli ittihaz ettiklerinin ahirette kendilerine şefaat edip kurtaracaklarına inanırlar. Allah'ı gereği gibi tanıyan, O'na tevekkül edip teslimiyet gösterip, mağfiret ve rahmetine, himayesine sığınanların Allah'ın şefaatine ümidi tamdır. Onlara bu teminatı veren, ilahi sınırları aşmasını engelleyen takvalarıdır. Şayet sınırlar hata ile aşılırsa, takva derhal insanı tövbeye yöneltir ve sahibini

düzeltir. Allah, bağışlayan ve esirgeyendir. Pişman olup tövbe edecekleri zamana kadar (herkes için) tövbe kapısı açıktır.

Allah, kimseye gücünün üstünde bir şey teklif etmediği gibi, rahmeti de şefaati de her şeyi kuşatır.[214]

❁ ❁ ❁

قُلْ لِلّٰهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا ۖ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ

تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

39: 44 De ki: "Bütün şefaat (hakkı) **Allah'ındır. Göklerin ve yerin mülk** (-ü tasarrufu) **Onundur. Nihayet** (hepiniz) **ancak Ona döndürü** (lüp götürü) **leceksiniz."**

Bir önceki ayetlerde, kimilerini ilah olabilecek kadar değerli görüp, yücelterek hükmü altına girenler ve onları şefaatçi edinenler kınanmıştı.

Burada ise ilah ve Rab olarak Allah'tan başka hiçbir gücün şefaatçi olamayacağını, ancak Allah'ın kendisine itaat edenlere şefaat edeceğini haber veriyor.

Hayatta her şey geçicidir ve zeval bulacaktır. Tek zeval bulmayan Allah'tır. O halde Allah'tan başka varlıklara itaat edenler sapıkların ta kendileridir.

Allah, kullarını himayesine almış ve kullarını aziz kılacak şeyleri de açıklamıştır. Hâl böyle iken hâlâ kurtarıcılar aramak, aklın ve imanın gerisinde kalmaktır. Bunları, akıl ve idrakleri olduğu halde çalışmayıp kopya çeken tembel öğrencilere veya dilencilere benzetebiliriz. Böylesi bir durumdan utanacaklarına elde ettikleriyle sevinirler.

---

[214] Bkz. 20/109; 21/28

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

39: 45 Allah, bir olarak, anıldığı zaman ahirete inanmazların kalpleri bundan rahatsızlık duyarlar. (Fakat Allah'tan) **başkası anıldı mı bunlar** (ın) **derhal yüzleri güler.**

Maksatları Allah'ı razı etmekse bu insanların, Allah anıldığında neden rahatsız oluyorlar? Çünkü Allah, ayetleriyle hataları, günahları açıklıyor.

Müşriklere has olan bu tavır, maalesef bazı cahillerde de görülüyor. Şeyhleri ve üstadları hayatlarında birinci derecede yer aldığı için, onların kitabları okunduğunda gözlerinin içi güler. Fakat birileri onlara peygamber ve Kur'ân'dan bahsetse hemen huzurları bozulur ve derler ki bunlar evliyaya inanmadıkları için sürekli 'Kur'ân ve peygamber' deyip duruyorlar. Bu hâl, onların taassuplarını ifşa eden bir karşı çıkıştır. Oysa yapılan uyarı ve hatırlatmalar üzerinde düşünerek hareket edilirse ilahi rahmet tecelli edip doğruyu anlama şansı doğar.[215] Müslümanlar Allah'ı veli edinip, veli olmak isterken nasıl olurda veliyi inkâr edebilir. Müslümanlar âlime, ilme değer verir, ilim ve tecrübelerinden istifade ederler ama alimleri hatadan münezzeh görmezler.

Kim Resulullah'tan, Kur'ân'dan başkasını ön plana çıkarıp onları referans gösterip insanları onların kitaplarına, gruplarına çağırırsa bu ikazın içerisine girer.

Birçok ayette belirtildiği gibi aklederler ve düşünürseniz anlarsınız ama önyargı ve taassupla bir yerlere bağlananlar onların arkasına düşerler.

---

[215] Bkz. 5/16; 8/29; 29/69

قُلِ اللّٰهُمَّ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ اَنْتَ

تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

39: 46 De ki: "Ey gökleri ve yeri yaratan, gizliyi de, aşikârı da bilen Allah, kullarının arasında ihtilaf etmekte oldukları şeyler hakkındaki hükmü sen vereceksin."

Ellerinde Kur'ân gibi bir kılavuz varken onu fıkhetmeden, doğruyu arayıp bulma gayreti çekmeden; dinde şahısları senet ve referans alarak yaşayan; sonra da senin grubun, benim grubum, senin tarikatın, benim tarikatım diyerek tefrikaya düşenler hakkında Allah kıyamet günü hükmünü verecektir.

Zuhura gelecek olan şeyler Cenab-ı hakkın gazabı olacaktır.

❁ ❁ ❁

وَلَوْ اَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا

بِهِ مِنْ سُوٓءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مَا لَمْ يَكُونُوا

يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

39: 47 Eğer yerde ne varsa hepsi ve onunla birlikte bir misli daha o zulmedenlerin (elinde) **olsaydı kıyamet gününde** (uğrayacakları) **azabın fenalığından** (kurtulmak için) **elbette bunları feda ederlerdi. Hâlbuki** (o gün)**onlar için Allah'tan hiç de zannedemeyecekleri nice şeyler zuhura gelmiştir** (gelecektir.)

Elbette maddi imkânların dünyada açtığı birçok kapı vardır, ama sahip olunan imkânlar hayra değerlendirilmiyorsa, o gün, değil bir işe yaraması bilakis hesabı ağır olacaktır. Bu sahneyi şu misalle canlandıralım. Filmin veya hayatın bir karesinde soyguncunun

baskınına maruz kalan biri önce alabildiğine karşı koymaya çalışır, ama soyguncu silahı dayayınca 'aman dur, ne istersen al, ama bana dokunma' diye yalvarmaya başlar ya, aynen onun gibi. Allah'ı, ahireti hesaba katmayanlar da işte böyle azaptan kurtulmak için bütün sahip oldukları şeyi vermek isteyecekler, ama kabul edilmeyecek.

Oysa dünyada iken cennete uzanan yolu arayıp bulmak ve bunu az bir masraf, ciddi bir eğitim ve gayretle elde etmek mümkün olduğu halde, ne yazık ki buna hevesliler pek azdır. Kıyamet gününde elinde olsa her şeyini vermek isteyenler çoğalacak, bunun ise bir yararı olmayacaktır. Çünkü yanlarında amellerinden başka götürdükleri bir şey olmayacaktır. Ayrıca şu dünyada bile her imkâna sahipken gelen belalardan korunamadıkları halde, iradeleri ellerinden alındığında ne yapabilirler ki!

Bu ikaz, müşrikler için söylenmiş olsa da Müslüman'ım diyenler ne yapıyorlar? Dinlerini öğrenmek için kaç Müslüman kitabını fıkhetmeye zaman ayırıyor. Aynı insanlar kariyer, itibar ve servetini elde edebilmek için en az yirmi seneye varan tahsil uğruna, tüm güçleriyle maddi manevi imkânlarını seferber ediyorlar. Binlerce test soruları çözülür, ciltlerce kitab incelenirken kaç Müslüman dünya ve ahiretin selametini temin eden Kur'ân'ın mealini okuyor. Bildikleri kulaktan duyma, yaptıkları ise ritüel alışkanlıklar, dağıtılan hatimler, şuursuz tesbihatlar ve cevşenlerle emellerine ulaşmak... Şuursuz okuyuşlar, eylemsiz yakarışlarla cennet kazanılır mı? Yaşanmak için okunmayan Kur'ân, şifa olur mu?

Cennet, ciddi bir eğitim ve gayretle elde edilebilecek bir makamken, bunu kaybedenlere yazıklar olsun. Cennete gidecek insanlar en iyi, en üstün insanlar olacakken, dinlerinin cahili olduklarından küfrün tahakkümü altında sömürülüp eziliyorlar. Ahlaksızlık, yolsuzluk, zulüm çemberi içerisinde kıvranan mustazaflar haline

gelmişler. Bütün bunlar, Müslümanların Kur'ân ilminden mahrum oldukları içindir.

Ellerinde Kur'ân olduğu, günde beş defa minarelerden hakka, kurtuluşa çağırıldıkları halde böylesine haktan uzaklaşan bir toplum Allah'ın yardım ve merhametine layık olurlar mı?

Müslümanlar, dünya ve ahiretlerini kurtarmak için bir an evvel kendilerini vahyin kontrolünden geçirip hayatlarına çeki düzen vermeliler.

❁ ❁ ❁

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٤٨﴾

39: 48 Onların (dünyada) **kazandıkları kötülükler** (o gün) **açığa çıkmış, eğlence edinmekte oldukları şey kendilerini çepeçevre sarıp kuşatmış** (olacak) **tır.**

Amellerin hayrına nail olmanın tek yolu; amellerin tevhit üzere bilinip yerine getirilmesidir.[216]

Şu dünyada servet, statü vs imkânlara sahip olanlar bir şekilde ayıplarının, günahlarının üstünü örtebilirler ama o gün insanların bütün yaptıkları ortaya çıkacaktır. O her şeyin ortaya döküldüğü gün kötülerin psikolojilerini bir düşünelim ne kadar vahim bir durum, yer yarılsa da içine girse. Ama nafile. Karşılarında adaletiyle yargılayacak olan Allah'ı, bir de amellerini bulacaklardır!

Ey inananlar! Bu sahneleri gözünüzde canlandırın ve günü unutmadan doğru işler yapın ki yüzünüz ak olsun!

❁ ❁ ❁

[216] Bkz. 4/116; 35/32; 57/16

فَإِذَا مَسَّ الْإِنسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ
عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

39: 49 İnsana bir zarar dokunduğu zaman bizi çağırır (yalvarır). **Sonra kendisine bizden bir nimet verdiğimiz vakit "Bu, bana ancak bilgi** (m)**-den dolayı verilmiştir" der. Hayır, bu imtihandır. Lakin onların çoğu bilmezleri**

Bu ayette tevhidi anlayıştan uzak, şirk içerisinde olanların tavrından bahsediyor. İnsanların böyle ikilem arasında kalmaları, şu kâinatı idare etmekte olan güçlü bir ilahın mevcudiyetine hakkıyla iman etmediklerindendir. Buna rağmen darda kaldıklarında fıtratta vârolan inanç açığa çıkıyor.

Oysa nimetle de sıkıntıyla da insanlar imtihan edilirler. Bu nedenle çok nimete sahip olmak ne üstün olma; ne de mağduriyet ve sıkıntı içerisinde olmak seviye düşkünlüğü anlamına gelir. Eğer öyle olsaydı hak üzere olanlar yoksulluk içinde kıvranırken delalet üzere olanlar lüks ve zenginlik içinde olmazdı.

Sahip olduklarını, hak ettiklerinden veya kendi ekol ve güçleriyle elde ettiklerini iddia edenlerin durumunu şu teşbih çok güzel açıklamaktadır. "Nasıl ki nazlı çok sevilen bir çocuk her istediğini bir şekilde elde etmeye muvaffak olur ve öyle güçlüler ona hizmetkâr olur ki ondan bin defa kuvvetli olanlar, istediklerini o çocuk gibi elde edemezler. Demek ki, zayıflık ve güçsüzlük, onun hakkında şefkat ve korumayı gerektirdiği için küçücük canıyla İlla büyükleri kendine hizmet ettirir.

Şimdi böyle bir çocuk, o şefkati inkâr etmek ve o himayeyi suçlamak suretiyle ahmakça bir gurur ile "Ben kuvvetimle bunları emrime itaat ettiriyorum" dese elbette bir tokadı hak edecektir. İşte insan da yaratıcısının rahmetini ve hikmetini görmeyecek bir tarzda

nankörlük ederek Karun gibi: "Ben kendi ilmimle, iktidarımla kazandım" derse, elbette azap tokadına kendini müstahak eder.

❁ ❁ ❁

قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَآ أَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

فَأَصَابَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُوا۟ ۚ وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هٰٓؤُلَآءِ سَيُصِيبُهُمْ

سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُوا۟ ۚ وَمَا هُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾

39: 50 Bu (sözü) **onlardan evvelkiler de söylemiş** (ler) **di de kazanmakta oldukları o şeyler kendilerine hiçbir faide vermemiş,**

39: 51 Bi'n-netice o kazandıkları kötülükler onları musibete uğratmıştı. Şunları içinden zulmedenler (e gelince:) **Onların kazandıkları kötülükler de kendilerini çarpacaktır ve onlar da bizim azabımızın önüne geçebilecek değildirler.**

Bu ayetler kâfirlerin, cahillerin aynı tıynete sahip olduklarına temas ediyor. Okumayanların, düşünmeyenlerin uyarıya kulak vermeyenlerin benlik ve gururlarını yenip iradelerini kullanmak istemeyen kimseler yaptıkları kötülükleri bilmiyor olamazlar. Ama onlar yaptıklarını haklı sebeplere bağlarlar. "Ben haklıyım, hak etmişlerdi, böyle olması gerekiyordu" diyerek hep kendilerinin haklılıklarını savunur dururlar. Bu nedenle de düzelmeleri çok zordur. Allah'ın azabı gelip doğrular ortaya çıktığında ne savunma tezleri, ne marifetleri, ne zekâları işlerine yarayacaktır. Eğer dünyada kazandıkları, kendi çabalarının bir sonucu olmuş olsaydı, yine aynı gayreti göstererek uğradıkları azaba mani olabilirlerdi veya o sahip olduklarını fidye olarak verirde kurtulurlardı.

❁ ❁ ❁

أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

39: 52 Allah'ın, kimi dilerse onun rızkını yaymakta, (kimi de dilerse onunkini) **kısmakta olduğunu hâlâ bilmediler mi? Şüphesiz bunda iman edecek bir kavm için kati ibretler vardır.**

Allah, Rahman sıfatıyla her varlığı rızıklandırır. Rızık, Allah'ın hikmetle yapmış olduğu bir taksim olsa da elbette 'rızk ayağa gelir' diye beklenilmez, mutlaka elde etmek için çalışmalıdır. Çalıştığında nasiplenmek ise sıhhat ve aklını yerinde kullanmasına bağlıdır. Önemli olan zenginlik – fakirlik değil, sahip olduklarından istifade etmektir. Nice trilyonluklar var ki hastalığı sebebiyle sahip olduklarından istifade edemedikleri gibi ahirete yatırım da yapmazlar. Kimileri de az da olsa sahip olduklarından yararlanır, ikram ve ihsanlarda bulunarak şükürlü bir hayat sürdürürler. "Kim inanır ve salih amel işlerse onu mutlaka güzel bir hayat ile yaşatırız..." (16 / 97) derken bu meşakkatsiz, sıkıntısız bir hayatı kastetmez. Bundan maksat onurlu, erdemli ve temiz bir hayat ebediyette ise, daha güzel bir hayat vadi vardır. Rızık da bunun gibi düşünülür. Yoksa Müslüman'ların zenginliğin, rızkın bolluğunu seviyor - sevmiyor anlamında bir düşüncesi olmadığı gibi Allah'ın taksimine kanaat ederek, sahip olduklarını iyi değerlendirip değerlendirememenin hesabını yaparlar. Bu şuuru, canlı ve diri tutarak maddi-manevi zengin olmanın çabasını vererek hem dünya, hem ahiret rahatlığını sağlamaya çalışır Müslüman. [217]

Allah münkirlerin zihniyet ve akıbetlerini haber vererek, müminlerine 'sakın ola ki sizler de onara benzemeyesiniz' mesajını

---

[217] Bkz. 6/165; 11/6; 17/30; 34/36

verir. Ne yazık ki şuursuz, zikir uyanıklığından gafil olanlar dünyevî imkânlara kavuşmak için ahireti çok da dikkate almadan hareket ediyorlar. Giderek maddeye, Rabbe şükür vesilesi olarak bakmayı unuttukları için kazandıkça, işinde terfi ettikçe lükse, refaha düşüyorlar. Günümüz insanlığı bilimde, keşiflerde önü alınmaz bir hızla ilerliyor. Bütün bunları, Allah'ın vermiş olduğu akıl ve yeteneklerle elde ettiklerini unuttukları için şımarıp, azgınlaşıyorlar. Sahip oldukları imkânlarla, güçsüz insanları hükümleri altına alabiliyor, sömürebiliyor, köleleştirebiliyorlar. Rabbimizin beyan ettiği gibi dünya hazinelerine sahip oldukça tükenir korkusuyla vermedikleri gibi dünya ekonomisine sahip olmak için insanlığa her türlü zulmü reva görüyorlar.[218]

❁ ❁ ❁

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ
اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾ وَأَنِيبُوا إِلَىٰ
رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٥٤﴾
وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ
بَغْتَةً وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾

39: 53 De ki: "Ey kendilerinin aleyhinde (günahta) **haddi aşanlar, Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları yarlığar. Şüphesiz ki O, çok yarlığayıcıdır, çok esirgeyicidir.**

---

[218] Bkz. 17/100

39: 54 "Size azap gelip çatmazdan evvel Rabbinize dönün, Ona teslim olun (Müslüman olun.) **Sonra yardım edilmezsiniz."**

39: 55 "Rabbinizden size indirilenin en güzeline – kendiniz farkında olmayarak, ansızın (başınıza) **azap gelmezden önce – tabi olun."**

Bu üç ayet, ölüm gelmeden tövbe edip Kur'ân'a tabi olma şartıyla bütün günahların bağışlanacağını müjdeliyor.

Yaptığı işten pişman olup iman etmek isteyenler, affedilmeyecekleri endişesine, umutsuzluluğuna kapılırlar. "la tegnetuu" ifadesi ile Allah'ın rahmetinden umut kesmemelerini; affına layık olmak için iman edip gereğince amelleri yerine getirmeleri öğütlenir.

İnsanlar şuurlu imana sahip olsalar da gafleti, öfkesi, aşırı duygularının baskısıyla zaaflarına mağlup olduğunda bir anda kendini günahın içerisinde bulabilir ama bu halini fark eder etmez büyük bir mahcubiyetle hemen toparlanıp "Eslimu" tövbe edip güzel işler yaparak günahlarını telafi etmeye çalışırlar. Öyle cahiller gibi, 'şartlar müsait olursa ilahi emirlere uyarız, Allah, niyetimizi biliyor, mazeretlerimiz bitince tövbe ederiz; O, fırsat vermezse biz ne yapalım' gibisinden savunma içerisine girmezler. Bu, affı anlamamaktır.

İman, idraktir, ameller 'belki bugün belki yarın yaparım' boş vermişliği ile ertelenemez. İtaati yarına erteleyenler genellikle dünyevi hesap üzerine hareket eden heveskâr kimselerdir. Çünkü her bir günah, bir doğrunun, bir gerçeğin üzerini örter. Bile bile işlenen günahta inkâr tehlikesi vardır. [219]

Tövbe ve Allah'ın affı olmasaydı hem kâfirler, hem de günahın önemini kavramadığından veya zaaflarından dolayı günah işleyen Müslümanlar mahvolurdu. Tövbe, imanımızın şahididir.

---

[219] Bkz. 3/135; 4/17, 18, 31, 110, 116; 39/33-35

Hayatı, sıhhatli ve zevkli yaşamak için nasıl rızka ihtiyaç varsa, tövbe içinde pişmanlık ve güzel amele ihtiyaç vardır. Ey inananlar, dikkat edin! Günahlarınız, tövbenizden çok olmasın. 'Günah işlerim, tövbe ederim' mantığıyla hareket edilmesin. Günahtan sakınmalı ve gayri ihtiyari günahlardan dolayı af dilenmelidir. Bu rahmete rağmen hâlâ rahmetin dışında kalmak çok büyük bir hamakattır.

Allah'ım, gafur isminle bağışla, Rahim isminle bizleri himaye et, Settar isminle kusurlarımızı, günahlarımızı ört.

❁ ❁ ❁

أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَىٰ عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾ أَوْ السَّاخِرِينَ ﴿٥٦﴾

تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

39: 56 (O azap günü) **her nefsin "Allah yanında işlediğim taksirlerden dolayı vay hasret** (ve nedamet) **ime! Hakikat, ben** (Onun diniyle, kitabıyla) **eğlenenlerdendim " diyeceği,**

39: 57 Yahut "Hakikaten Allah bana hidayet verseydi herhalde (şirkten, günahlardan) **sakınanlardan olurdum" diyeceği,**

39: 58 Yahut azabı görürken "Benim için (dünyaya) **bir dönüş daha olsaydı da iyi hareket edenlerden** (müminlerden) **bulunsaydım" diyeceği** (gündür).

Bu ayetler, kıyamet gününde gerçekle yüz yüze gelen fasıkların asılsız bir savunma çaresizliği içinde çırpınışlarını resmediyor. Allah, bilakis insanlar hidayete ersinler diye peygamberler göndermiştir. Ama iman etmeyi bir türlü gururlarına yediremeyenler,

hep onlarla bir şekilde alay etmişlerdir. Oysa kim hidayete talip olursa o ona sahip olur.[220]

Bunların hali hocanın verdiği dersi önemsemeyip çalışmayan öğrencinin eline, sınıfta kaldığını belirten karne verilince hakkının yenildiğini söyleyen öğrenciye benziyor; bunlarda Allah Teâlâ'nın davetine uyup gereken görevlerini yerine getirmedikleri gibi sonra da 'Allah hidayet etmedi' diye suçu Allah'a atarak kurtulmak isterler. Ama artık nafile; vize verilmiş, sonuç belli olmuştur. Geri dönüş yok ki pişmanlığın faydası olsun! Çünkü ahiret pişmanlık yeri değil, hesap görme yeridir. Bu pişmanlık dünyada geçerlidir. Dünyada iken iyilerden olma imkânı vardı, ama onlar sapıklığı tercih edip onda kalmada ısrar ettiler.

Azabın kendilerini kuşattığı zaman iyilerden olmayı istemeleri kendi kuruntu ve yalanlarıdır. Oysa onlar bu sonla karşılaşmadan önce azap ile karşılaştıkça dini Allah'a has kılar, beladan kurtulanca geri eski hallerine dönenlerdir.[221]

Allah, gerek hayat seyrinde, gerek belalar ile iman projektörünü yansıtıyor. Bir ara hakikat ışığını fark ediyorlar ama belalardan kurtulunca yeniden eski hallerine dönüyorlar. Hevasını ilah edinenler, yani arzularını Allah'ın rızasının önüne geçirenler kolay kolay yola gelmezler. Son bela ile karşılaştıklarında ise artık yalvarmalarının kendilerine bir yararı olmuyor.[222]

❁ ❁ ❁

---

[220] Bkz. 2/38; 7/198; 18/57
[221] Bkz. 7/130-135; 17/67
[222] Bkz. 2/16-20, 167; 3/30; 6/27; 23/99, 100

بَلَىٰ قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾

39: 59 (Allah tarafından onlara şöyle buyrulur:) **Hayır, sana** (bunca) **ayetlerim gelmişti de sen onları yalan saymış, kibirlenmeye kalkmış, kâfirlerden olmuştun.**

39: 60 (Allah'a karşı) **yalan söyleyenlerin kıyamet günü yüzleri, göreceksin ki, kapkaradır. Kibir taslayanlar için cehennemde bir karargâh mı yok?**

Bu ayete kadar olan bölümde uyarı ve öğütle yola gelmeyenlerin o gün ki çaresizlikleri, vahim durumları anlatılarak iman edenlerin değerlerine sıkı sarılıp, ilahi azaba sebep olacak davranışlardan sakınmaları tembihleniyor.

"Vücuhum-Musveddetun" 'Yüzü karardı' deyimi acıyı ve aşağılanmayı yansıtan bir ifade için kullanılır. İnsan korktuğunda, nefesi kesildiğinde, kan boğduğunda, öncelikle yüzü morarır, kararır. Dünyada bunlar olurken o gün azaba maruz kalanların korkudan yüzleri kararmaz mı?

Günahlar, sadece ahirette yüzümüzün kızarmasıyla kalmaz, dünyada da bunların cezası bir şekilde çekilir. Fakat biri geçici, diğeri daimidir. Birinden pişman olur döner, yüzünü ak edecek işler yaparsın, diğerinde ise yaptıklarını telefi edecek hiçbir imkân yoktur.[223]

O gün, sonsuz mutluluğa ermek için fırsatları iyi değerlendirelim ki yüzümüz ak, gönlümüz huzur bulsun. Allah'ım, Kur'ân'ın

---

[223] Bkz. 3/106

nuruyla aydınlanan ve çevresini aydınlatan kullarından olmamız için bizlere yardım et, katından bir güç ver ve bizleri yardımınla destekle.

❀ ❀ ❀

وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ

يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾

39: 61 Allah (şirkten) **sakınanları, umduklarına nailiyetlerine sebep olan** (iyi amel ve hareketleri) **ile selamete erdirir. Onlara** (cismen) **hiçbir fenalık dokunmaz. Onlar** (kalben) **mahzun da olmazlar.**

Takvaya ermenin yolu, Kur'âni şuurla metotlu hareket etmeye bağlıdır. Yani takva; zarar veren davranışlardan sakınıp, yararlı işler yaparak dünyada ve ahirette temiz ve huzurlu yaşamaktır. Beşer olarak zaaf, gaflet, dalgınlık, içsel dürtüler, dışsal al benili hayatın kuşatmasında bir an, Âdem ve Havva gibi benliğinizden uzaklaşabilirsiniz, ama ümitle yeniden Rabbinize itaat eder, ilahi sınırları korur iseniz bu sizin takvanızdandır.

İnsan, gayri ihtiyari hem kendi eliyle bir takım yanlış ve zarar verici işler yapar, hem de Allah tarafından hayır ve şerle sınanır. Muttakiler, her şeye rağmen ilahi rızayı kazandıracak işleri bütün gücüyle en güzel şekilde yapmaya çalışır. [224]

Verilen ödevi mecbur olduğu için yapanla, öğreneyim bir yerlere geleyim düşüncesiyle yapan bir olur mu? Biri zoraki, sıkılarak önemsemeden yaparken, pek bir şey öğrenmez, ama yapar. Bunun durumu kölelerin hali gibidir. Fakat diğer öğrenci iyi hedefleri amaçladığı için tüm benliğini vererek, severek yaptığından hem

---

[224] Bkz. 2/155; 21/35

yaptığı iş kolay gelir, hem de daha ileriki konulara bakış açısı gelişir ve hafızasına yerleştirmiş olur.

Mesela iki çocuğu düşünün. Anne ikisini de sever ama kendisine saygı duyan, verdiği işi beğenecek şekilde yapmaya çalışanı daha çok sever ve ona daha güzel davranır. Diğeri ise verilen işleri baştan savar, çatlatarak yapar. İkisini aynı kategoriye koyamazsınız. Takvada bir özveri meselesidir. Bir iş her halükarda yapılacaksa, kulluk için gelmişsek yaptıklarımızı severek en güzel şekilde yapmalıyız. Zaten Allah'ın her emrinde hayra ulaştırıp şerden sakındıracak rahmet vardır. Allah'ın hiçbir emri maksatsız değildir. Bu şuura sahip olanlar hiçbir hayırdan mahrum kalmayı istemediğinden hemen yapar. Şimdi düşünelim, bir yerlerde ödül dağıtılıyorsa kim ben istemiyorum der! Hele de çok arzu ettiği bir şey ise ona sahip olmak için öncülerden olmaya çalışmaz mı? Allah'a kulluğu da bu bağlamda değerlendirirsek, niye isteyerek yapmayalım ki? Yer yer gaflet ile isteksiz halimiz olsa da bu düşünceyi canlandırır, duyguları tazeler, Allah'a itaate teveccüh ederiz. Takva sahibi olmanın anlamı basiret sahibi olmak ve devamlı Allah'ın zikriyle uyanık olmaya çalışmaktır.

Sonuç olarak kurtuluş yalnız Allah'a kulluktadır. Bu da kitaba uymaktır.[225]

❁ ❁ ❁

اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَىْءٍ ۖ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾

39: 62 Allah hem her şeyi yaratandır, hem her şeyin üstünde nigahban.

Allah, kâinatı yaratıp kendi haline bırakmamıştır. Her şey Onun izniyle devam eder. O, hem rızka vekil, hem istikamet üzere yürümeye hem de şeytani şerlerden sakınılması için her türlü açık-

[225] Bkz. 23/57-61

lamayı yapmıştır. Siz de Onu vekil edinir emirlerine itaat ederseniz koruması altına girersiniz.

Vekil: Bir başkasına ait iş ya da sorunların çözümü için emanet ya da havale edildiği kimseyi yahut "Bir başkasının" davranışından sorumlu olan kimseyi ifade eder. Allah için kullanıldığında "Koruyucu, destekleyici, savunucu, her şeye kadir olan, her şeyi gözetiminde tutan, yarattığı varlıkların kaderinin belirlenmesi konusunda kudret sahibidir.[226]

Din işlerin de dahi peygamberi vekil edinemez; yapacağınız amellerinizde ancak onu örnek alırsınız. Muttaki olmanın yolu vekâleti Allah'a vermektir.

❁ ❁ ❁

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۗ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾

39: 63 Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Allah'ın ayetlerine küfredenler (yok mu?) **İşte onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir.**

Göklerde ve yerde olanların anahtarı, Allah'ın elindedir, her şey ona itaat eder ve her şeyi O idare eder. Ey inananlar' Allah sizlere arzın ve semavatın sırlarını açan kitabı indirdi; sizlere de bu anahtarla, hikmetli bilgiler elde edinerek, Ona itaat edin.

İman dairesinin kapısını, elinizdeki Kur'ân anahtarı ile açar ve Allah'ın bak dediği yerden bakarsanız ancak bu anahtarın sağlayacağı rahmete ulaşır ve onunla bilim ve ilimde yolculuğa çıkarak keşiflerde bulunursunuz. Ve ancak aklını bu anahtarla kullananlar

---

[226] Bkz. 3/173; 6/102

dünyada anlamlı ve yararlı bir yaşama, ahirette ise saadete ereceklerdir.

Ayetin devamında Allah'ın ayetlerini inkâr edenlerin hüsran içerisinde olduklarını haber vererek, onlar, bilimde insanlığı hayrette bırakacak birçok keşiflerde bulunsalar da, sulta sahipleri olsalar da sizin erdiğiniz rahmetin sırrını kavrayamıyorlar/ kavrayamazlar. Sakın ola ki onlara imrenip de sizlerde hüsrana düşmeyesiniz.

❁ ❁ ❁

قُلْ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَأْمُرُوٓنِّى اَعْبُدُ اَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾

39: 64 De ki: "(Hal böyle iken) siz, ey cahiller, bana Allah'tan başkasına mı tapmamı emrediyorsunuz?"

Bu ayeti kerime, cahillerin Müslümanlara karşı kuracakları tezgâha dikkatleri çekerek uyarıda bulunuyor. Çünkü onlar direk soldan yaklaşmazlar, Bir yerlere gelmeniz, ekonomik güce sahip olmanız, mevki, makam ve servet sahibi olmanız gerekir diye fısıldarlar. Tekellerine aldıkları din adamlarıyla hak ile batılı, doğru ile yanlışı çok ustaca karıştırarak sizden görünerek kendi emellerine kavuşmak için cazip tekliflerde bulunurlar.

Sünnet-i seniyyeyi iyi kavramayan, çok ciddi bir müşaveresi, muhakemesi olmayan, bir yerlere gelip hizmet edeyim anlayışıyla iş başına geçenler, suyun başına geldiler ama onlar gibi suyu dağıtmaya başladılar.

İslamiyet, iman, tevhit üzere teslimiyettir; sabit ve sağlam yere basmaktır; tıpkı pergelin merkezde sabit durup halkayı istediğin kadar genişletmesi gibi. Pergelin ayağının merkezden kayması halkanın bozulması demektir. En ufak taviz, en ufak gevşeklik insanın ayağını kaydırır. Düzeltilmezse insanı farkına varmadan helake kadar sürükleyebilir.

Mevki, makam ekonomik güçle dinimize hizmet etme tuzağına düşmemek için zikir ehilleriyle istişare kurmalı, hayatın ciddi bir şekilde kritiği yapılmalı, içerisinde Allah'ın razı olmayacağı havayı hissedince, hangi cazip teklif olursa olsun oradan uzaklaşılmalıdır.

Burada peygamberimize yapılan çok cazip teklifleri düşünelim. O yüce nebi, 'ben peygamberim, Allah beni affeder, ben, İslam'a hizmet için bunları yapayım' demedi, taviz vermedi, tekliflere aldanmadı. Böyle bir düşünceye kapı aralasa bile toparlanıp ayetteki ifadeyle 'bana Allahtan başkasına kulluk etmemi emrediyorsunuz?' diye adeta meydan okuyup, bütün eza ve cefalara katlanarak tevhit üzere davasını sürdürdü. Taviz ve esneklik, tevhidin temeline su katmaktır. Allah'ın elçisi de olsa isyan ederse azabı hak eder. Allah katında imtiyaz sahibi kimse yoktur.[227]

Vahyi dikkate almadan yola çıkanlar, karizmatik değerlere kul olurlarsa karşıdan gelen tekliflere açık olurlar. Bu cahiller Allah'a kulluğa müdahale ederek kulluk alanınızı kamusal alan diye kısıtlayarak, yavaş yavaş tavizler verdirip, giderek imanı kalplerde saklanan bir duyguya dönüştürürler. Öyle ki artık bu kimseler inandığı gibi değil, yaşadığı gibi inanmaya başlarlar. İşte cahillerin tuzağına düşüp, cahillerden olmak buna denir.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ
عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾

39: 65 Andolsun ki (Habibim) **sana da, senden evvelki** (peygamber)**lere de** (şu) **vahyolunmuştur. "Eğer** (bilfarz Allah'a)

---

[227] Bkz. 7/6-7; 11/12-112; 15/94

ortak tanırsan, celalim hakkı için, (bütün) **amel** (ve hareketler) **in boşa gider ve muhakkak hüsrana düşenlerden olursun."**

Sıfırın yanına istediğiniz kadar sıfır koyun bir işlem ve sayı meydana gelmez; sıfıra sıfır elde var sıfır. Aynen, peygamberde olsa Allah'a eş koşanların amellerinin kendilerine ahirette hiçbir yararı olmayacaktır.

❁ ❁ ❁

بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

39: 66 "Hayır, işte onun için ancak Allah'a kulluk et. Şükredenlerden ol.

Amelleri zayi eden şirkten sonra yapılan bu uyarı ve yapılan tembihler ile artık geçmişe bir çizgi çekin, Allah'a tevhit üzere iman ederek, şükredin. Çünkü tevhit, imanın ve şükrün itirafıdır. Kendinin ilah olduğunu iddia edenler de o ilahlara kulluk edenler de din gününde perişan olacaklardır.

Müslümanlar, kendilerini bir değerlendirseler verilen nimetlerin ne kadar farkındalar? Ne kadar şükredebiliyorlar? Dünyanın en büyük nimeti olan ve bütün nimetleri anlamlı kılan İslam'ı ne kadar yaşayıp, sahiplenerek şükrediyorlar? Unutulmasın ki İslam'ın şükründen nankörler yüz çevirir. [228]

❁ ❁ ❁

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

39: 67 (Müşrikler) **Allah'ı hak** (ve layık) **olduğu vech ile takdir etmediler. Hâlbuki kıyamet günü** (küre-i) **arz toptan**

---

[228] Bkz. 4/147; 14/7

(ancak) **Onun kabzasıdır. Gökler de Onun sağ eliyle** (toplanıp) **dürülmüşlerdir** (dürüleceklerdir.) **O, müşriklerin** (kendisine) **katmakta devam ettikleri ortaklardan münezzehtir, çok yücedir.**

Allah'ı hakkıyla takdir edememenin sebepleri vardır.

a) Cahil olduğu için din adına yanlış yönlendirilmiş olmalı.
b) Gurup ve ekollere taassupla bağlanmadan kaynaklanan yanlış Allah tasavvurundan
c) İlahi öğütler ile hayat tarzını değiştirip sahip olduklarını kaybetme marazına sahip olmaktan.

Her üç halde sonuç olarak ebediyeti mahveder. Vahyi verilere karşı çıkmak, uyarı ve öğütleri önemseyip üzerinde düşünmemek insanı mahrum bırakır.

İlah; sevilen, itaat edilen, haşyet duyulan, karşı gelmekten korkulan, himayesine sığınılan mercidir. Müşrikler Allah'a gereği gibi haşyet duymuyorlar. Çünkü haşyetle sarıldıkları ideolojileri var. Allah'ı gereği gibi sevemiyorlar. Çünkü daha çok sevdikleri dünyalıkları var. Azabından korkmuyorlar. Çünkü Allah'ın azabına denk tutup korktukları ilahları var. Hep bu nedenlerden dolayı Allah'tan başkalarına itaat ediyorlar. Aslında bunların altında yatan sebep, içsel dürtülerinden kaynaklanan tûl-u emelleridir.[229]

Allah, gereği gibi takdir edilmiş olsa, zaten onun şanına yaraşır kulluk edilir. Her kim Allah'ın her şeye güç yetirici olduğuna iman etmişse; o Allah'ı gereği gibi takdir etmiştir. O güce dayanan başka güce dayanmaz. Ona itaatte teslimiyet gösterir. Bütün sahip olduklarımızı veren odur. O tapılanlar, hangi güce sahipler ki onlardan korkuluyor, onlara sığınılıyor. Varlıkların nelere kadir, nelere vakıf oldukları üzerinde düşünülse, acziyetlerini görür ve O yüce

[229] Bkz: 10/105-107

kudrete boyun eğilir. İmanın bahşedeceği güçle onurlu, nitelikli bir yaşam sürdürülür.

Dünyada Onun kudretini görmeyenler o gün geldiğinde bunu mutlak görüp iman edip Onu tespih edecekler, ama bunun kendilerine faydası olmayacaktır.

Ayetin orijinalinde "Gabdehu" kelimesi, 'tutmak, avuçlamak, kapamak, göz yummak' anlamındadır. O, Allah mutlak güç ve iradesiyle; "Metviyyetü" dürüp büküp katlayacaktır âlemi. Sizin avucunuzun içinde toplandığınız mendil gibi. "Biyeminihi" sağ el veya gücü ifade eden bir mecazdır, Allah, bizlerin tahmin ve tasavvur edemeyeceğimiz gücüyle her şeyi halleder. Onun bir işi yapması, diğer bir işini aksatmaz. O, güç ve iradesiyle her şeyi zamanında en doğru ve en güzel yapandır. Her şey, O yüce Rabbin tasarrufu ve hükmü altındadır.

Ey insanlar! Ey iman edenler! Her şey nasıl tevhit üzere ilahi kanunla insicam üzere idare ediliyorsa, sizlerde Kur'ân'ı fikheder tevhit üzere gereğince amel ederseniz, güçlü ve hikmetli bir hayat yaşarsınız.

Allah, varlığıyla, hükmüyle tektir. Ona herhangi bir şekilde eş koşanlar, Onun rahmetinden mahrum kalırlar.

❁ ❁ ❁

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللّٰهُ ۖ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرٰى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾

39: 68 (Birinci) **"Suur" a üfürülmüş** (üfürülecek,) **artık Allah'ın diledikleri müstesna olmak üzere, göklerde kim varsa yerde kim varsa hepsi düşüp ölmüştür** (ölecektir.) **O anda görürsün ki** (ölüler dirilip) **ayakta bakınıp duruyorlar!**

Her şeyin başlangıcı ve sonu vardır. Ölüm, dünya hayatının sonu, ahiret hayatının başlangıcıdır. Bunu ispatlayan birçok hayat ve kâinat ayetleri vardır.

Tüm sınavlar bir 'gong' sesiyle başlar ve yine o sesle biter. Sınavı ciddiye alanlar, o bitiş sesi çalana kadar tüm performanslarını kullanarak soruları doğru cevaplamak için çabalar. Bu hayat sınavı da tayin edilen hakemin sura üflemesiyle, sınav bitecek, ruhlar alınacak, bir daha üflendiğinde sınav sonuçlarının neticesini almak için ruhlar yeniden dirileceklerdir. Kimse buna karşı koyamayacaktır ölüme karşı koyamadığı gibi. Madem kudret Allah'ınsa, Ona karşı koyulamıyorsa yapılacak tek şey, inananların Kur'ân çerçevesinde sınav sorularını cevaplamasıdır. Bu yaklaşım, kulun Rabbini gereği gibi takdir etmesini sağladığından o günün korkularından da emin kılar.

Şu dünyada olan depremleri düşünelim. Kimileri korkudan bayılır. Kimileri eli ayağı birbirine karışır, kimileride Allah'a tevekkül edip yardım ister. Allah, bütün olacakları benzeriyle yaşatarak söylediklerinin doğruluğunu kanıtlıyor.

"Onlar ayağa kalkmış bakıyorlar." Şaşkın bakışlar içerisindeler. Çünkü onlar dünyada olaylara yüzeysel bakan, imtihanı ciddiye almayan, basiretsiz kimseler olduklarından o günde şaşkın bakışlar içerisinde dehşet ve korku ile ayağa kalkmışlar, saygıyla esas duruştalar. Hesaba katmadıkları, kabul etmedikleri, karşı çıktıkları olaylar gerçekleşmiş ama artık bir yararı yoktur![230]

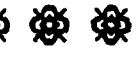

[230] Bkz. 21/11-15

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ
وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

39: 69 (Haşir) **yer** (i) **Rabbinin nuru ile ziyalandı. Kitab konuldu. Peygamberler ve şahitler getirildi.** (Allah'ın kulları) **arasında onlar asla haksızlığa uğratılmayarak, hak** (ve adalet) **le hükmolundu.**

Gece bitip güneş etrafı aydınlatdığında her şeyin apaçık ortaya çıkması gibi o günde her şeyin, hatta sinelerin özündekilerin dahi açığa çıkacağı bir gündür. Sınav sonuçları belirlenmiş kimin nereyi tutturduğu açıklanmış, itiraz etmenin, pişman olmanın hiçbir faydası yoktur. Çünkü o gün ne sınav soruları çalınmış ne de herhangi bir torpil ve rüşvet yapılmıştır. O gün, adaletin tecelli edeceği bir gündür.

Dünyada üniversite sınavına girenler, sonuçlar açıklanıncaya kadar ümit ve ümitsizlik içerisinde beklerler. Sonuç açıklanınca da artık gerçekle yüz yüze gelirler. Bu sonuca itiraz edenler olsa da sonuç değişmez, arzu ederse gelecek sınava hazırlanırlar, ama ahiret sınavından asla dönüş yoktur.

O gün, sınav sonuçlarına karşı iyi puan almak isteyenler, Kur'ân sorularını iyi test etmelidirler. Vicdanın sesine kulak veren, Kur'ân'ı dikkate alarak yola çıkanlar mutlaka amel defterlerini sağdan alacak, kazandığının müjdesini hemen anlayacaktır. Çalışarak bu müjdeye layık oldukları için haklarında kanaat notu kullanılarak kusurları da affedilecektir. [231]

Bu ayetten kendimize hisse çıkarırsak; dünyada da yargı makamının şeffaf olması, şüpheyle hareket edilmemesi, belgelerin

---

[231] Bkz. 17/71

toplanıp şahitlerin dinlenmesi ve doğru karar vermeden gereken hassasiyetin gösterilmesi gerekir. Adalet, bir ışık gibi herkese ulaşmalı. Torpile, rüşvete asla mahal verilmemelidir. Adil yönetim ve yargı, ülkeyi topyekûn aydınlatan bir ışık olmalı. Suçların tespitinden sonra cezalar yerine getirilmelidir. Suçlular cezalandırılmadığı zaman adalet yara alır.

Allah, meseleleri anlamamız için dünya konjonktüründe birçok örnekleriyle delillendiriyor. Bizler de dünya penceresinden bakarak mevzuya örnek getirip adaleti anlamaya çalışıyoruz.

Yüce Allah'ın, kitaba, şahide, hâkime, yargıca ihtiyacı yoktur. Kitabın, şahitlerin, delillerin ortaya koyulması kişiyi bağlayıcı olması, itiraz edememeleri içindir.

❁ ❁ ❁

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

39: 70 Her nefs ne yaptıysa (karşılığı) **tamamen ödendi. Ne yapıyorlar idiyse** (zaten) **O, çok iyi bilendi.**

İnsan, daima iyi şeylere sahip olmak ister. İster istemesine ama hayat sanki bir yankı, sanki bir kısas üzere tecelli ediyor. Kötülüklerin hâkim olduğu toplumların eninde sonunda helaki, zalimlerin başlarının beladan kurtulmamasıdır. Bu her zaman böyle tecelli etmese de sonuçta ahirette herkes yaptığının karşılığını olacaktır. Çünkü Allah kimin neyi hangi sebep ve niyetle yaptığını bilendir.

İnananları hizaya getiren, dürüst hareket etmesini sağlayan şey Allah'ın her şeyi bildiğinin hatırda tutulmasıdır. Beşer olarak olumsuz düşünce ve dürtülerin kuşatması içerisinde olsa bile insan Rabbini hatırlayınca bu halinden rahatsızlık duyar ve halini düzeltmeye çalışır. Bu şuurla emrolunduğu gibi dosdoğru yaşama

gayreti içerisinde olanlara Allah, o gün yaptıklarının karşılığını rahmetiyle kat kat verecektir.[232]

❀ ❀ ❀

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَٰبُهَا
وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِ رَبِّكُمْ
وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۚ قَالُوا۟ بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ ٱلْعَذَابِ
عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٧١﴾ قِيلَ ٱدْخُلُوٓا۟ أَبْوَٰبَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۖ فَبِئْسَ
مَثْوَى ٱلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

39: 71 O küfredenler ayrı ayrı zümreler halinde cehenneme sürüldü. Nihayet oraya geldikleri zaman onun kapıları açıldı. (Cehennemin) **bekçileri onlara** (şöyle) **dedi: "Size içinizden Rabbinizin ayetlerini karşınızda okuyacak, sizi bu gününüze kavuşmakla tehdit edecek peygamberler gelmedi mi? Onlar "Evet,** (geldi)," **dedi** (ler), **fakat azap kelimesi** (biz) **kâfirlerin üzerine hak oldu."**

39: 72 Denildi: "İçinizde ebedi olduğunuz halde girin cehennemin kapılarından. Kibir taslayanların karargâhı ne kötü!"

Bu ikaz, bu ihtar vahiyle muhatap oldukları halde beşeri kaygı, beklenti, tutku nedeniyle yüz çevirenler içindir. Dolayısı ile vahiy almayanlar böyle bir cezaya maruz kalmazlar. Onlar, fıtri melekelerini doğru kullanıp kullanmadıklarından hesaba çekilirler. Bu,

---

[232] Bkz. 3/172; 10/26

üzerinde ciddiyetle düşünülmesi gereken çok önemli bir husustur. Daha vahiyde, peygamberde gelmeyeceğine göre insanların muhatap olacakları tek şey Kur'ân'dır. İnsanlar Kur'ân'a nasıl veya ne şekilde muhatap oluyorlar? Günümüz Müslümanlarını ele alalım. Nice Allah'a sevdalıların tesbihatları, ibadetleri, duaları o kadar içten ve çok olmasına rağmen Kur'ân'ın gerçeğiyle buluşamadığından saptırılmış bir dinle iştigal ediyorlar. Bu insanları yönlendirenler de Kur'ân'ı kerimin kınayıp, azap ile tehdit ettiği, Allah'ın demediğini dedi diyen, ayetleri kendilerine göre tevil eden fıkıhsızlardır. Ancak bu insanlar, Kur'ân ile uyarıldıklarında düşünmeden, sormadan "Gözümüzü açtık böyle gördük, atalarımızda böyle yapıyorlarmış" diye reddediyorlar.

Allah'ı, dinini ve o günü ciddiye almayıp keyfi hareket edenleri bir düşünelim. Tutuklanması gereken suçluların, elleri kelepçelenip kapalı araçlarda götürülür, hapishanenin kapısı açılır içeri koyulur ve kapısı kapanır. Kimileri hücreye, kimileri çeşitli işkence odalarında inler dururlar. Hadi varsa, güçleri yetiyorsa hapishaneye gitmesinler. Bir beşerin yaptıklarına karşı gelemiyorsa, yarın hepten iradesi elinden alınanlar haklarında verilen hükme nasıl karşı koyacaklar. Allah da sizden uzak, imdatlarına çağıracakları kimse de yok! Ne kadar acı ve çaresiz bir durum! Düşünelim! İşkence edilmiyor ama tek başınıza hücredesiniz veya ihtiyaçlarınızın karşılandığı bir odaya kapatılmışsınız. Ne kadar dayanabilirsiniz?!

Allah Teâlâ en etkileyici misallerle duyguları harekete geçirerek mesajlar veriyor ki insanlar aklını kullanarak hareket etsinler. Hayat seyrinde olanları görüyorsanız, o gün için yapılacak tek şey, ilahi vahyi fıkhederek, heva ve hevesi karıştırmadan yaşamaktır. Bu hassasiyeti taşıyan ümmetler, kalkınır, ilerler, güçlenirler. Peki, günümüzde niye her geçen gün ahlâk, insani davranışlar giderek tükeniyor. Niye habire ceza müeyyideleri artırılıp hapishaneler açılıyor?! Çünkü İslami duyarlılık yitirilmiş, İslami ölçülere göre

yaşam unutulmuştur. Elbette insanlar birbirini yer ve elbette hapishaneler dolar. Eğer bu insanlar affa mazhar olamayacak kadar günah içerisine batmışlarsa cehennemde dolacaktır.

Ne yaparsak yapalım, bu dünyada çok şeyleri değiştiremeyiz, istediğimiz gibi yaşayamayız, ama Allah garanti vermiş kim vahiy doğrultusunda yaşarsa cennetine koyacaktır. Cehennemliklerin durumlarını düşünüp cehaletin sürükleyeceği her türlü felaketten sakınmak için ilmin aydınlığında yol alınmalıdır. Cehennemden korkup cennet sevdasıyla yaşanmalıdır.[233]

❁ ❁ ❁

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ
أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾
وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ
حَيْثُ نَشَاءُ ۚ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾
وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ ۚ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقِيلَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

39: 73 Rablerinden korkanlar ise (i'zaz ve ikram ile) **fevc fevc cennete sevk edildi. Nihayet oraya varıp kapıları açılınca** (cennetin) **bekçileri** (şöyle) **dedi** (ler): **"Selam** (ve selamet) **size! Tertemiz geldiniz! Artık ebedi kalmak üzere girin buraya."**

---

[233] Bkz. 2/112; 6/82

39: 74 Dediler: "Biz (cennet) **vadinde sadık olan, bizi cennetten neresini dilersek konmak üzere bu yere mirasçı yapan Allah'a hamdolsun.** (İyi) **amel** (ve hareket) **de bulunanların mükâfatı ne güzel!"**

39: 75 Melekleri, görürsün ki, Rablerine hamd ile tesbîh ederek arşın etrafını kuşatmışlardır. Aralarında hak (ve adalet) le hükmolundu ve (ehl-i cennet tarafından). «Âlemlerin Rabbi olan Allaha hamdolsun» denildi.

İlahi rahmete ermek için illaki takva sahibi olmak gerekir. O takva sahipleri ki kendilerine fayda ve zarar verici şeyleri vahiy doğrultusunda iyice bilmeye çalışıp ona göre hareket etmeye gayret ederler.

Bir insanın sevgi ve selam ile karşılanması ne güzel. İnsanlar böyle karşılanıp ağırlanmayı istedikleri için hep mücadele verirler. Tahammülsüzlüğü, sabırsızlığı yakıp yıkması hep rahat bir hayat özleminden kaynaklanmaktadır.

İyi, temiz sadık bir eş, evlat, iyi, temiz bir ev, arkadaş, komşu vs. bunlar insan için huzura açılan kapılardır. Böyle her şeyiyle huzur verici temiz bir hayatı şu imtihan âleminde gerçekleştirmek mümkün değil, ama Rabbin terbiyesiyle muttaki olarak yaşama samimiyet ve gayreti içerisinde olanlar o gün, sevdikleriyle daim huzurlu ve mutlu bir hayat yaşayacaklardır.

O gün melekler, onları selam ile karşılayacaklardır.[234]

Bu mutlu son için meleklerde, müminlerde Rablerine hamd ediyor, selama duruyorlar. Ve herkes memnun ve mutlu, sevenler sevdikleriyle sevilecek bir hayat içerisindeler.

Tevhide davet ederek şirkten sakındıracak yolu gösteren, cennetle muştulayan sonla bu sureyi de tamamlamayı nasip eden Allah'a hamdolsun. İnşallah gerçekten hamdeden muttakilerden olu-

---

[234] Bkz. 6/127; 10/10; 13/24; 15/46; 16/32

ruz. Allah yâr ve yardımcımız olsun. Âmin âmin âmin, velhamdu lillahi Rabbil âlemin.

MÜ'MİN SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

"Hâ Mîm" diye başlayan ve arka arkaya gelen yedi sûrenin ilkidir. Kur'an'ı, bir takım itirazlar ileri sürerek yalanlayanlara, Allah katından indirildiği, kâfirlerden başkasının onu inkâr etmeyeceği bildiriliyor. Bu inkârlarından dolayı bir gün pişman olacaklarını; ama düşünüp iman etmeleri halinde bağışlanacakları belirtilerek körü körüne inat etmemeleri için uyarılarda bulunuyor. Sûre, 85 ayettir.

Sûrede, müşrikler ne kadar kuvvetli, donanımlı ve teçhizatlı olsalar da Allah'ın onlara hikmeti gereği mühlet verdiğini, iman etmedikleri takdirde mutlaka geçmiş kavimler gibi helak olacakla-

rını; servet, statü ve sultalarının kendilerine hiçbir faydasının olmayacağını belirterek, inananlara sahip oldukları değerin şükrünü eda etmeleri hususunda teşvik edici uyarılar yapılmakta.

Sûrede, inananlara, sadece Rabbin rızasına nail olmanın dışında hiçbir beklentiye girmeden, diğer insanların da ilahi rahmete nail olmaları için çalışmalarını sürdürmeleri halinde dünya ve ahirette hayra nail olacakları misallerle anlatılıyor. Hiçbir geçici makam, mevki, servet ve statü, Allahın yanındaki mevki, makam ve itibardan önemli olamaz. O gün, münkirler zelil olurken, müminler mesut ve bahtiyar olacaklardır.

Her şeyin bir semeresi vardır, Kur'an'ın semeresi de 'Hâ Mîm'li sûrelerdir. Bol verimli ve birbirlerine komşu bahçeler gibidir.

❁ ❁ ❁

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢﴾ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ
التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

40:1-3 Hâ, Mîm, (Bu) **kitabın indirilmesi: o mutlak galip, O** (her şeyi) **hakkıyla bilen,** (müminlerin) **günahı** (nı) **yarlığayan, tövbesini kabul eden,** (kâfirler ve muhalifler için) **azabı çetin,** (ariflere) **fazl** (-u kerem) **sahibi olan Allah'tandır. Ondan başka hiçbir Tanrı yoktur. Dönüş ancak O'nadır.**

Hurûf-u mukattaa harfleri ile başlayan sûreler, Kuran'ın, Allah tarafından indirilişine ve hidayet rehberi olduğuna temas eder.[235]

Bu ayetlerde Allah-u Teâlâ'nın sıfatları zikredilerek, aziz sıfatı, kudretinin üstünlüğünü ve mağlup edilmesinin mümkün olmayacağını; âlim sıfatı, ilminin genişliğini ve her şeyi hikmetle mey-

[235] Bkz. 2/1

dana getirdiğini ifade eder. Günahları bağışlayan, tövbeleri kabul eden, tövbesizleri ise cezalandırması şiddetli olandır. Mülk, O'nun idare edende O'dur. O halde ey insanlar! sahip olduklarınızı Allah'tan bilin ve O, bir olan Allah'a istediği şekilde kulluk edin. Arzu ve emelleriniz uğruna, itaat duygularınızı köreltip de isyana düşmeyin.

Bu Kur'an, her şeyin sahibi ve her işi yapmaya muktedir olan, hiçbir güç tarafından mağlup edilmeyen, gizliyi en ince ayrıntısına kadar gören, bilen Allah katından indirilmiştir.

Doğum ve ölüm nasıl gerçekse O'na dönüşte öyle gerçek olacaktır.

❁ ❁ ❁

مَا يُجَادِلُ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ اِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِى

الْبِلَادِ ﴿٤﴾

40: 4 Allah'ın ayetleri hakkında küfür (ve inkâr) **edenlerden başkası mücadele etmez. Şimdilik** (Habibim) **onların şehirler içinde dönüp dolaşması seni aldatmasın.**

İman, tartışma götürmez bir tasdike dayalı olduğuna göre, bu idrakten mahrum olanlar, ancak ayetler hakkında tartışırlar. Müminler ise batılı çürütüp hakkı ortaya koymak veya anlaşılmamış ayetlerin anlamlarını ortaya çıkarmak için mücadele ederler. Doğrunun anlaşılması, sapıklıkların ortaya çıkması için yapılan tartışma, Allah yolunda yapılan mücadelenin en büyüğüdür.

Nitekim Resul-i Ekrem efendimiz; "Hakiki mümin, harpte kılıcıyla, sulh zamanı da diliyle hakkı müdafaa edendir." buyurmuştur.[236]

---

[236] Riyazüs-Salihin. C. 1 Hadis 8

Müşrikler, Kur'an'ı 'sihir, şiir, önceki kavimlerin masalları, onu uydurdu' gibi sözlerle itham edip 'eğer doğrucular isen tehdit ettiğin azabı getir' diye Resulullah ile tartışırlardı; bütün bunları hakkı ortaya koymak ve manayı anlayıp anlatmak için değil, insanları saptırıp Kur'an'dan uzaklaştırmak için yaparlardı.

Allah, sinelerde saklı olan hain düşünceleri, hain bakışları bilir. Kendilerine döndükleri zaman hakikatleri açıklayıp hak ettikleri cezayı onlara verecektir.[237]

❀ ❀ ❀

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ ۖ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ

بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ ۖ

فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٥﴾

40: 5 Onlardan evvel Nuh kavmi de, bunlardan sonraki sürü sürü fırkalarda (peygamberlerini) **yalan saydı** (lar.) (Bunlardan) **her ümmet, kendi peygamberlerini yakalamayı kastetti. Hakikati olmayan** (şeyler)**le hakkı yok edebilmeleri için savaşıp durdular. Neticede ben de onları tutup yakaladım. İşte** (bak) **benim azabım nice imiş!**

"Yeğrüke" kelimesi, aldatmak, kandırmak; "Teğellübu" kelimesi de çevirmek, döndürmek anlamlarına gelmektedir.

İnsanları aldatmak, haktan saptırmak için, batılı, hak olarak gösterenlerin maruz kalacakları akıbet haber verilerek, onların geçici olarak sosyal, siyasal, ekonomik güce sahip olmaları ve refah içerisinde yaşamalarına sakın ola ki gıpta edipte moralinizi bozmayasınız. "Vehmetmek" onlar gibi olmayı arzu etmeyesiniz,

---

[237] Bkz. 4/108; 18/56

kalbinizden, aklınızdan geçirmeyesiniz. Onların akıbetini, düşünün ve değerlerinize sarılın.

Kur'an'dan şüphesi olan, peygamberleri kabul etmeyen, müminlere haset eden insanlar, hak sözü çürütmek için tartışıp dururlar. Hala günümüzde Hz. Muhammed'e iftira atanlar, Müslüman'lara terörist diyerek, İslam'ı bilmez insanları, İslam'dan uzaklaştırmaya çalışırlar.

Müslümanlar küfrün cesaretini, zulmünü önlemek için her türlü donanıma sahip olmaz ise, elbette kâfirlerin her türlü zulmüne maruz kalırlar. Müslüman'lar doğruya doğrulmadıkları, birleşip eyleme geçmedikleri, eğriler başta olduğu sürece hiçbir şey doğru gitmez. Kâfirler, emellerine ulaşmak için her türlü zulmü yapmaktan çekinmezler.

İşte İsrail; arz-ı mevud planı yıllar önce yapıldı. Kudüs'e hâkim olmak için bölge bölge ilerlediler. Filistinliler topraklarını terk etsinler diye korkunç katliamlar yaptılar, yapmaya da devam ediyorlar. Uzun süreden beri Filistinliler, Afganlılar, Çeçenler, Bosna, Irak illegal yollarla zulmün altında inletiliyor. Müslümanlar ne yapıyorlar. halklar İsrail'i lanetlerken, istisnalar hariç elindeki kolası ile malborasını tüttürürken hangi boykottan söz edilebiliyorlar? Batılın zulmüne, kukla, bayrak yakarak, kahrolsun diyerek mani olunmaz.

Bu kitap haktır. Metodu da hak olmalıdır. Allah'tan yardım isterken fiili duaya yönelmeyenler, yani eylemsiz tepkilerle yapılan mitingler, İsrail'i daha bir şahlandırıyor. Hiçbir ihtarı (!) dikkate almadan planladıkları hedefe doğru giderken önüne geleni bir bir vurarak ilerliyorlar. Halklar ise bu büyük güçlere karşı koyacak imkânlara sahip olmadıklarından acımasız taarruzlarla canlarından mallarından oluyorlar. Sefaleti izahta sözler yetersiz kalıyor.

Onlar, batılı hakkın üstüne çıkarmak için mücadele ediyorlar. Oysa batıl, suyun yüzündeki köpük gibidir. Hak gelince zail olur.

Eğer bugün batıl, dünya üzerinde söz sahibi ise, bu, Müslümanların mücadelesiz, metotsuzluklarından ve birlik olmamalarından kaynaklanıyor. İnananları selamet gemisine kavuşturacak tek yol iman gücüyle, ilmi metotlarla dinlerine sahip çıkmalarıdır.[238]

❁ ❁ ❁

وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوٓا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٦﴾

40: 6 Kâfirlere karşı Rabbinin, onların muhakkak ateş yaranı oldukları (na ait bulunan)**, sözü işte böylece tahakkuk etmiştir.**

Bu ayet beşinci ayette bahsi edilen insanların maruz kalacakları azapları haber veriyor.

"Hakka", sözünü geçiren, her şeyi hükmü altında tutan Allah, müşriklerin bütün düzenlerini vakti geldiğinde başlarına geçirir, bundan kimsenin şüphesi olmasın.

Bu gönüllere inşirah veren mesaj ile Allah, müminlerine hangi zulüm altında olursanız olunuz, değerlerinizi her şeyin üstünde tutunuz! Siz, onunla dünya, ahiret felahı bulacaksınız. Yeter ki zulme karşı onurlu bir duruş sergileyin, susmayın, gereken mücadeleyi ilmi metotlarla verin.

Gerçekten bu sonuç düşünülse, inananlar değerlerine sarılır ve taviz vermemek için ellerinden geleni yaparlar.

Şu dünyada insanların canı yandığında herhangi bir belaya maruz kaldıklarında hayat ne kadar çekilmez oluyor.

Hayat bir imtihan ise, bu imtihanda her tür soruyla karşılaşmak söz konusudur. Ayrıca Rabbimiz, 'kâfirlerden eza verici sözler ve davranışlara maruz kalacaksınız' diye haber veriyor.[239] Yapılan uyarı ve tembihleri dikkate almadan, 'niye böyle oluyor, niye bun-

---

[238] Bkz. 21/18; 22/40; 42/39; 46/35; 47/7

[239] Bkz. 2/155; 3/186; 14/12

lar başımıza geliyor? Biz senin kullarınız yarabbi. Bizleri kayır. Zalimleri helak etsen' mi diyeceksiniz? Mekke müşrikleri, Müslümanlara her türlü zulmü reva görüyorlardı ama onlar dinlerini yaşama ve sahiplenmede birbirlerine kenetlenerek mücadele ruhunu geliştirmeye çalışmışlardı. İmtihan, iyi ile kötünün, sahte ile gerçeği ayırmanın eleme operasyonu olduğu gibi mutlak bir hikmet gereği de tecelli edebilir. Ancak insanlar, kendi yanlışlarından dolayı başlarına gelenleri direk Allah'ın imtihanı olarak değerlendirmemeli.[240] Bugün Filistin, Afganistan, Irak içerdeki düştükleri tefrika sebebi iledir ki zalimin bombaları altında inliyor. Bütün bu yaşanılanları düşünüp bunlar neden başa geliyor diye sorgulanması lazım.

Ayet, günümüz olaylarıyla bire bir örtüşüyor. Dünyalıklar uğruna satılan topraklar, mevki, kariyer ve servet uğruna değerlerini hiçe sayanlar, kendi elleriyle zulme davetiye çıkarıyorlar. Ey iman edenler! İlla da başınıza belalar gelmeli mi ki değerlerinizi hatırlayasınız? Ayetler çözüm yollarını gösteriyor. İlahi emirlere sarılırsanız, giderek Asr-ı Saâdetin gücüne erişirsiniz! Hiç olmazsa ebedi felaha erersiniz.[241]

❁ ❁ ❁

اَلَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا ۚ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ
لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

40: 7 Arşı yüklenen, bir de onun etrafında bulunan (melekler) **Rablerini hamd ile** (tenzih ve) **tespih ederler. Ona iman**

---

[240] Bkz. 16/61; 42/30
[241] Bkz. 9/111

ederler. Müminlerin de yarlığanmasını (şöylece) **isterler: "Ey Rabbimiz, Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O halde tövbe edenleri, Senin yoluna uyup gidenleri yarlığa, onları cehennem azabından koru."**

Arşın taşınmasını müminlerin halifeler olarak yüklendikleri ağır sorumluluğa işaret ettiğini düşünebiliriz. O müminler ki müşriklerin alay ve zulümlerine rağmen iman gibi yüce bir şerefe nail oldukları için Rablerini hamd ile tespih ederler. Ancak bu kadar ağır bir o kadar da önemli ve kutsi olan sorumluluğu bihakkın yerine getirememenin endişesi ile bağışlanmayı dilerler.

Meallerde parantez içi meleklerin müminlere duasından bahsedilmiştir. Onların bu duaları, müminlerin gönüllerine daha bir şevk ve iştiyak vermektedir.

Ey müminler! Sizler iradenizi haktan yana kullandığınız için melekler size gıpta ile dua ediyorlar. Mümin olmak öyle kolay değil; kötülüklere karşı ıslaha dayalı iyilikle muamele etmeyi, affetmeyi; rahata, rehavete düşmeden ilahi emaneti bütün güçle korumayı gerektirir. O halde ey iman edenler, güzel işler yaparak Allah'ın rahmetini ve meleklerin duasını alın.

Dua, hiç farkında olunmasa da birilerinin yanında olmasıdır. Dualar, kıtalara uzanır. Ayrıca bir insana dua etmekle insan kendisine de dua etmiş olur.

Allah'ın desteği, meleklerin ve müminlerin duası varken, Müslümanlar neden eziliyorlar? Çünkü Müslümanlar, sahip oldukları melekeleri de imkânları da münkirlere karşı kullanmada birlik içerisinde olamıyorlar.

Elbette ki müdahale edemediğimiz işlerde dua sığınağına iltica ederiz ama ayetten de anladığımız gibi Allah, sorumluluğunu yerine getiren kul ister. Zor dönemlerde dökülenler, rahat ortamlarda gevşeyenler, Allah'ın yüklemiş olduğu sorumluluğu yerine getiremezler. İman, kalpte yerleşmedikçe elbette çilesi çekilmez. Her ne

hâl ise elbette her milletin bir eceli vardır ama bu süreçte müminler duruşlarıyla hayatı kendi leh ve aleyhlerine döndürebilirler.[242]

❁ ❁ ❁

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ
وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ ۚ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾

40: 8 "Ey Rabbimiz, onları da, onların atalarından, zevcelerinden, nesillerinden Salih olanları da – kendilerine vaat ettiğin – Adn cennetlerine sok. yegâne gelip, hüküm ve hikmet sahibi olan şüphesiz ki Sensin Sen."

Bu üstteki ayette duaya mazhar olan müminlere vaat edilen müjdedir. Ayetin orijinalinde geçen "Cenneti adn" yani o gün müminler sükûnetle hayatlarını geçirecek, bütün istekleri en güzeli ile karşılanarak rahat edecekleri mekânlarda ağırlanacaklardır. [243]

Bu temenninin gerçekleşmesi için eş ve dostlarında hidayet üzere yaşamaları gerekir. Çünkü hiç kimse, salih bir zatın yakını diye cennete giremez. Kendisi için istediğini diğer insanlar için istemedikçe gerçek mümin olma şerefine de erişilmez. Dualar müşterektir. Fatiha sûresinde ve Tahrim sûresi altıncı ayette belirtildiği gibi insanın öncelikli görevi ailesini şerlerden korumaya çalışmasıdır Aileyi korumadan, ümmeti oluşturacak gayreti taşımadan yaşanılan bir hayat, çok bencilce, tadı-tuzu olmayan bir hayat olur.

Bir insanın tek başına nimetlerden faydalandığını, katlarda, yatlarda hayat sürdürdüğünü bir düşününüz, mutluluğu nereye kadar bir anlam ifade eder. İnsanlar, güzellikleri sevdikleriyle paylaştıkça, mutluluğu beraber yudumladıkça doyumsuz hazza ulaşır-

---

[242] Bkz. 16/61; 23/43
[243] Bkz. 36/55-58

lar. Sevmek, sevilmek, sevindirmek insanın tadacağı en derin haz ve mutluluk sebebidir. Cennette sevilenlerle beraber olmak için sorumlulukların yerine getirilmesi gerekir.

Düşünün ki kötülüklerden koruyarak yetiştirdiğin bir çocuk, gün gelip başka bir aile oluyor. Bu güzel ailenin halkası giderek genişliyor, ümmet oluyor, bu ümmette adaleti tesis eden milleti oluşturuyor. Peygamberler, hep bu milletin inşası için uğraşıp dua etmişlerdir. Bu hususta, her şeyi ilmiyle kuşatan Allah'ın rahmetinden yardım isteyin.[244]

Şüphesiz ki Allah, azim ve hâkim olandır. Rahmete layık olanları yüceltir. Hâkimdir, kulları üzerinde hikmetiyle hükmeder.

❁ ❁ ❁

وَقِهِمُ السَّيِّـَٔاتِ ۚ وَمَن تَقِ السَّيِّـَٔاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُۥ ۚ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

40: 9 "Bir de onları (bu dünyada) **her türlü fenalıklardan koru. Sen kimi kötülüklerden korursan o gün muhakkak ki onu rahmet**(ine mazhar) **etmişsindir." Bu, en büyük necat ve saadetin ta kendisidir.**

Bu meleklerin veya müminlerin birbirine yapacağı en inşirah verici, rahmetli dualarıdır. Rabbin himayesinde olup korunmaktan daha koruyucu bir sığınak olur mu?

Müminler, her daim bu sığınak içerisindedirler. Fakat beşeri yönleriyle çoğu kez olayları tam kestiremediklerinden, perde arkasındaki hikmete hakkıyla vakıf olamadıklarından, olayları yanlış değerlendirebilirler. Bu nedenle beşer oluşlarını unutmayıp, hatala-

---

[244] Bkz. 2/128; 14/35-,37-40,41, 47; 27/19

rının bağışlanmasını dilerken, diğer taraftan Rablerinin ihsanda bulunmasını ve yardım etmesini isterler.

Bu ayeti kerime, duygular hangi yönde beslenirse o yönde gelişir mesajını vermekte sanki. Duygular, beklentiler öfke ile değil, empati ile durum tespiti yapılarak hareket edildiğinde daha güzel sonuçlar verebilir. Yaptıklarınızın farkındaysanız ve düzeltmek isterseniz arınırsınız. Fakat 'ne yapsam doğrudur' fikri sabitliğine düşmüşseniz, artık algılama melekeniz körelmiştir ve her şeyi kendi değerlerinizle görmeye başlarsınız. Böyle bir hastalığa maruz kalmamak için öğüde kulak vermeli, algılama melekelerini güzel düşünerek, beslemelidir.

İslam âlemi, algılama melekelerini Kur'an'la beslemediklerinden, gelişme, güçlenme, ekonomiyi güzel kullanma şansından mahrum kalmışlardır. Kâfirler ise algılama melekelerini kullanarak dünyada güç elde ederek söz sahibi olmuşlardır. Özlü bir deyimle; batı yanlışın üzerinde yaşarken; Doğulu doğrunun üzerinde yatıyor. İslam'dan bihaber, uyuyanları uyarmak gerekiyor.

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِن مَّقْتِكُمْ أَنفُسَكُمْ إِذْ

تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

40: 10 Küfredenlere (melekler tarafından) **nida edilir: "Allah'ın buğzu, sizin kendinize olan buğzunuzdan elbet daha büyüktür. Çünkü siz** (dünyada) **imana davet olunuyordunuz da küfür** (de ısrar)**ediyordunuz."**

"Maktu" kelimesi, şiddetli kızmaktır. İyiliklerine, hayırlarına olacak davete tepki gösterip düşmanlık eden kâfirlerin, cahillerin Allaha karşı koyacak güçleri yoktur. Cehennemi görünce hakka

karşı kibirlenip inkâr etmenin ne olduğunu görecekler ve ne kadar aptal olduklarını anlayıp kendi kendilerine de kahredeceklerdir.

❀ ❀ ❀

قَالُوا رَبَّنَآ اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ اِلٰى

خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾

40: 11 Dediler, "Ey Rabbimiz, bizi iki (defa) **öldürdün. İki** (defa) **da dirilttin. İşte günahlarımızı** (bilip) **itiraf ettik. Fakat** (şöyle) **bir çıkmaya bir yol var mı?"**

O gün, 'Rabbimiz' diyerek yalvarıcı bir eda sergileyenler, dünyada iken O Rabbin terbiyesi altında yaşamak istemeyenlerdir.

Kâfirler yokken var olmayı bizzat müşahede ettikleri için inkâr edemezlerdi. Ancak öldükten sonra dirilip hesap vereceklerini Hz. Peygamber haber verdiğinde, akıllarını küfürle örttükleri için bu hakikati inkâr ediyorlar. Ama maalesef onlar bu dirilmeyi de kıyamet günü bizzat müşahede edecekler ve iman etmeye yol arayacaklar ama artık buna imkân olmayacaktır. [245]

Münkirlerin, o gün, bu hazin durumları anlatılarak, ibret alınması isteniyor.

❀ ❀ ❀

ذٰلِكُمْ بِاَنَّهٗٓ اِذَا دُعِىَ اللّٰهُ وَحْدَهٗ كَفَرْتُمْ ۚ وَاِنْ يُشْرَكْ بِهٖ تُؤْمِنُوا ۗ فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ

الْعَلِىِّ الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾

[245] Bkz. 20/111; 32/12

40: 12 Bunun sebebi şudur: Bir olarak Allaha dua edildiği zaman siz küfrettiniz. Eğer Ona eş katılırsa tasdik ediyordunuz. Artık hüküm, O çok yüce, O çok büyük Allah'ındır.

Onların ahirette böyle çaresiz duruma düşmelerinin sebebi Allah'ı inkâr etmeleri değil, tek olan Allah'a daveti kabul etmeyip hevalarına cevap verecek birçok ilahlar edinerek küfre düşmeleridir. [246]

❁ ❁ ❁

هُوَ الَّذِى يُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَآءِ رِزْقًا ۟ وَمَا يَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ

يُنِيبُ ﴿١٣﴾

40: 13 Ki O, ayetlerini size göstermekte, sizin için gökten rızık indirmekte olandır. (Şirkten tövbe ile imana) **dönecek kimseden başkası** (ayatı Haktan) **ibret almaz.**

"Ayatihi ve yunezzilu" Görmüyor musunuz, hayatınızı maddi ve manevi anlamda sağlıklı, anlamlı ve hayırlı bir geçirmeniz için sizlere gökten yağmur ve vahiy indiren Allah'tır.

Yağmur yağarken kapalı yerler ondan nasıl nasiplenmezse, inen vahiylere de gönlünü açmayan ondan nasiplenemez. Sözün özü; din, ayetlerle, bedende rızk ile ayakta durur.

Ey insanlar! Allah size gerekli olan ne varsa hepsini vermiştir. Bunlardan yararlanmayı siz öğrenecek, siz bileceksiniz.

Bir teşbihle, maddi manevi aç ruhları doyurmak için en mükemmel bir sofra indirilmiştir. Bu sofraya herkes çağrılıyor. İsteyen bu sofraya oturur ve en güzel şekilde yararlanır; dünyada sıhhatli mutmain bir hayata, ahirette ise daha güzel bir hayata kavuşur. Bunun tek şartı, Kur'an'ı bir bütün olarak yaşayarak, ona parçacı

---

[246] Bkz. 2/165; 3/64; 12/106; 17/41; 39/45

anlayışla yaklaşmamaktır. Maddi rızıkların peşine düşüp de şımaran, haddi aşanlar hem dünyada hem de ölümsüz ahirette acılara gark olarak ölüp ölüp dirilerek yaşarlar.

❀ ❀ ❀

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

40: 14 Haydi (ey müminler) **kâfirlerin hoşuna gitmese de, Allah'a, Onun dininde ihlâs** (ve samimiyet) **erbabı olarak ibadet edin.**

"Fed'ullahe muhlisine" Allah, kullarının hiç kimseden çekinmeyerek ihlâs ile vahyi verilerine uymalarını ve bu dine, insanları davet etmelerini emrediyor. Diğer bir ifadeyle daha çok halkında Müslüman olan, kendilerini de Müslüman tanıtan liderlere seslenıyor. Ülkeler arası, devletlerarası diplomasiler vardır. Kâfirler, fasıklar hoşlanmadıkları için taraflarını belirtmedikleri gibi onlardan taraf gözükenler bile var. Bunların ekserisi Siyonizmin yerli işbirlikçileridir diyemezsek de bir takım çekincelerle İslam'ı yaşamadıkları gibi halklarına da İslam'ı kaynağından öğretemezler.

Dolayısıyla dini, temel kaynağından öğrenme imkânından bir şekilde mahrum bırakılmış ekser Müslüman, Kur'an'a ve sünnete uymayan haberlerle hareket ettiklerinden birbirlerine de zarar verirler. Suçu, hep zamana ve başlarındakilere atmakla insanlar, sorumluluktan kurtulmaya çalışırlar veya 'biz, bu yüzden iyi Müslüman değiliz' diyerek yakınırlar; Allah'tan başlarına hayırlı bir sahip göndermesi için dua eder, otururlar.

Asr-ı saâdetle günümüzü kıyasladığımızda onların gösterdiği çaba, fedakârlık ve sabrı gösterdikte mi ahir zaman bizleri yuttu? Bu mazerete sığınanlara: ilahi kelam, o dönemdeki inananlara hayat bahşederken, bu dönemdekilere acaba niçin hayat bahşetmiyor

diye sormak gerekir? Allah, sorumlulukların dozunu zamana göre mi ayarladı acaba(!)

Gereksiz felsefe ve beklentiler içerisinde pasifize olarak komplekslere düşülmüş. O Asr-ı saâdet dönemi gerçekten kolay mıydı? Gerçekten biz, onların verdiği mücadeleyi verdik mi ki Allah'ın lütfedeceği iktidara sahip olalım.

Asr-ı saâdeti, asr-ı saâdet yapan şey, vahyi kriter edinmeleridir. Müslüman, tedebbür, tefakkuh, tezekkür üzere akledip hareket etmeli. Şuursuz, iradesiz, ihlâssız, devinim ile Allah'ın rahmetine layık olunamıyor. Belki halk olarak imansız değiliz, ebedi helake maruz kalmayabiliriz, ama bu gidişatla dünyada istediğimiz huzur ve güvene eremeyiz.

'Başımızdakileri kim getirdi, niye getirildiler, nasıl geldiler' sorgulamasını yapmayan toplumlar kalkınamazlar; başlarındaki şerri de defedemezler. Kendi acziyetimizi, kendi cehaletimizi, kendi pasifliğimizi görmeden, bir şeyleri zamandan ve başımızdakilerden bilmek ve hâlâ tabandan değil de tavandan inme kurtarıcılar beklemek ne kadar doğru bir hareket.

❁ ❁ ❁

رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ

عِبَادِهِ لِيُنذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾

40: 15 Sıfatları yüce, arşın sahibi (Allah, insanları) **o kavuşma günü ile korkutmak için, kendi emrinden olan vahyi kullarından kimi dilerse ona ilkaa eder.**

İman ve salih amel olursa kişide, iradesi güçlenir, derecesi yükselir.[247] İnsanlar vahyin nuruyla dimağlarını aydınlattıkça, yani

[247] Bkz. 6/132; 36/54

dini idrak ettikçe Allah'ı tanırlar. Allah'ı tanıdıkça kendilerine verilen değeri görürler, verilen değeri gördükçe Rabbinin rızasına talip olurlar. Onun rızasına talip oldukça günahlarından uzaklaşarak arınırlar.

Kim Kur'an'la aklını çalıştırıp, iradesini güçlendirip tüm samimiyetiyle Rabbinin rızasına talip olursa, "Refiu" hem yükselecek hem de toplumlarını o ruhla yükseltecektir.

❀ ❀ ❀

يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ ۚ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ ۗ لِّمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ
الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾ الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۚ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ
وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى ﴿١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ
الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ ۚ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿١٨﴾

40: 16 O (kavuşma) **gün**(ü) **onlar** (kabirlerinden fırlayıp) **çıkarlar. Onlardan** (sadır olan) **hiçbir şey Allaha gizli kalmaz.** (Allah buyurur) **"Bugün mülk kimindir?"** (Yine kendisi cevap verir) **"Bir olan,** (her şeye hâkim ve) **kahhar olan Allah'ındır."**

40: 17 Bugün herkes ne kazandıysa onunla karşılanacak. Bugün haksızlık yok. Şüphesiz ki Allah, hesabı çarçabuk görendir.

40: 18 Onlara o yakın günün tehlikesini anlat. O zaman yürekleri – gamla dolu ve herkes ebsem (ürkme, kaçma) **olarak – ta gırtlakların yanındadır. Zalimlerin ne müşfik bir yakını, ne de** (şefaati) **dinlenebilecek bir aracısı yoktur.**

"Ve enzirhum", insanları yola getirmenin en etkili yollarından biri de gönüllere dehşet verici ihtarlarda bulunarak korkutup, tehdit

etmektir. Bu, dünyada felaketlerden bir kaçış, rahatlama ve bir teselli yolu olduğu gibi tövbe edip Allah'a dönüştür. Ama bütün uyarılara rağmen ahireti hesaba katmadan hareket edenler, o gün, büyük sıkıntı ve elim azaba maruz kalacaklar, kendilerine acıyıp yardım eden olmayacaktır.

O gün, kişi sevdiğiyle haşrolacak sözü burada yerini buluyor. Bu nedenle, arkadaşlarımızı salih kişilerden seçmeliyiz ki hem dünyada birbirimizi hayra iyiliğe teşvik edelim hem de kıyamet gününde salihlerin toplanacağı cenneti hak edelim.[248]

Çok görülmüştür gayr-i İslami bir hayat sürdürenlerin, güzel bir arkadaşlıktan sonra mükemmel bir Müslüman olduğuna. Çok iyi, mütedeyyin diye gördüğümüz insanlara da bir bakıyorsunuz kötü bir arkadaş ilişkisinden sonra bozuluvermiş.

Ayette kıyametin yakın olduğu haber veriliyor. İnsanlar, kıyameti görmeseler de her insanın ölümü kendi kıyametidir. Ve her an, insanı alıp götürebilir. Bir an sonrası için bile insanın garantisi yoktur.

"Gulub" kelimesi, kalp manasına gelmekle beraber, iade etmek, geri çevirmek manasına da geliyor. Kalp rahatsızlığı olanlar ne zor nefes alıp veriyorlar. Bir de kalbin hepten ters yüz edildiğini düşünelim. "Henaciri" kelimesi boğaz, gırtlak manasına geliyor. Sadece nefes darlığı değil, bir de gırtlağın sıkıldığını düşünelim. O, son nefesi verene kadar ne kadar çırpınıyor insan. Allah, bu Kur'an'la neyi haber veriyorsa bir şekilde benzerini ya yaşıyor ya seyrediyor insan. Allah'ın da belirttiği gibi bütün bunlardan akl-ıselim sahipleri öğüt alıyor ve Rabbinin rahmetine nail olarak bütün korkulardan emin oluyor. Allah, bu garantiyi veriyor müminlerine.[249]

---

[248] Bkz. 4/69; 9/119
[249] Bkz. 21/103

يَعْلَمُ خَآئِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

40: 19 (Allah) **gözlerin hain bakışını, göğüslerin gizleyeceği her şeyi bilir.**

İnsanlar bakışların arkasındakini bilmeyebilir. Hatta sevecen de gelebilir. İnsanlar, kendilerini iyi gösterip karşısındakileri aldatabilir. Nitekim Peygamberimize, "Neredeyse sen onlara inanacaktın." denilmiştir. "Onların sözleri hoşunuza gider, ama onlar giydirilmiş odunlar gibidirler." Müslümanlara, kâfirlerin, münafıkların kesinlikle dost olmayacakları, bu nedenle onların cazip sözlerine, tekliflerine aldanmamaları hususunda uyanık olmaları tembihler. Çünkü onların hayatları yalan ve dalavere üzerine bina edilmiştir. Nabza göre şerbet vererek işlerini yürütmeye çalışırlar. [250]

Yapılan bu ilahi uyarılardan öğüt alanlar, dürüst olmak için hep teyakkuz içerisinde olmaya çalışırlar. Fakat bu, her bildiğini, düşündüğünü söyleyecek anlamına gelmez.

Müminde olsa insan, yer yer gayri ihtiyari yalan söyleyebilir, istemediği şeyler kalbinden geçebilir. "Allah'ın bildiğini niye kuldan saklayayım" diye dürüstlük adına her şeyini ortaya dökemez. "Ya olduğun gibi görün, ya da göründüğün gibi ol." gibi bir felsefeyle hareket etmek doğru olmasa gerek. Müslümanlar, olduğu gibi değil, Allah'ın istediği gibi olmaya çalışırken, Allah'ın istemediği şeyleri gafletinden yapsa da gizler.

"Güzel gören güzel düşünür, güzel düşünen hayattan zevk alır." İyi niyetli olmayı hatırlatsa da fıtrata aykırı bir söylemdir. İnsan, sevmediği, hoşuna gitmeyen bir şeyi nasıl güzel görür? Güzel görmek zorunda da değildir. Bilakis kötüyü göreceksin ki güzeli görebilesin. Böylesi beşeri söylemlerin cazibesine kapılıp, böyle

---

[250] Bk. 2/204; 17/74; 63/4

olmadığımız için komplekse düşmektense, 'neyi güzel görmeliyim' diyebilmeliyiz ki o güzel görüşün huzuruna erebilelim.

❁ ❁ ❁

وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

40: 20 Allah, hak (ve adalet) **le hükmeder. Onu bırakıp taptıkları ise hiçbir şeye hükmetmezler. Şüphesiz Allah, O** (bunların sözlerini) **hakkıyla işiten,** (yaptıklarını) **kemaliyle görendir.**

Allah, her şeyi görür, her şeyi bilir olduğundan, adaleti yüzde yüzdür. Hiçbir haksızlık yapmaz, hak ile hükmeder.[251]

İnsanlar ise Allah'ın kendilerine vermiş olduğu ve akıllarını da kullanarak bildikleri ve iradelerini kullandıkları kadarıyla adaletli davranırlar. Bu nedenle insanların adaleti, derece derece değişebilir.[252]

İman etmeyen biri, başta kendisine haksızlık ettiğinden bir başkasına ne kadar adaletli davranabilir. Belki vicdani ve fıtri duygularla kendi iş alanında adaleti gözetebilir. Mesela Ha. Ömer, Habeşistan Kralı Necaşi iman etmeden önce meseleleri adil olarak değerlendiren, güvenilir kimselermiş. Yani sağduyuyla vicdanının sesi dinlenirse, nefsanî beklentiler, korkular karışmadığında adaletli davranılabilir ama İslam'a göre adaleti bilmeyenler nasıl adaleti gerçekleştirebilir.

"Allah, hakkı yerine getirir." ifadesi ile ancak ilahi iradenin tesisiyle adaleti tesis edebilirsiniz, onun dışındaki sistemlerle adalet

---

[251] Bkz. 7/7, 8
[252] Bkz. 4/58-135; 5/8; 16/90

hakkıyla tesis edilemez ki adaletle hükmedilebilsin. Siz, öyle bir varlığa davet ediliyorsunuz ki O, sizin neyi hak ettiğinizi, neyi hak edipte alamadığınızı bilen ve ona göre yol gösterendir. Onun muradı anlaşılmadıkça ve yeryüzüne dini hâkim olmadıkça gerçek adaletten söz edilemez.

Allah, her dertlinin ahını, her muhtacın duasını işiten, hikmetle idare edendir. O gün, zülmeden, ilahi sınırları çiğneyip haksızlık edenlerden mazlumun hakkını alacaktır. Ondan başka yalvardıkları ise ne hakkı tesis edebilirler ne de haksızlığa uğramışları savunabilirler.

❀ ❀ ❀

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِن
قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ
بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُم مِّنَ اللَّهِ مِن وَاقٍ ﴿٢١﴾

40: 21 Onlar yer (yüzün) **de gezip dolaşmadılar mı ki kendilerinden evvelkilerin akıbetinin nice olduğuna baksınlar? Onlar kuvvet ve yer** (yüzün) **deki eserleri itibariyle bunlardan daha üstündü. Böyle iken Allah onları günahları yüzünden yakaladı. Onları Allah**(ın azabın) **dan bir koruyan da olmadı.**

Ortadoğu'da emperyalist güçlerin yaptıkları zulmü gördükçe; "Allah'ım şunları Ad ve Semut kavmi gibi helak etsen de bütün dünya ibret alsa" diye dualar edilir ama bundan önceki kavimlerin akıllanmadığı gibi ibret almayan, Allah'ın kudretini görmek istemeyenler yine akıllanmayıp küfürlerine devam ederler.

"Onlar sizden çok güçlü, akıllı toplumlardı. Firavunun piramitleri, Çin Seddi binlerce yıllık yapılardır. Onu yapanlar şimdi

yok. Nerdeler? Gidecekleri yere gittiler ama eserleri ortada. İnsanlar, yeryüzünü dolaştıkça güçlü toplumların kalan yapıtlarını görmekte.

Günümüzde çok akıllı, zeki insanlarda TV, bilgisayar, atom vs. teknolojik gelişmeler ortaya koyuyorlar. Bütün bunlar, yeryüzünü düzenleyici, ıslah edici, adaleti tesis edip, haksızlığı giderici olarak değerlendirilirse hem Allah'ın hem kulun yanında rağbet görüp rahmete vesile olurlar. Fakat hevaya yönelik kullanılırsa toplumsal zulüm, cinnet ve kaosa sürükleyerek, geçmiş kavimler gibi helak olurlar. Şu geçici âlemde, zalimler bir süre sahip oldukları güçleriyle kendilerini koruyabilirler ama Allah'a karşı kendilerini asla koruyamadılar/koruyamazlar. [253]

Ey akıl sahipleri, bütün bunlardan ibret alın! Onların düştüğü hataya düşmeyin! Ahiret hesabını dikkate alarak hareket edin. Bakın, ibret alın, onların akıl ve güçleri bir işe yaramadı. Tam tersine insanlığı batırdığı gibi helaklerine de sebep oldu.

"Onlar sizden güçlü idiler." Peki, o günde, bu günde onları güçlendirenler kimlerdir? Çıkar düşkünü, korkak, köle ruhlular... Mesela; temeli şirke dayalı sistemler, desteklendiğinde zulmün güçlenmesine destek verilmiş olunur. Güçlü insanların elinde topu-tüfeği olabilir, refah içerisinde hayat sürdürebilirler; ama sonuçta onlarla beraber olanlar da hüsrana uğrarlar. Onları gözümüzde büyütmeden; onların çöküşlerini görmesek de, onların zulmüne maruz kalmış olsak da takiyye olmadığı müddetçe herhangi bir şekilde destek vermediğimizde kurtulanlar bizler, helak olanlar ise onlar olacaktır.[254]

Hayat imtihandır. Kâfirler musallat olmasa da bir şekilde sınanırız. Olumlu olumsuz şeyler yaşanacak ki cehennemin ne kadar

---

[253] Bkz. 35/44
[254] Bkz. 11/116

elem vereceğini düşünerek, cennetin özlemini de duyarak günahlardan sakınalım.[255]

Yeryüzünde gezerken nimetlerden istifade etmekle beraber ibret almalıyız. Özellikle tarihi eserlerin bulunduğu bölgeleri mümkünse pusula, harita, kamera ve rehberler ile dolaşarak; tarihte neler olmuş, nasıl yaşanmış, kim, kimi nasıl yenmiş bunların kritiğini yaparak dünyada güç ve söz sahibi olabilmenin yollarını aramalıyız. Böyle bir seyahat, Müslümanların bir nevi cihadı da sayılır.

Tarihi eserleri görme, tanışma, haberleşme vs. ibret alıp, ufku açacakken, Kur'an'da buna teşvik ederken kaç Müslüman bunu gerçekleştiriyor. Müslümanlar, asr-ı saadeti elbette rahmetle yâd edecekler, akabinde İslami duyarlılıklarını yitirip lükse, refaha düştüklerinde ise gerileyip yıkıldıklarını da görüp ibret alacaklar ki tarih tekerrür etmesin.

❁ ❁ ❁

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ ۖ إِنَّهُ

قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾

40: 22 Bunun sebebi şu idi: (Çünkü) **peygamberleri kendilerine apaçık mucizeler getire dursun, onlar küfrettiler. Allah da kendilerini tutup yakalayıverdi. Çünkü O, her şeye kadirdir, azabı pek çetindir.**

Cenâb-ı Hak bu ve benzeri ayetlerle kâfirlerin inanmamakta ne kadar inatçı olduklarını açıklıyor. Hani bir deyim var ya: "Nuh der de peygamber demezler." Oysa ufak bir çocuk bile 'ben nerden geldim' sorusunu soruyor da, bu muhakemesiz, gözleri kör olanlar,

---

[255] Bkz. 3/186; 21/35; 29/2-3

inkâr edemeyecekleri delillerle uyarıldıkları halde inkâr ediyorlar.[256]

İnsanlar, ön yargı, ene ve inat duygularından uzak öğüt ve uyarıları dinledikleri zaman o, apaçık ayetleri anlamaya başlar ve hakikati idrak edip iman eder.

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾

40: 23 -24 Andolsun ki biz Musay'ı mucizelerimizle ve apaçık bir hüccetle Firavuna, Haman'a ve Karun'a gönderdik de (ona) **"Çok yalancı bir sihirbaz" dediler.**

Onlar, Hz. Musa'ya 'sihirbaz' demelerine karşı Hz. Musa, 'sihirbazlar iflah olmazlar' diye cevap vermişti. Aslında onlar sihirbazlığın ne demek olduğunu bilmelerine rağmen böyle bir yakıştırmayı yapmaları, onların ilk yenilgilerinin sinyallerini veriyor. İkincisi, erdem, insanca davranışlar, fedakârlıklar onlara çok ters geliyor. Çünkü onların felsefesi, halklarına ikinci sınıf muamelesi yapmak, sömürmek, hizmetlerinde kullanmak ve hükmetmektir. Hz. Musa'nın yapmış olduğu davet, hiçbir ayırım yapmadan insanları doğruluğa, hakka ve adalete idi bu ise tamamen onların zıddına idi onun için işlerine gelmiyordu. Eğer Hz. Musa'ya bir şekilde engel olmazlar ise ilerde halklar, hakikati anladıklarında yaptıkları zulüm ve sömürüye karşı isyan ederlerse işleri zorlaşır ve eskisi gibi rahat köleleştirip sömüremezlerdi bu da, sahip oldukları sulta-

[256] Bkz. 14/14, 15

larının ellerinden kayıp gitmesiydi. Bu nedenle soykırım yapıyorlardı.[257]

Burada, devletin gücünü elinde tutan üç zalim kafadarın durumlarına bakacak olursak; Firavun, Mısır'da hüküm süren Amelika krallarına verilen unvandır. Firavun kelimesi, kibir, gurur anlamlarına gelir. Kelimenin bu anlamı nedeniyle kibirlenen, zulüm yapan kişi için firavunlaştı denir. Kök anlamının dışında firavun kelimesinin sapma, saptırma, bozulma, başkalarını bozma, zarara girme ve zarara uğratılma anlamlarında da yaygın bir kullanışı vardır. Buna göre her zalim, sapkın ve mütekebbir kişi, firavundur.

Haman, firavunun başyardımcılarındandır.

Firavunun, Hamana doğrudan emir vermesi geniş yetkilerle donatılmış olduğuna delalet eder. Tabir-i caizse, Firavuna hizmet eden askeri güçtür.

M. Esed, bu ayetin dipnotunda; "Haman" sözcüğü büyük bir ihtimalle, özel bir isim değil, fakat eski Mısır dininde tanrı Amon'a nispet edilen yüksek sınıftan rahibelere verilen Hamen ünvanının Arapça'ya mal olmuş şeklidir. Hz. Musa'nın yaşadığı çağda Mısır'da Amon (tapınma) kültü hâkim olduğuna göre, bu kültü temsil eden en yüce dereceli rahibin de yönetimde firavun'dan sonraki ikinci adam olması tabidir." Yani bir anlamda belamıdır diyebiliriz.[258]

Bir toplumdan inanç sökülüp atılamayacağına göre, şirki sistemler ekonomik gücü, askeri disiplini ve din adamlarını da yanlarına alarak idarelerini daha kolay sürdürürler. Müslümanlarda Kur'an bilgisine sahip olmadıkları zaman fıtri olan inanç duyguları bidat ve hurafelerle tatmin edilir. Allah'a şükür Kur'an'ı anlama duyarlılığı başladı da neyin doğru neyin yanlış olduğu öğreniliyor

---

[257] Bkz. 7/127; 128; 26/49; 28/4

[258] Muhammaed esed, Kur'an Mesajı. 28/6. Ayetin 6. notu

artık. Ama zihne kazınmış bilgiler öyle kolay silinmiyor. Başımıza ne gelir, el ne der düşüncesiyle hurafelerden kurtulamayanlar hâlâ çoğunlukta.

Burada önemli olan bir husus da Hz. Musa'yı sihirbazlıkla suçlamaları. Sihirle uğraşan bu zalimler Hz. Musa'ya da sihirbaz demelerine rağmen ona inanmıyorlar. Bu kâfirlerin zihniyetini ortaya koyuyor. İşlerine gelmediğinde kendi değerleriyle anlatsanız bile kabul etmiyorlar, bağnaz, fikri sabit kimselere de hurafesiz, bidatsiz, delilleriyle din sunulduğunda biz atalarımızdan, hocalarımızdan böyle gördük diyorlar 27. Surenin 14. ayeti bu tiplere verilen bir cevap niteliğindedir.

Karun, zengin ve zenginliğe dayalı büyüklenmenin simgesi olmuştur.

Rivayetlere göre Karun Hz. Musa'nın kavmindenmiş. Ancak Firavun ve Haman'ın yanında yer alıp zulme düşmüştür. Ancak zenginliği, kavminin karşısında böbürlenişi, öğütlere kulak vermeyişi yüzünden malıyla birlikte yerin dibine geçmiştir. [259]

Devlet idaresinde kralı Firavun, askeri gücü Haman, ekonomik gücü ise Karun temsil ediyor. Bunlar halklarına zulmederek, sömürüp köleleştirerek sahip olduklarını ellerinde tutmaya çalışan zalimlerdir. Bunlar neyi kendilerine tehdit olarak görüyorlarsa, gerekli gördükleri zulmü yapmaktan asla çekinmezler.[260]

❀ ❀ ❀

فَلَمَّا جَآءَهُم بِالْحَقِّ مِنْ عِندِنَا قَالُوا اقْتُلُوٓا اَبْنَآءَ الَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ

وَاسْتَحْيُوا نِسَآءَهُمْ ۚ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾

---

[259] Bkz. 28/81

[260] Bkz. 10/77-92; 26/10-66

40: 25 İşte o, tarafımızdan kendilerine hakkı getirince: "Onunla beraber iman edenlerin oğullarını öldürün. (Yalnız) **kadınları diri bırakın" dediler. Kâfirlerin düzeni heder olmaktan başka** (bir şeye mahkûm) **değildir.**

Firavun ve taraftarları Musa peygamberin karşısında küçüldüler. İşlerinde köle gibi kullandıkları İsrail Oğullarını uyarıp bir güç haline getireceğinden endişelendiler ve bu yüzden planlı bir şekilde bir soykırımı uygulamaya başladılar.

Onlar bu karardan öncede böyle bir zulmü işlemişlerdi. Sihirbazlar İsrail Oğullarından bir erkek çocuğunun dünyaya gelip firavunun saltanatını sarsacağı söylemleri üzerine onların çocuklarını öldürmüşlerdi. Ama her türlü önleme rağmen o çocuk firavunun sarayında büyüdü ve onlara tehdit unsuru oldu.

Bu ayetleri okuduğumda batıdan esen rüzgârın etkisinde kalan kimi zevatların bir ikiden fazla çocuk istemediklerini hatırladım. İlga edilmiş bir zihniyetle önemli olan dünyaya çocuk getirmek değil, ona güzel bir müreffeh hayat vermektir diyerek kız- erkek demeden nüfus planlamasını gönüllü uyguluyorlardı. Firavun da gelişecek gücün önünü almak için bunu yapıyordu. [261]

Batı, sömürge ülkelerine nüfus planlamasını dayatırken, kendi ülkesinde çocuk başına teşvik primleri veriyor. Onların hesabı varsa Allah'ın da hesabı var.

Ayetin sonunda belirtildiği gibi, bu zulüm pek uzun sürmedi, Allah'ın hükmü tecelli etti. Firavun ve taraftarlarının planları altüst oldu, batıl baş aşağı düşmeye hak ise yükselmeye yüz tuttu. Sonunda küfür ve onun eseri olan zulüm, Kızıldeniz'de son nefesini verirken, hakk ve onun eseri olan fazilet ve adalet bayrağı dalgalanmaya başladı.

❀ ❀ ❀

[261] Bkz. 28/4

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِيٓ أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُۥٓ ۖ إِنِّيٓ أَخَافُ أَن يُبَدِّلَ

دِينَكُمْ أَوْ أَن يُظْهِرَ فِي ٱلْأَرْضِ ٱلْفَسَادَ ﴿٢٦﴾

40: 26 Firavun "Bırakın beni, dedi, Musa'yı öldüreyim. (varsın) **Rabbine yalvarsın! Çünkü ben onun, dininizi değiştireceğinden yahut yer** (yüzün) **de fesat çıkaracağından korkuyorum."**

Firavuni sistemler, sultalarını hep halktan yana görünerek sürdürürler. Tüm emperyalist güçler ve onların iş başına getirdikleri, halklarına hürriyet, demokrasi ve eşit haklar vadi ile gelirler. Eğer demokrasi giderse, totaliter rejimlerin tahakkümü altında din hürriyetleri dâhil tüm haklarının ellerinden alınacağı tehdidiyle korkuturlar. Ama birazcık kendi inançları doğrultusunda uyarı yapıp hak arayanlar olursa, kendilerine itaat edip boyun eğmezlerse, icaplarına bakarlar.

İnsanlığa bu vaatle gelenlerin Ortadoğu'da yaptıklarını bir düşünün. Silahları depolayanları mı, serveti elinde tutanları mı, hangisini düşünürseniz düşünün hepsi içerisinde bulunduğu sistemin tutsağı olmuş, hepsi de aynı şeyi yapmış. İnternet, Tv kanallarıyla halkı, spor, müzik, oyun gibi etkinliklerle adeta esir almışlar. Beyinler işgale uğramış, pasif, devinimsiz, dünyevi, hevai şeylerin arkasında koşturup duruyorlar. Halkları kolay idare etmek için sürekli yöntem değiştirmekteler.

❁ ❁ ❁

وَقَالَ مُوسَىٰٓ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُم مِّن كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَّا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ

ٱلْحِسَابِ ﴿٢٧﴾

40: 27 Musa da "Ben hesap gününe inanmayan her kibirli (insan)**dan benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz** (olan- Allah)**a sığındım" dedi.**

Büyük değil, büyüklenen zalim, cahil diktatörlerin şerrinden Allah'a sığınarak, imandan alınan güçle, Allah'a dayanarak mücadele vermenin yolu aranmalıdır.

Hz. Musa, ruhları okşayıcı bir ifade ile 'sizin de benim de Rabbim olan Allah'a davet ediyorum' diyor. Kendine, grubuna, hizbine değil, Allah'a çağırıyor; Onların kavmiyetçi, ayrımcı mantığına değil. Aslında kendileri de buna vicdanen kanaat getirdikleri halde zulüm ve kibirlerinden dolayı inkâr ettiler.[262]

Allah'tan kokmayanlardan, korkulur. Bu zalimler, iktidarlarını sarsacak her şeye karşı acımasız girişimlerde bulunurlar. Öyle ki korkutucu haberler yaymak için birkaç masuma olmadık işkenceler yapıp, sonra salıverirler. Kendilerine başkaldıranlar olursa aynısına maruz kalacakları tehdidini yaparlar.

Bosna'da, Afganistan'da, Irak'ta, Filistin'de, esir kamplarında, hapishanelerde olanlar, medya aracılığı ile canlı görüntüler verilerek dünyaya gözdağı verilir. Ama bilmezler ki Hakkın sesini susturamazlar. Ne zaman olsa bir hak eri çıkar ve onlara karşı mücadele eder. Bu bile, onların uykularını kaçırdığı için zulüm üzerine zulmü yoğunlaştırarak rahat uyumak isterler, ama nafile...

❁ ❁ ❁

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ اِيمَانَهٗٓ اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا اَنْ يَّقُولَ

رَبِّيَ اللّٰهُ وَقَدْ جَآءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَّبِّكُمْ ۖ وَاِنْ يَّكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهٗ ۚ

---

[262] Bkz. 27/14

وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾

40: 28 Firavun ailesinden olup imanını gizlemekte bulunan bir mümin (şöyle) **dedi: "Siz bir adamı, Rabbim Allah'tır demesiyle öldürür müsünüz? Hâlbuki o, size Rabbinizden apaçık mucizeler de getirmiştir. Bununla beraber, eğer o, bir yalancı ise yalanı kendisine. Eğer doğrucu ise sizi tehdit edegeldiği** (azap) **ın bir kısmı olsun** (gelir) **sizi çarpar. Şüphesiz Allah, haddi aşan,** (iddiasında) **çok yalancı olan kimseyi muvaffak etmez."**

Rivayetlere göre bu şahsiyet, Firavun'un ya amcası oğlu veya karısı Hz. Asiye annemizdir. Suskunluğu, şimdiye kadar yalnızlığın ve korkunun verdiği bir suskunluk olabilir. İnsanlar, çoğu zaman karşısındaki kahramandan cesaret alarak haksızlara karşı uyarılarda bulunabilir. Bundan da anlıyoruz ki cesur bir mümin, diğer bir mümine cesaret kaynağıdır. Böylesi durumlarda Müslüman, hakkın, haklının yanında olmalıdır. O insan nasıl cesaretini toplayıp çıkıyorsa, artık çıkılmalı zulmün karşısına! İş işten geçtikten sonra durum değerlendirmenin ne kadar faydası olur. Kur'ân'ı Kerim, bu kahramanı yapmış olduğu eylemle övüp, onunla, insanlara cesaretli olmaları hususunda teşvik ediyor.[263]

Bu ayetten şu mesajı da çıkarabiliriz. Size tebliğ edilen şeyler üzerinde durup düşünür, değerlendirirseniz sözün hangi amaçla söylendiğini az çok anlarsınız. Ama yapılan uyarılar, mütekebbirlerin işlerine gelmediği için ya alay ederek ya demagojik söylemlerle ya da kaba güce başvurarak sustururlar. Cahil, bidat, hurafe ve

---

[263] Bkz. 36/20-27

atalar dini üzere yaşayan kimselere de delilleriyle uyarılarda bulunulduğunda içsel tepkilerle, ene duygularıyla dinleyip anlamadan, kime, ne adına karşı çıktığını düşünmeden, sadece kendilerini savunmak için karşı çıkarlar.

Allah, Mekke müşriklerinin ileri gelenlerinden çoğunun da firavuni bir tavırla hakka karşı çıkışlarının kıyasını yaparak, düşünecekleri uyarıyor.

❁ ❁ ❁

يَا قَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ
اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا ۚ قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ
الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾ وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ
الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾ مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ ۚ
وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾

40: 29 "Ey kavmim, bugün bu yerde, siz galip (kimse)**ler olmak üzere mülk sizindir. Fakat Allah'ın hışmı bize gelip çatarsa kim bize yardım eder?" Firavun dedi ki: "Ben size hangi reyde bulunuyorsam ondan başkasını işaret etmiyorum. Size doğru yolun hilafını da göstermiyorum.**

40:30-31 Mümin olan (o zat) **dedi ki: "Ey kavmim, hakikat ben o sürü sürü fırkaların gününe misal** (vermeniz) **den, Nuh kavminin Ad'in, Semudun ve daha sonrakilerin hali gibi** (bir maceraya sapıp felakete uğramanızdan) **korkuyorum.** (Yoksa) **Allah kullarına bir zulüm dileyecek değildir."**

Bu ayet, "cihadın en efdali, zalim sultan karşısında hakikati söylemektir" diyerek o cesareti, müminlere hatırlatır.

Zulümle abad olunmayacağı hep dile getirilmesine rağmen, mütekebbirler ne geçmişten ne bizzat yaşananlardan ders almazlar. Onlara göre musibete maruz kalanlar tedbirde hata yapmışlardır, kendileri ise daha akıllı ve tedbirlidirler veya olayları sebep sonuç ilişkisine bağladıklarından, ilahi iradeyi hesaba katmadan zulümlerine devam ederek, kendi azaplarına doğru yol alırlar. Tarih şahittir ki, zalimler, eninde sonunda halkların isyanıyla zelil edilmişlerdir.

❁ ❁ ❁

وَيَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾ يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ
وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾
يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّى إِذَا
هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ
مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ﴿٣٤﴾ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ
أَتَاهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ
قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

40: 32 "Ey kavmim, hakikat ben size karşı o bağrışıp çağrışma gününden endişe etmekteyim."

40: 33 "(O gün, hesap yerini) **arkanızda bırakıp** (cehenneme) **döneceğiniz gündür.** (O gün) **sizi Allah** (ın azabın)**dan**

hiçbir kurtarıcı yoktur. Allah kimi şaşırtırsa onun yolunu bir doğrultucu da yoktur."

40: 34 "Andolsun, (Musa'dan) **evvel Yusuf da size apaçık Bürhanlar getirmişti. O vakit de onun size getirdiği şeyler hakkında şüphe edip durmuştunuz. Hatta o vefat edince de dediniz ki: "Bundan sonra Allah asla bir peygamber göndermez." İşte Allah, haddi aşan şüpheci kimseleri böyle şaşırtır.**

40: 35 "Onlar, kendilerine gelmiş hiçbir huccet olmadığı halde Allah'ın ayetleri hakkında mücadele edenlerdir. Gerek Allah indinde, gerek iman edenler katında büyük buğzu (mucipdir). **Allah, her büyüklük taslayan her zorbanın kalbini**(ceza olarak) **işte böyle mühürler."**

Allah, hiç kimsenin kalbini mühürlemez; bilakis O, mühürlü kalplerin açılması için uyarıcı elçiler gönderir. Bu rahmeti, kabul etmek istemeyen mütekebbirler, bu elçilere eza kalmayıp uygularlar. Bu çirkin tavırlarıyla, kalplerini hakka karşı mühürlemiş olurlar.

Fıskları sebebiyle nur, nara, ziya, zulmete dönmüştür.[264]

❀ ❀ ❀

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ ﴿٣٦﴾

أَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَىٰ إِلٰهِ مُوسٰى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا ۚ وَكَذٰلِكَ

زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ ۚ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي

تَبَابٍ ﴿٣٧﴾

---

[264] Bkz. 2/6-7

40: 36-37 Firavun (şöyle) **dedi: "Ey Haman, benim için yüksek bir kule yap. Olur ki ben o yollara, göklerin yollarına ulaşırım da Musa'nın Tanrısına yükselip çıkarım! Ben onu mutlak bir yalancı sanıyorum". İşte bu suretle Fir'avun'un kötü amel** (ve hareket)**i süslendirildi. O, yoldan saptırıldı. Fir'avunun düzeni, başka değil, ancak hüsranda idi.**

Firavun, saltanatının sarsılmasının şaşkınlığıyla, aklın ve mantığın kabul etmeyeceği sözler söyleyerek, çevresindekilere emirler yağdırır durur. Aslında onlarda böyle bir şey olmayacağını bilirler ama alay ederek bir şey varsa görülmeli mantığıyla Hz. Musa'yı yıldırmak, köşeye sıkıştırmak ve korkutmak için ne gerekirse yaparlar.

Teknolojinin zirvede olduğu, uçak ve füzelerle en yüksek yerlere çıkmayı başarsalar da Allah'ı da, gayb âlemine dair de bir şeyleri görmenin mümkünatı yoktur.[265]

❁ ❁ ❁

وَقَالَ الَّذِىٓ اٰمَنَ يٰقَوْمِ اتَّبِعُونِ اَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾ يٰقَوْمِ اِنَّمَا
هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ هِىَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

40: 38 İman eden o (zat)**: "Ey kavmim, dedi, siz bana uyun, size doğru yolu göstereceğim."**

40: 39 "Ey kavmim, bu dünya hayatı ancak fani bir eğlencedir. Ahiret ise O, asıl durulacak yurdun ta kendisidir."

Bu kadar zalimleşen, küstahlıkta haddi aşanlara, sabır ve teenniyle uyarmaya devam edileceğinin mesajını anlıyoruz bu ayetten.

---

[265] Bkz. 28/38

Bunların ilahi gazabı hak edeceklerini; doğru yola uyarlarsa kurtulacaklarını müjdesini vermektedir.[266]

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا ۚ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى

وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُوْنَ فِيْهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

40: 40 "Kim bir kötülük işlerse ona bunun benzerinden başkasıyla karşılık yapılmaz. Kim de – erkek olsun, kadın olsun, (fakat) **o mümin olarak – iyi amel** (ve hareket) **de bulunursa işte onlar, içinde hesapsız rızıklara kavuşturulmak üzere, cennete girerler."**

Allah, adaletiyle cezalandırırken, gani ve kerim olarak iyiliklerin karşılığını hesapsız verir.

Mükâfat ve ceza, terbiyede etkili iki metottur. "Marifet iltifata tabidir" düsturu çok iyi değerlendirilmelidir.

Sorumluluklarını, aklıselimle gücünce vahyi veriler doğrultusunda yerine getirenlere, bu başarılarından dolayı şeref kürsüsünde selamlanarak, mükâfatları takdim edilir.[267]

❁ ❁ ❁

وَيٰقَوْمِ مَا لِٓى اَدْعُوْكُمْ اِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُوْنَنِىْٓ اِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾ تَدْعُوْنَنِىْ

لِاَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَاُشْرِكَ بِهٖ مَا لَيْسَ لِىْ بِهٖ عِلْمٌ ۡ وَاَنَا اَدْعُوْكُمْ اِلَى الْعَزِيْزِ

الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾

---

[266] Bkz. 28/39-43

[267] Bkz. 4/85-124; 16/97; 9/71; 33/35

40: 41 "Ey kavmim, benim (karşılaştığım) **bu hal nedir?** (Çünkü) **ben sizi kurtuluşa davet ediyorum, siz beni ateşe çağırıyorsunuz!"**

40: 42 "Siz beni Allaha küfredeyim, (rububiyetini) **hiçbir suretle tanımadığım nesneleri Ona ortak tutayım diye çağırıyorsunuz. Ben ise sizi O mutlak Kadire, O çok Yarlığayıcıya davet ediyorum."**

Bu bir hayat realitesidir. Günahlar, geçici zevkler verse de, sonuçta insanın değerini düşürücü, zarar vericidir. Sevaplar da insanın değerini, saygınlığını, sevimliliğini artırır. Bu gerçeği idrak edenler, hakka davet edenlerin yanında yer alırken, aklını hevasına takanlar ise zevklerine hitap edenlerin peşlerine düşerler. Hakka tabi olanların, ilahı, tek ilah olan Allah iken, hevaya tabi olanların birçok ilahları vardır. Ateşin üzerinde, zevk ve hevanın sürüklediği birçok yollar vardır. Bunun en tehlikelisi de hak ile batılı harmanlayarak, güya Allah'a yapılan davettir. Davetçiler, kendilerine mi, partisine mi, hizbine mi, Allah'a mı davet ediyorlar? Davete muhatap olanlar da neye çağırıldıklarını bilerek, davete icabet etmeliler.

Allah'tan başka şeylere çağrı, ateşe davettir. İsterse içerisinde haktan birçok motifler bulunsun.

İnsanları, gruplara ayırarak birbirlerine muhalefet etmelerinin altında yatan sebep budur.

Böylesi birlikteliklerde nitelikten ziyade nicelik, manadan ziyade madde öne çıkmaktadır. Dolayısıyla ilimden uzak kimseler, nerde kendisine hizmet imkânları sunuluyorsa oralarda yer almaya çalışırlar[268]

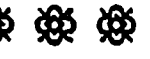

[268] Bkz. 6/153, 159

لَا جَرَمَ اَنَّمَا تَدْعُونَنِى اِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِى الدُّنْيَا وَلَا فِى الْاٰخِرَةِ

وَاَنَّ مَرَدَّنَآ اِلَى اللّٰهِ وَاَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

40: 43 "Sizin beni mutlaka (tapmaya) **davet ettiğinizin dünyada da, ahirette de hakka ki hiçbir davet** (e salahiyet) **i yoktur. Hakikatte hepimizin dönüp gidişi Allah'adır. Haddi aşanlar ateş yaranının ta kendileridir."**

Bu ayetten de anlıyoruz ki Allah'tan başkası adına yapılan tüm davetler, zamanı ve enerjiyi israf etmektir. Bu çabalarının sonucu, dünyada birçok şey elde etmiş olsalar da, ebediyette ellerine geçen ateş olacaktır.

Aklını, melekelerini, imkânlarını, zaaflarını, tutkularını, hevasının doğrultusunda kullananlar, kurtuluşa eremezler.

"Uzak durma Allah yolundan
Geride kalma, hak yolundan
Batıl tutarsa kolundan
Hemen uzaklaş oradan

Yaklaş Allah yoluna
İman edenlerin hoşluğuna
Bakıp kâfirlerin boşluğuna
Kendini boşluğa salma

Uzak dur küfürden
En kötü zulümden
Küfür ve zulmedenden
Kendini bilmezden olma"

❁ ❁ ❁

فَسَتَذْكُرُونَ مَآ اَقُولُ لَكُمْ ۚ وَاُفَوِّضُ اَمْرِىٓ اِلَى اللّٰهِ ۚ اِنَّ اللّٰهَ بَصِيرٌ

بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾

40: 44 "Size söylemekte olduklarımı yakında hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah'a ısmarlıyorum. Çünkü Allah kulları (nı) **çok iyi görendir."**

Bu ayeti iki hususta açıklarsak, inşallah doğruyu kavramış oluruz. Biri, arzularını ve zevklerini tutku haline getirenlerin, kolay kolay laf anlamadıkları; ikincisi de dava sahiplerinin davasından emin olmasıdır. Yani dininin doğruluğundan o kadar eminler ki sunulan en cazip tekliflere, en ürkütücü tehditlere aldırmadan davaları uğrunda gereken bedeli öderler.

Bundan anlıyoruz ki Müslümanlar, tebliğ ibadetini icra ederken İslam'ın yaşanır kılınması için gereken bedeli ödeme fedakârlığında da bulunmalıdırlar.

Özellikle teknolojinin gelişmiş olduğu dünyada, herkes bir şeyleri öğrenme ve öğretme gayreti içerisinde ama bedel ödemeye çok az insan yanaşmakta. Demek ki İslam'ı sadece tebliğ etmekle kalınmamalı, yaşanır kılınması için gereken bedeli ödeme fedakârlığında da bulunulmalı.[269]

Batıl, ideali ve ideolojisi uğruna gerekirse birbirlerini dahi harcıyor, koydukları yasa ve kuralları dahi çiğneyerek emeli uğruna savaşırken, sınırsız, sonsuz olan cennete talip olanlar, ciddi bir bedel ödemedikleri için yeryüzünde İslam'ın bahşedeceği huzura kavuşamıyorlar.

Nitekim Allah-u Teâlâ, kâfirlerin, acımasız zalimler olduklarını, iktidara geldiklerinde Müslümanlara hayat hakkı tanımayacak-

---

[269] Bkz. 7/120-126; 36/20-27; 40/28

larını birçok ayetlerde haber vermiştir. Ve insanlık, bu gerçeği bilfiil yaşıyor.

Müminler, ne zaman şuurla tevhidi kıyama kalkmışlarsa zalimlerin elinden idareyi alıp, mazlumların gözyaşlarını dindirmişlerdir. Veya insanların, İslam'la buluşmasına kapılar açmışlardır. Bu mücadele verilmediği müddetçe kâfir, cahil, yobaz kişiler, Müslümanlara terörist, barbar, katı, kaba, cahil, gerici gibi ithamlarda bulunarak insanların, İslam'dan uzaklaşmasını sağlamışlardır. Çoğu insan, korkularından, fıtratlarında var olan imanlarının üstünü örtmüş, küfredenler gibi bir yaşam içerisindedirler. Bunların yüreklerinde korkudan kımıldamayacak kadar sıkıştırılan imanlarını, açığa çıkaracak olan müminlerdir.

❀ ❀ ❀

فَوَقٰىهُ اللّٰهُ سَيِّـَٔاتِ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِاٰلِ فِرْعَوْنَ سُوْٓءُ الْعَذَابِ ۝٤٥

40: 45 Nihayet, Allah onların kurdukları tuzakların fenalıklarından bu (zati) **korudu. Firavunun kavmini ise kötü azap kuşatıverdi.**

Bu ayet, müminlere teselli veren, kurtuluşlarını müjdeleyen haberlerdendir. Allah, İsrailoğullarını uzun, meşakkatli, çileli, zulüm dolu bir süreçten sonra kurtarıp, Firavun'u ise tebaasıyla birlikte helak etmiştir. Ancak bu her zaman böyle tecelli etmeyebilir. Böyle bir beklenti içerisinde mücadeleye başlamamak gerekir.

Her ümmetin, her toplumun bir eceli vardır, amenna. Ama bu sürecin uzayıp kısalması verilen mücadeleye bağlıdır. Nitekim Hz. Muhammed ve ümmeti müşriklere karşı verdikleri mücadele, on üç yıl sürmüştür.

Uzun zamandan beri mücadele veren Filistinliler, Allah adına savaşmadıkları için mi Allah, İsraillileri yok etmiyor diyeceğiz?! Tefrikaya düştükleri veya düşürüldükleri için Allah'ın yardımı da

zaferi de gecikiyor olabilir. Tefrikaya düşürmek, kâfirlerin en sinsi tuzaklarıdır. Bir düşman, sizden görünerek, sizi birbirinize kırdırabilir. Umut ediyoruz ki, İslam âlemi, ayağa kalkıp bunlara karşı tevhidi mücadele versin.

Başlarında otorite mevkiinde lideri olmayan ve gereken mücadeleyi vermeyen toplumların, kâfirlere karşı koyacak güçleri olamaz diye düşünüyoruz. Bu anlamda peygamberlerde iktidar olmadıklarında kâfirlerin zulümlerini engelleyemiyorlardı. Nitekim yaptırım gücü olmadığı için Hz. İbrahim ateşe atıldı, Hz. İsa çarmıha gerildi, diğer iktidar olmayan peygamberlere gizli açık zulümler yapıldı ve haklarında akla hayale gelmeyecek komplolar kuruldu. Bütün bunlardan, şu sonucu çıkarabiliriz: Müslümanların, kâfirlere karşı koyacak güçleri gerçekten yok ise Allah Teâlâ imdada yetişir. Ama bundan sonra, kurtulanlar, dinlerinin muhafazasını dikkate almazlarsa hayatları geri eski haline dönüşür.

"Bu zatı kurtardık" ifadesi baştaki liderin tevhit üzere olduğuna işaret eder. Liderler, tevhit üzere değil, hizmet adına öne çıkıyor, tavizler veriyorsa ilahi yardıma layık olmazlar. Kaç asırdır emperyalist güçlerin, dünya Müslümanlarına etmedikleri kalmıyor. 'Gevşet, parçala, böl' politikasıyla İslam âlemini kıpırdamaz hale getirmişlerdir.

Bir imtihan sürecidir hayat; hali hazırda küfredenlere karşı koyacak güçleri yoksa bile her Müslüman'ın yapabileceği işleri vardır.

Güçlerince yapabileceklerini yerine getirenler kurtuluşa ererler. İşlerini, Allaha havale edenler, Sünnet-i seniyye'yi bilmeyen veya sorumluluktan kaçanlardır.[270]

❁ ❁ ❁

[270] Bkz. 7/164-165; 11/116

اَلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ ۖ اَدْخِلُوا اٰلَ

فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

40: 46 (Azaptan biri de) **ateştir ki onlar buna sabah, akşam arzolunacaklar, kıyametin kopacağı gün de "Firavun hanedanını azabın en çetinine sokun"** (denilecek.)

Burada 'sabah, akşam' ifadesi azabın devam edeceğine işaret ediyor. Öyle ya, sultalarını sürdürmek için ömür boyu zulmederek yaşayanlar, o gün, kendileri de böyle daimi bir azaba maruz kalacaklardır.

❁ ❁ ❁

وَاِذْ يَتَحَآجُّونَ فِى النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ

تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾

40: 47 (Kâfirler) **ateşin içinde birbiriyle hüccetler göster**(erek çekiş)**irlerken zaif olanlar o büyüklük taslayanlara "Biz, sizin tebaanızdık şimdi siz ateşten bir cüzünü olsun bizden savabilir misiniz?" der** (ler.)

Bu dünyada da böyledir. Allah'ın rızası olmayan dostluklar, çıkarlarına ters düştüğünde hemen birbirlerine cephe geliştirirler. Müslümanların da belki benzer sürtüşmeleri olur ama onlar hemen kendilerini toparlar, olması gerektiği gibi hareket ederler. Yani gelebilecek zararı önleyerek, ilişkilerini kontrol altında tutarlar.

Allah-u Teâlâ, münkirlerin, kıyamet günündeki tartışmalarını tasvir ederek, müslümanların ilişkilerini iman kardeşliği üzerine

bina etmelerini öğütlüyor ki ebediyette de bu muhabbetleri devam etsin.[271]

❀ ❀ ❀

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

40: 48 O büyüklük satanlar (şöyle) **dediler** (diyecekler): **"Biz** (de, siz de) **hepimiz bunun içindeyiz. Şüphe yok ki Allah kulları arasında** (vereceği) **hükmü verdi."**

Münkirler arasındaki ilişki, dünyadakinden çok farklı olacaktır. Yani büyüklerin önünde diz çöken zayıflar, o gün, küheylan kesilip büyüklerinden hesap soracaklardır. O büyüklük taslayanlar da süklüm püklüm, haklarında verilecek acı kararı bekleyeceklerdir. Kendilerinin hükmü, dünyada kalmıştır. Kendilerini koruyacak yasaları kalkmış, avukat ve savcıları yok olmuştur! Temyize de gidemezler. Çünkü Allah, haklarında hak ettikleri kararı vermiştir.

❀ ❀ ❀

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

40: 49 Ateşte bulunanlar cehennem bekçilerine: "Rabbinize dua edin, bizden bir gün olsun azabı hafifletsin" dedi(ler-diyecekler.)

Bu talepleri, ya Rabbe karşı özre yüzlerinin olmamasından veya o an bekçiyi gördükleri için hallerini "Rablerine" arzetmesini istemelerinden veya hâlâ kibirlerinden. Onlar, dünyadayken de 'Rabbimiz' dememişlerdi. Şimdi de çözümü, yanlış yerde arıyorlar. Yani Allah ile direk bir bağlarının olacağını kavrayamıyorlar(!).

---

[271] Bkz. 10/10; 34/31, 32, 33

Firavun'un kavmi, yedi-sekiz defa belaya maruz kaldıklarında, "Ya Musa! Rabbine dua ette üzerimizden bu belayı kaldırsın ki iman edelim" demelerine rağmen her defasında sözlerinden dönmüşlerdi ve artık haklarında hüküm verilmiş, kurtulamayacakları azaba maruz kalmışlardı.[272]

Adları ne olursa olsun, hangi dinle kendilerini tanımlarsa tanımlasınlar, kim, şartlı bir iman pazarlığına girerse helaki hak eder.

❀ ❀ ❀

قَالُوٓا۟ أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ ۖ قَالُوا۟ فَٱدْعُوا۟ ۗ وَمَا دُعَٰٓؤُا۟ ٱلْكَٰفِرِينَ إِلَّا فِى ضَلَٰلٍ ﴿٥٠﴾

40: 50 (Bekçiler şöyle) **söylediler** (söylerler): **"Size peygamberleriniz açık açık bürhanlar** (mucizeler) **getirmedi miydi?"** (Öbürleri) **"Evet,** (getirdi) **dediler** (derler.) **Hâlbuki kâfirlerin duası heder olmaktan başka** (bir değeri haiz) **değildir.**

Görüyor musunuz işler, nasılda tersine işliyor. Günahtan vicdanları kararmış kimseleri, vahyin muhafızları, elçileri uyardıklarında kulak vermeyip alay edip, onları küçümserlerdi. Bunlar, suç sebebi ile hapse düştüklerinde kaçmamaları için başlarına koyulan bekçilerden yardım görmek için yalvararak, el ayak öperek işlerini halletmeye çalışanlara benzerler. Oysaki bekçinin, onların hürriyetleri adına yapacak imkânları yoktur. Bunu bilmelerine rağmen, bir ihtimal, umutla böyle bir şeye teşebbüs ederler. Aynen bunun gibi kıyamet gününde suçlularda başlarında duran bekçilerden yardım isterler. Fakat onlar, 'eğer bir umut varsa kendiniz yalvarın' diyerek zalimlere, şefaatçi olunmayacağını, böyle bir hususta teşrifatçı olamayacaklarını açıklıyorlar. "O halde siz dua edin" burası dua ve

---

[272] Bkz. 7/130-135

şefaat yeri değil; bundan sonra siz veya biz dua etsek ne faydası var.[273]

إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴿٥١﴾

40: 51 Şüphesiz biz peygamberlerimize ve iman edenlere hem dünya hayatında, hem şahitlerin dikileceği gün herhalde yardım edeceğiz.

Bu ayet, ilahi sorumluluklarını yerine getirenlerin Allah'ın yardımına layık olacaklarına işaret ediyor. İmanları, dünyada küfrün düşüreceği zilletten, zulümden kurtulmalarına, eğer İslam hâkim olmuş ise güven ve adaletin temin ettiği güvene; ahirette ise nail olacakları ikrama bizzat şahitlik edecektir.

İnsanlar, yaşam tercihlerine göre ya rahmeti, ya laneti davet ederler. O halde şahitlikleri, aleyhimize değil, lehimize olacak amellerin altına imza atalım. Unutmayalım ki kendi ellerimizle doldurduğumuz amel defteri, melekler, azalarımız, üzerinde dolaştığımız arz, aleyhimize veya lehimize şahitlik edeceklerdir. Bu şahitlere, itiraz etme gibi bir fırsat da verilmeyecektir.[274]

❀ ❀ ❀

يَوْمَ لَا يَنفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾

40: 52 O gün özür dilemeleri zalimlere asla faide etmeyecektir. Lanet onların, fena yurtta onlarındır.

Bütün mevcudat bir olan Allah'ın varlığına, kudretine delalet eder. Nebiler de insanları, O, bir olan Allah'a açık delillerle davet ederler, buna rağmen haktan yüz çevirip, inkârda inatla direnenler laneti hak etmişlerdir. Çünkü o gün, özür günü değildir. Özür, bir

---

[273] Bkz. 35/37; 43/74
[274] Bkz. 36/65

zararı telafi etmek için yapılır, bunun yeri de dünyadır. Kendilerine verilen fırsatı değerlendirmeyenlerin vay haline.[275]

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْهُدٰى وَاَوْرَثْنَا بَنِى اِسْرَآءِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾ هُدًى

وَذِكْرٰى لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿٥٤﴾

40: 53 -54 Andolsun ki biz Musa'ya hidayeti verdik. (Kendisinden sonra) **İsrail oğullarına da – hem doğru yolun rehberi, hem temiz akıl sahipleri için bir öğüt olmak üzere – kitabı miras bıraktık.**

Bu ayet, üstteki ayetle beraber tükenmeyen bir hazinenin kadrini bilenle, bilmeyenin durumunu açıklıyor. İnsanoğlunun arkasında bırakacağı en güzel miras: İlimdir. Kullandıkça tükenmeyen, artan, insana, sıhhat, huzur ve güç veren bu mirasın kadrini, ancak akl-ı selim sahipleri bilir ve bu mirası, arkasından geleceklere bozmadan sapasağlam teslim eder. Allah'ın bu hidayet hediyesi, Müslümanlar için lütuf üstüne lütuftur.[276]

❀ ❀ ❀

فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ

بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ ﴿٥٥﴾

40: 55 Şimdi sen (Habibim) **sabret. Çünkü Allah'ın vadi gerçektir. Günahının yarlığanmasını iste. Akşam, sabah Rabbini hamd ile** (tenzih ve) **tespih et.**

Bu hidayet mirasını taşımak, korumak, büyük bir sabrı ve özveriyi gerektiriyor.

---

[275] Bkz. 4/168; 7/44; 11/18; 45/7
[276] Bkz. 35/28, 32

Bunu şu teşbihle örneklendirebiliriz. Şarampole düşmüş birisi, kendisine uzatılan ipe tutunursa, kurtulacaktır. O ipe tutunup sıkı sıkı sarılmadığında elinden kayıp yeniden düşerek paramparça olacaktır. Aklını putlaştırarak, iradesine güvenip, ipi tutmadan da kurtulacağını sananların da kurtulma ihtimali olmayacaktır.[277]

"Sabret!". Cahiliye ortamlarında, hevaların tahrikine karşı, İslam'ı yaşamakta, tebliğ yapmakta oldukça güçtür. Dolayısıyla böylesi ortamlarda, Müslümanların, inanç değerlerine sarılarak, kararlı ve istikrarlı olması gerekir. Eğer sabır ve istikrardan uzaklaşırlarsa, İslam'ın bazı motifleri üzerlerinde olsa bile ister istemez bulundukları toplumun etkisinde kalarak, yarı doğulu, yarı batılı gibi bir hayat süreceklerdir. Bu olumsuz etkileşimden, ancak ilim, sabır sahipleri kendilerini koruyabilirler.

Allah'ın verdiği değerlerin farkında olanlar, duruma göre değil, doğru olan, hak olan ne ise ona göre hareket ederler. Kompleksli kimseler, duruma ortama göre hareket ederler ki birbirlerinin yanında yer alsın, kabul görsünler.

Müminlerin sahip oldukları değerler her şeyden çok daha üstündür. Müminler, bu üstün değerleri bahşettiği için Rabbine hamd ederler. Çünkü hiçbir değer, Allah'ın yanındaki değerlerle kıyaslanamaz. Bu nedenle Rabbinin yanındaki değeri korumak için hamdini, tespihini sabır ile devam ettirir mümin.

"Sen sabret" Şu imtihan âleminde birçok sıkıntı ve acılar ile karşılaşabilirsin. Müslüman'san sabret; gözün zirvelerde olsun. Oradaki cenneti tahayyül ederek, arkana bakmadan tırman zirveye. Bunun için azmini ve gayretini artır. Beşer olarak ya gaflet sonucu ya aleyhinde çok sinsi dolaplar döndürüldüğünden dolayı istemeden de olsa büyük günahların içerisine düşmüş olabilirsin. Hemen Rabbini hatırla ve bağışlanma dile.

---

[277] Bkz. 6/153; 11/42, 43

Kim, Allah'ı şuurlu bir anışla sabah- akşam hamd ile tespih ederse, hataları azalır ve günahlardan sakınmış olur. İnsanı, günahlardan koruyacak tek faktör Rabbi ile beraber olduğunu düşünerek yaşaması ve gücünce günahlardan sakınmasıdır.

Hamd et O Yüce Yaratıcıya, gayr-ı Müslimlerden olmadığın için. Bile bile hatada ısrar etme! Sen, Allah'ın seçilmiş kulu olmaya çalış! Hangi ortamda, hangi çağda yaşarsan yaşa, sağa sola savrulmamak için şuurlu bir yaşamı temin eden Kur'an'a sarıl, Hz. Nuh gibi hem gemiyi yapan hem gemiye binenlerden olmaya çalış...[278]

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ

إِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

40: 56 Kendilerine gelmiş kati bir delil (ve salahiyet) **olmaksızın** (körü körüne) **Allah'ın ayetleri hakkında mücadele edenlerin göğüslerinde, hiç şüphe yok ki, asla yetişemeyecekleri bir büyüklük** (hevesin) **den başka bir şey yoktur. Hemen sen** (onların şerrinden) **Allah'a sığın. Çünkü O,** (dediklerini) **bizzat işiten,** (yaptıklarını) **hakkiyle görendir.**

Çoğu insanlar, Allah'ın muradını anlamak gibi bir derdi olmadığı halde hüccetler ileri sürerek, din hakkında tartışırlar; akıllarda istifham yaratarak hakkı saptırmaya çalışırlar. Allah, peygamber, Kur'an hakkında delile dayanmadan konuşmak, haktan saptırmak için değilse cehalettendir ki bu da, büyük bir zulümdür.[279]

---

[278] Bkz. 3/135; 22/78

[279] Bkz. 2/78, 79; 3/78; 5/13

Mesela kâfir ve fasıkları tanıyorsanız, onların din hakkındaki sözlerine itibar etmezsiniz ama fıkıhsız hocaların, şeyhlerin sözlerine ne diyeceksiniz. Mesela Hz. Musa, Firavunun zulmünden çok çekmiştir ama İsrailoğulları, onu daha çok yıpratmıştır. Çünkü onlar, hevadan kaynaklanan zanlarıyla dinlerini tahrif edecek teşebbüslerde bulunmuşlardır. Hatta onların hallerine, öfkesinden elindeki levhaları (Allah'ın ayetlerini) atmış, kardeşi Hz. Harun'un yakasına yapışarak, onu sarsmıştır. Kardeşi, kendisini uyarınca hemen levhaları toplayarak, Rabbinden bağışlanma dilemiştir.[280] Gerçekten de İslamiyet'in tahrif olmasına sebep olacak söz ve davranışlar, firavunun zulmünden daha çok kızılacak bir durumdur. Biri bedene zarar veren ölümken, diğeri manevi ölümle ebedi zulmün başlangıcına sebeptir.

Bu ayetin iniş sebebi olarak şu rivayet ediliyor: Bir takım Yahudiler, Rasullullah'a (a.s) gelerek "Ahir zamanda deccal bizim içimizden gelecek ve işte o zaman bizim halimiz ne olacak?" dediler. Onlar, daha öncede peygamber bizim aramızdan çıkacak demişlerdi, fakat peygamber kendi aralarından çıkmadığı için yalanlamışlardı. Yine "Bizler sayılı günler yanacağız" gibi iddialarla gündem saptırarak, insanları meşgul ederek, gerçeği düşünmekten uzaklaştırmaya çalışmışlardı.[281]

Yine kıyamete yakın bir dönemde Mehdi geleceğinden söz edilerek insanlar oyalanır. Mehdi: He De Ye kökünden ismi meful olup, hidayete eren, doğru yolu gösteren anlamına gelir.

Ehli Sünnet arasında mehdi bekleme temayülü olanlar bulunsa da, daha çok Şia'da, mehdinin on iki imam olduğu ifade edilmekte ve akıdevi bir mesele haline dönüştürerek kavmiyet ve mezhep sürtüşmelerine kadar iş götürülmekte.

---

[280] Bkz. 7/148, 150,151
[281] Bkz. 2/80, 90, 111

İbn Haldun, o güzide eserinde bu konu ile ilgili şu mülahazalarda bulunmakta: "Mehdilik telakkisi, yıkılan, çöken, zaafa ve acze düşen, baskı altında ezilen, zulme uğrayan mağdur cemiyetlerde içtimai ortamın getirdiği hayali bir üründür.

Bir yandan hayali şeylere bel bağlama telakkisini ortaya koyarak insanları tedbir ve basiretten uzaklaştıran, ümitsizlik içinde aciz ve zayıf bir halde boşuna bekleyişlerin içine iten bu telakki, diğer taraftan isyanlara, ihtilallere, istismarlara ve istikrarsızlıklara yol açmış, bir alay hurafenin ve batıl inancın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. İster dini, ister ilmi ve içtimai açıdan bakılsın, mehdiliğin faydasından çok zararı olduğu muhakkaktır. Kurtarıcı bekleyen fert ve cemiyetlerin bizzat kendilerinin kurtarıcı olmaları, mukadderatlarına sahip çıkmaları ve istikballerine el koymaları mümkün değildir. Bir fert veya cemiyet kendini bizzat kurtaracaksa, Mehdi gibi bir kurtarıcıya neden muhtaç olsun? Kendini kurtaramayacaksa, asırlar geçer ama yine de beklediği kurtarıcı mehdi gelmez, onun için de kötü durumda kalır. Hayali bir Mehdi kimseyi kurtaramayacağına göre, bu inanç fertlerden ve cemiyetlerden kendi kendini kurtarma imkânını da almakta ve tamamıyla çaresiz bir halde bırakmaktadır. Çünkü mehdi bir ideal değil, bir hayaldir, bir dirilişin ve silkinişin işareti olmaktan çok bir çöküşün ve çözülüşün alametidir."[282]

Kur'an'ın cahili olup, İslam'ı hurafe ve şirk bulaşığıyla sarmalayanlar, deccaldan de, Yahudi'den de daha beter İslam âlemine zarar vermişlerdir. İşte bunlara karşı Kur'an'ı referans alan, akl-ı selimle samimi bir şekilde doğruyu anlayıp, anlatmaya çalışanlar, mehdi gibi açılabildiği, ulaşabildiği kadar mücadelelerini yılmadan, sabırla ölüm gelinceye kadar sürdürürler[283].

---

[282] Mukaddime. Haz: Süleyman Uludağ. Dergah Yay. S. 604
[283] Bkz. 18/1, 94, 106; 21/96

Doğruyu bilenler yanlışı görür; ama dimağını yanlışla yoğurup, köreltenlerin doğruyu görmeleri çok zordur. Asıl doğruyu görememede temel problem budur. 'Bildiğim doğrudur' diye düşünceye, ilme kapıyı kapatmak, her tür belaya davetiye çıkarmaktır.

Üç ayetin son cümleleri, birbirini tamamlayan öğelerdir: 54. ayette Kitabın miras bırakılması, 55. ayette sabır ile Rabbin, hamd ile tespih edilmesi, 56. ayette de Allah'a sığınılarak ilmi çizgi takip edilerek dinlerine sarılanların Allah'ın himayesinde olacakları...

❁ ❁ ❁

لَخَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٥٧﴾

40: 57 Göklerin ve yerin (ibtida) **yaratılışı insanların** (ikinci) **yaratılışından elbet daha büyüktür. Fakat insanların çoğu bilmezler.**

Allah, donuk bakışlardan kurtulup, kâinata tefekkürle bakmayı önerirken, vahyi bildirilerin doğruluğuna ve bunları, nasıl var ettiyse ölümden sonra da insanları diriltmeye kadir olduğuna delil olarak gösteriyor.

Şu yeryüzünde sürekli yaratılış, yok oluş doğrultusunda bir hareketlilik var. Güneşin doğuşu, batışı, gece gündüzün oluşması, baharın, kışın meydana gelmesi, tohumun yeşerip, çürümesi vs. her şey, yeniden dirilmeye delalet ediyor. Bütün bu oluşlar, öyle materyalist mantıkçıların dediği gibi bir defaya mahsus yaratılıp, otomatiğe bağlanmış devir daim ediyor değil, O Yüce Rab tarafından her şey, tohumlanma ve döllenme yoluyla yeni baştan orijinal olarak yaratılıyor. Bunu vahyi bildirileriyle bizzat, Cenabı Hak kendisi haber veriyor. Bir nevi küfürde ısrar edenlere, 'kendinize gelin, diriliş gününü kabul edin; bunca büyük oluşların kim tarafından

idare edildiğini idrak edip, o gün, için hazırlanın' diye ültimatom veriyor.[284]

❀ ❀ ❀

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ ۚ قَلِيلًا مَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

40: 58 Kör olanla gören, iman edip de iyi iyi amel (ve hareket)**lerde bulunanlarla kötülük yapan bir olmaz. Ne az düşünüyorsunuz!**

Bütün bu oluşları seyretmelerine, vahiyle uyarılıp delillere dikkatleri çekilmesine rağmen, inatçı münkirlerin bir türlü aklı basmıyor ki hâlâ haktan yüz çeviriyorlar.

Aklı putlaştıran, büyüklük hastalığına tutulan körler, gerçeği göremezler.

"Ne az düşünüyorsunuz!" deniliyor. İbret nazarıyla bakmak, anlamak için dinlemek, kavramak için düşünmek, birbirini tamamlayan ve sahibini doğruya yönelten güçlü mekanizmalardır.

İlme rağbet edilmemesi, iyilikle kötülüğün, hak ile batılın karıştırılması, ahlaki değerlerin yer değiştirmesi, günahın değil toplumun yadırgadığının kötü görülmesi, batıya boyun eğilmesi, iyileri görüp desteklememekte bir nevi körlüktür. İnanmak istemeyenden daha kör kimse olamaz.

İslam'ı idrak edenler, karşılığını Allah'tan alacaklarını bildiklerinden, iyiliklerinin kadri bilinmese, kimseler takdir etmese, anlamasalar bile, kendilerini gören, sinelerin özündekini bilen Allah'a karşı duruşunu sağlam ve sabit kılar. Çünkü ahlâk, çıkarların beklentilerin değil, görevlerin gereğini yerine getirmektir.

---

[284] Bkz. 36/81; 46/3, 33

Eğer bir kimse ahirete inanmıyorsa, neden başkasının iyiliği için çalışsın ki?i Kendilerine hayranlık duyduğunuz kimseleri düşünün, bunların hepsi acı çekmiş insanlardır. Eğer gerçekten ahiret yoksa bu insanlar, kahraman değil, sadece kaybedenlerdir.[285] Allah yolunda mücadele edenler ve ölenler, şehit olanlar boşuna mı ölmüşlerdir!?

Dirilerle ölülerde bir olmaz. Necip Fazıl'ın deyimiyle "siz hayat süren leşler, sizi kim diriltecek?" Yani leşlerde hayat sürer mi sürerler ama asıl dirilik vahiyle buluşmaktır.[286]

❁ ❁ ❁

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

40: 59 O saat muhakkak ve mutlak gelecektir. Onda hiçbir şüphe yoktur. Ancak insanların çoğu (buna) **inanmazlar.**

Bütün delillerle, insanlar uyarılmalarına rağmen hâlâ Allah'ın ayetleri hakkında tartışarak hakkı inkârda inat edenlere, kıyamet ve ahirette olacaklar anlatılarak uyarıda bulunuyor. Ey insanlar! İnanın, derlenin, toplanın! Arkanıza bir dönüp bakın, nereye doğru gidiyorsunuz? Ölümü düşünmeden yaşayabilirsiniz ama bir gün mutlaka o gün gelecek ve bu inkârınızın hesabını vereceksiniz.

Ey insanlar! Şu dünyada istediğiniz gibi yaşayabilir birçok şeye hükmedebilirsiniz. Ama ölüme asla engel olamazsınız. O gün, bu hayatınızın başlangıcına da sonuna da karar veren Allah, söz sahibi olacak ve hakkınızda verilen karar asla bozulmayacaktır. Dünyada da buna yer yer şahit olunmuyor mu? Nice sulta sahipleri, elleri etekleri öpülenler, bulundukları yerden alaşağı edilip rezil rüsvay ediliyorlar da buna müdahale edemiyorlar. O etraflarındaki el etek öpenler yok olmuş, belki de ilk tekmeyi vuranlar olmuşlar-

---

[285] Bkz. 35/19-22

[286] Bkz. 2/171; 8/24; 10/42; 22/46; 27/80

dır. Bugün insanın elinden kurtulamayanlar, Allah'ın elinden kurtulabilir mi? O gün, ilahi daveti kabul etmeyenler rezil olurlar. Dünyaya gelişi ve ölümü kimse inkâr edemediği gibi kıyamette inkâr edilemeyecek bir gerçektir. Öldükten sonra yok olmayacaksınız, bu idrak edilsin! [287]

❁ ❁ ❁

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي

سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

40: 60 Rabbimiz (şöyle) **buyurdu: "Bana dua edin. Size icabet** (ve duanızı kabul) **edeyim. Çünkü bana ibadetten büyüklük taslay**(ıp uzaklaş)**anlar hor ve hakir cehenneme girecekler-dir."**

Ayetin orijinalinde "Deave ve abade" ifadeleri geçmektedir. İlmi yönüyle değerlendirilirse, dua Allah'ın kulunu imana daveti, kulunda o davete icabetidir. Dua, eşittir iman, iman eşittir kulluktur.[288] Yani dua, içi boşaltılmış şekilde Allah'tan istekte bulunmak değildir. Dua, insanın imanını ortaya koyar. Allah, insanların amellerine denk mutlaka sevap verir. Yeter ki inanarak yapsınlar. Günahı terk eden kimse, Allaha dua etmiş ve Ona ibadette bulunmuş olur. Bu nedenle öncelikle duanın kabulü, imanın sahih ve kavi olmasını gerektirir. Günümüzde binlerce Müslüman, dua ediyor ama iman sahih olmayınca ne ıslahat var ne de duaların rahmeti tecelli ediyor. Duayı edenler Müslümanlar ise, tecellisi neden görülmüyor? Çünkü imanda sahihlik, Allah'ın davetine icabette salihlik ve tevhit yok. Tevhit doğrultusunda Allah'ın davetine uyup,

---

[287] Bkz. 20/15; 30/43
[288] Bkz. 2/152-186; 25/77

kulluk vecibelerini, sorumluluklarını yerine getirenlerin amellerinin karşılığını Allah mutlaka verecektir.

Allah'ın davetine (dua) icabette, kulun duasına icabette kulun zannına göre olmaz. Mutlaka ilme, kulluk edebine dayalı olmalıdır.[289]

Günaha yaklaşan kimse Allah'a dua etmiş sayılmaz. Ayetin devamında "ibadetten uzaklaşanlar" ifadesi bunu teyit eder mahiyettedir. Allah'a boyun eğmeyen, Allah'a boyun eğmeyi gericilik, yobazlık görenler, bu ayetin kapsamı içerisine girerler.

"Allah Teâlâ, zatından istemeyi terk edenlere öfkelenir" Bu öfke, bir anlamda istemeyi gurur meselesi eden, Allah'ın huzurunda boyun eğmeyenleredir. Bu kadar sayısız nimetler veren, ne kadar isterseniz isteyin sizden razı olan, Ona yöneldikçe, Ona kulluğumuzu hatırladıkça bizden razı olan bir yaratıcı, neden O'na kulluk etmeyişimize öfkelenmesin? Şeytanı şeytan yapan, O'na boyun eğmeyip kibirlenişi değil miydi? Yüz çeviren, kibirlenenler ise ne yaparsa yapsın eli boş kalacaktır.[290]

❁ ❁ ❁

اَللّٰهُ الَّذِی جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۚ اِنَّ اللّٰهَ لَذُو

فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

40: 61 Allah, sizin için, içinde dinlenesiniz diye geceyi, gör (üp işler) **meniz** (e vasıta) **olarak da gündüzü yaratandır. Şüphesiz ki Allah insanlar üzerinde lütfu inayet sahibidir. Fakat insanların çoğu şükretmezler.**

---

[289] Bkz. 7/55-56; 13/114; 32/16

[290] Bkz. 32/16; 13/14

Allah, her şeyi bir ölçüye göre var etmiştir, her şey bir ihtiyacı giderir. Bütün bunlardan en çok istifadelenen de insanoğludur. Bu anlamda her şeyi eşsiz bir sanatla ortaya koyan Allah'ı bilenler, gündüz gözüyle gerçeği görenlere, fakat bu muhteşem sanat eserini görüp de Allah'a şükretmeyenler ise gece karanlığında kalıp gözleri görmeyenlere benzerler. Dolayısıyla "İnsanlar, gözlem ve müşahedelerle bilinçli muhakemeler yoluyla, hayatı, hareketli, bereketli kılarken, gecenin sükûnunda, sükûnetle kendi içinin sesine dürüstçe kulak verip sezgilerini kullanarak hakikate vukuf olabilecek yeteneklere sahiptirler. İster içe, ister dışa yönelmiş olsun, her ikisi bize Allah'ın mesajlarına karşı çıkmanın en başta kişinin kendine karşı işlemiş bir günah olacağını göstermektedir. Eğer insan, ilmi haysiyete sahip olarak vicdanının sesini samimi olarak dinlerse, kalbi ona doğrunun sinyalini verir.

Ayrıca insanoğlu, en güçlü aydınlatıcılarla karanlığı gidermeye çalışsa da ancak belli bir bölgeyi aydınlatabilir. Ayrıca insan, ne elde ederse etsin, Allah'ın tabiata hâkim kıldığı düzen ve insana verdiği akıl sayesinde bunu yapabilmektedir. Allah aklı alsa, bir külçe et haline gelseniz, ne hükmünüz olur. Bütün bunları akletmeniz gerekmez mi? Sağduyularını yitirmiş, materyalist münkirler, sahip oldukları teknolojik imkânla, ekonomik güçle, sahip olduklarını kendilerinden bilip, yaratıcı güce boyun eğmiyorlar.

Bu ve benzeri ayetler, aklını örtenlere ışık tutmasa da inananlara ışık tutuyor, Allah'ın yüceliğini, kudretini, sonsuz ikram sahibi olduğunun idrakiyle huşu ve haşyet içerisinde şükrün gereklerini yerine getiriyorlar.[291]

❀ ❀ ❀

[291] Bkz. 10/67; 27/86; 28/71, 72

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾ كَذٰلِكَ
يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾ اَللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ
الطَّيِّبَاتِ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾

40: 62 İşte Rabbiniz olan, her şeyi yaratan Allah budur. Ondan başka hiçbir Tanrı yoktur. O halde nasıl olup da döndürülüyorsunuz?

40: 63 Allah'ın ayetlerini bilerek inkâr edegelenler işte böyle döndürülür.

40: 64 Allah, sizin (faideniz) **için yeri bir karar** (gâh), **göğü bir bina** (kubbe) **yapan, size suret veren, sonra suretlerinizi güzelleştiren, en temiz ve güzel şeylerden sizi rızıklandırandır. İşte Rabbiniz olan Allah budur. Demek, âlemlerin Rabbi ne yücedir!**

Yeryüzü, hem hayatı idame ettirme, hem ihtiyaçları giderme, hem imtihan, hem de ahireti kazanmak için konaklama yeridir. Göğü de bina kıldı ve her şey bu gök kubbe altında yaşanır.[292] Allah, her şeyi en mükemmel şekilde yaratandır. Ve her şey, ilahi irade doğrultusunda sevk-i tabii ile hareket ederken, insana aklını ve iradesini kullanma serbestîsi verilerek, farklı konumda, farklı özellikte yaratılmıştır. O, bu özelliğini akleder, Rabbinin rızası doğrultusunda kullanırsa mahlûkatın en üstünü olurken, iradesini aklın, hevanın eline verirse hiçbir değere tabi tutulmaz.[293]

---

[292] Bkz. 2/22; 20/53; 67/15
[293] Bkz. 95/4; 91/8

Rab, Efendi, sözü geçen itaat edilen, terbiye eden, tedbir alan, idare eden, ihtiyaçları karşılayan anlamındadır. Bir teşbihle: Bilinçli bir ebeveyn, çocuğunun terbiyesi üzerinde detaylı olarak düşünür. Bunu, onun faydası ve geleceği için yapar. Çocuk da bunun faydasını görür; ama bu çocuk, güzel terbiyeden yoksun yetişmiş biri ise başta kendisine, sonra aile ve efradına giderek sosyal hayatın gidişatına zarar verecektir.

Allah, insanların maddi manevi ihtiyaçlarını giderecek sayısız nimetler, mükemmelliğini koruyacak, hatta daha da yükseltecek bir yaşam tarzı göstermiştir. Fıtratını tersine çevirenler ise, rasyonalist ve felsefik iddialarla güya 'yeni bir dünya düzeni kuralım' diye yola çıksalar da giderek insanların hayatını alt üst ederler. Öyle veya böyle, insan olmanın gereği bir şeylere uymak, bir şeylere boyun eğmektir. Dünyada insanlar istediği gibi yaşamaya karar verebilirler ama ahirette bu karar verme yetkisi ellerinden alınacak. Karargâh olan dünyadaki tercihlerinin sonucu ahirette muamele görecektir insan.

❁ ❁ ❁

هُوَ الْحَيُّ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۗ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ

الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

40: 65 O, daimi yaşayandır. Ondan başka hiçbir Tanrı yoktur. O halde Ona, dininde ihlâs (ve samimiyet) **erbabı olarak, "Hamd olsun, kâinatın Rabbi olan Allah'a** (diyerek) **dua edin.**

Birinci ayetten bu ayete kadar olan bölümden anlıyoruz ki Allah, her şeyi bir denge üzerine yaratıp idare ediyor. Şu dünya bir misafirhane ve O yüce olan Allah, misafirhanede ikametgâh etmek üzere olan misafirlerine ikram ediyor. Bu misafirhanedeki misafir-

ler, dengesizlik ettikleri sürece dengeler bozulup kaos, cinnet, cinayet gibi zulümlere maruz kalacaklardır. Tıpkı doğal afetlerin geldiği yeri perişan ettiği gibi...

Ey bütün bunları temaşa (gören) eden, yararlanan insanoğlu, Rabbini hamd ile tespih edip, Onun vahyi ile diril ve dini Ona has kıl ki ölümlü hayattan ölümsüz mutluluğa erişesin! Onu bırakıp da başka veliler edinenler, keyfince, zannınca hareket edenler, hüsran içerisinde kalacaktır. Hüsrandan kurtulmanın tek yolu göndermiş olduğu kitaba tabi olmaktır.[294]

❁ ❁ ❁

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

40: 66 (Habibim) **de ki: "Bana Rabbimden** (akli delilleri takviye eden o) **apaçık** (ilahi) **deliller gelince o sizin Allah'ı bırakıp taptıklarınıza kulluk etmekliğimden** (te'kiden ve) **kati olarak, men edildim. Âlemlerin Rabbine teslim olmaklığım emrini aldım."**

İnsan, ahsen-i takvim üzere yaratıldığı halde, nasıl olurda (ineğe, ateşe, türbeye, güneşe vs.) hayal mahsulü şeylere tapar. Kendindeki mükemmelliği görmeyen, düşünüp muhakeme etmeyen, aklını heva-i arzular ile örten, yaratıcısını idrakten mahrum kalarak kendisine hizmet için yaratılanlara tapar ve onları efendi, kendi onlara hizmetçi, kul, köle olur. Bütün bu ve benzeri ilkel tapınmalar anlatılarak iman edenlerin yüce Rabbe teslim olmaları, başka hiçbir şeyi güç görüp, önünde eğilmemeleri tembihleniyor. Ve bu teslimiyetin idrakiyle müminler, müşriklerle hiçbir koalisyo-

---

[294] Bkz. 6/51; 39/2, 3

na tevessül etmeden, "Sizin dininiz size. Ben âlemlerin Rabbine teslim oldum. Ondan başka, Onun rızasından başka şeye teveccüh etmem" diyerek saflarını belirlerler.[295]

❁ ❁ ❁

هُوَ الَّذِى خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ
طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓا اَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا ۚ وَمِنكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى مِنْ
قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوٓا اَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

40: 67 Ki O, sizi bir topraktan, sonra bir meniden, sonra bir kan pıhtısından yaratıp sonra bebek olarak çıkaran, sonra sizi güçlü kuvvetli bir çağa erişmeniz için, sonra da ihtiyarlar olmanız için yaşatandır. İçinizden kimi de daha evvel öldürülmektedir. (Allah, yaşatmayı) **muayyen bir vakte** (ecele) **ulaşmanız ve olur ki; aklınızı kullanmanız için** (yapar.)

Allah, insanlara, elçileri aracılığı ile gönderdiği dini İslam'a, ikna olup inanmaları için, çürütemeyecekleri delilleri gösteriyor ve sonra da aklederseniz inanırsınız diyor; eğer inanmıyorsanız bu sizin akılsızlığınızdan ve körlüğünüzdendir. Söyleyin, bu oluşları bilmüşahede etmeyen var mı? Bunları inkâr edemeyeceğinize göre ölümden sonra dirilmeyi akletmeniz gerekmez mi? [296]

❁ ❁ ❁

هُوَ الَّذِى يُحْىٖ وَيُمِيتُ ۚ فَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

---

[295] Bkz. 10/41, 104, 105, 106, 107
[296] Bkz. 22/5; 23/12-16

40:68 O, hem dirilten, hem öldürendir. (Öyle ki) O **herhangi bir işin olmasını dilediği zaman yalnız "Ol" der, o da oluverir.**

Bu ayet, okuyanı "Biz ne yaparsak yapalım, her şey Allah'ın dilemesiyle oluyor" diyerek kadercilik anlayışına sürüklememeli. Allah, irademiz dışındakilerini mutlak "Ol" emriyle icra ederken; kulların yaşamla-ölüm arasındaki süreçte iradesine bıraktığı hususlarda neye talip oluyor, hangi işlerin altına imza atıyor onlara göre hesaba çekecektir?

Ey insanlar! Düşünüp aklederseniz, şu dünyada iradenizle Ona isyan etseniz bile O'nun "Ol" emriyle hayatınız devam eder ve biter. Sonra yine hakkınızda verilen "Ol" emriyle huzuruna gelip hakketiğiniz karşılığı alırsınız ve buna diğer oluşlara karşı koyamadığınız gibi engel olamazsınız. Çünkü o gün, Allah'ın mutlak "OL" emri gerçekleşecektir.[297]

❀ ❀ ❀

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ اَنّٰى يُصْرَفُونَ ۚ ﴿٦٩﴾ اَلَّذِينَ

كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَآ اَرْسَلْنَا بِهٖ رُسُلَنَا ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾

40:69 (Habibim) **Allah'ın ayetleri hakkında çekişenlere bakmadın mı, nasıl** (onları tasdikten) **döndürülüyorlar?**

40:70 Onlar, kitabı ve peygamberlerimizle gönderdiğimiz şeyleri tekzip edenlerdir. Artık bilecekler,

Bu surenin 4. ve 56. ayetinde ve daha birçok ayetlerde bu mevzu ele alınmıştır. Neden sık sık bu uyarı yapılır? Üzerinde düşünülecek olursa müminler, zaten 'işittik itaat ettik' teslimiyeti içerisinde anlayıp yaşamaya çalışırlar. Anlamadıkları hususlarda da

---

[297] Bkz. 30/36; 36/82

ulu orta tartışmaz, görüş beyan ederler, ama 'doğru budur' diye iddia etmezler, Allah-u âlem derler.

İnsanlar niçin tartışırlar? Bazen işlerine gelmediği için, bazen iç yüzleri açığa çıkmasın diye bazen de lehlerine kullanmak için ayetler hakkında tartışırlar. Bu tartışmayı kasıtlı yaptıkları için arkasından gelen ayet, onların yalancı olduklarını, kendilerinin içyüzlerinin açıklanacağını haber vererek hallerini düzeltmeleri için öğüt veriyor. Ne kadar öğüt verilse de imanın vahiy doğrultusunda olduğu ciddiyetinden gafil olanlar, anlam kargaşası veya beşeri tutkularla sahip oldukları bilgileri, dindenmiş gibi insanlara dayatarak İslam bilmezlerle beraber aldanır dururlar. Bunların şerrinden korunmak için Müslümanlar, kitaplarını fıkhetmeye çalışmalı, Allah hakkında ileri geri delilsiz konuşmadıkları gibi konuşanlara da itibar etmemeli, uyarmaya çalışmalı. Aksi takdirde din adına öne çıkmış ruhbanların sözleri ve direktifleri doğrultusunda sürüklenerek ruhbanların dini üzere yaşamaya başlarlar.[298]

❁ ❁ ❁

فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ إِذِ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾

فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾

40: 71-72 Boyunlarında laleler, zincirler bulunduğu zaman ki onlar (bu vaziyette evvela) **sıcak suyun içinde sürüklenecekler, sonra ateşte yakılacaklar.**

Sapıkların ve Allah'ın dinini saptıranların, o gün, yalancılıkları bir kolye olarak boyunlarına takılarak hak ettikleri azabın tescillendiği ilan edilecektir. Bunun sebebi, dinlerini ciddiye almayıp oyun ve eğlence edinmeleridir. Kâfir, müşrik, münafık, fasık adları

---

[298] Bkz. 39/9

ne olursa olsun, ilimden uzak, Allah adına ileri sürdükleri zanna dayalı din üzerine yaşayanlar bu tehlike içerisindedirler. Bunların Kur'an ile uyarılması gerekiyor. Gerçekten Allah'ın rızasına taliplerse, Kur'an'la hayatlarının tashihini yaparlar. "Biz kimiz ki anlayalım" deyip akletmeden hâlâ körü körüne atalarının, ruhbanlarının telkinleriyle hareket edenlere bir ikazdır bu ayet.[299]

Kur'an, bu örneklerini vererek müminlerine bunlar gibi olmayın, dini Allah'a has kılın der. Bu şuurla Allah'a kulluğu gerçekleştirenlere, Kur'an şefaat edecektir.

❁ ❁ ❁

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾ مِن دُونِ اللَّهِ ۖ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا

بَل لَّمْ نَكُن نَّدْعُو مِن قَبْلُ شَيْئًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

40: 73-74 Sonra onlar "Allah'ı bırakıp da (Ona) **ortak tutageldiğiniz** (putlar) **nerede?" denilecek. Onlar da "Bizden uzaklaşıp gaip oldular. Daha doğrusu biz bundan evvel zaten hiçbir şeye tapmazdık" diyecekler. İşte Allah, kâfirleri böyle şaşırtır.**

Bu ayetler, üstteki tarifi yapılan insanların Allah'ı ipini bırakıp da din adına körü körüne bağlandıkları mercilere, neye, niçin taptıklarının sorgulamasını yapmalarını, bu davranışlarının ebedi âlemde kendilerine bir yararının olmayacağını haber veriyor. 67. ayette "Akletmez misiniz?" denilerek asılsız, köksüz, dayanaksız gelip- geçici şeylere bağlanmayın uyarısı yapılıyor.

❁ ❁ ❁

[299] Bkz. 6/70; 36/8

ذٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ۚ

﴿٧٥﴾ اُدْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ

﴿٧٦﴾ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ۚ فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ

نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

40: 75 Size olan bu (azap) **şunlardır:** (Çünkü) **siz yer** (yüzün) **de haksız yere şımarıklık ediyor,** (ahırdan çıkmış hayvanlar gibi çılgınca) **taşkınlık gösteriyordunuz.**

40: 76 Cehennem kapılarından, içinde ebedi kalıcı olarak, girin. (Bak), **o kibirlenenlerin dönüp gidecekleri yer, ne çirkindir!**

40: 77 Onun için sen (Habibim) **sabret. Şüphesiz Allah'ın vadi bir gerçektir. Bin netice ya onlara etmekte olduğumuz tehdidi** (n tahakkukunu) **kısmen sana göstereceğiz yahut seni kendimize alacağız. Nihayet onlar ancak bize döndürülüp getireceklerdir.**

Üstteki ayette zalim mütekebbirlerin, akıbeti haber verilerek, müminlere, dinlerine sarılmaları hususunda moral verilip motive ediliyorlar. O size karşı böbürlenen, sahip olduklarıyla şımarıp sizi küçük görenlere aldırmayın, sizi dünya ve ahirette izzete kavuşturacak yolunuzda istikamet üzere devam edin. Onların ahmakça yaptıkları karşısında üzülerek, öfkelenerek sabrınızı tüketmeyin. Zamanınızı ve enerjinizi heba etmeyin. Sizin inananlar olarak yapacağınız çok önemli işleriniz var. Onlara acıyın, dua edin uyanmaları için. Ama sizler tebliğlerinizin hemen tesir etmesini, hakka karşı geldiklerinde hemen cezalarını bulmalarını istemeyin. Her şey

Allah'ın iradesiyle, bir hikmetle devam eder. Allah'ın iradesi de kulların iradesi sonucu neticelenecektir. Dolayısıyla beklentileriniz de acele etmeyin, sabır ve sebat ile tebliğinizi sürdürün. İçlerinde hidayete erenler olur. Biliyorsunuz ki, siz güzel amel ve davranışlarınızla yükselirken, onlar alçalacak, hor ve hakir olarak cehenneme sürükleneceklerdir.

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ
نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَأْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۚ فَاِذَا جَآءَ
اَمْرُ اللّٰهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُوْنَ ۧ ﴿٧٨﴾

40: 78 Andolsun ki senden evvel de peygamberler gönderdik. Onların içinden sana kıssalarını anlattığımız kimseler de var, sana bildirmediğimiz kimseler de var. Hiçbir peygamber, Allah'ın izni olmaksızın, herhangi bir ayeti kendiliğinden getiremez. Allah'ın emri gelince de hak (ve adalet) **le hükmolunur. Beyhude laf söyleyenler işte burada hüsrana düşmüştür.**

Kim ne derse desin, ister inkâr etsin, ister şüphe ile peygamberlerin daveti hususunda tartışıp dursun, bütün bunlar rabbinizden, kimilerini gördünüz, kimilerini duydunuz, kimileride duymadığınız ibret almanız için size verilen gerçek haberlerdir. Allah, peygamber göndermeden hesap sorucu değildir. Her çağa uyarıcılar göndermiştir ki kimsenin 'bundan haberim yoktur' deme mazereti olmasın. Gerçekten haberleri yoksa veya doğrudan vahyi haberle buluşmamışlarsa, Allah, emirleri doğrultusunda sorumluluklarını yerine getirmedikleri için hesap soracak değildir.[300]

---

[300] Bak. 28/59

Hz. Muhammed, âlemlere, tamamlanan dinle rahmet olarak gönderilmiştir. Bundan sonra peygamberde, vahiyde gelmeyeceğine göre artık iman edenler, onun sünnetini (Kur'an) yaşayıp, yaşatması gerekir.

Ama her dönemde olduğu gibi iman etmemek için bahane arayanlar peygamberlerden mucize (ayet) getirilmesini istedikleri gibi, günümüzde de cehaletin içerisine düşürdüğü beklentilerle hiçbir peygamberin kendiliğinden getiremeyeceği mucizeleri, şeyhlerinin, velilerinin gösterdiğine inanarak hüsrana düşenler vardır.[301]

❀ ❀ ❀

اَللّٰهُ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِى صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾ وَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهٖ فَاَىَّ اٰيَاتِ اللّٰهِ تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾

40: 79 Allah, kimine binesiniz, kimini yiyesiniz diye, sizin için davarlar yaratandır.

40: 80 Onlarda size (daha başka) **faideler** (de) **vardır. Göğüslerinizdeki hacete ermeniz için onların üstüne biniyorsunuz.** (Karada) **onların üzerinde,** (denizde) **gemilerin üstünde taşınıyorsunuz.**

40: 81 (Allah) **size ayetlerini gösteriyor. Siz Allah'ın ayetlerinden hangisini inkâr edersiniz?**

Önceki ayette kimsenin kendiliğinden bir ayet getiremeyeceğine dikkat çekilirken, burada ise inanmak isteyenlere, inkârı mümkün olmayan nimetlere dikkatler çekiliyor. Bütün bu ve benzeri varlıkları kim yaratıyor? İnsanın istifadesine kim sunuyor?

---

[301] Bkz. 39/3; 40/56

Nimetlerden istifade edecek aklı, kabiliyeti insana kim veriyor? O bir damla sudan meydana gelen muhteşem varlıkla her şey anlam buluyor; her şey onunla keşfediliyor. Böylesine dâhiyane bir varlığa Rab, peygamberler vasıtası ile kendini tanıttığı halde nasıl olurda yaratıcısından başka şeylere taparak basitleşiyor? Nasıl oluyorda hayatını idame ettiren, kolaylaştıran, zevkli ve renkli kılmada yaratıcısının verdiği nimetlere şükrederek kullanmıyor da onları nihai hedef haline getirip kutsuyor!

❀ ❀ ❀

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

40: 82 Ya onlar yer (yüzün) **de gezip dolaşmadılar mı ki kendilerinden evvelkilerin akıbeti nice olmuştur, baksınlar? Hem onlar bunlardan daha çoktur. Kuvvetçe ve yer** (yüzün) **deki eserlerce de daha güçlü ve satvetli idi** (ler.) **Fakat kazanır oldukları şeyler kendilerine asla faide vermedi.**

Kıssalar anlatılarak, geçmiş toplumların başlarına gelenlere, inkâra düşmelerine, mutluluklarına, bedbahtlıklarına dikkat çekilerek onlardan ibret alınması isteniyor. Bu durumda biz, bizden istenileni yerine getirir ve geçmiş toplumların başına gelenlere ibret gözüyle bakarsak, onların bilgilenme ya da cahil kalma, güçlü olma ya da zayıf düşme vb sebeplerine bakarsak tarihte cereyan etmiş olan bu örneklerin bizim üzerimizde çok güzel etkisi olur. Fakat aklın gerisinde kalan, tefekkürsüz, muhakemesiz kimseler ne içerisinde oldukları nimetleri, ne kendisinin hayrına yapılan davetin

değerini, ne de geçmişlerin akıbetinden ders alırlar ki hayırlarına olan daveti anlasınlar! Ey münkirler! içerisinde bulunduğunuz nimetleri yalanlayabiliyor musunuz ki vahyi de yalanlayabilesiniz? Eğer böyle bir şeye cüret edecekseniz, önce kendinizi yalanlayın! Bu mümkün mü?[302]

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ

بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٨٣﴾

40: 83 Öyle ya, kendilerine peygamberleri apaçık mucizeler getirince onların nezdindeki ilme karşı (eğlenerek) **şımarıklık gösterdiler de hakkında istihza edegeldikleri şey kendilerini çepçevre kuşatıverdi.**

Fıtratını koruyan, vicdanının sesini dinleyen, aklıselimle düşünenler yapılan davetin insanlığın hayrına olduğunu idrak edip iman ederler.

Seyyit Kutup'un ifadesiyle: "İlim, imanla birlikte olmazsa fitne olur. Gözü kör insanı azgın eden bir fitne... Zira bu çeşitten olan ilim, gurura düşürür. Çünkü bu ilimin sahibi zanneder ki, elindeki bu ilim silahı ile kocaman kuvvetlere hükmeder, bir çok şeylerin mukadderatını tasarrufu altına alır... Böylece haddini aşar... Cahili bulunduğu nice büyük varlıkları unutur. Oysa bunlar kâinatta mevcuttur; kendi zavallılığının bunlarda hiç bir hükmü ve dahli yoktur. Hatta bunları kavramaktan, bu varlıkların künhünü, mahiyetini anlamaktan bile acizdir. Belki burnunun dibinde ötede neler olup bittiğinden dahi habersizdir. Bu haliyle de gururlanıp kabarır, olduğundan fazla görünmek ister. İlmi onu hafifletir, cehlini unutur. Bildiğini bilmedikleriyle mukayese etseydi, bu kâinatta gücü-

---

[302] Bkz. 40/21

nün yettiği şeyi, güç yetiremediği şeylerle karşılaştırsaydı kibirlenmez, şımarıklığı nispeten azalırdı da belki yaratıcı gücü görebilirdi." Fakat kibirden burnunun dibini görmeyenler Allah'ın gazabını görünceye kadar uyanmazlar.[303]

❀ ❀ ❀

فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوٓا ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُۥ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِۦ مُشْرِكِينَ

﴿٨٤﴾ فَلَمْ يَكُ يَنفَعُهُمْ إِيمَٰنُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا ۖ سُنَّتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى قَدْ

خَلَتْ فِى عِبَادِهِۦ ۖ وَخَسِرَ هُنَالِكَ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٨٥﴾

40: 84 Artık, vaktaki o çetin azabımızı gördüler. "Allah'a, bir olarak inandık. Ona eş tutmakta olduğumuz şeyleri inkâr ettik" dediler.

40: 85 Fakat hışmımızı gördükleri zaman imanları faide verecek değildi. Allah'ın, kulları hakkında cari olagelen âdeti (budur). **İşte kâfirler burada hüsrana uğradı.**

Münkirler inanmasalar da vakti geldiğinde, Allah, hem dünyada helaklerini mucip kılacak bir bela hem de ahirette mutlak bir azaba maruz bırakacaktır. O sahip oldukları güçlerinin, kendilerine hiç yararı olmayacaktır. O gün, alay ettiklerinin elini eteğini öpmeye çalışacaklar, sözlerinin doğruluğunu tasdik edecekler ama sözlerine itibar edilemeyecek. Zira, bunu düşünüp dünyada yapmaları gerekirdi.[304]

Ego tapınaklarında tapınanların akıbeti budur. Ey iman edenler! Onların kötülüklerine karşı gözünüzü açın! İmana erdiğiniz için Rabbinizi hamd ile tespih edin! Sabır ile değerlerinize sarılın!

---

[303] Bkz. 37/13, 14
[304] Bkz. 32/21

Bunun uğruna ne kadar bedel öderseniz size fazlasıyla mutluluk olarak geri dönecektir.

FUSSİLETSÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre, ismini üçüncü ayette geçen, 'kesin hüküm vermek/ayırt etmek, genişçe açıklamak, ayrı ayrı izah etmek' anlamına gelen "Fussilet" kelimesinden almıştır. 54 ayettir.

Sûre, akide konusu üzerinde yoğunlaşarak, insanın, vahyi bilinçli olarak kabul etmesi veya reddetmesi hususlarına yer verirken, batılda ısrar edenleri azapla ihtar eder; Müminleri, izleyecekleri düsturları, kazanacakları değer ve mükâfatları açıklayarak müjdeler.

Sûrede, Kur'an'ın, Allah katından indirildiğine ve inanılması kaçınılmaz bir gerçek olduğuna da vurgu yapılır.

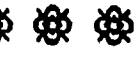

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٢﴾ كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ قُرْآنًا
عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا
يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾

41:1-4 Haa, Mim. (Bu), **ayetleri- bilecek** (anlayacak) **herhangi bir kavm için – ayrı ayrı açıklanmış,** (hükmünce amel edenlere) **müjdeler verici,** (muhaliflerini başlarına gelecek fena akıbetlerle) **korkutucu Arapça bir Kur'an olmak üzere Rahman** (ve) **Rahim tarafından indirilmiş bir kitaptır.** (Böyle iken) **onların çoğu** (bunu düşünüp kabulden) **yüz çevirmiştir. Artık dinlemezler onlar.**

"Kitabun Fussilet", fesele kökünden gelip, kesin hüküm vermek/ayırt etmek anlamlarına gelir. Fussilet ise fiil olup açıklanmış demektir.[305]

"Ligavmi", Gaveme fiilinin türevi olup; kalkmak/azmetmek, karar vermek/başlamak, riayet etmek/üzerine düşünmek anlamındadır. "Ya'lemune" alimeden türeyip, bilmek anlamına gelir.

Hz. Muhammed'in tebliğ ettikleri, kendi lisanlarından olmasına, apaçık olmasına ve Hz. Muhammed'in örnek yaşamına rağmen, Kureyşli ekâbirler ve onların etrafında bulunan topluluklar, kendi itiraflarıyla "kalplerimiz perdelidir", yani 'kabul etmemekte kararlıyız' diyerek anladıkları halde reddettiklerini açıklıyorlar. Yoksa bu kitabı, anlamadıklarından dolayı reddetmiyorlardı. Çünkü bu kitabın ayetleri, gerçekleri açık açık ortaya koymuştur. Her bir ayeti diğerini açıklayan, iyice anlaşılması için birbirini tamamlayan, içerisinde çelişki olmayan, değişik konuları bir bütünlük içeri-

[305] Bkz. 26/2

sinde arz eden, öz-özet bir kitaptır. Bazı ayetler, Allah'ın zatını, sıfatlarını açıklayarak ilim ve kudretinin sonsuzluğunu, rahmet ve hikmetinin genişliğini, bazı ayetler kâinatın oluşunu, hayatın içinde seyreden insanların sorumluluklarını, bazı ayetler vaad ve tehditleri, bazıları da kıssalardan oluşur. O, her fazileti içinde toplayan, saadet ve kurtuluş yolunu açıklayan anahtardır. Bu kitap, küfrün inadi mantığını, helaklerini misallerle açıklamakta; Hakkı-batıldan, doğruyu- yanlıştan ayıran "Furkan"dır. Bilen bir topluluğun hidayetini artırırken, peşin hükümle ondan yüz çevirenlerin ziyanını artıracaktır.[306]

Kur'an-ı, Arap olmayan, Arapça bilmeyenler anlamaz gibi bir yargıya varmak doğru olmasa gerek.. Tek başına Arapça bilmek yeterli olsaydı Ortadoğu kan ağlar mıydı?

Bu kitabı, önyargılardan uzak, düşünerek okuyanlar, onun Allah katından indirilmiş, inanılması mümkün olan gerçekler olduğunu anlar ve iman ederler.

❁ ❁ ❁

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا

وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ إِنَّنَا عَامِلُونَ ﴿٥﴾

41: 5 Onlar "Bizi davet edegeldiğin şeyden kalplerimiz örtüler içindedir. Kulaklarımızda bir ağırlık, bizimle senin aranda bir perde vardır. O halde sen (dininee) **amel** (ve hareket) **et. Biz de şüphesiz (dinimize göre) amel** (ve hareket) **ediciyiz" dediler.**

Ayetin orijinalinde geçen "Ekineti", kenene kelimesinin çoğulu olup gizlemek, açığa vermemek, saklamak anlamına gelir. "Ve-

[306] Bkz. 17/82; 14/4

gere" kelimesi ağırlık veya sağırlık "Hicabun" kelimesi ise (Hissi olsun manevi olsun umumi manada) perde, örtü anlamına gelir. Müşrikler, açık açık hakka karşı oluşlarını bu ifadelerle itiraf ederek, Hz. Muhammed'in ümidini kırıp, moralini bozup davetten vazgeçirmeye çalışıyorlar.

İlahi davete inatla kapısını örten idraksizler, anlamazlar ki bu yüce davayı omuzlarında taşıyanları kimse yolundan döndüremez. Onlar, ne pahasına olursa olsun bu ilahi iksiri taşıyarak ölü kalpleri uyarmaya devam ederler.

Bu, onların hakikati anladıkları halde kibir ve hevalarından kaynaklanan bir karşı koyuşlarıdır. Bu hastalık, onları hidayet gibi ilahi hediyeden mahrum kılmıştır. Çünkü inanıp kabul etmenin temel şartı, dinleyip, aklıyla değerlendirmektir. Bu olmadan iman gerçekleşmez.[307]

❁ ❁ ❁

قُلْ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰٓ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ فَٱسْتَقِيمُوٓا۟
إِلَيْهِ وَٱسْتَغْفِرُوهُ ۗ وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ ۝٦

41: 6 De ki (Habibim:) **"Ben ancak sizin gibi bir insanım.** (yalınız) **bana şu vahy olunuyor: Sizin Tanrınız ancak bir tek Tanrıdır. Onun için hepiniz Ona doğrulun, Ondan mağfiret isteyin. Vay haline o Allaha ortak tanıyanların!"**

Peygamber, "ben beşerim, sizlerdeki bu fikri sabitliği, gözlerinizdeki perdeyi, kulaklarınızdaki sağırlığı gidermeye de, affetme gücüne de sahip değilim, benden olağanüstü şeylerde beklemeyin; bu söylediklerimi kendiliğimden konuşmuyorum benim sizden farkım vahiy alışımdır." diyerek beşer oluşunun peygamberliğine

---

[307] Bkz. 10/100-108

engel olmadığını onlara anlatmaya çalışıyor ve davete inanmaları, şirkten sakınmaları için uyarıyor.[308]

Peygamber, inanmayanları zorla inandıracak güce sahip değildir. O, vahyi verileri haber veren, anlaşılması için bilfiil bedel ödeyerek yaşayan örnektir.[309]

❁ ❁ ❁

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٧﴾

41: 7 Ki onlar zekât vermezler. Onlar ahireti (inkâr ile) **kâfir olanların ta kendileridir.**

"Zekate" kelimesi, artmak, neşv-ü nemâ bulmak, temiz ve doğru olmak, doğru olduğunu ortaya koymak, ıslah etmek, şirk ve günahlardan temizlenmek anlamına gelmektedir. Ahireti inkâr edenler, ifadesi bu manayı teyit ediyor. Yani melekelerindeki perdeyi kaldırsalardı, davete kulak verselerdi, inanır, neşv-ü nemâ bulurlardı. İnsanların, yaptıkları iyiliklerden yararlanmaları için sahih bir imana sahip olmaları gerekir.

Bu dünyada, emekli olarak geleceği garantilemek için kullanıp kullanmayacağı belli olmadığı halde yıllarca paralar yatırılır. Allah rızası için vermek, karşılığını kat kat alma garantisi söz konusu olmasına ve inanılmasına rağmen o gün için ciddi yatırımlarda bulunulmaz. Çok şükür ki zekâtın farziyetine inanıyor da veriyorlar. Eğer bu farziyet olmasaydı yetiştirilemediğinden o da verilmezdi. Ama ne olursa olsun, zekat vermekle mükellef olanlar, kazançlarının hesabını yapıp vermek zorundadırlar.

❁ ❁ ❁

---

[308] Bak. 36/15
[309] Bkz. 33/21

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾

41: 8 Hakikat, iman edep de iyi iyi amel (ve hareket) **lerde bulunanlar** (yok mu?)**Onlar için başa kakılmayan** (yahut: tükenmeyen) **mükâfat vardır.**

İnsanı arındıran, güzel işlere sevk eden, kesintisiz ecirlere kavuşturan sahih iman ve salih ameldir.[310]

❁ ❁ ❁

قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ۚ ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾

41: 9 Deki: "Gerçek siz mi o arzı iki günde yaratana (ısrar ile) **küfrediyor, Ona ortaklar katıyorsunuz? O, âlemlerin Rabbidir.**

Allah, inkâr edenlerin dikkatlerini, kâinatı ve içerisindekileri yaratanın, idare edenin kendisi olduğuna çekerek akıl ve vicdanlarıyla düşünüp iman etmelerini, körü körüne haktan yüz çevirmemelerini öneriyor.

Aslında müşrikler, Allah'a inanmalarına rağmen inançlarına heva ve zanlarını karıştırarak, bazı varlıklara ilahlık vasfı yükleyerek Allah'tan beklemeleri gereken yardımı onlardan beklediler.

Burada bahsi geçen gün tabiri ile bilime ve insan gücüne ışık tutuluyor. Gün sayıları insanlar içindir. İlahi tasarrufla ilgili zaman kavramlarının yaratılış evrelerine işaret eder.[311]

Bununla insanlara şu mesaj veriliyor. Siz hangi zaman diliminde bu kadar büyük işlerden birini yapabilirsiniz? Mesela bilim

---

[310] Bkz. 17/39
[311] Bkz. 7/54; 22/47

adamları, bir eseri ortaya koymaları için binlerce kez deney yaparak, ancak Allah'ın bahşetmiş olduğu şeylerle ortaya bir şey koyabilirler? Ama Allah, her şeyi orijinal olarak "Kun" emriyle dilediğini dilediği an zamana, ortağa ihtiyaç duymadan yoktan var edendir.[312]

O halde sizler, nasıl olurda sınırlı ve muhtaç olan veya sizlerle anlam bulan şeylere taparsınız veya var olan şeyleri keşfederek ortaya koyduğunuz eserlerle büyüklenip haktan yüz çevirirsiniz. Şu, aklı hayrette bırakan kâinatı ve içerisindeki düzeni görüp iman edin.

Kâinattaki düzeni, idaredeki insicamı inkâr edemeyeceğinize göre Rabbinize eşler koşmadan tabi olun, ittika edin.

❁ ❁ ❁

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ
أَيَّامٍ سَوَاءً لِلسَّائِلِينَ ﴿١٠﴾

41: 10 (Allah)dörd(üncü) gün(ün hitamında)**orada üstünden baskılar yaptı. Onda bereketler yarattı. Onda arayanlar için dört günde müsavi gıdalar takdir etti.**

Allah, her şeyi bir denge üzere yarattı. Ve onda bereketler meydana getirdi. Yeryüzünde hayır ve hayrata elverişli şeyler, sular, madenler, doğma ve gelişme kuvvetleriyle bitkiler, hayvanların yaşamak için muhtaç oldukları yağmur ve diğer hâsılatı da miktar ve sayılarıyla tayin buyurup yeryüzünde biçimine koydu. Çünkü yeryüzünün bereketleri ve rızıkları her sene bu dört mevsim içinde yetişir."[313]

---

[312] Bkz. 2/117; 16/40; 36/82

[313] Hamdi Yazır, Hakdini Kur'an dili.

Bütün bunları, insanların rahat bir hayat sürdürmeleri, rızıkları ve azıklarını aramaları için takdir buyurmuştur. Allah, yerde hayır ve bereketin çok olmasını, ondaki bitki, hayvan, nehir, maden ve gizli kuvvetlerin artmasını dilemiştir. Bu gizli kuvvetleri, akledip gayret göstererek ortaya çıkarmayı sağlayacak olan insanlardır. Şu kâinatın işleyişine ve yapılan davet üzerinde bir düşünün, ikisinde de birbiriyle çelişen veya insanın ve varlıkların zararına bir şey bulabilir misiniz?

Yalnız kâinata, kitaba bakma! Seni muhatap alan, sana söz söyleyen, ne söylemiş, ne için söylemiş, üzerinde düşün, düşünürseniz o zaman hakikati anlar iman edersiniz. Mesela susayıp da su, acıkıp da azık, üşüyüp de yakacak ya da barınacak imkân ya da bunları temin edecek akıl ve kabiliyet olmasa, sorunlara çare ve çözümden mahrum kalınsa nasıl bir hayat sürdürülürdü. Nitekim sahibi olmayan, bir et yığını gibi kenarda hasta bekleyen bir muhtacı, aciz olanı düşünün. Bu hikmeti ve imtihanı bilmeyenler için hayat cehennem mesabesinde değil mi?

Eğer Allah, elçilerini göndererek uyarmasaydı, maddi-manevi yarar ve zararları açıklamasaydı perişanlık içerisinde kalmaz mıydık? İşte, elçilerin davetini inkâr edenlerin akıbeti, böylesine korkunç olacaktır.

Rabbimiz bu kadar nimeti, bu kadar iyiliği, iş olsun diye değil, şükredilsin diye yarattı.

❁ ❁ ❁

ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى السَّمَآءِ وَهِىَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْاَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا اَوْ

فَقَضٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِى يَوْمَيْنِ كَرْهًا قَالَتَآ اَتَيْنَا طَآئِعِينَ ﴿١١﴾

وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا ۚ وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ ۖ وَحِفْظًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾

41: 11 Sonra (iradesi) **göğe – ki, o bir buhar halinde idi – doğruldu da ona ve arza "İkinizde istemez gelin" buyurdu. Onlar da "İsteyerek geldik" dediler.**

41: 12 Bu suretle onları yedi gök olmak üzere iki günde vücuda getirdi. Her gökte ona ait emri vahyetti. Dünya göğünü de kandillerle donattık. (Onu afetlerden) **koruduk. İşte** (bütün) **bu**(nlar), **O mutlak kadir, O her şeyi hakkıyla bilen** (Allah) **ın takdiridir.**

"Duhanun" kelimesi ile rivayetlere göre ateşin alevinden yükselen duman; kuraklık esnasında yerden yükselen buhar kast edilmiştir. "Zeyyene mesabiha" tabiri, göğü lambalarla (yıldızlarla) donatır anlamındadır.

"İsteyerek, istemeyerek" gelme tabiri ile bir ironi yapılmış zira insanlar hariç tüm varlıklar, Allah'ın kanunlarına boyun eğmektedirler. İnkârcı müşrikler de bu anlamda hayat kanunlarına boyun eğicidirler. İstediği kadar Allah'ın sünnetini inkâr etsin, hangi tarafa dönse ilahi sünnetle karşılaşacaktır. İnkârcı; aklını kullanmayan, aklı murdarlık içerisinde kalan kimsedir. Mesela iradesi elinde olan insan, "yaparım-yapmam, severim-sevmem, gelirim-gelmem" diyebiliyor ama başına bir şey geldiğinde veya öldüğünde kendisine yapılan muameleye asla karşı koyamıyor. Şu anda hareket kabiliyetiniz elinizden alınsa ne yapabilirsiniz? Bütün bu ve benzeri oluşlar, hayat karelerinde gördüğünüz şeylerdir. Aklınızı başınıza alın. Olay bu. Gerçek bu, siz hiç olmazsa gönüllü Allah'a teslim olun.

Allah'ın sizden istediği, şuurlu teslimiyettir. Sonuçta zaten istese-niz de istemeseniz de itirazsız teslim olacaksınız.[314]

Allah azizdir, Ona karşı gelmenin hiçbir mümkünatı yok-tur. Her şey, âlim olan Allah'ın takdiriyle olur.

❁ ❁ ❁

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾ إِذْ جَاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ۖ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُم بِهِ كَافِرُونَ ﴿١٤﴾

41: 13 Eğer onlar (bu beyandan sonra yine imandan) **yüz çevirirlerse de ki: "Ad ve Semud** (u çarpan) **yıldırım gibi size de bir azabı** (ın gelip çatabileceğini) **hatırlatırım."**

41: 14 Onlara "Allah'tan başkasına tapmayın" diye önle-rinden ve arkalarından peygamberler geldiği vakit dediler ki: "Eğer Rabbimiz dileseydi elbette (Üstümüze) **melekler indirir-di. Onun için biz sizinle gönderilen şeylere küfredicileriz."**

Allah'ın idare ve otoritede tekliğine, her türlü misaller verile-rek, peygamberlerin yapmış oldukları davetin hak ve gerçek oldu-ğu; buna rağmen inatla yapılan davetten yüz çevirenlerin helak olacağı ihtar edilerek uyarıda bulunuluyor. Bu bir realitedir. Tabiat ile aranız düzgün değilse, ona gereken önemi, ilgiyi göstermezseniz meydana gelen olumsuzluklardan yine siz zarar görürsünüz. Yine bir çocuğu güzel yetiştirmezseniz zararını siz görürsünüz, aileyi önemseyip ayakta tutmazsanız, toplumsal cezalara maruz kalırsı-nız. Yine araba sürerken hız yapmak, ani fren yapmak, direksiyonu aniden hızla kırmak başınıza olmadık zararlar getirebilir. Hep dik-

[314] Bkz. 3/83; 6/60-62

katli ve itidalli hareket etmeniz gerekiyor ki istediğiniz adrese doğru, yol alabilesiniz. Bu, bir sünnetullahtır. Cahil kaldıkça, Allah'a teslim olmadıkça her şey ve iş olumsuz tecelli eder ve bunun cezasını yine insanlık çeker. Yine cihat edeceğim diye cuş-u huruşa gelip, metotsuz yola çıkarsanız hem kendinize, hem dininize, hem de başkalarına zarar verirsiniz. Hayatın seyri böyle tecelli ediyor. İyilikte, kötülükte karşılık olarak yine size dönüyor/dönecektir. Allah'a teslim olup, ilahi kuralları dikkate almadan yaşadığınız müddetçe bunun cezasını maddi- manevi yine siz çekersiniz.

Realiteleri görmelerine rağmen hâlâ inanmak için meleklerin gelmesini isteyenler, meleği gördüklerinde hakikatle yüz yüze gelirler ama artık inanmanın bir faydası olmaz.[315]

❁ ❁ ❁

فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ اَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ؕ
اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذِى خَلَقَهُمْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً ؕ وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا
يَجْحَدُوْنَ ﴿١٥﴾ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِىٓ اَيَّامٍ نَحِسَاتٍ
لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ؕ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَخْزٰى
وَهُمْ لَا يُنْصَرُوْنَ ﴿١٦﴾ وَاَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمٰى عَلَى
الْهُدٰى فَاَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُوْنِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُوْنَ ۚ ﴿١٧﴾

---

[315] Bkz. 6/8; 15/8

41: 15 Ad (kavmin) **e gelince: Onlar yer** (yüzün) **de haksız yere büyüklük tasladılar ve "Kuvvetçe bizden daha güçlü kimmiş?" dediler. Onlar kendilerini yaratıp durmakta olan Allah'ı - ki O, bunlardan pek çok kuvvetlidir – hiç düşünmediler mi? onlar bizim mucizelerimizi bilerek inkâr ediyorlardı.**

41: 16 Bundan dolayı biz de, dünya hayatında zillet azabını kendilerine tattırmamız için, uğursuz günlerde üzerlerine çok gürültülü bir bora gönderdik. Ahiret azabı elbet daha horlayıcıdır. Onlara (hiçbir suretle) **yardım da olunmaz.**

41: 17 Semud'a gelince: Biz onlara da doğru yolu gösterdik. Amma onlar körlüğü hidayete tercih ettiler. Onun için kendilerini, kazana geldikleri (şirk ve meaasi [günahları]) **yüzünden, o horlayıcı azap yıldırımı tutuverdi.**

Bahsi edilen bu kavimler, çağlarının güçlü, süper devletlerinden imişler. Sağlam yapıtları, yıkılmaz iktidarları, değiştirilmez anayasaları ile insanları tahakkümleri altına almış sömürmüşler. Nihayetinde kendileri de helakten kurtulamamışlardır.

Bunlar, büyüdükçe küçüldüğünü görmeyen mütekebbirlerdir; şiddetli (dondurucu) rüzgâr, uğursuz, alevsiz duman içerisinde acı çeke çeke hayata veda etmişlerdir.

"Dünya hayatında azabın tattırılması" şeytanın çirkin ve günah olan şeyleri hoş göstererek, içerisine düştükleri elim durumu görmeden kinayedir. "O, uğursuz günler ifadesi bir süreci haber veriyor. Nasıl tohum hemen boy vermez, bir bebek hemen büyümezse, iyilik ve kötülüğünde neticesi de hemen gerçekleşmez. Kötülük, zaman içerisinde şerre dönüşünce, görülecek ceza birden helak olarak gelmez. Bu dünya gözü ile bir kurtuluş gibi gözükebilir ama yavaş yavaş, acıta acıta helake doğru sürükleniş, düşünenler için uyanışa bir vesile olur. Bu nedenle Allah Teâlâ en güçlü kavimlerin gelişme, gerileme ve çöküşlerini anlatır ki düşünebilecekler uyansınlar.

İnsanlar, olayları ekseriyetle sebep sonuç ilişkisine bağlarlar. Ufacık depremle her şeyin altüst olmasını müteahhitlerin çürük inşaat yapmasını bağlarlar ama o müteahhit niye bu zihniyete sahip, bunu sorgulamazlar. Bu ve benzeri afetlere başka başka yorum getirirlerde, Allah'tan uzak yaşamanın sonucunu görmezden gelirler.

İmandan, imani değerlerden yoksun olan fert ve toplumların Allah katında hiçbir değerleri olmadığı gibi üzerlerinden musibetlerde eksik olmaz. Böylesi cahili sistemlerde, inananlarda maddi manevi yara alırlar. Mesela yolsuzluk, hırsızlık, ahlaksızlık, faiz, rüşvet, cinnet ve terör belasına maruz kalmak, can-mal, namus emniyetinin olmayışı dünya zilleti, dünya azabı değil midir? Fakat öyle bir maneviyatsızlığın içerisindeler ki ahlaki değerler mi yitirilmiş Allah'tan uzak hayatın içerisinde mi yaşıyorlar pek de farkında değiller. Üzerlerine bombalar yağdığında, doğal afetlere maruz kaldıklarında bir şeyleri belki fark ediyorlar ama iş işten geçmiş oluyor. Oysa bir bela gelmese de Müslüman'ın imani değerlerden uzaklaşması, dünyevi, uhrevi belaya davetiye çıkarmaktır. 17. ayette de belirtildiği gibi bütün belalar, manevi körlük sonucu başa gelir. Bu körlüğün genel nedeni, cehalettir. İmansızlık ve imani değerlerden habersizlik körlüktür, ölülüktür. Ölü ne kadar hissizse, fasıklık delaletinden kalanlarda o kadar maneviyata karşı hissizdirler; ne anlatılırsa anlatılsın her şeyi sebep sonuç ilişkisine bağlarlar ama yine de ibret almazlar.[316]

Bu körlük farklı şekillerde de tecelli edebilir. Mesela taassupla meşrep, mezhep, grup, hizip hastalığına müptela olanlar da Kur'an körlüğüne maruz kılar. Çünkü Kur'an, bütün beşeri kaygı, beklenti ve tutkulara alet olmadan "Rabbim ne buyuruyor" yaklaşımıyla okunduğunda basiret gözü açılır ve umulan hidayet nasip olur.

---

[316] Bkz. 30/52

Hayat, inişli çıkışlı bir imtihan âlemidir. Mütekebbirler, mağdur ve mazlumları horlayıp sömürürlerken bir bakarsın ki o ezilen, sömürülenler iktidar ve güç sahibi olmuş, o kibirleneler ise küçük görüp ezdikleri insanlardan ekmek ve merhamet dilenir duruma düşmüşler. Ahirette ise bu durum, mutlak böyle tecelli edecektir.[317]

Bütün bunlardan şu mesajı çıkarılabilir; "Ne oldum değil, ne olacağım" düşüncesiyle nimetlere kavuştukça şımarmadan, büyüklük taslamadan vahyi fıkhederek yaşayıp, sahip olunan nimetler hayra vesile kılınmalıdır.

❁ ❁ ❁

وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾

41: 18 (İçlerinden) **iman edip de** (Allah'tan) **korkanları ise kurtardık.**

Kur'an, helak olanla kurtulanları genellikle beraber zikreder.

Ne müstekbirlik ne de mustazaflık daimidir. Mustaz'af, mustaz'af kalmaktan kurtulmaya çalışırsa, mutlaka Rabbi tarafından mükâfatlandırılacaktır.[318]

Bu ayeti, biraz şöyle değerlendirerek ufkumuzu açmaya çalışalım. İslami değerlerin koruyuculuğunun farkında olanlar, günübirlik hayatlarını en güzel yaşama gayretini taşıyor olabilirler ama insanın bir hedefi, plan ve projesi olmalıdır. Çünkü bu arkadan gelenlere yol göstererek, işi devamda süreklilik kazandırır. Asırlardır Müslümanların küfrün boyunduruğu altında yaşamaktan kurtulamamalarının sebebi belki de ciddi bir plan geliştirmeyip, sadece Kur'ani söylemlerde kaldıkları içindir. Kolektif olarak akıllar bir araya gelip, plan, proje geliştirmedikleri sürece kalkınamaz, ilerleyemez ve batılın tahakkümü altında yaşamaktan kurtulamazlar.

---

[317] Bkz. 34/32-33

[318] Bkz. 11/116; 23/53

Gerileme ve ilerlemenin sebepleri vardır. Emperyalist güçler çok donanımlı, güçlü ve acımasız. Biz onlara karşı koyamayız umutsuzluğuna düşmeden bir şeyler yapmanın çaresi aranmalı ferdi, ailevi ve sosyal sorumlulukları birbirlerine hatırlatılarak bir iletişim ağı kurulmalıdır.

Allah'ın ipine nasıl sarılacağımızı bilmemiz bir de başımıza gelenlerin kader olduğu yanlış anlayışından kurtulmamız gerekir. Biz istersek, Allah takdir eder, o kapı açılır. Ama maalesef ekser Müslümanlar, kendisine biçilen rolü oynadığını düşünüyorlar. Oysa hangi çağda olursa olsun, güçlerince sorumluluklarını yerine getiren Müslümanlar, mutlak Rableri tarafından mükâfatlandırılacaklardır.

❀ ❀ ❀

وَيَوْمَ يُحْشَرُ اَعْدَآءُ اللّٰهِ اِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾

41: 19 (Hatırlat) **o gün** (ü ki) **Allah'ın düşmanları, işte onlar, toplu halde ateşe sürüleceklerdir.**

Bu ayetten anladığımız, bir şahsın veya bir neslin bıraktığı etkilerin, onların ölümüyle sona ermediği. Bilakis, ölümden sonra da devam ederek nesiller boyu iz bıraktığı. Dolayısıyla arkamızda nasıl bir iz bırakacağımıza, kimlerle haşir-neşir olduğumuza dikkat etmeliyiz. Kiminle arkadaşlık, dostluk kurarsanız, aynı akıbeti paylaşırsınız. İnsanlar müspet veya menfi etkilenmeye müsait bir yapıya sahiptir. Bu nedenle iyi bir ortam oluşturarak, iyi bir toplum inşa etmek gerekir. İslam'ın değerlerinden habersizseniz, bulunduğunuz toplumdan çok çabuk etkilenir, toplum olarak helake doğru yol alabilirsiniz. [319]

Burada bahsi edilen düşmanlar, ilahi davete muhatap oldukları halde sırf kin ve nefretlerinden dolayı Müslümanlara ve İslam'a

[319] Bkz. 29/13

düşmanlık edenlerdir. Bu Allah düşmanları, hiçbir zaman insanlığın yararı için bir araya gelmezler. Onlar, sadece kendi çıkar hesapları için bir araya gelip; dünya rezervlerini ellerine geçirmek için plan ve projeler geliştirirler. Müslümanları kuşatma altına alıp, toptan imha etmek için pazaryerlerini, mescitleri bombalarlar veya bir şekilde silahsızlandırarak kamplara toplayıp katlederler; o gün de kendileri bir araya toplanarak ateşe sürüleceklerdir. Bu bir deyimle, 'etme bulma' gerçeğinin tecellisidir.

❁ ❁ ❁

حَتَّىٰٓ إِذَا مَا جَآءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَٰرُهُمْ وَجُلُودُهُم بِمَا

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدتُّمْ عَلَيْنَا ۖ قَالُوٓا أَنطَقَنَا ٱللَّهُ كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

ٱلَّذِىٓ أَنطَقَ كُلَّ شَىْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾

41: 20 Nihayet oraya geldikleri zaman onlar ne yapıyor idiyseler, kulakları, gözleri, derileri kendilerinin aleyhinde şahitlik edecektir.

41: 21 Derilerine (şöyle) **dediler** (derler): **"Bizim aleyhimize neye şahitlik ettiniz?" Onlar da "Bizi, dediler** (derler), **her şeyi söyleten Allah söyletti. Sizi ilk defa O yaratmıştır. Yine ancak Ona döndürü** (lüp götürü) **lüyorsunuz."**

Aslında tüm azaların, algılama hissi vardır. Kulak işitir, göz görür, deri dokunuşları hisseder. Allah'ın huzurunda toplanıldığında hiç kimseye haksızlık edilmeyecek, yargı sırasında günahkârların bizzat kendi azaları, işledikleri günahların onlarda bıraktığı izler vasıtasıyla suçlarını ortaya koyacaktır veya Allah tarafından verilen bir tür ifade kabiliyeti ile şahitlik edecektir. İster inanın ister inanmayın; nasıl Allah'ın iradesiyle geldiyseniz bu dünyaya yine Ona

döneceksiniz. O gün, rüşvet vererek şahitleri susturamazsınız, sığınacak hiçbir yerde olmaz!

Bu dünyada suç işleyenler, ne kadar suçlarını gizli yaparsa yapsınlar, parmak izinden, ayak izinden, bakış ve hareketleri yaptığına bir şekilde şahitlik eder veya farklı yöntemlerle suçunu gizleyebilir veya rüşvet verirsin, adamın olur, bir şekilde kurtulma şansın olabilir ama ahirette bu mümkün değil. O günün dehşetinden, herkes korkarak doğruyu söyleyecektir. [320]

❀ ❀ ❀

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ اَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَآ اَبْصَارُكُمْ وَلَا

جُلُودُكُمْ وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ اَنَّ اللّٰهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

41: 22 "Siz, ne kulaklarınız, ne gözleriniz, ne de derileriniz kendi aleyhinize şahitlik eder diye (düşünüp) **sakınmazsınız. Bilakis Allah yapmakta olduklarınızın birçoğunu bilmez sandınız."**

İnsan, derin bir gaflet ve duyarsızlık içerisinde hesap gününün dehşetini tahayyül etmeden, yapması gerekenleri yapmazda, yapılmaması gerekenleri yapar. Geçici arzu ve heveslerinin tatmini peşinde oyalanırken kendi varlık sebebini göz ardı eder.

Bir kimse açıklamasa da işlediği suç ile vicdan rahatsızlığı onun kendi kendine bir itirafı değil mi? Münkirler, diğer bir tanımla koyu cahiller, yaptıklarının açığa çıkmayacağını zannettikleri için günah işlemekten sakınmazlar.[321]

---

[320] Bkz. 36/65; 37/22-24
[321] Bkz. 4/108; 34/3

Müslümanlar ise halkın değil, hakkın gözetiminde olduğunun bilinciyle sorumluluklarını huşu ve haşyet içerisinde yerine getirmeye gayret ederler.[322]

❀ ❀ ❀

وَذٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِى ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ اَرْدٰيكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ مِنَ

الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

41: 23 "Rabbinize karşı beslediğini şu zannınız (yok mu?) **İşte sizi o helak etti. Bu yüzden hüsrana düşenlerden oldunuz."**

Fıtratlarındaki güzel duygularına vahiyle yol gösteren Allah hakkında su-izan beslemek, O'nu hakkıyla tanımamaktan kaynaklanıyor ve bu inkârlarından dolayı insanları şüpheye düşürmek için ayetleri hakkında ileri geri konuşuyorlar. Müminler, ise hayatın bir sınav olduğunu ve her şeyin bir hikmetle meydana geldiğinin şuuruyla, işlerini Rabbinin rızası doğrultusunda yapmaya gayret ediyorlar. İnkârcı, münafık ve müşrikler ise Allah hakkında su-i zanna sahip oldukları için amelleri de kötü oluyor.[323]

"Zan iki çeşittir. Biri kurtarıcı, diğeri de helak edicidir." Her ne kadar hadis diye aktarılan haberde zannı, iki kısma ayırmış olsalar da, ayetlerde de belirtildiği gibi Allah ve din hakkında sağlam bir itikada sahip olmadıkça zanla hareket edilmez. Bu realite çok iyi kavranmalıdır. Hüsnü zanda da temkinli hareket edilmelidir. Bir deyimle "İnsanları çok yüceltme, bir gün tüküreceğin, çok da yerme bir gün öpeceğin zaman gelebilir." Dolayısıyla zan, ne yaparsak yapalım tam isabetli görüşe ulaştırmayabilir. Ama gene de hadis literatürüne girmiş, hâlbuki başta da değindiğimiz gibi, din ve Al-

---

[322] Bkz. 23/57, 61

[323] Bkz. 2/78; 6/116-148; 10/36-66; 48/6

lah hakkında zanla konuşulmaz ve de hareket edilmez. Mutlaka delilin olması gerekir. İtikatta sağlam delili olanlar, kendinden, yapacağı işten ve gideceği yerden emin olanlardır.[324]

Bu ciddiyetten uzaklaşmak, hak çizgiden sapmalara sebep olur. Hakikatten habersiz olanlar, itikatta, ibadette, kulaktan dolma bilgilerle hareket ederler. Böylesi tehlikeli bir duruma düşmemek için Müslümanlar, Kur'an'ı fıkh ederek yaşamak zorundadırlar.[325]

❁ ❁ ❁

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ ۚ وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُم مِّنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾

41: 24 Şimdi eğer (azaba) **dayanabilirlerse işte onların yurdu: Ateş!** (Yok,) **eğer** (hoşnut oldukları dünyaya) **tekrar dönmek isterlerse bu suretle de onlar hoşnut edilecek değildirler.**

Allah ve açıkladığı hususlarda, su-i zanda bulunanların elim akıbeti anlatılarak bir nevi kendileriyle istihza ediliyor. Ateşe dayanmak mı? Bu mümkün mü? Kim parmağını ateşte bekletebilir? Ateş düştüğü yeri yakar, verdiği zararı telafi etmek mümkün değil. Şu geçici hayatta, yanan şeylerin yerine yenisi belki gelebilir. Ya ahiret? Orası içinde insan, 'günahım kadar yanar, çıkarım' diyebilir mi? Yahudiler, böyle safsatalarla oyalanır, dururlar. Şuursuz Müslümanlarda israiliyattan esen rüzgârın etkisinde kalarak Allah'ın affını su-istimal eder olmuşlar. Ateşle oyun olur mu? Bir kıvılcım atın, bakalım neler oluyor? İnsanlar geçici tehlikeler için ciddi önlemler alıyor da nasıl olur da ahireti için önlemler almayı düşünmezler?!

❁ ❁ ❁

---

[324] Bkz. 2/46
[325] Bkz. 16/116

وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَآءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ
الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا
خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾

41: 25 Biz onlara bir takım yanaşmaları sebep yaptık da önlerinde ne var, ardlarında ne varsa onlar bunları süslü gösterdiler. Cinden, insandan kendilerinden evvel geçmiş (ve helak olmuş) **ümmetler içinde** (işte) **bunlara karşı da o söz hak olmuştur. Çünkü onlar** (ın hepsi) **hüsrana düşenlerdi.**

Orijinalinde geçen "Gayede" kelimesi, kuvvet, güç, ciddiyet, sağlamlık; "Gurena" aynı zamanın insanları; "Cenene" görülmeyen canlı, şuurlu mahlûklar; "Enese" fark etmek, görmek, anlamak manalarına geliyor. Bu anlamlardan yola çıkarak insanın müptela olduğu en büyük felaket; yaptığı hareketlerin, sapıklığını ve fenalığını kavramamasıdır, her iş için bir mazereti, gerekçesi olduğunu ve en uygun olanı yaptığını sanmasıdır.

Ayet, sosyal çevrenin, arkadaşlık ve dostluk ilişkilerinin, inanç ve ahlak telakkilerinin oluşması ve gelişmesi üzerindeki tesirine de dikkatleri çekmektedir. Bu bakımdan havai arkadaşlar, inkârcı dostlar edinmek felakete açılan kapıdır.

İnsan, manevi değerlerle donanmamışsa, hoşuna giden şeyleri değerlendirmeye tabi tutmadan taklit ederse, alışkanlıklarını yargılamaya, hak terazisinde tartmaya, çevresindeki uyarıcıları da dikkate almazsa rahatlıkla sapıtabilir.

Fıtratını hepten bozmayan, düşünen kimseler ise hangi toplumda yaşarsa yaşasınlar fikri ve ahlaki yozlaşmadan rahatsızlık duyduklarından doğruya ermek için ilme eğilir, iyi arkadaş ve iyi

çevre edinerek cehaletin ve çevrenin vereceği tehlikelerden korunmaya çalışırlar. Bu, onların gönlünü güzel ve hayırlı işleri yapma duygularına sevk eder bu vesile ile kurtulanlar kervanına katılırlar.

İmani ve ahlaki yozlaşmadan sakınmanın yolu Kur'an'ı fıkh ederek yaşamaktan geçer. Eğer aklıselim, temiz bir vicdan, iyi niyet yetseydi ne peygamberlere ne ilahi uyarılara, ne de hak- batıl savaşına gerek kalırdı. İnsanlarda diğer varlıklar gibi sevki tabileri doğrultusunda yaşarlardı. Ama insanı diğer varlıklardan ayıran özellik tercihlerinde serbest bırakılmasıdır. Vahye muhatap olduğunda akledip hayatını vahyin kontrolünde idame ettirenler temiz bir yaşamı elde ederek selamete, reddedenler ise hüsrana düşerler.

❀ ❀ ❀

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَٰذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ

تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾

41: 26 O küfredenler (şöyle) **dedi** (ler:) **" "Bu Kur'an'ı dinlemeyin. Onun hakkında manasız yaygaralar** (gürültüler) **yapın! Belki galebe edersiniz!"**

Kur'an, münkirlerin yaşam biçimlerine müdahale eden, yolsuzluğun, hırsızlığın, hevadan kaynaklanan ahlaksızlığın önünü alan, sulta sahiplerinin de tahtlarını sarsacak açıklamalarda bulunduğu için Kur'an'ın insan üzerindeki etkisini kırıp, kendi etraflarında toplayabilmek için türlü yollara başvurular. Münkirler her dönemde ve günümüz koşullarında daha sinsi uygulamalarla müzik şölenleri, şiir söyleşileri, balolar, spor etkinlikleri, Tv. Bilgisayar, elektronik oyunlar, uğraşlar ve her tür malayani işleri, sahip oldukları medya gücüyle, insanların hazlarına, hevalarına, heveslerine hitap ederek insanları, hakikati düşünmeyecek kadar meşgul ediyorlar. Bir taraftan inanç ve Allah tasavvurunu rayına oturtmamış

felsefeciler, metafizik, mistik konuları gündeme getirerek, diğer taraftan Kur'an'ı bölümlere ayırıp her bir suresini bir amaç ve gaye için belli zamanlarda, anlamdan tegannilerle okuyup sevap kazanma telkinlerinde bulunarak, din ve Kur'an üzerinden söylemler geliştirilerek toplumlar, farkına vardırılmadan haktan uzaklaştırılıyorlar. Bir düşünelim; dünyada hangi kitap dilinden anlaşılmadığı halde bu kadar çok okunmuştur. Bu ilahi kelamın bir mucizesi diye değerlendirilse de Allah'ın muradına uygun olmayan okuma biçimidir. Daha vahim olanı meşrep, mezhep, tarikat, parti, grup tartışmaları ile içerisine düşülen tefrika belası ile Müslüman'lar birbirine kırdırıldığından, İslam âleminin gerileyişine, yozlaşarak sulta sahiplerine boyun eğişlerine sebep olmuştur. Ne acı ki Müslümanların şuursuzluğundan kaynaklanan davasızlıkları nedeniyle hem çabuk oyuna geldikleri gibi dinlerine ve önderlerine olmadık hakaretler ve yakıştırmalar yapılırken ciddi mücadeleler geliştiremiyorlar. Şuursuz din duyarlılığı ile sloganik tepkilerden öteye geçmeyen karşı çıkışlarda bulunabiliyorlar. Müslümanların bu oyunlara karşı koyabilmeleri için, Kur'an'ı fikh ederek okuma seferberliği yapmaları gerekir. Ancak bu sayede içerisine düşmüş oldukları cehaletten hem de başlarına musallat olan sulta sahiplerinin tuzaklarından kurtulabilirler.

❁ ❁ ❁

فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ ۖ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ ۖ جَزَاءً
بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾

41: 27 İşte biz o kâfirlere muhakkak ki en çetin bir azabı tattıracağız. Onları yapageldiklerinin en kötüsüyle cezalandıracağız.

41: 28 Bu, Allah'ın, düşmanlarına olan cezasıdır ki ateştir. Bizim ayetlerimizi bilerek inkâr ettiklerinin cezası olarak orada (cehennemde) **onlara ebedilik yurdu vardır.**

Dünya, gelip geçici bir hayat iken, ölümün olmadığı ebedi bir âlemde ateşte kalacak günahla gitmek çok dehşet verici bir sonuçla karşılaşmak olacaktır.

Bu, münkirlerin içerisine düşeceği bir hal olsa da üstteki ayette belirtildiği gibi Kur'an'ı yaşamak için engellere takılan körlerin de içerisine düşebileceği bir tehlikedir. Bu ve birçok ayetler, azdıran ve azdıranların arkasına takılanların da aynı helake maruz kalacaklarını haber veriyor.[326] Bu tehlikeye maruz kalmak istemeyenler, sağlam inanç ve Allah inancına sahip olmak için Kur'an'ı fıkh edip Allah'ın zikriyle uyanık hareket etmelidirler.

❁ ❁ ❁

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَآ اَرِنَا الَّذَيْنِ اَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنسِ

نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ اَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْاَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

41: 29 O küfredenler (cehennemde) **"Ey Rabbimiz, cinden ve insandan bizi saptıranları göster bize de onları ayaklarımız altına alalım. Ta ki en aşağı da kalanlardan olsunlar" dedi** (lerdiyecekler.)

Kapitalist zihniyetler, imani değerleri göz ardı ederek diğer insanları da sahip oldukları sultaları ile baskı altına alarak, aba altından sopa göstererek, eğitim yoluyla vs. uygulamalarla zihinleri

---

[326] Bkz. 14/21-22; 30/28-33

alabora ederek, yüreklere korku salarak kendi ideolojilerine ayarlanmış kafalar yetiştirirler.

Allah'ı, ahireti dikkate almadan illa başarı diyenler kendilerini öne çıkarabilecek, popüler yapacak, üstün kılacak; hep bir şeyler kazanma güdüleriyle başarının maratonunda koştururlarken; ne yazık ki bu hareketlerinin dünyevi ve uhrevi boyutta başlarına ne belalar getireceğini hesaba katmadan yaşamlarını sürdürürler.

Kur'an'dan haberdar oldukları halde onunla yolunu aydınlatmayan, akledip, düşünüp, kabiliyetlerini iyiye, doğruya sevk ederek hareket etmeyenler, hem dünyalarını berbat eder hem de bunun uzantısı olarak ahirette elim azaba maruz kalırlar.[327]

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا

وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾

41: 30 Hakikat "Rabbimiz Allah'tır deyip de sonra doğruluğu iltizam edenler (yok mu?) **Onların üzerlerinde "Korkmayın, tasalanmayın, vaat olunduğunuz cennetle sevinin" diye diye melekler inecektir.**

İnsanı, insan yapan iki önemli haslet vardır; Allah'ı bilmek ve dosdoğru olmak. Sözde doğru olunduğu gibi fiilde de doğru olmak. Sözüyle özü bir olanlar, ölüm gelinceye kadar istikamet üzere yaşayanlar bu müjdeye mazhar olacaklardır.[328]

Meleklerin inmesi ise gerek sıkıntı ve zorluk anlarında gönüllere sabır verip motive etmesi, gerek ölüm sırasında, gerek kabirlerinden çıktıkları sırada onlara müjdelerle gelmeleridir.[329]

---

[327] Bkz. 14/21, 22; 16/88
[328] Bkz. 2/112; 6/82; 35/10
[329] Bkz. 3/123; 13/23, 24; 21/103

نَحْنُ أَوْلِيَآؤُكُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْأٰخِرَةِ ۚ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِىٓ
أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾ نُزُلًا مِّنْ غَفُورٍ رَّحِيمٍ ﴿٣٢﴾

41: 31-32 "Biz dünya hayatında da, ahirette de sizin dostlarınızız. Çok yarlığayıcı, çok esirgeyici (Allah) **dan bir fazl-u kerem olmak üzere, burada canlarınız neyi hoşlanırsa** (hepsi) **sizindir, burada ne isterseniz** (hepsi) **sizin."**

Orada sahip olmak istenilen şey için bedel ödenmeyecektir. Çünkü dünyada iken bedeli 'salih amel' olarak ödenmiştir.

Gafur ve Rahim olan Allah, kullarının aczini, zaafını bilir, onlar Rablerini razı etme samimiyet ve gayreti içerisinde iken gaflet ve zaafları sonucu işlemiş oldukları kusurları bağışlanır ve onlara canlarının çektiği her şey mükâfat olarak verilir [330]

❀ ❀ ❀

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَآ إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِى مِنَ
الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

41: 33 (İnsanları) **Allah'a davet ve** (kendisi de) **iyi amel** (ve hareket) **eden ve "Ben Müslümanlardanım" diyen kimseden daha güzel sözlü kimdir?**

Burada altı çizilecek iki önemli husus vardır. 1) Allah'a çağırmak, 2) Müslüman sıfatıyla anılmak.

1- Ayrı ayrı kulvarlarda olsalar da, insanları "Tevhit"e çağıranları, gerektiğinde Allah bir araya getirir.[331]

---

[330] Bkz. 8/29; 29/7; 37/41-44
[331] Bkz. 2/8, 5/48

2- Müslüman ismi, Allah'ın kulları için seçtiği bir unvandır. Bu nedenle insanların bölünmesine veya birbirlerine nispet edilmesine veya üstünlük gerilik atfetmeye sebep olacak isimlerden sakınılmalıdır.[332]

Bugün, insanların tanışma sırasında birbirlerine hemen sordukları soru şu: "hangi cemaattensin veya hangi mezheptensin" Bu ve benzeri sorulara verilmesi gereken cevap "Müslümanlardanım" olmalıdır. Ayrı grup çalışmaları olabilir bu merkeze bağlı bir okul mesabesindedir ama taassuba düşerek insanları gruba davet etmek sakıncalıdır. Bu, Allah'ın şiddetle kınadığı bir iştir. Böylesi grup davetlerinin nelere mal olduğu herkesin malumudur.[333]

Allah'a bağlı cemaatten, peygamberin eğitim ve irşadından daha güzel mürşit olabilir mi? Bu, başka âlim veya mürşit yoktur anlamına gelmez elbette. Ancak 'benim mürşidim hak' demekten veya farklı isimle anılmaktan Allah'a sığınılmalıdır.

❁ ❁ ❁

وَلَا تَسْتَوِى الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ۚ اِدْفَعْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذِى

بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَاَنَّهُ وَلِىٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

41: 34 **Ne** (her) **iyilik, ne de** (her) **kötülük bir olmaz. Sen** (kötülüğü) **en güzel** (haslet ne ise) **onunla önle. O zaman** (görürsün ki) **seninle arasında düşmanlık bulunan kimse bile sanki yakın dost** (un olmuş)**tur.**

Elbette iyilikle kötülük bir olmaz. Biri sevgi, merhamet duygularının diğeri ise sevgisizliğin, acımasızlığın ve düşmanlığın işaretidir.

---

[332] Bkz. 3/19; 6/159; 23/53

[333] Bkz. 2/213

Her şeyden evvel hayata hürmet etmek lazımdır. İnsanın başka insanları yahut kendisini yok etmesi katiyen men edilmiştir.

Kötüler; bencillikleri, cehaletleri, tembellikleri yüzünden kendilerinin de çocuklarının da imani, ahlaki değerlerini İslam'a göre düzenleyemezler. Bu nedenle ana babalar, eşlerine kötü muamele eden, yıpratan kocalar, huysuzlukları, intizamsızlıkları yüzünden günlük hayatı kocalarına zehir eden kadınlar, gençlere kupkuru ve ağır ders programları yükleyen eğitimciler, nankörlükleri ve merhametsizlikleri ile anne ve babalarına işkence edenler, adaletsiz vergilerle halkı perişan edenlerle bunların tersini yapanlar elbette bir olmaz. Kötü huylular bilindiği gibi ferdi hayatın akışına mani olur ve onu çürütür, itidalsiz ve tembel olan, kötü alışkanlıkları olan insan, halka zarar veren kimsedir.

Gerçekte bu böyledir, ama iyiliğin ölçülerini Kur'an çerçevesinde bilmeyenler çoğu zaman iyilik yapayım derken kötülük, kötülük yaparken de iyilik yaptıklarını sanırlar. "Cehennemin yolu iyi niyetin çakıl taşlarıyla döşenmiş" ifadesi burada yerini buluyor. "Ameller niyetlere göredir" Niyet, işlerin başıdır, ama iyi niyet kötülüğü önleyebilir mi? Mücerret iyiliği arzulamak, iyiliğin ne olduğunu araştırıp bulmaya sevk etmelidir. Eğer bir kimse iyiliğin ne olduğunu bilmiyorsa ki bilmeyebilir, fakat işini doğru yapma hususunda arayıcılığı yoksa niyetinin iyi olduğunu iddia etmesi şuursuzluğunun en büyük alamettir. İyi niyetin hayırlı olması, iyiliğin nasıl olduğuna her imkân ve fırsatta öğrenmeye bağlıdır. Aksi takdirde sevap değil, belki vebal getirir.

Maddi-manevi külfetlere katlanmadan zarar gelir diye iyi ve hayırlı işlere engel olanlar; insanlara İslam'ı sevdirmek ve isyandan sakındırmak için Allah ve peygamber adına olur olmaz hurafe ve bidatlerle harmanlanmış dine hizmet etmeleri de iyi niyetle işlenen zulümlerdendir. Nice ekollerin din adına verdikleri zararları tarih

kaydetmiştir. Çok güzel bir deyimle, "asiler isyan etti, habersizler unuttu, konforcular körü körüne uydu."

İyi niyet adına güzelle çirkinin; doğruyla eğrinin koalisyonu içerisinde yolunu kaybeden az mı insan var? Veya iyi niyetle cehaletin birleştiği yerde az mı kurbanlar veriliyor? Çocuklarının dünyevi gelecekleri için her türlü maddi manevi fedakârlıkları yaparlarken, dini değerlerine gelince "İleride yaparlar, Allah af eder" diye sözüm ona iyi niyetle göz yumularak, imana dayalı hayâ, edep ve ahlaki değerlerden yoksun bırakılan bir neslin yetişmesi yanlış bir niyetin sonucu diyebilir miyiz?

Müslümanlar, birbirlerini düzelterek yumuşak, erdemli tavırlarla ve fedakârlıklarla muhatabın gönlünü fethetmeli. Muhatabın birçok yönden çiğ, olgunlaşmamış tavırlarını kendi olgunluğu ile karşılama sabrını gösterebilmeli. Kaba ve katı söylemlerden, nizalaşmaktan sakınılmalı, hak sözü, hakça söylemeli, cahillerden yüz çevrilmeli.[334]

Kötülüğü adaletle, iyiliği de iyilikle karşıla. Tebliğde karşılaşılacak kötülükleri en güzel tarzda uzaklaştırmak gerekir. "İyiliği yarın yapacağım deme. Olur ki yarın gelir sen olmayabilirsin."

Sevgi, sevgiyi muhabbete dönüştürür. Düşmanlık hasleti her şeyden evvel kendisi adavete layıktır. Eğer hasmını mağlup etmek istersen, fenalığına karşı iyilikle mukabele et. Eğer fenalıkla mukabele edersen husumeti artar. Görünüşte mağlup bile olsa, kalben kin bağlar. Laf anlamayan cahillerle, fiili, kavli sürtüşmekten, tartışmaktan sakınmak kötülüğün önünü almada en güzel yöntemdir.

Bağışlamak asli bir haslettir. Resulullah, kendini öldürmeye gelenleri, taşlayanları hep affetmiştir. Sadece affetmeyi değil, hida-

---

[334] Bkz. 23/96

yete ermeleri için de gereken duayı, daveti yapmaya çalışmıştır. Affetmek takvaya daha yakındır.[335]

Sözün özü, yüzünüze bir tokat atana öbür yanağını dön felsefesiyle değil, en güzel metotla karşı koyulmalıdır.

Müslümanlar, Uhud savaşında verilen tembihi tutmadıklarından kazanılmak üzere olan savaşı kaybettiler. Orada peygamber onları "Sizin yüzünüzden kaybettik" diye azarlayıp incitseydi, farzu mahal çevresindekiler bir anda ellerinde olmadan sinirlenerek "kaybettiysek ettik" deyip çekip gitselerdi, üzücü durumlara düşebilirlerdi. Mümkün olduğu kadar olmuş bitmiş işlere öfke ile tepki göstermeyip nasıl sonuçlandırılacağı düşünülmelidir. Hz. Muhammed'in Uhud'taki davranışıyla beraber Hz. Süleyman'ın hüdhüde kızgınlığı üzerinde düşünüldüğünde, ciddi işlerde tavizsiz kontrol ile önlem alınması gerekir. Yoksa şuursuzca, her kötülüğe iyilikle muamele etme davranışı savunulamaz. İnsan olarak içerisine düştüğümüz her hata veya yapılan kötülüğe mukabele ettiğimizde 'niye iyi olamıyoruz' diye kendimize kahreder dururuz. İslam, fedakârlık ve sabır dinidir. Gelmeyene git, vermeyene ver, affet ve gereken iyiliği yap.

Bir kelamı kibarda: "Sakın adamın iyisi ile kötüsü indinde bir olmasın. Zira bu müsavat, iyileri iyilikten soğutur; kötülerin de fenalığa meylini idame eder." Hz. Ali'nin; "Hiddeti çeken, umuru meşruada eseri gadap göstermeyen, imanın zevkini tatmamıştır." İmam Şafinin de "İyiliğe iyilik, her kişinin kârı, kötülüğe iyilik, er kişinin karıdır." dediği rivayet edilir.

Allah'ım, Sen gafururrahimsin, kusurlarımızı affedersin inşallah, Rabbim, bizleri birr-i takvaya erdir. Fettah isminle tecelli eyle dünya cennetimiz olan İslam'ın inşirahına, Kur'an'ın ahlakına erdir.

---

[335] Bkz. 3/134; 4/149; 7/199

وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾

41: 35 Bu (en güzel haslete) **sabredenlerden başkası kavuşturulmaz. Buna büyük bir hazza malik olandan gayrisi eriştirilmez.**

Kötülüğe karşı iyilikle muamele edenler, sabırlı, ilim erbabı kimselerdir. Kötülerle olur olmaz cedelleşen kimseler bu niteliğe sahip olamazlar. Öfkeyi, enaniyeti yenmek belki zor, ama mükâfatı da o kadar büyüktür. Öfkenin arka planında getireceği zarar üzerinde bir iki saniye düşünülerek hareket edilse, zararı def edeceği gibi hayırlara da sebep olunacaktır.

İyiliği, erdemi empati yaparak ahlak haline getiren, çıkar ve beklenti kasılmalarına girmeden, küsmeden kötülüğe karşı iyilik edenlerin mükafatı da o kadar büyük olacaktır.

Mesela Salman Ruşdi, 'Şeytan ayetleri' kitabıyla, Danimarkalı Kurt Westergaard çizmiş olduğu karikatürlerle Peygamberimize hakaret ettiler. Halk, bunlara büyük tepkiler verdi. "Fitne katilden beterdir" düsturuyla İran devlet başkanı Humeyni, bu kefere için ölüm fermanı çıkardı. Halk tepkileri, provakatörler tarafından kışkırtılarak galeyana getirilip birçok zararlara maruz bırakıldıkları gibi bir de Müslüman'lar terörist ilan edilmeye çalışıldı. Ancak onların bu tavırları, Peygamberi tanımaları için birçok insanları araştırmaya sevk etti ve onun güzel vasıflarının seslendirilmesine sebep oldu. Olay, dünya gündeminde yankı buldu.

İslam'ın tahrif olmasına, hakaret edilmesine göz yumulmamalı, ama taşkınlık yapmadan, gazaplanmadan; Peygamber, şahsına yapılan hakarete nasıl iyilikle muamele etti ise, öyle bir tavır sergilendiğinde halkların, doğruları görmesi daha kolay olur. Olgun tavırlar, insana her zaman kazandırır. Gazap ve fevri davranışlar ise

genellikle zararla sonuçlanır. Bu nedenle fevri ve öfkeli hareket etmekten sakınılmalı ve gereken mesaj verilmelidir.

Müslüman nerde durduğunu, nasıl davranması gerektiğini iyi düşünmelidir.

Razi, ayetin bağlamını da dikkate alarak "iyilik ve kötülüğün özellikle insanları hak dine davet etmek, inkârcıların küstah tavırlarına sabretmek, intikam peşinde koşmamak, iyilikle karşılık vermektir" demiş.

Ayette "Büyük pay sahibi olanlar" anlamına gelen ifade, sabrın onu destekleyici mahiyetteki deyimiyle akıl ve erdemin kastedildiği, ayrıca uhrevi bir vaadi de müjdelemektedir.

İnsanların bazı kötülüklerini, hukuki yaptırımlarla önlemek mümkündür. Ancak bu yolla insanlar arasında dostluk ve kaynaşma sağlamanın, kalıcı ilişkiler kurmanın mümkün olmayacağı herkesin malumudur. Özellikle ferdi özgürlüklerin öne çıkarılmadığı yönetimlerde, bu özgürlüklerin anarşiye dönüşmemesi için hakkına razı olmak, dayanışmak, yardımlaşmak, sıkıntıları paylaşmak vb. davranışların geliştirilmesine, bunun içinde insanların bu yönde eğitilmesine büyük ihtiyaç vardır.

Bu ayetlerin, ferdi hakların ihlaliyle ilgili olup kamu haklarını kapsamadığını anlıyoruz.

❁ ❁ ❁

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

41: 36 Eğer seni şeytandan bir dürtüş fitlerse hemen Allah'a sığın. Çünkü O, (senin sığındığını) **bizzat hakkıyla işiten,** (niyetini, salahını) **çok iyi bilendir.**

Müslümanlar, Allah'ın yapmış olduğu bu güzel öğütler doğrultusunda doğru olanı yaparlar. Bir anlık gaflet sonucu şeytani vesveselere kapılarak yanlış işlerin içerisine düştüklerinde hemen toparlanarak durumu düzeltmeye çalışırlar.

Şeytan, vesvesesiyle kötü işlere, Allah ise güzel işlere teşvik eder. Şeytan, cedelleşmeyi telkin eder, Rabbimiz ise vasat olanı, doğru olanı, merhamet ve adaleti emreder. Adalet ise kişiye hak ettiği karşılığı vermektir. Kötülüğe iyilik etmek elbette çok övülen bir davranıştır. Ancak onurun, vakarın, dik duruşun muhafaza edilmesi gerekir. Kısaca müminler, birbirlerine karşı merhametli, kâfirlere karşı ise serttirler.[336]

Müslüman olup da bir şekilde hep zarar verenlere karşı tavır değiştirilir, mesafe koyulur ama selam kesilmez.[337]

İslam'ı doğru yaşamak, güzel ahlaki değerleri korumak, ideal bir Müslüman olmak kolay değildir. Beklenti ve gurur dürtüleri insanı rahat bırakmaz; şeytan da buradan yaklaşarak günah ve isyan eğilimlerini güçlendirir. Kişiyi, Kur'an'ın öğütlediği üstün ahlaktan uzaklaştırmak ister. İşte ayet, bu büyük tehlikeli engeli aşmanın en güvenli çaresini göstermektedir. Allah'a sığınma, aynı zamanda şeytana boyun eğmeme iradesini ve çabasını bahşeder.

Yarabbi, içsel dürtülerimizi rızan doğrultusunda güçlendir, zikrinle uyanık olmak için bizlere yardım et.

❁ ❁ ❁

وَمِنْ اٰيَاتِهِ الَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا
لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

[336] Bkz. 48/29
[337] Bkz. 7/200; 23/97, 98

41: 37 Gece, gündüz, güneş, ay (hep) **Onun** (Allah'ın) **ayetlerindendir. Siz ne güneşe, ne aya secde etmeyin, bunları yaratan Allah'a secde edin, eğer Ona ibadet edecekseniz.**

Bu ayet ve benzerleri Allah'tan başka mutlak manada koruyucu bir gücün olmadığını defalarca anlatmaktadır. Gerek sevgi, gerek korku, gerek menfaate dayalı gerekçeler uğruna Allah'tan başkasının önünde eğilmeyin. Bilin ki, Allah'tan başka yöneldiğiniz hiçbir güç, zarar vermeye ve zararı defetmeye güç yetiremez. Eğer gerçekten Allah'a kul olmak istiyorsanız böylesi gayr-i ilmi şeylerden sakının.

İnsanoğlu, fıtraten bir güce sığınma ve yardım isteme ihtiyacı içerisindedir. Bu ihtiyacını gidermek için Allah nasıl hareket etmesi gerektiğini, şeytanında düşman olduğunu, ilk insan, ilk peygamber Hz. Âdem'e öğretmiştir. Fakat Hz. Âdem, zaafına kapılarak şeytanın oyununa maruz kalmış ve aldandığını anlayınca Rabbinden af dilemiştir. Dolayısıyla insanları, Allah'tan başka güçlerin önünde eğilmekten kurtarmak için farklı zamanlarda tekrar tekrar uyarıcılar gelmiştir.

Fıtratının sesini doğru dinleyenler, elçilerin uyarılarını dikkate alarak yaşamaya çalışırken; çıkara, hevaya dayalı içsel dürtülerini besleyenler, yapılan daveti reddedip kendi kutsadıkları şeylere tapmışlardır.

Cenâb-ı hakkı, gereği gibi tanımayanlar, farklı şeyleri güç görüp, onların önünde eğilirler. Böylesi büyük bir zulme düşmemek için Müslümanlar dinlerini kaynağından öğrenmeliler.[338]

❁ ❁ ❁

[338] Bkz. 26/213

فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْـَٔمُونَ ﴿٣٨﴾

41: 38 Eğer (buna karşı) **kibirlenmek isterlerse Rabbinin nezdinde bulunanlar, onlar hiç usanmayarak,** (zaten) **kendisini gece, gündüz tespih** (ve tenzih) **edip durmaktadırlar.**

Kibir, aklı örten, hakikatin yerleşmesine engel olan, karanlık perdedir. Ayetin devamında o taptıkları varlıklarında Allah'a secde ettiğini söyleyerek, müşriklere, kör bir inatla hareket ettiklerini ihtar ederek düşünmeye davet etmekte.[339]

Burada verilen mesajın şu olduğunu anlıyoruz. Ey insanoğlu! Güneş ve aya nispeten aciz ve güçsüz olduğuna bir bak! O gözünüzde büyüttüğünüz gök cisimleri hiç usanmadan Allah'ı tespih ediyorlar; kıyamete kadar da buna devam edecekler. Onların tespihleri, Allah'ın kanunlarına göre hareket etmesidir. Dolayısıyla onların bunu, insan gibi ihtiyari ve şuurlu olarak yapmaları söz konusu değildir. Dolayısıyla onların tespihlerinin karşılığında bir cennet vaadi de yoktur. Oysa insan öyle mi? Her ne kadar biyolojik yapısıyla diğer varlıklar gibi ilahi kanunlara mecburen boyun eğse de insan olarak mükemmel bir varlık. Çünkü O, iradesi ile şuurlu olarak Rabbini tespih eder. Bir insan, Allah'ın rızasını şuurlu bir şekilde hayatının merkezine alırsa, o Rabbine karşı kesintisiz kulluk ve secde halindedirler.[340]

❀ ❀ ❀

---

[339] Bkz. 6/106; 10/18, 28, 29
[340] Bkz. 37/164

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنَّكَ تَرَى الْاَرْضَ خَاشِعَةً فَاِذَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَآءَ اهْتَزَّتْ

وَرَبَتْ ۭ اِنَّ الَّذِيْٓ اَحْيَاهَا لَمُحْيِ الْمَوْتٰى ۭ اِنَّهٗ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٣٩﴾

41: 39 Senin hakikatken boynunu bükmüş gördüğün arzda Onun ayetlerindendir. Fakat biz üzerine suyu indirdiğimiz vakit o, harekete gelir, kabarır. Ona muhakkak can veren (Allah) **elbet ölüleri de dirilticidir. Çünkü O, her şeye hakkıyla kadirdir.**

Bu gerçeğin gerisinde kalıp, Allah'a bir muvahhit olarak yüzünü çevirmeyenlerin bir toprak kadar dahi olamadıkları vurgulanıyor. Üzerinde gezinip durdukları, suyunu içip nimetlerinden istifade ettikleri toprak dahi inen yağmurdan etkileniyor ve bağrındakileri hayat buluyor. Vahiyle muhatap olan insanda vahiyle hayat bulur, hayata dirilik, anlam ve canlılık katar. Vahiyden uzaklaştıkça da katılaşır, hayatı anlamsız ve verimsiz olur.

Vahiyden uzak hayat sürenlerin hali, kökünden ayrılmış ağaca benzer; onda hayat emaresi görülmez ama bazen bakarsınız ki kökünden ayrılmış odun bile bir tarafından filiz vermiş. İnsanda fıtratındaki imanı hepten öldürmediğinde hayat bulur. Bu nedenle insanları vahiyle buluşturmanın yollarını aramak gerekir ki o toprağın suyla buluşup hayat bulduğu gibi hayat bulsun. Tabi her su, her toprakta istenilen faydayı vermeyebilir. Bundan da anlıyoruz ki, kişi, vahiyle selim bir kalple buluşup, gereğini yerine getirmediğinde de istenilen yarar hâsıl olmaz.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا ۗ أَفَمَن يُلْقَىٰ فِي النَّارِ
خَيْرٌ أَم مَّن يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ ۖ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

41: 40 Bizim ayetlerimiz hakkında sapıklık edenler şüphesiz bize gizli kalmazlar. O halde ateşin içine atılacak olan kimse mi hayırlıdır, yoksa kıyamet günü korkusuzca gelecek olan kişi mi? siz dilediğinizi yapın. Çünkü O, ne yaparsanız hakkıyla görendir.

Ayette, küfredenler, inkâr edenler olarak değil de "İlhad" edenler, yani hakkı bırakıp başka tarafa yönelenler olarak zikrediliyor ve hangi saikle yaptıklarının hesabının görüleceği haber verilerek ikaz ediliyor.

Kur'an, anlaşılıp, vasat bir ümmeti inşa edecek bir kitapken, kimileri onun zahiri-batını yönü olduğundan, herkesin anlayamayacağı bir kitap olduğundan; kimileri cehaletin sürüklediği kıskançlıkla, gurup, parti, cemaat taassubuyla ayetleri kendilerine göre anlamlandırarak, kimileri de 'din bir vicdan işidir, kalp temizliğidir' diyerek hak-batıl, bidat ve hurafe ile kendi görüşlerine göre yaklaşırlar. Hiç kimse "Ben, ayetleri kendime göre anlamlandırıyorum" dememiştir, demezde.

"Ateşe atılan mı, yoksa güvenle gelen mi? Mümin olan mı, yoldan çıkan mı? İman edip iyi işler yapan mı, yoksa bozgunculuk yapan mı?" denilerek Müslümanlara yaptıkları işleri, takip ettikleri yolu çok iyi bilmeleri gerektiği öğütlenir.[341]

---

[341] Bkz. 32/18; 38/28

Müslüman, vahyin idrakiyle sağlam bir alt yapı oluşturmadıkça, saptırıcıların şerrinden emin olamaz. Derecelerin artış ve eksilişi de edinilen ilim ve amel iledir.

Din adına öne çıkan insanlar, sözlerine, hareketlerine çok dikkat etmeli, ilmi bir haysiyetle ayet ve hadis açılımında bulunurken "Benim anladığım budur" demelidirler.

Müslümanlar, 'biz anlamayız, birileri anlar bize anlatır' körlüğüne düşmeden, "Rabbim bana ne buyuruyor" diye zihni durulukla Kur'an'ı okumadıkça istenilen şifa hâsıl olmaz. Bunların gayretleri istediği kadar hayranlık uyandırsın, yaptıkları çalışmaların hiçbir kurtarıcı tarafı olmadığı gibi helaklerinin de sebebi olacaktır. Hiçbir şey Allah'a gizli değildir. Kimin neyi, hangi amaçla yaptığını O bilir.

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ ۖ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَا يَأْتِيهِ
الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ ۖ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

41: 41 (Ayetlerimiz hakkında sapıklığa düşenler) **o zikre** (Kur'ana) – **o, kendilerine gelince – küfredenler** (dir ki işte bunlar şüphesiz bize gizli kalmazlar.) **Hâlbuki o, cidden sarp bir kitaptır.**

41: 42 Ki ne önünden, ne ardından ona hiçbir batıl (yanaşıp) **gelemez.** (O), **bütün kâinatın hamdettiği, O yegâne hüküm ve hikmet sahibi** (Allah) **tan indirilmedir.**

Peygamberler, geldikleri kavimlere, Allah'ın değişmez davetini hatırlatarak, batıl itikatların yanlışlığını ortaya koymuşlardır. Küfredenlerin, hangi amaçla hakkı saptırdıklarını, Allah bilmektedir. Onlar, hakkı saptırmak için ne kadar uğraşsalar da ayette de belirtildiği gibi onun aslına ebediyete kadar asla kimse dokunamaz.

Çünkü hakkın koruyucusu yine onu indiren Allah'tır. Onunla buluşan, ona inanan herkes hidayete erişir. [342]

❁ ❁ ❁

مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو

عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾

41: 43 (Habibim) **sana, senden evvelki peygamberlere de söylenmiş olandan başka bir şey söylenmiyor. Şüphe yok ki senin Rabbin hem mutlak mağfiret sahibidir, hem çok elem verici azap sahibi.**

Bu ayet, putperest mütekebbirlerin, tarih boyunca bükemedikleri bilekleri alaya alarak, suçlayarak, eza ve cefalar ettiğini haber veriyor.

Allah, onların bu yaptıklarının hesabını göreceğini haber vererek, peygamber ve dolayısıyla müminlerine sabır ve azimle tebliğlerini sürdürmelerini istiyor.

❁ ❁ ❁

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ ۖ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ

قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ ۖ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ

وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ۚ أُولَٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

41: 44 Eğer biz onu yabancı (dilden) **bir Kur'an yapsaydık muhakkak ki "Ayetleri açıklanmalı değil miydi? Araba**

---

[342] Bkz. 15/9

mensup (bir muhataba), **Arapça olmayan** (bir Kur'an) **mı?" diyeceklerdi.** (onlara) **söyle: "O** (Kur'an) **iman edenler için** (mahz-ı [katıksız]) **hidayet ve şifadır. İman etmeyenlerin ise kulaklarında bir ağırlık vardır. O** (Kur'an) **bunlara karşı bir körlüktür.** (Sanki) **onlar uzak bir yerden çağırılıyorlardır.**

Bu ayette, ilahi daveti kabul etmek istemeyenlerin çelişkili durumları açıklanıyor. Yani onlar, iman etmemek için ipe un seriyorlar. Nitekim Hz. Muhammed kendi aralarında olmasına, onu öz oğulları gibi tanımalarına ve aynı dili konuşmalarına rağmen toplumun ileri gelen etkin, mütekebbirleri bu davete karşı çıktılar. Anlamasalar nasıl karşı çıkarlardı? Anlamadığımız bir şeye karşı çıkabilir miyiz veya tasvip edebilir miyiz?

İlahi mesajlar her kavmin kendi içerisinden ve anlaşılsın diye kendi dillerinden indirilmiştir Onu, Arapça bilenler orijinalinden, bilmeyenler ise meallerinden yararlanarak anlamaya çalışmalılar.[343]

Onu anlamaya yanaşmayan, kulaktan duymalarla, zan ve menkıbelerle hareket edenler bu şifa iksirinden yararlanamazlar.

Bir kimse alçaldığı zaman vicdanı donuklaşır ve artık kendisindeki yüksek mahiyetin sesini, etkili bir şekilde dinleyemez. Diğer taraftan böyle bir kimse yalnız dinlememekle kalmaz, hakikatin kendisine hatırlatılmasından da rahatsız olur; o kadar ki bu rahatsızlık boş şeref ve gurur ile gerek şahsi ve ailevi olsun, ona karşı katı bir direnişe geçmeye yerini bırakır. Kur'an'ın küfür diye tanıttığı şeyle, gururun özel şekli olan bu rahatsızlık eş anlamlı tutulmuştur. Yani küfür ve inkâr tüm ahlaki enerjinin kaybolmasının değişik bir ismidir. Puta tapma, bu durumun vahim bir neticesidir. Bir kimse davranış ve tavırları için tutunulacak bir dalı tutmazsa, ya kendi arzularına tapmaya veya kendi arzularını genelleştirip nesnel varlıklara veya toplumun kendini yansıtmaları olan

---

[343] Bkz. 41/3

"toplumsallaştırılmış arzulara" tapmaya başlar. İnsanın ahlâki görüş açısı daralıp, ilahi ufka dair körleşirse, herkes için geçerli olan ahlâk ne ise onunla ahlâklanır.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ

لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾

41: 45 Andolsun ki biz Musa'ya o kitabı verdik de onda da ihtilaf edildi. Eğer Rabbinden bir söz geçmiş olmasaydı aralarında iş olup bitirilmişti bile. Herhalde onlar bundan şüpheci bir tereddüt içindedirler.

Üstteki ayetlerde bozuk zihniyetlilerin her peygambere aynı tavırları sergiledikleri, bu mütekebbir münkirlerin, hallerini düzeltmeye gayret etmedikleri müddetçe ilânihaye bu hal üzere kalacakları haber verilerek, inananların, onların felsefik, demagojik söylemlerine kanmadan, acımasız taarruzları karşısında yılmadan, ilahi öğütleri dikkate alarak yaşamaları tembihlenmektedir.

"Rabbinden verilmiş bir söz olmasaydı" bu Kur'an'ı tahrif edenlere ve İslam düşmanlarına karşı çok kahırlı bir söylemle Cenab-ı Hak, "Benim erteleme sünnetim olmasaydı onları hemen helak ederdim" buyuruyor.[344]

Rahim olan Allah, bu sünnetiyle onların aralarında düşünüp de uyananlar olur veya yer yer kâfirlerin, fasıkların içyüzleri açığa çıkar da niye azabı hak ettikleri iyice anlaşılır diye mühlet veriyor. Yoksa Allah, onlara fırsat vermez, konuşturmazdı. Şeytana fırsat verildiği gibi bunlara da fırsat verilmiştir. Onlar, hemen cezalandırılacak olsaydı imtihanın bir anlamı olmazdı ve imtihanda sona

---

[344] Bkz. 16/61

erer, herkesin safi belli olup hak ettikleri yere giderlerdi. Ve yine herkes hemen dünyada cezalandırılsaydı kötülüklerle mücadele olmazdı. Müslümanların işi de kolaylaşırdı. Ama yaratıcı bu imtihanı murat etmiştir.

Müminler, bu fırsatçıların şerrinden korunmak için ilmi delillerle yapacakları tahrifatın önünü tıkamaya çalışmalılar ki düşünenler uyansın ve onların şerrinden kurtulabilinsin. Bu, her müminin gücünce yerine getirmesi gereken bir sorumluluktur. Bu sorumluluğu hakkıyla yerine getirmek için Kur'an'ı, arı-duru bir zihinle "Rabbim bana ne buyuruyor?" diye anlayarak okumak gerekir. Mesela Hıristiyan ve Yahudiler, Tevrat ve İncil'i inkâr etmediler, oradaki yaşam biçimini kolaylarına, işlerine geldiği gibi değiştirdiler. Bunu, din adamı denenler yaptılar. Sıradan halklar böyle bir şey yapabilirler mi? Günümüzde İslam'ı temsil ettiklerini söyleyen birçok gelenekselci cemaat ve lider belki de geleneksel mirasını kendilerine yüklediği bir kalıtsallık ve içgüdüyle hareket ettiklerinden, sözlerinin kritiğini yapmadan, kaynağı dikkate almadan, Allah adına yapıkları sohbetlerle, kendilerine inananlarla birlikte büyük bir zulüm içerisine düşmüşlerdir.[345]

İşte Kur'ani bilgisi olmayanlarda böylesi kanat önderlerinin söylemlerine aldanırlar.

"Allah'ın ayetleri okunduğunda yürekleri titrer" denilmesine rağmen Müslümanların dinlerini öğrenme hususunda çabaları ne kadar? Onların bu hususta duyarsızlıkları görüldüğünde insanın yüreği titriyor, dehşete kapılıyor, bu nasıl Müslümanlık diye.[346]

❁ ❁ ❁

[345] Bkz. 16/116
[346] Bkz. 39/23

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ وَمَنْ اَسَآءَ فَعَلَيْهَا ؕ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيْدِ

اِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ ؕ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرٰتٍ مِّنْ اَكْمَامِهَا وَمَا ﴿٤٦﴾

تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهٖ ؕ وَيَوْمَ يُنَادِيْهِمْ اَيْنَ شُرَكَآءِىْ ۙ قَالُوْٓا

اٰذَنّٰكَ ۙ مَا مِنَّا مِنْ شَهِيْدٍ ۚ ﴿٤٧﴾

41: 46 Kim iyi amel (ve hareket) ederse (bu,) kendi lehine, kim de kötülük ederse bu da kendi aleyhinedir. (yoksa) Rabbin kullarına (zerrece) zulümkâr değildir.

41: 47 O saatin ilmi ancak Ona irca olunur. (geri çevrilir) **Onun ilmi olmaksızın** (hatta) **meyvelerden hiçbiri tomurcuklarından çıkmaz, hiçbir dişi gebe kalmaz ve doğurmaz. Onlara "Benim ortaklarım nerede?" diye nida edileceği gün** (görürsün ki şöyle) **demişlerdir** (diyeceklerdir): **"Sana arzettik. Bizden hiçbir şahit yoktur."**

Bu ayet, Allah'a ortak koşanlar ile Allah'ın bilgisine müdahale edenleri ikaz etmektedir.

Kıyamet bilgisi Allah'a aitken, bu konuda zan ile bilgi ileri sürenler Allah'a ortaklık etmiş oluyorlar. İnsanlardaki merak duygusu öğrenmeye iter ve çok şeyleri öğrenmek için çaba gösterirler de Rablerine eş koşmadan iman etmeyi öğrenmezler. Dünya ve ahiretin selameti buna bağlı iken duyarsız olmak, bilinçsiz kalmak çok acı ve esef verici bir durumdur. Kıyametin kopma zamanının bilgisiyle uğraşılacağına, o güne hazırlık yapılsa daha sağlıklı bir uğraşı olur. Allah'ın ilmi, her şeyi ihata ediyor.[347]

---

[347] Bkz. 31/34

Bir düşünürden şöyle bir not hatırlıyorum: "Tevhid, bizi putlara tapmaktan kurtarır ve böylece insanoğlunu zihinsel ve bedensel olarak özgürleştirir. Oysa İslam dünyasında tevhit anlayışı ne kadar hayata geçirilebilmiştir. Zira yeryüzündeki putlara en çok tapınılan bölge, neredeyse İslam dünyasıdır. Elbette put deyince taşlardan, heykellerden, hatta türbelerden söz etmiyorum. Asıl putlar, zihinlerde olandır. Bir başka deyişle zihnin özgürleştirilmemesi; kişilere, geleneklere veya kurumlara tapıcılıktır."

Kıyamet günü, herkesin yaptıklarının açıklandığı, hak ettiklerinin karşılığının alınacağı gündür.

❁ ❁ ❁

وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٤٨﴾

41: 48 Önceden taptıkları nesneler onlardan uzaklaşıp gaip olmuştur (olacaktır.) **Onlar kendilerine** (azaptan) **kaç**(ıp kurtul)**acak hiçbir yer olmadığını anlamışlardır** (anlayacaklardır.)

İnsanlara, bir şeyin tehlikesini anlatırsınız ama düşünmeyenlerin kafasına bir türlü bunu yerleştiremezsiniz. "Hadi canım olmaz böyle bir şey. Olsa bile buna önlem alınır" deyip uyarıyı kulak ardı ederler. Mesela dere yatağına ev yapmanın tehlikeli olduğunu anlatırsınız ama o an bunu ihtiyacından dolayı dinlemez ve evi yapar; fakat sel geldiğinde gerçekle yüzleşir. Yine şu dünyada canlarını adarcasına bağlandıklarını, belki kendilerini kurtarır umuduyla çevrelerinde arayacaklar ama göremeyecekler. Sel geldikten, ahirete gittikten sonra birbirlerini suçlamalarının da hiçbir yararı olmayacaktır.[348]

❁ ❁ ❁

[348] Bkz.17/18-20

لَا يَسْـَٔمُ الْإِنسَانُ مِن دُعَآءِ الْخَيْرِ وَإِن مَّسَّهُ الشَّرُّ فَيَـُٔوسٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾

41: 49 İnsan hayır talep etmekten usanmaz. Eğer Ona bir şer dokunursa (bakarsın ki) **o, şimdi** (Allah'ın fazl-u rahmetinden) **ümidini kesmiş,** (bu) **ümitsizliğini açığa** (da) **vurmuştur.**

Aslında bu kâfir ve fasıkların vasfı olsa da birazda fıtri bir yapıdır. Kınanan ise sıkıntıya maruz kalındığında çıkış yolu yokmuş gibi ümitsizliğe düşmektir.

Genel olarak sağlıklı din ve ahlak eğitiminden geçmemiş, ruhsal arınmasını gerçekleştirmemiş insanın, dünyevi menfaatlerden, çıkarlarına uygun şeylerden mahrum kaldığında, manevi yoksulluk nedeniyle içerisine düştükleri karamsarlıkları dile getirilmektedir. Çünkü onların Rablerine bağlılıkları, teslimiyet ve tevekkülleri yoktur veya nasıl teslimiyet ve tevekkül edeceklerini bilmiyorlardır.

Müslümanlar, Allah'tan her şeyin hayırlısını ister ama bilinçli Müslüman'ın istediği hayırla, bilinçsizin istediği hayır bir olmaz. Biri maddeye dayalı isteklerde bulunurken, diğerinin manevi değerlere dayalı istekleri vardır. Sonuçta herkes, kendine göre bir hayır çerçevesi çizmiştir. Bilinçsizler isteğine kavuşmayınca, 'hayır yokmuş' diye değerlendirirken; bilinçliler, 'bunun arkasındaki hikmeti bilmeyiz, mutlaka bir hayır vardır' diye Rabbine tevekkül ederler. Bu onların sıkılmadığı, üzülmediği manasına gelmez, karamsarlık içerisine düşmezler. Ve büyük bir umutla dualarında "Allah'ım senden rahmetini ümit ederim. Hakkımda hayırlısını takdir et. Takdir ettiğine de beni razı et.","Rabbim doğruyu gönlüme, gönlümü doğruya ilhak eyle. İsteklerimi hayra tebdil eyle. Bu isteği bana vermişsin, bu kapıyı açmışsın kapında dualarımı hayra tebdil eyle kabul buyur ey Allah'ım!" diye ısrar edebilirler. Ancak bu kapıdan başka mercilere müracaat ederek isteklerine kavuşmaya

çalışmak, ayette bahsedilen isteklerine kavuşmanın hırsıyla Allah'tan başka kapılar çalarak şirke düşmeleridir.[349]

Allah'ı hakkıyla takdir edemeyip, tevekkül ve teslimiyetten uzak olanlar, başlarına gelen sıkıntıdan dolayı hem kendilerini mahvediyor hem çevrelerindekilerini üzüyorlar, neticede çoğu kez değişmiyor hem de yanlış kapılara müracaat ederek isteklerine kavuşmaya çalıştıklarından dolayı ebediyetlerini de mahvediyorlar.

❀ ❀ ❀

وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هٰذَا لِىْ وَمَآ اَظُنُّ

السَّاعَةَ قَآئِمَةً وَّلَئِنْ رُّجِعْتُ اِلٰى رَبِّىْٓ اِنَّ لِىْ عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰى فَلَنُنَبِّئَنَّ

الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِمَا عَمِلُوْا وَلَنُذِيْقَنَّهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيْظٍ ﴿٥٠﴾

41: 50 Andolsun ki şayet ona dokunan bir sıkıntıdan sonra kendisine bizden bir rahmet tattırırsak mutlaka "bu, benim hakkımdır. Kıyametin kopacağını zannetmiyorum. Andolsun ki Rabbime döndürül(lü götürül)**sem bile hiç şüphesiz, Onun nezdinde benim için daha güzel** (hal) **vardır" der. Fakat biz, andolsun, en çetin bir azaptan tattıracağız.**

Bu ayet, olayları ve insanları duruma göre değerlendirip ona göre düşünce ve tavır sergileyen cahil kimselerin durumlarını tasvir ediyor.

Sanki varlık ve yokluk, olma ve olmamayla ilgili bir şeymiş gibi değerlendirirler. Olaylar, insanların aklını kullanarak, gösterdikleri gayretle alakası olsa da sonuçta bir imtihan hayat. [350]

---

[349] Bkz. 17/11; 21/37

[350] Bkz. 2/2-45; 13/26

Hayatı ve imtihanı idrak edemeyen bu insanlar, hem sahip olduklarını kendilerinden menkul zannederler, temelsiz hayallerle avunurlar, olaylara, duruma, insanlara göre tavır geliştirirler. Mesela itibarlı insanların yanında, 'evet efendimci' iken aynı insanlar bir şekilde itibarlarını kaybetmişse, yüzlerine bile bakmayabilirler. Kendindeki ve insanlardaki değeri, fazileti görmeyenler sadece kapitalistçe elde edeceği şeylerin arkasına düşerler. 49. ayette de bu tipler "istemekten usanmazlar" diye onların bu halet-i ruhiyelerini açıklar.

Allah, çeşitli insan tiplerini anlatarak uyarıda bulunur, onlar gibi olmaktan imtina edilsin diye. Ne üzücü bir gidişat ki bu ayetleri içselleştirmeyen Müslümanlar da kapitalistler gibi ne kadar çabuk zengin oluruz diye, meşru- gayr-i meşru demeden servet elde etmenin peşindeler. Burada kınanan, servet elde etmek için çaba göstermek değil, ahireti unutmuşçasına tavır sergilemektir. Yoksa dünyamızı sahiplenmesek, nimetleri elde etmek için çaba göstermesek nasıl kalkınır, nasıl güç elde ederiz, nasıl infakta bulunuruz. Müslüman'lar meşru daireler içerisinde akli, bedeni güçlerini kullanarak maddi-manevi güçlü olmak için çabalarını seferber etmeliler. Çünkü akıl, beden ve ekonomik güce sahip olmadığımızda, pusuda bekleyen düşmanlar, Müslümanları zaafa uğratmanın yolunu ararlar. Önce maddi- manevi sömürerek çökertirler. Mesela faiz, rüşvet belasını; hayatın cazibelerini farklı sunumlarıyla cahil veya az düşünen müslümanları kolaylıkla zaafa uğratabilirler.

Şu bir gerçek ki insanlar, sıkıntı ve yokluktan ziyade zenginliği şükürle karşılamayı bilmezler; sıkıntıdan kurtulup rahata erdiklerinde bir süre şükredebilirler ama zamanla şımarık zenginlerden olabilirler. Elimizde olmayan sıkıntılı bir imtihana tabi tutulmuşsak, beni benden iyi bilen Allah, mutlak hayırlı olanı verir teslimiyetiyle tabi tutulduğumuz imtihanı itidalle karşılamasını bilmeliyiz.

İmanı idrak etmemiş, mücadele yeteneğini geliştirmemiş insanlar, içerisinde bulunduğu durumu iyi değerlendiremeyip maddimanevi çökerler.

Ayette belirtildiği gibi onları buna iten sebep, ahiret ve hesap hususunda içerisine düştükleri zandır. Rabbime döndürüldüğümüzde de bu dünyada olduğu gibi yine bizlere verilecektir. Hâlbuki Allah, insanları bir takım imtihanlara tabi tutacağını, cahillerden üzücü, eziyet edici davranışlara maruz kalınacağını peşinen bildirmiştir.[351]

İmanlı, şuurlu kimseler, hiçbir felsefi ve mantıki görüşlere rağbet etmeden sıkıntılı hallerinde Allah'a sığınarak, yardımını dileyerek çıkış yolu arar. Nimetlere kavuşup rahata erdiklerden ise yaptığı duayı ve durumunu hatırlayarak ona göre hareket edip şükrederler.

❁ ❁ ❁

وَإِذَآ أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنسَانِ أَعْرَضَ وَنَا بِجَانِبِهِۦ ۖ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو

دُعَآءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾

41: 51 (nankör) **İnsana nimet verdiğimiz vakit** (şükürden) **yüz çevirir, nefsi ondan uzaklaşır. Ona bir şer dokunduğu zaman ise artık o, geniş** (bol) **bir dua sahibidir.**

Üstteki ayette de değinildiği gibi dünyada nimetlere sahip olmak veya olmamak Allah katında makbul kul olmanın bir alâmeti değildir.

Çoğu zikirsiz kimseler, nimet içinde olduğu sürece o nimeti kendisine veren Allah'a yönelmeyi ihmal eder, şımarıklığa kapılır. Fakat nimet elinden alınınca yokluğunu hisseder, üzerine ezilmişlik

---

[351] Bkz. 3/24; 186; 6/43, 44

ve zavallılık duygusu çöker, endişeye kapılır ve yok olma tehdidi ile karşılaşır. Bu durum, fıtratının gereği olarak onu ihtiyacını giderip, perişanlığını ortadan kaldırmayı elinde bulunduran makama sığınmaya, O'na yalvarmaya sevk eder.

İstemekten usanmayan, bencil insanın hırsını belli bir ölçüde frenlemek, kötülüklere karşı dayanıklı olmasını sağlamak için ciddi bir eğitime ihtiyaç vardır. Fakat kimi algılama duyguları körelmiş kimselere göre, üzücü ve sevindirici olaylar, zaman akışının, dönüşümlü ve değişken adetleridir. Bunlar atalarımız zamanında olduğu gibi bizim de başımıza gelir, diyerek ilahi iradeyi ve imtihanı görmek istemezler.[352]

Her başarı ve nimete kavuştuğumuzda mutlaka Allah'ın kudretini hatırlamamamız, kulluğumuzun gereğidir.

Tuttuğu balıklarla fırtınaya yakalanan balıkçı, "Allah'ım bu fırtınadan kurtulur, karaya çıkarsam bütün balıkları sana vereceğim" der. Biraz sonra kurtulup karaya çıkınca "Allah'ım, senin zaten ihtiyacın yoktur" diye sözünden döner.

Allah ile insanlar arasındaki iletişimde buna benzer. Balıkçının yaptığı gibi davranırsa, Allah'ta onların o gün icabına bakar.

❁ ❁ ❁

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهٖ مَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِىْ

شِقَاقٍ بَعِيْدٍ ﴿٥٢﴾

41: 52 (Habibim) **de ki: "Eğer o** (Kur'an) **Allah nezdinden** (gelmiş) **de sonra siz ona küfr etmişseniz, bana haber verin,** (haktan) **uzak bir muhalefette bulunanın ta kendisi olan** (siz) **den daha sapkın kimdir?"**

---

[352] Bkz. 7/95; 131; 11/9-11

Bu ayette kör bir inat ve taassupla uyarılara tepki vermeyin; düşünün, açık kapı bırakın ki hakkı idrak edip dönüş imkânınız olsun. Ey ehl-i kitap olduklarını söyleyenler! Bu Kur'an'ı inkâr etmekle haktan uzaklaşıyor, sapıklığa düşüyorsunuz. O kabul ettiğiniz peygamberlerin sözü, hakkın sözü değil miydi? Eğer onları kabul etmişseniz, bu Kur'an üzerinde de düşünün, onlardaki mesajla bundaki birbiriyle örtüşmüyorsa veya birbirini tasdik ettiğine veya etmediğine dair bir kanıt getirin. Bunu ispat etmediğiniz halde ondan yüz çevirirseniz bu bile bile inkârınızdan başka bir şey değildir. Siz kendi zanlarınızla hareket ederek keyfi bir hayat sürebilirsiniz; ama unutmayın ki bize döndüğünüzde ne azaplara maruz kalacağınızı göreceksiniz.

❀ ❀ ❀

سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِى الْاٰفَاقِ وَفِىٓ اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ ۗ

اَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ اَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾

41: 53 Gerek afakta, gerek kendi nefislerinizde ayetlerimizi yakında onlara göstereceğiz. Nihayet onun hak olduğu şüphesiz kendileri içinde apaçık meydana çıkacaktır. Rabbinin her şeye hakkıyla şahit olması sana kâfi değil mi?

Ey insanlar! Şu semanın uçsuz bucaksız boşluğu, gezegenler âlemi, yer çekimi, kişinin vicdanı, aklı, doğa kanunları, her zaman değişen mevsimler, gece- gündüz, kuruyan-yeşeren, doğan-ölen, genç-yaşlı bütün bunlar hayatın tekerrürü ve vahyi haberlerin doğruluğunun kanıtıdır. Bütün bunlar, nasıl inkâr edilmez gerçekler ise Yüce Allah'ın varlığı, fiili ve sözünün hak olduğunun da delilidir.

Metinde geçen "Afak" kelimesini müfessirler, vakti geldiğinde Mekke çevresindeki diğer yörelerin, hatta dünyanın birçok bölgesinin Hz. Muhammed ve daha sonraki Müslüman liderler tarafından

fethedileceğini; putperestlerin asılsız olduğunu ileri sürdükleri Kur'an mesajının cihana yayılacağını, Arap yarımadasının tamamına yakını İslam'ın hâkimiyetine gireceğini anlamışlardır ve o zaman hayatta olan birçok Mekkeli müşrikler ve müminler bu müjdenin gerçekleştiğini görmüşlerdir ve tarihte yazmıştır.

Diğer bir yoruma göre: "Afak"tan maksat, yıldızları, ayı ve güneşiyle semanın uçsuz bucaksız köşeleri, (kozmik evren), astronomik biyolojik vb. olaylar, yasalar; "Kendilerinden" maksat da en ince sanatların ve yaratılış hikmetlerinin örneği olan insanın biyolojik ve ruhsal dünyasıdır. Kısacası dış dünyadaki kanıtlar, kozmolojik (kâinatı idare eden kanunlar) evrenin sırları, kendilerinde bulunan kanıtlar ise insanın biyolojik, psikolojik yapısındaki sırlardır. Ayette, ileride insanoğluna, bu sırların gösterileceğini, yani insanlığın bu kanunlarla keşifler yapacağını bildirmektedir. Şöyle veya böyle, sonuçta herkes Allah'ın doğrularını, doğruluyor. Rab, bütün her şeye şahittir. Sizi daima gören, halinizi, niyetinizi en ince detaylarına kadar bilendir.[353]

❁ ❁ ❁

أَلَآ إِنَّهُمْ فِى مِرْيَةٍ مِّن لِّقَآءِ رَبِّهِمْ ۗ أَلَآ إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَىْءٍ مُّحِيطٌ ﴿٥٤﴾

41: 54 Gözünü aç, muhakkak onlar Rablerine kavuşmaktan bir şüphe içindedirler. Gözünü aç, O, hakikaten her şeyi çepeçevre kuşatandır.

İnsanlar, ister inansın ister inanmasınlar; nasıl yaratılıp dünyaya geldilerse, öldükten sonra da o her şeyi kuşatan Rabbin huzuruna yeniden döneceklerdir.[354]

Doğrular Allah'tan, eksik ve yanlışlar bizdendir. Ne mutlu kitabını fıkhedip gereğince amel edene!

---

[353] Bkz. 10/61; 31/23
[354] Bkz. 2/156

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ŞÛRÂ SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre, adını 38. ayette geçen, işin ehli olan birinin veya bir heyetin fikrine müracaat etme, görüşünü alma, danışma anlamına gelen, şûrâdan alır. 53 ayettir.

Sûre, Allah'ın zatına mahsus özeliklere vurgu yaparak, peygamberler vasıtasıyla bildirilen haberlerin Allah katından gönderildiğine ve bütün peygamberlerin şeriatları genel esaslarda ittifak içerisinde olduğu üzerinde durmaktadır. Mevzu olarak, Allah'ın birliği, eşsiz kudreti ile kâinatın sahibi, hükümdarı olduğunu ve dolayısıyla insanlar içinde kurallar koymaya, din ve şeriat husu-

sunda nasıl hareket edeceklerini belirleyeceğine; resullerin de buna şaşmaz örnekler olduğunu ele almaktadır

Sûrede, düşünüp, akledenlerin Allah'ı veli edinerek resullerine ümmet olduklarını; kimilerinin de Allah'tan başka veliler edinerek ilahi rahmetten mahrum kaldıkları anlatılır.

❁ ❁ ❁

حٰمٓ ﴿١﴾ عٓسٓقٓ ﴿٢﴾ كَذٰلِكَ يُوحِيٓ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ ٱللَّهُ

الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

42: 1 Haa, Mîm.

42: 2 Ayn, Sîn, Kaaf.

42: 3 O mutlak gaalib, O hukûm ve hikmet saahibi Allah sana da, senden evvelkilere de işte böyle vahyeder.

Rivayetlere göre bu ayetler, peygamberimiz kavmini İslam'a davet ettiğinde onlar: "bu Muhammed bir şeyler söylüyor, ama ne bilelim ki bunları ona Allah vahyediyor" demişlerdi de onların itirazlarına bir cevap olarak inmişti. Allah, kendisinin aziz ve hâkim olduğunu, istediği zaman, istediği kuluyla irtibat kurup vahyini ona indireceğini, bu hususta şüphesi olanlara veya itiraz edenlere dilediğini yapmaya kimsenin engel olamayacağını; vahiy almanın dışında ise her insanın Rabbiyle istediği an irtibat kurup duada bulunacağını bildiriyor. Bu buluşma, gerek indirdiği vahiy aracıyla olsun, gerek bilfiil kendi hal lisanıyla olsun. Bu da gösteriyor ki Allah, fıtrata Rabbiyle buluşma duygusunu vermişken, elçisine vahiy göndererek de hikmetli hayatın yolunu göstermiştir ki, insanlar doğruyu idrak edip istikamet üzere hareket etsinler.

Hz. Muhammed'e yapılan bu davetin Allah'tan olup olmadığını daha evvel inandığınız peygamberlerin getirdikleriyle karşılaştırın, eğer onlarla çatışıyorsa ilahi değildir ama inandıklarınızla

örtüşüyorsa ki zaten Hz. Âdemle başlayan davet aynı dinin öğretileridir. Buna rağmen inkâr etmeniz veya Allah'a eşler koşmanız hevanızdan kaynaklanan ve kendinize karşı işlediğiniz çok büyük bir zulümdür.

❀ ❀ ❀

لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٤﴾ تَكَادُ
السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَلَآ إِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

42: 4 Göklerde ne var, yerde ne varsa Onundur. O (nun şânı) **çok yüce,** (bürhanı)**çok büyüktür.**

42: 5 Gökler nerdeyse tepelerinden çatlayacaklar. Melekler Rablerine hamd ile tesbîh ediyorlar. Yerdeki kimselerin de yarlığanmalarını istiyorlar. Gözünüzü açın, Şübhesiz Allah, O, çok yarlığayıcıdır, çok esirgeyicidir.

Bilip, bilmediğimiz, görüp, görmediğimiz her şeyin sahibi Allah'tır. Eşyanın tabiatına hükmeden ve her varlığı bir işi icra etmekle görevlendirip ona uygun tabiatta yaratandır. Bütün bu harika oluşları, akıl ve idrak ile donatılan insanoğlunun görmeyip, inkâra kalkışması veya Allah'a ortak koşması, aklını ve idrakini selim olarak işletemediğindendir. Allah, yüceler yücesidir. Yaratma da, idare etmede, hükmetmede ortağı olmaktan ve Onun gibi bir başkasının da aynı sıfatları taşımasından münezzehtir. Bu hususa dair uyarıldıkları halde hâlâ zulme düşerek Allah'a eşler koşulmasından dolayı 'nerdeyse kahrından göğün çatlaması' temsilen anlatılıyor.

İnsanoğlunun düşmüş olduğu bu zulümden dolayı melekler onların bu duyarsızlıklarına üzülüp, onlar için af diliyorlar. Ayetten

anladığımız ifadeyle; "ey Allah'ım, sen bunları hemen kahretme fırsat ver; ey insanoğlu sen de bu fırsatı değerlendir ve içerisine düşmüş olduğun gafletten uyan." Göğü üstünüze indirmeyen Allah, sizi bağışlamayı bekliyor. Onun rahmeti, gazabını aşar, yeter ki Ona dönün mesajı veriliyor. Diğer bir mesaj da Allah, meleklerin şahsında bizlere merhameti anlatıyor. Yani bu isyanda olanları, uyanmaları için dualar ederek hakka davet edin; acıyın onların haline. Elbette, onlar bu halden kurtulmak istemedikçe sizin davet ve duanız onları kurtaramaz.[355]

❁ ❁ ❁

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ

بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾

42: 6 Ondan başka velîler edinenlere gelince: Allah onların üzerinde dâima görüb gözetleyicidir. Sen (Habîbim) **onların üstünde bir vekîl değilsin.**

Bu ayet, Allah'tan başka veli edinmeden, sadece Ona kulluk etmemizi, Ona saygı-sevgi beslememizi, sadece Ona sığınıp Ondan yardım beklememiz gerektiğini söylüyor. Sen, insanlara bunu anlatmana rağmen onlar hâlâ bu davete hevalarını karıştırarak çeşitli veliler ediniyorlarsa bu sapıklara hakikati gösteremezsin. Onları hoş görmeye çalışma uyarısı yapılıyor.[356]

Mevdudi, bu ayetin tefsirinde, "evliya" kelimesi ile ilgili şu yorumları yapar: "Bir kimse başkasının gösterdiği yola binaen amel eder. Onun koyduğu kurallara, kanunlara ve adetlere uyarsa o şahsı "veli" edinmiş olur.[357]

---

[355] Bkz. 2/124; 9/114; 11/45, 46
[356] Bkz. 35/23, 24; 28/86
[357] Bkz. 4/118-120; 7/3-27-30

Bir kimse bir başkasının yüce kerametleri, dolayısıyla yardım ederek afetlerden ve musibetlerden kurtaracağına, iş bulacağına, evlat vereceğine ve kendisinin diğer ihtiyaçlarını karşılayacağına vs. inanırsa o şahsı "Veli" edinmiş olur."[358] Dolayısıyla bu yaklaşımlarda şirk olduğundan sahibini ebedi helake sürükler.

❁ ❁ ❁

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لِّتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنْذِرَ

يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ فَرِيقٌ فِى الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِى السَّعِيرِ ﴿٧﴾

42: 7 Şehirlerin anası (halkı)**na ve etrafında bulunanlara gelecek tehlikeleri haber vermen için ve hakkında hiçbir şüphe bulunmayan o toplanma gününün dehşetiyle korkutman için sana böyle Arabça bir Kur'an vahyetdik.** (Onlardan) **bir takımı cennette, bir takımı cehennemdedir.**

Orijinalinde geçen "Ummelgura"yı Rasulullah (a.s) şahsında ele alırsak bazı meallerde parantez içi olarak belirtildiği gibi Mekke'dir. Kendimiz için ele alırsak, yaşadığımız beldede merkez neresi ise oradan uyarmaya başlamalısınız mesajını anlamalıyız.

Bu, suya attığınız taş misali, düştüğü yerden etrafında oluşan haleler gibi müminler de yakın çevrelerinden başlayarak herkese anladığı dilden anlatarak İslam'ı dalga dalga yaymalıdır.

Mekke, vahyin indiği ve tevhid inancının başladığı ilk merkezdir. Bütün Müslümanlar bu merkeze bağlı ve onun çevresinde Allah'a yönelme durumundadırlar. Kâbe onların kıblesidir. Çevresinden maksatta yeryüzündeki diğer beldelerdir.

Her şeyi bilen ve her şeyi bir hikmetle yapan Allah, o gün siyasi, içtimai ve stratejik olarak Mekke'yi merkez kılıp, oradan

---

[358] Bkz. 11/20; 13/16; 29/41

İslam'ı cihana yaymayı murat etmiştir. Bu ayeti müfessirlerden bazıları; Mekke'nin fethi ile Müslümanların mutluluğuna, müşriklerin ise hüsrana uğrayacaklarına işaret ettiğini söylemişler. Çünkü sonraki cümle, özellikle iman edenlerin cennete, müşrik münkirlerin ise cehenneme gideceklerini açıkça belirtmiştir.

❁ ❁ ❁

وَلَوْ شَآءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَٰكِن يُدْخِلُ مَن يَشَآءُ فِى رَحْمَتِهِۦ ۚ

وَالظَّٰلِمُونَ مَا لَهُم مِّن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

42: 8 Eğer Allah dileseydi onları elbet birtek ümmet de yapardı. Fakat O, kimi(n mükâfat olarak hayrını) **dilerse onu rahmetine sokar. Zaalimler** (e gelince:) **Onların ne bir haamisi, ne de** (başkaca) **bir yardımcısı vardır.**

Allah'ın "tek ümmet yapardı" ifadesinin birçok nedenleri vardır. En önemlisi, insanları diğer varlıklardan ayıran şey, iradelerini istedikleri gibi kullanma serbestîsine sahip olmalarıdır. Böyle olmasaydı insanlar da diğer varlıklar gibi kendilerine yüklenen programa göre hareket ederlerdi ve imtihana da tabi tutulmazlardı.

Bu ayet, Peygamberin şahsında bir ümmet olma hamasetiyle Müslüman'ların insanları zorla imana sevk etmeye kalkışmamaları hususunda bir uyarıdır.[359]

Allah, güç sahibi iken insanları din tercihinde serbest bırakmıştır. Bu serbesti, insan, kendinin farkına varabilsin ve bir ümmet olmanın mücadelesini vererek şerefi kendi yaptıklarıyla kazansın diyedir.

Bu konuda Fazlurrahman'ın görüşü de: "Eğer Allah bir ve gönderdiği vahiyde bir ise ve esas olarak bölünmezse, o zaman

---

[359] Bkz. 2/256; 30/44-45

elbette ki bütün insanlık da tek bir toplum olmalıdır. Dolayısıyla peygamberin tebliğinin özellikle önceki dinlerin mensupları tarafından da tasdik edildiğini göz önünde tutarak, peygamber bütün bu dinlerin Kur'an'ın ışığında ve onun emir ve nehiyleri doğrultusunda birleşerek tek bir ümmet olmalarını ümit etmişti. Fakat (vahiy vasıtasıyla) bu önceki dinler ve mezhepler hakkındaki bilgisi gitgide arttıkça bunun mümkün olmadığını anladı. Bu durum şüphesiz ki onu birinci dereceden önemli teolojik (felsefenin ulûhiyetle ilgili konuları) bir mesel ile karşı karşıya bırakmıştır. Kur'an ise, bu meseleden başlangıçtan ta İslam ümmetinin "ideal bir toplum olarak bunlar arasında "vasat" teşkil edecek şekilde kurulduğu zamanlar olan Medine devrinin son zamanlarına kadar bahşetmiştir." [360]

Bu gerçeğe rağmen zamanla birbirlerini çekememe hastalığına müptela olanlar, işe nefislerini karıştırarak tefrikaya düşüp bir ümmet olmaktan uzaklaşmışlardır.[361]

❀ ❀ ❀

أَمِ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ۖ فَٱللَّهُ هُوَ ٱلْوَلِىُّ وَهُوَ يُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ
كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩﴾ وَمَا ٱخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِن شَىْءٍ فَحُكْمُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ
ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبِّى عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾

42: 9 Yoksa onlar Allahdan başkasını veliler mi edindiler? İşte Allah! (Asıl) **dost Odur. Ölüleri O diriltir. O, herşey'e hakkıyle kaadirdir.**

42: 10 (Kâfirlerle) **ihtilâf ettiğiniz herhangi birşey hakkında hüküm vermek Allaha âiddir, işte benim Rabbim** (O haakim)

---

[360] Fazlurrahman, Ana Konularına göre Kur'an. Fecr Yay. 1987.Sh. 276
[361] Bkz. 23/53

olan Allahdır. Ben ancak Ona güvenib dayandım. (Her müşkilde) **ben yalnız Ona dönerim.**

Allah, gerçek iman sahiplerinin ayrılığa düşmemeleri için hayat boyunca kendilerine yol gösteren kitap indirdiği gibi Rasulleri de örnek olarak siyasi, içtimai, ahlaki, ekonomi ve kültürel anlamda vs. işlerinde meselelerini çözme hususunda Allah'ın hükmüne müracaat ederek, ayrılığa sebep olacak nefsi davranışlardan sakınmanın yol ve yöntemlerini göstermişlerdir.[362]

Fakat dini, fıkıhtan uzak olanlar veya dini kurallara hevalarını karıştıranlar zamanla dinle siyaseti birbirinden ayırarak işlerini Allah'a götürmekten uzaklaşmışlardır.

Dini ruhbanların tekeline veren, dini devletten ayıran politikacılar istikametten sapmış basiretsizlerdir. Fitneye sebep olan bu körlükten kurtulmaları için Müslümanların bilmeleri gereken en önemli hususlardan biridir siyaset. Dini siyasetten ayırarak onu demokrasiye, politikaya malzeme yapmak doğru olmaz. Üzerinde ciddiyetle düşünülürse uzun zamandır Müslümanlar, bu iki tuzağın içerisinde çırpınıp dururlar. İnsanlar fikirsel olarak birbirinden ayrı düşünebilirler ama ortada bir durum varsa yolunu, metodunu ilahi vahiyle çözmeye çalışarak veli olan Allah'a dayanıp, Ona güvenerek hareket etmeliler.

❁ ❁ ❁

فَاطِرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَمِنَ الْاَنْعَامِ
اَزْوَاجًا ۚ يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ ۚ لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

42: 11 (O) **gökleri ve yeri yaratandır. Size hem kendi** (cins) **inizden eşler, hem davarlardan eşler yapdı. Sizi bu suretle** (zür-

---

[362] Bkz. 4/59; 5/48; 24/51; 33/36

riyyetlendirib) **üretiyor. Onun** (benzeri olmak şöyle dursun) **benzeri gibisi** (dahi) **yokdur. O, hakkıyle işiden, kemâliyle görendir.**

Hükümranlığı elinde olan Allah, varlıkların cinslerini ve nevilerini muhafaza ve idame ettirme hususunda sevki tabiî ile hareket edecek donanımda yaratmıştır.

Hayvanlarda, insanlarda cinsleri ve nevileri itibarı ile farklıdırlar ama hemen hemen birbirlerine benzer ve ortak özelliklere sahiptirler. Ama hiçbir insan bir hayvana benzemez; eğer benzetmeye kalkışsanız da kimse hayvanla eşdeğerde tutulmayı kabul etmez. Hatta bir insanı başka birinin yerine koyamaz iken nasıl olurda varlığı kendinden olan, eşi ve benzeri olmayan Allah'a eşler koşarsınız.

Sınırsız bilme, haberdar olma, görme, işitme Allah'a mahsus iken nasıl olurda Allah'tan başka velilerin, gözetici, işitici, her şeyden haberdar olduklarını ve size istimdat edecekleri felsefesine inanırsınız. 5. ayette, bu tür yakıştırmalardan dolayı nerdeyse gökler çatlayacak ifadesiyle Allah'ın gazabını davet edecek bir hal içerisinde oldukları haber verilmişti.

❁ ❁ ❁

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ اِنَّهُ

بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

42: 12 Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Kimi dilerse onun rızkını yayar, (dilediğininkini de) **kısar. Çünkü O, her şey'i çok iyi bilendir.**

İnsanların hayat standartları farklıdır. Bu durumu insanlar kendi bakış açıları ile olumsuz değerlendirebilirler, ama sizin bil-

mediğinizi bilen Allah, bununla hayatınızı idame ettirmede bir denge sağlar.

Allah, herkese göre soruları bir hikmetle yönetir ve sınar. Çoğu kez kendilerini farklı kategoriye yerleştirip değerlendirenlere gerçeği görebilmeleri için bulundukları halin zıddıyla imtihana tabi tutar. Mesela, mağdurken hep mütevazı yaşayıp hayırhah olmayı savunan; güçsüzken "eğer güç ve iktidara sahip olursam şu mazlumlara zulmeden zalimlere hesap soracağını" söyleyenler, bu imkânlara kavuştuklarında o celallenerek kendinden emin olarak söyledikleri sözleri unuturlar.

İşte Allah, insanları farklı imtihanlara tabi tutarak, insana kendini tanıtıyor. Hem de kimin, nasıl bir imtihana tabi tutulacağını bildiğini gösteriyor. Hem de insanı insana bağımlı kılarak birbirlerini destekletiyor. Hayat, inişli çıkışlı seyrine devam ediyor. Bir gün sıkıyor, bir gün genişletiyor ki kim sabredecek, kim tevekkül edecek, kim isyan edecek? Gerçekten hayatın imtihan olduğunu anlayıp, olayları Allah'ın rızası çerçevesinde değerlendirebiliyoruz mu? Bu sorunun cevabı doğru verildiğinde stres ve depresyona maruz kalınmaz. Bu imtihanı ciddi bir şekilde anlayıp içselleştirmeyen Müslümanlar, belki de başkalarına göre cennet gibi yaşadığı hayatı cehenneme dönüştürebiliyor. İmtihanı anlayanlar darlıkta bir çıkış yolu arar; çıkış yolu yoksa beni benden iyi bilen Rabbim hakkımda bunu diledi diye değerlendirerek mutmain olur, rahatlar. Zaten Allah'ın öğretileri bu dünyada kendi kendimizi heder etmeyelim diyedir. Aklını kullanarak meşru yollardan Allah'ın nimetlerinden istifade etmenin yolları aranmalıdır. Nimetler dünya hayatında rahatı temin eder, güzel kullanıldığında ise ahiret saadetini kazanmanın teminatıdır.[363]

❁ ❁ ❁

[363] Bkz. 39/52

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصّٰى بِهٖ نُوحًا وَّالَّذِيٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا
بِهٖٓ اِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى وَعِيسٰٓى اَنْ اَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ ۭ كَبُرَ عَلَى
الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ اِلَيْهِ ۭ اَللّٰهُ يَجْتَبِيٓ اِلَيْهِ مَنْ يَّشَاۗءُ وَيَهْدِيٓ اِلَيْهِ مَنْ
يُّنِيبُ ﴿١٣﴾

42: 13 O, «Dîni doğru tutun, onda tefrikaya düşmeyin» diye (asl-ı) **dînden hem Nuuha tavsiye** etdiğini, **hem sana vahyeylediğimizi, hem İbrâhîme, Musâya ve İsâya tavsiye ettiğimizi sizin için de şerîat yapdı. Senin kendilerini da'vet etmekde olduğun** (bu) **şey müşriklerin üzerinde büyüdü** (ağır geldi.) **Allah kimi dilerse buna onu seçib çeker,** (ancak kendisine itâatla) **dönmekde olanları buna muvaffak eder.**

Bu ayet, yukardaki üç ayetin açılımıdır. Yani bütün peygamberleri Allah seçip görevlendirmiştir. İnanmak isteyenlere de hiçbir ayırım yapmadan, Allah'ın davetine ve takdirine itiraz etmeden icabet edip istikamet üzere yürümeleri gerektiğini tembihlemektedir. Peygamberler arasında ayırım yapıp birbirleriyle nizalaşanlar haktan uzaklaşmış sapık kimselerdir. Çünkü onlar Allah'ın işine müdahale ederek isterler ki kendi istedikleri kimselere elçilik verilsin de onlar da kendi beklentilerine göre hükümler içeren bir din vazetsinler.

Dinin temel esprisi kavranılmadan delilsiz, mesnetsiz bilgilerle ahkâm kesen, Allah ve peygamber adına uluorta konuşanlar, bu dinin tahrif olmasına sebep olduklarından büyük bir zulme düşmüşlerdir.

Din, insanlara kutsal, bir o kadar da ağır sorumluluklar yüklediğinden az düşünen, kolayı tercih eden aceleci, kulaktan duyma ile yetinenler bu kutsi emaneti muhafaza edemediklerinden doğruya erişemezler.

❁ ❁ ❁

وَمَا تَفَرَّقُوٓا إِلَّا مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلْعِلْمُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى لَّقُضِىَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ أُورِثُوا
ٱلْكِتَٰبَ مِنۢ بَعْدِهِمْ لَفِى شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٤﴾

42: 14 Onlar ancak kendilerine ilim geldikden sonradır ki, aralarındaki ihtiraas yüzünden, ayrılığa düşdüler. Eğer Rabbinden ad verilmiş bir va'deye kadar bir söz geçmiş olmasaydı aralarında muhakkak hukûm verilmiş (her şey olub bitirilmişdi) **bile. Onlardan sonra kitaba mîrascı yapılanlar da ondan mutlak şübheci bir tereddüd içindedirler.**

İman, beşeri duyguları imanın önüne geçirmeden, şeksiz şüphesiz bir teslimiyetle inanılması gereken bir davettir. Kendimizi yaşamak isteğimizde samimi isek Kur'an'a dayalı bir hayat yaşamalıyız ki bu da onu iyi fıkhetmekle olacaktır. Bu şekilde bir çalışma, bizi çok zaman peşinden sürükleyen bazı kimselerin esrarlı davetlerinin arkasında sürüklenmekten kurtarır.

Bütün insanlar fıtrat üzere yaratılmıştır. İslam'ın evrenselliğinin temeli ve zemini de budur. İnsanları, Allah'ın nazarında farklı kılan amelleridir. Allah nazarında şirk, büyük bir zulümdür ve ırkçılık da aslında şirkten başka bir şey değildir.

Irkçılığın hiçbir türüyle İslam'ın uzlaşması mümkün değildir. Irkçılığın peşinde giden bir Müslüman ya münafık ya da dinsizdir veya İslam'a bağlılığı çıkara dayalıdır."[364]

Allah, inananların en güzel akıbete ermeleri için bir hukuk düzeni vazetmiş, bu düzeni yasallaştırarak ortaya koymuştur. Allah, "dini ayakta tutun" diyerek çeşitli heveslere kapılıp da diğer ümmetler gibi ihtilafa düşmemesi için kullarını uyarmıştır. Ona yönelip, gönül verenler doğru yola eriştirilirler.[365]

Bilgi ve hassasiyet bakımından yeterli olgunluğa erişmemiş kimselerin, fikir ve güven kıtlığı ile oluşturduğu kalabalık cemaatler ne yazık ki kendilerince asla kabul edilmese de, daima başkaları tarafından terbiye edilmektedirler. Oysa terbiyesini gerçekten Kur'an'dan alan müminler, hiçbir zümrenin veya hiçbir kültürün kendilerini Rableri önünde mahcup edecek, aşağılayıcı, gönül eğleyen hikâyelerine prim vermez/vermemelidir. Bu kimliği kazanırsa ancak, kendi inancından aldığı güçle ayakta durur. Dünyevileşmenin basit alışkanlıklarını bırakıp, duruşumuzun Kur'an ile örtüşüp örtüşmediğini gözden geçirmeliyiz.

Kitap, kulluk bilincinde olup, hayatın her safhasına kitabın tanımladığı renk ve üslubunu yansıtarak, onunla yaşamaya başladığında yankısını bulacaktır."[366]

Geçmiş kavimlerin helaki inançsızlıkları, ibadetsizlikleri değildi; kendi görüş, istek ve ideallerini vahye karıştırmaları, ruhbanlar sınıflarının kontrolünde hareket etmeleri idi.

Kur'an, kültür ve terbiyesinden uzak kalan, dini kulaktan duymalar ve zanlarla yaşayan, grup taassubuyla çekememezlik

---

[364] İsmail R. Faruki. Tercüme Fehmi Koru, Bilginin İslamileştirilmesi, Risale yay. S. 76-78

[365] Bkz. 3/103-105, 35/32, 39/18

[366] Bkz. 6/153 Nurettin Özcan, Nida dergisi Sayı 105, Sh. 6

hastalığına müptela olup tefrikaya düşenler bu ihtarın muhatabıdırlar.[367]

Eğer bugün İslam dininin mensubu Muhammed ümmeti, tefrikaya düşüp vahdeti oluşturamıyorsa, bu, ilahın bir olmayışından kaynaklanır; kaynağımız, önderimiz, rehberimiz tek değil demektir. Çünkü birliğin olduğu yerde parçalanma olmaz. Dini, ilahı, kitabı, önderi tek olanların bir olmamaları için hiçbir sebep yoktur.

Burada önemle üzerinde durulması ve birbirine karıştırılmaması gereken iki husus var. İhtilaf ve tefrika!

İhtilaf, iki türlüdür.

1) Farklılık, çeşitlilik, çok seslilik ve zenginlik olan müspet ihtilaf.

2) Cedelcilik, hizipçilik ve tefrikaya kapı açan menfi ihtilaf.

Birinci manada ihtilaf, hayatın doğasında vardır. Dillerin ve renklerin ihtilafı/farklılığı, hurmanın ve ekinin ihtilafı/farklılığı hep birer ayet olarak nitelendirilmektedir. Tabi, insanların ihtilafı/farklılığı, kavimlerin kabilelerin kendilerine has özelliklere sahip oluşu, mizaçların, tabiatların, kapasitelerin, yeteneklerin ihtilafı/farklılığı da birer ayettir.

Bu türden ayetleri yok etmeye çalışmak, Allah'ın ayetini hükümsüz kılmakla, onu silip yok etmekle eş anlamlıdır. Veya insanların bunu yapmaya güçleri ne kadar yetebilir.

Birinci manada ihtilaf, farklı düşünce zenginliği ise insanların düşüncelerini, duygularını, davranışlarını, fikirlerini, anlayışlarını tek tipleştirmek, Allah'ın yaratılışına müdahale anlamına gelecektir.

Kur'an bazı konularda ihtilafı/farklı yorumu gerekli görmüştür. Ashab-ı Kehf'in sayısı, Hz. Musa ile yolculuk yapan salih kulun kimliği gibi meselelerde yorumu insana bırakarak, kullarına

---

[367] Bkz. 3/19-105; 6/159; 21/92-93; 23/53; 30/32

ihtilafı öğrenmelerini, yorumun bereketine nail olmalarını, aklın önünü tıkamamalarını öğütlemektedir. Ancak insan, görüşünü dayatıp ihtilafa son vermeye, Allah'ın açık bıraktığı parantezi kapatmaya kalkarsa işte o zaman ihtilafı tefrikaya dönüştürme suçunu işler."[368]

Tefrikanın şirke yol açtığı açıktır. Çünkü fıtrat dinini bozmanın sonucu, birden fazla ilaha kul olmaktır. [369]

Müslümanlar, farklı mezheplere, düşüncelere, ırklara sahip olabilirler. Ancak herkes kendi meşrebini, mezhebini, tarikatını, partisini din haline getirirse tefrika başlamış olur.

"Fitne katilden beter" ise ümmetin birliğini bozmak İslam'ın temelini dinamitlemektir,

M. Akif'in dediği gibi

Hani milliyetin İslam idi... Kavmiyet ne!
Sarılıp sımsıkı dursaydın ya milliyetine
Arnavut ne demek? Var mı şeraitte yeri?
Küfr olur başka değil, kavmini sürmek ileri.
Arabın Türke; Laz'ın Çerkez'e yahut Kürd'e
Acemin Çinliye rüçhanı mı varmış? Nerde?
Müslümanlıkta anasır mı olurmuş? Ne gezer!
Fikri kavmiyeti tel'in ediyor Peygamber.
Müslümanlık sizi gayet sıkı, gayet sağlam
Bağlamak lazım iken, anlamadım, anlayamam,
Ayrılık, Irkçılık hissi nasıl girdi sizin aranıza?
Irkçılık fikrini şeytan mı sokan zihninize?
Birbirinden ayrı bu kadar kavim
Aynı milliyetin altında tutan İslam'ı,
Temelinden yıkacak deprem ırkçılıktır.

---

[368] Mustafa İslamoğlu, Yahudileşme Temayülü. Sh. 323
[369] Bkz. 30/30-32

Arnavutlukla, Araplıkla bu millet yürümez...
Son siyasetiniz bu ise, böyle siyaset hiç yürümez.
Sizi bir ailenin fertleri gibi yaratmış yaradan
Kaldırın ayrılık sebeplerini artık aradan
Sen! Ben! Desin efrat, (fertler) aradan vahdeti kaldır;
Millet için işte kıyamet o zamandır.
Mazilere in, mahşeri- edvarı bütün gez:
Kanun-i ilahi, göreceksin ki hiç değişmez:
Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez."[370]

Allah'ın rahmetiyle fırsat verilmiş olmasaydı, bu dinde ayrılığa düşenlerin işleri bitirilip, hesapları görülür, hak ettikler cezayı görürlerdi.[371]

İslam kardeşliği, bir vücudun azaları gibi olmalıdır. Azalardan biri hasta olursa nasıl bir vücut bunu hissediyorsa, müminlerde ümmetin derdini bir bütün olarak dert edinmelidir. Vücutta bir aza kangrenleşmişse diğer azaların sağlığı için o azanın kesilmesi nasıl gerekiyorsa; ümmetin birliğini bozanların da önüne geçilemiyorsa onları da bir şekilde safdışı etmeli ki verecekleri zarar bertaraf edilsin.

Evet, organları hasta bir vücut nasıl zayıf ve güçsüz düşerse; İslam toplumu da hastalıklı fertlerden meydana gelirse, düşmanlıkların yaygınlaştığı, birlik ruhunun kaybolduğu güçsüz bir toplum haline gelir. Bu da düşmanın işine yarar.

Büyük işlerin başarılması, zorlukların yenilmesi için güçlerin bir araya getirilmesi şarttır.

Yaşamak, zorlukları yenmek, yapıcılık yolunda adım atabilmek için insanların birbirlerinin kuvvetlerine, fikir ve düşünceleri-

---

[370] M. Akif Ersoy, Safahattan
[371] Bkz: 10/19, 16/61

ne ihtiyaçları vardır. Düşünce ve fikri tartışmak, insanın ufkunu açtığından büyük bir zenginlik iken; tartışmaktan kaçmakta ise ya taassup ya güvensizlik veya sahip olduklarını kaybetme korkusu vardır.

Aralarında dayanışmanın, yardımlaşmanın, sevgi ve anlayışın olmadığı insanlar başarıya ve felaha ulaşamazlar.

Zaferin temeli, şuurlu birlikteliklerle olur. Üç "T" formülünü dikkate almalıyız: Takdir, Takviye, Takip. 'Marifet iltifata tabidir' düsturunca güzel ve yararlı işler takdir edilmeli, desteklenip takviye edilmeli, sürekliliği için takip edilmelidir.[372]

İlahi rahmeti celbedecek bu güzel birlikteliği bozan sebepler nelerdir?

1) Kur'an'dan başka kitapları öne çıkarmak. (Allah'ın kitabına daveti yaygınlaştırmalı, başka kitapları öne çıkarıp dinde referans göstermemeli. Allah'ın kitabından başka bir kitabı ve onun yazarını dinde referans göstererek 'dünyada bu kitabı okumayan kimse kalmayacak' iddiası şirk kokan ifadelerdir.)[373]

2) Hakla batılı karıştırarak birliğin bozulması.[374]

3) Gurubuna davet. (Kimseye bize gelin dememeli, İslam'a gelin, kendinize gelin, aslınıza dönün, ortak bir kelime etrafında toplanın demeli. Ayrı ayrı mekânlarda olsanız da şucuyumbucuyum dememeli. Müslümanlar aynı okulda eğitilen belki ayrı branşlarda ihtisas yapan öğrenciler gibilerdir.)[375]

4) Ruhbanlar edinmek: ("Dikkat et, din Allah'ındır Onu bırakıp kendilerine bir takım veliler edinenler: Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye tabi oluyoruz derler. Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir...") (39/3)

---

[372] Bkz. 61/4
[373] Bkz. 2/121; 17/106; 25/32; 28/51; 29/51; 38/29; 59/21
[374] Bkz. 3/71
[375] Bkz. 3/64; 30/30; 41/33

5) Önde olma, şan şöhret, itibar görme, çoklukla övünme: ("yeryüzünde bulunanların çoğuna uyacak olursan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar zandan başka bir şeye tabi olmazlar...") (61/16)

6) Ene tutkusu, gurur: (" İnsanlar kendi aralarındaki işlerini parça parça böldüler. He gurup kendilerinde bulunan ile sevinip böbürlenmektedirler.") (23/53)

7) Atalara uyma: ("İçlerinden bir takım ümmiler vardır ki, Kitabı bilmezler. Bütün bildikleri kulaktan dolma şeylerdir. Onlar sadece zan ve tahminde bulunuyorlar.") (2/78)

8) Kur'an'ı tasniflere ayırıp beklentilerine kavuşmak için okumak. ("Onlar Kur'an'ı bölüp ayırdılar." "Rabbin hakkı için mutlaka onların hepsini yaptıklarından dolayı sorguya çekeceğiz.." (15/91, 92)

Elbette insanın beşer olarak birçok zaafları vardır, bunları tespit edip ıslah etmek gerekir. Allah, kâfir ve müşrik tavırları yererek, ikaz ederek, müminlerini olumsuz tavırlardan sakındırır.)

9) Halk rızası, halk teveccühü: (Avam, aydınların dışında kalan insanlar topluluğu. Okumayan, düşünmeyen, araştırmayan ancak önüne konulan alternatifleri işine ve kolayına gelirse kabul edenler.)

Halk teveccühüne yönelik olanların yaşantısı, bir bilince dayanmadığından daha çok rağbet gören ve alkış toplayan tarafa meyyaldirler. "Kaz gelen yerden tavuk esirgemeyen." Cebe ve zekâya bakan, sorgulamayan, sormayan, destekleyen, birbirini alkışlayan, nafilelerle takvada zirveye çıkmaya çalışan, zaaflarıyla halk teveccühünü arayanlar. Bu tiplerin dilleri ne kadar 'Allah' dese de dünyevi hesap ile Allah derler. Kendilerine, 'yaptığınız işin Kur'an'da yeri yoktur' dense de hocalarına bağlılıkları, maddi-manevi beklentileri ve desinlere rağbeti ön plana aldıkları için kendilerine emredilenleri 'nas'mış gibi yapmaya mecbur hissederler.

Kolayına denmemiş "Teveccühü nas, insanın salihliğine zarar verir."

Beşeri kaygı ve beklentilerle veya haz alma saikiyle yapılan işler, sahibini Kur'an çerçevesinde ıslah etmediği gibi, ümmet birliğini değil, olsa olsa gurup birliğini oluşturur.

Bir yerlere gelmek mi? Bir yerlerde olmak mı? Şan-şöhret itibar kazanmak mı? Beşeri hesaplar mı? Sormayan, sorgulamayan, maddi-manevi güçlerini bir araya getirmeyenlere Allah yardım eder mi?

Birliğin temel esprisini bozmak ve tesis etmek daha çok liderlerin sorumlu olduğu bir gerçek olsa da, her Müslüman, dinini sahih bir şekilde kaynağından öğrenerek Allah'ın istemiş olduğu sorumluluklarını gücünce yerine getirmelidir. "O gün herkes önderleriyle Allah'ın huzuruna çağırılırlar.[376]

Böyle şuurlu olarak maddi-manevi gücünü birleştiren toplumlara, Allah rahmet eder ve onlara birliğin temin edeceği gücü bahşeder. Bir defacık olsun bir araya gelmemiş veya duydukları ile şabloncu bir zihniyetle tekfir ederek din kardeşliğini zayıflatanlar mizan başında terlerler.

İslam dininin yegâne amacı, birlik ve hakkı kabulde beraberliktir; müntesiplerini zararlı mezhep ihtilaflarından uzak tutmaktadır. Ayrılıklardan maksat, fıkhi teferruattaki ayrılık ve ihtilaflar değildir. Mezheplerdeki bu teferruat ayrılıkları peygamberlerin şeriatlarındaki ayrılıklara benzer. O peygamberlerin şeriatları her ne kadar farklı idiyseler de halis tevhit akidesine zarar verecek en ufak bir aykırılık söz konusu değildi. Çünkü İslam'da hiçbir emir, tevhit olmadan geçerli olmaz. Bu nedenle yüzü hanif olarak dine çevirmek gerekir. Yüzünü halis olarak dine çevirenlerden şirk ve mezhepçilik uzaktır. Daha önce ehl-i kitap sahipleri bu zinciri ko-

---

[376] Bkz. 17/71; 39/18; 72/14

parmışlardır. Öyle olmasaydı kendi aralarında parçalanıp, mezheplere, gruplara ayrılmazlardı.[377]

❀ ❀ ❀

فَلِذٰلِكَ فَادْعُ ۚ وَاسْتَقِمْ كَمَآ أُمِرْتَ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَهُمْ ۚ وَقُلْ ءَامَنتُ بِمَآ أَنزَلَ
اللَّهُ مِن كِتَابٍ ۖ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ ۖ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۖ لَنَآ أَعْمَٰلُنَا وَلَكُمْ
أَعْمَٰلُكُمْ ۖ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ۖ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا ۖ وَإِلَيْهِ ٱلْمَصِيرُ ۖ ﴿١٥﴾

42: 15 İşte bunun için sen (Habîbim onları tevhide) **da'vet et. Emrolunduğun vech ile dosdoğru harekette sebat kıl. Onların hevâ** (ve heves) **lerine uyma ve de ki: «Ben Allahın indirdiği her kitaba inandım. Aranızda** (icrâ-yi) **adalet etmemle emrolundum. Allah, bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. Bizim amel** (ve hareket) **lerimiz bize, sizin amel** (ve hareket) **leriniz de size aittir. Bizimle sizin aranızda hiçbir husumet yoktur. Allah hepimizi birlikte toplayacak. Dönüş ancak O'nadır».**

Tevhide davet, istikamet ve adaleti gerçekleştirmektir.

Kur'an'ın temeli olan tevhit akidesi, peygamberlerin çağrısına itiraz etmeden inanıp gereğini yerine getirmektir.[378]

"Vestegim" kelimesi, inanç, niyet, davranış ve Kur'an çerçevesinde Allah'a yönelme, emirlerine uygun davranma hususunda ciddi ve tutarlı davranmak anlamına gelmektedir.

Tevhidin ne demek olduğunu anlamak için, hayatın asıl gayesini ve bu gayenin yaşama şeklinin Allah tarafından nasıl tayin edildiğini bilmek şarttır. Özet bir ifade ile Allah'ı, zatında, kanununda tek kabul edip, hayat nizamını Ondan almak yani bir olan

---

[377] Bkz. 2/163; 5/48
[378] Bkz. 1/136; 285; 24/51; 33/36

Allah'ın dinini O'na has kılmak, bu anlamda bir akitleşme yapmaktır. Bu anlaşmayı yapanlara artık keyfi, zanni, bilinçsiz yaşamak yoktur.

Allah'tan başka ilah yoktur deyip de, Onun hükmünden uzak, beşeri ideolojilerin İslam'la entegre edilmesine veya onların hükmü altında hiçbir rahatsızlık duymadan yaşamaya razı olmak, cehalettir.

"La" diyerek bütün beşeri istekleri, beşeri kanun ve sultaları bir tarafa itip sonra illa Allah diyerek yaşamaktır.

İslam'la mükellef olan bir insan, yaratılışla ilgili bazı olayları görerek; "Allah vardır" dese, vahiy almamışsa bu ikrar onu kurtarır. Vahye muhatap oldukları halde kendilerince itiraz edenlerin bu dinle bir alakaları kalmaz. Bilindiği gibi müşrikler Allah'a, yaratıcılığına, idarede tekliğine inandıkları halde onlar bu dinin müntesipleri olamadılar. Çünkü onlar, tevhit bütünlüğü içerisinde iman etmiyorlardı.[379]

Kelime-i tevhid, sihirli bir söz değil ki bu sözü söyleyen kimseyi kendiliğinden mümin yapsın. Ne hazin bir yapılanma ki günümüzde birçok Müslüman, ibadetleri yerine getirmelerine rağmen kâfirlerle, fasıklarla aralarındaki münasebeti bilmemekte veya inancı, vicdana hapsedip sokağa, eve, dükkâna, hukuka taşıyamamakta; ama yinede de tevhitten söz edebilmekte. Çevrenize bir bakın: Dinin farkında olmayan, tüm dünya düzenini Allah'a havale edip, kendileri servet, statü peşinde koşan kalabalıklar, sıkıştıkları her konuda Allah'tan yardım istemekteler. Oysa Allah da onların kendi davetine icabet etmelerini istemekte.

Dünyada fitnenin hükmünün etkisinin kırılması, ahirette kurtuluşun garantisi, tevhit doğrultusunda yaşayıp o doğrultuda daveti sürdürmeye bağlıdır.

---

[379] Bkz. 28/59; 39/8

Tüm amelleri geçersiz kılan tevhidi bozan hususlar:

a) Allah'ın isim, sıfat ve fiillerinden herhangi birini inkâr ederek, Onu gereği gibi tanımamak veya yaratılmışlara benzetmek.[380]

b) Allah'ın indirdiği emirlerle hükmetmemek veya bu hükmü kabul etmemek[381]

c) Egemenliği kayıtsız şartsız Allah'a vermemek[382]

d) İbadeti Allah'tan başkası adına yapmak[383]

e) Allah'a yaklaşmak için şaşmaz veliler edinmek[384]

f) Uyarıldıkları halde atalarına uymayı tercih etmek[385]

g) Kulaktan duyma, zan ve taklit üzere hareket etme[386]

h) Ahiret ve inanç noktasında şüphede bulunmak[387]

i) Allah'ın müminlerini sevmeyerek kâfirleri sevmek[388]

j) Allah ve resulünden geldiği kesinlikle sabit olan naslara, bir bütün olarak inanmamak[389]

Tevhit, İslam dininin temel esasıdır. Tevhidin olmadığı yerde iman yoktur. İman tevhitle başlar. Tevhit olmaksızın diğer İslami rükünlerin pek anlamı yoktur.

Bütün ilahi kitaplar, tek bir kaynaktan "Kitapların anası (ummul-Kitap) ve "Saklı kitap" denen semavi asıldan çıkmışlardır ve onun parçalarıdırlar. Durum böyle olunca vahiyle gelen bütün kitaplara inanmak zorunlu olmaktadır. Bu yüzden Kur'an'da, peygambere bunu ilan etmesi emredilmektedir.

---

[380] Bkz. 4/171; 14/40
[381] Bkz. 5/43-45
[382] Bkz. 4/60
[383] Bkz. 7/29
[384] Bkz. 39/3
[385] Bkz. 2/170; 36/6
[386] Bkz. 2/78
[387] Bkz. 27/66; 41/50
[388] Bkz. 60/1
[389] Bkz. 2/85

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾

42: 16 Allah (ın dîni) **hakkında, kendisine icabet edilen şey'in ardından,** (halâ) **münakaşa edenlerin** (öne sürecekleri bütün) **hüccetleri Rableri indinde boştur. Onların üzerlerine hem** (inatlarından dolayı) **bir gazap, hem** (küfürlerinden nâşî) **kendilerine çetin bir azâp vardır.**

Bu ayette,, müstağni bir eda ile Kur'an hakkında tartışarak münazaa edenler zemmediliyor. Bu kimseler ne kadar iddialı ve ikna edici konuşursa konuşsunlar, mantıki izahlarla deliller ileri sürerek birçok taraftar toplasalar da Rableriyle nizalaştıkları için elim bir azaba maruz kalacaklardır.[390]

Bir de Kur'an'a iman ettik demelerine rağmen, onu fıkh etmeye yanaşmayanlar, ayetler hakkında bilir bilmez tartışarak, din adına şeriat adına, haramlar, helaller, hadisler, sünnetler, evliya menkıbeleri ileri sürerek, İslam'ın tahrip olmasına ve dolayısıyla insanların gerçekle buluşmalarına engel olmuşlardır.

Hıristiyanlara teslis inancını onların din adamları sağladı; onları İncil mi Hıristiyan yaptı? Hayır! Din adamları önerdi, ötekilerde düşünmedikleri için kabul ettiler.

Tartışmasız olan artık Kur'an'dır. Onu kabul edip, sağa sola sapmadan istikamet üzere yürüyenler felaha erecektir.

Bir parantez açarsak; dini anlama hususunda elbette ki Müslümanlar, fikir teatisinde bulunurlar. Çünkü bazı hususlar, kıyas, icma, istişare ve içtihadı gerektirebilir. Anlamak için Allah'ın dini

---

[390] Bkz. 40/4, 35, 56, 69

adına konuşmanın ne demek olduğunu bilen ilim ehilleriyle fikir alışverişinde bulunmak bu ayet kapsamına girmez.

❁ ❁ ❁

اَللّٰهُ الَّذِیْٓ اَنْزَلَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ وَالْمِیْزَانِ ؕ وَمَا یُدْرِیْكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ

قَرِیْبٌ ﴿۱۷﴾

42: 17 Allah, hakkın ikamesine sebep olmak üzere kitap (lar) **ı ve mizanı indirendir. Ne bilirsin, belki de o saat yakındır.**

Allah'ın indirdiği kitap, isteyenleri dünyada doğruya, adalete ulaştıracak olan gerçekleri haber vermektedir.

Allah, bu Kur'an'la, tahrif edilmiş inançları düzeltip, keyfilikleri, zanları, atalardan duyma mesnetsiz telkinlerin yerine gerçekleri açıklamıştır. Buna rağmen tefrikaya, nizaya düşmek neyin nesi? İnanıyorsa kişi, kitabını fıkhederek emrolunduğu gibi dosdoğru olmak zorunda.[391]

'Anlamak ve yaşamak için daha vakit var, şu anda yaşamaya müsait değilim' diyenlere de "Ne biliyorsunuz belki de vakit geldi. Adresin kaynağı elinizde iken, dolaylı yollarda, çıkmaz badirelerde yorulmadan yolunuzu düzeltin." Aslında yolun (kıyametin) uzaklığını, yakınlığını değil adresi öğrenerek yol almak gerekir. Ey iman edenler! O gün için ne hazırladığınıza bakın; her an ölüm yakalayabilir. Gözünüzden gaflet perdesini kaldırın, imanın gereklerini yerine getirin.

❁ ❁ ❁

[391] Bkz. 6/153; 11/112

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا ۚ وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا ۙ
وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ ۗ أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ
بَعِيدٍ ﴿١٨﴾

42: 18 Buna inanmaz olanlar onun çabuk (gelmesini) **ister** (ler). **İnananlar ise ondan korku içindedirler. Bilirler ki o, şüphesiz haktır. Gözünüzü açın ki o saat hakkında** (şüphelenip) **mücadele edenler herhalde** (haktan) **uzak bir sapıklık** (çukurun) **dadırlar**

Bu kadar ciddi uyarı ve tehditlere rağmen inatla inanmamakta ısrar edenler, bir de küstahça 'hadi sözünüzde doğrucular iseniz üzerimize azabı indirin' derler.

Ölümden, kevni ayetlerden, uyarılardan ibret almayan sapıklar, kendi hayatlarını berbat ettikleri gibi kâinatta da fitneye sebep olurlar. Bu nedenledir ki, insanlar giderek zulüm, fahşa ve münker batağına batıyorlar. Bir insanın Allah'a karşı korkusu yoksa, kuldan da utanmıyorsa, vicdanı da tersine işliyorsa, bunları toplum baskısı ve beşer yasasından başka ney hizaya getirebilir. İlahi! Ne büyüksün. İnananları senin yasan, inanmayanları da beşer yasası hizaya getirmeseydi orman yasası ile insanlar rahat yüzü görmezlerdi.

'İnandık' demekle de olmaz. İnanç, inanılanı yaşamaktır. Bunun için de ilahi vahiyle ilişki güzel olmalı, zikir uyanıklığı ile hareket edilmelidir. Bu şuurdan yoksun kalındığında hevai ve dünyevi heveslere kapılıp sapmak çok kolay. Bir anket yapılsa "İnanmıyorum " diyen insan az olur ama yaşantılarına bakıldığında ahirete inanmayanlara taş çıkartacak kadar Allah'tan uzak bir yaşam

tarzı içerisindeler. Kalplerde olanı Allah bilir ama bu nasıl inanç ki, inanmayanlarla arasında bir fark görülemiyor. İnanacaksın, ahirete hazırlanmayacaksın, Allah'ın kelamını okuyacaksın, etkilenmeyeceksin. Böyle bir inanç olur mu? Yine bir anket yapılsa, bu insanlara, 'şu gün öleceksin' dense, ekseriyetle dünyevi tavsiye ve kaygılar sıraladıklarına şahit olursunuz. Kefenini hazırlama, aile, evlat derdi dillendirilir de uhrevi düşünceler dile getirilse de ahirete hazırlık babında ciddi şeyler söylenmez. Genel yapı bu ahvaldedir. Bu da bir nevi ahireti uzak görme gafletinden kaynaklanmaktadır.

❁ ❁ ❁

اَللّٰهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهٖ يَرْزُقُ مَنْ يَشَآءُ ۚ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

42: 19 Allah, kullarına çok lütufkârdır. Kimi dilerse onu rızıklandırır. O (muradına hâkim ve) **kavidir, yegâne galiptir.**

Allah, Er-Rezzak ismiyle kullarının ihtiyaçların karşılayacak maddi-manevi tüm imkânları bahşetmiştir. Allah, Kavidir, Azizdir, Latiftir. Hissedemeyeceğiniz, tahmin edemeyeceğiniz şekilde rızkınızı verir ve buna da hiç kimse engel olamaz.

Kul olmayı bilen, Rabbinden istemeyi de bilir. Rızık için gerekli kapıyı çalar ama rızk için güç sahibi gördüklerinin önünde eğilmez; sahip olduklarını Rabbinden bilir ve Ona şükrederek değerlendirir.

Allah, varlıklara ikramda bulunurken taraf tutmaz, torpil yapmaz, sevdiğine de, sevmediğine de minnetsiz, karşılıksız tükenmeyen hazinesinden bir ölçüye göre usanmadan, yorulmadan rızkını verir. Çünkü O, mutlak varlık ve kâinatın sahibidir; verdikleri lütfünden ve merhametindendir.

Rızık, hem şükür isteyen büyük bir nimet, hem de insanlar için büyük bir imtihan vesilesidir. Az rızık birinde sabra, diğerinde şikâyete; çok rızık birinde şükre, diğerinde sefahate sürükler.

Sahip olunan nimetle Ebu-Bekir olmak da var Karun'da.[392]

İman edenler, hayatlarını ahireti kazanmaya endeksleyerek çalışırlar! 'Ölüm var! Belki de çok az vaktim kaldı, hemen bir şeyler yapmalıyım, yanımda kalacak ameller ortaya koymalıyım ki Mevla'mın huzuruna yüz akıyla çıkayım' gayreti ile hareket ederler.

Rızık elde etme umumi şartlara ve hususi kabiliyetlere bağlı olsa da kimileri o kadar çok çalışır ki gene de iki yakası bir araya gelmez. Kimilerinin rızkı da belli bir çabadan sonra açılır, su gibi akar. Dünya imtihan yeridir. Kim ne kadar çalışırsa çalışsın her istediğine kavuşamaz ama ahiret tamamen farklıdır. Herkes kazandığının karşılığını tastamam, hatta müminler ziyadesiyle alacaklardır.[393]

❁ ❁ ❁

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْاٰخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِى حَرْثِهٖ ۚ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ

الدُّنْيَا نُؤْتِهٖ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِى الْاٰخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾

42: 20 Kim âhiret ekini dilerse onun ekinini artırırız. Kim de (sade) **dünyâ ekimini isterse ona da** (yalınız) **bundan veririz. Âhiretde ise onun hiçbir, nasıybi yoktur.**

Ekilen tohumlar, bazen kısa bir müddet sonra yeşerir, bazen de sonbaharda ektiğimiz tohum ancak ilkbaharda yeşermeye başlar. Toprak çorak değilse her tohum er veya geç yeşerir, iyi büyümesi ise ona gereken ihtimama bağlıdır. Sonuçta kim ne ektiyse zamanı geldiğinde onu biçer.

Evet, sonbaharda ektiğimiz tohumlar, toprağın altında dirilme zamanını beklerken, topladığımız hâsılatlarda insanoğluna hayat

---

[392] Bkz. 11/6; 29/17; 42/12

[393] Bkz. 41/8; 42/12

bahşediyor, güç veriyor. Her şey ama her şey, insana hayat iksiri sunuyor; yeter ki kuruyup odun olmasın. Odun olanlarda ateş oluyor, aş pişiriyor.

Ey insan! Sen de toprak ol, tohum ol, yeşer ve yeşert. Salih amel meyvesinden mahrum olma! Yoksa sen de kurur cehennemde odun olursun!

Her meyvenin bir tohumu, her tohumun bir zırhı vardır. Tohumun her zaman yeşerip verimli hale gelmesi için muhafaza edilmesi gerekir. İnsandaki öz, ana madde de imandır. O iman, kavrandıkça özüne uygun yeşerecek ve istenilen faydayı sağlayacaktır. Bunun içinde ilahi vahiy doğrultusunda eğitim görmek gerekir.

Tohum, toprak ve suyla buluşmadıkça nasıl hayat bulamaz ise, insanda vahiyle buluşup tevhidi düsturlara riayet etmedikçe gerçek imana kavuşamaz.

İnsanlar, iyi bir mevki edinip mutlu olmak istiyorlarsa, yapacakları bir işe girişmeden önce düşünmeli. Ne yaparsam daha iyi sonuç alırım muhasebesini yaptıktan sonra karar verdiği iş artık ne kadar zor ve yorucu olursa olsun, istediğine erişmek için elinden geleni gücünce yerine getirmeye çalışmalıdır. Azmin elinden bir şey kurtulmaz düsturuyla başarı sağlayabilmek için doğru yön, kendine güven ve azim şarttır.

İnsanın hayatı gemi ise, düşünceleri de o geminin rotasıdır. Yaşayışımız, inancımızın ve onun kontrolünde olan düşüncelerimizin dışa yansımasıdır. İşte bunun için 'ne ekersen onu biçersin' veya 'rüzgâr eken fırtına biçer' denilmiştir. Bu sözler, karşılaştığımız iyiliklerin veya kötülüklerin, kendi niyet ve hareketlerimizin birer sonucu olduğunu yansıtmaktadır.

Şu dünyada herkes, yaptığının karşılığını bulur veya bulmayabilir. Kötüler, er geç cezalarını çeker, iyiler de mükâfatlarına ererler.

Evet, dünya ekim zamanı, tohumları da salih ameldir. Ne ekersek ahirette o kadar hâsılat elde edebiliriz. Kişiye çalıştığından başkası yoktur.[394]

❀ ❀ ❀

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاؤُا شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةُ
الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۗ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾

42: 21 Yoksa onların Allahın izin vermediği şeyleri (o fâsid) **dîn** (lerin) **den kendilerine şerîat** (çıkarıp) **yapan ortakları mı var? Eğer o fasıl kelimesi olmasaydı aralarında mutlaka** (dünyada icra) **edilmiş** (işleri bitirilmiş) **di bile. Şüphesiz ki o zalimlerin hakkı çetin bir azapdır.**

Bu ikaz, kim olursa olsun, Allah'ın hüküm ve yasalarına rağmen dinde helal- haram koyma yetkisine sahip olmadığını, buna teşebbüs edenlerin müşriklerden olacağına işaret ediyor.

Kâinatın sahibi olan Allah, şu kâinatı nasıl var edip düzenli bir şekilde kanunu koymuş idare ediyorsa, insanlar içinde en güzel, en iyi, en mükemmel kanunu o vazetmiştir. İnsanlar, bu düzene uydukları zaman dünyalarını imar, ahiretlerini mamur ederler. Bu gerçeğe rağmen, hükümler, ideolojiler üretenler kendilerini ilah yerine koymuş olurlar fakat sosyal gelişmelerin sonucu siyasi kurumlar da kanun koyabilir ama bu kanunlar mutlak değildir; bir gün bakarsın şartlar değişir, koyulan kanunlar da değişir. Örneğin trafik kanunları, sosyal düzenlemeler, siyasi kararlar vs. uyulmadığında zararı gene insanlar çeker. Kanunlar, insanı iyiliğe, doğruluğa, adalete sevk eder. Beşerin yaptığı kanunlar da insanın maslahatı ve selameti için koyulduğundan uyulması gerekir. Ama Allah'ın ka-

---

[394] Bkz. 53/39

nunu varken onu ihlal edip yerine kanun koyanlar için can yakıcı azaplar vardır.[395]

❀ ❀ ❀

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ ۗ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ ۚ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

42: 22 Sen o zalimlerin (dünyada) **işleyip kazandıkları** (kötülükler) **yüzünden** (kıyamet gününde nasıl) **korkulara dûçâr olacaklarını- ki bu** (kötülüklerin cezası o gün mutlaka) **onların başına gelecektir- göreceksin. İman edip de iyi iyi amel** (ve hareket)**lerde bulunanlar ise cennetlerin** (haas) **bahçelerindedir. Rableri huzurunda ne dilerlerse** (hepsi) **onlarındır. İşte bu, büyük fazl** (-u kerem) **in ta kendisidir.**

Her suçlu, suçu ortaya çıktığında alacağı cezanın şiddetine göre korkar.

Hiçbir suçlu ahirete inanarak suç işlemez, bu inanca ters bir davranıştır. Fakat dünyevileşip, hevai zevklerin arkasında koşturduklarından, ahireti unuttuklarından herhangi bir hazırlıkta bulunmadıkları gibi günahları da kendilerini kuşatmıştır. Kurtuluşun tek reçetesi, vahiy doğrultusunda bir muvahhit olarak kulluğu Allah'a has kılmaktır. [396]

❀ ❀ ❀

---

[395] Bkz. 5/43-45, 48; 6/22

[396] Bkz. 41/30, 33

ذٰلِكَ الَّذِى يُبَشِّرُ اللّٰهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ قُلْ لَّآ
اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِى الْقُرْبٰى وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ
فِيهَا حُسْنًا اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

42: 23 İşte bu, Allahın? îman edib de iyi iyi amel (ve hareketler)**de bulunan- kullarına müjdelemekde olduğu** (seâdet) **dir.** (Habîbim) **de ki: «Ben bu** (teblîğıma) **karşı akrabalıkda sevgiden başka hiçbir mükâfat istemiyorum». Kim bir güzellik kazanırsa biz onun bu hususdaki güzelliğini artırırız. Çünkü Allah çok yarlığayıcıdır.** (Güzel amellere karşı güzel sevab ve) **mükâfat ile mukaabele edicidir.**

Bu ayet, müminlere sevinecekleri, müjdeli bir amelin haberini veriyor. Bu öyle ecirli bir amel ki insanların bu dine erişmelerinin sonucu imanın şükrü olan birbirlerini sevmeleri, bu duyguların hissedilip yaşanması içinde yapılan çağrıya gönül vermeleri ve buna uygun çaba harcamalarıdır.

Müminin en kazançlı amellerinden biri de bir insanın hidayete ermesine vesile olmaktır. Çünkü birinin uyanması hem toplumun onun vereceği zararlardan korunması hem de uyananın azaptan kurtulması demektir. Uyanıp, uyaran, dirilip, dirilten, her ortamda Rabbinin davetini hatırlatıp, güzel davranışlarda bulunanların, Allah günahlarını örtüp bağışladığı gibi fazlasıyla da mükâfatlandıracaktır.

Örneğimiz, önderimiz olan Hz. Peygamber, bu davayı ikame etme hususunda en ufak bir beşeri beklenti içerisine girmemiştir. Onun tek derdi insanların hidayete erip dinlerini dava edinmeleridir. Bu, onun için karşılık olarak alacağı en güzel, en kazançlı üc-

rettir. Yoksa hiçbir insan fıtraten karşılık beklemeden bir iş yapmaz; itiraf etsin etmesin bir beklentisi olur. İşte Peygamber ve müminlerin beklentileri insanların hidayete erip aradaki dostluk ve kardeşliğin tesisi ile adil bir nizamın içerisinde güvene kavuşmaktır. Bu, hem bu dünyaya hem ahirete bakan bir ücrettir. Bundan daha büyük ücret olamaz bir mümin için.

"Benim istediğimde budur" ifadesi ile müşriklere verdiği mesaj; Araplar arasında akrabalık ve kavmiyet birlikteliğine kutsal bir değer olarak bakılırmış. Resulullah (a.s) onlara bu gerçeği hatırlatarak adeta; "Siz benim akrabalarım, hemşerilerimsiniz; sizden şan, şöhret, siyasi, ekonomi vs. hiçbir beklentim olmadı; bari akrabalık bağını koruyun, iletişimimiz kesilmesin, ola ki bir gün düşünceleriniz ve şartlar değişir, siz de iman etmek istersiniz bu size zor gelmesin" der gibi. Çünkü diyalog koptuğu zaman yeniden başlatmak zordur. Hani derler ya "Tüküreceğin yüzde öpülecek yer bırak ki dönecek yüzün olsun."[397]

❀ ❀ ❀

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۖ فَإِنْ يَشَإِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَىٰ قَلْبِكَ ۗ وَيَمْحُ

اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾

42: 24 Yoksa «O, Allaha karşı bir yalan düzdü» mü derler? Fakat eğer Allah dilerse senin kalbini mühürler Allah baatılı (yaşatmaz) **mahveder. Sözleriyle hakkı yerine getirir. Şübhesiz ki O, kalblerde olan** (sır) **ları dahi bilendir.**

Bu ayet, Resulun şahsında hem inananlara ve hem de müşriklere Allah'ın sözü hakkında nizalaşmanın ve Allah adına söz uydurmanın tehlikesini haber vermektedir. Müşrikler, direk olarak

---

[397] Bkz. 6/90; 10/72

reddedemedikleri ilahi daveti, arzu ve emellerine engel gördükleri için asılsız iddialarda bulunarak dolaylı yollarla reddediyorlar. Allah, onların içlerinde sakladıkları yalanları bildiğini, hak daveti saptıramayacaklarını ve batılı, hak ile mahvı perişan edeceğini söyleyerek; müminlere davalarından emin olarak yollarına devam etmelerini, müşriklere ise dürüst olmalarını söylemektedir. Adeta "Ey habibim! Sen yoluna devam et, onların ithamlarına aldırma, sonunda hak yerini bulur ve onlar sinelerinde saklayarak yapmış oldukları iftiraların hesabını verirler."[398]

Evet, Allah, mesajının sahibidir, onu korur ve kimsenin müdahalesine müsaade etmez.[399] Ona ilavede bulunanlar, eksiltme yapanlar, çıkarlarına göre tevil edenler, büyük bir zulüm işlemiş olduklarından helake maruz kalacaklardır. Resulü bile böyle bir şeye cüret etse onun da kalbini mühürleyeceğini ihtar ediyor Allah.[400]

Allah, kimin neyi, hangi amaçla yaptığını bilir. Ey inananlar, hakkı doğru fıkhedin, hakkı söyleyin! Bir deyimle; "doğruyu da doğru söylemek gerekir." yani doğruyu söylerken eğriltmeyin. Hak, daima batıla üstün gelir.[401]

Allah, ayetleriyle, yaşanmış olayları ve insan karakterlerinin oluşumunu haber veriyor. Münkirlerin zihinleri ve sineleri, emellerine hitabeden dinlerinden vazgeçmek istemediğinden, gerçeği anlamaya kapılarını kapatmışlardır. İnat ve taassupla, 'herkesin doğrusu kendisine' fikri sabitliği içerisinde bulundukları hali savunmak için iftira, zulüm vs. çeşitli komplolarla hak davetçilerine karşı savaş veriyorlar. Çünkü biliyorlar ki, inanırlarsa heva ve hevesleri doğrultusunda hareket edemeyecek, edemedikleri gibi bir takım sorumluluklarda alacaklar. Bu ise onların sulta ve statüleri-

---

[398] Bkz. 3/139; 10/65; 15/97-99
[399] Bkz. 15/9; 41/42
[400] Bkz. 7/6; 17/96; 33/7, 8; 69/44-46
[401] Bkz. 10/82; 34/49

nin sarsılması, yolsuzlukla elde ettikleri çıkar ve servetlerine sınırlama getirilmesidir. Bütün bunlardan vazgeçmektense kısa yoldan ilahi daveti reddederek 'bunları sen uydurdun' diyorlar ve haktan yüz çeviriyorlar.

❁ ❁ ❁

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُوا عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا
تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾ وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ
مِنْ فَضْلِهِ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾

42: 25 O, kullarının tevbesini kabul eden, kötü hareketlerini (tevbe ile) **bağışlayan, ne işlerseniz bilendir.**

42: 26 İman edib de iyi iyi amel (ve hareket) **lerde bulunanlar** (ın duasın) **a icabet eder. Onlara fazl** (-u kerem) **inden** (daha nicesini) **artırır da. Kâfirlere gelince: Onlar için de çok çetin bir azâb vardır.**

Hepten hayâsızlaşıp, edepsizleşmedikçe hiçbir kimse yaptıkları kötü işlerin görünmesini, açığa çıkmasını istemez. Öyle veya böyle, insan, hoş olmayan davranışlarda bulunur, akabinde müteessir olup Rabbinden mağfiret dilerse Allah, Settar ismi ile bunların üstünü örter, kullarını mahcup etmez.

Allah, öyle gafururrahim ki münkirlerin hak daveti karşısında göstermiş oldukları tepkiyle yaptıkları her türlü taşkınlıkları dahi tövbe edip hallerini düzettiklerinde affedeceğini haber verir.

Kabul edilmeyen tövbe, firavun gibilerin tövbesidir. Kişi, bütün yaşam biçimini zulüm üzerine bina etmiş, beriki fahşa ve münker üzerine, ölüm gelince tövbe ediyorlar. Bunlar, gerçekten yaptıklarından pişmanlık duyarak tövbe etmiyorlar; artık günah işle-

yemeyecek derecede acze düştükleri ve her şeyiyle hayat, bütün cazibesini yitiriyor ve işe yaramaz hale geliyorlar; bir ifadeyle onlar günahı terk etmiyor, günah onları terk ediyor; zorunlu olarak tövbe ediyorlar; geçmiş hayatları geri gelse gene devam ederler küfürlerine. Firavun da eğer Hz. Musa'nın ardından gitmemiş olsaydı, denizde öldürücü dalgalarla boğuşmasaydı tövbe eder miydi? Nitekim daha öncede birçok belaya maruz kalmışlardı ve her defasında "ya Musa Rabbine dua et, bu azabı üzerimizden kaldırsın, iman edeceğiz" demelerine rağmen bela üzerlerinden kalkınca geri eski hallerine dönmüşlerdi. Aynen bunun gibi birçok insanında hayatında uyarıcı belalar gelir, her tövbeden sonra eski hallerine devam ederler. Musibetler karşısında düşünen ve 'ne yaptım da bunlar başıma geliyor' diye sorgulayanlar halini düzeltir ve Rabbinden bağışlanma dilerler. Eğer bir kusurunu tespit edemezse "Allah, sabrımı sınayarak veya derecemi yükseltmek" istiyor diyerek Rabbinin himayesine sığınır. Müminler, bu tefekküre dayalı muhakeme ile hep imtihanı başarma gayretindelerdir. Allah, adili mutlaktır. İnsanların durumlarına, konumlarına, kapasitelerine göre derecelendirir.[402]

Mesela dindar bir ailede yetişenler ile cahiliye içerisinde ağır imtihan soruları altında olanların günahlardan beri kalmaları aynı değildir. Çünkü yaşadıkları ortam onları buna itiyor. Gözlerini cahili ortam da açmışlar, uyaran yok, uyaranlar da belki de azarlıyor, kahrediyorlar. Bunlar ne kadar düşünüp de ıslah olacaklar... İçerisinde bulundukları kaos, onları daha çok tepkisel yaklaşmaya itiyor. Şimdi rahat olan ve bilen biriyle onların günahı bir olur mu? Ama sonuçta herkes ne kadar düşünüyor, ne kadar aklederek hare-

[402] Bkz. 31/32; 39/8, 49,

ket ediyor bunun muhasebesini yapıp yapmadığından hesaba çekilecek.[403]

Tövbe, kirlenen fıtratın aslına dönmesi ve Kur'an'a tabi olmasına bağlıdır.[404]

❁ ❁ ❁

وَلَوْ بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهٖ لَبَغَوْا فِى الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا

يَشَآءُ ۚ اِنَّهٗ بِعِبَادِهٖ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾

42: 27 Eğer Allah (bütün) **kullarına** (müsavat üzere) **bol rızık verseydi yer** (yüzün) **de muhakkak ki taşkınlık ederler, azarlardı. Fakat O, ne mıkdar dilerse** (rızkı o kadar) **indirir. Şübhe yok ki O, kulların** (ın her haalin) **den hakkıyle haberdârdır,** (her şey'i) **kemâliyle görendir.**

Herkes aynı yeteneğe, aynı servete sahip olsaydı monoton bir hayat olurdu. Kimse kendini geliştirme kaygısında olmaz, düzenli bir çalışma hayatı, imkânların paylaştırılması için bir çalışma arayışında olmaz, medeniyetler kurulmaz, imtihanda olmazdı. Varlığı bilen, dengeyi kuran Allah, her şey bir ölçüye göre en uygun şekilde taksim edendir. İmtihanı idrak etmeyen, kötüyü iyiye tercih edenler, hemen elde etmek istedikleri şey için yüzyıllık zararlara sebep olurlar. Mesela bir avuç açgözlü insanlar bor madenlerini, mücevherleri, petrolleri, uranyum vs. nimetlere illegal ve legal yollarla servetlere sahip olmak için ülkeleri zulümlerle esaret altına alarak halkları sömürür, fakirleştirirler. Allah demiyor mu "Siz, idareyi kâfirlere, fasıklara kaptırırsanız böyle yaparlar.[405]

---

[403] Bkz. 33/66-68; 39/53-55
[404] Bkz. 4/17-18-31-48-110-146
[405] Bkz. 2/205

Dağ, taş, toprak iken, yılan, toprağı öğünle yalarmış; hayvanlar âlemi dahi karnını doyuracak kadar avlanırken, dünya rezervlerini elde etmek için insanlığa zulmün her çeşidini reva görüyorlar. Güçleri ellerinden alınmış olan bu insanlar, karşı koyacak güçleri olmadığından hazine üzerinde oturan sefilleri oynuyorlar. Müslümanlar geçmişte olduğu gibi bütün güçlerini Kur'an ilmine vakıf olarak sorumluluklarını yerine getirirlerse, yeniden ayağa kalkar ve Allah'ın yardımıyla zalimleri başlarından defedip sahip oldukları nimetlerle yeniden kalkınırlar.

İnsanlar, meşru yollardan Allah'ın verdikleri nimetlerden nasibini elde etmek için çalışırlar/çalışmalılar. Bu ibadetle daha büyük ibadetleri yerine getirebilirler. Halkları sömüren zalimlere hadlerini bildirip, mazluma hakkını alma yolunu gösterirler. En büyük zenginlik, insanın kanaatkâr olması, başkasının elindekine göz dikmemesidir.

Ramazan Yazçiçek'in ifadesiyle; "İktisat, maişette ve işte istikamet üzere olmak, itidal ile hareket etmek, orta yolu tutmak, aşırılığa kaçmamak, dengeli harcamada bulunmak, adil olmak, adaleti sağlamaktır.

Kur'an'da, sınırlı kaynakların sınırsız ihtiyaç ve taleplerle dengelenmesi, adl, mizan ve kıst (paylaşmada hakka ve adalete riayet) kavramıyla birlikte mütalaa edilir.

Allah, bütün canlıları fıtrat kodlarıyla, dengeli ve yardımlaşan bir tabiat ile yaratmış; farklılıkları takdir etmiş, didişme ve sömürü yerine yardımlaşmayı murat etmiştir. O her şeye bir denge ve mizan koymuştur.

İslam, sorunların suça, ifsada dönüşmemesi için tedbirler alır, toplumsal ahlak normlarını gözeterek vaaz eder.

İslam toplum yapısının temelinde, kitap ve mizan vardır; insanlar kitaba uyar ve mizan çerçevesinde davranırlarsa kıst üzere yaşamış olurlar ve ancak o zaman ayakta kalabilirler.

İnsan, sorumluluk sahibi bir varlık olarak, eşyayı tüketirken, bir bilinç üzere tüketmelidir. Çünkü vakıa, bir nesneyi harcayarak yok etmek, kullanarak bitirmekten öte bir anlam taşımaktadır. Bu zeminde bakış ve tavrı belirleyen şeyin zihinsel arka plan olduğu, tüketilenin sadece azaltılan eşya olmadığı tüketicinin aklı, bilgisi, dahası kendisi; açıkçası geleceğidir de.

Tüketimi, bilincin denetiminde, şuurla anlamlandırmak zorunluluğu vardır.[406]

❁ ❁ ❁

وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ ۚ وَهُوَ الْوَلِيُّ

الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِنْ

دَابَّةٍ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

42: 28 O, (insanlar) **ümidlerini kesdikden sonra, yağmuru indirmekde, rahmetini yaymakda olandır. O, hakıykî yâr, her hamde sezâvârdır.**(Münasip,uygun,yaraşır)

42: 29 Göklerin ve yerin ve bunlar içinde yayıp üretdiği canlıların yaratılışı Onun âyetlerindendir. O, bütün bunları toplamıya da, dileyeceği zaman, hakkıyle kaadirdir.

Ayet, yağmurun hayat kaynağı olduğunu, toprağın altında bulunan tohumlar nasıl suyla buluştuğunda hayat buluyorsa, toprağa gömülen insanlarında vakti geldiğinde dirileceğini tasvir ediyor.

Tabiat ve olaylar, ebedi âlemdeki hayatın devamlılığına işaret eder. Ey kâfirler, şu seyrettiğiniz oluşları ve olayları nasıl inkâr

---

[406] Nida Dergisi, Sy. 138. Sh. 12

edemiyorsanız, sizi yaratan Allah'a geri dönmeyi de inkâr edemeyeceksiniz, yani dirileceksiniz.[407]

Bu ayetin yorumunu Mevdudi şöyle yapıyor: "Burada, Allah'ın, Kureyşlilerin dikkatini şu noktaya çekmeye çalıştığı anlaşılıyor: "Sizler bir Kayser veya Kisra göreseniz, kendinizin küçük bir tüccar kabileden başka bir şey olmadığınızı anlarsınız. Sizlere diğer Araplardam biraz daha fazla imkan verdiğimiz için böbürleniyor ve Muhammed b. Abdullah'a (a.s.) tâbi olmayı onur kırıcı kabul ediyorsunuz. İşte bu yüzden, "Demek ki bu zavallılara gerçek bir güç vermiş olsaydık, kibirlerinden patlayacaklardı. Bunun için onlara haddi aşmasınlar diye sınırlı bir güç verdik" demektedir.[408] Tıpkı ufacık bir yetki ve değer verildiğinde, kraldan çok kralcı kesilenler gibi münkirlerde Allah'ın gücünü hesaba katmama gibi bir hamakatin içerisindeler.

❀ ❀ ❀

وَمَآ أَصَابَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا۟ عَن كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾

42: 30 Sizi çarpan her musîybet, kendi ellerinizin (ihtiyarınızın) **işleyib kazandığı** (günâhlar) **yüzündendir.** (Bununla beraber Allah) **birçoğunu da afveder** (de musıybete uğratmaz.)

Dünyada ceza, hemen herkese anında isabet etmediği gibi her başa gelen musibette (istenmeyen kötü durumlar, felaketler) hak etti manasında değildir. Müminler için sıkıntılar, iyi değerlendirildiğinde rahmete açılan kapıdır.

Mesela, dünyada birçok katliamlar yapılıyor. Filistin'de, Irak'ta, Mısır'da, Libya'da vs. Yerlerde. Provokatörler eliyle yağmalama, imha ve zulüm namına ne varsa yaşanıyor! Ve bunların alt

---

[407] Bkz. 16/5-8-11; 42/11, 12

[408] Mevdudi, Tefhimu'l Kur'an

yapısına, arka planına bakıldığında insanların atıllığı, gaflet ve ben merkezli hareket ettikleri görülüyor.

Müslümanlar, sessiz kaldıkça, iradesiz hareket ettikçe elbette zalimler güçlenir; güçlerini de emellerine ulaşmak için kullanırlar. Onlara, 'niye böyle yapıyorsunuz, bu insanlığa sığar mı?' demenin bir manası var mı? Allah'ın koyduğu sınırlar aşılınca dengeler bozuluyor ve 'başa gelenler sizin ihmal ettiklerinizden dolayı geliyor' gerçeği ile yüzleşiyor insan.

Ey mustazaflar! Oturduğunuz yerde müstekbirlerin yaptıklarına 'ahu vah' etmenin bir yararı olmasa gerek. Bir araya gelip 'ne yapabiliriz'in hesabı yapılmalıdır. Bu hesap, ne kadar yapılıyor! Zalimler, kolektif halde dünyayı parmaklarında oynatıyorlar. Müslümanlar daha kitaplarını anlamış değiller. Bu toplum, niye bu kadar bozuldu? Gençler niye böyle ahlaksız, vicdansız, saygısız; yaşlılar niye böyle kıymetsiz veya hâlâ cahil, niye bu kadar ilgisizler? Müslüman'ım deyip de nasıl fasıkça yaşanır! Toplum, aile ve fertler nasıl bu hale geldi? Bu ellerimizle terk ettiklerimizden dolayı değil midir!?[409]

Bu toplumsal cezadan kurtulmak için hep birlikte tövbe edilsin ki kurtuluşa erilsin.

Bir realite olarak düşünüldüğünde başımıza gelenler kendi ellerimizle işlediğimizden dolayı olsa da başımıza gelen, hoşa gitmeyen haller, itirazlarımızla yok olacak değildir. İnsanı kurtaracak bir tek şey var, o da imanın açacağı saadet kapısı.

Cennet ve cehennem, kişinin dünyadaki seçiminin veya yapıp ettiklerinin zaruri bir sonucudur. Allah, yine de çoğunu affeder. Bu, Onun rahmetinden ve lütfundandır.

❁ ❁ ❁

[409] Bkz. 8/25; 11/116

وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ فِى ٱلْأَرْضِ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا

نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

42: 31 Siz yer (yüzün)**de** (Allahı) **aciz bırakabilecekler değilsiniz Sizin Allahdan başka ne bir haamîniz, ne bir yardımcınız vardır.**

Bu ayet, düşünenlere, Allah'a sığınıp, emirlerine göre yaşamaktan başka çarenin olmadığına işaret ediyor.

O gün, zalimler, kaçacak bir yer bulamayacakları gibi Allah'ın azabını da savamayacaklardır.

O günü düşünenler hevai arzuların peşinde koşmak yerine, iradeleriyle doğru, yararlı işler yapmaya gayret ederler. Sahip olunan yeteneklerin yanlış yolda kullanılması, dünyevi, uhrevi kötü sonuçların doğmasına sebep olur. Ne kadar güçlü olursanız olun, nasıl bir yola başvurursanız vurun, yapıp ettiklerinize karşılık başınıza gelmesi mukadder olandan kaçamazsınız, ilahi iradeyi bertaraf edemezsiniz.[410]

Ahiret dünyanın devamıdır. Amel olarak kim yanında ne götürürse onu yanında hazır bulacaktır. Bir farkla! Müminler Allah'tan bir rahmet olarak ziyadesiyle ikrama mazhar olacaklardır.[411]

❁ ❁ ❁

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِ ٱلْجَوَارِ فِى ٱلْبَحْرِ كَٱلْأَعْلَـٰمِ ﴿٣٢﴾

42: 32 Denizde dağlar gibi akıb giden gemiler de Onun âyetlerindendir.

---

[410] Bkz. 33/17

[411] Bkz. 42/20-22

Allah, her şeyi koyduğu kanunla idare etmekte, yarattıklarını da o kanunlara uygun olarak yaratmakta ve kullarda yaptıklarını yaratıcının kanunlarına uygun yaparlarsa hayat verimli, yararlı bir şekilde seyrine devam edecektir.

Allah'ın size verdiği kabiliyet ve materyallerle yapıp ettikleriniz, kevni ayetler ve olaylar, Allah'ın varlığının, gücünün idarede tek oluşunun kanıtlarıdır.[412]

❁ ❁ ❁

إِنْ يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَىٰ ظَهْرِهِۦٓ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ

لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾

42: 33 Eğer O, dilerse rüzgârı durdurur da (gemiler denizin) **sırtı üstünde** (akmayıb) **kalırlar. Şübhesiz ki bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için kat'î âyetler vardır.**

İnanmayanlara, sanki sizinde hayatınız gemilerin hali gibidir. O gemileri hareket ettiren gücü durdurduğu gibi sizin de hayatınızı istediği zaman durdurur. Bütün her şey, Onun hükümranlığı altındadır. Size verdiği akıl ve kabiliyetle yaptığınız şeylerle şımarmayın, deniliyor.

Ey iman edenler! Kâfirlere yapılan bu mesajı çok iyi idrak edin, verdiği nimetlere şükredip, şuurla, zikir uyanıklığı ile hareket edin. Yani Müslüman'ca yaşamada sabırlı olun; sakın onlar gibi nankörlük edip, sahip olduklarınızı kendi zekâ ve dirayetinizle elde ettiğinizi söylemeyin. Her şeyin Allah'ın inayet ve yardımı ile hizmetinize verildiğini bilip şükredin. İmtihanda kayıp da vardır, kazanç da. Başarı, azıp şımarmanıza, başarısızlığınız ise yılgınlığa, ümitsizliğe düşmenize sebep olmasın...

---

[412] Bkz. 31/31-32

Rüzgâr var, rahmet var, gemi var ama gideceği limanı bilmeyene bunların ne yararı var. Kuruyan bir ağaç, kırılan bir dal için rüzgâr ne kadar eserse essin ne o dal aşı tutar ne o ağaç yeşerir? İmansız insanların durumu da bunun gibidir. İnsanı insan eden imandır. Nimetleri hayırlara vesile kılanda vahiy doğrultusunda hareket etmektir.

Ey iman edenler! Sahip olduğunuz iman nimetinin kıymetini bilip, imani değerleri her şeyin üstünde tutun ki hayat geminiz, batmadan sizi selamet limanına indirsin.

❁ ❁ ❁

أَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

42: 34 Yahud (Allah bu gemileri, binenlerin) **kazandıkları** (günâhlar) **yüzünden** (fırtına ile batırıb) **helak eder.** (İçlerindekilerden) **birçoğunu da bağışlar** (kurtarır).

İlahi davete rağbet etmeden yol almaya çalışmak, şiddetli rüzgâra karşı yol almak gibidir ki sonu helake doğru savrulmaktır. Her şeye rağmen Allah, affedici olduğunu sık sık hatırlatır ki kalbinde imanın kırıntıları olanlar Allah'a dönmek isterse bundan faydalansın.

❁ ❁ ❁

وَيَعْلَمَ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٥﴾ فَمَا أُوتِيتُمْ
مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا
وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ

وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا
الصَّلَوٰةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ
إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

42: 35 (Tâki) **âyetlerimiz hakkında mücâdele etmekde olanlar, kendileri için kaç** (ıb kurtul) **acakları hiçbir yer olmadığını bilsin** (ler).

42:36-39 Size verilen şey dünyâ hayaatının (geçici birer) **fâidesidir. Allah indinde olan** (sevab) **ise daha hayırlı, daha süreklidir.** (Bu sevablar) **îman edib de ancak Rablerine güvenib dayanmakda, büyük günâhlardan ve faahiş kötülüklerden kaçınmakda, öfkelendikleri zaman bizzat** (kusurları) **örtmekde** (bağışlamakda) **olanlara, Rablerinin** (tevhîd ve ibâdete âid da'vetine) **icabet edenlere, namaz** (ların) ı **dosdoğru kılanlara ? ki bunların işleri aralarında müşavere** (ile) **dir?, kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden** (Allaha tâat uğrunda) **harcamakda bulunanlara, kendilerine tağallüb ve zulüm vaaki olduğu zaman elbirlik** (mazluma) **yardım eyleyenlere mahsusdur.**

Bu ayetler bir takım hayat gerçeklerine dikkatleri çekmektedir. Şu dünyadan ayrılırken hiç kimse yanında bir şey götürmüyor. Bu dünyadan sadece hayırlı ve salih ameller işleyenler Rablerinin huzuruna elleri dolu dolu gideceklerdir. Onlar ki, yapmış oldukları iyilik ve infaklarla tıpkı Hz. Ebu-Bekir, Hz. Osman gibi gönüllere taht kurup rahmetle anılacak, Rabbin rızasını kazanarak da yaptığı infakların karşılığını fazlasıyla alacaklardır.

Sizi yaratan ihtiyacınız olanları verir; ama fazla ama az. Allah'ın verdiği rızka tevekkül etmeyip, mal biriktirme hırsıyla ha-

ram, haksız demeden biriktiren Karunlaşmışlar ne götürdüler. Arkalarında da lanetten başka ne bıraktılar? Müslümanlar meşru yollarla kazanarak, güçleri yettiği kadar çalışıp iş istihdamları oluşturmalı. İnsanlığa faydalı olmaya çalışmalıdırlar. Zengin, zeki, kabiliyetli, güçlü insanların yapacağı hayırla hem dünyasını hem ahiretini mamur ederler. Allah rızası doğrultusunda hareket edenler, Allah'a güvenip dayanan bahtiyar kullara müjdeler olsun[413]

Onlar, büyük günahlardan beri olmak için kötü düşüncelerden sakınmaya çalışıp iyi düşünceler beslerler; buna rağmen insanoğlu heyecan yoğun istek, arzu ve beklentilerin kıskacı içerisinde bir anlık gaflet ile yanlış işler yapabilir. Yeniden tefekkür ve iradesi ile toparlanarak halini düzeltirse Rabbi de onu bağışlar.

Hayâ ile iman arasında sıkı bir bağ vardır. Hayâ, ilk etapta beşer arasında yüz kızartıcı davranışları hatırlatıyor belki ama evvela Allah'a karşı kusur işlemekten hayâ edilmeli ki diğer hayâsızlıklardan da sakınılabilinsin. Hayâsızlık, insanın kendisiyle sınırlı kalmıyor, topluma da sirayet ediyor. Bir Müslümanın hayâ ve edebe aykırı davranışlarda bulunması başkalarına bu davranışta bulunmayı daha da kolaylaştırır ve giderek normalleşir.[414]

Muttaki olunuz! Haydi çalışınız. Cennete gitmenin en ciddi yolu muttaki olmaktır.

Şûrâ prensibi, toplum üyelerinin Allah'ın gözetim ve denetimi altında kendi kaderlerini ilgilendiren kararların, hazırlanma ve uygulanmasına katılmaları için her alanda ve her düzeyde, bilirkişilere danışılmayı zorunlu kılar. Bu prensip aynı zamanda bir adamın, bir sınıfın despotizmini de ortadan kaldırır; istatiğe dayanan, vekâletle yürütülen ve bu yüzden yozlaşan her türlü demokrasi şeklini de reddeder.

---

[413] Bkz. 17/18; 26/217; 39/38, 62
[414] Bkz. 24/19

İstişare edenleri, Allah doğruya iletir. İstişareyi, Allah'ın zikriyle uyanık, ehil kişilerle yapmalı; ilim ve din ehliyle istişarede akıllar ve zihinler toplanır. Bu toplanma sonucu doğruya ve hakka ulaşmak mümkün olur.

Şûrâ'da ilim, adalet ve ehliyet şarttır; demokrasilerde bunlar söylem olarak dillendirilir, ama hakikatte uygulanmaz; dolayısıyla onlar için istişarenin bir anlamı olmadığı gibi istişareden de anlamazlar." [415]

Müslümanların hayatında devletin siyasi nizamı olmaktan çok daha öte, bütün İslam cemaati şûrâ esasına göre kurulur. Sonra cemaatten devlet haline gelir. Çünkü devlet, cemaatlerin tabii neticesidir.

Bir mesele iki ya da fazla kimseyi ilgilendiriyorsa ve buna rağmen söz konusu mesele hakkında bir kişi karar verirse diğerine haksızlık edilmiş olur. Dolayısıyla ortak yapılan bir işte hiç kimsenin kendi keyfine göre karar vermeye hakkı yoktur. İşte bu nedenden dolayı adil bir sonuca varabilmek için konuyla ilgili mevcut şahıslarla istişarede bulunmak gerekir.

Hangi hususta olursa olsun, istişare, insana güven verip, güven kazandırır. Elemanları yok sayıp da kendi kafasına göre hareket edenler hem yetersiz kalır hem de onları küstürmüş olduğu gibi aradaki sıcak ilişkiyi de bozar.

Şayet bir kimse ortak çalışmalarda işi kendi başına halletmeye çalışıyorsa, o şahıs kendi çıkarları ya da o şahsın kendini herkesten üstün görmesi, herkesten daha iyi bildiğini zannetmesinden kaynaklanan illetten doğar.

---

[415] Roger Garaudy, Ter: Cemal Aydan, İslam ve insanlığın geleceği: Pınar yay. Sh.17

Şûrânın sonunda karar, azim uygulanmaz ise, işlevsiz olur. Şûrâ ile hiçbir kul bedbaht olmamıştır. Kendi görüşüyle yetinen kimse de mutlu olmamıştır.[416]

Kur'an, müntesiplerinin güzel işleri istişare ile halletmeyi şiar edişlerinden bahseder. "İmanda Tevhid, yönetimde danışma (şûrâ) bulunmadıkça gerçek İslam yaşanmaz.

Ayet, ümmetin kardeşlik duygusuyla birbirlerinin derdiyle dertlendiklerini, dertlenmeleri gerektiğine işaret ediyor. Diyelim ki bir grup zulme maruz kalmış, buna karşı koymaya da güçleri yetmiyor olabilir. Onlara elbirlik yardım edilmelidir. Gücü varken zulme seyirci kalanlar, eğer Allah affetmese hesapları ağır olur.[417]

❁ ❁ ❁

وَجَزٰٓؤُا سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا ۚ فَمَنْ عَفَا وَاَصْلَحَ فَاَجْرُهٗ عَلَى اللّٰهِ ۗ اِنَّهٗ لَا
يُحِبُّ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٤٠﴾ وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهٖ فَاُولٰٓئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِّنْ
سَبِيْلٍ ﴿٤١﴾

42: 40 Kötülüğün karşılığı ona denk bir kötülük (bir misilleme) **dir. Fakat kim afveder, barışı sağlarsa mükâfatı Allaha âiddir. Şübhe yok ki O, zaalimleri asla sevmez.**

42: 41 Kim kendisine (yapılan) **zulmün ardından herhalde hakkını alırsa bunlar aleyhinde** (mes'uliyyete) **bir yol yokdur.**

Bu ayetler ile zulme maruz kalanların zalimlere karşı takınacakları tavırları gösteriliyor. Yani zulme maruz kaldıysanız affetmeyebilirsiniz. Haklılığın verdiği vakar ve cesaretle karşı durabilir-

---

[416] Bkz. 3/159; 27/32, 33
[417] Bk. 8/73; 22/40; 40/7

siniz. Tepkinizi, gücünüzü gösterin, iletişim kurup uyarın. Bizleri aşar deyip oturmayın, yapılması gerekenler hususunda istişare edip gereken dersin verin. Yılanın başı küçükken ezilmezse sonra baş edemez hale gelirsiniz.

Müminler, zulme asla rıza göstermedikleri gibi haksızlığa da boyun eğmezler. Aşırı gitmeyerek gereken dersi verirler. Başka bir milletin himayesine sığınmazlar, elbirlik mücadele ederler; cezalandırdıklarında ya dengiyle veya affederler.[418] Öfkelerini, bu dine muhalefet edenlerin ıslahı için kullanırlar. Peygamber ahlakıyla fevri hareket etmekten sakınırlar. Nitekim örnek aldıkları insanlık abidesi peygamber nefsi için yapılanları affeder ama İslâm'a karşı yapılanlara müsamaha göstermezmiş. Tarihi veriler, Allah Resulünün, kendini uyurken öldürmeye teşebbüs edenleri, yine kendini zehirlemek isteyen kadını, Taif'ten dönerken kendini taşlayanları affettiğini ve "Allah'ım onlar bilmiyorlar, ıslah et" diye dua ettiğini haber verir.

Günümüz dünyasında müstekbirler, İslam gelir korkusu içinde oldukları için güçlerini birleştirmişler, İslam'ı, 'ılımlı İslam' felsefesiyle esnetmeye çalışmak için dudağı uçuklatacak miktarda bütçeler ayırmışlar ki insanları İslam'la korkutsunlar. Burada Müslümanların yapması gereken 'İslam'ı fobia'ya karşı korkuları izale edecek çalışmalarda bulunmaları gerekir; bu büyük girişimlere karşı 'ne yapabilirim' diyip oturmak yerine dilimizi, ilmimizi geliştirip, internet sayfalarına girip fikir alışverişinde bulunmak gerekir. Şu da bir gerçek ki halk tepkilerinden daha çok, İslam ülkeleri bu emperyalist güçlerin bankalarından paralarını çekse, ekonomik desteklerine son verse, ihracat ve ithalat noktasında ciddi girişimlerde bulunsa, ancak hizaya gelebilirler. Yıllardır münkirlerin, peygambere yaptıkları hakaretler, ezan, bayrak diye yapılan zulümler,

---

[418] Bkz. 9/123; 25/52

kamusal alan yasağıyla örtü düşmanlığı, din ve dil eğitimi yasağına karşı gösterilen halk tepkileri, içyüzlerinin açığa çıkmasından başka bir yararı olmuyor, blöften öteye geçmiyor. Onlar tahrik ediyor, Müslümanlar telin ediyor. Sözler havada uçuşuyor. Bir an evvel mümkün olan imkânlar kullanılarak diyaloga geçilmeli ve İslami değerler anlatılmalıdır. Bırakalım onları, daha Müslümanlar kendileri kucaklaşamıyor; birbirlerini uyarıp güçlerini birleştiremiyorlar.

Allah, kendisine kötülük yapılan insanı, mağduriyet psikolojisine itmez. Kim, ne yaparsa yapsın 'boyun eğ, hazmet, karşılık verme' demiyor. 'Affetmiyorsanız misliyle karşılık verin' diyor; böyle davrandığında kınanmazsınız ama siz bunu yapmaz da onu affederseniz sizin mükâfatınızı ben veririm. Bu mükâfat dünyada belki barış ve huzur içerisinde, birlikte yaşamanıza vesile olur.

Bu durum, nefse ağır gelen bir durum. İnsan, başkasına yapılan kötülüğü hazmedemiyor, bir de kendine yapılsa nasıl kaldırır? İçsel dürtüler yapılan haksızlığı kolay kolay hazmedemez. Ancak imanın bahşettiği yüksek karaktere sahip olanlar, buna tahammül edip, öfkesini yenebilir.

Bir başka açıdan bu ayeti değerlendirecek olursak, bazı insanlar kötülük etmek istemez ama kötülük yaparlar. Bu karakter yapısından mı almış olduğu bozuk eğitimden mi psikolojik bir sorun mu? Nedense gücü yettiklerine kötülük yapabiliyorlar ve yaptıklarını da kabullenmiyorlar. Çünkü iç âlemlerinde kendilerince herkesin sorumluluğunu çekiyor, derdini düşünüyor; böyle bir ikinci ruh haline sahipler. Bu, insanın kendisiyle bir özel imtihanıdır. Bunu fark etse de kabul etmesi çok zordur. Bunu, ona gösterecek, tedavi ettirecek güçlü biri lazımdır. Bunlarla beraber yaşamak çok zor ve çekilmez olur yer yer. Bunlardan kurtulmakta öyle kolay olmuyor. Bunlar yer yer yaşanılan özel bir imtihan sorusu olarak karşınıza çıkabilir. Bu en yakının, kopamayacağın biri olabilir. İşte bu imtihanda akıllı olan kimse idare etme yolunu öğrenecek, bu imtihan-

dan çıkış yolu bulana kadar sabredip rahatlamaya çalışacaktır, aksi takdirde kişinin de psikolojisi bozulur ve hayat içinden çıkılmaz cehenneme dönüşür. Akıllıysan, Müslüman'san affet, kurtulamıyorsan sabret, idare et! Bilinmez bazı şeyler. Her imtihan sorusunun cevabını veremezsin. Hakkınızda şer gibi görünenler hayır olabilir. Buna inanırsanız rahatlama şansınız daha çok olur. Ama halinizi sürekli şikâyet malzemesi eder, kendinize yapılan bir hakaret olarak görürseniz, o kişiye karşı öfkeniz, kininiz artar, daha kötü şeyler zuhura gelebilir...

❁ ❁ ❁

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ
الْحَقِّ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

42: 42 O yol ancak insanlara zulüm etmekde, yer (yüzün) **de haksız olarak teğallübe kalkmakda olanlara karşıdır. İşte bunlar** (yok mu?) **bunların hakkı pek acıklı bir azâbdır.**

Şu dünyada haksızlığa uğrayan veya hakkını arayanlar haksız gibi algılanabiliyor. Bir diğer ifadeyle, 'gücün haklılığı mı hakkın gücümü' denebiliyor.

Gücü elinde tutup, insanların tabi haklarına müdahale eden, ibadet haklarını kısıtlayan, değerlerine dil uzatan, hukuksuz işlerle mağdur ve mahkûm eden zalimlere karşı koyacak güçten yoksun isek imani değerlerimizden taviz vermeden yaşamaya çalışalım. Rabbimiz, imanımızın, azmimizin bilenmesini, dini her şeyin üstünde tutmamızı istiyor; 'onların cezasını ben vereceğim' diyerek inananları yollarında istikamet üzere yaşamaları hususunda motive ediyor.

❁ ❁ ❁

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

42: 43 Bununla beraber kim sabreder, (suçları) **örter** (bağışlar) **sa işte bu, şübhesiz ve elbet azm olunacak umurdandır.**

36'dan 43. ayete kadar olan bölümde sayılan vasıflar Müslümanlarda ahlâk haline gelmeli; bu da iman gerçeğini anlamakla olur.

Şuurlu bir iman, insana güven temin eder, tereddüt ve hayreti kaldırır, tevekkülü kazandırır; nimet ve sıkıntılar mümini olgunlaştırdığından günahlara tevessül ederek imanın safiyetini zedelemez. Zulmün izalesi, barış ve maslahatın temini için çalışır, sabredip affetmeyi şiar edinir. Kini, öfkeyi, nefreti büyütmez, tedbir alıp, ıslah projeleri geliştirir.

Uzun süre tahammül edilmesi güç bir süreç geçirildiğinde bazen tükenir nereye kadar diyebilir insan; ama Rabbimiz, 'azmedilmeye değer' diyorsa mutlak hayra nail olmak için sabrın ne olduğu çok iyi kavranmalıdır. Hani bazı meyve ağaçları dikilir, bir sene sonra meyve verir ama bazısı yıllara dayanır; onun meyve vermesi için sabırla gereken bakım yapılır ve meyvesini verir. Aynen bunun gibi olaylar karşısında böyle sabırlı bir yaklaşım gerekiyor. Karşıdaki zalime sen haklısın, ben bunu hak etmişim mesajı verilmemeli; bağırmadan, hakaret etmeden, tahrik etmeden, izzetini, şerefini, vakarını koruyan bir direniş ve duruşla hareket edilmelidir.

Sabır ahlak, nefis ve irade eğitimidir; erdemliliktir, yüceliktir. Övülen ise affetmeyi bilerek sabretmektir.[419]

❁ ❁ ❁

[419] Bkz. 13/22; 41/34, 35

وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهٖ ۗ وَتَرَى الظّٰلِمِينَ لَمَّا رَاَوُا
الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾ وَتَرٰيهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا
خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ ۗ وَقَالَ الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّ
الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۗ اَلَآ اِنَّ
الظّٰلِمِينَ فِى عَذَابٍ مُقِيمٍ ﴿٤٥﴾

42: 44 Allah kimi(ceza olarak) **şaşırtırsa bundan sonra onun hiçbir haamîsi yokdur. O zaalimleri göreceksin ki onlar azabı gördükleri zaman** «(Dünyâye) **geri dönmeye bir yol var mı?» diyeceklerdir.**

42: 45 Onların, (ateşe) **arz olunurlarken, zilletden boyunlarını büke büke göz ucuyle** (nasıl) **bakacaklarını göreceksin. İman etmiş olanlar** (şöyle) **demiş** (ler) **dir** (diyeceklerdir): **«Gerçek hüsrana düşenler, kıyamet günü kendilerini de tarafdarlarını da hüsrana uğratanlardır». Gözünüzü açın ki zaalimler muhakkak sürekli bir azâb içindedirler.**

Peygamber ve ümmetinin, İslam'ın kazandırdığı değeri görmezden gelip, ayetlerden yüz çevirip hâlâ keyfi, zanni yaşamayı tercih eden, İslam'a Müslümanlara taarruzda bulunanların üzerine sapıklık kendi tercihleriyle hak olmuştur.[420]

---

[420] Bkz. 42/35

Onlar ateşe sürükleneceklerini anladıklarından yüzlerini zillet, yüreklerini acı dağlar. Kendilerini oraya girmekten kurtaracak en ufak bir ümit ışığı da yoktur.[421]

Kafirler, ahirette, zalimce işgalleri, katliamları, yaptıkları fitne fücurdan dolayı başları önünde göz ucuyla utanarak hakettikleri azabı bekleyeceklerdir. Oysa onlara bütün bu olacaklar anlatılmıştı, ama dinlememişlerdi; üstelik ahiret sınavını kazandıracak soru kitabı, cevaplarıyla birlikte kendilerine verilmişti.

Bu ayet diğer bir anlamda da sabreden müminler içinde bir müjdedir. Sen aciz, zulme karşı koyacak hiçbir imkânın yok, ama sabredip bu günü düşünerek rahatla! Öyle bir gün gelecek ki o zaman bu zalimler, senin çektiğin acıdan daha çekilmez, daim olan acılara maruz kalacaklar ve sen ey mümin! mutlu olacaksın. Bakın ne kadar mahcup, ezik ve zelil durumda, hasret ve pişmanlık içersindeler...

Ne kötü bir sonuç... Aman Rabbim, bizleri zulmetmekten de zulme maruz kalmaktan da, zulme seyirci olmaktan da koru!

❁ ❁ ❁

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۗ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ
مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾ اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ
اللَّهِ ۗ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَإٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾

42: 46 Onların Allahdan başka kendilerine yardım edecek, hiçbir dostları yokdur. Allah kimi (ceza olarak) **sapıklıkda bırakırsa ona hiçbir yol yokdur.**

---

[421] Bkz. 6/27-28; 23/00-100

42: 47 Allah'dan reddine asla çâre olmayacak bir gün gelmezden evvel Rabbiniz (in da'vetin) **e icabet edin. O gün sizin için ne sığınacak bir yer, sizin için ne de** (günâhlarınızı) **inkâr** (a bir mecal) **yokdur.**

O gün ile (kıyamet) bugün arasında her şey çok farklı olacak. Bu dünyada insanlar, birçok dost, kendine göre arkadaş, grup, parti ve ideolojiler edinip yardımlaşabilirler. Kendilerinin doğru ve güvenilir olduklarını zannedebilirler ama o gün bunlara neden tabi olduklarının içyüzü açığa çıkacaktır. Niyetleri iyi olsa da Allah'a bağlanıp, nasıl veli edineceğini bilmeden, birilerine bağlanarak çıkışı olmayan bir yola girenler, o yolu sorgulamadıkça kurtuluş yoluna giremezler. Yardım edilecek, icabet edilecek yer, kıyamet değil dünya hayatıdır. Orada zaten hep Allah'ın davetine icabet edilecektir.[422]

"İstecibuu lirabbikum" Allah'a icabet etmekten başka herhangi bir kurtuluş mercii olmamasına rağmen Müslümanlar arasında çok yaygın yanlış anlayışlar var. Bunlardan biri de şefaat konusu. Bu anlayış, insanları hep bir kurtarıcı arayıcılığına sevk etmiştir. Bu, aynı zamanda yapması gereken şeyleri çok ciddiye almama rahatlığına da itmiştir. Bu hal, İslam âleminin geri kalma sebeplerinden biri olmuştur. Oysa insanı Allah'ın şefaatine erdirecek husus, Kur'an'la bildirilen sorumlulukların bilinip, yerine getirilmesine bağlıdır. O günde Allah'ın şefaati, kulun icabetine göre tecelli edecektir. Müslümanlar bu yanlış anlayışı, beklentiyi bir kenara bırakıp bütün güçleriyle Allah'a ittika ederek birbirlerine bu dünyada şefaatçi olmalılar. Şefaatçi olmanın tek yolu da birbirlerini hayra teşvik etmeleridir.[423]

---

[422] Bkz. 33/31; 48/17; 39/10
[423] Bkz. 2/120, 9/116; 20/109

'Bir şeyhe tabi olursan, o size, şefaat edip kurtarır' felsefesi asla doğru değildir. Hz. Muhammed(a.s)ın kızı Fatıma'ya: "Ey kızım Fatıma, babam peygamber diye güvenme, o gün için hazırlan!" dediği rivayet edilir. Onun için, şunun bunun kurtarıcılığını beklememek lazımdır. O kerim olan Allah'ın engin rahmeti, her zaman, her yerde kulunun üzerindedir. Yeter ki kul, ilmi bir haysiyetle Rabbinin rızasına talip olsun.

"Allah kimi saptırırsa" ifadesi de yanlış anlaşılıyor. Allah, insanlar sapmasınlar diye elçileriyle doğru yolun adresini bildirmiştir. İnsanlar verilen iradeyle bu yolda yürümeyi tercih etmedikleri için, sapıklık kendi tercihleridir. Bir de 'Allah dilemeseydi biz şirk koşmazdık, Allah dileseydi namazımızı kılardık' derler. Bunlar yalancı, kendilerini aldatan kimselerdir.[424]

Allah, yapılmasını istemediği, yapılmasını da istediği şeyi hem emredecek hem de nasip etmeyecek, olacak iş mi? Bu, tamamen müşrik mantığıdır ve Allah'a atılmış büyük bir iftiradır.

Mesela, önünüzde gideceğiniz iki yol var; yolların sebep-sonucuna bakmadan olayı akışına bırakıp, gelişi güzel tercih yapıyorsunuz, sonra da 'yanlış yola saptım diyorsunuz. İnsan, bu gafletini görmezden gelecek, bir de 'demek ki Allah, bunu yaşamamı diledi' diyip yanlış tercihlerinin faturasını yaratıcıya kesecek.

Allah'tan başka gerçek, ve yardımcı yoktur. Diğer dostluklarda müminlik vasfı varsa sonucu ebediyete kadar uzanır. Müminler, birbirlerine veli olurlarsa kurtuluşa ererler. Bunlar, kurtuluş garantisinin müjdesi değil midir? Niye Allah'ın rahmeti daraltılsın ki? Niye bir başka kurtarıcı, şefaatçi aransın ki; Tek kurtarıcı, amellerimizle beraber Allah'ın rahmeti ve mağfiretidir.[425]

❁ ❁ ❁

---

[424] Bkz. 6/148

[425] Bkz. 4/31; 14/27

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۖ إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ ۗ وَإِنَّا إِذَا
أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا ۖ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ
أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

42: 48 Eğer onlar (îmandan) **yine yüz çevirirlerse biz seni** (zâten) **onların üzerine bir bekçi göndermedik ya. Sana âid olan** (vazîfe)**, tebliğden başkası değildir. Hakıykat biz insana tarafımızdan bir ni'met tatdırdığımız vakit o, bununla ferahlanır. Eğer onlara, kendi ellerinin öne sürdükleri** (ihtiyârlariyle irtikâb etdikleri) **şeyler** (günâhlar) **yüzünden, bir fenalık isaabet ederse o zaman da insan cidden bir nankördür.**

Bir şeyden yüz çeviren, yüzünü muhakkak başka yöne çeviriyor ve arkadakini muhatap almıyor demektir. Allah'ın yaptığı çağrıya rağbet etmeyende, ona arkasını dönüp, batıla yüzünü dönmüştür; yüzünü batıldan çevirmediği müddetçe de hakka dönmesi mümkün değildir. Allah, müminlerin bu gibi durumlarla karşılaştıklarında üzülmemelerini, görevlerinin sadece tebliğ olduğunu hatırlatarak hem teselli hem de motive ediyor; siz görevinizi yaptıktan sonra rahat edin, kendinizden emin olun. Çünkü emin olmadığınız sürece sağlam adımlarla yürüyemez, söylediklerinizde veya kendinizde kusur arar durur, yapamıyorum kompleksine girersiniz. Elbette üslup ve metodun önemi büyüktür ama bunu en bilimsel, siyasi ve metotlu yapmaya çalışan peygambere de tepki gösterildi, hatta susturmak için öldürmeye kadar teşebbüs ettiler. Dolayısı ile bu, vehme dönüşürse 'acaba söylediklerimde bir yanlışlık, kabalık, katılık var mı ki ikna edici olamıyorum, neden bir yanıt alamıyorum, sözlerim neden yankı bulmuyor' diye geri adım atmaya sebe-

biyet verebilir. Oysa kendinizden emin olarak, hiçbir kınayanın kınamasına aldırmadan yolunuza devam edin; onlar size düşmanlık etseler bile![426]

İnsan uyarıcı olmalı ama gözetleyici, baskıcı olmamalıdır. Mesela insanlar en çok çocuğu üzerinde gözetleyici ve müdahaleci olmasına rağmen yine de çocuğunun yapmış olduğu hatalarına müdahale edemez olabiliyor, onu o hataların içerisinden çekip kurtaramayabilirsiniz, gücünüz yetmeyebilir. Hz. Nuh gibi evladınızla imtihanda olabilirsiniz. Her şeye rağmen, anne baba olarak gücünüzce onları ıslah etmeye çalışmalısınız. 'Ne yapalım, zorla olmuyor' diye bir rahatlama içerisine girmemelisiniz. Çünkü istemediğiniz halde çocuklar istediğini size zorla yaptırılabiliyorlar. İşlerine gelince niye 'zorlama yoktur' denilmiyor da dini konulara gelince zorla olmuyor deniliyor. Bu mantıktan kurtulmak gerekir. Mesela bazı çocuklar okula, dershaneye gitmek istemediklerinden zaman zaman okuldan kaçarlar, ama sonuçta duyulacak diye gitmezlik edemezler. Belki ilk etapta namazda da böyle isteksizlikten dolayı kaçamaklar olur ama sonuçta bu süreçte çocuğa bunun önemi anlatılmalı, ruhunu okşayacak, sevdirecek şuur kazandırılmalıdır.

Ne gariptir ki ahlaksız, edepsiz çocuklardan rahatsız olunur, utanılır da namaz kılmayanlardan rahatsız olunmaz. İşte bu duyarsızlıktan değil midir ki Müslümanlar giderek bozulup, dinlerinden uzaklaştılar. Tebliğ, hakkıyla Kur'an çerçevesinde yapılmadığı için millet, bu kadar geriledi. Başa gelenler, kader değil, Allah'ın ipine sarılmayınca bunlar başa gelmekte. İçerisinde bulunduğumuz halden ve tebliğ ibadetini bırakmanın vebalinden kurtulmak isteyenler bir an evvel bilgiyle donanıp cehenneme doğru yol alanların yüzünü Allah'a döndürmeye çalışmalılar. Bir şeylerin farkında olmak

---

[426] Bkz. 3/29-139; 30/60; 5/92-99

başka, duyarlı olmak başka, farkındasın, duyarlı değilsin, duyarlısın, farkındasın ama bir takım itham ve mağduriyetlere maruz kalırım vs. sebeplerle bedel ödemeye yanaşmıyorsun. Bütün bu şeytani vesveselerden kurtulup hakkı hakça söylemenin gayretini taşıyıp bedel ödense neler düzelmez. Kardeşlik duyguları İslam'a göre gelişseydi Filistin İsrail tarafından böyle acımasızca katliamlara maruz kalır mıydı?! Artık bu tembihler bizleri yüreklendirmeli, kendimizle boğuşmayı bırakalım; sadece dünya huzurunu aramakla uğraşmayalım. Bu, 'huzursuz ol' manasına değil, elbette ki bir şeyler ayağımıza takılacak, bir şeyler gönlümüzü incitecek ama yine de davamızı ön plana alalım. Bu topluma ancak dava erleri renk ve yön verebilir. Bu yön verenlerde güzel ödüllere layık olan Allah'ın seçkin kullarıdır.[427]

Ayetin devamında insanda bulunan bir zaafı ve zikirsizliği dile getiriyor. "...Bir nimete kavuştuklarında buna sevinirler..." Bu fitri ve sevinilmesi gereken bir durum; lakin inancını besleyip kökleştirmeyen insanlar, maddi servetlere erdikçe yüzlerini servet nimetlerine dikerek, imanın kazandıracağı diğer nimetleri göz ardı etmeye başlarlar. Bir süre Müslümanlarla hayatlarını sürdürseler, ibadetlerini yerine getirseler de ne yazık ki giderek bir takım değerlerini yitirerek bireysel/bencilce servet ve refah içinde kendilerini kaybederler. Ahiret hayatı hatırlatıldığında, Salebe ve Karun gibi tavır alabilirler,[428] hatta giderek daha da azgınlaşabilirler. Çünkü bunlar, zenginliği kendinden menkul, yoksulluğu da Allah'tan bilirler. Bu insanı yanıltıcı/saptırıcı bir iddiadır.

---

[427] Bkz. 13/31; 14/19
[428] Bkz. 28/76-81; 41/50

'Kendi ellerinizin üretip önden gönderdiği/sunduğu' şeylere dikkat etmeniz lazım; yoksa sizin için iyi olmaz, sonucuna katlanırsınız, dikkat edin de günaha girmeyin."[429]

❀ ❀ ❀

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَآءُ اِنَاثًا
وَّيَهَبُ لِمَنْ يَشَآءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾ اَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَّاِنَاثًا ۚ وَيَجْعَلُ مَنْ
يَّشَآءُ عَقِيمًا ۚ اِنَّهٗ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

42: 49 Göklerin ve yerin mülk (ve tasarruf) **u Allahındır. Ne dilerse yaratır O. Kimi dilerse ona kız** (evlâd) **lar bağışlar, kimi dilerse ona erkek** (evlâd) **lar lütfeder.**

42: 50 Yahud (o çocukları) **erkekler, dişiler olmak üzere çift verir. Kimi de dilerse onu kısır bırakır. Şübhesiz O, hakkıyle bilendir,** (her şey'e) **kaadirdir.**

Bu ve benzeri ayetler iman edenlere hatırlatma, münkirlere ise hakikatlere dikkatlerini çekerek düşünüp aklederek imana daveti anlamaları hususunda uyarmaktadır.

Hayatta insanların kendilerine ait sorumlulukları, kendilerine ait olmayan, karşılığı da kendilerine sorulmayan, sadece Allah'ın karar verdiği hususlar var. Mesela çocuk sahibi olmak: çocuk dünyada mutluluk veren, olmadığında üzüntü veren, bazen de sıkıntı veren bir olgudur. Kimine çok zor şartlarda, kimine de kolayca verdiğinde şükretmeli; vermediğinde de sabredip hamdetmelidir.[430]

Gerçek manada Allah'ın vermiş olduğu ve şiddetle arzu edilen bu emanetin kıymeti bilinip şükrü eda edilmelidir. Onun şükrünü

---

[429] Abdul celil Bilgin, Kur'an'daki Deyimler. Sh.133. Ankara okulu
[430] Bkz. 16/58-59; 3/37; 6/137; 19/5-7-14; 20/39; 21/72-89-90

de Müslüman'ca yetişmeleri hususunda gereken ihtimam gösterilmeli ve gereken bedel ödenmelidir. Bu hassasiyetin gösterilmesi sonucunda onun hayrına nail olunacaktır. Ama "saldım çayıra, mevlam kayıra" veya sadece dünyalarını düşünerek yetişen çocuklar sonuçta istenmez hale geliyor; hatta şerrinden kurtulmak için ölümü bile talep ediliyor.[431]

Allah, hayırlısını versin içselliğinden uzak, illa da çocuk sahibi olmak için yatırlara, tıbbi yöntem sınırlarını zorlayarak çocuk sahibi olmak için can-mal seferber edilir.

Elbette ki çocuk sahibi olmak için çare aranmalı ama ne olduğu ciddiyetle bilinmeyen tüp bebek sahibi olmak ne kadar doğru? Çocuksuzlukla imtihana tabi tutulanlar sahip oldukları imkânları farklı alanlarda kullanarak ecrini artıracak yerlere yatırım yapsalar ne çok lütuflara sahip olurlar. Mesela yetimleri, yoksul aileleri, Müslüman öğrencileri destekleseler. !

Çocuk istemi içsel bir dürtüdür. Yok edilmesi biraz güçtür. Birileri zahmetsizce çocuğa sahip olurken, bir diğeri olmasın diye çare ararken, diğer biri de zorla sahip olmaya çalışır. Ama hükümranlık Allah'a aittir dilediğini var etmeye kadirdir. Buradan şu mesajı çıkarırız: Allah'ın takdir ettiğine razı olursanız huzur bulursunuz. Allah'ın sünnetine müdahale edecek duruma getirdiğiniz zaman dengeyi bozarsınız. Nasıl ki teknolojik gelişmeleri ozan tabakasını deldi ise bu insan nesline müdahale edildiğinde de dengeler bozulur. Allah'ın takdirinde ise denge vardır. Allah, her şeyin içyüzünü bilir. İnsan ise kendine göre bilir; bencilce davranır ve kendilerine göre hareket ettiklerinde ise bundan zarar görür.

Bugün ki gelişmeleri dikkate almadan bu ayetleri geçmişe göre yorumlamaya devam edenler bakın ya hâşâ sizin Rabbiniz bir şey bilmiyormuş, bakın bizler doğmamış bebeğin cinsiyetini bili-

---

[431] Bkz. 16/58-59

yor, istediğimiz evlada istediğimiz kadar sahip olabiliyoruz diye imandan hepten yüz çevireceklerdir. Aslında burada verilen mesaj Allah'ın koyduğu sınırlara, sünnetullah'a ya razı olacaksınız ya da Allah'ın verdiği aklı, kabiliyeti, gücü egoizmin emrinde hırsla kullanıp kıyametinizi hazırlayacaksınız.

Yoksa Allah, bilim ve keşiflerde bulunmayacaksınız da sınırı aşarsanız engelde olurum demiyor; bilakis ilme ve keşfe ışık tutuyor. O inananlarına şu doğru, şu yanlış, ilahi takdire rıza gösterin, dünyadan nasibinizi arayın diyor. Çünkü Allah'ın takdiri en doğrusu, en güzeli, en dengeli ve hikmetli olanıdır.

Din ve ahlaki değerler göz ardı edilerek Yapılan çalışmalar ve gelişmeler insanlığın başına bela yağmuruna davetiye çıkarmaktır.

❁ ❁ ❁

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ اِلَّا وَحْيًا اَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ اَوْ يُرْسِلَ

رَسُوْلًا فَيُوْحِيَ بِاِذْنِهٖ مَا يَشَآءُ ؕ اِنَّهٗ عَلِيٌّ حَكِيْمٌ ﴿٥١﴾

42: 51 (Ya) **bir vahy ile, ya bir perde arkasından, yahud bir elçi gönderib de kendi izniyle dileyeceğini vahyetmesi olmadıkça Allahın hiçbir beşere kelâm söylemesi** (vaaki) **olmamışdır. Şübhesiz ki O, çok yücedir, mutlak bir hukûm ve hikmet saahibidir.**

Ayet vahyin geliş şeklinden bahsediyor. Vahyin sözlük anlamı süratlice ve gizlice bildirmek, bir diğer ifadeyle de yaratılışta belli bilgi ve beceriyi varlığın güdüsüne ilham etmek.[432] Diğer bir açıklama ile Allah'ın yakın kullarına ya doğrudan, ya melek aracılığı ile ulaştırılan bilgiler veya ilham yoluyla vahyedilen,[433] rüya yolu

---

[432] Bkz. 16/68
[433] Bkz. 28/7

ile,[434] Cebrail (a.s) insan suretinde görünmesi,[435] Hz. Musa'nın annesine,[436] Hz. Musa'ya seslenilmesi,[437] gibi... Bu haberlere rağmen vahiy olayı müteşabihat bir olaydır. Mutlak şöyle oldu, böyle oldu denilemez.

Burada altı önemle çizilmesi gereken peygamberlere yapılan vahiydir. Bu anlamda peygamberlerden başkası Allah'la irtibat kuramaz. Bu önemli nokta iyi kavranılmadığında bazı aklı evveller çıkıp bana da vahyediliyor diyebiliyor. Mesela bazı hazretlere atfen böyle bir şey iddia ediliyor. Elbette Allah bu hazretlerin içerisine güzel duygular, isabetli görüşler ilham etmiştir. Bunun olmayacağının iddia edilmesi sağlıklı değildir. Onun ki kendi düşüncesinden yansıyan hisler ve algılardır; doğru ise doğrular uyulması gereken hususlardır. Onun eserleride diğer eserler gibi okunur, istifade edilir ama mutlaklık ifade etmez. İnananların sadece Kur'an'a itiraz etme hakkı yoktur. Bu itikadi çizgiye rağmen ona da ilham ile yazdırıldı iddiasından yola çıkarak onun kitabını kendilerine Kur'an'a eş koşarcasına referans alanlar var. Hatta öyle saplantı haline getirmişler ki bu hazretlerin kitabını dünyada okumayan kalmasın diye adeta seferberlik ilan etmişler. Niye Kur'an değil de bu kitaplar?!

Oysa içerisinde tamamen şirk olan cümleleri gösterseniz bile kabul etmezler. İlham vahiy yerine koyulduğunda böylesi batıl anlayışların da önü açılmış olur. Dolayısıyla sağlam bilgisi olmayanlar, böylesi söylemlere aldanırlar. Onlar çok muhterem insanlar olabilirler, ama böyle sapık anlayışa yol açılıyorsa/açıyorlarsa çok büyük bir günah altındadırlar. Böylesi saplantı içerisinde olanlara

---

[434] Bkz. 19/4-6
[435] Bkz. 19/17
[436] Bkz. 27/7
[437] Bkz. 4/163-154

Cenabı Hak "Allah'ın kitabı onlara yetmiyor mu?" diye ikaz ediyor.[438]

Kur'an'dan başka kitabı itikat mevzusu haline getirilmemeli. Böyle bir yaklaşım tevhidi çizgiden kayıştır. Amellerde bozukluk olsa imandan çıkılmaz ama tevhidi düzgün olmayanın bütün amelleri zayi olur. Tevhidin düzgün olanın yanlışlarının af edileceği müjdesi vardır.[439]

İlahi ilimden yoksun olanlar peygamberleri bile Kur'an'ın önüne geçirmişlerdir. Teslis inancına kadar gidilmiştir veya hadis ayeti nesheder demişlerdir. Oysa hadis ayeti asla neshedemez; ancak zamana göre soruna içtihadi çözüm getiribilir.

Özet olarak Allah kullarına vahyini elçileri aracılığı ile iletmiş ve hepsi de Kur'an'ı Kerimde toplanmıştır.

Kim Allah'la iletişim kurup huzura, kurtuluşa ermek istiyorsa vahyine sarılsın. Vahiy bir itikat mevzusudur. Mahiyeti itibariyle gaybi bir hakikattir. Allah'ın elçilerine inananlar vahyin nasıl geldiğini düşünseler de sorgulamazlar "Allahu Âlem" der, iman ederler.[440]

Allah yücedir, Hâkimdir, en iyi bilen, en doğru kararları veren ve tüm varlıklar üzerinde nigahban olandır. Onun verdiği kararlardan daha güzelini, daha iyisini, daha isabetlisini kimse getiremez. İnsanı selamete erdirip şerden sakındıracak vahiylerini açıklamıştır. İşte bu kadar geniş, bu kadar engin bir rahmetin içerisindedir Müslümanlar.

❁ ❁ ❁

---

[438] Bkz. 29/51
[439] Bkz. 4/31; 39/53-55
[440] Bkz. 2/253; 4/164; 7/143; 19/52

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ رُوحًا مِنْ اَمْرِنَاۜ مَا كُنْتَ تَدْرِى مَا الْكِتَابُ وَلَا الْاِيمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِى بِهٖ مَنْ نَشَآءُ مِنْ عِبَادِنَاۜ وَاِنَّكَ لَتَهْدِٓى اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

42: 52 İşte biz, sana da (Habîbim) **böylece emrimizden bir ruuh vahyetdik. Hâlbuki** (vahiyden evvel) **kitâb nedir, îman nedir, sen bilmezdin. Fakat biz onu bir nuur yapdık. Bununla kullarımızdan kimi dilersek ona hidâyet ederiz. Şübhesiz ki sen herhalde doğru bir yolun rehberliğini yapıyorsun.**

Bu Kur'an insanları göklerle yerdeki her şeyin mülkiyeti, yaratıcısı, tasarrufu kendisine ait olduğu Allah'ın yoluna, sıratı müstakime iletir. İnsanlar onunla cehaletin karanlığından kurtulup aydınlık yolunda saadete doğru ilerlerler.

Kur'an'ı Hâkime "Ruh" tabiri de kullanılıyor. Bunu nasıl ceset ruhla buluşunca hayat buluyorsa, iman edenler de Kur'an'la buluştuklarında hayat buluyorlar.[441]

Burada resule atfen "kitap nedir, iman nedir bilmezdin" ifadesinden maksat, gerçekten iman nedir, kitap nedir manası onun dalalet içerisinde olduğu anlamına gelmez. O zaten emin ve güvenilir bir şahsiyetti. Ama vahiy almamış, Peygamberliğinden haberi yoktu. Ayrıca geçmiş peygamberlerin kıssaları ehli kitap denilen kimseler tarafından anlatıldığı için duyulmayan şeyler değildi. O halde peygamberin bu yüce değerlerden habersizliği kendisinin böyle bir şeyle muhatap olmaması söz konusudur.

"Emrimizle Kitabı vahyettik." Bundan şunu anlıyoruz. O peygamber olarak seçilip Kur'an'la şereflenmiştir. "Onunla kullarımızı

---

[441] Bkz. 8/24; 27/80

doğru yola ilet, sen ancak davetçisin" diyerek kutsi ama zor bir görev yükleniyor. O vahiy almadan öncede çok yüksek bir ahlak sahibiydi ama ancak vahiy geldikten sonra davete başlamıştır.

Sen doğru yola kılavuzluk ediyorsun derken; sakın bulunduğun yolun doğruluğundan muhalefetçilerin tepki ve yalanlamaları, olmadık yakıştırmalarda bulunmaları karşısında tereddüt etme, davetine devam et, sen hidayete erdirici değilsin. Eğer hidayet insanların doğruluk ve erdemleriyle olsaydı peygamber daha öncede insanları buna davet ederdi. Din ve hidayeti belirleyen Allah'tır ve seçtikleri elçilerde insanları buna davet ederlerdi.[442]

Muhakkak ki Allah hâkimdir, yücelerden vahyeder ve hikmetine göre vahyi seçtiği kimselere bildirir.

❀ ❀ ❀

صِرَاطِ اللّٰهِ الَّذِی لَهُ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ اَلَآ اِلَی اللّٰهِ

تَصِیرُ الْاُمُورُ ﴿٥٣﴾

42: 53 (Öyle doğru bir yol ki, o) **göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi kendisinin olan Allahın yoludur. Gözünüzü açın:** (Bütün) **işler ancak Allaha dönüb varır.**

İnsanoğlu istese de istemese de Allah'a dönücüdür. Bu dönüşte Allah'ın hizbinde olanlar felaha erecekken, şeytanın hizbinde olanlar hüsran içerisinde kalacaklardır. Allah'a döneceğini bilen biri bilinçsiz ve iradesiz hareket edemez. Cehaletin içerisine düşüreceği zilletten, itici- sevimsiz davranışlardan sakınarak, Kur'an'la Allah'a varan yola yürür.

Allah'a vereceği hesabı hesaba katmayanlara Kur'an yol göstermez.

---

[442] Bkz. 6/50-90; 10/72

Mülk Allah'ındır. Allah, ilk hükmü de son hükmü de verendir. O, tüm insanları Ahsen-i takvim üzere yaratmıştır, ama aklını kullanmayanlar, yolda cennete varmadan dökülecek Rabbine değil cehenneme gideceklerdir.

Allah'ım, bir muvahhit olarak yüzümüzü sana döndürmeyi, zikir uyanıklığı içerisinde emrolunduğumuz gibi dosdoğru yaşamayı bizlere nasip et!

Suphane Rabbike Rabbi izzeti amma yesifun vesalamun alel murselin; velhamdülillahi Rabbil âlemin.

OKUYUCU TEFSİRİ

Semra Kürün Çekmegil

"Kâri; okuyan, okuyucu" anlamını ifade eden bir kelime seçilmişti. Bu isim de, Kur'ân'ın ilk emri olan "Oku" fiilinden alınmıştı. Okuyanlara hitap eden güzel bir isim...

Evet, bu tefsir, hem dirâyet hem rivâyet tefsirlerini cem eden, aralarında çok güzel bir uyum sağlayan, akıcı bir üslûp ile kaleme alınmış, ilmî bir çalışmadır. Öncelikli olarak hanımlar, kızlar olmak üzere, bütün insanımızın yararlanacağı, Allah'ın Kitabı'ndan nûr ve feyz alacağı çok önemli bir eserdir.

Böylesine ciddî çalışmaların devamını ümit ederiz. Türkiye'de alanında ilk hanım çalışması olarak, gerçekten başarılı, ilmî esaslara dayalı, Türkçe dil akışı ahenkli ve verimli bir tefsirdir. İnşallah, bu alandaki boşluğu ilk etapta dolduracaktır.